Ar meni tų ažerų?

Ar meni tų ažerų?

Elektrėnų krašto tautosaka

MARGI RAŠTAI
VILNIUS 2009

UDK 398(474.5)
Ar-13

Leidinį rėmė

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

ELEKTRĖNŲ SAVIVALDYBĖS
ADMNISTRACIJA

Leidinį parengė:

Ona Rasutė ŠAKIENĖ
(tautosakos dalykinė redakcija)

dr. Vykintas VAITKEVIČIUS
(leidinio struktūra ir pasakojamosios
tautosakos rankraščių dalykinė redakcija)

dr. Asta LESKAUSKAITĖ
(pasakojamosios tautosakos
rankraščių kalbinė redakcija)

dr. Loreta SUNGAILIENĖ
(konsultantė)

Dainų melodijas šifravo:

Dalia LIUBINIENĖ
Vita NORKŪNIENĖ

Apipavidalino
Rytis ŠAKYS

Natas kompiuteriu surinko
Aivaras DOČKUS

Maketavo
Aurelijus PETRIKAUSKAS

ISBN 978-9986-09-387-9
© Ona Rasutė Šakienė, 2009
© Leidykla „Margi raštai", 2009

– *Nu, sesula, ar meni tų akmenį, an katro mes jauni sėdėjom?*
– *Menu, brolali, menu.*
– *Tai va, sesula, tų akmenį skruzdėlės suėdė. O ar meni, sesula, tų ažerų, kur mes abudu maudėmės?*
– *Menu, menu, o kapgi.*
– *Tai va, sesula, tas ažeras sudegė...*

(Pranciškus Girsa, kilęs iš Lekavičių)

Pratarmė

Vaikystėje, kai mokiausi Kietaviškių vidurinėje mokykloje, teko stovyklauti Puikino ežero pusiasaliuose, dalyvauti mokyklos šventėse, kurios buvo organizuojamos Gojaus miško prieigose, ne kartą lankiausi pas giminaičius Perkūnakiemyje. Šie atmintin įsirėžę vaizdai ir tie, kurie iškilo jau plaukiant valtele atsisveikinti su salomis, pamačius Gandrų saloje iškirstų ąžuolų šakas ir virš galvos sukančius ratus sunerimusius gandrus, man vaidenasi visą gyvenimą.

Mano akyse kūrėsi ir išaugo miestas. Čia suvažiavo žmonės iš svetur, neliko vietos gandrams, vandeniu buvo užlieti vaikystės pušynai, o giliai marių dugne dunkso gražiosios salos, menančios Kipro Petrausko dainas, sklidusias virš ežerų... Didžiuojamės savo miestu, jį myli mano vaikai, išaugę ant marių kranto. Bet žmogui visada reikia daugiau. Atėjo metas, kai suvokiau, kad šitas mūsų pasididžiavimas man, kaip ir daugeliui čia gyvenusių, yra skaudus. Skaudus, nes dažnai nemąstydami sakome, jog prieš tai čia nebuvo nieko. Dažnai pamirštame, kad čia telkšojo trys nuostabaus grožio ežerai – Anykšta, Jagudis ir Puikinas, sujungti protakomis, su gražiausiomis salomis, kuriuose augo pušynai, o ąžuoluose gyveno šimtai gandrų. Ir ne tik.

Vėliau prisiliečiau prie etninės kultūros, pažinau jos vertybių puoselėtoją prof. habil. dr. Libertą Klimką. Pradėjusi dirbti folkloro ansamblyje „Runga“ priartėjau prie gilesnių dvasinių

temų. Tada ir atėjo suvokimas, kas mums yra Tėvynė, kas gimtinė, kas praeitis, iš kurios mes visi semiamės dvasinių galių, kad savimi neštume jos kalbą, kultūrą, tradicijas, gyvenimo būdą, tuo išsiskirdami iš kitų.

Pats pirmasis iškilęs klausimas – kodėl kaimas, kurio vietoje buvo pastatyta Lietuvos elektrinė, vadintas Perkūnakiemiu? Važiavau į Lietuvių literatūros ir tautosakos institutą, susitikau su ten dirbančiais žmonėmis, bet atsakymo neradau. Atrodė, jog vėlesnis dvarų ir palivarkų, kurių čia buvo kone kiekviename kaime, tinklas palaidojo seniausius klodus, ištrynė tai, kas buvo. Beliko tik vardai...

Vėliau Lietuvos istorijos institute atradau Alinkos pilkapių tyrinėjimų ataskaitas. Bendraujant su mokslo žmonėmis iškilo mintis – reikia eiti į žmones, kol dar yra pas ką klausti. Ir ėjau, kaip M. K. Čiurlionio sakmėje, ieškoti žalios spalvos. Ir atsivėrė spalvotos užakusių šaltinių gelmės, ir atradau nuostabią legendų ir sakmių šalį. Šiuos tyrinėjimus nuoširdžiai palaikė dr. Vykintas Vaitkevičius, skatinęs mane ir gelbėjęs nevilties valandomis...

Ir atradau, kad šiame nuostabaus grožio kampelyje nuo seno gyventa žmonių, už šią žemę vyko dideli mūšiai, lietuvių ir įotvingių genčių sandūroje stovėjo šventyklos, apipintos legendomis, šiandien mums sakančiomis, jog baltų žemė turi savitą istoriją ir kultūrą, kurią reikia perduoti augančiai kartai – vaikams. Būtų puiku, jeigu miesto kūrėjai ir statytojai taip pat žinotų, jog atėjo ne į tuščią, o į vietą, vertą didžiausios pagarbos ir meilės, vietą kur miškuose buvo apstu žvėrių, tryško šventomis laikomos gydančios versmės, o šioje karalijoje viešpatavo dievas Perkūnas su likimo deive Laima.

Kuo nuoširdžiausiai dėkoju visiems Elektrėnų krašto žmonėms – pateikėjams, kurie mane priėmė ir dalinosi visu tuo, ką žino ir turi išsaugoję brangiausia. Jų dėka patyriau daug nuostabių išgyvenimų, prisiliečiau prie senosios kultūros. Jų dėka ir gimė ši knyga.

Už paramą ir pagalbą dėkoju Elektrėnų savivaldybės Kultūros skyriui ir Literatūros ir meno muziejaus direktorei Jurgitai Chmieliauskienei, savo pagalbininkams: Aivarui Dočkui, Vitai Norkūnienei, Daliai Liubinienei.

Dėkoju dr. Vykintui Vaitkevičiui ir dr. Astai Leskauskaitei, kurie dalyvavo rengiant knygą spaudai, dr. Loretai Sungailienei – už konsultacijas. Dėkoju Elektrėnų savivaldybės administracijai ir Kultūros ministerijai, kurių finansinės paramos dėka knyga buvo parengta ir išspausdinta.

Dėkoju savo šeimai – sūnums Gyčiui ir Ryčiui ir vyrui Algimantui už palaikymą, paramą ir pagalbą, o taip pat už kantrybę, kurios prireikė keletą metų kenčiant mano keliones ir surinktų duomenų tvarkymą.

Ona Rasutė Šakienė

Įvadas

Šios tautosakos rinktinės istorija primena gražią pasaką – Ona Rasutė Šakienė niekada negalvojo, kad imsis rinkti Elektrėnų krašto pasakojimus, sakmes, dainas ir... nuveiks šioje srityje tiek daug. Tiek daug, jog pranoks ir praeities mylėtojus, ir profesionalius tyrėjus.

Neturėdama specialaus pasiruošimo ir įgūdžių, pastaruosius metus O. Šakienė ėjo, ėjo ir ėjo, ieškojo *savo* šaknų, degė noru atrasti, pažinti ir pasidalinti po kruopelę surinktais turtais su visais, kam jie yra brangūs. O brangintini jie visų pirma turėtų būti kraštiečiams, nes jiems leidinys grąžina dalelę gimtų sodžių atminties, tėvų ir senelių išminties, sakmių ir dainų lobių.

Ši tautosakos rinktinė praturtina kun. Teodoro Brazio XX a. pirmoje pusėje surinktų Kietaviškių parapijos dainų kolekciją (*Lietuvių tautinių dainų melodijos. Kietaviškių parapijos (Trakų apskrities) apylinkėje*. Kaunas, 1927), Kaišiadorių Etninės kultūros centro 1994–1995 m. Kietaviškių ekspedicijos tautosakos rinktinę (skelbtus kūrinius žr.: *Kietaviškės*. Kaišiadorys, 1998, p. 158–294) ir nuo šiol yra laikytina didžiausiu tokios apimties Elektrėnų krašto etninės kultūros vertybių pažinimo šaltiniu.

Neabejotina, jog šis leidinys prisidės prie gilesnio lietuvių tautosakos turtų pažinimo ir jų sklaidos. Tuo metu, kai visų

mūsų pastangomis etninės kultūros vertybės nebebus gili tautos kultūros praeitis, o taps puoselėjama šiuolaikinės kultūros dalimi, būsime tikri, kad lietuvių tauta savo ateitį sieja ir su vertybėmis, kurios kitados mūsų tautą ugdė ir augino.

Istorinė krašto erdvė

Elektrėnų miesto senamiestis – Draugystės, Taikos, Sodų ir Rungos gatvėse stovintys 1961–1965 m. statyti daugiabučiai – sukelia pirmą ir, kaip netrukus paaiškės, klaidingą įspūdį, jog energetikų miestas neturi istorinės praeities, o jo gyventojai – jokio ryšio su etninės kultūros vertybėmis. Miestas, šiluminė elektrinė ir marios iš tiesų neatpažįstamai pakeitė istorinį kraštovaizdį. Duomenų apie jį išsaugojo tik senieji žemėlapiai, nuotraukos, aprašymai ir prisiminimai. Iš jų šiandien tampa aišku, kad Elektrėnams praeities gali pavydėti daugelis kitų Lietuvos regionų centrų.

Elektrėnus supa akmens amžiaus stovyklavietės, geležies amžiaus gyvenvietės, piliakalniai, pilkapiai ir šventvietės. Jos yra grandis, kuri sieja priešistorę su ankstyvaisiais istoriniais laikais – epocha, kai kūrėsi dvarai ir miesteliai, o Elektrėnų vietoje, abipus Rungos upelio, gyvavo du bajorų kaimai: Perkūnakiemis ir Lekavičiai. Pirmasis nusipelno ypatingo dėmesio, nes archeologijos, istorijos, folkloro ir kalbos duomenys apie Perkūnakiemį atskleidžia intriguojančią ir paslapčių kupiną jo praeitį (plačiau šia tema žr.: *Tautosakos darbai*, 2008, t. XXXVI, p. 51–63; papildomai: *Metryka Litewska. Rejestry podymnego Wielkiego Księstwa Litewskiego Województwo wileńskie 1690 r.*, Warszawa, 1989, s. 62).

Perkūnakiemis, kitaip dar vadintas Perkūnkiemiu, pažodžiui reiškia Perkūno kiemą, kur sandas „kiemas“ reiškia kaimą arba gyvenvietę. Nuo XVII a. istoriniuose šaltiniuose minimas Perkūnakiemis buvo bajorų Virpšų ir Pacevičių kaimas

(ilgainiui prie jų prisijungė ir Loibos), kitados įkurtas šalia Perkūnui skirtos šventvietės Gojaus miške ar ežero pakrantėje ir paveldėtas iš ankstesnių vietos gyventojų, galbūt net senosios religijos dvasininkų – žynių. Neatmestina galimybė, kad pastarųjų palikuonys yra Laimučių pavardę turintys krašto gyventojai.

Šiame leidinyje skelbiami padavimai apie Perkūnakiemio pavadinimo kilmę (žr. tekstus Nr. 83, 95–98) yra unikali tekstų rinktinė apie Perkūną – lietuvių kariuomenės pagalbininką ir mūšio su kryžiuočiais ar švedais, įvykusio Perkūnakiemio apylinkėse, didvyrį. Sunkiausiu metu jis vienas sumušė visus priešus (variantuose – privertė juos šaudyti į saviškius). Galimas dalykas, jog tarp šio reto lietuvių tautosakos motyvo ir rašytinės tradicijos apie karų metu Šv. Kazimiero daromus stebuklus būta tam tikros sąveikos, kuri dar laukia specialių tyrinėjimų.

Gojaus miško, kitados priklausiusio Perkūnakiemio bajorams, pavyzdys pirmą kartą leidžia piešti senosios šventvietės, veikusios prie bajorų gyvenvietės, paveikslą. V–XI/XII a. pilkapiai Gojaus miške leidžia spėti, kad galėjo būti ryšys tarp Perkūnui skirtos šventvietės (galbūt ąžuolo ar miško dalies) ir su mirusiųjų kultu susijusių priešistorinių laidojimo vietų. Neatmestina, jog Gojaus ryšys su mirusiųjų vėlėmis buvo pagrindinė arba viena svarbiausių miško sakralumo priežasčių.

Padavimuose apie Perkūnakiemį atspindėtą lietuvių ir švedų (variantuose – kryžiuočių) mūšio temą toliau plėtoja iki šiol istoriografijoje neišsakytas spėjimas apie tai, jog 1348 m. vasario 2 d. Strėvos mūšis tarp LDK ir Ordino kariuomenių galėjo vykti Elektrėnų apylinkėse – ten, kur Strėva kitados tekėjo per Anykštų ežerą, o šalia tyvuliavo tarpusavyje susisiekiantys Jagudžio, Puikino ir Dumbliuko ežerai. Taigi Strėva buvo plati. Tokia geografinė padėtis neprieštarauja vaizdui, kurį susidaryti leidžia XIV a. Vygando Marburgiečio kronikoje nupiešta mūšio situacija (žr. *Naujoji Prūsijos kronika*. V., 1999, p. 98–99).

Ne mažiau svarbus ir įdomus faktas, kad Puikino ežere žvejai tinklais iš seno sužvejodavo žirgo ekipuotės dalių (skambalų, balnakilpių, žąslų, sagčių) ir ginklų (kirvių, ietigalių). Kai kurie radiniai, būdingi II tūkstantmečio pirmajai pusei, iš marių užlieto Puikino ežero prie Mažiklės vietovės ilgainiui pateko į Lietuvos nacionalinį ir Trakų istorijos muziejus. Neatsakytas lieka mokslinis klausimas, ar šie radiniai yra sietini su aukojimo, laidojimo ar mūšio vieta.

Perkūnakiemio fone dėmesį atkreipia ir faktas, jog mūšis (deja, LDK kariuomenės pralaimėtas), įvyko vasario 2-ąją – tikslią tą dieną, kurią tradicinės kultūros atstovai iki šiol sieja su Perkūnu, ugnimi ir bitėmis.

2003–2007 m. surinkta tautosaka

Perkūnakiemio vardo kilmės, šios vietos mitinės ir istorinės praeities paslaptys buvo pirmieji klausimai, kurie 2003 m. paskatino O. Šakienę imtis senųjų vietos gyventojų paieškų ir rinkti tautosaką. Netrukus tapo aišku, kad nei naujasis miestas, nei kasmet modernėjanti visuomenė nėra kliūtis sėkmingiems senosios kultūros tyrinėjimams. O. Šakienė didžiausius lobius rado ten, kur, atrodo, jų mažiausiai buvo galima tikėtis – Elektrėnų mieste ir jo prieigose. Ten, kur ryškiausių praeities ženklų – archeologijos paminklų, kaimų ir jų tradicijų – jau neliko arba juos užgožė šiuolaikinės realijos, atmintį išsaugojo pasakojimai ir dainos.

O. Šakienės tautosakos samprata labai plati. Ji neapsiriboja dainomis ar tradicinėmis sakmėmis, apima ir daugelį kitų žanrų. Tematika nepaprastai plati, nors dėl įvairių priežasčių nėra vienodai išsamiai plėtojama.

Ryškus, įspūdingas ir bene pirmasis šios tautosakos rinktinės bruožas yra tas, jog dažnai nėra ribų tarp tautosakos ir gyvenimo istorijos. Kitaip tariant, pateikėjai tautosaką pateikia kaip savo

gyvenimo istoriją arba jų gyvenimo istorija nepaprastai panaši į tautosaką. Kaip antai:

Vienąkart einu Šarkinės mišku, girdžiu – žvengia kumeliukas. Prieinu arčiau – gi tas kumeliukas an dviejų kojų stovi priešais ir žvengia. Aš žmogus dievobaimingas, man rožančius ant kaklo. ***Nusiėmiau rožančių ir užmečiau tam kumeliukui ant kaklo****. Tas pradėjo žmogaus balsu prašyt: „Paleisk, – sako, – aš gi žmogus." Tai paleidau.*

Mislinu, kad tę velnias kumeliuku buvo pasivertęs (tekstas Nr. 484).

Grįžom iš Migūčionių kapų su dukra labai vėlai, apsitvarkiau, ruošiaus gult'. Girdžiu – anam gale kas tai beldžia langan. Pagalvojau – landa pro langu ar kų. Nuėjau pažiūrėt' – dar labiau baladoja. Nor nieko už lango nematyt'. ***Kų man daryt'? Ėmiau ir peržegnojau triskart****, ir baigėsi viskas.*

Gal kokiu dūšiu iš kapu parsivežiau, kų gali žinot'. (Nr. 555).

Mes kasmet važiuodavom užgavėt pas vyro seserį Girnakaliuosna. Prisimenu, dukra buvo mažiukė, tik spalio mėnesį gimus, tai ją insukom paduškon, vaikus prirengėm ir važiavom. O kapgi, anksčiau buvo mada labai bendrauti. Tai važiuojam, sniego daug, per pusnis, rogės išvirsta, ***visi išsivoliojam, tai vaikus lyg pagalius susirenku, visi snieguoti ir toliau važiuojam****. Nei sirgo, nei nieko* (Nr. 714).

Antrasis tautosakos bruožas pateikėjų gyvenimo istorija dažnai sutampa su pasakojimu apie Elektrėnų kraštо ir visos Lietuvos istoriją. Į ją žvelgiama ne taip, kaip įprasta vadovėliuose ar akademinėje istorijoje, o taip, kaip istoriją pasakoja jos dalyviai ir tiesioginiai liudininkai. Nepaprastai gražus pavyzdys – laisvės kovų dalyvės Onos Trakimienės-Snieguolės, kilusios iš Migūčionių, prisiminimai apie pokario metų įvykius (tekstai Nr. 392a–i). Tačiau tai ne vienintelis atvejis, kai

pirmuoju arba trečiuoju asmeniu pasakojama tikrų tikriausia *istorija*, plg.:

Prie Semeliškių, Baušo kalneliuose, buvo malūnas. Nebuvo kam padėti tėvui nuvažiuot malūnan, broliai negalėjo, tai tėvas pasiėmė mane. Tai ir ***mačiau, kaip žydus šaudė. Ateina, tik bach galvon ir spiria duobėn***... (tekstas Nr. 167).

Po karo buvo labai didelės duoklės. Reikėjo duoti ir pieną, ir kiaušinius, ir sviestą, ir bulves, ir rugius. Tai, būdavo, laukiam Amerikos išvadavimo... Buvo tokie vargani metai, kad tėvas turėdavo skolinti sėklą. ***1949 m., sėdėdamas vagoje, tėvas pasirašė į kolūkį****. Aplinkui ūkininkų tarpe kilo didžiulis sąmyšis, buvo daug nepatenkintų, tačiau niekas nepadėjo. Visi turėjo įstoti į kolūkį. Vasarą visi mūsų vaikai dirbome kolūkyje, nes didelė šeimyna. Reikėjo ir išmaitinti, ir aprengti* (Nr. 121).

Žiūriu, ant išartos vagos guli suskilęs uzboniukas*. Pakėliau nuo žemės – viduj odinis krepšelis, o krepšelyje drobinis supuvęs maišelis ištižo. Žiūriu – jame pinigai... [Gilučių lobio radimo istorija]* (Nr. 149).

Kaip pradėjo statyt elektrinę, visus [medžius] išpjovė ir išvežė. Liko dideli, stori kelmai. (...) Kelmus sprogdino, nes negalėjo išlyginti žemės. Tarp šaknų kišo dinamitą ir sprogdino. Savaitę laiko davė. Kelmas lekia gal kilometrą į viršų ir visas išsitaško skeveldrom, net pas mus atlėkdavo. (...)

Salose [kaimo pavadinimas] gyvenom ilgai, tai užeidavom tenai, kai jau nebuvo namų – tai kokį daiktą randi, tai paplaukioji aplink. ***Prisimenu, paskutinį kartą nuėjau, kai jau kilo vanduo****, tai pastovėjau ir per vandenį išbridau, o ryte jau nieko per vandenį nesimatė – užpylė ežeru, apsėmė visas apylinkes* (Nr. 138).

Labai myłėja Lietuvu mana senis. ***Labai verki, kap vėliavu kėli****, himnu giedoja ir mumį su kaimynka verti giedoť. Mes iš jo šaipo-*

mės, tai jis kap pradėja keiktis, už šepečia – aš jumį, saka, pamokysiu (Nr. 180).

Trečiasis tautosakos bruožas – pasakojimuose daug skausmo, sielvarto ir netekties. Iš pirmo žvilgsnio tai neturėtų kelti nuostabos, nes pateikėjai pasakoja apie XX a., kuris Lietuvoje buvo nepaprastai permainingas, kupinas džiaugsmo ir skausmo. Tačiau labiausiai jaudina ne pasakojimai apie valstybės istorijos įvykius, o asmeniniai pateikėjų išgyvenimai, jų reakcija į tai, kas vyko, ką jie matė ir girdėjo, kaip jie apie tuos įvykius pasakoja prabėgus daugeliui metų.

Jau pati pirmoji O. Šakienės pateikėja, 2003 m. Vievyje kalbinta aštuntą dešimtį baigianti Anelė Švenčionienė, kilusi iš Perkūnakiemio, palietė skausmingą Perkūnakiemio, Lekavičių, Anykštų, Kampų, Salų ir kitų sodžių netekties temą. Tai laikas, kai buvo statoma elektrinė ir tvenkiama Strėva.

Runga, netoli mumį ejo, tai mano namas ten, prie to tilto, ir užtapytas. ***Elektrėnai sugraužė viską.*** *Daug kas sunkiai pergyveno. Sapne nesapnavo mūsų seneliai* (Nr. 117).

Po savaitės atvažiavo Janavičius prie savo namo [kurį turėjo palikti], o ten jau čigonai gyveno. Tai, ***sako, iššokt per autobuso langą norėjau****, tik neatsidariau. Nuvažiavęs Kaunan pasikorė – tai toks pergyvenimas* (Nr. 116).

Taip tampa aišku, kad didžioji miesto ir elektrinės statyba ne visiems siejosi su viltinga ateitimi, o iškeldintiems gyventojams priešingai – pranašavo būsimą jų sielvartą ir ilgesį ten, kur jie turėjo pradėti savo naują gyvenimą.

Nerimo ir sielvarto temą savaip papildo ir išplėtoja... moterų gyvenimo istorijos. Šis stiprus įspūdis nebūtinai reiškia, jog toji dalia išskirtinai moteriška. Žinoma, neatmestina galimybė, jog O. Šakienės kalbintos moterys dažniau buvo nuoširdesnės,

atviravo ir palietė tas temas, kurios daug rečiau yra vyrų pasakojimų objektas, plg.:

Mano vestuvės buvo nelaimingos. Iš vakaro buvo didelė pūga, privertė daug sniego, tai važiavom sniege lyg tunely, o prie pačių Žaslių, palei patį kryžių, žiūrim – an prieš atlydi nabaščiką. Sustojom ir laukiam, kol pravažiuos. Tai svočia ir sako: „Nelaiminga būsi, nelaiminga, mergužėla."

Nelaimių daug buvo gyvenime, visas gyvenimas – kryžius. *Vyras buvo piktas, negeras, nelaimių daug. Ale ištvėriau, kur dėsies, nelėksi gi kap dabar – skirtis* (Nr. 602).

Ale pradėjau ir aš galvoť – jau 22-jų metų, gal' jau ir laikas, gal' reikia tekėť. Kap tik sutikau, tai jis grait nuvažiava Kaišiadorysna, išėmi indultu, kad nereikt užsakų duoť, ir ainam mes abudu Semeliškėsna metrikacijos daryť. ***O man tep ko tai liūdna, vos velkuos.*** *Saka: „Kas tau, gal' negerai?" Aš jam ir sakau, gal' dar reikia grįžť. Sakau: „Tu išsibernavis, mergų daug turėjis, ar tu būsi man geras?" Tai jis man: „Ar aš kur vaiku palikis, kad tu tep? Ko tu baidaisi? Bus viskas gerai." Tep šnekėdami, lyg ir ginčydamiesi ir Semeliškėsna nuvėjom, pradėjom metrikaciju. O jau pabaigť buva galima vienam, tai jis vienas nuvėja ir pabaigi. Čia ir Užgavėnis arti, tai kunigas saka: „Per Užgavėnes ir šliūbu duosiu."* (...)

Važiuojam dviem padvadum, sniega nėr, pašalį, sausa. Važiuojam Semeliškėsna, tį pasiskolinam iš zakristijona žiedus, ba nenusipirkam, tep ir apsišliūbavojam. (...)

Pasitinka, pasisveikina, susėdam. An stala stovi išvyrtas kumpis, dar mes sava nusinešėm ir baliavojam, ale man vis negerai ir negerai.

Tep ir visas gyvenimas sutarim gražiai, nesipykam, ale an širdies vis ko tai trūka (Nr. 600).

Tiesa, neretai moterų teigiami ir neigiami išgyvenimai tose pačiose situacijose keičia vienas kitą ir tai galbūt joms padėjo išlikti tada, kai buvo sunkiausia, plg.:

Kiek pabuvus, sustiprėjus sakau – reikia nešt' mergaiti tėvui parodyt'. ***Paėmiau mergaiti, susisukau, skara persirišau per peti, po pažasčia ir nuvėjau 15 kilometrų*** *in tetu prie Aukštadvaria. Teta nuvedi griovin, kur jiej trys [miško broliai] buva pasikavoję. Nuvėjau tarp medžių, krūmų jiej tį ugni susikūrį kiaušinieni kepa.*

Tai susitikam, išsukau mergaiti, pamaitinau, pasėdėjam reve, ***pajuokavam ir vėl 15 kilometrų namo****. Ot gyvenimas buva* (Nr. 586).

Ale tėvui jis nesaka. Prieš Užgavėnes praša arklia. Tėvas klausia: „Kam tau tas arklys?" Jis ir saka: „Važiuoju ženytis." – „Tai su kuom tu ženysies?" – „Su Zosiuke." – „Jei su Zosiuke, tai tau arklia nėra." Ir nedavi. O aš laukiu, kada jis atvažiuos. Tada jis pas kaimynu, pasiskolina arkli ir važiuojam Žiežmariuosna an metrikacijos. Metrikacijos iš roza nedara, ale jis davi pinigų ir padari. Grįžam iš Žiežmarių ir kap niekur nieka kas sau namo. O šliūbu net rudenį paėmim. Ir dar kap.

Važiuojam dviračiu Kietaviškių bažnyčion. Nuvažiuojam – kuniga nėra, išvažiavis Žiežmariuosna. Ir mes iš paskui tuom pačiu dviračiu. Radam kunigu, važiuojam atgal'. Kunigas su arkliu, o mes su dviračiu. Kai jau grįžtam Kietaviškėsna, tai man nieka, aš gi an rėma sėdėjau, o jis jau visai svirduliuoja, alpsta, mat nuo ryta nevalgį, reiks ait' spavedies, [tai] negalima. ***Kiek atsigavį paėmėm šliūbu ir vėl' važiuojam tuom pačiu dviračiu namo****, ale jau neskubam. Dar aš turėjau insidėjus maista, an griovia kranta susėdam,* ***pavalgim ir vėl' namo kas sau. Tokia buvau jaunoji.***

Tėvai ilgai nežinoja. Susitikinėjam slapčiom (Nr. 603).

Tautosakos skelbimo principai

Leidinyje skelbiamą tautosakos tekstų rinktinę sudarė Ona Šakienė. Struktūrą sukūrė dr. Vykintas Vaitkevičius (pasakojamosios tautosakos) ir dr. Loreta Sungailienė (dainuojamosios tautosakos). Dainų melodijas iššifravo Dalia Liubinienė ir Vita Norkūnienė, o natas kompiuteriu surinko Aivaras Dočkus.

Pasakojamosios tautosakos redagavimą pagal O. Šakienės pateiktus rankraščius atliko dr. Asta Leskauskaitė, kuri siekė, kad tekstuose pagal galimybes atsispindėtų pagrindinės šnektų ypatybės. Bendrine kalba užrašytuose tekstuose buvo ištaisyta skyryba, rašyba ir fonetiškai netikslios formos; leksika, morfologinės formos ir sintaksinės konstrukcijos paliktos autentiškos. Tarminiai tekstai patikslinti, įvesta keletas papildomų rašybos ženklų, kuriuos dabar vis dažniau siūloma vartoti skelbiant tautosaką ir siekiant tiksliau atspindėti pateikėjų tartį.

Atliekant kalbinį redagavimą susidurta su daug objektyvių sunkumų, todėl visiems, kurie ateityje norės analizuoti šios rinktinės pateikėjų kalbą, derėtų atidžiai perklausyti garso įrašus, saugomus Elektrėnų literatūros ir meno muziejuje, arba jų kopijas, perduotas Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto Lietuvių tautosakos rankraštynui, ir remtis jais.

Be to, pažymėtina, kad dalis publikuojamų tekstų buvo sutrumpinta, o kai kurie nurašyti iš tautosakos pateikėjų rankraščių (pvz., A. Janavičiūtės-Ričkienės). Tekstų skirstymas pagal temas arba žanrus palengvina naudojimąsi jais. Atsižvelgiant į tai, kad kai kurie tekstai priklauso kelioms sritims, orientuotis padeda rodyklės, kurių leidinio pabaigoje yra trys: tautosakos pateikėjų, geografinių vietų ir objektų arba dalykų.

Pateikėjų metrikos struktūra tokia: teksto užrašymo vieta, pateikėjo vardas ir pavardė, gimimo metai ir gimomo vieta (tuo atveju, jeigu skiriasi nuo užrašymo vietos).

Baigiant reikia dar kartą pažymėti, kad tekstų turinyje glūdi didžioji šio leidinio ir viso O. Šakienės atlikto darbo vertė.

Kas galėtų jį deramai įvertinti? Pirmiausia kiekvienas, kuris yra į magnetofono juostelę įrašęs, iššifravęs, saugoti perdavęs ir publikavęs nors vieną senolio pasakojimą ar dainą. Leidinį įvertins ir tas, kuris šiandien, po dešimties ir šimto metų ieškos praeities, kurios vietoje iškilo Elektrėnų miestas.

Man asmeniškai šis darbas, kurį turėjau laimės stebėti iš arti, prilygsta žygdarbiui, o savo pobūdžiu – *kultūros archeologijai*. Nuostabu, jog apie Elektrėnų praeitį dabar žinome tiek daug. Noriu tikėti, jog šiandien ir ateityje užteks ryžto šias žinias išsaugoti kaip pačią brangiausią tautos atmintį.

Dr. Vykintas Vaitkevičius

Pasakojamoji tautosaka

GEOGRAFINĖS VIETOS

Elektrėnų seniūnija

Abromiškės, k.

Senovės laikų radiniai

1. Už tvarto žemai bala, kupstai, kemsynai, ten durpyne radau sudeginto ąžuolo liekanas ir ąžuolinę kuoką. Kotas ir galva tokia kaip puodas, nutašyta kirviu, gal sena. Kažkur nusimėtė, patys dabar nerandam, sūnus vis ieško.

Abromiškės. – Aldona Skorupskienė, g. 1931 m.

Iš kaimo istorijos

2. Senų Abromiškių kiemavietė ėja lygiai su plentu. Čia pro mana namus iki Sabonia ėja gatvė, namai iš abiejų pusių galais stovėja.

Senosios Abromiškės. – Stasys Šareika, g. 1941 m.

3. Mūsų pirkia buvo dviejų galų, vienam gale kamara, kitam gyvenom. Kamaroj po grindim buvo sklepai, tę viską laikė, joj buvo šalta, ba ir vasarą po šiaudiniu stogu vėsu. Po stogu ant aukšto kabojo mėsa ir nebuvo, kad sukirmytų.

Troboj stovėjo didelis pečius, duonkepė krosnis, ant jos žiemą miegojo, vasarą džiovino kriaušes, obuolius.

Abromiškės. – Česlovas Ševelis, g. 1932 m.

Prancūzmetis

4. Visais laikais čia buva karų. Baba pasakoja, kad čia ėja prancūzai, jie buva labai žiaurūs. Labai kentė moterys, jom net krūtis nupjaudava, už kojų pakabindava. Vyrus kardava. Čia palei šaltinėlį daug jų buva prikavota. Saka, čia vyka susirėmimai, daug jų čia žuva.

Senosios Abromiškės. – Stasys Šareika, g. 1941 m.

XX amžiaus neramumai

5. Per mumį ėja karai, frontas, buva baisu, mes su mama sėdėjom sklepe. Kap šaudėsi rusai su vokiečiais, tai mūsų kieme augį jaunos kriaušiukės visos lika suvarpytos kulkų. Paskui užsidegė Grėželia namai, tai tėvas saka: „Lipkim iš sklepa, ba kap užsidegsim, tai gyvi iškepsim.“ Łėktuvai kap užėja, tai dar dabar an krantelių yra duobių žymės.

Po kara vaikščioja partizanai. Pro mumį dažnai praeidava. Čia gyvena tokios Olubaitės, tai vis pas jas ateidava. Paskui jas paėmė rusai ir išvežė. Saka, jos ryšinykės buva, su partizanais turėja ryšių.

Tėva brolis buva aigulys Kazokiškėse, tai rusai jį kap nusivarė iš girinykijos, tai rada miške po savaitės. Visas buva subadytas, tik batuose kojos lika sveikos, visas štokais suvarstytas.

Motinos brolį nušovė palei Semeliškes. Gułėja turguj an žemės. Nėja rusų kariuomenėn.

Senosios Abromiškės. – Stasys Šareika, g. 1941 m.

6. Vokiečiai buvo labai žiaurūs, žydus kai šaudė, tai atveža mašiną ir liepia patiem duobę iškast. Vyrai kasa, o moterys su vaikais verkia, riksmas didžiausias.

Žmogus išsikasė duobę ir joj slėpėsi nuo kulkų. Daug kas karo metu taip darė, kas likdavo namie frontui einant. Užėjo vokiečiai, žmogus iškišo galvą iš tos savo duobės, tai jį ir nušovė.

Lapinskas turėjo daug žemės, jo žemė nederlinga, raistai, vaikų daug, nedideli, tai jis laiku neatidavė duoklės. Atvažiavo vokiečiai, nesiaiškino, jį ir nušovė. An atšlaimo, prie visos šeimynos.

Vokiečiai paimdavo iš gyventojų gyvulius ir kažkur varė. Ganiau karves pas Pakucką, tai mačiau. Dvaran privarė gyvulių, karvių, avelių pulkus, gyvuliai neėdę, nusilpę, gaišta, gal varė in stotį, nežinau.

Abromiškės. – Česlovas Ševelis, g. 1932 m.

Iš dvaro istorijos

7. Mana tėvas ėja dvaran prie didesnių darbų. Mokėja javais, bulvėm, sėkla.

Senosios Abromiškės. – Stasys Šareika, g. 1941 m.

8. Koks dvara likimas? Po kara, kap Žilinskai pabėga, dvare gyvena visokie pabėgėliai, daugiausiai rusai. Paskui padarė ligonini – vienam gale buva gimdyma skyrius, kitam – chirūrginis, per viduri – vidaus ligų. Paskui, kap ligonini iškėli, vienam gale buva inrengtas klubas ir du butai, kitam gale – paštas ir du butai. Dabar visai nežinia kas.

Abromiškės. – Domicelė Suslavičiūtė-Pliskauskienė, g. 1937 m., kilusi iš Gudbalio.

Vietovė Malūnėliai

9. Čia, ant kalniuko, iškasė didelį akmenį. Sako, vėjo malūnas čia buvęs, vieta ir vadinasi Malūnėliai. Žmonės čia gyvenę senais laikais.

Abromiškės. – Aldona Skorupskienė, g. 1931 m.

Alinka, k.

Pavadinimo kilmė

10. Alinkos kaimo, kur gimiau, pavadinimas nuo aludės, kur alų gamino. Netoli buvo Raistinė, o joje – Narušio palivarkas, priklausęs Abromiškių dvarui.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m., kilusi iš Alinkos.

Kalnelis

11. Sako, kur dabar bažnyčia, ant to kalnelio, miegojo švedų kareiviai. Per sapną vienas kareivis girdi šaukiant: „Šauk, šauk!" Pusiau pabudęs griebė šautuvą ir iššovė. Lyg aidas jam atsiliepė perkūnas – kad sudundėjo viskas aplink. Kareiviai iš miego pašokę, apsipažinę, ėmė šaudyti vieni kitus, pamanę, kad juos kažkas puola. Taip ir išsišaudę patys. Kažkur čia ir palaidoti, ale nieks nemena.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

Puikino ežeras

12. Tėvas apie turkus šnekėjo. Žvėrinčiaus miškas buvo kaip saloj, tik vienoj vietoj per tiltelius galima buvo įeiti. Buvo žiema, ėjo kariuomenė. Kai lėkė link tos salos per ledą su arkliais visa jų kariuomenė, tai ledas neišlaikė, lūžo, visa kariuomenė nugarmėjo po ledu ties Mažikle. Sako, rasdavo arklių nuskendusių, žmonių ilgai dar po to karo.

Pasakojo, kad vienas liko gyvas, tai ir liko gyventi kaime, niekas nieko jam nedarė. Juokdavosi, kad žmonės sekmadienį bažnyčion važiuoja pasikinkę arklius, gražiom bričkelėm, kas turi, tai grįžta iš bažnyčios, o turkas dar tik važiuoja, pasikinkęs jaučius, nors seniai jau po mišių. Paskui jo vaikai sulietuvėjo, net nežino turkiško kraujo turintys.

Kakliniškės. – Juozas Kučinskas, g. 1929 m., kilęs iš Alinkos.

13. Kietaviškių kunigaikščio sūnus, vardu Puikinas, mažas buvo pagrobtas kryžiuočių ir išaugintas riteriu, tačiau kryžiuočiai nedraudė jam kalbėti lietuviškai (gal turėjo auklę?).

Kęstučio laikais dabartines Senų Kietaviškių, Mūro Strėvininkų, Žiežmarių apylinkes buvo užėmę ir degino kryžiuočiai. Kai kryžiuočiai vėl užpuolė šį kraštą, kartu su jais atvykęs riteris Puikinas pabėgo į tėvoniją. Vietos didikai sukilo prieš jį, juo nepasitikėjo.

Tada krivis Jagudas jiems pasakė: „Kodėl jį teisiat? Kai jį mažą pagrobė, jūs visi likote gyvi, nesikovėt, kodėl jo neapgynėt?“

Kryžiuočiai paprastai eidavo žiemą, kai užšalę visos pelkės, upės, ežerai, tačiau šį kartą jie ėjo vasarą ir puolė Perkūnakiemio šventyklą. Puikinas, prisidengęs kryžiuočio apsiaustu su kryžiaus ženklu, raitas įlėkė į šventyklą ir narsiai kovėsi su kryžiuočiais. Čia jis ir žuvo, o sala ir ežeras buvo pavadinti jo vardu.

Elektrėnai. – Pranas Česonis, g. 1939 m., kilęs iš Gojaus.

Rengėjų pastaba: Kryžiuočių išauginto pagonių didiko motyvas į pasakojamąją tradiciją veikiausiai atėjo per literatūros kūrinius (plg. Petro Tarasenkos *Pabėgimą*).

Gandrų sala

14. Gandrų sala buvo vidurij ežero, ten augo labai didelės uogos, bet jų niekas nerinko, nes buvo labai apterštos busilų, kurie ten ąžuoluose gyveno. Jų ten buvo labai daug.

Vievis. – Anelė Mitraitė-Švenčionienė, g. 1914 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

15. Mes gyvenom ant kranta priešais Gandrų salų. Graži buva Gandrų sala – tik ąžuolai ir gandrai. Jų daug, kiekvienam medij daug lizdų, gal iki dešimt. Kai oras tykus, tai sala lyg veidrody visa an vandenia – koks grožis.

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių.

Puikino sala

16. Puikina sala – virš ažera iškilis kalnas. Tenai auga daug lazdynų, plaukiojom rinkt' riešutų. Gyvena daug apuokų, gyvena dudukai ir kiti paukščiai. Sala graži, lyg piliakalnia formos. Kitoj pusėj, lygioj pakrantėj, auga daug juodų serbentų, plaukiojom uogaut'.

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių.

17. Puikinas buvo grafo sala. Joje jis augino serbentus, juodus ir raudonus, bet paskui, kai jau aš nuplaukdavau, tai jie buvo sulaukėję, nieko ten nebuvo, tik gražus miškas.

Vievis. – Anelė Mitraitė-Švenčionienė, g. 1914 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

Varnų sala

18. Paukščiai gyveno Varnų saloj. Čia buvo daug varnų, caplių, gal garnių, nežinau.

Anykštos saliukėj irgi buvo vieni paukščiai, labai daug paukščių. Vienas buvo toks ilgu kaklu, kuris įkišęs galvą į vandenį rėkdavo „būūū".

Vievis. – Anelė Mitraitė-Švenčionienė, g. 1914 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

Vietovardžiai

19. Buvo daug salų: Ginėjos, Puikino, Budynės, Gandrų. Toj saloj buvo daug gandrų lizdų, vienam ąžuole po keturis, penkis gandralizdžius, ąžuolai seni, stori, gyventojų nebuvo.

Kur dabar likusios salos, tai buvo Varnakampis. Kalneliai buvo, tai liko salos. Buvo Mažiklės ežeriukas, Varteliai, Vėjo vartai (pereiti buvo galima). Tik Dumbliukas – klampynė, prigert galima; supasi, supasi liūnas, gali pratrūkt, ten niekas nėjo.

Raistas, kur dabar Elektrėnų bažnyčia, vadinosi Margaraistis.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m., kilusi iš Alinkos.

Anykštai, buv. k.

Anykštų ežeras

20. Anykštos vardas kilęs nuo žodžio „anie", nes rytinėje ežero pusėje gyvenę jotvingiai taip šaukdavę vakarinius gyventojus lietuvius. Liko vardas.

Pasakojo senoji Loibienė, kai aš dar mažas buvau, daug ką apie šitas vietoves. Iš jos aš daug girdėjau.

Elektrėnai. – Pranas Česonis, g. 1939 m., kilęs iš Gojaus.

21. Gimiau ir augau Anykštos kaime, palei Anykštos ažeru. Žiemu, kai neužtekdava šiena, nes turėja mažai pievų, žmonės pjaudava nendres. Jas supjaudava siečkarnioj, maišydava su šiaudais, dėja mediniuosna cabruosna, užplikydava sagonu* verdančia vandenia, dar supila būlvių lupynes ir neša karvėm ėst'.

Kap užšąla pirmas ladas, tai žmonės aina an ažera pakraščių ir pjauna nendres, viksvas, veža namo gyvulių paklojimui tvartuose. Užtat paežerės buva švarios, gražios, langvai prieinamos.

Mijaugonys. – Boleslovas Pruskas, g. 1928 m., kilęs iš Anykštų.

* Didelis ketaus puodas be ąsų ar su ąsomis

Vagių sala

22. Vagių saloj kadaise buvo įsikūrę vagys. Jie tenai gyveno, tai paskui ir praminė tą salą Vagių sala.

Abromiškės. – Vanda Baliūnaitė-Šumskienė, g. 1932 m., kilusi iš Salų.

23. Link Karkučių buvo Vagių sala. Atokiai, Kampų pusėj. Sako, senovėj vagys joje slėpėsi.

Abromiškės. – Aldona Skorupskienė, g. 1931 m.

Geibonys, k.

Iš kaimo istorijos

24. Kaime buva 28 sodybos, abiem kelia pusėm aja kaimas. Paskui išėja vienkiemiuosna, liki irgi persistati.

Seniau trobos buva an dviejų galų, pastatas ilgas, vidurij priemenė. Mūsų namas buva didelis, rinkdavosi vyrai, vykdava susiėjimai, vėliau – kolūkia susirinkimai. Tai skustis, tai kirptis, tai

kortom palošt', išgert', parūkyt'. Jaunimas irgi rinkosi kur nor. Žaisdava, šokdava, namie niekas nenorėja sėdėt'.

Geibonys. – Vytautas Langevičius, g. 1935 m.

25. Kap kaime gyvenom? Ogi dirbom labai daug, ale buvo linksma. Daug dainavom. Vakare kap išeini laukan, tai net aidi nuog Girelės pusės, tę Girelė dainuoja. Kap išejom an sklypų, tai tę nuog kalno per raistą arti buvo. Vakarėliai, jaunų daug, ale nebuvo tep pasilaidę, kap dabar.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

26. Langevičiaus diedukas pasakoja apie baudžiavu. Buva daug dvarų. Užumišky, Geibonyse, Abromiškėse, aplink vien dvarai. Mūsų kaimas buvo gatvinis, nuo Lankučia in kalneli vien rėžiai. Visur buva labai daug šaltinių, iš jų slanka, jaurė, rudė, užeik – ir supasi.

Geibonys. – Andrius Vankevičius, g. 1912 m.

27. Kaimas ėja ilgais rėžiais, žemė buva siaurais išilgais rėžiais išdalyta. Iš dviejų pusių stovėja pirkios, galais in gatvi. Saboniai gyvena toliau, už dvaravietės, link ažera.

Gyvulius varė gatve kasryt. Iš vytelių buva supintos tvoros. Iš pušų ilgos kartys, du kuolus sumuša, paskui vytelėm iš karklų užkryžiavoja, išilgai pynė (ne skersai), per visu ilgi.

Sodai buva gale trobų, buva ir kriaušių, ir obuolių. Kriaušės kap agurkai karoja, vadinosi *baros*.

Šuliniai buva mediniai, iš ąžuola. Zriubas* medinis, sėmė su kartimis. Vanduo aukštai, paviršutinis. Svirčių nereikėja, ba nebuva ko kelt'.

Pirkia, kluonas, dangtis, svirnas, pirtis viena an kiema. Po 1914 metų kara, kap pirkiu sudegina, iki 1919 metų toj pirty gyvenom, kol namu pasistatėm. Buva malkinė, sklepai buva kamaroj, iškasta žemėse. Paskui, kap dėja padlages, tai jiej lika po padlage. Ir dabar yra pas daug kų.

Lauke, kur smėlij buva kapčiai, juose laikė sėklines būlves.
Geibonys. – Andrius Vankevičius, g. 1912 m.
*Rentinys.

Iš dvaro istorijos

28. Seniau Geibonyse buva dvaras. Dvarinykas valdytojas buva Geibonas. Žmonės aja baudžiavu, tai tris dienas dirba dvare, tris – sau. Dvaras kap sunyka, tai lika tik vardas.

Dvaras buva toj vietoj, kur dabar už Sabonienės ir Lankučia namų tį ariant' dar randasi plytų.

Seniau ėja kelias ne visai čia, kur dabar. Buva prūdas. Saki, tį paskendi jaučiai su visais pakinktais. Kitoj Lankučia sodybos pusėj stovėja balos, plovai, dar ilgai tį niekas neauga.

Geibonys. – Vytautas Langevičius, g. 1935 m.

29. Geibonyse buva dvaras. Kap buvau vaikas, tai šimtametis senukas pasakoja, kad dvara savinykas buva pavarde Geibonas. Paskui ir kaimas lika tokiu vardu. Jis dar minėja tų dvaru. Dabar tik vieta vadinama Dvaraviete.

Saka, dvarinykas buva totorius. Žydų tik parduotuvės ir smukłė buva.

Buvau radis surūdijusi kardu.

Geibonys. – Vytautas Vankevičius, g. 1938 m.

Antrasis pasaulinis karas

30. Kap degė per karu pastatai, tai ir sodai sudegė. Buva likus dabar anam gale Katulia pirkia, tai ir sodas senas lika.

Ėja karas. An kalna vokiečiai, an kita – rusai. Rusai inžiūrėja per žiūronus, kad čia jau mėlynas miškas vokiečių, tai iš patrankos palaida šūvi. Tai vokiečiai kap davė, rusai neturi kur dėtis, tai uždegė kaimu ir per dūmus pabėga miškuosna link Greževičiaus. O tį kiti vokiečiai stovėja. Tai kap rusai ėja in tų kalnu, tai nuguldė visus, rodžias, va kap šienauna pievu. Labai arti suvėja abi kariuomenės. Tį miške.

Greževičiaus laukuose [kareiviai] buva sukavoti. Kasė duobes ir tįsioja kap kokius stukus. Po antra kara Žebertonyse, kap perveždinėja žuvusius kareivius Vievin, atkasinėja duobes, tai septyniolika, tai septyni vienoj duobėj. Kas tį juos tuom laiku kavoja.

Vokietys vienas pakavotas miške buva, kap ėjom uogaut', tai stovėja kryželis an kapa ir šalmas an jo pakartas.

Geibonys. – Andrius Vankevičius, g. 1912 m.

Senos kapinės

31. Kadaise, seniai, pasakoja, Napoleona kareiviai buva sukavoti an kalnelia palei mišku. Tai paskui ir kaimas laidojos tenai, senos tį kapinės.

Kapinės buva aptvertos tvorelėm, paskui buva lantelėm apkalta. Vartai buva vakarų pusėn nuo kaima. Atvežė iš elektrinės sūnus vamzdžių, tai dabar aptvėrėm tais vamzdžiais. Kapų niekas netvarkė, paminklų nestatė. Duobi kai kasa, tai tris keturias galvas randa, o kaulų tai neskaičiuoji. Reiškia, laidoja vienon vieton, užtat ir kapinės nesipłėtė. Kryžiai buva mediniai, maži greit supūdava, o didelius statė giminės susidėji.

Kaime kryžiaus nebuva. An kapinių aidava per Vėlines ir an Morkaus pavasari. Dvidešimt penktu balandžia. Sakydava, kiek per Morku atsimelsi, tiek per visus metus neatsimelsi.

Geibonys. – Andrius Vankevičius, g. 1912 m.

Prancūzkapiai

32. Ant kalno prie Sajetų yra seni prancūzkapiai. Tenai vaidenasi, vakarais ugnelė blykčioja.

Sumanė kartą dvi jaunos moterėlės pasėdėt ant kapelių, paplepėt su dvaselėm. Susirado dvikamienį ąžuolaitį, per jį perlindo ir nežino, kur eit, kurioj pusėj namai. Tik ežerą pamačiusios susiprato, kur esančios. Išsigando, nes jau visai temo.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

Balno kalnas

33. Geibonyse yra Balno kalnas. Sako, ten palaidotas turtingo žmogaus labai gražus, auksu kaustytas balnas. Tas žmogus buvo totorius. Jis turėjo dvarą Geibonyse. Dar žymės yra. Sako, čia Vytauto laikais buvo totorių dvaras – Totorščizna. Po Pirmojo pasaulinio karo atvažiavo vokiečiai ir atsivežę planus kažką kasinėjo Balno kalne, visą šoną nukasė. Žmonės sakė, kad ieškojo to balno.

Klony buvo bala, nedidelė, bet labai gili. Važiavo panelė totoraitė nuo kalno su karieta, tai arkliai pasibaidė ir lėkė ton balon tiesiai, nesustojo. Taip ir nuskendo su visa karieta toj bedugnėj. Ją vadina Akimi.

Abromiškės. – Aldona Skorupskienė, g. 1931 m.

34. Prancūzai kap ėja mūs kraštu, tai pameti auksini balnu. Užkasi kalne, tai dabar tas kalnas vadinas Balna kalnu.

Tį pušyne, an Sabonia ainant, an tokia trikampia yra kapčius, tai tame kapčiuj žmonės auksa ieškoja.

Abromiškės. – Domicelė Suslavičiūtė-Pliskauskienė, g. 1937 m., kilusi iš Gudbalio.

35. Po 1914 m. Balna kalna mišku išpjovė. Du metus tį sėja grikius, ale paskui vėl apauga mišku. Kap buvom paaugliai, tai atsigulam pušų jaunuolyne (tanku tį, pušaitės kap kanapės) ir žiūrim in dangu, šnekamės. Labai myłėjam tų vietu.

Kapčius yr nuo valdiška miška už raistelia, nuo Sabonia lauka ir grafa lauka. Čia vienas kalnelis ir kitas kalnelis, o vidury lauka – tai lyg balnas. Gal' žmonės ir išmislina, ir pavadina. Pusė jo priklausė in Raistabali, pusė in Dvaravieti.

Geibonys. – Andrius Vankevičius, g. 1912 m.

Akmuo-lova

36. Yra akmuo, toks lyg lova, an kelalia in mišku dabar jis guli. Vaikai mes an jo lyg lovoj gułėdavom, dabar jį nustūmė toliau.

Geibonys. – Andrius Vankevičius, g. 1912 m.

Dauba

37. Kur baigiasi Geibonių sodai, prie upelio, kadais buvo gili dauba. Žemė nedirbama, tai žolės priaugę, bet kai tik atvedi arklį ton duobėn, tai bėga gyvulys iš tos vietos, ir gana.

Kartą naktigoniai suvarė kaimo arklius ton duobėn ir gano. Kol laužas degė, kol visi plepėjosi ar tyliai dainavo – nieko, visi arkliai ramiai ganėsi. Tik vidurnakty, kai naktigoniai prisnūdo, visi arkliai prunkšdami išsilakstė. Rado juos kitos dienos apypietę už kelių kilometrų, miške.

Tai tą duobę visi apeina, sako, nečysta dūšia ten. Dabar, kai sodus įkūrė, lyg negirdėti, kad vaidentųs.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

38. Tį, kur dabar Noreikos sodas, seniau buva duobė. Nujojau naktigonėn. Arkliai vaikščioja, atsiguliau, snaudžiu ir girdžiu, kad sudundėja kanopos, ir tiek aš juos, tuos arklius, ir mačiau. Radau tik an Greževičia pievos, tai tį su jais ir likau, nevariau atgal. Saka, tį vaidenasi, tį merga pakavota.

Geibonys. – Bolius Lankutis, g. 1917 m.

Saulėtekio šaltinis

39. Kur dabar salos, buva Greževičia miškas, pusiasalis apie 30 metrų pločia. Kap vandenį pakėlė dešimt metrų, tai kalnelių viršūnės lika salom. Didžiojoj saloj ir dabar liki šaltiniai. Prieš apsemiant', kap žemi lygina, kap pajudina su buldozeriu, tai nuvėja smėlis, užplaukė. Atroda, smėliukas, ale atsistok, pabandyk, tai keturiom roposi. Visur klimpsta, grimsta, gali ir intraukt'. Dabar tos vietos po vandeniu, šaltinių tenai buva daug. Karvės ganėsi, tai viena inlinda, negalėja ištraukt' – plavūnas.

Buva ir gydomas šaltinis, ale jau tiktai senos moterys šnekėja. Dabar niekas juom jau nesigyda. Iš to šaltinuka išteka upelis, in rytų pusi bėga, tai jis likis. Jo nesunaikina, nuog stataus kalna teka vanduo in rytus.

Geibonys. – Vytautas Vankevičius, g. 1938 m.

40. Geibonių salos po vandeniu. Urbona salos tik kalnas likis, valdiška miška irgi kalnas likis.

Greževičiaus saloj dar yra likis šaltinis, iš jo vanduo bėga rytuosna. Seniau žmonės šnekėja, kad labai sveikas vanduo, kap prieš saulį bėga. Tį yr ir upelis. Buva ir daugiau šaltinių, ale užtapyti, dabar vanduo.

Abromiškės. – Ieva Piraškevičiūtė-Mikaliukštienė, g. 1921 m.

41. Greževičia miške buva daug šaltinių. Seniau lyg buvį koki tai statiniai, ale dabar tį jau viskas sulyginta, sudeginta, tik takai išmindyti ir šaltiniai dar likį. Anksčiau tį buva pusiasalis, tai tį yra likis šaltinis. Jo vandeniu seniau žmonės gydėsi. Ir akis, ir rankas, darė vonias, vežėsi vandenį iš tenai. Jis koks tai stebuklingas. Saka, kubile šutinosi ir daug geriau jautėsi.

Tį an kalna labai daug šaltinių buva. Šventa vieta. Buva kokių tai rųstagalių, akmenų. Ir čia palei krantų dar likis šaltinis. Ėja atsinešt', kap reikia sviestu švariai išplaut', ba tį vanduo labai šaltas ir švarus.

Šarkinė. – Pranas Sinkevičius, g. 1924 m.

42. Greževičiaus miške anksčiau buva pusiasalis. Salos atsirada, kap pakėli vandeni kokiais dešimt metrų, tai tiej kalneliai ir lika salom. Tį, kur dabar Didžioji sala, yra šaltinis. Jis skaitėsi gydomas, Saulėtekia vardu vadinasi, mat kap sauli pateka, tai pirmiausia an jo šviečia. Iš jo aina upelis rytuosna, in ažeru. Jo vanduo – vienos rūdys. Seniau, kap sirgdava, tai aidava parnešt' vandenia iš to šaltinia – padeda sveikatai. Jis ir dabar yra Didžiojoj saloj, dabar indėtas bitonas*, vadinasi Saulėtekia šaltiniu.

Dar mama šnekėja, kad žmogus sirga, nesikėli, tai parneši jam Saulėtekia vandenia ir visai pasveika. Didysis šaltinis yra pačiam kalne. Kap mana tėvas dar kiaulas gani, vaikas buva, tai, saka, buva karšta, kiaulės mėgsta purvyne voliotis, tai pradėja tį knist', išknisa duobi, vanduo upeliu nuvėja. Tadu vaikai pamati

ėmi su rankom kast', kast'. Tai kap pasilaida vanduo, buva visam kaime girdėt', kap krioki. Tada sėniai pradėja rėkt', rinka akmenis, verti, tai didumu užverti. Tį žemės judint' negalima: jei tik pakasi – visur vanduo, šaltiniais virsta.

Kap statėsi elektrini, kirtom medžius, lyginom kalnus, tai buva kokių tai raudonų plytų rytinėj pusėj palei šaltinius. Kap aš augau, tai Greževičia miške aidavom „an darža" – tį lazdynai auga, pušų nebuva. O paskui, kap vertėm su buldozeriais, tai išversdinėja kokių tai raudonų plytgalių.

Ėjau pro Mackūniškes nakti iš pusbrolia vestuvių, tiesiai per tuos šaltinius. Miškas augis, paklydau ir išeit' negaliu. Ainu, ainu – nieka nežinau kur. Tai kap žengiau tiesiai nuog skardžia, kap kritau, čiumodanas mana iš paskui buldu, buldu, o aš jau vandenij. Ale nieka, išlindau.

Geibonys. – Vytautas Langevičius, g. 1935 m.

* Bidonas.

43. Kap kėli vandeni, stati Elektrėnus, dirbau ekskavatorinyku. Tai darbinykai man neša vandeni iš ažera. Iš toli sakau: „Kų jūs čia darot? Imkit kastuvu, prakaskit duobeli, ir bus vanduo." Jiej netiki, saka – an kalna [ar gali būt]? Tai paėmiau kastuvu, išverčiau senu kelmu ir nuvėja vanduo...

Ekskavatorius insikasis žemėn po krantu, jau vakaras, baigėsi darbas. Sakau, žiūrėkit, ba užvarys vandeniu, o žmonės manim netiki. Tai ryte reikėja jį atkast', tų ekskavatoriu, – nuo kalna kap nuvėja upi, tai visku smėliu užplauki.

Paimk ilgu pagali, inkal'k kalne giliai, tai kiek pabūna ir iššoksta, tik upt. Kap dirbom prie kirtima (valyma darbų), tai vienas darbinykas su juodais kailinukais, su vailokais apsiavis žiemos metu. Sakau, sušlapsi, išsipurvysi. Jis netiki. Iš kalna, iš šaltinia vis bėga vanduo, tai kap jis inklimpa, žiūrim – jau reikia traukt'. Ir tiej vailokai lika, basu ištraukėm.

Geibonys. – Vytautas Langevičius, g. 1935 m.

44. [Geibonių] Greževičiaus saloj dar yra likis šaltinis, iš jo vanduo bėga rytuosna. Seniau žmonės šnekėja, kad labai sveikas vanduo, kad prieš saulį bėga. Tį yra ir upelis.

Abromiškės. – Ieva Piraškevičiūtė-Mikaliūkštienė, g. 1921 m.

Jagudžio ežeras

45. Kunigaikštis Kęstutis priėmė nuo kryžiuočių nukentėjusius bartus ir jotvingius. Jotvingiai gyveno palei Semeliškes, o rytinių ežerų (buvusio Jagudžio) pakrantėse buvo įsikūrę sau šventyklą, kurioje gyveno krivis Jagudas. Jis gyveno prie pusiasalio, iš kurio dabar likusios tik dvi salos. Ežeras gavo Jagudo vardą.*

Elektrėnai. – Pranas Česonis, g. 1939 m., kilęs iš Gojaus.

* Pasakojo senoji Loibienė.

Rengėjų pastaba: Prūsų apgyvendintos vietovės prie Semeliškių minimos XIV a. kryžiuočių kelių į Lietuvą aprašymuose. Į pasakojamąją tradiciją šie motyvai veikiausiai atėjo iš istorinės literatūros.

46. Ežere prie Geibonių yra vieta, kurią žmonės vadino „Po skryniu". Senovėj kažkas ton vieton, kur labai gilu, inmetė skrynią, pilną aukso pinigų. Niekas ištraukt negali, tai ir vadina „Po skryniu".

Abromiškės. – Aldona Skorupskienė, g. 1931 m.

Vietovardžiai

47. Iš Užmiškia, iš Pakalniškių, iš Skynimų ėja griovys (upelis). Kadaise per potvynius krantai išversta apie 50 metrų pločia. Buva Skynimų revas, Stulgia revas. 1919 m., kai ėja karas, tai sudegė daug žmonių sodybų, tai tuose grioviuose apkasus išsikasė, žabais iškloja ir gyvena, kol pasistatė.

Yra Rūdbala, Gražialiauka, Skerdymėliai, Raisteliai, Leškinė... Vis turėja užvadinimu kožna vieta.

Geibonys. – Andrius Vankevičius, g. 1912 m.

Girnakaliai, k.

Iš kaimo istorijos

48. Čia, mūsų sodyboj, senovėj buva koki tai labai dideli gyrnų kalima cechai. Dar dabar visur mėtosi girnapusių skeveldros, daug jų sudėjom pamatuosna.

Saboniai kap kasi tvenkini, tai iškasi net malūna gyrnų akmeni ir mažesnių...

Girnakaliai. – Vincas Lankas, g. 1940 m., kilęs iš Senųjų Kietaviškių.

Rengėjų pastaba: Girnakaliai – girnų kalėjų kaimas – istoriniuose dokumentuose minimas nuo XVI a. pabaigos. Gali būti dar senesnės kilmės.

49. Girnakaliuose buva gatvinis kaimas. Per jį aja kelias an Semeliškių. Vienam gatvės gale buva dideli mediniai vartai ir kitam. Kai grafas važiuoja an Semeliškių, tai jis turėja dideli botagu. Kai pliaukšteli tuo botagu, tai garsas toks stiprus, kap šautų. Vaikai tuoj užgirsta ir lakia atidaryti grafui vartų ir kitan galan. Grafas vis duoda vaikam saldainių ar baronkų, tai jiej ir laukia, kol važiuos.

Gudbalis. – Sofija Neimantienė, g. 1926 m.

50. Kap buvau maža, Girnakalių kaime žemi dirba šniūrais. Visi gyvena kiemavietėj. Tik apie 1937 m. dalina sklypus. Kieme buva gatvė, namai stovėja galais in gatvi, durys – in kiemu. Nuog gatvės buva aptverta statinių tvora, namas buva didelis, langai nedidukai. Žiemu niekas nedėja dubaltų, tai apšųla. Vaikai skutam sniegu su mediniais šaukštais, pučiam, pasidarom skyli, kad pažiūrėt' laukan.

Kaime gyvent' buva labai linksma, daug vaikų. Tai kap išeinam važinėtis su rogutėm an kalna arba su šlajais, koriukais, tai lakiam nuo kalna iki ažeriuka, paskui priklimpstam sniege, ba su klūmpėm apsiavį, tai pametam, ieškom, linksma. O vasaru – basi. Kojas praduriam, nagus nusimušam. Traukia, pūliuoja, ale gerai. Visi vienodi buva.

Per Pirmu pasaulini karu mana mama nuvėja Pakalniškėsna pas draugi, o tį gaudė jaunimu, kad varyt gyvulius Rosijon. Tai jas abi paėmė ir nubruka su tais gyvuliais. Ilgai ji tį prabuva, grįža net po kelių metų. Kara metu mirė mamos seserys, kare žuva brolis, kitas išvažiava Amerikon, tai iš šešių vaikų namie lika tik mama. Reikėja žentu prisiimt'. Atėja Petkevičius, mana tėvas. Mama turėja 6 hektarus žemės, tėvas dar vienu atsinešė, gyvena gražiai. Jiej labai myłėja žemi, labai gražūs buva javai – rugiai, avižos.

Javus pjovėm su pjautuvais. Pėdu pripjauni, gražiai, lygiai surišiai. Mūsų kluonas buva mažas, sutalpint' reikėja visku, tai dėja labai tvarkyngai, lygiai. Pievų maža buva, tik palei ažeru, tai laukuose dobilus sėja. Laikė dvi karves, ganyklos buva labai prastos, ganė net rugienoj. Kiaułės buva gražios, mėsos užteka, pavalgyt' buva ko. Małėm su gyrnom, malūne darė kruopas – miežines ir kvietines, val'cavoja. Grūdus atrinkdava – pirma rūšis, antra, trečia.

Sodų nebuva, obelų retai kur. Prie mokyklos Lazdėnuose buva, tai aš padėdavau mokytojai – nuvalydavau suolus, stalus, rinkau sode obuolius, tai mokytoja duodava man obuolių. Patys imt' negałėjom. Guli an taka, ale imt' nevalna, tai ir nerušini.

Girnakaliai. – Ona Petkevičiūtė-Karpavičienė, g. 1929 m.

Iš prisiminimų

51. Brazys buvo didelis merginykas. Jei jis ateis ir namie nieko nėra, reikia jo saugotis. Vienąkart, kai atėjo ir namie nieko nebuvo, tai, žinokit, vos išbėgau laukan. Sakau: „Arkly tu, begėdi, ką tu čia išdarinėji!" Vos pabėgau. Tai ir paskui kur susitinki, tai jis vis: „Oi tu mana gražuole." Sako, pažiūriu ant savo žmonos – nedidukė, zgrabna, maloni, ale pamatau kitą, tai ir sudrebu.

Buvo tokia Markevičio Falka, ji su vyrais užsiėmė, tai juokiasi: „Nor su Falku, ale su svetimu." Aš jam ir sakau: „Žmogeli, po smerčiai tu iš peklos neišlįsi."

Elektrėnai. – Elena Dubosaitė-Pliskauskienė, g. 1938 m., kilusi iš Girnakalių.

Sabonių giminė

52. Saboniai gyveno pasiturinčiai. Tarnų neturėjo, bernus gal ir samdė, bet patys buvo labai darbštūs. Vienas sūnus, sako, dirbs dirbs vienais arkliais, paskui juos paleidžia, pasiima kitus ir vėl dirba. Turėjo daug arklių, šunų irgi buvo daug.

Abromiškės. – Vanda Baliūnaitė-Šumskienė, g. 1932 m., kilusi iš Salų.

53. Saboniai buva labai dideli ir stiprūs vyrai – ir diedukas, ir prodiedis, kiek žmonės atsimena. Važiuoja žmonės uždarbiaut', veža mišku, rąstus iš Aukštadvaria, Pagrandos.

Sabonia kumelaiti mažiuki, pilka kap pelė. Senis sėdi rogėse didesnis už kumelį, kepurė jo tokia juokinga, kap tarba. Vaikigaliai seniui kepuri nuog galvos ir kumelaitei po uodega. Senis ramus. Išlipa, pasiima kepuri, užsimauna an galvos ir toliau važiuoja. Vaikigaliai vėl'. Ir vėl senis ramus, lyg niekur nieko. Trečiąkart vaikigaliai vėl' traukia jo kepuri, tai jis jau inpyka, griebi tam vaikigaliui už kepurės. O jiej kap tik važiava pro sodybu, atėja prie nama gala, paėmė už rąsta gala, pakėli sųsparu, pakiša tų kepuri po sųspara ir saka: „Dabar tu jų pasiimk." – ir nuvažiava.

Kas veža mišku an dviejų arklių, o jis storiausius rąstus an vienos mažos kumelaitės. Turi pasidaris tokias odines šorkas, tai kumelaiti tik nuog kalno pati veža. In kalnu jis su tom šorkom pats insikinka ir traukia kartu su tai kumelaite. Senų Kietaviškių gatvi buvo grįsta akmenimis, tai žiemos metu davažiavus in tų bruku arkliam labai sunku, net žiežirbos iš po kojų pilasi, o jis – važiava, nuvažiava, pats roges pastūmi, kumelaiti lengvai nuvėja. Labai stiprūs, zdarovi vyrai buva.

Arvyda tėvas gal' jau in motinu pasidavi, ne toks aukštas, ale irgi stiprus, drūtas vyras. Jis, kap jau kolūkiai užėja, išvažiava Kaunan. Saka, tį jis apsigyvena an buta pas vienu turtyngu poniu, tai ji sugūndė jį ir gyvena abu, ale atsitika toks įvykis. Anksčiau Kaune pavasariais buvo dideli potvyniai. Toj ponia turėja

mašinu. Jiej abu kur tai važiava, potvynis užtvindi gatvi ir su purvynu toj jų mašina nuslyda upėn, ir nuplauki, nuskenda. Jam kap tai pavyka išlįsti iš tos skęstančios mašinos ir išplaukt'. Saka, jos namas jam lika, ji giminių neturėjus ar kas tį.

Mijaugonys. – Boleslovas Pruskas, g. 1928 m., kilęs iš Anykštos.

54. Buva kalvis Lukoševičius, jisai mėgdava pašposyt'. Mata, kad žmogus ateina, tai prikaitina gelažiukų, primėta an žemės. Ateina Sabonis, basas, aina per tuos gelažiukus, šokinėja ir keikiasi, saka – kokių tu čia cvekų primėtei.

Geibonys. – Vytautas Vankevičius, g. 1938 m.

55. Velniaraistij palei Sabonį gyvendava cigonai. Vienu pavasari, kap žydėja karklai, gal' balandžia mėnesij, atvažiava, pasistati palapines ir apsigyvena. Jiej nieka nedyrba, apgaudinėja žmones. Tai atėja in Saboni ir saka: „Pane, gal' nori bitinų? Yra spiečius. Duok lašinių, sviesta ir ainam, parodysiu."

Sabonis – senis ščyras, sunkaus tipa, patikėja ir davi jiem lašinių, sviesta. Tada tiej veda parodyt'. Nuvedi in karklu ir saka: „Va, vienas bitinėlis, kitas, trečias, daug jų čia. Susirink visus – bus cielas spiečius."

Geibonys. – Vytautas Langevičius, g. 1935 m.

Akmuo su pėda

56. Akmenėlis su mergaitės pėdela palei ažeru visųlaik buva. Palei Katulių sodybu.

Kaimynė pasakoja, kad kadaise čia gyvena mergaitė su berneliu. Paskui bernelis išėja karan ir negrįžа. Mergaitė kiekvienu vakaru, kai saulė laidosi, aidava an šita akmenėlia ir stovėdava, laukdava sava bernelia. Tep ir lika pėda akmenyje.

Girnakaliai. – Vincas Lankas, g. 1940 m., kilęs iš Senųjų Kietaviškių.

Akmuo su pėdomis

57. Girnakaliuose akmenų daug visokių didelių, dvi pėdos an vieno didelio akmens stovėjo.

Abromiškės. – Aldona Skorupskienė, g. 1931 m.

Pamergės akmuo

58. An kalna stovėja didelis akmuo, jį ir visu kalnu vadina Pamergės vardu. Saka, kap tai tį pamergė užsimušė ar jų prakeikė.

Girnakaliai. – Vincas Lankas, g. 1940 m., kilęs iš Senųjų Kietaviškių.

59. Gyveno Girnakaliuose labai pikta moteris. Ji turėjo dukterį. Duktė norėjo eit į pamerges, motina užsispyrė neleist, susipyko abi. Tada motina ir sako: „Kad tu akmeniu pavirstum!" Ir pavirto. Kaip lėkė per kalną, taip ir sustingo.

Ilgai stovėjo tas akmuo, aukštas toks, kaip žmogus. Neseniai suskaldė Giraitis. Sako, kelią tiesė, o gal statė ką.

Giedraitiškės. – Bronė Bičkauskienė, g. 1936 m., kilusi iš Aukštaitijos.

Rengėjų pastaba: Pateikėja padavimą girdėjo iš anytos.

60. Girnakaliai – miškas. Beržyna kalnas buva apaugis mišku. Karčiavoja – medžius pjovė, kelmus rovė, norėja žemės daugiau. Tį buva Pomergės akmuo ir daugiau didelių akmenų.

Saka, važiava vestuvės, ir kai juos tį užkeikė, tai ir pavirta akmeniu – lika Pomergės akmuo.

Girnakaliai. – Ona Petkevičiūtė-Karpavičienė, g. 1929 m.

Pamergės kalnas

61. Važiava vestuvės. Nuo to aukšta kalna išnešė arkliai ir tį užsimušė pomergė. Tai ir praminė Pomergės kalnu.

Elektrėnai. – Elena Dubosaitė-Pliskauskienė, g. 1938 m., kilusi iš Girnakalių.

Rengėjų pastaba: Kalbama apie tą pačią vietą, kur buvo Pamergės akmuo.

Besenio ežeras

62. Seniau, kap žmonės šnekėja, Besenia ažeras buva aukštai an kalna. Vienųkart kila štormas (viesulas), tai ažeras pakila ir kap ėja žemyn, tai išgraužė tokius griovius, kad net dabar jiej stovi. O toj vietoj, kur jis buva, lika tik pelkynai. Ir dabar tį išeit' negalima, tį tik viršus užaugis, užsitraukis, o apačioj tį liūnas.

Girnakaliai. – Vincas Lankas, g. 1940 m., kilęs iš Senųjų Kietaviškių.

Giedraitiškės

Iš kaimo istorijos

63. Grafas Pliateris turėjo prižiūrėtoją Kurkovskį, jam buvo davęs žemės. Užtat ta vieta ir buvo vadinama Kurkovčizna, iš lenkiško Kurkovščizna*.

Kaunas. – Aleksas Račkauskas, g. 1943 m., kilęs iš Sabališkių.

* Kurkovčizna buvo pavadintas Giedraitiškių kaimas, kai jame apsigyveno Kurkovskis. Šiuo metu kaimui grąžintas Giedraitiškių vardas.

Vietovė Katiniškės

64. Keliu in Girnakalius, važiuojant už Greželių, Bičkauskų, yra toks nedidelis pušynėlis – Kaciniškės.

Sako, kadaise iš turgaus vėlai važiuojant čia vis rodėsi katė, kažkas labai jos išsigando, tai ir pradėjo tą vietą vadinti Kaciniškėmis.

Abromiškės. – Janina Jakelytė-Petkevičienė, g. 1925 m., kilusi iš Raistinės.

Orio ežeras

65. Iš Orio ežero išteka Griaželiauka, pavasarį krantai pasikelia, vanduo eina. Žmonės statė bučius. Bučius – iš karklų supintas, apvalus kap butelis, tankus; skylė didelė, kad užtvenktų visą griovį. Tada žuvis inteina ir atgal neišeina.

Abromiškės. – Česlovas Ševelis, g. 1932 m.

Gudbalis, buv. k.

Kaimo pavadinimo kilmė

66. Kur raistai dideli, palei profilaktoriumą, senovėj, sako, gyveno Gudas. Tai ir dabar tą vietą Gudbale vadina.

Abromiškės. – Aldona Skorupskienė, g. 1931 m.

67. Gudbalės vardas kilęs nuo to, kad kadaise Vytautas čia sumušė gudus ir sukišo juos šitosna balosna. Tai ir vadina Gudbale.

Abromiškės. – Vladas Dubosas, g. 1943 m.

Plėšimų raistelis

68. Už profilaktoriumo miške yra toks Plėšimo raistelis, toks pelkynas, tai tę velniai veisiasi.

Kai naktį pro tą raistelį kas važiuoja, tai užpuola ir skuta žmogui barzdą. Seni žmonės pasakojo, kai dar barzdoti vaikščiojo.

Abromiškės. – Vladas Dubosas, g. 1943 m.

69. Miške, ainant' an profilaktoriuma, yra raistelis. Kadaise vienas žmogus nakti nuvažiava su arkliu tį pasivogt' medi, ba miškas dvarui priklausė. Tai pjauna pjauna medi – tik žiežirbos tykšta, nieka nepadara. Tai paskui, jau ryte, nuveina pažiūrėt', kas čia buva. Ogi, saka, akmuo pjautas, samanos pjūklu išdraskytos, nuzulintas akmenia šonas.

Žydai kap važinėja po kaimus su prekėm, koki tai plėšikai toj vietoj žydu užmušė ir pakavoja. Tai tį pradėja vaidentis ir raistelis pavadintas Plėšimų vardu.

Kartu nuog miška pro Plėšimų raisteli važiava žmogus. Lakia greit, žiūri – aplink tik kibirkštys nuog akmenų skyla, jis jau visai be ratų. Tai an ašių net namo, an kiema, inlėkė, kap ko tai išsiganda.

Geibonys. – Vytautas Vankevičius, g. 1938 m.

70. Plėšima raistely, va čia an kalna, tokia nedideli bala, tai sakydava, kad tenai rodėsi, vaidenosi, periminėdava, velnias vydavosi, žmones klaidina.

Man irgi teka tį paklyst'. Niekap negalėjau išait' iš to miška, gal triskart vis grįžau atgal', nor tų mišku iš vaikystės visu gerai pažįstu, čia augis.

Vienųkart žmogus tį pjovi puši. Tai kap nepjauna, tas medis nesipjauna, tik žiežirbos aina iš pjūkla. Arklys pradėja prunkšt', žmogus ir pabėga iš tos vietos. Ryte aina pažiūrėt' – kad akmuo pjautas, o medžiai net nepajudyti, sveiki visi, tik akmenia samanos išdraskytos, akmuo apzulytas.

Geibonys. – Vytautas Langevičius, g. 1935 m.

71. Plėšima raistely, tį vaidenosi. Kap maža buvau, tai pasakodava, kad tį neidava. Saka, tai gaidys naktim gieda, tai ratus nuimdinėja.

Geibonys. – Bronė Sakalinskaitė-Lankutienė, g. 1927 m.

72. Plėšimų raistely velnias žmones periminėdava. Pagauna, saka, ir kutena. Bijojam tį ait'.

Kap karves ganėm, tai tį žolė auga. Ale tos karvės pačios tį nenorėja vaikščiot', vis pabėgdava iš tį. Ko jos tį išsigąsdava?

Abromiškės. – Domicelė Suslavičiūtė-Pliskauskienė, g. 1937 m., kilusi iš Gudbalio.

Antrasis pasaulinis karas

73. Karas per mumį ejo, tai tėvas po obelim kieme iškasė tokį sklepą žemėse. Sėdėjom jame, kai ejo frontas. Žebertonys dega, Sabališkės dega, galvos iš sklepo neiškiši, kulkos aplink zvimbia, baisu buvo.

Užėjo rusų kareiviai, tai labai susmirdę, purvini buvo, suvarė moteris Abromiškių ežeran plauti jiem rūbų. Plovėm, džiovinom, tai kap užsikrėtėm kokiais šašais kojas. Oi, Dievuliau, kol nugydiau, tai neduok Dieve!

Gudbalis. – Marijona Suslavičiūtė-Markevičienė, g. 1925 m.

Kakliniškės, k.

Iš kaimo istorijos

74. Kaimas ėja nuog parduotuvės, kur an kampa, dabar Samsonas, tį žemyn keliuku nuog Vėželia Banada namų (dar keli medžiai tį liki), an plenta pusės abiem pusėm keliuka. Paskui išsikėlė in vienkiemius, dar vėliau pradėja statyt' Elektrėnus, tai viskas susimaišė, sunku jau ir atskyrt'.

Mijaugonys. – Boleslovas Pruskas, g. 1928 m., kilęs iš Anykštų.

75. Kaimas buva gatvinis. Vidurij ėja gatvi, iš abiejų pusių stovėja namai, kiemus skyri tvoros, laukai išdalyti rėžiais. Aplink buva daug šaltiniuotų raistų; kap šienu pjauna, tai reikėja grėbt' iki kelių vandenij.

Kaimas priklausi dviem dvaram. Ėja dyrbt' ir Gabriliavos dvaran, ale kita kaima pusi ėja kitan [Abromiškių] dvaran. Kap ėja an sklypų, tai išsiskyrsti.

Mana tėvai šnekėja ir lenkiškai, ir lietuviškai, ale potieriava lenkiškai. Diedukai Kakliniškėse šnekėja lietuviškai.

Menu, baba buva labai graži. Man atrodi jauna, nešioja ilgus naminius andarokus, nažutkėlas* bažnyčion turėja gražius austinius, kelis, ne vienu, apačioj nešioja baltus su aptais**. Mama jau nešioja pirktinius rūbus, ba tėvas dyrba, gaudava algu, tai mama nešioja ilgus, iki žemei, pirktinius andarokus, gražius, plačius. Jos apatinis buva su kvalbonais***, nešioja gražu sakeli****, turėja gražu palitu.

Talpūnai. – Jadvyga Kumeliauskaitė-Krilavičienė, g. 1908 m., kilusi iš Žaslių geležinkelio stoties gyvenvietės.

* Liemenes

** Tam tikras drabužių pakraščių išsiuvinėjimas, pagražinimas

*** Raukiniais

**** Švarkelį

Iš prisiminimų

76. Prisimenu nuog 6 metų. Mana abu tėvai buva iš Kakliniškių kaima. Tėvas Jokūbas Kumeliauskas, motina – Janulevičiūtė Katrė.

Tėvas dyrba prie gelžkelia, tai mes ir gyvenam čia, palei Žaslių stoti. Gelžkeliečiai ėja kap sukarintu tarnybu, tai kap prasidėja Pirmasis pasaulinis karas, rusai išveži gelžkeliečių šeimas, ba ėja vokiečiai. Vyrus dar palika, tai veži tik vaikus su motinom. Ir mumį veži. Sukrovi vagonuosna, kas kų gałėja pasiimt', ir net nesaki, kad tėvu palienka. Tai buva apie kokius 1914 metus, nelabai prisimenu. Kur veža, nežinam. Nuveži Latvijon. Tadu iškrovi, privari padvadų, sukrovi josna šeimynas ir arkliais veži kaimuosna, vienu – vienan naman, kitu – kitan. Nori, nenori, a kur dėsies. O tį „biežancam" gerai niekas neduos. Sukiša virtuvėsna, sandėliukuosna, miegojam an grindų. Mes su mama buvam šeši vaikai, tai davi vienu lovu, pasistatim nediduku staliuku, katru mama buva pasiėmus, ir viskas. Valgyt' kų turėjam, tai jau kelij suvalgim, ba veži tai ilgai. Važiuoja, važiuoja, sustoja, stovi, vėl' naujus žmonis iš tįnai krauna, kol' net dastati tį, kur reikėja. Tai susėdam visi an slanksčia ir verkiam. Mama irgi, an mumį žiūrėdama, verkia. Latviai irgi mumį nenorėja, per prievartu ir jiem svetimus apgyvendina, tai vadina „prakeiktais bėgliais". Paskui jau apsipratam, pradėja duot' produktus. Myltų, kruopų, paskui padari prieglaudas, tįnai gyvena vaikai, mana vyresni du broliai ir sesuo gyvena vyresnių prieglaudoj, o mes, mažiukai, tį, kur mažesni.

Metus laika gyvenam ir nežinojam, ar gyvas tėvas. Kap vokietys užėmi Žaslius, tadu vyrus palaida, jiej važiava ieškot' šeimynų. Atsimenu, kap nakčia miegojam an žemis pasiklojį, girdim – langan dauža. Klausia: „Ar čia Kumeliauskieni gyvena?" Jau pažinam tėva balsu. Kap mes visi sukilam, kap mes visi šokam, łėkim tėva pasitikt', koks džiaugsmas, kad pamatim tėvu gyvu!

Tadu jau visi gyvenam, buva langviau. Su tėvu kiek pagyvenam, paskui mumį nuveži Korsavkon. Tį vienam name gyvenam keturios šeimynos, jau turėjam po kambariuku, buva nebloga. Davinėja visokių kruopų, myltų, silkių, buva normos, o vaikai

gyvena prieglaudose. Tai mama buva net du maišus cukra prisitaupius, ale kap jau ėja vokietys, tai słėpė, po grindim kavoja. Menu, grindis išlupa ir pakavoja. Tėvas nebuva visai laisvas, jį indarbina Pskove, turėja tį dyrbt', ale vis tiek jau buva langviau. Mama manį vežioja ir Rygon, ir pas tėvu Pskovan. Prisimenu, kap tėvas mumį pralaida iki traukinia. Aš verkiu pro langu žiūrėdama, tėvas verkia stovėdamas.

Paskui, kap jau ir tį užėja vokietys, tai visus veži atgal'. Buva labai sunku. Iš Latvijos veži tiktai iki sienus, tadu perkraudinėja kitan traukinin. Visku krovi, neši per lantas vagonuosna, mumį – kituosna. Daveži Pauliankon. Tadu visku iškrovi an platformų, mumį – barakan, po kara likusian, išdaužytais langais, be grindų, aplink dratais aptverta. Suvari, ir sėdim kožnas savam kampelij. Oi, kap tį sunku buva. Laiki apie dvi savaites, valgyt' nėra ko, miegot' nėra kur, sėdėjam an žemis, tį ir miegojam. Tėvam duoda maista tiek, kad vienas suvalgytum, o mes – aštuoni žmonės. Viska buva.

Po dviejų savaičių padavi vagonus, daiktus sukrovi prekiniuosna vagonuosna, a mumį visus pirtin, padari dezinfekciju ir tadu jau keleivinian vagonan. Atveži Žasliuosna. Mūsų name jau kiti žmonys gyvena, ale liepi jiem išsikraustyt', grąžina namus ir parėjam.

Namai tušti, nei gyvulia, nei būl'bų, nieka, ale vis tiek namie jau, diedukai, giminės arti, neprapuolėm.

Talpūnai. – Jadvyga Kumeliauskaitė-Krilavičienė, g. 1908 m., kilusi iš Žąslių geležinkelio stoties gyvenvietės.

77. Prie mūsų ažerų atvažiuodava daug ponų vasarot'. Iš Kauna atvažiuodava „saldus ponas". Kakliniškių kaimas buva gatvinis, gale buva dideli vartai, kad gyvuliai nelįst. Tai atvažiuos prie tų vartų ir pypina, kad jam vaikai vartus atidaryt. Tai vaikai kūlverščia lakia, ba jis visada beria saujas saldainių. Tai griūnam rinkt', paskui visi pasidalinam, ale kas daugiau surenka, nenori kitiem duot', tai visi skubam.

Aš pas tetu dažnai tį būdavau (labai netoli gyvena ir manį dažnai pas savį nusivesdava), tai ir aš łėkiau tam ponui vartų atkeldinėt' kartu su kitais vaikais. Vienųkart kai bėgau, tai nepamačiau, kad an kelia vaikščioja višta su mažais viščiukais, kap užkliuvau, kap griuvau tiesiai an viščiuka ir nuspaudžiau jį negyvai. Ne tiek skausma, kiek strioka – bijau tetos. O ji manį visai nebarė, dar davė karolius dovanų, kad neverkčiau.

Abromiškės. – Vaclova Beganskaitė-Girsienė, g. 1929 m., kilusi iš Lekavičių.

78. Mes, vaikai, labai laukdavam bobutės. Ji ateidinėja svečiuosna pėsčia, aidava iš Kakliniškių per Gabriliavu an gelžkelia ir tadu gelžkeliu iki mumį. Iš toli matydavam, tai laukiam, lakiam žiūrėt', gal' jau ateina. A kap jau pamatam, lakiam pasitikt', katras graičiau. Turėja tokiu raudonu skarełi, tai mes abi su seseria norim tos jos skarełis, pešamės. Vaikam atnešdava virtų kiaušinių, ale labai skanių, naminių.

Diedukas buva senas, labai kosina, sirga, tai neateidava. Mes tį aidavam. Ale mum norisi, kad jis pas mumį pabūt, tai tėvas nuvažiuoja su arkliu ir jį atveža. Tadu pabūna. Diedukas mokėja visokiu baikų, ale baisiausia buva, kap jis sakė, kad žydai vaikus gauda an macų.

Talpūnai. – Jadvyga Kumeliauskaitė-Krilavičienė, g. 1908 m., kilusi iš Žąslių geležinkelio stoties gyvenvietės.

79. Kap buvam išvežti [Pirmojo pasaulinio karo metais į Rusiją], tai prieglaudoj mokina ir lietuviškai, ir lenkiškai, ir rusiškai. An trijų liežuvių... Išmokau skaityt', rašyt', ir buva gana. Mes, visos trys mergaitės [seserys], nesimokinam. Tėvas saki, kad mergaitėm visi mokslai – vaikai ir puodai. Mokina siūt', darbus dyrbt'.

Talpūnai. – Jadvyga Kumeliauskaitė-Krilavičienė, g. 1908 m., kilusi iš Žąslių geležinkelio stoties gyvenvietės.

80. Sladkevičių Rafalką visi vadino japonu. Tai sako, kad jo senelis ar prosenelis buvo nuo karų užsilikęs japonas. Sladkevičius dar mano jaunystėj vadino japonais.

Kakliniškės. – Juozas Kučinskas, g. 1929 m., kilęs iš Alinkos.

Kampai, buv. k.

Iš kaimo istorijos

81. Iš Obenių kėlėsi an sklypų, statėsi vadinamuose Kampuose. Nors jiej priklausė Obenių kaimui, tik tep vadina, kad prie Anykštos ažera, an kranta, sąsiaurij tarp Perkūnakiemia.

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių.

Iš prisiminimų

82. Mūsų kaimas buva nedidelis, tik šešios trobos, tai turėja atokiau nuo namų, prie Strėvos, pasistatį vienų pirtį. Tį visi maudėsi. Kūrena iš ailės, aina maudytis vyrai, o paskiausiai moterys su mažais vaikais.

Kietaviškės. – Adelė Pruskaitė-Aliubavičienė, g. 1930 m., kilusi iš Kampų.

Lekavičiai, buv. k.

Pavadinimo kilmė

83. Sako, kad senovėj čia gyveno toks grafas Lecha. Kai užėjo kryžiuočiai, tai prasidėjo baisus karas. Buvo vasara. Kaunasi jie, o kyla toks baisus juodas debesis ir kai ims tą visą kariuomenę daužyt perkūnas, tai kryžiuočiai ne tiek silpni buvo, kiek išsigando ir pasileido visi bėgti. Taip Lecha laimėjo karą, o tą vietą pavadino Perkūnakiemiu. Kaimas už upelio ir dabar vadinasi Lechavičiais.

Kakliniškės. – Juozas Kučinskas, g. 1929 m., kilęs iš Alinkos.

Rengėjų pastaba: Perkūnakiemio pavadinimas istorijos dokumentuose rašomas ir kaip Perkūnkiemis. Istorinis Lekavičių kaimo pavadinimas – Lechavičiai.

84. Lekavičiuose, sako, senovėj gyvenęs koks tai Lechas, mūšiai čia dideli buvę. Perkūnakiemy gal gyvenę bajorai, kad buvo akalica – bajorkaimis.

Abromiškės. – Česlovas Kazakevičius, g. 1925 m., kilęs iš Perkūnakiemio.

Iš prisiminimų

85. Lekavičiuose toks gaspadorius Junevičius turėjo aliejaus spaustuvę, spaudė aliejų iš sėmenų. Ir iš kanapių spaudė. Jį naudojo per adventą, gavėnią, ir šiaip labai geras maistas.

Elektrėnai. – Bronius Levickas, g. 1937 m., kilęs iš Lubakos.

86. Mūsų namas stovėja tį, kur už restorana buva siurblinė, dar yra medžių liki.

Kap Junevičiai pasistatė nauju trobu, tai senam namukij intaisė aliejaus spaudyklu. Buva arkliais sukamas manieżas, jame małė sėmenis, sumaltus krovė presuosna ir spaudė. Geras aliejus buva, žmonės vežė sėmenis, spaudėsi alieju.

Menu jo kailinius, toki dideli, visas priešakis apsitepis aliejum. Likusiom išspaudom šėrė karves, tai labai gražios, riebios karvės buva. Ale Junevičius labai gėrė, tvarkos maža buva. Vis ateidava pas babu iš vakar gyrtas. Žmona jį apkulia (jis didelis, o ji maža), tai ateina. „Beganska, jedin glik", – praša (baba turėdava žolių trauktinės). Tik sūnus, kap paauga, tai sutvarkė ir spaustuvi, ir ūki.

Abromiškės. – Vaclova Beganskaitė-Girsienė, g. 1929 m., kilusi iš Lekavičių.

87. Kur dabar jachtklubas, buva Naruševičia žemi. Visos apylinkės, net iki poliklinikos. Kur restoranas – jau Junevičiaus

žemi. Junevičius vėli milu, moterys audi naminius vilnonius audeklus, vėli tuos audeklus vėlykloj ir siuva jermėkus*.

Per karu prie vokiečių pas Junevičiu buva pienini.

Mijaugonys. – Boleslovas Pruskas, g. 1928 m., kilęs iš Anykštų.

* Ilgas apsiaustas, milinė

88. Rusų kariuomenė stovėjo Mijaugonyse, naktį kareiviai eina rabavot. Atėjo pas dėdes Kazakevičius, pavogė arklį, vežimą, o pakinkyt negali, nes nėra pavalkų. Jie užsirakinę, vidun neįsileidžia, tai kareiviai paėmė nuog prieslenksčio girnų akmenį ir su tuo akmeniu kaip duos durysna, tai ne tik durys, bet ir lentinės pertvaros sulūžo, lentos išsilakstė. Kazakevičių vyrai stiprūs. Kaip dėjo vienam kareivėliui, tas net in lubas išlėkė. Pabėgo visi žemyn in Macijauską ir vežimą paliko. Paskui kas tai pranešė vyresnybei, tai buvo atėję, ale nieko, nekeršijo.

Abromiškės. – Algis Girsa, g. 1941 m., kilęs iš Salų, ir Valė Girsaitė, g. 1942 m., kilusi iš Salų.

89. Palei Loibą gyveno Ivickai, miško šone – Pacevičiai, arčiau kelio – Beganskai, miške buvo vaidinimai, vakarėliai. Karves ganėm miške. Iš šaltinių nešėm vandenį, vėliau iškasė šulinį.

Kur dabar savivaldybė, gyveno Beganskai. Vieną kartą Beganskienė kepė duoną ir šiltoj troboj išprausė mergaitę, pamaitino, užmigdė ir išėjo prie gyvulių laukan. Darbų kaimo moteriai daug, nepamatė kaip ir vyresnioji iš mokyklos sugrįžo. Pavalgius ruošia pamokas, o mažoji vis miega ir miega. Ji ir klausia mamos: „Ko gi mūs Onutė taip ilgai miega?“ Mama sako: „Išprausiau, tai ir miega.“ Dar kiek pabuvus vyresnioji eina prie lopšio, paliečia veiduką, o tas šaltas šaltas. Šaukia mamą. Motina eina žiūrėt, o Onutė jau tikrai šalta kaip ledas. Tikriausiai nugaravo. Paliko vieną inkepus duoną ir nugaravo.

Sūnus mokėsi Vilniuj. Atėjo jam šaukimas armijon, tai jis, nenorėdamas gąsdinti tėvų, ir išvažiavo armijon nieko tėvams apie tai nepranešęs, ir laiškų nerašė. Tėvai laukia vieną savaitę, laukia kitą, nuvažiuoja tėvas Vilniun vaiko ieškot, o ten jam

sako: „Argi nežinot, kad jis armijoj?“ Grįžo tėvas verkdamas. Tai motina per dienas verkė ir verkė, kur tik ėjo, ką tik bedarė. O Kostutis vis tiek jokios žinios apie save nedavė. Tai verkė verkė ir pasikorė. Paskui jų name vaidenosi.

Abromiškės. – Domicelė Kumeliauskaitė-Apanavičienė, g. 1925 m., kilusi iš Lekavičių.

Migūčionys, k.

Skaistupis

90. Palei Skaistupio upelį yra kalnas, kur naktimis ritasi skilandis. Pasirodo an kalno ir ritasi žemyn.

Migūčionys. – Joana Vėželytė-Arnatkevičienė, g. 1931 m., ir Janina Leščinskaitė-Alkovikienė, g. 1927 m., kilusi iš Kakliniškių.

Iš prisiminimų

91. Žmonės važiava Amerikon užsidyrbt'. Vėželis buva Amerikoj, parsivežė pinigėlių. Jo pinigus pavogė posūnis, ritime audekla pas babu buva užsiūta, tai rada ir išvažiava Amerikon. Tadu sava vaiku išlaida, paskui ir antru, ale jam nesisekė.

Kai jis laive miegoja, jį apvogė, su pinigais pavogė ir antrašu. Išlipa jis Amerikoj ir nežina, kur ait', kų daryt'. Kalbos nemoka, išsigandis dvylika parų vaikščioja, po tyltais nakvoja, suplyša jo čeverykos. Vienąryt, išmiegojus prie malūna, žiūri – prieš ateina trys vyrai ne vyrai, lyg velniai būtų, mislija. Jau ir vaidentis iš nevilties pradėja. Juodai apsirengį, lempas an galvų užsidėjį. Ale jis jiem vis tiek: „Labas rytas.“ Kad, saka, vienas maski nusitraukis rėkia: „Vyrai, čia gi mano brolis.“

Saka, savaiti laika baliavoja, paskui ir lika tįnai gyvent'. Šventėm po 25 dolerius siuntė, tai šventės buva geros. Per Velykas, Kalėdas, Sekmines.

Migūčionys. – Joana Vėželytė-Arnatkevičienė, g. 1931 m., ir Janina Lešinskaitė-Alkovikienė, g. 1927 m., kilusi iš Kakliniškių.

92. Švogeris per Kalėdas atėjo, pasėdėjo, paskui nuėjo pas Janulevičių palei Bezduko ežerą, tę pasėdėjo, grįžta an plento – važiuos Mijaugonysna. Pakėlė ranką, sustojo mašina, pilna lyg kokių kariškių, kokių nematytų. Važiuoja, važiuoja – kap nėr tų Mijaugonių, tep nėr. Apsidairo, kad jau Vilnius. Pabeldė, kad išleist. Išlipa Dobraradoj ir nežino, ką dabar daryt, kap grįžt. Pinigų neturi, per šventes mašinos jokios nevažiuoja, ale kad šalta – nėr kur dėtis. Tai laukia, gal kas nors pravažiuos. Ai, tik ryte parvažiavo, sušalęs visas. Parėjo, namiškiai klausia: „Kur tu dabar buvai pernakt?" Tas sako: „Iš kalėjimo palaido, iš kalėjimo." Užlipo an pečiaus ir visą parą išgulėjo, nereikėjo nei švenčių.

Migūčionys. – Joana Vėželytė-Arnatkevičienė, g. 1931 m., ir Janina Lešinskaitė-Alkovikienė, g. 1927 m., kilusi iš Kakliniškių.

Perkūnakiemis, buv. k.

Kaimo pavadinimo kilmė

93. An ežero kranto stovėjo labai dideli ąžuolai, juos labai trankė perkūnas. Paskui tuos ąžuolus išpjovė, panaikino, tenai pradėjo statyti kaimą, o tą vietą praminė Perkūnakiemiu.

Abromiškės. – Domicelė Kumeliauskaitė-Apanavičienė, g. 1925 m., kilusi iš Lekavičių.

94. Lietuvą valdant kunigaikščiui Kęstučiui Perkūnakiemis buvo jo Romuva. Paslėpta.

Senose Kietaviškėse, tarp daugelio pelkių ir ežerų, senovėje buvo miestelis.

Pasakodavo senoji Loibienė.

Elektrėnai. – Pranas Česonis, g. 1939 m., kilęs iš Gojaus.

95. Kai užėjo švedai, tai labai žmones pjovė, vaikus už suolo spaudė, moterim krūtis nupjaudavo. Perkūnakiemy, prie Kampų, vyko mūšis. Sako, vadas miega Senų Kietaviškių koplyčioj ir

per sapną girdi, kas jam sako: „Atidenk ugnį.“ Bet jis dar nesikelia, tada vėl: „Atidenk ugnį.“ Šoko, o jau mūšis verda. Čia kad užeis perkūnas, viskas užtemo. Tai taip išdaužė, kad kraujas upeliu tekėjo. Vėliau čia juos ir sulaidojo. Ten, kur buvo Kampai, tai visur vieni švedų kaulai ir Švedų kalnas, ir Švedų kapinės. O kaimas Perkūnakiemiu pavadintas.

Abromiškės. – Aldona Skorupskienė, g. 1931 m.

96. Seniau, kap aja švedai, tai jų čia buva mėlyni laukai. Koplyčioj Senų Kietaviškių miegoja koki tai vyresni. Jiem prisisapnava kas tai, žadina: „Kelkis, atadenk ugni.“ Pabunda – ramu, nieka nėr. Užmienga, ir vėl tas pats. Tep triskart. Tai pabudis jis ir iššovi. O čia kap užgriaudės perkūnas, kap pradės trankyt' tų kariuomeni, tai jiej kap išsiganda, kap susimaiši, tai vieni kitus iššaudi, išmuši. Saka, upelis Rūnga, kur tekėja iš šaltinių (iš šiaurės vakarų rytuosna), tai jis po tam vadinosi Krauja upelis. Dar prieg man' tep vadina, Rūnga niekas nevadina.

Aidavom tį žuvaut' palei Mažikli, tai su tinklais ištraukdavom kariškų diržų sagčių, sagų, balnakilpių. Tuos laukus, kur jiej tį visi išsižudi, kur juos perkūnas išdauži, pavadino Perkūnakiemiu. Paskui, kap stati elektrini, tas kaimas buva sunaikytas, užpiltas vandeniu.

Geibonys. – Vytautas Langevičius, g. 1935 m.

97. Švedai kap ėja, tai labai buva negeri, labai žudė žmones, kankina, moterim krūtis atpjaudinėja, vaikus tarpu suolų spaudė. Saka, Kietaviškių bažnyčioj stovėja jų arkliai, sargybinis buva pastatytas. Jam susisapnava, kad kas tai jį kelia ir saka: „Atadenk ugni.“ Jis atsikelia, apeina arklius – nieka nėr. Vėl užsnaudžia ir vėl girdi: „Atadenk ugni.“ Ir vėl nieka. Trečiakart kap pabudina, jis ir iššovė. O čia debesiukas iš vakarų pusės, saka, visai nedidelis. Kap pradės perkūnas trankyti – kas sekundė. Vis tuos švedus, kap pradės trankyti, jiej visi išbuda, visa kariuomenė, kap pradėja šaudyti išsigandi, nesuprati, kas iš kur juos puola. Tai jiem protas pasimaišė, jiej vieni kitus iššaudė, išbadė durtuvais.

Saka, ažeras prieg Mažiklės buva pilnas prikištas lavonų, upelis palei Lekavičius krauju ėja. Dar mūs tėvai žvejodami ištraukdava visokių durtuvų, sagų, balna kylpų. Saka, nuog to švedai jau tep žmonių nežudė.

Andrelia Vinca tėva brolis Mikaliūkštis buva kur tai – ar Austrijoj, ar Prancūzijoj, tai tį girdėja, kad yra kokioj tai knygoj aprašyta šitas įvykis. Girdėja šnekant' šitu istoriju ir juokias, saka: „Taigi pas mumį, už trijų kilometrų, buva."

Geibonys. – Bronė Sakalinskaitė-Lankutienė, g. 1927 m., ir Bolius Lankutis, g. 1917 m.

98. Iš dieduko pasakojimų prisimenu, kad kai ėjo švedai, tai buvo labai žiaurūs. Prievartaudavo moteris, o mažus vaikus pasmeigdavo ant durklo ir sukdavo ratu iškėlę virš galvos. Žmonės labai jų bijojo ir labai juos keikė.

Tai, sako, vieną kartą kaip užėjo perkūnija, kaip pradėjo griaudėt, visus juos išdaužė perkūnas, protus jiems sumaišė, iš baimės jie vieni kitus iššudė.

Elektrėnai. – Arūnas Pliskauskas, g. 1968 m.

99. Nuo Gojaus kaimo, kuriame šimtmečiais iki krikščionybės įvedimo ir po krikščionybės įvedimo buvo šventovė su ąžuolu, rytų kryptimi, maždaug už dviejų su puse kilometrų, tyvuliavo gražūs Anykštos, Dumbliuko, Puikino, Jagudžio ežerai. Netoli Dumbliuko, kuris buvo giliausias ir su klampiais krantais, apaugusiais meldais, nendrėmis, Anykštos ežero pakrantėje augo gražus ąžuolynas, kuris buvo pagonių dievo Perkūno šventovė. Čia stovėjo auksinė Perkūno statula ir aukuras.

Keturiolikto amžiaus pabaigoje, kai lietuviai jau tapo krikščionimis, pagoniškas tikėjimas jų sąmonėje buvo likęs dar keliems šimtmečiams, daugelis jų išpažino dvigubą tikėjimą – meldėsi savaip ir laikėsi pagoniškų papročių, bet lankė katalikų bažnyčią, krikštijo vaikus, laidojo numirusius krikščioniškai. Mano močiutė Stefanija Koricinska, katalikė, lenkė, 1896

metais ištekėjo už bajoro Petro Pacevičiaus į Perkūnakiemio kaimą, vadinamą bajorkaimiu, Anykštos ežero saloje turėjusio dvarą. Ji pasakojo mums, savo anūkėms, jog iš senelių bajorų ir šlėktų girdėjusi apie lietuvių tikėjimą Perkūnu, kurio auksinę skulptūrą nuskandino Dumbliuko ežere, bajorai sunaikino aukurą ir uždraudė melstis ąžuolyne. Nuo tada bajorkaimis vadinamas Perkūnakiemiu.

Vietiniai ir aplinkinių kaimų lietuviai labai pergyveno dėl dievo Perkūno ir šventovės sunaikinimo. Bet greitai jie rado išeitį. Nuo Anykštos ežero į vakarus pušyne netoli vieškelio Semeliškės–Paparčiai pasirinkę aukščiausią gražiausią pušį įrengė čia savo šventovę. Mano močiutei buvo keista, kai lietuviai, grįždami iš Kietaviškių bažnyčios po pamaldų, dar užeidavo pasimelsti Perkūnui po ta pušimi.

Šiuo metu nėra nei Perkūnakiemio, nei Anykštos ežero, nei tos pušies. Pušį Pirmojo pasaulinio karo metu kažkas nupjovė, vietoje Perkūnakiemio stovi galinga elektrinė, vietoje Anykštos, Dumbliuko ežerų, kuriuose ilsisi auksinė pagonių dievo Perkūno skulptūra, tyvuliuoja Elektrėnų marios.

Vilnius. – Aleksandra Janavičiūtė-Ričkienė, g. 1939 m., kilusi iš Gojaus.

Pateikėjos pastaba: Vaikystėje girdėta iš Mortos Laimutytės.

Rengėjų pastaba: Skelbiamas tekstas iš A. Ričkienės rankraščio.

100. Perkūnakiemy buvo taip: ant Rungos kranto iš Perkūnakiemio pusės stovėjo medis, statula Perkūno, o iš kitos pusės, ant kito kranto, stovėjo Liūtas. Paskui, kaip priėmė krikštą, panaikino tas pamaldas, tai viską nuskandino ežeran. Mama pasakojo. Sako, kad ieškojo kur, bet nerado, labai giliai buvo.

Sako, vienąkart prieš Sekmines nuėjo jaunimas maudytis ežeran, tai tik inbridus pamatė iš ežero kylant didžiausią bangą, tokią kaip liūtas. Tai išsigandę pabėgo ir toj vietoj niekas daugiau nesimaudė.

Sako, kaip užkerėta buvus ta vieta. Visi žinojo ir nesimaudė.

Abromiškės. – Janina Šeštokaitė-Rusakovienė, g. 1925 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

Rengėjų pastaba: *Liūtas* gali būti susijęs su liaudiška Lechavičių (kitaip – Lekavičių) kaimo pavadinimo etimologija.

Kapinės

101. Kaip atsirado Perkūnakiemio kapai? Kaime ant kalnelio seniau stovėjo kluonas, jame miegojo skerdžius ir du piemenys. Kai į kluoną trenkė perkūnas, kluonas užsidegė, tai nei vienas jų nespėjo išbėgti ir visi trys sudegė. Niekas tos žemės nearė, kunigas liepė aptvert ir pastatyt kryžių. Mano mama su Kazakevičiais aptvėrė ir pastatė kryžių.

Kai mes buvom dar vaikai ir ganėm po tas vietas karves, kryžius nugriuvo ir mes jį uždegėm. Nežinau, kodėl tas kryžius degė labai ilgai, gal savaitę laiko, kol visas sudegė. Važiavo kunigas, pamatė, liepė padaryti kapines. Tada pradėjo laidotis vietiniai gyventojai, bet kai pradėjo statyti elektrinę, kapus iškėlė.

Vievis. – Anelė Mitraitė-Švenčionienė, g. 1911 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

Rungos upelis

102. Rungos upelė tekėjus į rytų pusę, ne taip kaip kitos upės. Sako, šventos vietos buvę, koplytėlė stovėjus.

Abromiškės. – Aldona Skorupskienė, g. 1931 m.

103. Runga tekėjo iš šaltinių, upelio vanduo buvo labai švarus. Žmonės šulinių nekasė, ėmė vandenį iš upelio. Abiejose pusėse buvo labai aukšti, statūs krantai, sunku buvo užlipti su pilnais kibirais, bet vis tiek nešė, nes vanduo labai geras.

Abromiškės. – Janina Šeštokaitė-Rusakovienė, g. 1925 m.

104. Tuose plovuose* žinojom kiekvieną kupstą. Runga ėjo žemyn kilpomis po kokių 30 metrų; krantai aukšti buvo, ėjo pro Perkūnakiemį. Kai vedė vieškelį, tai vanduo, šaltiniai užako. Pa-

kriokšnis tekėjo iš Bezduko ežero, tai prakasė, jo vagą pakeitė. Pro Baliūnus tekėjo, kai kelią darė, viską sujaukė, viskas pasikeitė. Tik krantai dideli liko, bet jau vanduo sumažėjo.

Abromiškės. – Česlovas Kazakevičius, g. 1925 m., kilęs iš Perkūnakiemio.

* Užžėlę ežero ar upės krantai, liūnai

105. Per Rungu buva medinis tiltas, ėja kelias. Upelis tekėja Dumbliukan. Tį buva labai klampu, tikra bedugnė. Aidavom per lantas iki ažera, aplinkui auga krūmai. Saka, tį, tuose krūmuose, vilkai vedėsi vaikus. Pelkynai, tai alksniai, beržai auga.

Abromiškės. – Vaclova Beganskaitė-Girsienė, g. 1929 m., kilusi iš Lekavičių.

Iš kaimo istorijos

106. Perkūnakiemij irgi buvo dvarelis, gyveno šlėktos. Seniai jau. Kap nuejo an sklypų, tai mūsų žemė buvo link Obenių, kur dabar mazuto ūkis. Saloj pirko žemės ir statė namus dar diedukas.

Tėvas labai mėgo žvejot, tai ir liko gyventi saloj. Jo brolis, mano dėdė, išsikėlė, pasistatė palei plentą.

Abromiškės. – Vanda Baliūnaitė-Šumskienė, g. 1932 m., kilusi iš Salų.

107. Mano tėvas su savo broliu kadaise nuvažiavo Amerikon, užsidirbo pinigų ir nusipirko Perkūnakiemio akalicą, tokį kaip dvarelį ir 28 hektarų žemės. Paskui, kaip jau ėjo an sklypų, gal su broliu pasidalino, tiksliai neprisimenu, bet liko 16 hektarų.

Loiba buvo turtingas, turėjo 30 hektarų žemės ir pasistatė namus prie Gojaus miško. Liko tiktai Kazakevičiai ir Macijauskai. Kai statėsi Elektrėnai, nieko iš mūsų kaimo neliko, visus iškėlė.

Abromiškės. – Vaclova Kazakevičiūtė-Jančiauskienė, g. 1929 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

108. Mano proseneliai iš motinos pusės, Pacevičiai, gyveno Perkūnakiemyje. Kai kėlė ant sklypų, Pacevičiai atsikėlė prie miško, o kai jie turėjo dukterį, tai žentuosna atėjo Loiba ir atsinešė savo pavardę.

Pacevičiai, Vankevičiai priklausė Perkūnakiemio kaimui, ir miškas, kur seni pilkapiai, dar priklausė Perkūnakiemiui iki vieškelio. Kitoj Rungos upelio pusėj jau buvo Lekavičių kaimo žemė. Ten gyveno Kačėnas, Vėželis, Beganskas, Juknevičius, Girsa. Kur dabar dujų ūkis, ten gyveno Rusakovas, už jo – Baliūnas.

Elektrėnai. – Vaclovas Janavičius, g. 1942 m., kilęs iš Gojaus.

109. Perkūnakiemyj buva labai senas alksnynas, labai dideli, stori medžiai. O čia, kur dabar pakeliamas tiltas, elektrinės pusėj, stovėja labai didelis, žemas, ilgas namas, vadinamas karčma. Palei jų stovėja Kazakevičia Konstanta namai.

Mijaugonys. – Boleslovas Pruskas, g. 1928 m., kilęs iš Anykštų.

110. Kai prasidėjo karas, du lėktuvai – vokiečių ir rusų – šaudėsi virš mūsų sodybos. Aš, sesuo ir tėvelis jau buvome beeiną į bažnyčią, tai grįžome namo. Tėtis tada pasakė: „Prasidėjo karas." Tą vakarą mes pasitraukėme iš savo sodybos toliau nuo plento.

Kai vokiečių koloną apšaudė rusų tankai, tai prie kelio į Semeliškes surado negyvą rusų tankistą. Mano tėvelis su Abdonu Pacevičium jį palaidojo ten, kur jis gulėjo.

Mūsų krašte karo metu vaikščiojo rusų partizanai. Atėjo vakare ir prabuvo visą naktį. Dieną neleido vaikų į mokyklą, o vakare pas mus jau sėdėjo trys kaimynai, kurie kažkokiais reikalais buvo užėję. Neleido ir jiem išeiti.

Po karo vaikščiojo daug Lietuvos partizanų. Mano mama ir babunia nuolat ką nors virdavo, nesitraukdavo nuo pečiaus, nes visus reikėjo pamaitinti, o dar sava šeimyna...

Vilnius. – Marijona Loibaitė-Gedminienė, g. 1932 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

Pacevičių giminė

111. Vilniaus ir Kauno bajorijos dokumentuose surasta daugybė dokumentų apie įvairias Pacevičių šeimas. Pacevičių herbas minimas Trakų vaivadijoje. Tai buvo tuometinė jų gyvenamoji vieta.

Į Perkūnakiemio bajorkaimį šį herbą atnešė Jurgis Pacevičius, kuris 1773 m. vedė Karoliną Viršaitę, kuri paveldėjo Perkūnakiemio bajorkaimį. Jos tėvas Virpša valdė Perkūnakiemio, Lekavičių ir kitus dvarus, buvusius už Vievio.

Jurgis Pacevičius su Karolina turėjo 7 vaikus: Rapolą (1813 m.), Salomėją (?), Justiną (?), Reginą (?), Vladislovą (1817 m.), Ievą (1819 m.), Alfonsą Jokūbą (1822 m.).

Jurgis Pacevičius turėjo dvarą Salose, kur gyvendavo, bet jis dažnai išvažiuodavo (turėjo dvarus Trakuose ar Lenkijoje) ir dvarą Salose, likusį be priežiūros, labai nuniokodavo. Jis teisėsi net su žmonos tėvais dėl žemių.

Jurgis Pacevičius mirė 1837 m., turėdamas 64 metus. Po jo mirties žmona Karolina Pacevičienė ištekėjo už Kazimiero Narušio, kuris turėjo dvarą Raistinės kaime, ir taip pasiėmė visas žemes. Jiems labai sekėsi, turėjo kumetyną ir daug kumečių, tačiau nei močiutė, nei mama apie giminystę su jais net nešnekėjo, pyko, kad motina už Narušio ištekėjo.

Kaip pasakojo seni žmonės, Karolinos tėvas Virpša labai prasigėrė ir išpardavė visas žemes.

Iš Pacevičių Perkūnakiemyje liko tik sūnus Rapolas, gimęs 1813 m., miręs 1877 m. ir palikęs tris sūnus: Pilypą (1866 m.), Petrą (1869 m.) ir Julijoną (1873 m.).

Prie caro dvarininkai turėjo važinėti karieta, pakinkyta dviem arkliais, o Pacevičiai nemėgo didžiuotis ir kasdieniais reikalais važinėdavo kaip paprasti žmonės – vienkinkiu vežimu. O caras gaudydavo rekrūtus į kariuomenę. Taip važiuojant ne karieta buvo pagautas vyriausias Pacevičių sūnus Pilypas ir išvežtas į Rusiją.

Ūkis jau buvo skurdokas, tarnam reikėjo mokėti, čia dar jauniausias Julius pradėjo išgerinėti. Tas pats kaip Pilypui atsitiko ir

Petrui. Ir jį, važiuojantį paprastu vežimu, kaime pagavo caro žandarai ir išvežė į rekrūtus. Sako, broliai kariuomenėj buvo net susitikę.

Tėvo nėr, motinos nėr, taip jauniausias sūnus Julius vos ne visą dvarą prašvilpė. Galiausiai kažkokių išgertuvių metu kas ten atsitiko, kad užmušė vieną berną. Ar jis, ar ne, bet jam reikėjo nešdintis iš Lietuvos. Tada jis išvažiavo į Angliją. Sakoma, toj Anglijoj buvo pasigavęs negerą ligą, grįžęs apsivedė su Marijona (?) iš Marijampolės, tačiau vaikų jau neturėjo.

Kai broliai Pilypas ir Petras grįžo iš kariuomenės, dvarą Salose rado visai sugriautą ir išpustytą. Medžius iškirstus, žemes išgrobstytas. Prasidėjo teismai, teismai... Baisi istorija. Ką jie atsiėmė? Tik 30 hektarų žemės.

Teismai buvo tokie: mano senelį Petrą, mamos tėvą, kumečiai taip sumušė, sudaužė koją, kad prisimetė vėžys ir jis penkiasdešimties mirė, palikdamas mažus vaikus.

Prosenelė atvažiavo iš Lenkijos į Vilnių ir atidarė savo siuvyklėlę. Nuvažiuodavo pas savo seserį, kuri buvo Lietuvoje ištekėjusi ir gyveno kažkur prie Monio ežero. Čia susipažino su Kuracinskiu ir apsivedė. Jos duktė, mano senelė Stefanija, ištekėjo už Pacevičiaus Petro, kai jis grįžo iš kariuomenės, ir turėjo sūnų Joną (1914 m.), kuris išvažiavo į Ameriką, ir mano motiną Zofiją (1912 m.), kuri vėliau ištekėjo už Loibos.

Vilnius. – Marijona Loibaitė-Gedminienė, g. 1932 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

Loibų giminė

112. Aleksandras Montygerdas Loiba (1871–1959), mano senelis, gyvenęs Užilgių kaime, buvo vedęs Juzefą Rondomanskaitę ir turėjo 6 vaikus: Vladislovą, Vytautą, Steponą, Aleksandrą, Julijoną ir Zigmantą.

Tėvas Vytautas Loiba Perkūnakiemio bajorkaimyje apsigyveno 1927 m., vedęs Zofiją Pacevičiūtę. 1935 m. persikėlė į vienkiemį, kur gyveno iki iškėlimo, statant Elektrėnus 1963 m. (namų pamatai iki šiol dar žymūs). Jis išaugino didelį būrį vaikų:

1) Vaclava Loibaitė (Bartkienė) (1930–1963);

2) Albinas Loiba (1931–1950);

3) Marijona Loibaitė (Gedminienė), gimusi 1932 m., Vilniaus įmonės „Menas“ inžinierė;

4) Alfreda Loibaitė (1934–1981), mokytoja;

5) Elena Loibaitė (Zaveckienė) (1939–1994), mokytoja;

6) Česlova Loibaitė (Zabulėnienė), gimusi 1945 m., Valstybinio socialinio draudimo fondo direktoriaus pavaduotoja, ekonomistė.

Vilnius. – Marijona Loibaitė-Gedminienė, g. 1932 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

Iš prisiminimų

113. Dar prisimenu kaimą: mūsų troba buvo labai didelė, vienam gale gyveno tėvo brolis, kitam – tėvai. Kaimas buvo gatvinis, buvo šuliniai, atokiau stovėjo tvartai ir kluonai. Paskui išsiskirstė an sklypų, išėjo Bankauskas, paskui Loiba.

Abromiškės. – Vaclova Kazakevičiūtė-Jančiauskienė, g. 1929 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

114. Kaip gyvenome Perkūnakiemyje? Kai buvau maža, prisimenu, kad iš Perkūnakiemio į Salas eiti reikėjo per Dumbliuką. Buvo labai klampu, reikėjo žiūrėti – jeigu ne ten koją pastatysi, gali ir nuskęsti dumble.

Pas mus iki karo būdavo trys samdiniai. Tarnavo kažkoks Borakas ir jo sesuo Janina iš Obenių kaimo, ir toks Stasys, kurio mes su Alfreda labai bijojome. Tėvelis buvo nupirkęs dvi lūpines armonikėles. Mes matėm, kaip atėjo Stasys ir paėmė vieną armoniką, pasakėme tėveliui. Tačiau jis armonikos neatėmė, pasakė, kad ir jis nori groti.

Mes gyvenome prie miško. Tenai dirbo labai piktas eigulys iš Lubakos. Sako, vaikas karves ganė ir nulėkė miškan „an savo reikalo“, jis pamatė ir ėmė rėkti: „Ko tenai lakstei?“ Vaikas sako: „Savo reikalais.“ Tai jis nepatikėjo, liepė vest parodyt, ar tikrai.

Tėvas visus vaikus vertė mokytis. Vasara baigiasi, susodina vežiman ir veža iš namų į Vievį. Net neklausia, ar tu nori, ar ne, nes čia mokyklos vyresniems vaikams nebuvo.

Mūsų kaimas buvo bajorkaimis, jaunimas buvo labai kultūringas, merginoms eiti į gretimus kaimus į šokius buvo uždrausta, tėvai neleido. Šokiai buvo organizuojami vietoje. Šeimininkas turėjo pereiti kaimynus ir paprašyti tėvų leidimo, kad leistų vaikus į šokius.

Vilnius. – Marijona Loibaitė-Gedminienė, g. 1932 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

115. Jaunimas mėgdavo rinktis už Kazakevičiaus tvarto. Kai sueinam, kai užgiedam, tai garsas eina per ežerą in miškus. Mamos varo eit miegot – rytoj keltis anksti, darbai laukia, o mes nenorim. Taip gera giedot.

Vievis. – Anelė Mitraitė-Švenčionienė, g. 1914 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

116. Buvo labai gražios vietos, žmonės mylėjo šį kraštą. Miškai, ežerai, visi žmonės dainingi, draugiški, gera buvo čia gyventi.

Važiavo Janavičiai gyvent į Kauną, tai vis paprast negalėjo. Išvažiuojant pardavinėjo dvi kiaules, tai vieną sūnus pardavė, o antrą atvežė į mano kiemą, atkėlė vartus, įleido ir išvažiavo. Pareinu namo, žiūriu kiaulė po atšlaimą vaikšto. Laukiu laukiu, kas ateis jos pasiimti, niekas neateina. Atvažiuoja tas sūnus ir sako: „Radai, Anele, kiaulę?“ Sakau: „Radau. Ar jos atvažiavai?“ O jis: „Palieku tau.“ „O kiek mokėti?“ – klausiu. „Nieko“, – sako ir išvažiavo.

Po savaitės atvažiavo Janavičius prie savo namo, o ten jau čigonai gyveno. Tai, sako, iššokt per autobuso langą norėjau, tik neatsidariau. Nuvažiavęs Kaunan pasikorė. Tai toks pergyvenimas.

Loibos Kaišiadoryse nupirko namą, tai atvažiavę sakė, kaip

nemalonu ten gyvent, kaip nemalonu. Čia jų pastatai buvo gražūs, miške, gražioj vietoj, tai ten negalėjo apsiprasti.

Vievis. – Anelė Mitraitė-Švenčionienė, g. 1914 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

117. Mama, viena gyvendama, nėjo ant sklypų. Tai žemė teko prasta. Davė raistų, tai šieną paklodėm tempėm į krantą.

Upelis, kur dabar tiltas kabo, Runga, netoli mumį ejo, tai mano namas ten, prie to tilto, ir užtapytas. Elektrėnai sugraužė viską [sugriovė]. Daug kas sunkiai pergyveno. Sapne nesapnavo mūsų seneliai. Čia buvo toks grožis, ežerai, miškai. Saloj už Raistinės, prie Šarkinės, buvo tiltai, ežeras negilus, galėjai vaikščioti. Vis verkiu ir verkiu. Net bažnyčią pastatė nežinia kokią.

Ant ledo eidavom su klumpėm. Išdraskom rankom sniegą. Mokėjom žuvį iš po ledo su kirviu išsikirsti, bet daugiausiai čiužinėjom, išdykavom. Keliskart klumpes pameti ir vėl sniege randi. Ir nesirgom, stiprūs buvom, gudrūs, darbštūs nuo mažens.

Nuo septynerių ganiau, dvylikos – pastatė po svetimu vyru rugių paiminėt. Ir nieko, parodė tik, kaip pėdą surišt.

Verpiau, audžiau ir rūbams, ir aštuonianyčius, viską. Rūbus kočėjom su kočėlu, vėliau atsirado angliniai prosai. Auginom savo linus, avis. Turėjom vilnos, ant batukų nešiojom kaliošus, atrodė taip gražu. Atsimenu, prie bažnyčios persiauni, užsidedi kaliošus, o namo einant, kad nenunešiotum tarkos nuo padų, tai nusiaunam ir basi per gruodą. Bet nesušalom.

Vasarą ganėm karves, rudenį Lubakos miškuose buvo daug riešutų, tai pririnkdavom maišą. Ant pečiaus išdžiovina, žiemą labai skanūs.

Miške buvo daug baravykų, kitų grybų nei nerinkom. Buvo daug uogų, žemuogių.

Perkūnakiemio kaimas buvo kultūringas, vadinosi bajorkaimis, nors gyveno prastai. Visi daug dirbo, su namie austu rūbeliu, prie žibalinės lempos, su armonika.

Mokyklon ėjom Obeniuosna po Visų šventų.

Šventėm visas šventes. Kalėdas ir Sekmines, vainikus pynėm, žaidėm. Per Kalėdas būrėm, deginom popierių, žiūrėjom, kas gausis.

Vakarėliai būdavo, bernų ateidavo iš toli. Jaunimas buvo doras, daug šokom, dainavom, žaidėm.

Vievis. – Aneiė Mitraitė-Švenčionienė, g. 1914 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

118. Vyriausia sesuo ištekėjo už Girsos. Jie neturėjo kur gyventi, vaikščiojo per žmones, gyveno Senose Kietaviškėse. Tada motina priėmė juos kitan trobos galan gyventi, nes namas buvo labai didelis.

Pasistatė naują pečių ir per šiaudinį stogą išvedė skardinį kaminą. Vieną dieną sesuo smarkiai prikūreno pečių ir atsisėdo austi. Audžia ir nesupranta, kas čia taip ūžia. Nepamatė, kad stogas jau dega. Mama prie ežero plovė drabužius, pamatė, bet iš išgąsčio negalėjo pabėgti. Stovėjo lyg stabo ištikta. Sudegė labai daug kas: ir namai, ir baldai, ir javai, ir mėsa, ir linai ant aukšto. Ką išnešė, ir tas jau buvo apdegę.

Brolis važiavo iš malūno, sutiko kaimynus su kibirais, su kastuvais namo einančius. Jis dar galvoja, kur jie čia eina, atsisuka ant namų – gi tik kaminas stovi. Ot privargom! Kiti trobesiai, kai stovėjo atokiai, tai neužsidegė. Gyvenom kluone. Statė naują trobą, gerai, kad turėjom savo miško, tai pjovė ir statė.

Abromiškės. – Vaclova Kazakevičiūtė-Jančiauskienė, g. 1929 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

119. Salosna ir Perkūnakiemin atvažinėdavo daug vasarotojų iš Kauno. Jie pirkdavo kaime maistą, nakvodavo, žvejodavo, atvažiuodavo daug žmonių. Ir vieni vyrai, ir su šeimomis.

Mano vyresnė sesuo jaunystėj buvo labai graži. Kartą jinai su Levickute kažkur ėjo palei Loibą ir sutiko ponus, atvažiavusius iš Kauno. Vienam ponui labai patiko sesuo, tai jis perdavė jai laiškelį, o kai vardo nei pavardės nežinojo, tai užrašė „Didesnei" (ba

Levickaitė buvo maža). Sesuo gavo tą laiškutį, ir jie susirašinėjo, bet ji jau turėjo berną Macijauską. Kadangi tas Kauno ponas siuntinėjo seseriai laiškus, tai Macijauskas nuėjo Kietaviškėsna, paėmė jo laišką ir jam kažką prirašė. Jis daugiau seseriai nerašė, bet, kai sužinojo, kad mes sudegėm, atvažiavo su dviem čemodanais. Ko jis ten atvežė, neprisimenu, bet buvo atvažiavęs.

Abromiškės. – Vaclova Kazakevičiūtė-Jančiauskienė, g. 1929 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

120. Perkūnakiemy ir Obeniuose šnekėjo lenkiškai. Mokėjo ir lietuviškai, bet buvo tokia mada, unaraviau lenkiškai. Atvažiavo Kietaviškių kunigas, išgirdo lenkiškai šnekant ir ėmė bartis, sakyt: „Tokią gražią kalbą iškeitėt? Ir į ką? Į šitą?“ Kai jau kunigas pradėjo bartis, tai namie pradėjo lietuviškai šnekėt.

Kodėl lenkų kalba buvo paplitus mūsų kaimuose? Aplink buvo daug dvarų. Lenkiškai dvaruose buvo kalbama nuo Žečpospolitos laikų, o išliko kaip pasipriešinimas caro priespaudai, rusinimui, rusiškų mokyklų steigimui. Aš galvoju, gal užtai. Tai buvo ponų vartota kalba, kaimuose visi mokėjo lietuviškai, o su ponais dvaruose, palivarkuose, kurių tinklas buvo labai tankus, reikėjo kalbėt lenkiškai.

Kloniniai Mijaugonys. – Albertas Janavičius, g. 1947 m.

121. Po karo buvo labai didelės duoklės. Reikėjo duoti ir pieną, ir kiaušinius, ir sviestą, ir bulves, ir rugius. Tai, būdavo, laukiam Amerikos išvadavimo... Buvo tokie vargani metai, kad tėvas turėdavo skolinti sėklą. 1949 m., sėdėdamas vagoje, tėvas pasirašė į kolūkį. Aplinkui ūkininkų tarpe kilo didžiulis sąmyšis, buvo daug nepatenkintų, tačiau niekas nepadėjo. Visi turėjo įstoti į kolūkį. Vasarą visi mūsų vaikai dirbome kolūkyje, nes didelė šeimyna. Reikėjo ir išmaitinti, ir aprengti.

Vilnius. – Marijona Loibaitė-Gedminienė, g. 1932 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

Raistinė, buv. k.

Iš prisiminimų

122. Raistinėj, kur dabar ežeras, buvo Narušio dvaras. Dvaro ponia buvo našlė ir paėmė Narušį užkuriuosna. Dvaras buvo didelis, daug žemės, didelis ūkis, daug gyvulių. Junevičius (Narušio žentas) gyveno irgi Raistinėj, bet atskirai.

Raistinėj gyveno tokia moteriškė, pavardės neprisimenu, tai ji ruošdavo vaikus prie pirmos komunijos. Labai dievota, ale gera buvo, leisdavo ežere pasimaudyti, paskui vėl mokino, nereikėjo eit bažnyčion mokytis. Labai bijojom seno kunigo, užtat džiaugėmės, kai ateidavo jaunas – jis mėgo pašposaut, geras buvo.

Migūčionys. – Joana Vėželytė-Arnatkevičienė, g. 1931 m., ir Janina Leščinskaitė-Alkovikienė, g. 1927 m., kilusi iš Kakliniškių.

123. Kartą Naruševičiaus* dvaro raiste radom du vilkiukus ir nešamės. Sutikom Naruševičių. Tas sako, parodykit. Tai mes parodėm, o jis tuos vilkiukus ir paėmė. Naktį vilkas atėjo ir išpjovė visas jo avis.

Daug vilkų buvo. Vilkai dainuodavo tokiu nesvietišku balsu, net šiurpu buvo.

Vievis. – Anelė Mitraitė-Švenčionienė, g. 1914 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

* Žinomas ir kaip Narušis.

Sabališkės, k.

Kapinės

124. Grafo senelis norėjo pastatyti bažnyčią ir ieškojo tinkamos vietos. Apžiūrėjo gražų kalnelį, suvežė akmenis, pasamdė darbininkus. Darbininkai ir klausia: „Ant ko gi statysim bažnyčią?“ Grafas klausia: „Tai ant ko gi?“ Darbininkai jam: „Reikia

ant žmogaus galvos.“ Grafas susimąstė: „Gerai. Kas eis pirmas, jos keliu pro šalį, tą ir paaukosim po pamatu.“

Kaimiečiai tuoj sužinojo. Niekas niekur nevaikšto, net gyvulių negirdo, užsidarę trobose sėdi, nieks nenori po pamatais pakliūti.

Po trijų dienų atjoja grafas ir klausia: „Ar radot ką nors?“ Darbininkai: „Na, grafe, būsi pirmas.“ Išsigando mažumėlę grafas, bet nepasimetė: „Tai tada nereikia, pastatykit koplyčią, aptverkit akmens tvora, tegu bus kapinės.“

Taip ir atsirado Sabališkių kapinės, o koplyčioje grafai laidojos.

Kaunas. – Aleksas Račkauskas, g. 1943 m., kilęs iš Sabališkių.

125. Grafas norėja statyt' bažnyčiu čia palei vieškeli. Suveži daug akmenų, taši, skaldi jau, ruoši pamatus dėt'. Seniau buva toks paprotys, kad reikėja toj vietoj užmušt' žmogu. Kų daryt'? Kų užmušt'? Grafas turėja sargu. Vyras buva drūtas, aukštas, tai jam liepi saugot' tuos akmenis, o jei kas ateis vogt' tų akmenų – tai ir užmušt'. Sargas guli su maista tarba dienųnakt. Ir du mėnesius niekas neateina, neatjoja. Grafas joja pažiūrėt', o tas sargas kap griebs jį už kojos, nuog arklia nusitrauki ir jau gałėja užmušt'. Ale grafas pradėja rėkt', tada jį pažina. Grafas apmokėja sargui už darbu ir atlaida, o bažnyčios tep ir nepastati. Pastati koplyčiu, iš akmenų aptvėri tvoru, padari kapines. Paskui čia pradėja laidot' Sabališkių kaima žmonis, dabar jau Elektrėnų kapinės.

Mijaugonys. – Boleslovas Pruskas, g. 1928 m., kilęs iš Anykštų.

126. Grafas, dar senelis šio grafo, norėjo pastatyti bažnyčią. Išsiuntė sūnų paieškoti tinkamos vietos. Tai šitoj vietoj, kur dabar kapinės, arkliui iš po kojų purptelėjo kažkoks paukščiukas, arklys pasibaidė, numetė grafo sūnų iš balno ir jis užsimušė, krisdamas žemėn. Toj vietoj grafas pastatė koplyčią.

Kai pasistatė Elektrėnai, tai vaikigaliai išdraskė grafų koplyčią, reikėjo ją sutvarkyt, užrakint. Buvau užėjus į koplyčią.

Požemyje stovi penki karstai. Du mažų vaikų, vienas – moters, labai gražiai išpuoštas, ir du labai dideli, matyt, grafų: vienas senas, antras ąžuolinis. Kai jie išdraskyti, tai matėsi labai įdomūs dideli grafo batai.

Abromiškės. – Aldona Skorupskienė, g. 1931 m.

127. Vaikai kap buvom, tai aidavom palei koplyčiu, ale vienųkart išsigandom. Sėdėjom an koplyčios laiptų. Diena graži, tyki, saulėta. Tai sėdžiam, sėdžiam, tik kad užrėks kas tokiu šiurpiu balsu, lyg būt iš koplyčios, kad užrėks triskart. Tai kad łėkėm iš tų kapinių – visi per tvoras iššokinėjom, tik pakalnėj atsisukom, nereikėja daugiau tį ait'.

Abromiškės. – Pranė Kučinskaitė-Greželienė, g. 1912 m., kilusi iš Sabališkių.

128. Seniau kapinės buva kitokios, nebuva tokių antkapių. Kas buva bagotesnis, tai turėja kryžiu, po juo ir kavojos visa giminė, o kas biednas – ir tep gerai buva. Kapai – tik kauburėliai, žola apžėlį.

An kapinių Sabališkėse kas mėnesį laikydava mišias, žmonės labai rinkosi. Kap sovietai atėja, tai uždraudė, koplyčiu užrakina.

Gudbalis. – Sofija Neimantienė, g. 1926 m.

Akmuo su pėda

129. Palei Dmukausku buva akmuo su duobe, lyg užpenčiu inspausta būt. Tai mana teta ir kitos kaimo bobos iš tį ėmi vandeni akim gydyt'.

Atsimenu, vienai mergaitei buva dedervinis, tai iš tos vietos ėmi vandeni, plovi. Saka, padėja. Paskui, kap statėsi Elektrėnai, tų akmeni suskaldi, nuveži kažkur.

Žebertonys. – Kazimieras Kanapka, g. 1930 m., kilęs iš Sabališkių.

Pušys

130. Nuo Kučinsko sodybos per Sabališkes ėjo kelias iki skalda grįsto, vadinamo Jekaterinos, vieškelio. Palei tą keliuką dešinėj pusėj buvo likę labai senos, didelės pušys. Sako, kad šiose vietose senovėj buvę dideli miškai. Pušys storos, jų šakos vietomis net žemę dengė. Čia naktimis vaidenosi.

Susiginčijo kartą vyrai, nutarė pabandyti, ar tikrai. Atsirado vienas drąsuolis. Sako, nieko ten nėra, joju ir pažiūrėsiu. Naktis šviesi, mėnulis šviečia, vietomis gražus rūkelis pabalėm. Prijoja seną pušį, arklys stopt ir nė iš vietos. Ir šiaip, ir taip bando – neina arklys, prunkščia, ir gana. Galvoja, kas čia dabar? Apsidairo – aplink nieko. Paėmė botagą ir kad sudroš arkliui per strėnas. Tai tik tiek, sako, ir atsimenu – guliu žemėj, arklio nėra, kakta praskelta. Ir kas ten buvo, nežinia.

Kaunas. – Aleksas Račkauskas, g. 1943 m., kilęs iš Sabališkių.

Iš prisiminimų

131. Kol dar nebuva Elektrėnų, tai gyvenom Sabališkių kaime. Kap maža buvau, kaimas dar buva gatvinis, aja nuog plenta, iki kur dabar gyvena Antanavičiai. Žemiau aja kelias nuog dvara ligi kapinių, kitoj vietoj negu dabar, palei mūs namus sukosi link kapinių. Pakriokšnia upelis aja, toliau jau Kakliniškės.

Abromiškės. – Pranė Kučinskaitė-Greželienė, g. 1912 m., kilusi iš Sabališkių.

132. Aplinkui buvo daug ąžuolynų. Kadaise Sabališkių ąžuolynas priklausė dvarui, paskui buvo valdiškas. Pirmo pasaulinio karo metu vokiečiai labai pjovė ąžuolus. Jie dėjo ąžuolinius pabėgius, tai išpjovė daug valdiškų miškų, o kurie priklausė žmonėms, tų nelietė.

Sabališkėse irgi norėjo pjauti. Sako, jau suvarė vyrus, bet atėjo Sabonis, o jis mokėjo kalbėti vokiškai, tai paaiškino, kad čia lietuvių šventas miškas*, tai nelietė.

Elektrėnai. – Pranas Česonis, g. 1939 m., kilęs iš Gojaus.

* Ąžuolynas, senovėje garbintas lietuvių

133. Kara metu mūsų krašte buva rusų partizanų. Kap jau vokiečius vija, frontas aja, tai mes visi buvom pasikavojį Varnakampių miške. Vienųkart varėm gyvulius, žiūrim, aina penki keturi vyrai ir viena moteris. Tai išsigandom, ale jiej laida mumį pareit', nieka nesaki. Miške stovėja Pučių kluonas, tai jiej suveja ir tį buva. Jei ateina koks kaimynas, tai jį sulaika ir nelaidžia namo. Paskui kas tai paskūndi ar vokiečiai patys pastebėja, tai atėja dvidešimt vokiečių kareivių ir uždegi tų kluonu. Ale partizanai jau spėja pabėgt'. Žinai, miškas. Vienu tik nušovi, saka, žydu, kiti pabėga.

Vokiečiai, jei turi koki įtarimu, tai ateina pas koki nors žmogu ir jam insaka: „Vesk." O, Dieve...

Rusai kap užėja, tai visku labai vogi, neši ir batus, ir lašinius. Jiej buva labai suvargį, ale ir laukiniai. Sumuši boba sviestu ir pakavot' nespėja – jau pilna pirkia kareivių. Kurgi dėsies, pastatė jiem tų bliūdu an stala, atneši duonos, žiūri ir nesupranta – kareiviai ima šaukštus ir kabina kap kokiu sriubu. Gal jiej ir sviesta nebuva matį?

Abromiškės. – Pranė Kučinskaitė-Greželienė, g. 1912 m., kilusi iš Sabališkių.

134. Po kara irgi buva sunku gyvent'. Buva labai didelės duokłės. Ir pienu, ir sviestu, ir grūdus reikėja pridavinėt', net kiaułės skūras. Tai papjauni paršu ir lupk skūru, va kap.

Paskui aja savi partizanai, vėl buva neramu. Kap Velykos ar kokia šventi, mes susirenkam, ir jiej ateina. Tai nieka, mergas šokdina. Ale vienųkart, pas Sabonia Jaronimu per vakarėli kap prisigėri samagona, su bernais susiginčina, tai vos visų nepradėja šaudyt'. Puoli šeiminykas prašyt', mergos apstoja, tai tada išėja.

Sunkūs laikai buva.

Abromiškės. – Pranė Kučinskaitė-Greželienė, g. 1912 m., kilusi iš Sabališkių.

135. Mes, jauni būdami, vis tiek norėjom susiait' kur nor. Kap tik ramiau, tai ir susirenkam. O tėvai barasi, ale kur tu tį jų klausysi... Vienųkart mum būnant' jaunime, atėja Kučinskieni ir

saka: „Aikit namo, aikit graičiau, vaikšta po kaimu partizanai.“ Išėjom, ainam, o naktis graži, o mėnuo! O tuo laiku jiej, tiej partizanai, atėja pas mumį. Mana tėvas pamati juos ir pasikavoja, kad nelieptų kur nor vest', ale jiej paprašė lopetos ir išėja. Po kiek laika atneši tų lopetu, pastati palei duris ir nuvėja. Kap tik ir aš pareinu, tai tėvas labai bari: nežinia, kų pagalvotų ar padarytų, jei būt pamatį manį pareinant'. Gałėja ir manį, ir tėvu nušaut'.

Pas Šumsku vienųkart atėja. Mana tėvas nemati ir aja in juos, ale Šumskieni iš priemenės jam ranka pamojava. Saka, neik. Tai jis palei juos taku ir nuveja kalnan. Pamatį tėvu nuveinant' klausi, kas čia toks, kur nuvėja, ale Šumskieni pasaki, kad kaimynas taku aina, tai nesivija. Baisu buva. Jei ateisi, tai sėdėsi pernakt, nelaidžia išeit'.

Abromiškės. – Pranė Kučinskaitė-Greželienė, g. 1912 m., kilusi iš Sabališkių.

Salos, buv. k.

Iš prisiminimų

136. Mes augom Saloje. Gyveno trys gyventojai: tėvas Girsa, Baliūnai ir Kučinskai. Aplink buvo ežeras, visur plaukiojom valtimis, buvo labai smagu. Atvažiuodavo daug visokių ponų iš Kauno vasarot. Mašinų tiek nebuvo, tai atvažiuodavo ir su „paputnom“, ateidavo su kuprinėm.

Atvažiuodavo ir Kipras Petrauskas. Paskui, vėliau, jau prie kolūkio, atvažiuodavo visokių ir su mašinom, ir su mergom. Labai jau jie mylėjo šitus ežerus, plaukiodavo valtimis, žvejojo. Buvo net koks tai politrukas iš Maskvos, Janonio popieriaus fabriko direktorius Červenikas, daktaras Laurinavičius su sesute* ir dar visokie.

Anksčiau mama pasakojo, kad Kipras Petrauskas plaukiojo valtim ir vakarais mėgo ant ežero dainuoti. Tai kaimo moterys meta visus darbus ir eina paežerėn klausytis.

Abromiškės. – Algis Girsa, g. 1941 m., kilęs iš Salų, ir Valė Girsaitė, g. 1942 m., kilusi iš Salų.

* Sesele

137. Gyvenom Salose. Vasarą atvažiuodavo poilsiautojai iš Kauno, miegodavo ir troboj, ir svirne. Valgyt atsiveždavo savo, bet pirko ir pas mus – pieno, kiaušinių. Gaminosi patys, ir mama gamino, visaip.

Abromiškės. – Vanda Baliūnaitė-Šumskienė, g. 1932 m., kilusi iš Salų.

138. Salose buvo labai daug didelių, senų ąžuolų. Ne tik Gandrų saloj, bet ir kitos buvo apaugusios medžiais – ąžuolais, liepom. Kaip pradėjo statyt elektrinę, juos visus išpjovė ir išvežė. Liko dideli, stori kelmai. Tai kelmus sprogdino, nes negalėjo išlyginti žemės. Tarp šaknų kišo dinamitą ir sprogdino. Savaitę laiko davė.

Kelmas lekia gal kilometrą į viršų ir visas išsitaško skeveldrom, net pas mus atlėkdavo. Salose gyvenom ilgai, tai užeidavom tenai, kai jau nebuvo namų – tai kokį daiktą randi, tai paplaukioji aplink. Prisimenu, paskutinį kartą nuėjau, kai jau kilo vanduo, tai pastovėjau ir per vandenį išbridau, o ryte jau nieko per vandenį nesimatė – užpylė ežeru, apsėmė visas apylinkes.

Abromiškės. – Algis Girsa, g. 1941 m., kilęs iš Salų, ir Valė Girsaitė, g. 1942 m., kilusi iš Salų.

Šarkinė, k.

Margaraistis

139. Šitam raiste medžiai labai girgžda, per pirmas šalnas naktimis labai girgžda. Sako, senovėj, kai senosios Kučinskienės baba buvo jauna panelė, buvo didelis maras. Visi aplink išmirė, jau nebuvo kam ir laidot. Tai tik susukdavo lavonus marškosna ir nunešdavo raistan, liūnan inmesdavo – taip juos laidojo. Tai dabar tę jų dvaselės girgžda medžiuose, jau ir raistas baigia užaugt.

Kučinskienės baba buvo stipri, jauna mergina ir tą marą pergyveno, ją vadino Marija. Sako, kad an dirvonėlio šalia bažnyčios buvę seni seni kapeliai, jau jų niekas neprisimena.

Šarkinė. – Audrė Gedutytė.

Pateikėjos pastaba: Girdėta iš senosios Kučinskienės.

Velnio raistas

140. Šarkinės miške yra viksvynas, pelkė tokia, žole apaugus, tai ten vienas žmogus, neturintis pievų nutarė išsipjauti žolę. Bet tas miškas buvo ne jo, prašyt nenorėjo, tai nuvažiavo naktį, prisikrovė vežimą žalios žolės ir važiuoja. Kelias ėjo pro Gražliaukos upelį, tenai šlapia, išmalta. Važiuoja važiuoja, staiga arklys tik stop ir nei iš vietos. Žmogus galvoja: „Na, dabar užstrigau baloj." Išlipa, pažiūri – ratai sausoj vietoj, nei už kelmo neužkliuvę. Sėdasi į vežimą, arkliai vis tiek nei iš vietos, net gulasi, o neina. Supyko žmogus ir susikeikė: „Ar velnias čia koks pagalius į ratus kaišioja!" An tų žodžių, kad nusikvatos kažkas, net medžių viršūnės nuskardėjo, taip šiurpiai, o arklys nei neragintas nuėjo keliu lyg niekur nieko.

Kaunas. – Aleksas Račkauskas, g. 1943 m., kilęs iš Sabališkių.

141. Pro mumį iš tenai ir dabar teka upelis. Viršuj tį, an kalna, yra Velniaraistis, tai tį niekas nepraeina. Kas tik nuveina, ar grybaut', ar ko, tai suka ratais ir niekap neišeina. Vis grįžta ir grįžta atgal'. Visi šitu žina, tį lyg kas monus palaidžia, niekap išeit' negalima. Užtat ir vadina Velniaraisčiu.

Girnakaliai. – Vincas Lankas, g. 1940 m., kilęs iš Senųjų Kietaviškių.

142. Velniaraisty, kur palei keliu in profilaktoriumu, tai vis velnias ratus numyndava. Tį kelias nelygus, krantas, tai medžia ašis ir nusipjauna, kų tį žinai.

Geibonys. – Andrius Vankevičius, g. 1912 m.

Iš prisiminimų

143. Kai buvau maža, atsikėlėm gyvent' Šarkinėn. Tėvas pirka skynimus, pastatė namus, išplėšė žemi ir gyvenom. Kai pradėjau ait' jauniman, tai rinkosi pas Baliūnus (Salose). Vakaroja ir Šarkinės kaime, ir Abromiškij. Mergos toli tai neja, bernai vaikščioja, ale ir pas mumį ateidava svetimų kaimų.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

Iš prisiminimų

144. Vienuroz su Kučinska Vytu ajam per Užgavėnes per kaimu. Buva gal 1942 ar 1943 m. Ir susitikam rusų partizanus. Per mumį čia vaikščioja nuog Semeliškių, nuog Rūdiškių gelžkelia sprogdyt'. Tai mumį paėmi lauke ir liepi su jais ait'. Ajam, kur dėsies. Ot buva. Pasigava ir vesk in Pustakiemi. Jų buva penki ar keturi vyrai ir viena moteris. Iki Lukšos daajam, keli atsiskyri, lika. Gal an Streipūnų nuveja.

Daajam in gelžkeli, o tį miškas iš abiejų pusių po 100 metru iškirstas, plynas laukas. Laukiam. Ateja dar keli, kiti. Tada Kučinska Vytu nuvari an gelžkelia pažiūrėt', ar nėra vokiečių, ar nesaugoja. Paskui – manį. Tada atneši mėlynus maišus, užsidengi, ir kų jiej tį dari – nesupratau. Kiek man buva, gal kokių keturiolika.

Paskui padėjam jiem nutempt' tuos maišus an bėgių. Visku sudėja, ištempi vielu, ir grįžom atgal' miškan. Vienu traukini pralaida. Ateina kitas. Liepia mum užsikišt' ausis, ale mes nieka nesuprantam. Toj moteris ištrauki vatos, užkiša mum ausis ir liepi išsižiot'. Sako: „Mi dadim seičas." Traukinys prieš kalnu labai sunkiai aina, sunku laukt'. Tai kap trinktelėja du kartus – keturis vagonus susprogdina. Kų tį veži, mes nežinam. Liepi visiem šliaužt', paskui miške mumį palaida. Tai łėkėm namo be kvapa. Ir kojas sušalom. Pasakiau tėvui, kas buva, tai dar padpinka* gavau per subini – geros buva Užgavėnės.

Žebertonys. – Kazimieras Kanapka, g. 1930 m., kilęs iš Sabališkių.

* Pakinktų diržas, einantis per arklio sprandą ir pririšamas prie ienų galų

Gilučių seniūnija

Gabriliava, k.

Iš dvaro istorijos

145. Vieną iš savo dvarų Abromiškių dvaro ponas Plateris* padovanojo savo dukteriai Gabrielei. Čia ji ir gyveno. Gražus buvo dvaras. Tvartai, klėtys, svirnai akmens mūro, trobesiai medžio, gražiai puošti, erdvūs kiemai, arklidės. Mano laikais mokykla buvo, paskui viską išgriovė, išnešiojo po plytą. Nebuvo gaspadoriaus. Liko tik kaimas Gabriliava.

Gilučiai. – Emilija Janavičiūtė-Janavičienė, g. 1925 m.

* Pliateris

146. Gabriliavos dvare gyveno ponas Matusevičius. Jis turėjo kelis šimtus hektarų žemės, jam priklausė daug kaimų: Pustakiemis, Migūčionys, Batrakėliai, Gilučiai ir kiti. Tai kai ponų žemę dalino žmonėms, o Matusevičiui paliko tik 50 hektarų, tai jis labai supyko. Sako, ką aš – žebravot tai neisiu, ir nusišovė. Tada dvarą nupirko Norvaiša iš Žemaitijos. Atrodo, karo metu ir jis pabėgo. Vėliau buvo mokykla, kolūkio kontora, žmonės gyveno, viskas sunyko. Mokykla ir prieg ponui buvo.

Matusevičius turėjo teisę važinėti keturiais arkliais, dažnai važinėdavo pas kitus ponus. Jis gyveno vienas, gal buvo senbernis, šeimos neturėjo. Mano tėvas dirbo furmonu*, tai girdėjo, kaip jis nusišovė. Tėvas ėjo per kiemą ir pamatė, kad langai uždengti. Paskui užgirdo šūvį, tik „trach!“. Pakvietė vyrus, visi įbėgo į kambarius ir pamatė poną gulintį nusišovusį. Kvietė policiją. Taip pasiėmė galvon dėl tos žemės, kad nusišovė. Palaidotas nežinau kur, tėvas nepasakojo. Gal Cineikiškėse, tenai yra ponų kapų.

Migūčionys. – Jadvyga Rikterytė-Arnatkevičienė, g. 1920 m.

* Vežiku

Gabriliavos akmuo

147. Buva toks atsitikimas. Palei Gabriliavų buva raistas. Dvare būdava šokiai. Nuvažiavau su motociklu. Nelabai patika, ryt anksti reiks keltis. Sakau, važiuosiu namo. Tai važiuoju, važiuoju – ir vis ton pačion vieton: kap akmuo, tep akmuo. Galas žina, kas tį buva ir kur aš tį važinėjau, kad vis in tų akmenį grįžtu. Man jau ir striokas paėmė, plaukai an galvos stojasi. Važiuoju, važiuoju – vėl tas akmuo, visai išsimušiau iš tolka. Keliukas žinomas, dažnai važinėjamas. Paskui pradėja švist', žiūriu – ir jaunimas iš šokių jau aina, susisarmatijau jiem pasirodyt'. Tada žiūriu – keliukas an namų tiesiai prieš manį, aš juom važiuoju.

Gal koks kipšas an to akmenia sėdėja?

Senosios Abromiškės. – Stasys Šareika, g. 1941 m.

Gilučiai

Kaimo įkūrimas

148. Gilučių kaimo teritorijoje senovėje buvo dideli miškai, niekas negyveno. Kai Gudijoj kilo maras, žmonės bėgo į miškus, į tankius miškus, ir ten kūrėsi. Taip ir apsigyveno vidury miško kelios šeimos gudų, kuriems žmonės davė Gudalų pavardes. Jie kirto miškus, plėtėsi laukus, dirbo žemę. Iš Jano kilo Janavičiai, Gudalai tapo Gudeliais, kaimas pamažu augo. Atėjo marčios, žentai, pavardžių daugėjo, bet pati populiariausia iki šių dienų, plačiausiai paplitus – Gudelių ir Janavičių pavardė.

Gilučiai. – Emilija Janavičiūtė-Janavičienė, g. 1925 m.

Senų monetų lobis

149. Prie Gilučių kapų buvo mūsų žemė. Kai maža dar buvau, gal devynių metų, tėvas arė lauką, o aš ėjau perrišti karvės. Žiūriu, ant išartos vagos guli suskilęs uzboniukas. Pakėliau jį nuo žemės, žiūriu – viduj odinis krepšelis, o krepšelyje drobinis supuvęs maišelis ištižo. Žiūriu – jame pinigai. Kelis inmečiau pri-

juostėn ir nubėgau pas mamą pasigirti, kad radau aukso. Mama pažiūrėjo ir sako: „Išmesk, čia kokie geležiukai." Tik jaunesnė sesuo susidomėjo, sako, duok ir man. Tada nubėgom abi į lauką ir parsinešėm dar. Pažaidę, sukrovėm ant stalo ir užmiršom.

Tą dieną po kaimą važinėjo žydas su savo prekėm, tai ir pamatė ant stalo tuos pinigėlius. Sako: „Ai, čia geras daiktas, čia pinigas, ponuli." Tada nuėjo tėvas į lauką ir parnešė likusius pinigus. Paskui parodė policininkui, tas patarė vežti muziejun. Tėvas taip ir padarė. Už juos gavo 800 litų. Pirko žemės. Sovietmečiu muziejuj rado dokumentus, kad būta senovinių pinigų, bet jų jau nerado, tik dokumentus. Tai atvažiavo, apžiūrėjo tą vietą, ir tiek.

Gilučiai. – Emilija Janavičiūtė-Janavičienė, g. 1925 m.

Iš kaimo istorijos

150. Gilučių kaime prieš Pirmąjį pasaulinį karą buvo 32 gyvenamieji namai (ūkiai). Gyveno daugiausiai Gudeliai, Janavičiai. Buvo ir Bartusevičiai, Gerbutavičiai, Adomavičiai, Malevičiai.

Labai turtingų nebuvo, daugiausiai pusvalakininkai. Kaimas gatvinis, per jį ėjo kelias iš Žaslių į Kietaviškes. Netoli buvo ir Vilniaus–Kauno vieškelis. Mano vaikystėj jis buvo grįstas žvyru, o kur šlapesnės vietos – mediniais rąsteliais.

Mano tėvai buvo išvažiavę į Ameriką, tai aš ten ir gimiau. Kai aš buvau apie šešerių metų, grįžo į Lietuvą, pasistatė namus ir vertėsi žemės ūkiu. Brolį leido mokintis į universitetą, bet jis jo nebaigė ir po dviejų metų studijų išvažiavo į užsienius, kur, apsilankęs įvairiose šalyse, apsistojo gyventi Amerikoje ir ten dirbo laikraščio naujienų redaktoriumi. Aš baigiau Kaišiadorių amatų mokyklą, dirbau namie prie tėvo, paskui du metus mokiausi Kaune, baigiau Panerio amatų mokyklos meistrų klasę. Vėliau, kai tvėrėsi kolūkiai, išvažiavau į Kauną, kur toj pačioj mokykloj dirbau instruktoriumi. Kai Lietuva tapo laisva, grįžau į Gilučius ir atsiėmiau tėvo žemę.

Gilučių kaime visi vertėsi žemės ūkiu. Kaime gyventi buvo linksma, daug jaunimo, ruošė vakarėlius kluonuose, vaidinimus

su scena. Juos ruošė brolis studentas ir kaimo mokytojas Medzikauskas Juozas. Vaikai mokėsi pradinėj mokykloj. Pirmojo pasaulinio karo metu mokytojavo Medzikauskaitė Pranė. Kartą apsilankė inspektorius vokietis, tai mokytoja skundės nuo jo labai nukentėjus, bet iš darbo jos neatleido, liko dirbti toliau.

Geriausiai gyveno pusvalakininkas Bartusevičius. Jis buvo labai darbštus, anksti kėlės, mokėjo dirbti, jo derlius buvo geras, bet mėgo išgerti, buvo linksmas žmogus.

Kaime buvo dvi žydelių karčemos: viena vienam gale kaimo, kita – kitam. Apie jas sklido visokių kalbų, nes išgeriančių šeimos buvo labai nepatenkintos, kad vyrai neša iš namų grūdus ir pinigus žydeliams, už tai gaudami išgerti. Šeimos ėmė nekęsti žydelių, ir jie pabėgo iš kaimo, nes daug parduotuvių ir karčemų buvo Žasliuose. Gėrė ir moterys. Buvo tokia Adomavičienė, aš ją dar pažinojau mažas būdamas, tai ji vogė grūdus iš namų ir nešė į karčemą. Kartą, kai grūdų, kurie buvo laikomi iš šiaudų pintuose kubiluose, buvo jau labai nedaug, ji pasilenkė pasisemti gorčių grūdų ir persisvėrė per kubilo kraštą, tai vyras, pagriebęs vadeles, gerai atšveitė užpakalį, tik tada ją ištraukė.

Žaslių miestelyje buvo daug žydų – amatininkų, batsiuvių, jie vaikščiojo ir po kaimus. Kai kam reikėjo batus pataisyti ar iš odos ką pasiūti, bet daugiausiai važinėjo po kaimus su silkėm, muilu, adatom ir kitokia smulkme, reikalinga ūkyje. Parduotuvių buvo daug, viena iš jų buvo ir Gilučiuose, bet paskui užsidarė, nes visi važiavo į Žaslius ir ten apsipirkdavo. Žydai supirkinėjo iš žmonių skudurus, popierių.

Pirmojo pasaulinio karo metu vokiečiai mūsų name įsirengė ligoninę, mus išvarė gyventi į svirną. Kaimynystėje kilo gaisras, namai arti, stogai šiaudiniai, tai ir mūsų namas sudegė. Apsigyvenom pas vienus Gudelius, paskui pas kitus, kol motinos diedukas iš Kietaviškių davė pirtį, joje ir gyvenom. Paskui iš vokiečių nelaisvės grįžęs tėvas pastatė namus.

Vokiečiai važiavo po kaimus su arkliais, rinko kiaušinius, lašinius, grūdus, paskui nustatė rekvizicijas, duokles, kurias turėjo

mokėti kiekvienas ūkininkas. Turėjo šautuvus su durklais, daug jų mėtėsi laukuose po karo. Žmonės rinko, atidavinėjo valdžiai. Rinko su arkliais ir vežimais abazą*.

Kaunas. – Jaronimas Gudelis, g. 1911 m., kilęs iš Gilučių.

* Karinė amunicija, manta

151. Kokie buvo namai? Gyvenamas namas stovėjo galu į gatvę, už jo dastatyta kamara ir tvartas gyvuliams po vienu stogu. Kluonas stovėjo atskirai. Tik eigulys Medzikauskas jau turėjo atskirą tvartą. Bet buvo ir patogu – einant pas gyvulius, nereikėjo eiti per lauką, tiesiai per kamarą – ir tvarte. Kluonai buvo dideli, talpino visus javus, juose kūlė grūdus. Pakluonės buvo didelės, su keliuku įvažiavimui į kluoną. Kol kuliamųjų nebuvo, kūlė su spragilais. Įvairiais taktais kūlė, priklausė nuo spragilų kiekio – viens stipriau, kits silpniau, kaip muzikos takte. Daug dirbo.

Moterys per žiemą verpė, audė. Audė kiekvienam name dvinytą ir keturnytą, ir aštuonianytą, nes visko reikėjo patiems pasidaryti – ir marškinius, ir kelnes, ir rankšluostį, ir užvalkalą, ir paklodę, ir staltiesę. Verpti, austi mokėjo ir mano motina, o man teko šaudykles, krijelius, vituškas daryti. Mokykla po karo buvo Koncepte, tai eiti buvo toliau. Teko pasidirbti klumpes, kurių viršutinę dalį labai gražiai išmezgė motina. Klumpes darė ir iš senų batų aulų, bet po karo ir tų nebuvo. Sunku buvo, net duonos nebuvo, namuose maldavo girnom, buvo duonkepės krosnys.

Visą vasarą vaikščiojo basi ar apsiavę kadokėliais, vyžomis. Batus į bažnyčią nešėsi ant pečių užsidėję, apsiaudavo tik prie bažnyčios. Čėdino, nes batus siuvo batsiuviai, labai brangu buvo. Siuvo kadokus iš odų, pynė vyžas iš liepos karnų. Dėvėjo baltos drobės kelnes ir baltinius, juostom susijuosę, kai eidavo su grėbliais ar dalgiais, labai įdomiai atrodė.

Gyvulius ganė bendrai. Skerdžius turėjo medinį trimitą (triūbą), išdrožtą iš medžio. Tai ryte anksti užtrimituoja, užtriūbuoja, ir visi pro savo vartus išleidžia gyvulius, net avis ir kiaules. Išginę gale gatvės, piemenys, kurių buvo keturi paeiliui iš visų

sodybų, skirstė kiaules, karves, avis atskirai. Skerdžius buvo vienas. Menu Griškevičių, pravarde Jiii, nes jis mėgo pats taip sakyti. Pypkę nešiojo dantyse visą laiką. Kai užmiega atsisėdęs, pypkė jam iškrinta, tai vaikai pakavoja ją. Pabudęs visada šaukia: „Jiii, atiduok man liūlkų."

Paskui buvo kitas skerdžius, pavardės neprisimenu, bet jis turėjo labai didelę triūbą ir mokėjo visaip pliaukšėti ir šaudyti dideliu savo botagu. Skerdžiams mokėjo grūdais, bulvėm, pinigais. Buvo vienas toks žmogus, pavarde Gudelis, kuris pardavė savo žemę broliui, kad išleistų sūnų į kunigus, o pats nuėjo skerdžiauti. Kunigėlis Andriukas dar atvažiuodavo, padainuodavo visokių dainelių, bet greitai išvažiavo į Ameriką, sako, ten apsivedė ir labai gerai gyveno.

Žymių žmonių kaime nebuvo, tik kunigas. Ratelius darė ratelninkas Jurkevičius Jonas. Amato pramoko Žasliuose pas žydelius, paskui įsitaisė savo įrankius ir dirbo. Muzikantų buvo. Staselis Janavičius, paskui Dzedokas, smuikininkas, Medzikauskas Juozas irgi smuikavo, aš ant mandolinos pagrodavau.

Baldai buvo paprasti – stalas, suolai, lovos, šėpa, kamaroj – girnos, kubilai. Darė ratus, roges; kas nemokėjo, pirko Žasliuose, Kaišiadoryse. Prie Smetonos vystėsi amatai, iš vokiečių pirko įrankius, paplito baldų gamyba, pradėjo gaminti komodas, kėdes, taburetes.

Namų stogai buvo šiaudiniai, vėliau jau turtingesni pradėjo dengti gontais, šiferis atsirado tik po karo. Šuliniai su svirtimis buvo beveik kiekvieno namuose, retas kas eidavo pas kaimyną, nors ir arti. Sodželkos gyvuliams buvo toliau už pakluonės. Grindys – aslos, moliu plūktos. Buvo tokie mediniai plaktukai, nemaži, tai jais sukala, išlygina molį, jis išdžiūna – ir asla. Medinės atsirado jau vėliau.

Šienavo dalgiais, žemė buvo padalinta šniūreliais, ilgais tokiais – nuo pat Koncepto kaimo iki Mijaugonių. Buvo pridotkai*.

Kaunas. – Jaronimas Gudelis, g. 1911 m., kilęs iš Gilučių.

* Pridėtiniai žemės sklypai, kuriais buvo leidžiama naudotis

152. Gražiai visi sugyvena, žmonės buva draugiški. Jei ir dabar kas pyksta, tai aš apsisuku ir ainu iš tį, – pykitės sau. Gal užtat ir gyvenu jau 88-ti metai. Myliu, kad būt tvarka, švaru, gražu.

Geras buva tėva ūkis, geras ir kaimas. Linksmas, buva daug mergaičių, vakarėliuose grodava armonika, šokdavom. Retai kada gėri. Jei ir išgeria, tai po čerkeli, nedaug.

Namie darbų daug. Kūlėm su spragilais, visu kluonu iškūldavom trise – mes du broliai ir tėvas. Mūsu ūkis buva geras, prieš karu jau nusipirkom kuliamu mašinu. Prieš pati karu įvyko nelaimi. Mūsų kluonas buva didelis, ketverių durų, tai kap trenki perkūnas – visas kluonas ir viskas, kas jame buva, viskas sudegi.

Gilučiai. – Bronius Medzikauskas, g. 1916 m.

Iš prisiminimų

153. Aš Lietuvą myliu, nor mano kraujas labai maišytas. Esu keturių nacijų – ukrainiečių, lenkų, bielarusų ir lietuvių. Mano prodiedis buvo ukrainietis. Juos išvežė Sibiran, neleido grįžt, tai grįžo Bielarusijon, apsivedė su lenke. Jų sūnus, mano diedukas, paėmė bielarusę, a mama už lietuvio ištekėjo.

Tėvai buvo nesėkmingai investavę, viską prarado varžytinėse, tai aš negalėjau mokytis, nor buvau labai gabi ir noro turėjau. Tada tarnavau.

Gilučiai. – Emilija Janavičiūtė-Janavičienė, g. 1925 m.

Spaudos draudimo metai

154. Kaime būta knygnešių. Tai Gudelis Petras ir Medzikauskaitė Ona. Ryšininke dirbo Janavičiūtė Emilija.

Mano mama labai sugyveno su knygnešio Gudelio šeimyna. Aš dažnai pas juos būdavau. Menu, kap Gudelienė šukuodavo mano plaukus. Pasodins an slenksčio ir šukuoja, pina man kasas.

Mano teta padėdinėjo išnešiot knygas ir laikraščius, buvo ryšininkė, perduodavo žinias. Žaslių djakonas Cijūnaitis tetą paėmė klebonijon už tarnaitę, o Medzikausko Ona su klebono žinia, jo padedama, laikė Žasliuose arbatinę. Tę buvo susiėjimai, teta perduodavo žinias iš Gudelio Petro.

Vienąkart tik spėjo Gudelis namo grįžt – jam iš paskui žandarai. Gal kas paskundė, jis dar nespėja nieko paslėpt. Žmona kap verpė, tai tik spėjo pakišt laikraščius po andaroku ir toliau verpt. Sakė, mano ir blusos visos buvo apmirę, kai žandarai kratė. Ale visa laimė, jie visiem liepė likt vietose, niekur neit. Tai kur bekratė, po sijonu nežiūrėjo, tep ir nerado nieko.

Kai jau perstatinėjom seną tėvo trobą, jau kolūkij statėm namus, tai radom senų laikraščių „Aušra", po spaliais išlikusių nuo tų laikų. Tikriausiai teta tenai juos pakavojus buvo.

Visi Medzikauskai buvo labai šviesūs žmonės, vaikus mokino lietuviškai. Gudelis spaudą parnešdavo, Žaslių kunigas Cijūnaitis, Janavičiūtės ir Medzikauskaitės padedamas, platino per kleboniją ir arbatinę. Pas Medzikauskus slapstėsi mokytoja iš Tilžės. Visi jie buvo labai šviesūs žmonės, už Lietuvą ėjo, buvo patriotai. Paskui jau mano teta slapstėsi nuo išvežimų, Vilniuj pas kokius tai ponus tarnavo. Kai jie išvažiavo Lenkijon, tai ir tetą kartu pasiėmė. Vėliau visi ryšiai nutrūko.

Mano probobė kilusi iš Liukonių dvaro. Tenai 1863 m. sukilime dalyvavo, diedukai su šakėmis ėjo. Giminės nuo Gelvonų man buvo perdavę šakes, su kuriomis ėjo sukiliman, ale aš jų neišsaugojau, atidaviau Kaišiadorių muziejun.

Jau prie caro Gilučiuose buvo kaimo karčema, namai buvo statomi an akmeninių pamatų, veikė mokykla. Mokyklas uždarius, vaikai buvo mokomi iš abiejų kaimo pusių saugant tėvams. Įtartiniems asmenims pasirodžius, tėvams perspėjus, vaikai greit išbėgiodavo ir pasislėpdavo.

Gilučiai. – Emilija Janavičiūtė-Janavičienė, g. 1925 m.

Vilniaus okupacijos metai

155. Gilučiuose stovėja kareiviai. Apsauga gyvena kožnam name po du, po tris. Buvau gal keturių ar penkių metu, tai, atsimenu, man leitenantas davi šautuvu ir liepi su šautuvu žygiuot'. Saka: „Bus Lietuvos kareivis."

Prisimenu, kai buva karas su lenkais, tai žydelis lauke sargy-

bu ėja. Bėgioja šunelis po lauku, tai jis atlėki ir ui, saka, velnias bėgioja. Išsiganda labai, visi juokės.

Gilučiai. – Bronius Medzikauskas, g. 1916 m.

Pokaris

156. Strošiūnuose vyrus gaudė rusų kariuomenėn, o mūsų kaimo vyrai slapstėsi, ėjo miškuosna.

Paskui partizanai jau buvo išvargę, pikti. Ir buvo toks atsitikimas: nurengė nuogai jaunimą, katras šoko ir linksminosi. Buvo, ir mano sesuo buvo tę, ir jai teko.

Laimučius nužudė? Nežinau, tai labai neaiškus dalykas. Dabar daug kas sako, kad partizanai. Ale kad jie su žaliukais turėjo ryšius, bendravo. Jie gyveno palei geležinkelį, pervedinėjo juos per kelią. Kap tę pasidarė, dabar vienas Dievas žino. Gal žaliukų vardu ir buvo viskas padaryta. Laimutis buvo lyg sargybinis ar ryšininkas, o šnekėt, kad ateis rusas, geriau gyvensim... Gal jam tep reikėjo. Pati iš žaliukų girdėjau, kad tai buvo provokacija. Nužudė ryšininką su šeima, kad juos apjuodint. Jiej patys buvo nustebę.

Mes irgi raistuose miegojom, slapstėmės. Brolis buvo žaliukas, pabėgo iš rusų kariuomenės ir neturėjo kur dėtis.

Mano brolis išėjo miškan. Paskui kalėjime 10 metų atbuvo. Nesitiki, kad žaliukai būt tep žudę. Sėniai, tai sėniai, ale mergaitė, jau panelė, už ką gi ją? Kas nužudė, nėr kam pasakyt. Mano sesuo sakė, kad tai greičiausiai kaimynų darbas. Lyg tai Laimučiai buvo juos inskundę.

Mano vyras tai namie kavojos, po pečeliu buvo slėptuvė, viršun bulves pylėm. Vienąkart grįžę iš kur tai radom viską išdraskyta. Granata mėtėsi kambary, ale nesprogo.

Vyrą išvežė Vokietijon darbuosna rusai. Paskui juos permetinėjo Bielarusijon. Tai mano vyras su Medzikausko Vaclovu rado kokios tai žolės – jie žinojo kokios – ir išsitrynė kojas, pasidarė žaizdas sau an kojų, tai liko. Grįžo namo, peržiem gydėsi. Paskui, kap užėjo kolchozai, tai jis nesirašė kolchozan. Viską atėmė, aparė po langais, ale vis tiek nesirašė.

Gilučiai. – Emilija Janavičiūtė-Janavičienė, g. 1925 m.

Piliakalnis

157. Mana tėva žemi buva palei Mijaugonių piliakalni, ir miškas už piliakalnia priklausi mum. Tėvas dar dyrba ir kalnu, ale Smetonos laikais atvažiava iš Kauna koki tai ponai ir uždraudi tėvui dyrbt', art' an piliakalnia. Saki, sumokės, ale tėvas turėja virš 30 hektarų žemės, tai jam to kalna visai nereikėja.

Buva šneka, kad po kalnu yra koks tai rūsys nuog senų laikų. Tėvas pasakoja, kad priekalnėj buvus kokia tai smaliarnia, likį anglių. Kiti saka, kad piliakalnij užkasti trys auksiniai kardai, dar kiti – kad auksini karieta prasmegus.

Žmonės tį kasinėja, ieškoja auksa. Tį, toliau už kalna, miške, buva tokia vieta „Arzniekas". Tai tį, saka, buva užkasta auksa, dėžełėm sustatyta, tik kad niekas jo nemati.

Gadliauskų sodyboj už piliakalnia, tį in valdiška miška, buva akmuo su pasagos ženklu. Saka, jį jau inmūrina pamatuosna ar kur, ale tikrai buva.

Mijaugonys. – Andrius Petkevičius, g. 1927 m.

Rengėjų pastaba: Piliakalnis datuojamas I t-mečio viduriu – II t-mečio pradžia.

158. Kadaise rodėsi. Mijaugonių piliakalnij, saka, yra užkasti senobiniai pinigai. Buva tokiu mėgėjų – vaikščioja, kasinėja, badė žemi, ale kad kas rast, tai negirdėjau.

Šnekėja, kad buva koki tai plenikai, tai jiej an pečių sunešė šitu piliakalni, dari kalnu.

Kalniniai Mijaugonys. – Zofija Kasciukevičiūtė-Beliukevičienė, g. 1927 m.

159. Kap mes buvom maži, dar pasakojo seni žmonys, kad mato an Piliakalnio ugnis. Kalbėjo, kad kas tai tę buvo užkasta, ale aš jau neprisimenu.

Sako, kad an Mijaugonių piliakalnio naktimis žmonys dažnai matydavo ugnis blykčiojant. Tai kaimo bernai, pasidirbę geležinius kinžalus, eidavo an kalno ir badydavo skyles. Bet niekas nieko ten nerado.

Gilučiai. – Emilija Janavičiūtė-Janavičienė, g. 1925 m.

Šunkarių raistas

160. Mijaugonių kaime buva toks Šunkarių raistas, jame šunis kori. Po melioracijos dabar tį jau dirbama žemė.

Mijaugonys. – Boleslovas Pruskas, g. 1928 m., kilęs iš Anykštų.

Iš kaimo istorijos

161. Kadaise čia ėja karai, saka ėja an durtuvų, viska buva. Pasakoja, kad buva badas. Bada metu gyvena motina su penkiais vaikais; tai kai ji iš bada numirė, jos vaikai jų suvalgė.

Ėja marai. Tep mirė žmonės, kad mažai kas lika gyvas. Saka, Mijaugonyse iš trylikos žmonių šeimos lika tik viena, tokia Pukevičienė.

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių.

162. Visu gyvenimu gyvenau Kalniniuose Mijaugonyse. Prisimenu dar senu kiemavieti, tį buva decensina žemis. Paskui jau mana diedukas ėja an sklypų. Menu, kap statėsi, kap dėja langus. Man patika, kad tį žemėj gulėja senikas*. Aš nuveinu, atsigulu, pamiegu.

Prieg Lietuvos kas daugiau žemis turėja, tai buva gerai, o kas mažai, dar šeimyna dideli, tai sunku buva, reikėja tarnaut'. Paskui jau grafa žemi dalina, tėvas gava dar 6 hektarus.

Kalniniai Mijaugonys. – Zofja Kasciukevičiūtė-Beliukevičienė, g. 1927 m.

* Šieno prikimštas čiužinys

Vokiečių okupacijos metai

163. Mana mama lika nuog mamos keturiolikos metų. Ji buva vyriausia, lika dar keturi vaikai, mažiausiai buva tik du metukai. Paskui dar užėja karas. Mes gyvenam prie kelių, tai ėja frontas, užėja vokiečiai. Jie labai visku atiminėja, javais arklius šėri, pjovi gyvulius. Žmonys javus kavoja, užkasinėja. Mana diedukas padari suolu ir pastati jį an dviejų didelių kaladžių, o tosna kaladėsna supiłi javus – kožnon po asminku*.

Kap ėja frontas, tai gyvulius slėpėm miške. Mes su teta buvom prie gyvulių, melžėm. Reikėja parnešt' pienu namo. Vienųkart nešu pylnu viedriuku piena, o namie buva vokiečiai. Mama pamati manį ir mojuoja su ranka – neik, neik. Metiau tų pienu ir lakiu atgal' miškan. Užmati vokietis, kad mama kam tai mojuoja, tai spardi, muši ir mamu, ir tėvu, ir dieduku.

Kalniniai Mijaugonys. – Zofija Kasciukevičiūtė-Beliukevičienė, g. 1927 m.

* Po centnerį

164. Mijaugonių kaime, kur dabar stovėja krautuvė, palei keliu, kara metu buva inrengtas Ašmenos žydų getas. Čia gyvena 900 žydų. Buva inrengti toki mediniai barakai, po 50 metrų ilgia, kieme buva šulinys. Vyrai dyrba prie plenta statybos, o moterys su vaikais buva namie, atskirai pastatytoj virtuvėj gamina maistu. Jiej aidava per kaimus, pirka maistu, žuvi, kitus produktus, pinigų turėja, mokėja lietuviškai.

Viena šeima buva pas tėvu atvažiavus. Tėvas kalbina, kad atiduotu dukteri. Saka, tegul' būna su mana mergaitėm. Ale jis nepalika. Saka, kas bus, tai visiem kartu. Paskui juos sušaudi prie Žiežmarių miške.

Mijaugonys. – Boleslovas Pruskas, g. 1928 m., kilęs iš Anykštų.

165. Kai prie vokiečių tiesė plentą, prie dvaro stovėjo prie kelio dirbusių žydų barakai. Kepėm tiem žydam duoną. Virtuvės pečiuje ir asmerike*, kur anksčiau kumečiai gyveno, per dieną

iškepdavom po dvi krosnis duonos. Tuose lentiniuose barakuose, kurie stovėjo nuo dvaro iki pat plento, gyveno daug žydų, vyrų ir moterų, tai jie ir pirko tą duoną ir gana brangiai mokėjo, kad tik gautų geros duonos. Ponia buvo labai gera moteris ir žydų labai gailino. Vėliau du rusus pabėgėlius, abu Ivanus, globojo ir gydė.

Lubaka. – Filomena Malašauskienė, g. 1920 m., kilusi iš Gilūšio.

* Kumečių gyvenamosios patalpos

166. Mijaugonių kaime vokiečiai įrengė barakus ir suvežė apylinkių žydus. Čia jie tiesė plentą, o moterys su vaikais dirbo kitus darbus. Kartą šeši jauni žydukai pabėgo iš barakų ir pasislėpė Gojaus kaime. Tėvas kitą dieną prisikrovė vežimą šieno ir išvežė žydus kažkur už Semeliškių, atrodo, Užilgių kaiman. Neilgai trukus visi barakų gyventojai buvo sušaudyti prie Semeliškių.

Vilnius. – Aleksandra Janavičiūtė-Ričkienė, g. 1939 m., kilusi iš Gojaus.

167. Karo metu žydai tiesė plentą. Mijaugonyse stovėjo jų barakai, kur jie gyveno. Rankom sudėjo kelią. Kai prisimenu – rankom kruvinom, suvargę. O vokiečiai eina aplink, kai traukia bizūnu...

Prie Semeliškių, Baušo kalneliuose, buvo malūnas. Nebuvo kam padėti tėvui nuvažiuot malūnan, broliai negalėjo, tai tėvas pasiėmė mane. Tai ir mačiau, kaip žydus šaudė. Ateina, tik bach galvon ir spiria duobėn.

Varė žydus prieš kalną. Susikabinę vienas kitą tempia, jei apvargę buvo, griūna, vienas kitą pakelia, paskui ir vėl. Mažiukus pasodino an duobės krašto, tai džiaugiasi radę smėlio, kapsto rankytėm, o jiej tik paf jiem galvytėsna ir spiria duobėn. Paskui dar žmonės pasakojo, kad buvo pažiūrėt, tai tik supasi smėlis nuo kraujo toj duobėj – visai negiliai užkasė. Eidami mėtė drabužius, skaras. Kas norėjo, pasirinko. Jėzau, aš kokią savaitę nevalgiau grįžus iš to malūno.

Šaudė apsivilkusius, nuogai nerengė. Turėjo tokius chalatus su žvaigždėm ir prieky, ir nugaroj. Teta iš Mijaugonių, kur stovėjo jų barakai, pasakojo, kad ateidavo žebravoti, miltų, duonos prisirenka, bulvių, virdavo sriubą. Gražios tokios žydelkėlės, hadai šitie vokiečiai.

Gudbalis. – Marijona Suslavičiūtė– Markevičienė, g. 1925 m.

168. Mijaugonių Raistų keliu, Vylniaus link, bėga žydai, prisikrovi vežimus. Užskrida łėktuvas, pradėja juos bombarduot', tai jiej visku meti ir pabėga miškan. Paskui jau negrįža to sava turta pasiimt', gal' bijoja. Viskas gułėja išmėtyta an kelia.

Kalniniai Mijaugonys. – Zofija Kasciukevičiūtė-Beliukevičienė, g. 1927 m.

Pokaris

169. Po kara buva badas. Nuveinam, prirenkam rūgštynių. Jas pečiuj an blėkutės išdžiovina, sumala su gyrnom, prideda kiek myltų ir kepa blynus. Mes, vaikai, lakstam po lauku ir, menu, vis atlakiam pažiūrėt', ar dar yra tų blynų stalnyke*. Tai jei yra, oi, linksma. Kitur nebuva bada, kur nėja frontas, tį žmonės viska turėja.

Vienųkart mes, vaikai, sugalvojam ait' Kudonysna žebravot'. Nuvėjam, vaikštam po pirkias, mum duoda duonos, dar ko nor. Žiūrim, mūsu baba aina. Ji, mumį pamačius, atėja, apsikabina ir rauda. Paskui mumį parsivedi namo.

Kartu vaikai Lubakoj laksti palei Prakusu ir rada an tiltelia maišų avižų, vokiečių pamestu, tai parsineši džiaugėsi.

Kalniniai Mijaugonys. – Zofija Kasciukevičiūtė-Beliukevičienė, g. 1927 m.

*Stalčiuje

170. Neramūs laikai buva. Už geležinkelia gyvena šeimyna, myłėja rusus. Tėvas vaikščiodamas mėgdava visap šnekėt'. Saka, ateis rusas, gyvensim visi gerai, katile virs, maistu gamins, kailinius visiem duos, nuog bagotų atims. Jo sūnus išėja tarnaut' rūsų

kariuomenėn. O kiti tada ėja miškuosna, slapstėsi, kad tik neit' tarnaut' pas rusus. Ir atsitika labai negeras dalykas, tikriausiai buva kokia nor asmenini nesantaika ar kas.

Motinu lovoj nušovi, o tėvu ir dukteri, jaunu, kokių šešiolikos metų, labai kankina. Tėvas, brolis, ale kuom ji, tokia jauna, gałėja būt' kalta? Saka, Koncepta kaime stovėja rūsai, o ji neši tiem rūsam piena, su jais šnekėja.

Kalniniai Mijaugonys. – Zofija Kasciukevičiūtė-Beliukevičienė, g. 1927 m.

Iš dvaro istorijos

171. Kai grafienė Pliaterienė su dukromis bėgo iš Lietuvos, tai Mijaugonių dvare takas, kuriuo turėjo eiti grafienė, buvo nubarstytas žeme, atvežta iš Abromiškių dvaro – tam, kad grafienė neatsistotų ant Lietuvos žemės.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

172. Nuo 1860 iki 1920 m. Mijaugonių dvaras priklausė grafams Pliateriams iš Abromiškių. Lietuvai tapus laisvai, dalis dvaro žemių buvo nacionalizuota, išdalinta savanoriams, o dalį nupirko Jonas ir Teresė Grybauskai, sugrįžę iš Amerikos. Jie perstatė dalį pastatų, gyvenamą namą. Po 1945 m. dvare buvo įkurta mokykla.

Vilnius. – Aleksandra Janavičiūtė-Ričkienė, g. 1939 m., kilusi iš Gojaus.

173. Mijaugonių dvaro palociai buvo kitoj vietoj, ne čia, kur dabar likę. Grybauskas, kaip nupirko dvarą, tai palociuose negyveno, sakė – ten vaidenosi.

Žemę kai porceliavo 1940 metais, tai Grybauskienės brolis Žukauskas gyveno atskirai, turėjo 10 hektarų. Paskui jie slapstėsi, gyveno Kaune. Taip ir dabar stovi – nei grįžta, nei atstatinėja. Žemę nuomoja paukštynui.

Kalniniai Mijaugonys. – Albina Tamašauskaitė-Petkevičienė, g. 1930 m.

174. Gimiau Mijaugonių dvare, tėvai dyrba dvare. Senas dvaras stovėja arčiau in Mijaugonis, netoli soda. Tį buva palociai, ale jau niekas juose negyvena. Saki, tį vaidenasi.

Namas ylgas, blėta dengtas, per viduri ėja koridorius, in abi puses buva kambariai. Jį nugriovi tik sovietmečiu. Šitas, kur išlikis, prieg man statytas. Jį stati jau Grybauskai, jiej dvare negyvena. Saki, labai vaidenasi, naktim daužasi, trankasi, negalėja miegot', tai ir aplaida jį. Grybauskai buva grįžį iš Amerikos, ale patys visku dyrba – ir akena, ir drapokava arklius pasikinkis. Tep taupėsi, kad degtukus pusiau skaldi. Ale ir degtukai brangūs buva. Atsimenu, dėželi kainava 10 centų, o vištos kiaušinis – tik 5 centai. Labai taupūs buva. Pradžioj gyvena senam tarnų name, kur per karu sudegi, paskui pasistati nauju. Paskui tį mokykla buva, mes dar tį mokyklon ėjam. Namas ylgas, dviejų galų, vienam gale stovėja pečius, buva priemenė, paskui gyvena kelios šeimos.

Kietaviškės. – Elena Tamoševičiūtė-Bukinienė, g. 1923 m.

175. Mijaugonių dvaras mana atmintij priklausi Grybauskam. Kap senis Grybauskas miri, tai jį palaidoja senobiniuose kapeliuose. Ir dabar visai netoli Mijaugonių kapinių tie kapeliai yra, medžiais apaugi, ale tį niekas jau nesilaidoja.

Prie dvara buva pastatytas namas andanarščikam*, didelis toks, gyvena trys šeimos su vaikais. Ale tį ilgai gyvent' negalėja, labai vaidenosi. Nakti, apie dvyliktu valandu, kas tai ateina, duris atidarinėja, atneša malku, užkuria pečiu, uždega lempu. Žmonės negalėja gyvent'. Tarybiniais metais tų namu nugriovi ir išveži Žiežmariuosna, pastati klubu.

Saki, kad tas namas buva pastatytas an kokių tai senobinių pamatų, gal' buvusia dvara. Klojimas, svirnas ir Grybauskų namas dar stovi.

Mijaugonys. – Boleslovas Pruskas, g. 1928 m., kilęs iš Anykštų.

* Nuomininkams

176. Tėvai anksti mirė, tai išėjau tarnauti labai jauna. Tarnavau Mijaugonių dvare pas ponią Grybauskienę. Jie nebuvo turtingi, bet išvažiavę į Ameriką. Čia jiems bebūnant, vyras darbe neteko akies ir už tai gavo labai daug pinigų. Tada parvažiavę ir nupirko Mijaugonių dvarą.

Lubaka. – Filomena Malašauskienė, g. 1920 m., kilusi iš Gilūšio.

Iš prisiminimų

177. Mijaugonyse buva mokykla, tai tarnavau pas mokytoju. Mokytojai buva du: Medzikauskas iš Gilučių ir dar iš kur tai mokytoja, jos pavardės neatsimenu, nebuvau labai cekava. Mokinaus pas Medzikausku, tai menu, kad jis grodava smuikeliu ir vaikus mokina dainuot'. Jis gyvena su tarnaite Pranute. Ji turėja sūnu, jau studentu. Tas studentas buva labai ponaitis. Jei nueis karvis perrišt', tai kol' kuolu žemin inkala, tai pūsli an delna prisimuša. Jį išlaiki mokytojas Medzikauskas, mokina. Buva visokių šnekų, kų aš tį žinau.

Kalniniai Mijaugonys. – Zofija Kasciukevičiūtė-Beliukevičienė, g. 1927 m.

178. Skerdžius Jankauskas neturėja sava nama, tai gyvena dvare, dar koks tai Dzedulionis, Ščiuka.

Mana tėvas šiaučiava. Žmonės užsakydava, nespėja daryt'. Tai ir mokinių turėja: Sabonia Vladas, iš Vievia Bartusevičius Stasys pas jį mokinosi šiaučiaut'. Geras buva meistras.

Kietaviškės. – Elena Tamoševičiūtė-Bukinienė, g. 1923 m.

179. Kaime jaunima buva daug. Pokaria laiku nelabai buva ko apsirengt', pasipuošt', ale vis tiek jauni buvam, viska norėjam. Būdava, suveinam kur, susirenkam. Kad tėvai ir barasi, vis tiek neiškenčiam. Buva toks pritraukta kojela Pranukas, invalidas, jis mokėja armonika grot'. Tai susirenkam kur, ateina jis su sava armonika, ir šokam, kur tu tį iškentėsi.

Kalniniai Mijaugonys. – Zofija Kasciukevičiūtė-Beliukevičienė, g. 1927 m.

180. Labai myłėja Lietuvu mana senis. Labai verki, kap vėliavu kėłi, himnu giedoja ir mumį su kaimynka verti giedot'. Mes iš jo šaipomės, tai jis kap pradėja keiktis, už šepečia aš jumį, saka, pamokysiu. Tai mes jau jam sakam: „Gerai, gerai, jau gražiai giedosim." Ir giedojom.

Kalniniai Mijaugonys. – Zofija Kasciukevičiūtė-Beliukevičienė, g. 1927 m.

Kloniniai Mijaugonys, k.

Iš kaimo istorijos

181. Kloniniai Mijaugonys – kaimas į šiaurę nuo Ilgio ežero, prie plento Vilnius–Kaunas. Iki 1940 metų kaime buvo apie 50 sodybų, šeimynos gausios.

Elektrėnai. – Pranas Akulevičius, g. 1930 m., kilęs iš Mijaugonių.

182. Kaimai buvo tarp miškų, čia ėjo keliai. Kelias per Mijaugonis ėjo ant Semeliškių ir buvo labai senas, jis tik truputį yra ištiesintas. Prie jo stovėjo senas Mijaugonių kaimas. Kita šaka ėjo palei Obenių dvarą ir sukosi į Gojaus mišką per Lubaką, ir ėjo per Gabriliavą, Dainavą link Paparčių. Kai tiesė Vilniaus–Kauno plentą, tai toj vietoj, kur kelias kirtosi, nereikėjo nieko užvežt, toks buvo nuo seno sumuštas.

Kloniniai Mijaugonys. – Albertas Janavičius, g. 1947 m.

183. Pro šias teritorijas ėjo dideli keliai, todėl ėjo ir prancūzai. Mijaugonių dvare buvo apsistoję eidami į Rusiją. Grįždami atgal, jie labai grobė kaimus, pjovė gyvulius, paukščius, vogė viską. Žmonės nuo jų bėgo, kaimai stovėjo tušti. Tik frontas praėjo labai greit, tai labai nenukentėjo.

Paskui buvo visokių pasakojimų apie prancūzų auksą. Šatavičius iš Gilučių turėjo įrankius kokius tai, jis ieškojo aukso, bet ar rado, tai nesakė.

Kloniniai Mijaugonys. – Albertas Janavičius, g. 1947 m.

184. Petkevičiaus atmintyje trumpai paskaičiuoti kaimo nuostoliai 1940–1955 m. politinių suiručių metu.

1940–1941 m. nuostolių nebuvo. 1944 m., tik praėjus frontui, prasidėjo suėmimai.

Aračiauskas Bernardas, gimęs apie 1925 m., bežemis, nenorėdamas tarnauti rusų armijoj išėjo į mišką ir 1945 m. žiemą žuvo.

Aračiauskas Petras vokiečių okupacijos metu tarnavo savisaugos būriuose ir žuvo fronte apie 1943 m.

Belekevičius Kazys, gimęs 1920 m., vokiečių okupacijos metu mobilizuotas į vokiečių armiją. Negrįžo.

Janavičius Jonas, 45 m. amžiaus, neaišku, už ką suimtas 1944 m., išvežtas į Krasnojarską, iš kur negrįžo.

Janavičius Antanas, gimęs 1925 m., slapstėsi nuo mobilizacijos ir 1945 m. pavasarį nušautas, kai bandė valtimi pabėgti į kitą ežero pusę nuo jį persekiojusių kareivių.

Janavičius Stepas, gimęs 1927 m., 1946 m. buvo suimtas ir apkaltintas priklausęs pogrindinei organizacijai, tardymų metu neišlaikė kankinimų ir prisipažino, ko net nedaręs. Kitus vyrus, paimtus kartu, kurie neprisipažino, po dviejų metų iš kalėjimo paleido, o jį nuteisė iki gyvos galvos ir ištrėmė. Į gimtinę negrįžo.

Janavičienė Apolonija ir Janavičiūtė Janina, ištremtos 1948 m., į kaimą negrįžo.

Janavičius Bolius, gimęs apie 1920 m., 1944 m. buvo mobilizuotas į Raudonąją armiją. Negrįžo.

Janavičius, gimęs apie 1930 m., girtaujančių stribų buvo nušautas apie 1948 m. prie Kiemelių kaimo, kai į Kaišiadoris buvo nuvežęs grūdus prievolei.

Lipnickas Kazys, apie 50 metų amžiaus, buvo apkaltintas bendradarbiavimu su vokiečiais, nes jo kaimynystėj buvo vokiečių ryšių stiprinimo punktas ir aptarnaujantys kareiviai užeidavo pas jį. Ištremtas.

Lipnickas Stepas, gimęs 1925 m., suėmus tėvą pasitraukė iš namų, bijodamas tolesnio persekiojimo, ir žuvo 1946 ar 1947 m.

Petkevičius Zigmas, gimęs 1920 m., už tarnybą savisaugoje vokiečių okupacijos metais 1946 m. suimtas ir iš kalėjimo negrįžo.

Vankevičius Bernardas, gimęs apie 1916 ar 1918 m., rezistentų nušautas už bendradarbiavimą su saugumu.

Vankevičius Jaronimas, gimęs apie 1910 ar 1915 m., rezistentų nušautas už bendradarbiavimą su saugumu. Jis buvo įskundęs keletą kaimynų: Lipnicką, Janavičių ir kai kuriuos kitus.

Žigutis Edvardas, gimęs 1920 m., teistas už tai, kad vokiečių okupacijos metu tarnavo savisaugos dalyse. Į kaimą negrįžo.

Žigutis Pranas, gimęs apie 1915 ar 1918 m., buvo pastebėtas rezistentų tarpe, tačiau likimas nežinomas. Į kaimą negrįžo.

Elektrėnai. – Pranas Akulevičius, g. 1930 m., kilęs iš Mijaugonių.

Užrašytojos pastaba: Nurašyta iš Prano Akulevičiaus užrašų.

Ilgio ežeras

185. Kai buvau vaikas, Janavičius Augustas daug pasakodavo apie ežerus, apie raistus prie Mijaugonių piliakalnio. Sako, Ilgio ežeras ėjęs iki Mijaugonių piliakalnio, paskui vietovės užpelkėjo. Dar jis sakė maudęsis, o mes jau tik įklimpusias karves iš tų raistų traukdavom. Dabar, po melioracijos, ir tie raistai visai užako, virto šlapiais durpynais, kurie palijus smarkiam lietui vėl prisipildo, išeina iš griovių. Kai mes su tėvu važiuodavom tenai kasti kalkių, tai iškasdavom didžiausius klodus kriauklių.

Elektrėnai. – Pranas Česonis, g. 1939 m., kilęs iš Gojaus.

Iš prisiminimų

186. Čia kiekvienas kaimas turėjo savo tarmę – vieni cikiavo, kiti ne.

Pavadinimai *Mijaugonys*, *Kaugonys*, atrodo, bus kilę iš čia kadaise gyvenusių žmonių pavardžių.

Mano prodiedų pavardė nežinia kokia buvo. Kaime visi vadino vardais, dar turėjo pravardes. Mano prodiedis turėjo du sūnus ir dukteris. Žemę užrašė vyresniam Ignui, o mano dieduką išlei-

do Trakuosna mokytis teisės, tai reikėjo užrašyti pavardę. Sako, užrašė sulenkintą Jurkievič.

Kloniniai Mijaugonys. – Albertas Janavičius, g. 1947 m.

187. Žemė buvo pagrindinis žmogaus turtas. Grafai vieni pirko žemes, kiti pardavinėjo, pralošdavo kortomis – visko buvo. Žmonės, kurie tik turėjo pinigų, pirko žemę ir miškus. Paskui mišką iškerta, kelmus išrauna, žemę išdirba ir jau turi savos. Taip prasigyvendavo. Tokie, kaip Sabonis, kaip mano prodiedis, panašiai buvo prasigyvenę.

Kartą atsitiko nelaimė – dieduko brolis nuskendo Strėvoj. Prodiedis turėjo grąžinti mano dieduką iš mokslų namo ir ūkininkauti. Tai sako, jis žemės nelabai mylėjęs, dažnai kaimo žmonėms rašinėjęs visokius raštus, bet žemę dirbo, nes žemė buvo turtas.

Kad žemę nupirktum, tai reikėjo mokėt taupiai gyvent, neišlaidaut, nei rengtis, nei girtuokliaut. Ir nusipirkdavo. O tinginių ir tais laikais, ant pečiaus gulinčių, buvo daug. Ko ponas neliepė, to ir nedarys, kai ponas nemato – ir nesistengs. Toki ir gyveno prastai, ir jų vaikai likdavo prasčiokais.

Seniau žemė visur buvo išganyta, išpjauta, išravėta. Teta pasakojo, kaip ją dar mažą pastatė žąsų ganyt. Žąsys kiek pavaikščiojo, žolę papešiojo, paskui pakilo ir nuskrido ežeran. Parlekia piemenė verkdama: „Žąsys išskrido." Vakare jos pačios namo pareina...

Kloniniai Mijaugonys. – Albertas Janavičius, g. 1947 m.

Konceptas, k.

Iš prisiminimų

188. Mano tėvelis buvo miškininkas, prižiūrėjo mišką ir kasdien jodinėdavo po mišką. Mamytė, tada dar jauna piemenaitė, ganė miškuose gyvuliukus. Tėvelis ją pamatė, ji labai jam patiko,

jis ją užaugino iki 18 metų ir vedė. Paskui, kai jau ėjo an sklypų, gavo Koncepto žemę ir čia pasistatė namus. Turėjo 14 ha žemės. Daug dirbo, bet mokėjo ir daug visokių pasakojimų, atsitikimų, pasakų.

Konceptas. – Genutė Pupalaigytė, g. 1943 m.

Lubaka, k.

Kaimo pavadinimo kilmė

189. Čia Perkūnakiemis, čia Gojus, čia Lubaka. Perkūnakiemyje pagonių laikais gyveno vyriausias dievas Perkūnas, jo vardu pavadintas ir kaimas. Šventyklos su vaidilutėmis buvo Lubakoj. Čia gyveno vaidilutė Lubaka, tai kaimas ir pavadintas jos vardu.

Elektrėnai. – Bronius Levickas, g. 1907 m., kilęs iš Lubakos.

190. Tėvas pasakojo, kad Lubakos kaimas buvo vadinamas „Šventa Lubakėlė". Sako, tę žmonės nenorėjo nieko dirbt – sėdės ant tvorų, žiūrės vieni in kitus ir šnekėsis, tai ir vadino taip.

Elektrėnai. – Vaclovas Janavičius, g. 1942 m., kilęs iš Gojaus.

Šėtono raistelis*

191. Mūsų žemė, kur trobos stovi, vadinasi Šėtono raistelis, bet kodėl, tai nežinau.

Lubaka. – Filomena Malašauskienė, g. 1920 m., kilusi iš Gilūšio.

* Pateikėjai mini ir galbūt painioja du Šėtono raistelius – vieną Lubakoje, o kitą prie sanatorijos miške.

192. Už gelžkelia, tį in Lubaku, aina senas kelias, tai tį buva toks Šėtona raistelis, alksnynas. Tai kap buvau maža, žmonės šnekėja, kad tį vaidenasi. Kap važiuoja miškan ar Liutoniu malūnan ir vėlai grįžta namo, tai tį, tam alksnyne, ir prašvinta. Invažiuoja ir išvažiuot' negali. Saka, pasiroda koki tai juodi vyrai,

jiej šoka ir tų žmogų vis vedžioja ratu, ir jis negali išvažiuot'. Kap prašvinta – juodi kelmai aplink.

Mes, vaikai, aidavom tan raistelin spalgenaut'. Baba sakydava: „Nelaukit sutemų, grįžkit po šviesai, ba tį neišeisit."

Saka, važiava žmogus iš malūna per tų raisteli. Važiuoja, nieka, tik arklys tep jau sunkiai traukia, tep jau sunkiai. Ale žmogus džiaugiasi, kad dar keliu mata. Išvažiavis iš to alksnyna atsisuka – gi vežime didžiuliai kelmai riogsa. Iš ko jiej pasidarė? Vis tiek koki tai vaiduokliai buva.

Žebertonys. – Joana Malašauskaitė-Stirnienė, g. 1931 m., kilusi iš Migūčionių.

193. Tėvas važiuodavo Liutonių malūnan malt javų. Vienądien labai susivėlinęs, ba malūne buvo daug žmonių, vėlai naktį grįžo namo. Tai sako: „Tik davažiavus in Šėtono raistelį kap šoko arklys, neša an plento, suka atgal, ir gana. Galvoju, kapgi čia dabar bus. Vėl suku an keliuko, privažiuoju raistelį, vėl arklys prunkščia ir neša atgal." Tai paskui apsuko didžiausią ratą, nevažiavo pro tą Šėtono raistelį, ba tę visi paklysta.

Migūčionys. – Joana Vėželytė-Arnatkevičienė, g. 1931 m., ir Janina Leščinskaitė-Alkovikienė, g. 1927 m., kilusi iš Kakliniškių

Iš kaimo istorijos

194. Dar menamas Glembockos dvaras, karčema ir pašto arklių stotis. Žemės priklausė Andriui Janavičiui. 1923 m. glembockiečiai, kurių kaimas buvo archajiškas, žemė sudalinta rėžiais, tapo sklypininkais. Kaimą pavadino Lubakos vardu, viensėdis irgi atsidūrė Lubakos kaimo teritorijoje.

Vilnius. – Aleksandra Janavičiūtė-Ričkienė, g. 1939 m., kilusi iš Gojaus.

195. Mano diedukas gyveno Lubakos kaime, aš pas jį dažnai būdavau. Diedukas buvo labai įdomus žmogus, grojo smuiku, mandolina, giedodavo pagrabuose kartu su Malašausku ir trim

moteriškėm. Jis man pasakojo, kad Lubakos kaimas buvo gatvinis, ėjo prie Mijaugonių–Gilučių kelio. Kita gatvelė buvo prie Kietaviškių vieškeliuko.

Daugiausiai gyveno Janavičių, Gudelių.

Dieduko sodyba buvo sena, augo daug didelių senų medžių, šimtamečių beržų, netoli tekėjo upelis Prakusa, buvo du šaltiniai. Vienas jų tekėjo į rytus maža srovele, bet ir žiemą neužšaldavo, tekėjo po sniegu.

Elektrėnai. – Arūnas Pliskauskas, g. 1968 m.

Iš prisiminimų

196. Seniau buvo labai įdomių žmonių. Iš Vindziulių kaimo atvažiuodavo toks Čipuolis (nežinau, ar tai jo pavardė, ar pravardė), tai jis pernakt pasakodavo visokias pasakas, nutikimus. Klausydavom išsižioję, niekas gulti nėjo iki ryto.

Elektrėnai. – Bronius Levickas, g. 1937 m., kilęs iš Lubakos.

197. Jodavo naktigonėn. Kartą bernai, norėdami nueiti pas mergas, paėmė mus, piemenis, paliko prie arklių ir išėjo, o mes vidurnaktį sumigom. Pabundam – nei vieno arklio. Bernai grįžta, nieko nėra. Visi puolė ieškot, mes verkt. Pagal nukrėstą rasą ėjo, ėjo ir rado arklius Šarkinės miške. Juos pavogė, surišo galvas, uodegas ir jau norėjo pjauti. Toks ne visai protingas žmogus. Bernai parsivedė arklius ir tą vagį.

Einam visi Kietaviškėsna pas policininką. Tas klausia: „Ar vogei?“ Tas: „Vogiau.“ – „Ar norėjai pjaut?“ – „Norėjau.“ Mato, kad durnas. Ką jam daryt?

Policininkas ir sako: „Duokit jam visi.“ Vyrai sako: „Ką čia duosi jam durnam.“ Ir paleido.

Elektrėnai. – Bronius Levickas, g. 1937 m., kilęs iš Lubakos.

Kazokiškių seniūnija

Aleksandriškės

Iš prisiminimų

198. Buvau apsišvietusių ūkininkų dukra, broliai, pusbroliai mokėsi universitetuose kartu su Antanu Smetona. Mokėjo rusų, lenkų kalbas. Mokiausi ūkininkų mokykloj Žiežmariuose, čia vykdavo dideli turgūs. Prezidentas Smetona turėjo planą – per 20 metų paruošti inteligentiją, per kitus 20 metų – paruošti gaspadorius. Ir ruošė, rėmė ūkininkus, jei verta, duodavo veislinį bulių, kuilį. O tarnautojai jau neblogai gyveno, jei net mokyklos sargas gaudavo po 60 litų į mėnesį. Tai buvo geros karvės vertė, nes litas buvo vertingas.

Jaunystė, praleista karo metu, sunki, nerami. Pamenu, kartą, jaunimui vakarojant Aleksandriškių kaime prie Neries, rusų partizanai apsupo namus ir visus vaikinus nuogai išrengė merginų akyse, atėmė brangius daiktus, laikrodžius, žiedelius; mergaičių nerengė. Jaunimas bijojo ką nors organizuoti, bet žmogus jaunas vienąkart. Tai sugalvojom rinktis špitolėj prie bažnyčios po mišių, ten visokių pramogų prisigalvodavom. Policija buvo labai kultūringa, tai jų žmonos ruošdavo vaidinimus mokykloj kartu su mokytojais, paskui pradėjo kviestis ir kaimo muzikantus su armonika, smuiku. Nebuvo tokio girtuokliavimo, žmonės buvo religingi.

Buvo toks senas senelis, tai jis vijo virves iš pakulų, iš kanapių. Per žiemą jis prigamindavo visai vasarai virvių, o mes, vaikai, sėdėjom prie jo ir klausėm, nes jis mokėjo labai daug visokiausių pasakų, baikų. Jos niekada nesikartojo. Matyt, jis pats kūrė jas kasdien naujas. Prisimint neįmanoma, tik sėdėjom išsižioję, geriau nei prie televizoriaus.

Elektrėnai. – Jadvyga Levickienė, kilusi iš Kazokiškių.

Iš prisiminimų

199. Seniau kaimai buvo gatviniai, pirkios galas į gatvę, buvo šulinių su svirtimis. Mes turėjom šaltinį prie namų, šulinio nebuvo. Šaltinio vanduo visąlaik virė, buvo labai šaltas, skanus ir žiemą neužšaldavo. Ant šaltinio buvo uždėtas medinis rentinukas.

Gyvenamas namas vadinosi gryčia. Dar sodyboje buvo tvartas, kluonas, svirnas, buvo ir malkinių, ir pašiūrių, visko buvo. Pirtys buvo bendros kaime. Visi iš eilės nešė vandenį, malkas, kūreno.

Vienas buvo gyvenamas galas, tada priemenė, tada kamara – joje viską ir laikė: ir daržoves, ir mėsą, ir bulves, ir pieną. Tai buvo nekūrenama patalpa, šalta.

Pas visus buvo girnos. Malė ir duonai, ir blynams, ir gyvuliams.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

Račelių kalnas

200. Kazokiškių kaime yra senas Račelių kalnas, senkapiai. Pro jį bijojom eiti, ten vaidenosi.

Ant mūsų žemės buvo didelis senas ąžuolas, buvę kapinės ant kalno prie beržynėlio.

Elektrėnai. – Jadvyga Levickienė, kilusi iš Kazokiškių.

Kietaviškių seniūnija

Ašakieniai, k.

Kaimo įkūrimas

201. Kaimas nelabai senas. Sako, kadaise čia buvo miškai ir negyvenamos vietos. Neries upe buvo plukdomi sieliai, paskui tie sielininkai buvo apgyvendinti šiose vietovėse. Kaip tėvas sakė, jie buvo kilę iš Storodubo, kiti iš Kamenpodolsko. Jų pavardės buvo Pulauskai ir Ramanauskai. Vėliau kaime pradėjo kurtis ir vietiniai Kareivonių kaimo gyventojai. Taip atsirado Balsiai, Černiauskai.

Seniau Ašakienių kaimas buvo prie pat miško, tik vėliau mišką iškirto. Tai kaip pamato, kad atjoja kazokai, tai visi vyrai ir bernai tiesiai miškan. Bijojo kazokų.

Mijaugoniečiai ašakieniečius vadino plyvnikais, ba jie buvo atplaukę upėmis iš Rusijos.

Ašakieniai. – Juozas Ramanauskas, g. 1916 m.

Rengėjų pastaba: Analogiškai pasakojama ir apie Rusių kaimą prie Neries, Kaišiadorių rajone.

Kaimo pavadinimo kilmė

202. Sielininkai buvo įpratę gyventi ant vandens, tai ir apsigyveno prie vandens, prie Ilgio ežero. Čia jie daugiausiai vertėsi žvejyba. Kaime visur buvo pilna žuvų ašakų, tai jis buvo pavadintas Ašakieniais.

Ašakieniai. – Juozas Ramanauskas, g. 1916 m.

Babulių šeima

203. Mūsų kaime gyvena toki žmonės, kuriuos vadino Babuliais. Jiej turėja daug vaikų. Tai kol' vaikai maži buva, pas juos gyvena koki tai vyra giminaičiai, broliai ar kas, menu, kokia tai Ancka. Babulienė buva labai darbšti, dyrba nuog ryta ligi vakara, dar ir naktim, labai tuos žmones skriaudė, vertė

dyrbt', valgyt' menkai davė. Pas juos būdava „amžina" ugnis languose. Mes dar miegam – pas juos jau šviečia, mes jau miegam – pas juos vis dar šviečia. Visadu tep, nežinia, kadu tį jiej miegoja. Kiek nori sėdėk – neprasėdėsi, kadu nori kelkis – neprikelsi, amžinas žiburėlis.

Buva padaryti toki mediniai dideli plaktukai, tai vis aidava laukuosna grumstų daužyt'. O jau laukai, daržai tai tį švietė nuo ravėjima.

Tai, saka, jų Dievas pakoroja už gobšumų – visi vaikai labai nelaimyngi. Vienas ažere nuskenda, viena duktė – Nemune. Vienas sūnus kariuomenėj nusižudė, kita duktė jauna vėžiu mirė, du likį sūnūs visai prasigėrė. O Babulienė iki senatvės nesustoja dyrbt' – augina daržoves, obuolius, vežė turgun, jau visai sena buva. Paskui, kap jau viskų išsiparduoda, reikia namo grįžt', tai jau net kelia nežina, paklysta, sėdasi ne savan autobusan. Ale, žiūrėk, ir vėl' važiuoja.

Mana tėvas irgi važiuodava Vylniun, turgun, tai, saka, ir ji kartu. Jai reikia padėt' sukelt' maišus mašinon, tai net tėvas, tikrai stiprus vyras, sunkiai juos sukelia – prisisiuvus dvigubai didesnius maišus negu tėva. Va, kap tųsėsi.

Vaikai jos – kap auga, tai buva prižiūrėti – ir švarūs, ir gražūs, ale jos žodis buva viskas – turėja jos klausyti.

Šnekėja, gal' tiej giminaičiai jų ir prakeikė. Kų gali žinot', kad tokia graži, darbšti šeimyna, o tokia nelaiminga.

Kietaviškės. – Danutė Černiauskaitė, g. 1941 m., Ašakienių k.

Bajorai, k.

Iš kaimo istorijos

204. Diedukas sakė, kad čia gyvenį ponai Vizgirdai. Prie Briaunio – Dvaro pieva. Cibulsko kalne randasi plytų, vopnos*, gal' mūrai buvį? Gyvenis kas tai ir palei Sidabro kalnu – ariant gale mūs irgi teka matyt' plytų. Išsiverčia gabalais.

Uošvis bajina, kad kadaise kaime gyvena du kriaučiai Vinciuliai. Tai, saka, ir kaima vardas liko nuo jų – Vindziuliai.

Bajorai. – Pranas Binkulys, g. 1912 m.

* Kalkių

Vietovė Beržaragė

205. Buva tokia vieta, Beržarage vadinama, – nuog Briaunia tekėja upelis in Švenčių. Tį vaikščioji, vaikščioji – negali išeit'.

Bajorai. – Bronislava Mikalauskaitė-Lišauskienė, g. 1917 m.

Iš prisiminimų

206. Mana mama atitekėja iš Gilūšia kaima ir gyvena pas tėvu, mana dieduku. Buva dar ir kitas sūnus ženotas, ir jis gyvena kartu. Tai šitoj troboj buva dvi marčios ir anyta kartu, visi vienoj troboj. Trys lovos, du lopšiai ir nesibari. Pečiu kūrena po nedėli – vienu savaiti viena, kitu – kita, o trečiu – anyta, tep iš ailės, ba valgi ir dyrba visi bendrai. Paskui tik atsidalina.

Bajorai. – Birutė Daugsevičiūtė-Mikalauskienė, g. 1925 m.

Binkulių giminė

207. Šitoj žemėj jau keli šimtai metų gyvenam – ir diedas, ir tėvas, ir aš. Čia, palei Briaunia ažeru.

Tėvas tarnava prieg carui, rusų kariuomenėj. Buva karas su turkais, tai net Konstantinopolij buva. Tį 1862 m. jį ir sužeidė, peršovė kaklu. Palaida namo, tai jis ir jaučiais važiava, ir ėja, ir joja.

Petrapilij nusipirka dzvanu labai gražiu lanku, parsivežė, gražiai išpjaustytu, išdažytu. Ir dabar turiu. Brangus daiktas.

Bajorai. – Pranas Binkulys, g. 1912 m.

Eigulys Mikalauskas

208. Mūsų kaime daug Mikalauskų buva. Buva aigulys Mikalauskas. Tai jis labai darbštus buva, pats sėdava medelius, paskui pats aidava ir sodyt'. Sodina daug žmonių.

Jo vengi, bijoja visi. Mes tai labai su jais sugyvenam, nor ir ne giminės buvam. Jo žmona Ieva iš Ašakienių kaima buva labai gera moteris. Tėvas man saka: „Aik tu su juom sodyt', spėsi." Būdava, žmogus vienu medeli pasodina, o jis – kokius tris. Nuvėjau. Jis smeigia smeigikli žemėn ir vis: „Nu." Tai aš jam ir sakau: „Nesakyk tep, ba aš medeli ne šaknim, o viršūnėla insmeigiu." Jis nusijuoki ir visai nepyka.

Smeigikas metalinis, su rankena. Tai jis insmeigia žemin, padara tarpeli, o aš insodinu medeli ir dar koja apspaudau. Spėjau, ale dyrbt' reikėja nesidairinėjant'.

Mūsų krašte daug miškų, tai ir grybų buva. Rinkom vien tik baravykus, kitokių neėmim. Nueinu, prirenku tris krepšius, tai vienu – dėdei iš Šuolių, kitu – aiguliui Mikalauskui, trečiu – sau. Žiemai džiovinom, marinuot' nebuva mados.

Bajorai. – Bronislava Mikalauskaitė-Lišauskienė, g. 1917 m.

Gilūšis

Kaimo pavadinimo kilmė

209. Gimiau Gilūšio kaime. Kaimo pavadinimas – nuo Gilūšio ežero, esančio šalia kaimo. Gilūšis – labai gilus ežeras, tai toks ir jo vardas.

Lubaka. – Filomena Malašauskienė, g. 1920 m., kilusi iš Gilūšio.

Iš prisiminimų

210. Jauna vaikščiojau po vakarėlius. Jaunimas sueina kur pas vieną, kur didesnė troba, ateina muzikantai su skripka, armonika, balalaika ar lūpine armonikėle, tai griežia, šoka, dainuoja.

Mano laikais prie numirusio labai raudojo, tik ne visi gražiai mokėjo. Mes matėm tikrai daug laidotuvių.

Lubaka. – Filomena Malašauskienė, g. 1920 m., kilusi iš Gilūšio.

Girelė

Kaimo istorija

211. Kaimas įkurtas po 1863 m. sukilimo, iškirtus Girelės ąžuolyno mąsyvus. Likusi šiaurinė miško dalis iki šiol vadinama Girelės mišku, pietinė pusė pavadinta Piliakalniu nuo seno. Algirdas Girininkas mano, jog tai naujojo žalvario amžiaus piliakalnis.

Iškirtus mišką, nuo Žaslių buvo atkelti trys karališkieji eiguliai – Kertenis, Kliukas ir Lipsevičius – ir įkurtas Girelės kaimas, kuriame šių pavardžių jau nelikę, anūkai išsikėlę į miestus, atsirado naujų pavardžių, kaimas gyvas.

Kietaviškės. – Aleksandra Kertenytė-Stankevičienė, g. 1942 m., kilusi iš Girelės k.

Iš prisiminimų

212. Mano diedukas buvo iš Girelės kaimo, Kertenis. Jis buvo labai stiprus vyras, turėjo tris žmonas, turėjo daug vaikų. Mama turėjo daug netikrų brolių ir seserų. Paskui jie išsivaikščiojo kas sau, nelabai draugavo.

Kietaviškės. – Ona Antanavičiūtė-Lankienė, g. 1922 m., kilusi iš Girelės.

Gojus, k.

Kaimo įkūrimas

213. Kaip Gojus atsirado? Tėvas pasakojo, kad kadaise čia buvo didelis gražus miškas, žalias, apaugęs medžiais. Jame augo didžiulis plačiašakis ąžuolas. Labai storas ir senas. Jis buvo laikomas šventu, prie jo ėjo melstis, buvo šventa vieta ir gyveno krivis Laimutis. Prie ąžuolo degino ugnį, buvo vaidilutė. Paskui atėjo kiti laikai ir melstis nustojo, kūrėsi kaimas, atsikėlė Česoniai, Janavičiai. O vaidilutė Lubaka pavirto upeliu, ištekėjo upeliu į

Prakusą. Raistas buvo labai šaltiniuotas, buvo du dideli šaltiniai, iš jų tekėjo upeliai. Vienas jų ėjo palei prosenelio Janavičiaus sodybą. Jis buvo išsirietęs kampu per pievas ir tekėjo iš šaltinio.

Tas šventas ąžuolas dar ilgai augo, suseno. Bet atsirado kitas Laimutis, kuris norėjo būt geras valdžiai, sugundytas tą ąžuolą senelį ėmė ir nukirto. Ąžuolas buvo toks didelis ir šakotas, kad kaip krito, tai visa žemė sudrebėjo, kaip perkūnas trenkė. Tas Laimutis greit numirė jaunas, gal 26 ar 28 metų būdamas.

Elektrėnai. – Vaclovas Janavičius, g. 1942 m., kilęs iš Gojaus.

214. Perkūnas, atgaivinęs iš sąstingio žemę, kai ji visa pražydėjo ir sužaliavo (o ypač Anykštos ežero krantai), lėkdamas iš debesų pabalnotu žirgu didžiuliais šuoliais pamatė kažką nepaprastai gražaus ir nusileidęs iš dangaus, paleidęs žirgą ganytis užėjo į savo šventyklą ant ežero kranto, į Perkūno šventyklą. Joje jis rado vaidilą ir daug vaidilučių. Viena jų jam iš karto krito akysna – ji buvo nepaprasto grožio mergaitė. Akys – kaip žydras dangus, šviesios kasos – iki žemei, šviesi kaip saulė. Jis paklausė: „Kuo tu vardu?“ Jinai atsakė: „Vaidilutė Laima.“ – „Na, o kuo užsiimi, tarnauji dievui Perkūnui?“ Ji atsakė: „Aš verpiu gyvenimo laimės siūlą, audžiu laimės taką, padedu moterims gimdyti.“ Jis nustebo, kiek joje gerumo, ir paklausė: „Ar tu galėtum būti mano žmona?“ Perkūnas buvo didelis, stiprus vyras, didele barzda ir atrodė jau senas. Ji lyg ir norėjo jam atsakyti, tačiau pasijuto nepatogiai ir tyliai tarė: „Taip.“

Ir vienoje iš ežero salų atsirado nepaprasto grožio rūmai, ir jiedu apsigyveno juose. Turėjo daug tarnų ir tarnaičių, juos supo prabanga. O tie rūmai buvo, kur Puikino sala.

Po kiek laiko jiems gimė sūnus. Jos vyras dažnai iš namų kažkur pradingdavo, paskui sugrįždavo ir ją nepaprastai mylėjo, o kai ji pagimdė sūnų – dar labiau. Jos garbei ir sūnų pavadino Laimučio vardu.

Auga vaikas ne dienom, o valandom, užauga gražus, tvirtas. Tada tėvas nutaria, kad jo sūnus turi būti karys. Vyriausias že-

mės vadas. Bet Laima tarė: „Tavo sūnus nebus karo vadas, nebus karalius. Jis tarnaus dievui Perkūnui, jis bus vaidila." Perkūnui nepatiko. Jis visaip bandė ją perkalbėti. Sako, turi kažkas būti stiprus, tvirtas, ginti gimtą žemę, už ją kovoti, o dievui tarnauja daugelis žmonių. Taip jie susipyko.

Vieną akimirką Laima su Laimučiu atsiranda ant Anykštos ežero kranto. Neliko nei rūmų, nei vyro. Tada ji suprato, kad gyveno su dievaičiu Perkūnu, ir po šiai dienai liko tik kaimo vardas Perkūnakiemis.

Laima su sūneliu nuėjo į šventyklą, bet ten pasijuto niekam nereikalingi. Tada išėjo ir nuėjo pavėjui į vakarus, nes pūtė rytys vėjas. Jie nežinojo, kur eiti, bet ėjo, ėjo per mišką, per pelkę ir priėjo kalnelį. Ant to kalnelio stovėjo nuostabaus grožio ąžuolas, o už jo – septyni maži šiaudais dengti nameliai. Artėjo naktis, tačiau jie nedrįso prašytis nakvynės ir įlipę į ąžuolą permiegojo ant jo šakų.

Išaušo rytas. Kai jie nubudo, po ąžuolu pamatė seną baltą senelį. Senelis ir klausia: „Iš kur jūs?" Laima atsako: „Nežinom, ar čia sapnas, ar tikrovė, bet mes nieko neturime, tik rankas, galime pas jus dirbti." „O kas jūs? Ką jūs mokate dirbti? – klausia senelis ir taria: – Šis jaunas gražus vyras, matau, galės mane pavaduoti, galiu jį priimti, o ką moki tu?" Laima atsako: „Aš – Laima, o čia mano sūnus Laimutis. Aš moku verpti likimo siūlą, austi laimės taką žmogui." „Gerai", – sutinka senelis ir duoda jiems vieną namelį. Čia jie ir apsigyvena. Laima padeda gimdyvėms, Laimutis tarnauja pas vaidilą. O pas vaidilą – visas būrys vaidilučių. Jaunas gražuolis Laimutis taip įsimyli vieną vaidilutę Vidą, kad to neslepia ir papasakoja mamai ir vaidilai. Tada senelis vaidila nepriešta-rauja jauniems ir leidžia Laimučiui išeiti iš šventyklos tarnystės ir parsivesti į namus žmoną. Taip jiedu apsivedė, ilgai ir laimingai gyveno, ir atsirado daug vaikų. Visi jie buvo Laimučiai.

Nuo to laiko atsirado Laimučių giminė. Per ilgus amžius iš Gojaus, kuriame stovėjo tas šventas ąžuolas, ji pasklido aplink visą Ilgio ežerą ir gyvena iki šiandien.

Vilnius. – Aleksandra Janavičiūtė-Ričkienė, g. 1939 m., kilusi iš Gojaus.

Pateikėjos pastaba: Vaikystėje girdėta iš Mortos Laimutytės.

Rengėjų pastaba: Skelbiama iš A. Ričkienės rankraščio.

Pavardė Laimutis užfiksuota keliose Lietuvos vietose, vienas iš jos epicentrų – apie Žaslius, Žiežmarius ir Elektrėnus.

Ąžuolas

215. Ant kalnelio, kuris prasideda aukštu Prakusos upės šlaitu, kadaise ošė graži giraitė. Šią giraitę vadino Gojumi. Ten stovėjo septyni nedideli mediniai nameliai ir vienas didelis. Prie kiekvieno namelio augo gražūs lietuviški darželiai su rūtomis, kadagiais.

Nuo giraitės į rytus plytėjo didelis laukas su didingu plačiašakiu ąžuolu, matomu iš visų apylinkių. Mažiausiai penki vyrai, susikibę rankomis, galėjo apkabinti ąžuolą. Tai buvo nepaprastas ąžuolas. Prie jo buvo aukuras, ir žmonės prie jo meldėsi dar ilgai po krikščionybės įvedimo. Čia gyveno krivis Laimutis, vaidilutės, šalia miške – trys gražūs pilkapynai. Žmonės meldėsi prie aukuro, aukojo aukas deivei Lubakai.

Vėliau žmones krikštijo, jiems dovanojo dovanas, ir jie sutiko, kad jų galvas apšlakstytų vandeniu. Jiems buvo duoti nauji vardai: Mikalojus, Juzefas, Aleksandras, Jadvyga, Zofija ir kiti, tačiau kai kas greitai tuos vardus pamiršo ir toliau meldėsi savo deivei.

Bėgo laikas. Senose Kietaviškėse buvo pastatyta koplyčia. Vėliau tokią pačią pastatė ir Mijaugonyse, bet Kietaviškių bažnyčioje ir koplyčiose pamaldos buvo laikomos lotynų arba lenkų kalbomis. Gal todėl praėjo keli šimtai metų, o žmonės vis eidavo po savo ąžuolu, nors tenai jau nebuvo nei krivio, nei aukuro. Sako, grįždami iš bažnyčios žmonės užsukdavo po ąžuolu. Kai bažnyčiose ėmė plisti lietuvių kalba, kunigas Kajetonas Čepanas mokė poterių lietuviškai, kūrė pradžios mokyklas kaimuose, pagoniškas tikėjimas prarado įtaką žmonėms.

Vilnius. – Aleksandra Janavičiūtė-Ričkienė, g. 1939 m., kilusi iš Gojaus.

Pateikėjos pastaba: Vaikystėje girdėta iš Mortos Laimutytės.

216. XX a. pradžioje jaunimas mėgo rinktis po ąžuolu. Rinkdavosi ir senoliai. Vincas Janavičius, žemės savininkas, buvo giliai tikintis katalikas, raštingas, bajoriškos kilmės, kalbėjęs ne tik lietuviškai, bet ir lenkiškai, ir rusiškai, turėjo nesveiką sūnų. Kažkas jam paaiškino, kad reikia nukirsti ąžuolą ir sūnus pasveiksiąs. Jaunuolis ėmė kirsti ąžuolą. Kiekvieną dieną prie pat žemės jis kirto tą didžiulį ąžuolą. Ilgai dirbo jaunuolis, kol vieną dieną ąžuolas galiūnas nuvirto. Jis sudrebino visų gojiečių namelius, sudužo stiklai, šunys sustaugė, galvijai subliovė. Virto tūkstantmetis, gražus plačiašakis, tvirtas ąžuolas, kurį žmonės taip mėgo ir garbino. O jaunuolis, pavargęs nuo darbo, atsigulė pailsėti. Atsigulė ir daugiau jau neatsikėlė. Užmigo ir nepabudo.

Vilnius. – Aleksandra Janavičiūtė-Ričkienė, g. 1939 m., kilusi iš Gojaus.

217. Kai šventąjį ąžuolą nukirto jaunasis Janavičius, medis ilgai gulėjo lauke. Paskui gojiečiai jį supjaustė, išsidalino ir pasistatė daugelį kryžių Mijaugonių kapuose, kur palaidoti senoliai. Vincas Janavičius prie savo namo, darželio kampe, irgi pastatė kryžių iš to ąžuolo. Gražus buvo jo kryžius, su stogeliu, šventųjų skulptūrėlėmis. Apie 80 metų išstovėjo šis kryžius; jis buvo nudažytas mėlynai, o jo stogelis – rusvai. Paskui kryžius nupuvo. Giminė, visų gyvenimo vėtrų išblaškyta, čia jau negyveno. Ir tik jauniausias anūkas Stasys, politinis kalinys, grįžęs iš tremties, atvykęs į tėviškę ir radęs išvirtusį senąjį kryžių, sukvietė visą giminę ir pastatė naują gražų kryžių buvusio seno vietoje. Deja, vėtra su perkūnija nulaužė ir nuvertė naująjį kryžių. Krisdamas jis atsirėmė į tvorelę, į alyvų krūmą ir keletą metų ten gulėjo, bet nei anūkai, nei proanūkiai jo jau neatstatė. Ar neturėjo laiko, ar nenorėjo, sunku dabar suprasti.

Ąžuolas, kurį žmonės garbino, buvo nukirstas prieš pat Pirmąjį pasaulinį karą, o 1915 m. į Gojaus kaimą užėję vokiečių kareiviai su karininku pasiėmę žemėlapį prašė gojiečių parodyti medį-bažnyčią. Kai gojiečiai pasakė, kad ąžuolą nukirto, vokiečiai labai stebėjosi ir paprašė parodyti tą vietą. Parodžius kelmą, sako, atsiduso kaizerio karininkas ir pakraipęs galvą pasakė: „Gaila milžino."

Šio ąžuolo istorija yra tikra, girdėta iš senolių daugelį kartų.

Vilnius. – Aleksandra Janavičiūtė-Ričkienė, g. 1939 m., kilusi iš Gojaus.

Miškas Gojus

218. Gojus – šventa vieta. Augo šventi medžiai. Čia ėjo melstis. Vėliau, krikščionybės laikais, Perkūnakiemio kaime labai trankėsi perkūnas, augo dideli medžiai ąžuolai.

Gojaus miškas iki kelio priklausė Perkūnakiemio kaimui, kita jo pusė priklausė Obeniams.

Elektrėnai. – Bronius Levickas, g. 1907 m., kilęs iš Lubakos.

219. Gojuje [vokiečiai] labai išpjovė medžius, daugiausiai storas, dideles pušis prie Sūriaraisčio. Vardas kilęs nuo jame buvusio sūraus (gal mineralinio?) vandens. Tenai buvo daug sūrių šaltinių.

Elektrėnai. – Pranas Česonis, g. 1939 m., kilęs iš Gojaus.

220. Gojaus miškas iki kelio priklausė Perkūnakiemio kaimui, kita jo pusė priklausė Obeniams. Vasarą miške, kur gyveno Paruliai, mokytojas Macijauskas organizuodavo vakarėlius, gegužines. Čia, miško kampe, gražiame beržyne prie kelio, rinkosi jaunimas, atvažiuodavo Kietaviškių kunigas, paštorius, policininkas. Jaunimas buvo labai kuklus ir kultūringas, jokių stiprių išgėrimų nebuvo, muzika buvo vietinė, liaudiška – armonika, balalaika, smuikas. Linksmos gegužinės vyko ir po karo.

Kartą gegužinės metu buvo partizanai atėję. Buvo toks garsus partizanas iš Mijaugonių kaimo Stepas Lipnickas, tai užpuolė

skrebukai ir sužeidė jį į kaklą, dar gyvą nuvežė Kaugonysna, bet jis mirė. Ten palaidotas.

Po karo miške buvo karininko iš Gojaus Janavičiaus Vytauto kapas. Jis buvo išėjęs partizanauti, o kadangi Janavičiai visi buvo mokyti ir turtingi, tai suiručių metu, kai jie slapstėsi, jų turtą pasisavino kai kurie kaimiečiai.

Vėliau Janavičiaus kapas Gojuje dingo. Šnekėjo, kad savi išvežė ir palaidojo kapinėse, bet nežinia.

Elektrėnai. – Bronius Levickas, g. 1937 m., kilęs iš Lubakos.

Gojaus miško pilkapiai

221. Tėvas pasakojo, kad senovėj šiose apylinkėse ėjo karai, tai Gojaus miške yra palaidota daug kareivių.

Elektrėnai. – Vaclovas Janavičius, g. 1942 m., kilęs iš Gojaus.

222. Kartu su Kietaviškių mokyklos mokytoju Makacku esu dalyvavęs Mijaugonių pilkapių kasinėjimuose. Įdomu. Tenai kaip pyrage: sluoksnis anglių, sluoksnis žemių, vėl anglių ir vėl žemių. Gal daug laidojo vienam pilkapy? Tenai degintiniai kapai.

Elektrėnai. – Pranas Česonis, g. 1939 m., kilęs iš Gojaus.

Rengėjų pastaba: Kalbama apie pilkapius Gojaus miško vakarinėje dalyje. Jų tyrinėjimų faktas iki šiol nebuvo žinomas.

223. Karves ganėm miške, tai tę yra kurgonai. Mama pasakojo, kad miške prilaidota daug kareivių.

Abromiškės. – Domicelė Kumeliauskaitė-Apanavičienė, g. 1925 m., kilusi iš Lekavičių.

224. Gojaus miške, už Loibos sklypų, buvo labai daug kurgonų – senų kapų. Mama pasakojo, kad kažkas buvo atvažiavę, kasinėjo. Ar ką rado, nežinau.

Vievis. – Anelė Mitraitė-Švenčionienė, g. 1914 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

Vietovė Užkarčemys

225. Palei Prakusą, kur Janavičiai gyvena, yra Užkarčemys, nes ten gyveno žydas ir laikė karčemą.

Elektrėnai. – Bronius Levickas, g. 1937 m., kilęs iš Lubakos.

Iš kaimo istorijos

226. Kaimas yra greitkelio Kaunas–Vilnius pusiaukelėje, iš vakarinės pusės teka Prakusos upė. Ji išteka iš Cyviškių pelkių ir įteka į Ilgės ežerą. Upės ilgis tik 7 km, šiuo metu ji negili, ištiesinta melioracijos.

Iš pietų pusės kaimas ribojasi su Mijaugonių kaime gyvenančių Žigučių šlapiomis pievomis, pietryčiuose – Gojaus miškas, kuriame išlikę kelios pilkapių grupės. Iš rytų – beržynas, pelkėtos pievos, revas su stačiais krantais, keli šaltiniai, kurių vandeniu gojietės mėgo plautis galvas. Iš šiaurrytinės pusės žemės ribojasi su klampia pelke. Šiaurinėje kaimo dalyje dar menamas Glembockos dvaras, karčema ir pašto arklių stotis. Žemės priklausė Andriui Janavičiui. 1923 m. ten įkurtas kaimas, pavadintas Lubakos vardu.

Gojaus kaimas taipogi buvo gatvinis, žemė rėžinė, trobos – po vienu šiaudiniu stogu su tvartais, galais į gatvę. Senoliai Gojų vadino Šventos Lubakėlės rojumi. Iki XX a. pradžios ant kalnelio stovėjo šventas ąžuolas, toks aukštas ir storas, kad iš visų apylinkių buvo matomas, o jį apkabinti galėjo tik penki vyrai, susikabinę rankomis.

Gojaus kaimo sodybos buvo arti viena kitos, apsodintos įvairiausiais medžiais. Kiekvienas savininkas savo sodybą buvo aptvėręs aukšta, iki pusantro metro aukščio, lazdynų pinučių tvora, kad jokie gyvuliai negalėtų sodybon įeiti. Prie kiekvieno namo, po langais, augo gėlių darželiai. Netoli namo, per kelis metrus, buvo svirtinis šulinys, nors jį ne visi turėjo. Kaimynai sėmė vandenį kartu, naudojo šaltinių vandenį. Tvoros kampuose augo jazminai, jurginai, diemedžiai, darželiuose – daug visokiausių gėlių: rūtos, nasturtos, bijūnai, cinavados, mėtos,

ramunės, lineliai. Ulyčioje ir sodybose buvo švaru, takai ir kiemai šluojami.

Toks vaizdas išliko iki 1975 m. Paskui prasidėjo melioracija ir šio archajiško kaimo neliko. Žmonės išsikėlė svetur, kiti išėjo į Elektrėnų miestą, liko vos pora sodybų.

Vilnius. – Aleksandra Janavičiūtė-Ričkienė, g. 1939 m., kilusi iš Gojaus.

227. Kaimas prie caro buvo gatvinis, ėjo nuo kelio ir sukosi lanku link miško. Buvo 9 sodybos. Pas Janavičių Ignasių, pas mano tėvą ir pas Rakauską buvo svirtiniai šuliniai.

Gojaus žemė ėjo pievom, dešinėj Prakusos pusėj iki dvaro, iki Kloninių Mijaugonių. Prie raisto buvo keli šaltiniai, visas raistas šaltiniuotas. Kai vedė melioraciją, jau prie sovietų, raistai sunyko, šaltinių dar du likę ir dabar. Melioracija išpjovė ir didelius senus medžius, nieko neliko, plyni laukai.

Prie plento* buvo didelis šaltinis. Iš jo pietuosna, per pelkėtas, šaltiniuotas vietas, tekėjo mažas upeliukas. Jis platėjo, o prie miško, atsimušęs į Ivicko laukus, lanku sukosi rytų pusėn ir jau leidosi žemyn į ežerus. Tas Rungos upelis – stačiais krantais ir geru vandeniu, kad žmonės, gyvenantys prie jo, net šulinių nekasė.

Elektrėnai. – Vaclovas Janavičius, g. 1942 m., kilęs iš Gojaus.

*Greitkelio Vilnius–Klaipėda

228. Janavičius Augustas pasakojo, kad Gojus buvo ąžuolynas, tik per žemės reformą žemė buvo išdalinta žmonėms. Žmonės iki šiol mena čia augusius ąžuolus.

Tarp Mijaugonių ir Gojaus tekėjo Prakusa. Ji turėjo gražų slėnį, vingiavo tekėdama į Ilgio ežerą, paupiuose augo daug įvairių krūmų, buvo griovos. Dabar – tik ištiesintas griovys.

Gojaus kaime gyveno tik Laimučiai ir Janavičiai. Vėliau atėjo ir mano seneliai Česoniai, atsirado ir daugiau pavardžių (mano senelis atėjo žentuosna).

Elektrėnai. – Pranas Česonis, g. 1939 m., kilęs iš Gojaus.

Vokiečių okupacijos metai

229. Tai tikras įvykis, kuris įvyko 1943 m. Buvo naktis, visas Gojaus kaimas miegojo. Staiga visus pažadino vokiškų mašinų riaumojimas. Hitlerininkų kareiviai kaip paklaikę lakstė po kaimą ir visus budino, beldė į duris ir langus, varė visus prie kelio. Gojiečiai su vaikais ir seniais išėjo ant ulyčios ir sustojo po Janavičių kryžiumi. Buvo ankstyvas pavasaris, šalta. Vokiečių karininkas per seniūną Matkevičių paaiškino, kad turime išduoti tą, kuris vežė ginklus iš Žaslių stoties į Šarkinės mišką.

Mėnulis apšvietė blyškius ir išsigandusius žmones, kurie stovėjo nuleidę rankas, o hitlerininkai lakstė po kaimą, vokiškai šūkavo, burzgė mašinos, lojo šunes. Žmonės pradėjo prašyti Janavičių Ignasių, prašė gelbėti, neleisti jų žudyti, nes jie nežino, kas vežė tuos ginklus. Senelis Ignasius buvo kaimo autoritetas, turtingiausias ir garbingas žmogus.

Tais metais buvo girdėti, kad vokiečiai yra sudeginę žmones, uždarytus kluone. Taip galėjo atsitikti ir Gojuje. Kaime iš viso buvo 9 sodybos ir apie 40 gyventojų. Pradėjo aušti. Dar lyg kažko delsė, dar nevarė deginti. Ir staiga iš kažkur atsiranda Ignas Janavičius, inžinierius lakūnas, gerai mokantis vokiečių kalbą. Taigi gojiečiai nesupranta, ką jis sako, tačiau mato, kaip jis ginčijasi. Vienas vokiečių karininkas sudavė Ignui per veidą, tada Ignas, visų nuostabai, taip trenkė tam vokiečiui, kad jis vos nenuvirto. Vokietis apsisuko ir nuėjo prie mašinos, paskui jį ir kiti. Visi susėdo į mašinas, ant motociklų ir išvažiavo iš kaimo.

Ant ūlyčios, po klevais prie kryžiaus, stovėjo galvas nuleidę gojiečiai. Visi pastebėjo, kad ir Igno, jų išgelbėtojo nėra. Gal jis išvažiavo su vokiečiais, gal kur pasišalino. Pirmas prabilo diedukas Ignasius, jis liepė visiems eiti namo ir gultis miegoti.

Gojiečiai, negalėdami atsipeikėti iš baimės, pamažu skirstėsi. Parėję namo, radome tėvą, bevaikštantį po trobą su sesute Genute ant rankų. „Per tavo gerą širdį visi galėjom pražūti. Iš Gojaus galėjo likti tik krūva pelenų“, – verkė mama, o jos veidu tekėjo

ašarų upeliai. „Gaila man tų vargšų žydų. Ir kas galėjo mane paskųsti?“ – kalbėjo tėvas.

Nuo to įvykio praėjo daugiau nei 60 metų, bet niekaip negaliu jo užmiršti.

Vilnius. – Aleksandra Janavičiūtė-Ričkienė, g. 1939 m., kilusi iš Gojaus.

Pateikėjos pastaba: Ignas Janavičius 1944 m. pasitraukė į Vokietiją, vėliau – į Jungtines Amerikos Valstijas, kur dirbo aviacijoje. Mirė prieš kelis metus.

Pokaris

230. Prisimenu, vieną naktį pradėjo loti šuo ir į langą kažkas pabeldė. Netrukus į trobą įėjo keletas vyrų. Mama vaikams liepė miegoti, uždangstė visus langus ir, uždegus lempą, prisuko ugnelę. Tie vyrai susėdo ir nenusivilkę sėdėjo aplinkui stalą, mama juos vaišino, tėvas atnešė naminės.

Prisimenu, kad kalbėjo, jog Lietuvą išvaduos Amerika, kad tėvas turi palaukti, nepasirašinėti į kolūkį. Du iš jų buvo tėvo pusbroliai – Vytautas ir Stasys. Tėvas labai didžiavosi jais, kad jie kovoja už Lietuvą

Vieną pavasario dieną, per pietus, buvo užėjęs Vytautas. Atsimenu, jis buvo apsirengęs juodu lietpalčiu, kurio apykaklę siekė šviesūs garbanoti plaukai. Po pažastimi jis laikė portfelį ir labai skubėjo, net nepasivaišinęs išėjo. Tėvas palydėjo jį per kiemą, ir jis pasuko Mijaugonių kryptimi.

Daugiau niekas jo nematė, nieko apie jį negirdėjo. Pažįstama mergina, šnekėjo žmonės, išvaikščiojo visą Gojaus mišką ieškodama jo kapo, nes sklido visokiausios kalbos, tačiau niekas nieko tikro nežino iki šiandien. Tik viena aišku – jis žuvo už Tėvynės laisvę. O tėvas ištesėjo jiems duotą žodį – niekada nesirašė kolūkin ir netarnavo okupantams, nors ir buvo labai sunku, ir visko teko patirti ir tėvams, ir mums, jų vaikams.

Pokario metais tėvai nemažai kalbėjo ir apie stribus. Pas mus juos vadino skrebais. Du broliai Žigučiai tarnavo skrebais. Vienas buvo seniūnas, kitas – apylinkės sekretorius.

Prisimenu, vieną rytą mama, paruošus pusryčius, jau norėjo visus kviesti prie stalo, kai staiga atsidarė durys ir įėjo seniūnas Boleslovas su penkiais ginkluotais vyrais. Mes visi jau buvome susėdę prie stalo ir laukėme pusryčių. Tada seniūnas nuvarė mus už pečiaus ir, susodinėjęs savo vyrus, visus mūsų blynus, sriubą suvalgė ir dar paprašė pieno. Ir juokėsi mamai į akis: „Gera esi gaspadinė, o taviškiai nenumirs iš bado."

Mama atnešė pieną, penkis puodelius, vyrai gėrė ir juokėsi. Paskui lyg niekur nieko atsistojo ir užsidėję ant pečių šautuvus išėjo net nepadėkoję. Paskutinis išėjo seniūnas. Jis tarė mamai: „Pasakyk Vaclovui, kad skanūs ir sotūs jo pusryčiai." Tėvas visą tą laiką buvo klėtyje ir troboje nepasirodė. Mes su sesute Genute ir broliuku Vaclovu iš užpečkio išėjome, kai mama jau nurinkinėjo indus ir verkė. Paskui ji paprašė atnešti malkų, vėl kūrė krosnį ir kažką mums virė, neprisimenu.

Tėvas pyko: „Viską suėdė, niekšai, tikri šunys. Dieve, ir kada baigsis tos niekšybės?"

Vilnius. – Aleksandra Janavičiūtė-Ričkienė, g. 1939 m., kilusi iš Gojaus.

Janavičių giminė

231. Tėvas gimė 1911 m. Gojaus kaime, Kietaviškių parapijoje, pasiturinčio valstiečio šeimoje. Tuomet Gojaus kaime dar augo tūkstantmetis ąžuolas, žmonių laikomas šventu. Po spaudos draudimo panaikinimo jaunimas laisvai rinkdavosi, skaitė, bendravo.

1914 m. prasidėjo Pirmasis pasaulinis karas, atnešęs Lietuvai daug vargo ir viltį siekti nepriklausomybės. Neilgai trukus, 1918 m., Lietuva tapo laisva. Tada Vaclovui tebuvo septyneri metai.

Laisvoje Lietuvoje ėmė atsidarinėti mokyklos. Mokykla atsidarė ir Mijaugonių kaime, kurią tėvas pradėjo lankyti jau devynerių metų amžiaus ir mokėsi tris metus. Toliau mokintis reikėjo eiti į Kietaviškių mokyklą. Tėvams labai reikėjo jaunų

rankų ūkyje ir buvo nutarta į Kietaviškes vaiko neleisti, palikti ūkyje.

1932 m. rudenį Vaclovas Janavičius – Lietuvos kareivis. Tarnavo Kaune, 2-ame pėstininkų Algirdo pulke. Čia jis išmoko siuvėjo amato ir susipažino su Lietuvos istorija. Atlikęs karinę tarnybą, lankydavosi kaimo vakarėliuose ne tik kaip muzikantas, nes grojo armonika, bet ir kaip jaunimo švietėjas, įvairių gegužinių organizatorius.

Paskui įvykiai vertėsi kūliais. Lietuvos okupacija, karas, vokiečiai, tremtys, žūtys.

Kai 1944 m. vėl sugrįžo rusai, tėvas buvo šaukiamojo amžiaus. Ir tada senelė Morta privirė jam kažkokių žolių, nuo kurių jis taip viduriavo, jog iš jo nieko neliko. Sulyso, išbalo, užaugo barzda, įdubo akys, liko panašus į 80-metį. Kai jau galėjo paeiti, susirado savo velionio tėvo pasą, dar labiau jį sulamdė, ištrynė tėvo vardą, gimimo datą ir nuvažiavo į Trakus, kur save užregistravo žymiai vyresnį. Taip ir neišėjo į karą.

Nuo 1948 m. pradėjo kurtis kolūkiai. Į kolūkį tėvas nepasirašė, liko pavienis. Už tai jis su šeima buvo nubaustas – 1950 m. kolūkio valdžia leido visai sunaikinti, gyvuliais išganyti jo pasėlius, atėmė žemę, pievas. Šeima liko be duonos. Buvo palikta tik 15 arų žemės. Artojas, turėjęs 5 vaikus, liko be pragyvenimo šaltinio. Tada jis pradėjo eiti statyti, remontuoti žmonėms namus, dviračius, batus. O čia dar gimė jaunesnieji vaikai, šeima jau iš 10 narių.

Apie 1960-uosius, kai prasidėjo elektrinės statyba, gretimi kaimai buvo iškelti. Liko dideli nenaudojamos žemės plotai – kas norėjo, galėjo juose ganyti gyvulius, pjauti žolę. Prie miesto kūrėsi nauji sodai, atsirado darbo ir tėvo arkliui, o žmonės už darbą visada mokėdavo.

1962 m., kai Loibai buvo iškelti iš Perkūnakiemio, švogeris leido namą pervežti į Gojų ir pasistatyti seno vietoje. Vos tik namai buvo pastatyti, įruošti gyvenimui, Kaišiadorių rajono valdžia įsakė namą nugriauti. Žiauriai buvo pasielgta su Vaclovo

Janavičiaus šeima. Tačiau dar iš prosenelio tėvas buvo paveldėjęs 150 metų senumo arklidę. Joje, išpjovęs langus, įdėjęs duris, sudėjęs grindis, apgyvendino savo gausią šeimyną. Tik po savaitės buvo sumūryta krosnis, pastatytas kaminas, ištapetuotos sienos. Šioje troboje jiedu su žmona išgyveno iki gyvenimo pabaigos.

1990 m. kovo 11-oji atnešė didelį džiaugsmą. Ji atėjo tik po 50 metų. Tą dieną jis verkė iš laimės ir pasiėmė savo seną armoniką, kuri jau seniai ilsėjosi užmesta už pečiaus ir dainavo senas dainas. Po metų jis atsiėmė žemę, bandė kurti ūkį. Čia jam talkininkavo vaikai ir anūkai.

1997 m., Lietuvai ruošiantis naujiems rinkimams, lapkričio 1 d. vakare V. Janavičius numirė. Buvo likus tik viena savaitė iki Prezidento rinkimų.

Vilnius. – Aleksandra Janavičiūtė-Ričkienė, g. 1939 m., kilusi iš Gojaus.

Rengėjų pastaba: Skelbiamas tekstas iš A. Ričkienės rankraščio.

232. Janavičius Vacys iš Gojaus buva principyngas, nestoja kolūkin, tai turėja varga. Atėmė ne tik žemį, po langais aparį, bet ir trobų atėmė, namų. Šeima didelė, aštuoni vaikai. Loibai atidavė sava trobų, tai Vankevičius Antanas nugriovė. Jis norėja būt' vadovu, tai turėja pardavinėt'. Tvarte gyvena. Buva toks laikas, kai tėvas sūnų pardavinėja, brolis brolį. Arba – arba.

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių.

233. Mano motina Jadvyga buvo bajoraitė Pacevičiūtė. Ji ištekėjo už pasiturinčio ūkininko Vaclovo Janavičiaus ir tikėjosi pragyventi gražų ir ramų gyvenimą. Deja, teko nugyventi sunkų, vargingą, tačiau garbingą, kupiną meilės, atsidavimo ir pasiaukojimo gyvenimą.

Motina, išauginusi aštuonis vaikus, iškentusi visus pokario sunkumus ir nepriteklius, buvusi beteisė kalinė nuosavuose na-

muose. Jos kelias nužymėtas nelaimių ir bėdų, persekiojusių ją iki gyvenimo galo.

Vilnius. – Aleksandra Janavičiūtė-Ričkienė, g. 1939 m., kilusi iš Gojaus.

Rengėjų pastaba: Skelbiamas tekstas iš A. Ričkienės rankraščio.

Jagėlonys, k.

Jagėlų kapai

234. Kaime prie kapų žmogus dirbo žemę, malūnininkas toks. Jis aria ir girdi, kas tai lyg dunda po žeme. Žiūri – lyg koks urvas atsivėrė vagoje. Kišo botagą į tą tuštumą, ėmė kast žemę, žiūri – plytos, tokios didelės plytos. Praardė tas plytas ir žiūri, kad ten duobė didžiulė, o duobėje trys karstai, trys žmonės palaidoti. Taigi, o jau kiek metų čia dirbta, niekas nei nežinojo kapų esant.

Buvo atvažiavę iš Vilniaus. Sako, karstai ne vinimis, o medžiu sukalti ir plytos visai ne tokios kaip dabar, senų laikų. Sako, grafų Jagėlų kapai.

Jagėlonys. – Marcelė Korsakienė, g. 1923 m.

235. Seniau laukus dyrba arkliais. Vienoj pusėj an kalna – mūsų kapai, kitoj – aukštas kalnas. Ari žmogus tį an kalna žemį, jo arkliui inlinda žemin koja. Žmogus žiūri – kokia skylė žemėj, lyg plyta inkrita. Paskui, saka, tyri, ieškoja kas tį, tai rada keturis žmonis palaidotus toj duobėj. Duobė buva išmūryta, sklepas padarytas. Saka, tį grafų Jagėlų senobinis kapas, ale jau niekas jo neminėja. Kad tį plytos mėtėsi, tai žinojam, gal' seniau tį kokia koplyčia buvus ar kas. Tik kaima pavadinimas išlikis – Jagėlonys.

Jagėlonys. – Juozas Jarmokas, g. 1921 m.

236. Jau sovietmečiu mes su broliu arim an aukšta kalna, tai traktorius užkabina giliai ir pasirodi žemėj kokia tai skylė. Mes su broliu nelindam, bijojam, ale pasakim malūninykui Birmanui,

tai tas inlinda ir rada palaidotus žmones, viskų tįnai ištarši (jo malūnas stovėja an Spenglos, o an kalna virš malūna mes ir radam tų skylį. Malūnas seniau małė myltus ir lantas pjovė, ale prie kolchoza jau aplaistas buva. Tik malūninykas su šeimyna tam name gyvena, o dabar duktė grįžus iš Elektrėnų dar gyvena). Tai, saka, rada keturis grabus – trijų suaugusių ir vaika. Žmonės bajina, kad Birmanas tuos karstus išpłėši. Ale kas tį karste gałėja būt', tikriausiai tik žmonių šnekos... Paskui ir mes su Ščerbavičium buvam tįnai inlindį, ale nieka tį neradam, tik rūbų, skaros gabaliukai. Jau ir karstai subyrėjį. Anga – arka, akmenim išbetonuota duobė. Viršus ir šonai – iš raudonų plytų.

Kloniniai Jagėlonys. – Jonas Rumsevičius, g. 1938 m.

Gaidelio akmuo

237. Seniau aplink Gaidelia akmeni vedžioja. Kap tik kas nor išgėris pro jį važiuoja, tai niekap neišvažiuoja, suka ratu aplink tų akmenu, ir gana.

Bajorai. – Bronislava Mikalauskaitė-Lišauskienė, g. 1917 m.

238. Palei Jagėlonis, kryžkełėj, palei keliu, yra didelis akmenas. Saka, kap kas nakti vėlai palei jį aina, tai gaidys užgieda, išgąsdina. Už tai ir vadina Gaidelia akmenu.

Tarp Šuolių ir Pagrendos yra Gaidžių raistas. Saka, ir tį gaidys naktim pasirodydava ir giedodava.

Vindžiuliai. – Ona Šiškevičiūtė-Mingailienė, g. 1921 m.

Dėlinio ežeras

239. Jagėlonių miške yra ažeriukas, vadinasi Dėlinis. Seniau žmonės šnekėja, kad prie to ažera stovi bačka, jų saugoja senas senis su labai piktu šuniu, tį naktimis dega ugnis. Saka, tį auksa pilna bačka. Seni Ramunieni sugalvoja nuveit', pažiūrėt'. Tai ir nuveja nakti. Ale nežinia, kų ji tenai pamati. Tik kap grįža, tai atsiguli, niekam nieka nesaki ir numiri. Saka, labai ko tai išsigandus buva.

Vindžiuliai. – Ona Šiškevičiūtė-Mingailienė, g. 1921 m.

Aujėdo ežeras

240. Aujėda ažere Kareivonyse rodėsi. Saka, nuveina maudytis, nusirengia, inlanda jau vandenin. Žiūri – iš ažera aina, aina didelė banga, duoda aukštyn ir pradeda kas tai rėkt', šaukt' visokiais balsais. Žmogaus nematyt', nieka, tik vanduo.

Kietaviškės. – Elena Tamoševičiūtė-Bukinienė, g. 1923 m.

Piliakalniu vadinamas kalnas

241. Ganiau Kareivonių kaime pas Cibulskus. Buva sena baba Agotėli. Tai ji mum šnekėja, kad Piliakalnis yra kepurėm supiltas, ąžuolynai čia vėliau užauga, seniau tį buva šventyklos, žmonys aidava melstis. Saka, aukodava aukas, buva pylimai, aukurai.

Mijaugonys. – Boleslovas Pruskas, g. 1928 m., kilęs iš Anykštų.

Rengėjų pastaba: Kareivonių kalnas, vadinamas Piliakalniu, iki šiol nėra plačiau tyrinėtas, jo archeologinė vertė nenustatyta.

242. Čia, palei mumį, šitiej grioviai iškasti žmonių, an šitų kalnų gali būt' piliakalnis. Kap ėju melioracija, pats mačiau, per raistu buvu medžiais išklotas takas, po vandeniu in tokių saliuki.

Palei mumį buvu daug didelių akmenų. Manu tėvas atsikėli iš kiemavietės, kai ėja an sklypų. Jisai žemės neturėju, dyrba aiguliu. Ale mamyti turėju kelis hektarus, tai atsikėli čia, prie mišku, kur anksčiau niekas negyvenu, žemė buvu valdiška, tai ir insikūri. Tai čia, palei Piliakalni, buvu daug didelių akmenų, ailia iš mišku ėju in mūsų sklypu, dideli toki. Tėvas juos skaldi, atsimenu, deginu ir skaldi. Pirmiau čia buvu pelkės, raistai. Tik palei mumį, kur mes gyvenam, sausas ruožas. Čia ir toj senobini gyvenvieti, kur yra titnagu.

Kareivonys. – Pranas Lankas, g. 1929 m.

243. Vienukart mes su švogeriu Valentu nuvėjum Piliakalnin nusipjaut' ąžuoliuku, an ratlankių man reikėju. Tik pradėjum

pjaut', girdim, kas tai kalba, kalba. Išsigandum, trenkim krūman pjūklu ir ainam tiem žmonėm an prieš. Sakum, pažiūrėsim, kas čia kałbėdami aina. Kad nieku, nėr nei gyvos dvasios. Nuvėjum toliau – nieku nėr. Tadu nuvėjum in Kerteniu Liudviku, paėmim buteli naminės, išgėrim ir grįžį nupjovim tų ąžuoliuku.

Kai pritemsta, tai tį girdisi kokia tai žmonių kalba. Tokius garsus tam griovy yra girdėjus ir mamyti, ir sesuo Alena. Ir vis vakare vėlai. Priseina ir vėliau pareit' iš kur nor, kai tį gyveni. Tai ir Bartnausku Mikas saki: „Kas čia palei jumį yra? Girdžiu šnekant' daug balsų, ale nieku nėra?" Saku: „Ir tį, ir tį dairaus – nieku nėra." Alena saku: „Aš nepasistrajinus, kap kiaulas šėriau, tep ir ainu, tai išgirdus išsigandau – kas tai ateina, lyg daug žmonių. Žiūriu – nieku tį nėra."

Kareivonys. – Pranas Lankas, g. 1929 m.

244. Piliakalnij yra daug kalnų. Tį vidurij, palei Pranu, buvis toks raistelis, iš jo in abi puses koki tai grioviai ėja, šiauriau lyg, kalnas, už jo vėl' raistelis, jau Kliuka žemėj.

Ėjau labai anksti ryte, tai tam Kluika raistelij kap kila koks tai ūžimas, švilpimas, šniokštimas. Bėgte iš tį pabėgau, o oras buva tikrai tykus, vėja visai nebuva.

Vienųkart Piliakalnij pablūdinau. Kiek gi čia to miška – užlipai an kalna, ir kita pusi matyt'. Nuvėjau ko aš tį an kalna, čia, palei mumį, žiūriu – už raista, kitoj pusėj, tį an Karveliškių, koki tai dideli nepažįstami namai. Kap paėmi manį striokas, ainu taku atgal' nuog kalna link namų. Žiūriu, ir čia koki tai dideli namai, visai ne mūsų, jų niekur nematyt', vėl lakiu an kalna. Pastovėjau, pastovėjau, lyg atsitokėjau, žiūriu – keliukas, kur an Lanka Prana. Paėjau, žiūriu, ir namai sava vietoj stovi. Nežinau, kas tį rodėsi.

Čia kuriųdien, visai neseniai, buva labai graži saulė. Jau pavakarėj išėjau an kiema, žiūriu, virš Piliakalnia tep šviečia saulė, kad nušvita visas kiemas. Aš net rankas iškėliau, pasišilau. O saulė kokiu tai juodu ratu aplink, paskui pasidari lyg kokiais tai juodais taškeliais. Sakau, kas čia man vaidenasi, krinta, myrga,

net galva svaigsta. Visų paskui klausinėju, niekas nieka nemati. Ale aš gi viena čia gyvenu, kitur gal' nesimati.

Kareivonys. – Levosė Pinelytė-Kananavičienė, g. 1916 m., kilusi iš Krasnasėlio.

Kapčiai

245. Čia palei Piliakalnį kadaise buva kapčiai, koki tai kapai. Kap aini nuog Klerkučių kalna tiesiai, kap nusilaidi, pereini raistu, tai tį buva kapai. Tį yra du kalniukai palei kalnu, vaidenosi.

Vienųkart nuvėja tį Klerkučia Varusia malkų parsinešt'. Jau vakarėja, tai ji prisirinka visokių pagalių, susiriša kūliuku ir jau ais namo. Kad jų tį kas iš tų kapčių pradėja šaukt' ateit', tai ji kap łėki – ir malkas trenki, ir bėgte parłėki kalnan.

Palei tuos kapčius tai buva visokių šnekų. Jei vėlai tį reikia pereit', tai kas tai šaukia, ir gana. Daug kam tį buva. Tai „palauk", tai „neik tį" – visokių balsų girdėjosi.

Buva iškasį kareiviškus šarvus, tokius, kur iš dratų sukabyta kap lenciūgėliais. Kur jiej pasidėja, nežinia. Lyg vaikai mokytojam nuneši.

Saka, tį kareiviai užkasti, kariuomeni kokia tai, mūšiai buvį.

Kareivonys. – Levosė Pinelytė-Kananavičienė, g. 1916 m., kilusi iš Krasnasėlio.

Rengėjų pastaba: Šios laidojimo vietos archeologinė vertė nėra nustatyta.

246. Kietaviškių laukuose, palei Spenglos krantus, kur žmonės mena žvyrduobes, tį, saka, buva senos kapinės, kapčiai. Tį rodėsi.

Saka, važiuoja žmogus naktį pro tų vietų. Kad išeina iš žvyrduobių ir tiesiai in jį. Žmogus buva stiprus, neišsiganda ir klausia: „Ko tau reikia?" Tas nieka nesaka, inšoka vežiman ir puola. Imas, imas, žmogus jam trenkia, tas subyra gabalais, jau tik apsisuka važiuot' – ir vėl' jis sveikas, puola. Tai, saka, jis tep mūčina tų žmogų, kol' gaidys užgiedoja. Kap tik užgiedoja, dinga viskas, lyg nieka ir nebuvį.

Mana laikais žmonės tį, toj vietoj, būlves žiemai kapčiava, tį geras smėlis, žvyras. Kasė, nukasė visų šlaitų.

Kietaviškės. – Juozas Kananavičius, g. 1912 m.

247. Buvu kapai, kapčiai senobiniai, ale kai ėju melioracija, juos užlyginu.

Kareivonys. – Pranas Lankas, g. 1929 m.

Aukso kalnas

248. Gale Piliakalnia senovėj buvu koki tai pastatai, sklepai. Saku, prancūzai tį auksu užkasi. Žmonys kasinėju, ale nieku nerada. Vadina Auksu kalnu.

Buvu pas mumį šneka, kad jaunimas kai ėju an vakarėlių palei Auksu kalnu, tai nakti tį šonas palei šonu praeidavu koks tai kareivis. Saku, vaidenos. Vis vienas kareivis.

Kareivonys. – Pranas Lankas, g. 1929 m.

Kareivonių akmuo

249. Vienas bernas mylėjo mergą iš Kareivonių kiemavietės ir vėlai naktį eidavo namo tuo keliuku. Tai kaip tik prieina in tą akmenį, tai išeina koks tai juodas žmogus ir seka iš paskui iki pat namų. Ne vienąkart. Ale jo jis nekalbino, sako, bijojo.

Kietaviškės. – Ona Antanavičiūtė-Lankienė, g. 1922 m., kilusi iš Kareivonių.

Akmuo su pėda

250. Kitoj pusėj Piliakalnia, kalne, kur raistelis, saka, irgi vaidenasi. Ir miške. Buva ir Maskoliaus raistelis. Dar toliau už raista buva akmuo su ožkos pėdela, tį palei Drevičius.

Kas dabar jį ras, nuveži kur tai. Kap užėja sovietai, tai visku pertvarki, melioraciju vesdami. Nelika nei sodybų, nei akmenų.

Kareivonys. – Levosė Pinelytė-Kananavičienė, g. 1916 m., kilusi iš Krasnasėlio.

251. Kitam Piliakalnio gale, kur Gojelis, tį per kalniuku ėju keliukas. Palei jį, pačiam pakraštij, gulėju akmuo. Tį mana sesuo Alenuti mati ožkeli, palei tų akmeni, ir ne vienukart. Ir dėdi Kazys seniau šnekėju, kad tį, toj vietoj, vaidenasi, baltas ožiukas pasirodu. Pats tai nemačiau.

Kareivonys. – Pranas Lankas, g. 1929 m.

Akmuo. Užkeiktos vestuvės

252. O palei Jurgeli stovėja didelis, aukštas akmuo. Saka, tį užkeiktos vestuvės. Palei jį vaidenosi. Jei vėlai naktį aini, tai iš jo išeina kas ir aina iš paskui, ale an kalna dingsta. Jei važiuoji, tai tik strykt, užšoka an drangos* gaidys.

Labai didelis akmuo buva, ale suskaldi jį, išveži.

Kareivonys. – Levosė Pinelytė-Kananavičienė, g. 1916 m., kilusi iš Krasnasėlio.

* Vežimo gardies šoninė kartis, į kurią sukalamos siauros lentelės

253. Palei Jurgeli buvu akmuo, tai tį vaidenos, pasirodydavu koks tai žmogus ar velnias, vedžiodavu. Žmogus namų, keliu nerasdavu.

Kareivonys. – Pranas Lankas, g. 1929 m.

Cigonkos revas*

254. Cigonkos rave Kareivonyse vaidenosi. Moterys bijoja tį ait'. Saka, kadaise tį apsigyvena dvi cigonkos – viena vyresni, kita jauna, visai dar vaikas, ir tam raistelij pagimdi mergyti. Vietos žmonės pasakė valdžiai, tai atvažiava ir išveži jas kur tai, lyg Semeliškėsna. O tų revu ir dabar vadina Cigonkos revu. Paskui šnekėja, tį vaidenasi.

Kietaviškės. – Elena Tamoševičiūtė-Bukinienė, g. 1923 m.

* Griovys

255. Cigonkos revas. Tai saka, kad tį kadaise buva apsigyvenis cigonų taboras ir cigonas cigonku pakori. Jiej išvažiava, ale žmonis po šiai dienai tų revu Cigonkos vardu vadina.

Karveliškės. – Marijonas Ratkevičius, g. 1927 m.

Iš prisiminimų

256. Mūsų kaime, Kareivonyse, labai cikiavo ir beveik kiekvienas turėjo pravardę. Pavardes jie turėjo tik dokumentuose, kasdien visus vadino pravardėm. Mano mama ištekėjo už Antanavičiaus, bet jį visi vadino Jurgeliu.

Kietaviškės. – Ona Antanavičiūtė-Lankienė, g. 1922 m., kilusi iš Kareivonių.

Karveliškės, k.

Iš prisiminimų

257. Mana prodiedas atėja iš Dainavos. Jų buva dideli šeimyna, daug sūnų. Kap tais laikais caras ėmi rekrūtus, tai kas papuoli, kų pagava, tų ir išveži, ba tep ilgai tarnaut' niekas nenorėja, žmonis slapstėsi ir bėga. Tai jis, vargšas, pakliuva, jį išveži, o kap jau po 25 metų grįža namo, tai žemi jau broliai valdi, jau tėva gyva nebuva. Saka, kad ištarnavis tiek metų jau prarasdava teisi in tėva ūki. Ale mat kap buva – grafieni, ponia, davi jam žemis. Davinėja laisvu. Jam laida pasirinkt', ar palei Vievi, ar Karveliškes, kur buva dykvietis, niekas negyvena. Tai jis pasirinka Karveliškes, ba čia buva arčiau brolių, arčiau namų, nor žemis čia ir prastos. Tadu jam davi net 30 hektarų. Jis jau buva virš 45 metų, plėši tų žemi, degina kelmus, apsiženija jaunu žmonu ir prigyvena dar tris sūnus ir kelias dukteris.

Tėvas bajina ir vis sakydava, kad diedukas apsigava imdamas šitu žemi, gałėja imt' palei Vievi, tį žemi geresni. Paskui jau mana diedukas su broliais pasidalina žemi, dukterys ištekėja, ir kūrėsi kaimas.

Karveliškės. – Marijonas Ratkevičius, g. 1927 m.

Senosios Kietaviškės, k.

Iš miestelio istorijos

258. Mokytojas Prastienis iš Žiežmarių sakė, kad Kietaviškės buvo senovės miestelis. Jogaila uždegė Kietaviškes, kai Vytautas jį varė iš šio krašto, tai visas miestelis sudegė, vėliau neatsistatė. Buvo dar ilgai malūnas, kalvė, karčema, kapinės.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

Rengėjų pastaba: Istoriniuose dokumentuose Kietaviškės minimos nuo 1504 m., senojo miestelio vietoje šiandien – Senųjų Kietaviškių kaimas.

259. Senose Kietaviškėse nuo Strėvos pusės lyg pylimas stovi. Seniau an to kalniuko stovėjo karčema. Kaimas stovėjo an Semeliškių kelio, čia buvo kalvė. Už Skersės irgi ėjo kaimas, apie šešis gyventojus: Puidokai, Bliujai... Seniau visas kaimas eidavo karčemon. Kai ėjo vienkiemiuosna, karčemos jau nebuvo, Lankas pasistatė čia namus.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

260. Senose Kietaviškėse, ant Strėvos kranto, stovėjo senas malūnas. Jis priklausė Vaiciukui. Paskui jis kažkam tai jį pardavė, o randavojo vokietis iš Žaslių. Vokietis prieš rusų atėjimą išvažiavo Vokietijon. Tuo metu Naujose Kietaviškėse pastatė malūną, senasis sunyko. Tas vokietis dar atvažiuodavo pasisvečiuot.

Puidokai buvo turtingi, turėjo daug žemės, o jų duktė prieš tėvų valią norėjo apsivesti su Malecku, tai tėvai jai nieko nedavė. Maleckas irgi neturėjo žemės, tai kaimas prie Skersės upelio jiems padovanojo bendros žemės lopinėlį, pakrantėj molynę tokią, jų pagailėjo. Čia Maleckai ir įsikūrė.

Senosios Kietaviškės. – [Seserys] Čižinauskaitės.

261. Mano broliui naktimis rodėsi tamsus žmogus, kuris rodė landą tam kalne. Pradarius duris stovi lyg senoviniai aviliai, pilni aukso ir kitokių turtų. Nežinia... Net tris naktis rodėsi tas tamsus

žmogus. Tada brolis nuėjo pas Lanką ir sako: „Tavo kalne man sapnuojasi užkastas lobis, turtas.“ Bet Lankas nėjo kasti, gal bijojo, sako: „Jei tau rodosi, tai tu ir kask.“

Kai Lankas arė lauką, tai arklys ingriuvo skylėn viena koja. Tai keli vyrai, arklį ištraukę, leido kartis ton skylėn, bet nieko nepasiekė.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

262. Kai ėjo an sklypų, statėsi sau namus vadintoj Magazinų vietoj. Nežinau, gal kokie dvaro sandėliai anksčiau buvę, negaliu pasakyti. Tik pasakojo, kad kasant pamatus atkasė kokią tai lazdą, apdėtą dviem eilėm akmenų.

Vėliau Žukauskas pasakojo, kad vokiečiai šiose žemėse ieškojo savo banko su žemėlapiais.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

Bažnyčios vieta

263. Senoji medinė bažnyčia stovėjo saloje ant kalnelio, kur dabar tvenkinys prieš Bliujaus sodybą. Aplink buvo pelkės, o viduj pelkių – sala. Joje ir buvus senoji bažnyčia. Kai ji buvo sudeginta, žemės niekas nejudino.

Senais senais laikais, kai dalino šniūrus, niekas nenorėjo tos salos imti. Tada ją padalino rėžiais, bet niekas jų nearė. Atsirado toks drąsuolis Puišys, jis su jaučiais vieną vagą nuarė, bet ant kalnelio jaučiai suklupo ir toliau nėjo. Tai niekas tos salos ir nearė.

Kai buvo potvyniai, iš medžio išskaptuotom valtim plaukiojo aplink.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

264. Senose Kietaviškėse ant kapų ilgai stovėjus koplyčia, dar mano teta joje ėmė šliūbą.

Tose kapinėse palaidotos grafaitės. Visos kapinės buvo aptvertos geležine tvora, o ant kapelių kryžiai geležiniai ir dabar

tebestovi. Ant vieno jų buvo auksinė, ant kito – sidabrinė mūkelės. Ėjo karai ir neramumai, niekas jų nelietė, o savi, savo kaimo žmonės nulupo ir pardavė žydams, taip išsidavė. Kietaviškėse juos tardė, statė ant žarijų, kad prisipažintų. Tai padarė Ciziniauskas ir Maleckas.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

265. Ant Senų Kietaviškių kapinių stovėjo medinė koplyčia, tai Gojaus ir kitų apylinkių žmonės ėjo jon melstis.

Elektrėnai. – Vaclovas Janavičius, g. 1942 m., kilęs iš Gojaus.

Pirmojo pasaulinio karo mūšis

266. Lanko Alberto tėvas, pravarde Tambukas, pasakojo: čia, Senose Kietaviškėse, kur jie gyvena, buvo baisus mūšis – kazokai sumušė daug vokiečių, kardais iškapojo. Tai visa žemė prie kapinių ir Skersės upelis buvo raudonas nuo kraujo. Žmonės juos palaidojo kapinėse.

Kakliniškės. – Juozas Kučinskas, g. 1929 m., kilęs iš Alinkos.

267. Vieškeliu ėjo mūšis an durtuvų. Kraujas Strėvos ir Skersės upėm tekėjo. Paskui žmonės pakavojo juos kapinėse, abiem pusėm tako, eilėm. Apie 1932 m., gerai neatsimenu, atvažiavo vokiečiai ir juos išsikasė, kur išsivežė, nežinau.

Senosios Kietaviškės. – [Seserys] Čižinauskaitės

268. Pirmojo pasaulinio karo metu mano teta, kokių 14 metų būdama, ėjo iš giminių, iš Semeliškių, tai pakliuvo į patį frontą, į patį mūšį. Užtaikė tiesiai ant kazokų, kurie vijosi vokiečius. Tai sakė, kad gulėjo griovyje, negalėjo nei galvos pakelt. Tai vieni per ją šokinėjo, tai kiti. Bet liko gyva.

Semeliškėse yra ir vokiečių, ir rusų, ir žydų kapų.

Kloniniai Mijaugonys. – Albertas Janavičius, g. 1947 m.

Iš dvaro istorijos

269. Kietaviškių dvaras pastatytas ant Spenglos upelio kranto, labai gražioj vietoj; dar nebuvo malūno, nei tvenkinio, nei bažnyčios. Šios vietos senas pavadinimas – Duoneliškės. 1914 m., karo metu, vokiečiai dar turėjo žemėlapius su šiuo pavadinimu ir ieškojo Duoneliškių, tai seni žmonės tada prisiminė, kad tai yra dabartinės Kietaviškės.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

270. Po 1863 m. sukilimo Kietaviškių dvaras sunyko, ponus išvežė į Sibirą, atvežė rusus nuo Babruisko – Bukinus, Puškovus. Jie dvarą išdraskė, išpardavė, pragėrė.

Ašakieniai. – Juozas Ramanauskas, g. 1916 m.

271. Kietaviškių dvaras, kap ponai išvažiava, priklausi Bukinui. Menu, stovėja dar mūras be langų, be nieka. Saka, Bukinas buva mėgėjas išgert', nežiūrėja, kap tį bus vaikam ar kam. Jis tas plytas senobines pardavinėja, dar vogi, tep ir išsinešioja.

Iš Kietaviškių dvara jau likis tik sklepas. Tį dar žmonės būl'bas pylė. Laiptai dabartiniai, ale apačioj, sklepe, dar senoviškai apvaliai išmūryta, pertvaros lantinės likį, senobinės.

Kietaviškės. – Elena Tamoševičiūtė-Bukinienė, g. 1923 m.

272. Mana abudu tėvai kilį iš Kareivonių kaimo. Mama – Vaiciukevičiūtė. Tėvas buva Amerikoj, užsidyrba pinigų ir nupirka Kietaviškėse žemės, statėsi namus. Kol' buvau vaikas, miesteliu vadina Senas Kietaviškes, vis siųsdava miestelin. Dabar jos visai sunykį, o Naujos Kietaviškės labai išsistatį.

Naujose Kietaviškėse buva gražus dvaras. Kap buvau vaikas, tai senis iš Gilūšia, gal' jau koks šimtametis, pasakoja, koki čia gražūs dvarai buvį. Jis minėja, kad labai gražūs kambariai, durys, langai, skambėjį viskas. Dar ir aš atsimenu. Kap ponai

jau negyveno, tai dvarų perėmė Bukinas senis. Kap mana tėvas numirė, mama ištekėja už jo sūnaus. Mana patėvis turėja ganyklas toli nuog namų, ba kap ėja an sklypų, tai sodybų Kietaviškėse nekėlė, tik žemi išsidalina, tai rūmų antra aukšta balkius, kreklas, visu medi nuėmė ir nuvežė ganyklon, pastatė tokį tvartų gyvuliam vasarai. Ir avys, ir karvės, ir kiaulės tį buva.

Pirmas dvara aukštas buva mūrinis, tai kap Bukinų nušovė, kas tik norėja, tas ir draskė, po plytą išsinešioja, nuardė sienas, tik pamatai lika.

Kietaviškės. – Juozas Kananavičius, g. 1912 m.

273. Seniau auksas degė. Čia, kur dabar stovi mūsų namas, kadaise gyvena Lapinskai. Lapinskas dyrba Žiežmariuose vokiečių policininku. Gal' turėja žydų auksa, kų tį gali žinot'. Ale mūsų kieme irgi dega auksas, tik mes nedrįstam kast'.

Vienai bobai tį, kur buva Kietaviškių dvaras, rodosi koki tai auksiniai obuoliai tarp durų. Ji atėja, saka, kaskim. Ale aš bijau. Dabar tį Černiauskų sodyba, o kadaise buvis Pociejų dvara kluonas. Kap dvarų draskė, kap Bukinas viskų pragerdinėja, tai nešė, kiek kas norėja. Plytos buva didelės, visi nešėsi. Paskui stovėja griuvėsiai, tai tį, apie tų vietų, ir pasirodė jai tiej auksiniai obuoliai.

Kietaviškės. – Adelė Pruskaitė-Aliubavičienė, g. 1930 m., kilusi iš Kampų.

Kapinynas

274. Už Kietaviškių, kur duobės, buva radį koki tai senobini papuošalu. Žmonės tį jau kavoja būl'bas. Kap anksčiau neturėja rūsių, tai kur žemi sausa, tį dari kapčius ir kavoja. Viska tį buva. Buva, kad ir pavagia.

Vienųkart moteriški inlipus tan kapčiun rinka būl'bas, tai, saka, tas kapčius jų ir užgriuva. Rodos, Piraškevičieni buva jos pavardė. Seniai jau, bajina senoji Bukinieni.

Paskui tį ėmi žvyru, daug išveži. Kap kasi, tai rada vyriškų kaulų, tai nustoja toliau kast'.

Kietaviškės. – Elena Tamoševičiūtė-Bukinienė, g. 1923 m.

Rengėjų pastaba: Šios laidojimo vietos archeologinė vertė nenustatyta.

Iš prisiminimų

275. Laukus dalina an trijų dalių: pūdymas, vasarojai ir žiemkenčiai. Ganė an pūdymų, pievas reikėja šienaut', paskui jau an atola, an rugienų.

Kaime buva skerdžius. Anksti ryte, kap saulė teka, jis išeina an gatvės ir su ragu užtriūbina. Tadu visi pro atšlaima vartus išvara gyvulius. Piemenys ganė paeiliui, kiek karvių, tiek dienų. Ganė ir kiaulas, ir avelas. Skerdžius skyrsta, kas prie ko ganis. Atskirai ganė kiaulas, atskirai karves, atskirai avelas. Žąsis ganė prie namų mergaitės. Kiaulas ganyt' sunkiausia, labai jau jos ėja per Spenglu kuniga būlbosna. Kap inprata, negalima spėt' lakstyt' paskui. Jom po kaklu rišdava branktu, tokį pagalį, kad negalėtų greitai bėgt'. Branktas jai in kojas dauža, tadu gali pavyt'. Buva dideli meiteliai, kap šoks, nespėji łėkt'.

Žąsis ganė prie namų mergaitės ir sėniai. Jos labai gerai nupeša dirvonu. Ale tik po karvių, ba labai nudergia lauku, karvės paskui jas nenori ėst' – smyrdi.

Prieg tvarta, atšlaime, buva vadinamas dienykas gyvuliam. Kap per karščius pargeni namo, tai inlaidžia dienykan, tokian apitvaran palei tvartu lauke, ale po stogu.

Kietaviškės. – Juozas Kananavičius, g. 1912 m.

276. Kietaviškių bažnyčioj ir dabar tebestovi grafienės lomka*. Ji stovėjo už Dievo stalo, dešinėj pusėj, ir joje per mišias sėdėdavo grafienė. Dabar stovi prie šv. Antano altoriaus.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

* Suolas bažnyčioje klūpoti ir sėdėti, klauptas

277. Kietaviškėsna vargoninykas Štukėnas labai nemėga švilpima, vaikai iš jo erzinosi. Nuveina in ažeru, tį Štukėnas žvejoja,

tai jį pamatį ima švilpt'. Aje, jis neturi kur dėtis, meta meškeri, bėga an kranta, barasi, pyksta. Dienu gi. Ir ko jis tep bijoja?

Vargoninykas jaunas bernas buva, tai jį insižiūrėja viena merga Ona, labai norėja, kad jis jų imt', o jis kalbina iš Mijaugonių Laimučiuki Veroniku. Saka, toj Ona nakčia apsisupa baltaj marška, ateja vargoninykui po langu ir pasivaidena, saka: „Neimk tu Veronikos iš Mijaugonių, imk už pačių sau Onų." Ale jis vis tiek nepaklausė ir apsiženija su Laimučiuke. Jaunas dar miri. Kas tį žina.

Kietaviškės. – Elena Tamoševičiūtė-Bukinienė, g. 1923 m., kilusi iš Mijaugonių.

278. Kietaviškių kunigas Čepanas turėja mergų tarnaitį. Ji šėrė gyvulius, dyrba ūkia darbus. Toj tarnaitė nužiūrėja, kad kunigas sava pinigus kavoja kur tai po altorium. Kap kunigas numirė, paėmė visus tuos pinigus, ir kur jai su jais dėtis? Nunešė krautuvinykui Cibulskui. Tėvas Cibulskas nutarė – dėl' tokios sumos reiks ženytis, sūneliai. Apženina vyriausių – Vincų. Tas Vievį namus pasistatė, užsivedė krautuvį. Tik toj merga, saka, ir pas Cibulskų buva kap už mergų, ir tį jai visi darbai teka, ponia nebuva.

Apie kunigus visap šnekėja. Buva Semeliškį kunigas Romka, didelis merginykas, tai mergai kavinį pastatė.

Smetonos laikais tarnavau kariuomenėj Vilkaviškį, tai pas vadų buvau pasiuntiniu. Jo žmonai nešiojau laiškus kunigui, paskui atgal'. Simpatija buva.

Geibonys. – Bolius Lankutis g. 1917 m.

279. Buvo tokia rusiukė pardavėja, jau mirus, tai ji pasiėmė visus parduotuvės pinigus, nuėjo su vyro giminaičiu Gojaus miškan, pinigus užkasė, tada susidraskė sau veidą, plaukus ir nubėgo policijon pranešti apie apiplėšimą. Bet jai labai nepasisekė, nes miške ją matė vienas žmogus, kuris ir parodė, kur jos užkasti pinigai.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

280. Diedukas iš motinos pusės – Ratkevičius iš Dainavos. Mama atitekėjo iš Dainavos. Ratkevičiai turėjo du valakus žemės, dieduko brolis buvo teisėjas. Laikė eržilus. Važiavo rungtynių su Abromiškių dvaro ponu Pliateriu ir jį pralenkė. Grafas sakė: „Jei nepažinčiau tavo brolio, nušaučiau.“ Paskui prašė parduoti eržilą, net Mijaugonių dvarą atidavinėjo, nes buvo didelis arklių mėgėjas, bet diedukas eržilo vis vien nepardavė, buvo labai užsispyręs.

Ratkevičiai draugavo su Kietaviškių dvaro ponais. Vienas iš dėdžių buvo Amerikoj, kitas buvo nelaisvėj, tai grįžęs rado labai nuskurusią šeimyną, nuplyšusius vaikus. Buvo gaisras, statė naujus namus, rąstus pjovė rankomis.

Prie caro, kai tarnavo kariuomenėj 25 metus, tai grįžę jau prarasdavo teisę į žemę, galėjo tavęs nepriimti ir į namus. Kas priėmė – gerai, o kas ne – to niekas nebaudė.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

Vietovė Raistelis

281. Kur Kietaviškių krautuvė, keliukas aina žemyn, yra raistelis. Tai iš to raistelia, saka, vis išlakia kas – tai paršai, tai ožkos, vis naktim.

Kietaviškės. – Juozas Kananavičius, g. 1912 m.

Obeniai, k.

Kazoko pieva

282. Už mūsų kiemo yra Kazoko pieva. 1914 m. vokiečių abozas* važiavo Obenių vieškeliu link Semeliškių. Kazokai, sugulę pievose iš abiejų kelio pusių, juos lydėjo iki Strėvos. Iškapojo 500 vokiečių. Buvo palaidoti Senų Kietaviškių kapinėse.

Obeniai. – Vladas Šatavičius, g. 1927 m.

* Gurguolė

Rengėjų pastaba: Veikiausiai tie patys įvykiai yra siejami ir su Kietaviškėmis (plg. tekstus Nr. 266, 267).

Iš kaimo istorijos

283. Muravjovo laikais, po 1863 m. sukilimo, Obenių dvaro žemėse buvo apgyvendinti pravoslavai, apie 10 šeimų. Vėliau visi išsikėlė ar sulietuvėjo. Mano senelis Šatievič Vosilij, o aš – jau Šatavičius.

Obeniai. – Vladas Šatavičius, g. 1927 m.

284. Obenių kaimas toj pačioj vietoj, kur ir dabar, nuo kelia posūkia ėja iki Strėvos upės abiem kelia pusėm. Namai visi buva galais in gatvį, su langinėm nuo ladų, nuo vėjų. Mūsų troba buva su grindim. Menu, kap linus kūldava an grindų, kad sėmenys būt švarūs. Paskui linų stiebelius, kūliukais, vadinamom saujom, surištus, plukdėm su valtim pas Vansevičių pirtin džiovint' ir mynt'. Linų sėja daug, prirauadavam apie 30 kapų, visus reikėja sutvarkyt', suverpt', išaust'.

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių.

285. Elektrinė pastatyta an Kazimiera Macijauska žemės. Tį buva vieta, vadinama Šlapelėm. Buva daug šaltinių, in rytus buva Kampai, arčiau Anykštos. Tekėja Rudupė. Ji visa buva rūdim apėjus, tekėja nuo pelkynų Strėvon, kur dabar šiltas kanalas.

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių.

Iš dvaro istorijos

286. Mano prodiedukas ir diedukas buvo eiguliai. Prieš Pirmąjį pasaulinį karą Obenių dvare buvo miškininkystės centras, vadinamas *liesničiestvo*.

Diedukas nešdavo paštą iš Bačkonių iki Obenių. Vėliau Obenių dvaras buvo sudegintas, žemės išdalintos žmonėms.

Ašakieniai. – Juozas Ramanauskas, g. 1916 m.

287. Sakoma, kad Obenių dvare vėliausiais laikais gyveno kažkoks kapitonas.

Kapitonienė savo vaiko krūtim nemaitino. Merga buvo apsigavus, turėjo vaiką, tai ją paėmė į dvarą, kad maitintų kapitonienės vaiką. Valgyti davė labai gerai, rengė ją švariai, prausė, ji gyveno kaip ponia.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

Iš prisiminimų

288. Anais laikais ir pievos žydėja kitaip. Menu 1929 metais, kai ėjam an sklypų, tai vaikščiojam per pievas, o gėlių žydėjimas! Nėr kur kojos pastatyt', visur bitės.

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių.

289. Tėvas mokinosi teisės mokslų Trakuose, mokslų nebaigė – reikėja ait' žemės dyrbt'. Brolis vyresnis žuva, tai jam teka mokslus mest'. Tėvas buva šviesus žmogus, daug žmonių kreipdavosi, kai reikėja tvarkyt' reikalus, surašyt' popierius.

Kara metu tėvai buva pasłėpį du žydukus, paskui vokiečiai juos paėmė. Menu, kap tie žydukai sakė, kad ne Hitleris kaltas, kad jų tauta pati kalta, užsitraukė Dievo bausmį. Paskui tėvų vokiečiai buva paėmį, ale nieka neinrodė, jis mokėja išsisukt'.

Tėvelis turėja 5 arklius, 10 karvių, pulkus avių, veršelių, vištų, žąsų.

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių.

290. Maža būdama sekiau visus darbus, katrie buva daromi namie – kap mezga, kap audžia, kap siūna. Krosnį va ir dabar meistrai padarė – dūmina, tai ėmiau ir susitvarkiau pati. Jauna būdama auginau daug gėlių prie namų. Užsisakydavom visokių iš Dotnuvos, auginom ir vietines visokias, turėjom klombas, apdėtas akmenimis, sodinom raštais.

Kai jau paaugau, lankiau Obenių mokyklų, paskui – Kietaviškių.

Šarkinės miške prie Geibonių būdava skautų stovyklos. Aplink buva dideli miškai, pušynai, daug uogavom, grybavom. Kartą beuogaunant' ir užėjom ton stovyklon. Drąsios buvom, susipažinom, išsipasakojom. Jauni – padainuot', pašokt'.

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių.

291. Ažeruose daug žuvies, ungurių, gaudydavom su broliu tinklais. Valgėm žuvies ir keptos, ir rūkytos.

Prie ažerų labai atvažinėja ponai iš Kauna poilsiaut'. Atvažiuodava mašinom, valtelas atveždava sunkvežimiu. Jei nebūt užėjis karas, aplink ažerus būt pastatyti kurortai.

Prie Lietuvos važinėja ekspedicija, ieškoja šaltinių, matava ažera gylį. Anykšta buva negili, iki 10 metrų gylia. Prie Puikina salos buva labai gilu, virš 40 metrų; tenai buva povandeniniai šaltiniai ir žiemų neužšaldava ladas. Jeigu ir užšaldava, tai buva toks nestoras, kad reikėja tų vietų apvažiuot'. Gałėjai inlūžt'. Važiava mokytoja Jakelytė ir nuskenda tenai. Žmonės žinoja.

Mėgau plaukiot' su valtim, irkluot', aptarnaudavau ponus. Už mūsų sodybų jau tada davinėja 25 tūkstančius litų. Prie Smetonos tai buva dideli pinigai.

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių.

292. Atvažiuodava ir Meškeriotojų draugija, tai aš jiem nešiodavau vėliavėlas, žalias ir mėlynas. Ivinskis atvažiuodava ir vokietis Liorensas, dviem mašinom. Kūrena laužus, meškerioja, ilsėjasi, maudėsi, baliavoja.

Ažerai buva valdiški, juos nuomoja žydelis Gelbergas. Paskui jis subankrutava, tada ir išsinuomoja Meškeriotojų draugija. Tėvas buva sargu, tai aš dalinau vėliavėlas, plaukiojau valtim ir vežiojau registracijos knygų. Atvažiuodava daug žmonių, kai kada iki 40 vėliavėlių reikėja išdalint'. Atvažinėja ir banka viršinykas Žukauskas.

Ivinskia sunkvežimia vairuotojas, atvežis valtis, dienų miegodava pas mus an šiena, kol' ponai pramogava.

Daugiausiai šeštadienį atvažiuoja, sekmadienia pavakary išvažiuoja.

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių.

293. Pas mumį buva radijas. Janavičiai iš Lubakos irgi atnešį sava, bijoja laikyt' namie, tai buva du aparatai. Kap ėja frontas, užėja rusai, tai tėvui kara lauka teismu grasina. Saka, jūs šnipai. Tėvas mokėja rusiškai, tai vienas karinykas ukrainietis patarė tėvui. Saka, gal' turit kokį pažįstamų komunistų, tai šaukit jį, gelbėkitės, ba jau šeima pasmerkta. Vos išsigelbėja.

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių.

294. Paskui tėvus vežė Sibiran. Išvežė tris seseris ir brolį; jie dar nebuva atsiskyrį nuo tėvų, kartu gyvena. Vežė pirmiausiai tuos, katrie dyrba, turėja žemės, sava rankom jų išdyrba nuo šviesos iki tamsos, statėsi namus, augina, mokina vaikus. Užtat vežė. Mes gi nieka niekam nepadarėm. Kai kolūkiai tvėrėsi, reikėja namų. Kur gražesni, geresni ir ištuština. Subuožina. Fermų iš tvartų pastatė Obeniuose, svirnų išvežė Kietaviškėsna, iš namo – kontorų padarė. Nuo ko gi ubagai pradės? Nuo tarbos, nuo lazdos? Buva tokių, katrie sėdėja ir laukė rusų kap dūšia dangaus. Jie sėdėja lūšnose, net stoga negałėja nendrėm užsimest'. Buva šnekų, kad ateis biednų valdžia, nuo bagotų atims ir gyvens. Kam rūpintis ir vargšes rankas daužyt'? Ir sulaukė. Lika apsėti laukai, tai surinka, nupjovė, pasidalina ir suvalgė, tik pasėt' užmirša. Tep pradėja.

Išvežė šeimynų Sibiran. Aš jau buvau ištekėjus, mes statėmės namus, tai visa mano pasoga, visas turtas lika namuose pas tėvus. Likau nuoga, basa, kaukiau iš skausma. Kai davė žinių, tai nułėkiau Kietaviškėsna atsisveikint'. Tenai buva surinkti visi, katruos vežė iš mūsų krašta. Žmonės rauda. Mamytė mane pamačius moja ranka, saka, bėk, paims ir tavį. Aš jau septintam mėnesij,

pavardė kita, kur tį paims. Atsisveikint' laida. Geras papuolė rusų kareivukas, palaida mana brolį. Jo žmona gimdė Semeliškėse, tai išsiprašė. Gyvena Šakaldonyse pas žmonos tėvus.

Sesuo žuva Jenisiejuj plukdant' sielius. Rųstai išsiskyrė ir ji inkrita vandenin. Tik po savaitės tinklais pagava. Motina irgi mirė Sibire. Tėvas grįžta Lietuvon. Parsivežėm ir mamų, ir seserį metalinėse dėžėse, palaidojam an Senų Kietaviškių kapinių.

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių.

295. Moteris iš Kietaviškių pardavė karvę. Pinigus bankan pasidėjo, o jau kitą dieną ateina atsiimt, tai ją ir klausia: „Kodėl?" Bijodama prasitarė, kad naktį atėjo velnias su ragais ir reikalauja pinigus atiduot. Bankininkė iškvietė policiją. Atėjo ir felčeris Bacianskas.

Naktį visi laukia velnio. Ir tikrai. Vidurnaktį į trobą įvirsta tikrų tikriausias velnias su ragais ir kanopomis. Visi kūlverščia per langą išvirto išsigandę, tik vienas policininkas nusitvėrė pistoletą ir ėmė šaukti: „Rankas aukštyn, šausiu!" Velnias pakėlė rankas. Atsitokėję, uždegę šviesą visi pamatė, kad tai kaimynas Binkulys, užsidėjęs karvės ragus ir kanopas. Tai buvo kaimui juoko.

Obeniai. – Kazimieras Pranskevičius, g. 1936 m., kilęs iš Baubonių.

Piktakiemis, k.

Iš kaimo istorijos

296. Seniau kap buva. Piktakiemij, palei Verdines, buva daug laisvos žemis. Saka, atėja iš kur tai koks žmogus, išsikasi žemini, insikūri ir apsigyvena. Dažinoja valdžia, tai atvažiava, jį išklausinėja, atmierava jam 10 hektarų – ir gyvenk. Paskui tį ir Patinskui, kap jis grįžta iš cara kariuomenis, davi.

Anam Piktakiemia krašte, palei Piliakalni, tai žmonis gyvena nuog senų senovis. O žemis tai buva laisvos seniau. Ščerbavičius, tėvas bajina, irgi atėja čia, kur buva dykvieti, pasistati nameli ir

apsigyvena. Atvažiava ponas, saka, juokias ir jam laidžia, saka, gyvenk, jei nori.

Karveliškės. – Marijonas Ratkevičius, g. 1927 m.

Strėva, up.

297. Mes su tėvu važiuodavom arkliais Žiežmarių turgun, tai važiuojant tėvas man rodė slėnius prie Bačkonių ir pasakojo, kad čia senovėje vykęs mūšis, kovėsi Vytautas su kryžiuočiais. Vytauto armija ėjo nuo Vilniaus pusės, o kryžiuočių – nuo Kauno ir čia susitikę kovėsi ant tų laukų, pievų, prie Strėvos upės.

Elektrėnai. – Vaclovas Janavičius, g. 1942 m., kilęs iš Gojaus.

Rengėjų pastaba: 1348 m. Strėvos mūšio vieta iki šiol nėra nustatyta.

298. Palei Strėvu iškasi senų pajuodusių ąžuolų, tokia storia kap stalas. Žmonys sukūrena, niekas jų nevertina.

Mijaugonys. – Boleslovas Pruskas, g. 1928 m., kilęs iš Anykštos.

Vindžiuliai, k.

Kapinynas

299. Kapinėlės mūsų sklype – aja prancūzai ir sušala. Sudėja krūvon, kepurėm kareiviai juos užpyla ir lika supyltas. Už rusų buva tį atvažiavį, prakasė, rada gelažėlių, kaulų. Norėja koplytstulpį pastatyt', bet, saka, prižiūrėta, tai nieka.

Begauskas buva (jau labai seniai jo nėra). Buva jo šniūrely tos kapinėlės. Ir jis pradėja art', ir, saka, jam prisisapnava, kad nerušint'. Ir nerušina niekas.

A mes jaunos buvom, daug vaikų, tai būtumėt matį, kap mes buvom tį gražiai padarį, apsodinę.

Vindžiuliai. – Ona Beganskaitė-Karandienė, g. 1916 m.

Pastrėvio seniūnija

Gackai, buv. k.

Gackų akmuo

300. Mes gyvenam Gackuose. Likam nuog tieva trys vaikai, mirė jaunas, tai gyvenam su mama tį. Palei mūs sodybu stovieja labai didelis akmuo, mes, vaikai, vis tį an jo sėdiejam. Mama vienuroz suvielina parvest' karvi, jau visai temstant' nuvieja laukan, žiūri – aina koks tai frantas nuog kalniuka keliuku an mumį. Baltos kelnys, juodas švarkas, aina tep mandriai. Saka, lyg įdomu, kas čia tokis. Aš, saka mama, nuliekiau, už tos karvys ir tįsiu jų kuo graiciau. Kad jis daviejo in tų akmenu ir prapuoli. Saka, tįsiu karvi ir bijau. Kap dalliekiem in tų akmenu, karvi kap šoks, tik suprunkšti ir kalnan. Kol' aš pasikieliau kalnan – karvi jau namie.

Saka, tį ir žemi art' in kloni nieka, ale kap tik pasikelia kalnan in tų akmeni, tai arklys isikinka, nor tu kų.

Didelis akmuo buva. Brolis aja vielai nakti, tai palei tų akmeni balta kati an kelia ir vis tai in tį, tai in tį laksta, vis an prieš. Let, saka, parėjau, pastoja keliu ir gana. Paskui an to akmena ir dinga.

Pastrėvys. – Pranciška Taurienė, g. 1940 m., kilusi iš Pakalnės.

Karkučiai, k.

Iš prisiminimų

301. Mano protėviai kilę nuo Ukmergės. Po 1863 m. sukilimo atsidūrė Karkučiuose. Sako, prosenelis su Muravjovu kortom lošė, o sūnūs sukilime dalyvavo.

Mūsų giminės Česonius vadino vališkiais. Vališki valstiečiai – laisvi.

Karkučiuose gyvenusių Česonių buvo didelės šeimos, daug vaikų. Už dalyvavimą sukilime, bijodami caro, kai kurie giminės pabėgo Klaipėdos kraštan, kiti kažkur Žemaitijon, Amerikon.

Juokiasi. Sako, tėvo sesuo Amerikoj pergyveno tris vyrus ir visi jie buvo Česoniai.

Elektrėnai. – Pranas Česonis, g. 1939 m., kilęs iš Gojaus.

302. Menu, kap stati elektrini. Kieli vandeni, tai iškieli Karkučiu kapines. Pirma laida patiem isikast', kas norėja, paskui kasi ir dieja kaulus mažukuosna karsteliuosna, sustati tuos karstelius vežimuosna. Susirinka žmonys, ir aš tį buvau nuvejus, ir tep kap per laidotuves su giesmėm veži juos an va šita kalnelia, padari naujas kapinėlas, anksčiau tį jų nebuva*.

Menu, dvi dukterys atsikasi sava mamu. Ji buva jau senokai pakavota, ale usimani atidaryt' karstu. Karstas buva iš medžia, kaimiškas, drūtas, kap naujas, nu ir atidari. Tai guli kap pakavota, rūbai, viskas, veidas lyg samanom apaugis. Ale biski krustelieja, tai viskas ir subyrieja. Dukterys kap pradėja riekt', grait viel' uždari.

Pastrėvys. – Pranciška Taurienė, g. 1940 m., kilusi iš Pakalnių.

* Pateikėja rodo per langą kitoje tvenkinio pusėje esančias kapinaites.

Peliūnai, k.

Iš kaimo istorijos

303. Kur dabar Peliūnų kapai, ten buvo girios, kur tvenkiniai – pelkės, plovai, įeiti nebuvo galima, kur Cipkūnai gyvena – girelė.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

Šišiaus raistas

304. Tėvas bajina, kad Peliūnuose buva toks raistas Šišius, tai tį velniai rodėsi. Aini vėlai iš vakarėlių, tai kap inves kokiuosna žagaruosna, kad neišsipainiosi be ryta. Buva labai.

Arba pradeda rėkt' visokiausiais balsais, švilpt'. Saka, jiej ateidava ir an šokių, nieka neatskyrsi. Ale jei iš apačios pažiūrėsi, tai jų nosij tik viena skylali. Niekas jų nebijoja.

Kareivonys. – Levosė Pinelytė-Kananavičienė, g. 1916 m., kilusi iš Krasnasėlio.

Iš prisiminimų apie Paliūnų k.

305. Kai žemę dirbo šniūrais, tai buvo mada sueit visiem kartu susitart, kur ką sės. Tai kildavo ir ginčų, ir barnių, kol sutardavo, ale šniūrai buvo vienas prie kito, tai reikėjo sutart.

Močiutė rugius dar pjovė su pjautuvu, paskui mes tai tik šniūrų pakraščius, tę kur dalgiu nepriėjo, ar dar neprinokę, ar išgulę buvo. Pabaigtuvių vainikus pynė, nešė namo. Dar buvo talkos. Po jų – vakarėliai.

Mamos vaikai labai klausė. Mūsų baba buvo labai sena, tai užsinorės kur nuvažiuoti, tai ar šienapjūtė, ar koks kitas darbas, turi mesti viską ir ją vežti.

Su senu nebuvo mados ginčytis ar bartis.

Elektrėnai. – Benigna Vailionytė-Stabingienė, g. 1926 m., kilusi iš Paliūnų k., Lazdijų raj.

306. Vienam trobos gale būdavo kamaros, po jų grindimis buvo iškasti sklepai. Kamaroj nebuvo langų nei grindų, jose buvo labai vėsu ir vasarą, čia buvo laikomi pieno produktai, mėsa. Produktams sudėti buvo daromos lentynos, spintos.

Elektrėnai. – Benigna Vailionytė-Stabingienė, g. 1926 m., kilusi iš Paliūnų k., Lazdijų raj.

Stančikai, k.

Laumeno ežeras

307. Čia palei mumį – Laumeno ažeras. Seniau žmonės šnekėja, kad jis buva visai kitam šone miška.

Vienas žmogus ari palei mišku su jaučiais. Užėja didelis lietus, štormas. Labai didelis debesis. Gyvuliai išsiganda, žmogus jų nesuvaldi ir užrėki an to pasiutusia jaučia: „Stok, tu Laumenai!" Tai, saka, tas debesis pradėja suktis kap viesulas ir aiti palei mišku žemyn, žemyn, nusilaida an pievos ir dinga. Žmogus žiūri – ažeras tį, kur buva pieva.

Kur debesis aja, ir dabar griovys stovi.
Stančikai. – Zofija Petkevičiūtė-Pinelienė, g. 1915 m.

Strėvininkai, k.

Iš kaimo istorijos

308. Nei Pulauskai, nei Ramanauskai baudžiavos nėjo, jie turėjo taip vadinamų dvarianinų dokumentus. Dvarai buvo aplinkui – ir Kietaviškėse, ir Strėvininkuose, ir Martyniškėse, ir Mijaugonyse. Po 1863 m. sukilimo Strėvininkų dvare buvo įsteigti audimo cechai. Bobutė pasakojo, kad prie kiekvieno lango sėdėjo po audėją. Vietiniai gyventojai irgi galėjo duoti išbaltintus siūlus, iš jų išausdavo baltą drobę. Sako, naudojo namines, kaimiškas stakles. Paskui caras padarė čia kareivines, o prie Smetonos buvo įsteigta prieglauda seneliams. Prieglaudoj dirbo vienuolės. Jos gražiai tvarkė aplinką, ypač gėlynus, mokėjo auginti kaime nematytas gėles, sudarinėjo klombas, sodino eglaičių gyvatvores, sako, pasodino ir beržyną.
Ašakieniai. – Juozas Ramanauskas, g. 1916 m.

Semeliškių seniūnija

Šakaldonys, k.

Kaimo pavadinimo kilmė

309. Toj vietoj, kur dabar Šakaldonių kaimas, seniau buva dideli miškai. Kap žmonėm reikėja žemis, tai tuos miškus kirta kirviais, vali žemi ir laukuose lika labai daug šakalių. Tai tų vietu ir pramini Šakaldonim.
Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

Šaltinis

310. Mūs kaime in Semeliškių pusi iš šaltinia tekėja upeliukas. Jis toks nedidukas, ale tep gražiai ritasi iš šaltinuka, tai sakydava, kad šventas.

Žmonys seniau gydėsi jo vandeniu, plovėsi akis.

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

Griovos

311. Palei mumį buva koki tai grioviai, paskui jiej apauga krūmais. Tai saka, seniau buva labai dideli griaustiniai; o kap tik griausmas, tai ir labai dideli lietai, tokios navalnicos. Sakydava: oi, koks debesis ateina, bus navalnicos. Tai, saka, ir atsirada tiej grioviai, revai.

Kap tik užeis navalnica, tep ir padidėja tas revas. Pradžioj mat jis vienas buva, paskui už kokia pusis kilometra atsirada ir antras. Vienu pramini Barsukų revu, ba tį barsukai gyvena, o kitu – Galų revu. Paskui jiej apauga krūmais, jau neplatėja. Gal' ir navalnicų nėra?

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

Žuvyčiai, k.

Kaimo pavadinimo kilmė

312. Kadaise mana diedukas pasakoja, kad kap atėja žmonys gyvent' in šitas vietas, tai upely pamati labai daug žuvyčių. Vienas saka: „Oi, kiek daug žuvyčių!" Tai ir lika kaima vardas tokis – Žuvyčiai.

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

Vievio seniūnija

Ausieniškės, k.

Senos kapinės

313. Auseniškėse, kap darė kelių, tai iškasė labai daug žmonių kaulų – seni žmonės pasakoja. Seniau nebuva akskavatorių, kasė rankom, žemes vežė su vežimais, varė visus žmones tan darban, tai pasakoja radį labai daug žmonių kaulų.

Senosios Abromiškės. – Stasys Šareika, g. 1941 m.

Pirmasis pasaulinis karas

314. Mano mamos tėvas, diedukas, gyveno Auseniškėse. Pirmojo pasaulinio karo metais per kaimą ėjo frontas. Frontas stovėdavo labai ilgai vienoj vietoj, visą derlių laukuose išdegindavo, ištrypdavo arkliais. Tai diedukas viską susikrovė vežiman ir pabėgo. Kartu su kitais pabėgėliais atsidūrė net Ukrainoj. Buvo gal 1915-ieji, šalta žiema, pabėgėliams dalino kailinukus, veltinius, pirštines. Ukrainiečiai gyveno gerai, jie labai padėjo pabėgėliams, buvo labai draugiški, priėmė, padėjo maistu. Paskui Ukrainoj atėjo vadinamas revoliucijos metas, viską plėšė, žudė, ir ten atėjo baisūs laikai. 1918 m. ir tenai atėjo vokiečiai ir pabėgėliams liepė grįžt ten, iš kur jie buvo atėję. Taip diedukas grįžo namo. Lietuvoj rado išdegintą tėviškę, ligas, badą, šiltinę.

Diedukas buvo raštingas ir protingas žmogus, nepasimetė. Eidavo, važinėjo į ne taip stipriai nusiaubtas vietoves, pirko po gorčių javų, buvo pasiekęs net Marijampolę ir taip sekančiais metais jau apsėjo savo laukus. Derlių nupjovęs jau ir kitiems galėjo padėti. Mano motina, kaip vyriausia dukra, važinėjo kartu su tėvu ir viską matė. Taip pamažu kaimas atsigavo.

Mijaugonys. – Jadvyga Vėželytė-Pruskienė, g. 1936 m., kilusi iš Beržonkos.

Balceriškės, k.

Vietovė Jono ežeras

315. Už Panerių miško, link Balceriškių, yra tokia vieta, kur labai vedžioja, daug kas pasiklysta. Yra pelkės, klampynė. Sakoma, seniau ten buvo ežeras. Pasakoja, kad jis dingo staiga, niekur nenutekėjo, tiesiog prasmego žemėsna, liko tik pelkėta, šlapia vieta.

Vievis. – Asta Marcinkaitė, g. 1970 m., kilusi iš Panerių.

Beržonka, vnk.

Mergežeris

316. Žiemos metu būdavo daug vestuvių. Vienąkart važiavo vestuvės per ežerą tiesiai. Gal kelią trumpino, gal pasivažinėjo, kas juos žino, gal merga paprašė. Tik inlūžo ežeran, ir nuskendo visa vestuvė. Tai ir vadina Mergos ežeru.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

Rengėjų pastaba: Ežeras Strošiūnų miške, Žiežmaros dešiniajame krante; kitaip dar vadinamas Mergužėle.

317. Palei Kazokiškes miške (tį labai daug uogų, aidavom uogaut'), yra Mergežeris. Tai, saka, motina labai nenorėja, kad duktė tekėtų už to berna, tai juos prakeikė. Kai jie išvažiava šliūban, tai pradėja raudot': „Kad jūs ažeru pavirstųt!" Grįžtant veselijai iš bažnyčios ties ažeru arkliai pasibaidė ir visa veselia tį prapuolė tan ažeran. Dar mana mamos mama bajina.

Abromiškės. – Ona Kazlauskienė, g. 1934 m.

318. Buvo ežeriukas, akis tokia vidurij miško. Sako, jame buvo nuskandintos ar pačios nuskendo trys mergaitės. Tai, sako, vidurnaktį, kai mėnesiena, vanduo blizga, šviečia, jos išeina iš ežero ir plaukia baltais siluetais viršum vandens. Kas matė, sako, labai tenai nejauku.

Mijaugonys. – Jadvyga Vėželytė-Pruskienė, g. 1936 m., kilusi iš Beržonkos.

319. Miške netoli mūsų sodybos buvo kalnelis, o aplink jį pelkės, tai tam kalnelij naktimis žybsėdavo ugnelės. Žmonės manė, kad auksas žiba, bet kiek kasė, nieks nieko tenai nerado.

Mijaugonys. – Jadvyga Vėželytė-Pruskienė, g. 1936 m., kilusi iš Beržonkos.

Iš prisiminimų

320. Mano tėvas su broliu važiavo Amerikon uždarbiauti. Grįžęs nusipirko 18 hektarų žemės Beržonkos kaime ir pasistatė namus. Dabar tenai jau miškai. Kai rusų laikais niekas negyveno, žemės nedirbo, tai užaugo miškais.

Mijaugonys. – Jadvyga Vėželytė-Pruskienė, g. 1936 m., kilusi iš Beržonkos.

Sovietinių partizanų takas

321. Gyvenom an paties rusų partizanų tako – miškais nuo Aukštadvario, per Semeliškes, jie eidavo sprogdinti vokiečių traukinių. Mūsų trobos buvo prie miško, tai užeidavo, juos reikėdavo pamaitinti. Prilupa puodą bulvių, atneša raugintų kopūstų.

Naktį vesdavo tėvą, kad eitų pažiūrėt, ar nėra an kelio sargybos, ar ko, ir tada patys eidavo.

Mijaugonys. – Jadvyga Vėželytė-Pruskienė, g. 1936 m., kilusi iš Beržonkos.

Karageliškės

Kaimo pavadinimo kilmė

322. Kapinės, kur tenai gyveno toks Karagelinas, tai vėliau kaimą taip pavadino.

Buvo labai gražus kalnelis, tai pats Karagelinas tenai pasilaidojo ir kiti pradėjo laidotis. Anksčiau veždavo ar Kazokiškin, ar Dūkštan, kas kur.

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karageliškių.

323. Senovėj šios žemės priklausė gal Tiškevičiui, tiksliai nežinau, bet ilgai niekas negyveno. Apsigyveno tada, kai žemę išdalino.

Karageliškėse apsigyveno Kargalys. Sako, vyko karai, buvo daug miškų, paskui ir kiti atsikėlė.

Karageliškės. – Vlada Burevičiūtė-Klimienė, g. 1929 m., kilusi iš Malavolės.

Iš kaimo istorijos

324. Kaimas buvo gatvinis. 1937 m. dalino žemę. Tėvas buvo savanoris ir gavo žemės. Statėsi, persikraustinėjo.

Namas buvo puoštas išpjaustytais karnizais, išpjaustytom raitytais raštais viršlangėm. Lentynėles, ypač prieš šventes, puošė karpiniais iš popieriaus, visokiais kampeliais, užuolaidėlėm. Iš šiaudų darydavom „vorelius"-sodus.

Karageliškės. – Vlada Burevičiūtė-Klimienė, g. 1929 m., kilusi iš Malavolės.

Prancūzmetis

325. 1812 m. per Nerį link Karageliškių kėlėsi Napoleono armija, kad išvalytų pakrantę nuo rusų. Jie ėjo link Vitebsko, ir sako, kad čia užkasė savo lobį.

Tenai vaidenasi. Žmonės kasinėjo, tačiau nieko nerado.

Vievis. – Asta Marcinkaitė, g. 1970 m., kilusi iš Panerių.

Kurkliškės, k.

Iš kaimo istorijos

326. Kaimas buvo gatvinis, apie 30 sodybų. Abiejose gatvės pusėse stovėjo trobos, už jų – tvartai, kluonai, sodai, daržai, už jų – žemė, padalinta šniūrais. Kiekvienas žemės gabalas buvo padalintas šniūrais ir turėjo savo vardus – Skerdimai, Balos, Grūšios, Totorka, Judoviškės. Kas neturėjo vardo, tai vadinosi Pirmi, Antri ir t. t. Tai kai reikia eiti dirbti, visi žinojo kur.

Kaime buvo seniūnas Markevičius. Jis gyveno atokiau nuo kaimo, buvo turtingesnis, turėjo daugiau žemės. Jis prižiūrėjo, kad būtų kasami grioviai, taisomas kelias, pažvyruojamas.

Paskui atėjo neramūs laikai, buvo visokių vagių, negerų žmonių, visokių partizanų, tai naktimis kaimą saugojo po du žmones kasnakt. Saugojo iš eilės visi, teko ir man, ir moterys turėjo eiti sargybą. Turėjo tokias dideles lazdas, su jom vaikščiojo gatve iš abiejų kaimo pusių. Vyrai mėgo pasišaipyti iš moterų, sakė, kad užpjūdytų kas tokius sargus, tai jų nei dūko neliktų. Ale vis tiek saugojo ir moterys, nes vyrų buvo nedaug, karai visokie ėjo.

Kurkliškės. – Janė Grigorovičiūtė, g. 1903 m.

327. Atsimenu 1914 metų karą, kai rusai su vokiečiais kariavo. Visur buvo daug akopų, žemė iškasinėta, pro mus ėjo frontas, nešė sužeistus, kruvinus. Paskui gyventojus išvarė toliau, kad nesimaišytų. Išėję iš namų žmonės gyveno išsikasę duobes, akopus, žemėse, prie savęs laikė ir gyvulius, karves, avis, kiaules, tai gyvulius labai pjovė kareiviai. Paskui mes išsikėlėm už Vievio. Mūsų visus laukus, visą javų derlių ištrypė, išdegino, liko tik bulvės po žeme, ir tos ištryptos. Žmonių namus sudegino.

Kaime, kai namai stovėjo vieni šalia kitų, tai gabalais išdegė. Gal kaip skyrė Dievas – keli namai iš eilės sudegę, keli likę, vėl keli sudegę, vėl keli likę. Mūsų namai irgi buvo sudeginti, grįžę visi verkė.

Paskui atėjo labai sunkūs metai. Nebuvo ko valgyti, nebuvo kur gyventi, neliko rūbų nei daiktų, nebuvo druskos, muilo. Gyvenom kluone, šalta, vienam gale sukrautas šienas, stovėjo abozas*, šėrė arklius, teko ir žolę valgyt, ir badaut. Mama iš to vargo pasimirė, dvynukai jaunesni už mane liko maži – broliukas ir sesutė.

Kurkliškės. – Janė Grigorovičiūtė, g. 1903 m.

* Gurguolė

328. Kai užėjo lenkų kariuomenė, ji stovėjo mūsų kaime. Kareiviai dainavo daug lenkiškų dainų, ir mes išmokom.

Kai lenkai užėmė, mes gyvenom neutralioj zonoj. Trakai buvo lenkų, Vievis – lietuvių, o mes per vidurį, neutralioj zonoj.

Kurkliškės. – Janė Grigorovičiūtė, g. 1903 m.

Malavolė, k.

Iš kaimo istorijos

329. Mokykla buvo Malavolėj. Ten vienkiemis. Sena buvo mokykla, gal dar prie grafų statyta. Dabar išlikus ne visa, dalis nugriauta. Dar toks namukas buvo, ir jis nugriautas.

Karageliškės. – Vlada Burevičiūtė-Klimienė, g. 1929 m., kilusi iš Malavolės.

Neris, up.

330. Sako, seniau gyvenęs baisus slibinas devyniom galvom. Kiekvieną dieną jis surydavo po devynis žmones. Atsirado jaunikaitis, kuris kovėsi su slibinu ir nukirto visas devynias galvas. Iš nukirstų jo galvų tekėjo ne kraujas, o vanduo. Ir jo buvo tokia galybė, kad pasipylė upė, o žmonės džiaugėsi ir šaukė: „Neris, daugiau mūsų neris, neris, neris." Taip ir gimė vardas upei – Neris.

Vievis. – Asta Marcinkaitė, g. 1970 m., kilusi iš Panerių.

Rengėjų pastaba: Liaudiška Neries pavadinimo etimologija, užfiksuota pirmą kartą.

Paneriai, k.

Iš dvaro istorijos

331. Apie dvarą sklandė visokiausių pasakojimų. Dvare augo liepa, prie kurios baudžiauninkus plakdavo, sako, net kardavo.

Dar stovi mūrinis stulpelis, prie kurio buvo kaustomi arkliai. Auga labai seni ąžuolai, vienas jų – drevėtas. Kai apkapojo šakas, jis prarado grožį. Sakoma, po juo yra užkastas lobis.

Dvaro rūsiuose buvo paslėpti 1863 m. sukilimo dokumentai. Kažkas juos surado ir išvežė. Dabar rūsiai užtinkuotais akmens lubų skliautais, įrengta svetainė, o gaila.

Buvo plytinė, joje gamino plytas iš vietinio molio, nes yra gero molio, tai statėsi pastatus iš savų plytų. Yra arklidės, du mūriniai tvartai.

Rūmuose buvo oranžerija, žiemos sodas. Nuo pat žemės viena siena buvo išdėliota mažais stikleliais, buvo šviesu.

Dvaras turėjo daugiau puošybos elementų, ornamentų. Pertvarkant jį mokyklai buvo sutvarstyta, ir vidus, ir išorė labai pasikeitė.

Ponai plaukdavo salon baliavot, joje augo vaismedžiai ir serbentai.

Mokykloje slapstėsi vienuolė Stefanija Ladigaitė. Ji dirbo su vaikais ir buvo mokyklos šviesuliukas, labai mylėjo vaikus, savo dvasingumu padėjo jiems tapti gerais žmonėmis. Pasenus buvo išvežta Kaišiadorysna pas gimines, kur ir palaidota.

Dvare buvo įrengta irigacinė sistema. Už dvaro priekalnėse buvo daug šaltinių, jie upeliukais tekėjo žemyn nuo kalnų, tenai iškasė duburius, juos pripildė vandens, o iš jų į tvartus buvo nutiesti mediniai vamzdžiai, kuriais tekėjo vanduo. Taip girdė gyvulius.

Dar tebestovi senovinė ledainė. Po plytiniu keturkampiu pastatu yra labai gilus rūsys. Žiemą, kai Neris užšąla, prikerta ledo luitų, juos veža ir krauna ant žemės, ant smėlio be grindų. Tenai laikė įvairius maisto produktus – mėsą, pieną ir kt. Ledai per vasarą pamažu tirpdavo, sunkėsi į smėlį, bet ledo luitai išsilaikydavo iki kitos žiemos.

Vienu tarpu dvaras priklausė Rašytojų sąjungai, čia mėgdavo atvažiuoti rašytojai. Sako, Liudas Gira čia atvažiuodavo su panelėmis žaisti kroketo (buvo didelis merginykas), bet vieną kartą bežaidžiant jam iškrito dirbtiniai dantys, visos jo panos išsilakstė.

Pasakojama, kad Neryje karo metu nuskendo lėktuvas. Įkrito ir nuskendo, sako, ilgai dar matėsi.

Vievis. – Asta Marcinkaitė, g. 1970 m., kilusi iš Panerių.

332. 1914 m. Teodoras Mickevičius pasisavino dvarą. Bet Lietuva dar buvo dora, buvo išaiškinta, kad čia ne jo ir dvarą pardavė iš varžytinių. Pirko, rodos, Slaboševičius. Jis norėjo į salą nutiesti tiltą, bet paskui pardavė visą dvarą ar Hrabei, ar Veriovkinai, gerai nežinau. Dvaras ėjo iš rankų į rankas, tik, sako, buvo visokių įdomybių.

Vasarą, kai norėjo pasivažinėti rogėmis, tai kelią nupildavo druska ir važiuodavo kaip sniegu. Sako, žmonės pyko, jie neturėjo druskos sriubon, o ponai kelią pildavo. Diedukas sakė, 1914 m., kai grafas Slaboševičius važiavo į Rusiją, dvare buvo tokia Veriovkina, žila senė.

Ant kranto, sako, stovėjo medinis dvaro pastatas, gal pirmas. Diedukas pasakojo, kad jis sudegė. Prie Neries, kur garažai dabar. Čia tik didelis svirnas. Vėliau pastatė mūrinius pastatus.

Seniau buvo baudžiava. Baudžiavą ėjo dirbt tris dienas dvaran, kitas – sau. Dar likęs medinis čvarakas – kumetynas. Keturi butai, priemenė. Vienoj pusėj du kambariai ir kitoj. Buvo dideli pečiai duonai kepti.

Šeimyna turėjo po du kambarius, vietos užteko. Aš ten ir gyvenau, kol pasistatėm namus. Kolūkio laikais pertvarkė – padarė ilgą koridorių ir gal 10 kambarių. Va, tau ir baudžiava.

Apie 1918 m. dvaro žemę dalino savanoriam. Buvo toks savanorius Brazauskas, jis gavo 15 hektarų žemės, kiti irgi. Diedukas pirko. Savininkas išvažiavo į Ameriką gydytis, jam buvo gerklės vėžys.

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karageliškių.

333. Prie Lietuvos dvarą pirko Kairiūkštis. Jis buvo jaunas, o žmona senesnė. Jie turėjo augintinę mergaitę, buvo įsidukrinę. Kairiūkščiai buvo mokinti.

Dvaras tada buvo kitoks. Prie įėjimo buvo didelė salė, dabar ji sumažinta, buvo valgomasis. Virtuvė buvo pačiam dvare. Kairiūkščiai čia pastoviai negyveno, tik vasarodavo. Gyveno ar tai Kaune, ar tai Kaišiadoryse, nežinau. Kairiūkštienės pirmasis vyras žuvo Amerikoj, tai ji gavo labai didelius pinigus, todėl ir dvarą nupirko. Atnaujino, dideli gėlynai buvo, čia vasarodavo ponai iš Kauno. Žiemą jie turėjo įsitaisę slidinėjimo trasą.

Išvežė ir Kairiūkštį, ir ją. Vyras pasakojo, kad jai davė tik dvi valandas susiruošt, komisaras ragino greičiau. Sako, ji paėmė po pažastim batus, tai komisaras atėmė. Kairiūkštis, sako, stovi beržą apsikabinęs ir verkia parke: „Berže, tu berže, vakar buvai mano, šiandien jau ne."

Pasakojo, kad Kairiūkštis mirė vagone, užduso, net nedavežė jo iki Sibiro. Buvo karšta, vagonai užkalti, valgyt nedavė. Kairiūkštienę su įdukra nuvežė Sibiran, ji sunkiai tenai dirbo. Paskui, sako, pasistatė namus, dukra apsivedė. Po 1990 m. buvo grįžus, bet dvaro neėmė. Jos vaikai ir anūkai jau gyvena Altajaus krašte, net nemoka lietuviškai. Pasiėmė, sako, tik keturių kambarių butą Kaune, jį pardavė, pasiėmė dolerius ir išvažiavo.

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karageliškių.

334. Mano vyras, dar visai paauglys būdamas, dirbo furmonu, važiuodavo Vievin į stotį pasiimti ponų. Važiuodavo karieta su dviem arkliais, žirgais. Sako, vežiodavo kaimo mergaites pasivažinėt, kai lekia tuščia karieta pasiimt ponų.

Mickevičius buvo išvežtas. Kai užėjo partizanai ir nakvojo, o ryte užėjo miško darbuose buvę girininkas, seniūnas ir iš Trakų atvažiavęs toks Trukšinas su kitais viršininkais (buvo atvažiavę tikrint miško darbų). Tik duris atidarė, o čia partizanai, ir susišaudė. Tai Mickevičių – Sibiran.

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karageliškių.

335. Mano tėvas, kai jo tėvas žemę paliko broliui, išėjo dirbti dvaran. Dvare gauni ir karvutę, ganėsi kartu su pono karvėmis, ir pašarą ruošė kartu, tik stovėjo atskirai. Gale tvarto buvo kitos durys. Mes gyvenom barake, turėjom kambarį, už spintos stovėjo lovos, buvo duonkepis pečius prie durų.

Gyvenau dvare nuo trejų metų. Ėjom uogaut, grybaut, ravėdavom gėlynus. Prie dvaro buvo parkas, gėlynai.

Ponia buvo Mickevičienė, jie arendavo* ar nupirko tą dvarą, bet mes augom su jos mergaite Liuse. Indus plaudavau, daug ponų dvaran privažiuodavo. Valgį gamino tam pačiam dvare, virtuvėj.

Vasarodavo apie 150 žmonių. Atvažiuodavo kunigai, ponai.

Karageliškės. – Elena Klimaitė-Klimienė, g. 1925 m.

* Nuomojo

336. Mes žaidžiam su Liusia*. Įdomu, kaip tie ponai gers. Žiūrim – pripylė po čierkutę ir uždegė. Paskui užstatė su lėkštute, ugnis užgeso ir geria, o vienas kunigas su ta ugnim tiesiai burnon. Man taip baisu, kad išgėrė su ugnim.

Dažnai būdavo Bluckas iš Pastrėvio ir kiti draugai. Per Jonines kūreno laužus, miške įruošdavo skautų stovyklas, rengė vaidinimus. Net ant šieno miegodavo, plaukiojo valtimis, ponai turėjo 10 žirgų, važinėjo karieta. Vaikai turėjo gražių žaislų.

Karageliškės. – Elena Klimaitė-Klimienė, g. 1925 m.

* Ponų įdukra

337. Dvare dirbo virėja ir padavėjas. Tiesiai įėjus buvo salonas, valgomasis – šone. Ponai labai mėgo gėles. Jų buvo ir parke, ir oranžerijoje. Buvo dideli klojimai, tvartai, paraviku* kuldavo javus. Ledainėje suko ledus. Kaip? Buvo medinis kibiras su rankenėle ir medinėmis lopetėlėmis. Įpila pieno, kiaušinio trynio, cukraus ir suka. Tenai šalta, toj ledainėj, ir išsisuka ledai, šąla.

Ledainė buvo pilna ledų. Žiemą vyrai važiuoja ant upės, prikerta ledų, parvežę sukrauna, užpila pjuvenom, per vasarą neištirpsta. Tenai laikė mėsą, pieną, grietinę, šaldytuvų tai nebuvo.

Karageliškės. – Elena Klimaitė-Klimienė, g. 1925 m.

* Motorinė kuliamoji mašina

Antrasis pasaulinis karas

338. Ėjo rusas, ėjo vokietis, ėjo tankai, vyko mūšiai. Vieną kart mano tėvas šnekėjo su keturiais rusų kareiviais, sėdėjo ant kalno. Žiūri, kad rugiuose kieno tai galva pasikelia ir dingsta, pasikelia ir dingsta. Tėvas manę pasišaukė ir lietuviškai siunčia pas tą žmogų, kad jis dingtų. Sako, sakyk „rus". Nuėjau, o tenai sėdi jaunas, toks apžėlęs, strošnas vokietukas. Rėplom pasikelia ir vėl kavojasi. Aš jam sakau „rus" ir parodžiau ant namų. Tai jis tik rankas sudėjo, lyg padėkojo ir atgal krūmuosna.

Baisių dalykų buvo. Po karo, kai praėjo frontas, Nerim plaukė daug lavonų. Išpurtę tokie, tai kiekvienas nuo savo kranto su kartim juos nustumia, jie plaukia tolyn...

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karageliškių.

Iš prisiminimų

339. Gražu buvo, kai mano tėvas per mišias, jeigu neidavo bažnyčion, tai [namuose] suklupdo visą šeimyną ir meldžiasi, gieda.

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karageliškių.

Koplyčios kalnas

340. Koplyčios kalne dar dabar yra plytų, piemenys rasdavo kokių tai daiktų metalinių. Plytos geros, žmonės statė krosnis. Tėvelis pasakojo, kad ten laidojosi kokie tai grafai.

Dar kol nebuvo užaugęs miškas, matėsi koks tai lyg takas tan kalnan, buvo lyg išvaikščiota.

Karageliškės. – Elena Klimaitė-Klimienė, g. 1925 m.

341. Sako tenai, kur Koplyčia, kadaise buvę aukso laiptai.

Ipolitas naktį ganė arklius ir pamatė užkerėtą panelę, kurią saugojo baisūs šunys. Jis taip išsigando, kad parlėkė namo ir pradėjo garsiai belst duris.

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karageliškių.

Akmenys Neryje

342. Yra pasakojimas, kad viename krante gyveno merga, kitame – bernas. Jie įsimylėjo ir sumanė ženytis. Motinai nepatiko žentas, tai kai jie važiavo per Nerį, ji prakeikė visas vestuves. Taip jie visi – keturios pomergės ir keturi pabroliai – pavirto akmenimis ir stovi Neryje.

Vievis. – Asta Marcinkaitė, g. 1970 m., kilusi iš Panerių.

Panerių raistai

343. Gale kaimo yra raistai, bedugnės. Sako, tę karvė paskendus. Karas kaip ėjo, tai tankas tę paskendęs. Kiek kas žiūrėjo, tai niekas nepraeina.

Vienąkart mano diedas išėjo parvest karvės ir nepareina. Einu ieškot, girdžiu tik: „Au, au, au, vau, vau, vau.“ Nu, mano vyro balsas, bet nežmoniškai rėkia. Einu arčiau, o jis rėkia: „Ar tu nematai?“ Aš nieko nematau, sakau: „Nu ką?“ O jis: „Gi va, velniai.“ Aš nieko nematau. Priėjau, o jis šaltas šaltas, išbalęs: „Gerai, kad tave sutikau, velniai mane norėjo liūnan išvest. Aš žinau, kad tę bedugnė, o jie su kanopom, su ragais apstojo aplink ir veda, stumia mane bedugnėn. Daug jų, ir mažų, ir didelių. Ir vis veda raistan.“ Paskui visą gyvenimą pasakojo. „Aš, – sako, – einu atgal, o jie aplink ir erzina, ir liežuvį an barzdos, ir visaip.“

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karageliškių.

Lakštingalų sala

344. Buvo piktas ponas, jis rinkdavo mergaites, kurios gražiai dainavo, ir nuplukdęs į salą liepdavo joms dainuoti per naktis.

Jos labai kentėjo ir paprašė Dievo, kad jas paverstų lakštingalomis. Taip jos, pavirtę lakštingalomis, galėjo iš salos išskristi, o sala liko vadinama Lakštingalų vardu.

Vievis. – Asta Marcinkaitė, g. 1970 m., kilusi iš Panerių.

Vietovardžiai

345. Tėvas sakydavo, kad anksčiau čia buvo Lietuva. Yra Akmenų kalnas, tenai daug akmenų. Yra Erškėtynė, yra ir Sušnerova, tenai grioviai, šaltiniai teka. Vambrina, Gojai, tenai irgi grioviai.

Smolnica – tenai smalą virė. Didelė apvali pieva – Kruglelonka. Zapalynė – didelis kalnas, stačiai į Nerį.

Buvo daug šniūrų, daug griovių, tai ir vadindavo: Lickūna rov, Lepta rov.

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karageliškių.

Streipūnai, k.

Iš prisiminimų

346. Streipūnų kaime kadaise gyvena Beliajevai, juos išvežė Sibiran. Lika jų dviejų aukštų mūriniai namai, tai paskui įrengė puodų dirbtuves. Dyrba toks Lisačionka. Buva žiedima ratas pastatytas, kap stakliukės. Jį suka koja, an rata deda išminkytų molį ir su rankom dara formų. Paskui dar glazūruoja. Turėja pečius, puodus kaitina. Buva didelė skarda, an tos skardos sudeda puodus ir šauna pečiun. Temperatūrų matava manometrais. Turėja užsakymų, atvažiuodava mašinom ir išveždava puodus.

Molį vežė, vietinia tinkama nebuva.

Senosios Abromiškės. – Stasys Šareika, g. 1941 m.

Vanga, k.

Malūnas

347. Vangoje buvo senas malūnas. Mano uošvis tam malūne dirbo dvylika metų. Naktį jis tenai matė ugnį degant, bet kai dieną nuėjo ton vieton, tai nerado jokios žymės ir nekasė.

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karageliškių.

Vievis, m.

Stačiatikių vienuolyno vieta

348. Diedukai pastatė čia namus. Tėvas turėjo 14 hektarų žemės. Vėliau ėjo į vienkiemius, į sklypus, karai prasidėjo, suirutės visokios, nespėjo. Paskui kolūkiai užėjo, viską atėmė, taip ir likom gyventi šioj vietoj. Čia toliau vienuolynas buvo, o čia – kapai. Visa mūsų sodyba – kapai. Čia atvažiuodavo unitai, rusai stačiatikiai, vis ko tai ieškojo.

Čia buvo saulės laikrodis, toks didelis geležies gabalas, ilgai gulėjo tvarte.

Kai kasė pamatus, iškasė kaulų, kaukolių kelis maišus. Kasant šiltnamį, iškasė daug puodų, koklių nuolaužų, labai daug visko. Monetų visokių ir dabar darže randam, daug jų atiduota Trakų muziejui. Senam mūro sklepe yra įmūrytas rusišku kryžium pažymėtas akmuo.

Anksčiau pakrantėj rasdavom raidžių iš spaustuvės. Jų niekas nerinko, išsimėtė.

Kapai čia. Kas metrą palaidotas žmogus. Guli gražiomis eilėmis, jokio rūbo, nieko, tik kauliukai balti.

Balceriškės. – Elena Grigonytė-Petrauskienė, g. 1921 m.

Zabarija, k.

Šaltinis

349. Vaikystėj ėjo į Zabarijos šaltinį vandens. Visi aplinkui sėmėsi tą vandenį, naudojo jį maistui gaminti ir atsigerti, ale kad šventu kas jį būt laikęs, tai negirdėjo. Gal tik senas Kazokiškių klebonas ėmė tą vandenį kaip šventą, juo prausėsi ir gėrė. Šaltinis buvo pievoj, lygumoj šalia aukšto kalno, iš jo tekėjo upelis Rūgtapienis. Vėliau žmonės ant šaltinio uždėjo vieną betono rentinį. Vanduo tame šaltinij šaltas šaltas ir labai švarus. Visas kaimas gėrė (bet turėjo ir šulinius ūkio darbams, gyvuliams).

Mitkiškės. – Aleksandra Malašauskaitė-Rūkštienė, g. 1921 m., kilusi iš Zabarijos.

Iš prisiminimų

350. Lenkai buvo už Neries upės, tai mes, vaikai, labai mėgom iš jų erzintis. Sueinam ant Neries kranto ir lojinam juos, o jie irgi. Tada mėtom vieni kitiem grumstais, tik permesti ne visada pasiseka.

Mitkiškės. – Aleksandra Malašauskaitė-Rūkštienė, g. 1921 m., kilusi iš Zabarijos.

Žalgiris, vnk.

Iš prisiminimų

351. Prie Neries buvo kaimas Žirgeliai, dabar jau Žalgiriu vadinamas. Žarnavolka pavadinta, kai buvo uždrausta lietuviškai šnekėt prie caro. Mano tėvo bobutė turėjo rusiškai mokintis, bet dar šnekėjo lietuviškai. Sako, ji lipa ant pečiaus ir šneka, varo teliuką: „Tpruc gult, tpruc gult." Dar nemokėjo rusiškai. O jos sūnus, mano vyro tėvas, prie caro jau buvo kaimo seniūnu, visus aptarnavo, rašydavo rusiškai, o paskui stojo Lietuva – jis lietuviškai nemoka.

Paskui kaimas daugiausiai šnekėjo lenkiškai. Kokia ta kalba... „Ūnai bocmanas nufirkojo.“ Sunkiai mokėmės.

Vaikystėj su lenkais barėmės, nes jie gyveno anoj pusėj Neries. Tai mušdavomės akmenimis, erzindavomės: „Sėdi lenkas ant kalniuko, žiba akys kaip velniuko“, – šaukiam anon pusėn. Jie mums atsikerta.

Buvo, kad ir gražiai pasišnekam, susipažįstam prie upės su mergaitėm, padainuojam įbridusios į upę.

Nerin ėjom rūbų plaut. Namie šarme išmirkytus rūbus sudedi viedruosna ir naščiais ant pečių nešam upėn plaut. Pakrantėj buvo didelių akmenų, tai ant jų velėjom.

Karageliškės. – Vlada Burevičiūtė-Klimienė, g. 1929 m., kilusi iš Malavolės.

ABROMIŠKIŲ DVARAS

Abromiškių dvaro grafai

352. Tėvas tarnavo dvare. Vasarą ponai išvažiuodavo net Prancūzijon, tai jį palikdavo namus saugot. Grafas labai mėgo medžiot vienas, turėjo ginklą ir jodinėdavo po apylinkės miškus.

Turėjo tris dukras, joms nedavinėjo bulvių valgyt, kad būtų plonytės, gražios, a jos taip jau norėdavo tų bulvių! Sako, kur piemenukai ganė karves, jos atjoja ir prašo keptų bulvių... Nusilupa ir valgo. Prašo niekam nepasakyt – bijojo mamos. Mama grafienė jų neaugino, nei rengė, nei nieko. Buvo kambarinės, guvernantės, tai jos mergaites tvarkė ir šukuosenas darė.

Ponia nieko nedirbo, mergaitės irgi. Mėgo vaikštinėti keliu. Mama pasakojo, kad kartą grafienė, išėjus pasivaikščioti, sutiko mamos kaimynę ir abi šnekasi. Kai pro šalį ėjo mano mama, tai ji neatsisuko, mama ir praėjo pro šalį. Tada grafienė klausia: „Kas čia per moteris?“ Kaimynė paaiškino. Tada grafienė ir sako: „Matai, vyras dirba pas mus, o ji nesisveikina.“ Mano mama principinga buvo, sako: „A ko ji užpakalį atgrįža man?“

Grafas diedukas, kai nuėjo tualetan, tai jam visi viduriai išėjo. Žmonės sakė, kad velniui dūšią buvo pardavęs. Ir numirė.

Grafas lošdavo kortom su liokajais, tarnais, atvažiuodavo daug ponų, Tiškevičiai atvažiuodavo. Dvaras buvo labai gražus, lauke takeliai išskusti, visur gėlės, tvenkiniai.

Ponas sugalvodavo visokių užduočių. Jei jas įvykdai, sako,

gauni dovanų. Lietuvius laikė chamais. Sabališkėse buvo didelės arklidės, Kuliešius dirbo ūkvedžiu. Paskui jis apako, aklas buvo.

Kai ponia išvažiavo, rūmus nupirko Žilinskas. Karo metu gyveno bėgliai, labai ardė pastatus, paskui kolūkis ardė, žmonės ardė.

Abromiškės. – Elena Čižauskaitė-Gudelienė, g. 1933 m.

Užrašytojos pastaba: Pateikėjos tėvas buvo dvaro liokajus.

353. Atsimenu Abromiškių grafieni. Kai mes su mama aidavom ir jų susitikdavom, tai ji mus kalbindavo, ba mama mokėjo rusiškai šnekėt'. Tokia mažiukė, kūdukė buva, vis juodai apsirengus.

Girnakaliai. – Ona Petkevičiūtė-Karpavičienė, g. 1929 m.

354. Ponia Pliaterienė mano tetų, tėva seserį, krikština. Menu, kaip sakė, kad ji šnekėja, kad kai Dievas nori sukorot' žmogų, tai šešias dukteris jam duoda. Mat visom pasogas reikės duot'.

Saka, ji buva kilus iš Radvilų giminės, lyg Radvilaitė. Lietuviškai tai nešnekėja, ale ir kaimas jau lenkiškai mokėja.

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių.

355. Mijaugonių dvaras seniau priklausė Pliateriams, paskui buvo parduotas amerikontui* Grybauskui.

Šnekėjo, kad Pliateris turėjo sūnų, bet jis užsimušė ant Sielcieko ežerėlio su pačiūžomis. Griuvo aukštielnikas ir užsimušė.

Grafas Pliateris mėgo išgert ir lakstyt su arkliais. Sako, Vilniuj kap lėkė gatve, tai tiesiai gubernatoriui languosna ir išdaužė. Užtat jam gubernatorius buvo uždraudęs važinėti keliais arkliais. Sako, kad leido tik dviem. Ale jis neklausė.

Ašakieniai. – Juozas Ramanauskas, g. 1916 m.

356. Sako, kad grafas turėjo pavainikį sūnų su labai gražia merga, tai jam gimus atvažiavo palankynuosna su dovanomis. Visi šnekėjo.

Sabališkės. – Genovaitė Straševičiūtė-Straševičienė, g. 1921 m., kilusi iš Žebertonių.

* Grįžusiam iš Amerikos

357. Mana tėvas, kap jaunas buva, tarnava pas grafu už liokaju, patarnava prieg stala. Tai, saka, grafas mėga išgert', o grafienė pyksta, kam neši degtini jam – labai sunku abiem intikt'. Kad grafienė nematytų, insikiša buteliuku kelnėsna (netikrins gi) ir neša maistu su padėklu. Reikėja gudraut'.

Abromiškės. – Viktoras Kapačiauskas, g. 1940 m.

358. Sako, grafas labai mėgo išgert. Kiek grafienė pyko, kiek slėpė degtinę, nieko nepadarė. Sėdėjo karčemose Vievyje, o karčemas daugiausiai laikė žydai, tai gers, gers, paskui jau reikia ir žydaukos. Gerai joms mokėjo.

Kloniniai Mijaugonys. – Albertas Janavičius, g. 1947 m.

359. Pasakojo, kad baudžiauninkus tarnus grafas Pliateris mušdavo. Ne pats, o turėjo tokį tarną, guldė an zoslano ir duodavo bizūnu, kiek grafas liepdavo. Inkrečia ir paleidžia.

Užtat visi jo klausė.

Abromiškės. – Česlovas Ševelis, g. 1932 m.

360. Grafas buvo mėgėjas visaip juokauti. Vaikas dar buvo. Tarnai verda riebalus. Tai jis čiumpa puodą ir, pakėlęs patalus, išpila riebalus į lovą.

Vasarą pasikinko ne bričką, ne karietą, ale roges ir važiuoja per kaimą. Rogutės lengvos, juokiasi. Šidina iš visų, po kojom nesimaišyk. Ale ir geras buvo: jei žmogui nelaimė, visada padeda, karvę duos, namą pastato. Mano seneliui irgi davė 9 hektarus žemės, namus pastatė.

Abromiškės. – Aldona Skorupskienė, g. 1931 m.

361. Kai grafas numirė, tai atėjo į dvarą žydai ir labai grafienės prašė, kad leistų jiems atmelst – prikelt nors penkioms minutėms. Grafienė neleido – bijojo, kad grafas neaprašytų jiems turtų.

Grafą laidojo naktį, visą kelią švietė su tokiais fanarais, vežė šešiais arkliais.

Abromiškės. – Janina Jakelytė-Petkevičienė, g. 1925 m., kilusi iš Raistinės.

362. Kada grafą laidojo, tai grafienė labai verkė. Kunigas eina su krapydla keliu ir sako: „Po 2–3 dienų dūšia turi būt danguj." Tai ir nustojo verkus.

Abromiškės. – Janina Jakelytė-Petkevičienė, g. 1925 m., kilusi iš Raistinės.

Žirgai ir žirgynas

363. Abromiškių dvare visus darbus dirbo kumečiai, lapus grėbti samdė ir kaimo žmones. Grafas Pliateris labai mylėjo arklius, laikė žirgyną, apie 40 arklių. Dvidešimt žirgų tik važiavimui, jojimui. Važinėjo karietoj, kinkytoj šešiais žirgais.

Vieną kartą Vievyje grafas pervažiavo žydelį, tai gavo bausmę – nuėmė du žirgus, kad taip greit nevažinėtų. Leido važiuoti keturiais žirgais.

Kakliniškės. – Juozas Kučinskas, g. 1929 m., kilęs iš Alinkos.

364. Grafas važinėjo su karieta, kinkyta šešiais žirgais: taip du, du ir dar du. Turėjo savo furmoną. Grafaitės jodinėjo an šyvų žirgų, obuoliuotų, jas lydėdavo tarnai irgi an žirgų.

Jos turėjo savo mėgiamą vietą prie ežero – pušyną ir toliau jaunuolyną, kurį vadino Auksiniu kalneliu, lenkiškai – Zlata gurka. Mėgo ten vaikščioti.

Abromiškės. – Janina Jakelytė-Petkevičienė, g. 1925 m., kilusi iš Raistinės.

365. Vienukart atėjo žydas pas grafą prašyti arklio, tai grafas liepė žydui pabučiuot kumelei užpakalį, tai atiduos jam tą kumelę. Žydas ir pabučiavo. Ir atidavė tą kumelę, skaito – dabar veskis.

Abromiškės. – Česlovas Ševelis, g. 1932 m.

366. Grafas turėjo labai stiprų, piktą, sunkiai valdomą eržilą. O vienas žydelis vis grafienę kibina, šnekina. Tai užsodino tą žydelį ant to unoravo eržilo ir paleido joti. Manė, kad užmuš žydelį. O tas žydas kaip atsisėdo ant eržilo, tai net Žasliuosna nujojo ir parjot neskubėjo. Grafas tada jam tą eržilą ir padovanojo.

Mėgo šposauti. Tėvas pasakojo.

Kakliniškės. – Juozas Kučinskas, g. 1929 m., kilęs iš Alinkos.

367. Rakino tik arklius su geležiniais pančiais. Ponas su ponia važiavo keliu. Žiūri – arkliai ganosi su geležiniais pančiais. Ponia klausia, kodėl taip surakinti, jiems irgi skauda kojas. Ponas sako, kad nuo vagių. Tai ponia pasakė, kad, kas arklius pavogs, tam uždėtų tuos geležinius pančius. Tas ir liko.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

Kalvė

368. Motinos tėvas dirba pas grafu kalvėj. Jau buva garinės kuliamos mašinos ir kitokius ūkia padargus reikėja remontuot', įrankius kalt'. Mana dėdė, Lukoševičius Adomas, irgi buva kalvis. Jis Vievia bažnyčioj padarė visus metala darbus, ir dabar stovi. Tai jo rankom padaryta.

Kalvi kūrena anglim. Anglis degina patys. Beržus suskalda, deda duobėn, užkuria ir uždengia, uždusina tų duobi. Ilgai svyla ir iš berža pasidara anglis, tadu naudoja kalvėj.

Abromiškės. – Viktoras Kapačiauskas, g. 1940 m.

Šv. Florijonas

369. Palei dvarų pradėja labai trankyt' perkūnas, tai palei kelių pastatė šventų Florijonų. Tai, saka, nustoja.

Abromiškės. – Ona Kazlauskienė, g. 1934 m.

Iš dvaro gyvenimo

370. Kai aš dar vaikas buvau, grafienė užpirkdavo mišias koplyčioj, atvažiuodavo kunigas. Abi su Naruševičiene sėdėjo koplyčioj lomkose, o žmonės buvo lauke.

Ilgai dar žmonės meldėsi kapinių koplyčioj grafienei išvažiavus [į užsienį]. Paskui uždraudė.

Abromiškės. – Janina Jakelytė-Petkevičienė, g. 1925 m., kilusi iš Raistinės.

371. Mana diedukas, aidamas baudžiavų pas Pliaterį, uždyrba pinigų ir išpirka 24 hektarus žemės. Baudžiavų atidirbinėja savaitėj tris dienas, kitas dienas – sau. Priklausė, ir kiek darbyngų žmonių šeimoj, tiek ir žemės. Gerbė už darbų.

Diedukas turėja auksa, žemės, darbštus buva, viskų darbu užgyvena. Turėja gerus namus, svirnas buva dviejų aukštų, dideli tvartai, kluonas. Buva statyta 1862 m. – [data] buva parašyta an viena rąsta.

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių

372. Mana diedukas Vincas iš grafa miška išpjovi keturis medžius neatsiklausis – jam reikėja nama balkiam. O aigulys Kapitonas pamati ir grafui praneši, ba tiej medžiai auga palei takus, kur vaikščioja grafai. Grafas, saki, norėja diedukų už tai šunim užpjudyt', ale diedukas nuvėja, puoli an kelių prieš grafu, rankas jam bučiava, tai dovanoja. Ale po tam diedukas išsipirko šipkarti ir išvažiava Amerikon.

Paskui diedukas pasamdi tris drąsius senius, jiej nuvėja Gražialiaukos miškan ir visu gražiausiu grafa taku užverti medžiais – iš abiejų pusių išpjovi, išverti. Diedukas Lietuvon grįža tik tada, kap grafas numiri.

Kloniniai Mijaugonys. – Boleslovas Pruskas, g. 1928 m.

373. Vienas senis buva labai drąsus. Jis susiginčija su vyrais, kad jis nuveis pas grafu ir tas jį pavaišins. Visi žmonės grafa bijoja, vengi

su juo susitikt'. Nu, gerai. Nuvėja. Grafas klausia liokaju: „Kokis čia diedas atėja, ko jam reikia?" Tas žmogelis jam ir saka: „Ponas, aš iš kaima, durnas žmogelis. Jūs man pasakykit, kiek va toks auksa gabalas kap arklia galva gali svert'?" Grafas tuoj susidomi: „Užeik, užeik." Kviečia, pasodina už stala, prineša visokių vaišių, siūlina vyna. Galvoja, tikrai žmogelis turi auksa. Paskui, kap jau abudu išgėri, pavalgi, grafas ir klausia: „Tai kur gi tas tava auksas, reikia jį pasvert'?" Kaime vyrai visi laukia išsižiojį, kas čia bus, kad žmogelis pas grafu užėja ir neišeina. Visi an langu sulipį, niekas nieka dyrbt' negali.

Kur žmogeliui dabar dėtis, ir saka grafui: „Oi, pone grafe, neturiu aš jo. Man tik įdomu, kiek toks gabalas auksa kap arklia galva gali svert'?" Tada supyka grafas, liepi paguldyt' žmogeli an to suola, kur žmones pėri, ir inkrėst' jam 60 rykščių. Tai jį paguldė ir du vyrai iš abiejų pusių inkirta jam. Parėja kap slyva mėlynas, ale laimėja. Svarbu jam buva su grafu išgert'.

Kloniniai Mijaugonys. – Boleslovas Pruskas, g. 1928 m.

374. Grafas važinėjo karieta su dvylika arklių. Kai lekia, žemė dunda. Nuvažiavo Vievin. Ant šaligatvio sėdėjo žydas, išsinešęs savo puodus parduoti. Grafas kai lėkė per tuos žydo puodus, tai tie šukėm išsilakstė, sudužo. Žydas pradėjo verkt, rėkt, tai grafas sustojo ir kvatoja: „Nereiks tau čia sėdėt'". Išsiėmė piniginę ir sumokėjo, kiek tik tas žydas norėjo.

Abromiškės. – Aldona Skorupskienė, g. 1931 m.

375. Sabonio dar diedukas, grįžęs iš Amerikos, pirko iš grafo daug žemės. Notaras buvo tik Kaune, reikėjo važiuot pas jį su pinigais sutvarkyt dokumentus. Kad vagys neužpultų, abudu su grafu atsisėdo pirmos klasės vagonan ir važiuoja. Sėdi vienas tarp ponų su sermėga, pasikišęs pinigus po pažastim. Viena skrybėlėta poniutė ir sakys: „Tėvai, gal pirmąkart važiuoji? Reikės kokią paną pabučiuot." Sabonis atkirto: „Kad aš per ponus nedasibraunu iki panų". Va kaip.

Abromiškės. – Aldona Skorupskienė, g. 1931 m.

Užrašytojos pastaba: Krepšininko Arvydo Sabonio senelis.

376. Seniau nebuva gaterių, rąstus pjovė rankom, tai buva sunkus, ale ir gerai apmokamas darbas. Sabonia diedukas aidava pjaut' medžia, daug užsidyrba, tai paskui nuog grafa pirka žemi. Važiuoja dabar abudu su grafu dokumentų tvarkyt' traukiniu, grafas važiuoja pirma klase ir Saboni vežasi. Sabonis su sermėga, su vyžom sėdi tarp ponų. Tie ponai pasišaipys mat iš Sabonia. Saka, Vylniun pirmųroz važiuoji, reiks žydaukų bučiuot'. Sabonis klausė, klausė ir saka: „Ne pirmųroz, vis ailėj stoviu, stoviu, kad tų žydaukų pabučiuot', ale už tokių va ponų kap jūs ir nespėju." Grafas pradėja kvatot', ponai nutila.

Geibonys. – Vytautas Vankevičius, g. 1938 m.

377. Grafas Pliateris mėga pašposaut'. Saka, Vievia turguj senutė pardavinėja sūrius. Niekas neperka. Grafas priėja, klausia: „Ką, panie, neperka?" Ta kų gi sakys, prisipažįsta: „Ne."

Grafas paėmė krepšius, sulaužė sūrius, paskui metė auksinį ir saka: „Nemoki, panie, pardavinėt" – ir nuvažiava kvatodamas.

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių.

378. Kaugonių stotyje buvo pervaža. Atvažiuoja grafas Pliateris prie geležinkelio, o čia kelias uždarytas. Traukinio dar nei matyt nesimato, tai ir sako tai budinčiai moterėlei: „Atidaryk." Ta neatidaro. Tas kaip turėjo rankoj botagą, tai kaip kirs moterėlei per nugarą, kaip duos, ta iškart atidarė. Nuvažiavo grafas kvatodamas.

Kloniniai Mijaugonys. – Albertas Janavičius, g. 1947 m.

379. Grafas Pliateris dažnai važinėdavo traukiniu tai Vilniun, tai Varšuvon. Paprato Abromiškių muzikantai jį pasitikt stotyje. Iš kur jis tik grįžta, tie sužino ir važiuoja paskui furmoną Kaugonių stotin grafo pasitikt. Tada perone sustoja ir groja maršą. Užtai grafas jiem sumoka, o mokėjo jis dosniai.

Grafui jau ir atsibodo – grynas reketas, jau muzikantai juo naudojasi. Taip vieną kartą grafas, sutiktas su muzika Kaugonių stoties

perone ir sako muzikantams: „Ponai, šiandien pinigų neturiu. Subatoj ateikit vakare prie arklidžių, sumokėsiu.“ Gerai, sutarė.

Subatoj vakare nueina jie arklidėsna to mokesčio, tarnai juos užsiveda arklidėsna, ateina ir pats grafas. Tuoj liepia tarnams juos paguldyt an suolų ir bizūnu gerai išplakt.

Tai daugiau nereikėjo jiems lakstyt paskui poną.

Kloniniai Mijaugonys. – Albertas Janavičius, g. 1947 m.

380. Pas grafą tarnavo ekonomė, moteris. Ji turėjo mažiuką šuniuką. Tas šuniukas visur pinasi, kiauksi, puola grafą. Jam nusibodo. Nutarė jis tą šuniuką iškastruot. Pašaukė jis tarnus kalvėn, pagavę atnešė tą šuniuką, tai tarnai jį laiko, o grafas pats pjauna šuniukui kiaušelius. Vargšas šuniukas iš to strioko, iš to skausmo kaip pavarys skystai, tiesiai grafui an akių, an drabužių... Tai, sako, grafas lėkė ežeran praustis. Ale kiaušelius šuneliui vis tiek išpjovė.

Kloniniai Mijaugonys. – Albertas Janavičius, g. 1947 m.

381. Kartą važiuodamas per Obenius grafas susitiko žydą, vežantį smalą. Jis sustabdė žydą, sumokėjo jam už visą vežimą, už visą smalą, atkišo bačkos kamštį, paleido smalą bėgti ir nuvažiavo. Kiek pavažiavęs grįžta atgal, žiūri – žydas semia rieškučiom tą smalą atgal, visas išsismalavęs. Grafas liepė žydui sudraskyti karietos sėdynę. Ką žydas veiks, drasko pono sėdynę. Grafas stiprus vyras buvo, čiupo žydą už kalnieriaus, išvoliojo plunksnose, paleido ir juokdamasis nuvažiavo.

Kakliniškės. – Juozas Kučinskas, g. 1929 m., kilęs iš Alinkos.

382. Meistras statė grafui koklinį pečių, o tas meistras buvo senas susikuprinęs žydas. Atėjo grafas pažiūrėt, spyrė žydeliui į užpakalį ir sako: „Ei, parke*, kas man statys pečius, kai tu nudvėsi?“ Žydo būta nepėsčio. Jis atsisuko, pasižiūrėjo ir atkirto: „Bus kiti ponai, bus kiti ir meistrai. Visų vienodas galas.“

Kloniniai Mijaugonys. – Albertas Janavičius, g. 1947 m.

**Nenaudėli [Taip grafas vadino žydus.]*

383. Važiuoja iš Vievia. Sutinka žydelį, katras vežioja smalų ir supirkinėja plūnksnas. Sustabdė bričkų, išlipa, paima žydelį, ištepa smala, išvolioja plūnksnom, meta auksinių ir nuvažiuoja juokdamasis. Žydelis vargšas keikiasi.

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių.

384. Važiuoja grafas keliu ir sutinka žydą, vežiojantį smalą. Sustojo ir šaukia: „Ei, parke (sako, jis taip vadino žydus), kiek tavo smala kainuoja?“ Tas pasako kainą, grafas jam sumoka už visą bačką. Liepia liokajui, kuris visada stovėdavo karietos gale, išpilt smalą griovin, ir nuvažiuoja. Už kalniuko atsisuka ir liepia liokajui eit pažiūrėt, ką žydas daro. Liokajus grįžta ir sako grafui: „Semia smalą. Rieškučiomis.“ Grafas atsisuka, grįžta atgal: „Parke, ką tu čia darai?“ – „Ponas grafe, tiek gero prapuls...“ – „Aš tau už jį sumokėjau, tai tu manį dabar apvogi, čia gi mano degutas.“

Grafas apsidairė. Netoli kelio pamatė sodybą ir sako liokajui: „Eik, nupirk pagalvę.“ Liokajus atneša. „Ardyk.“ Liokajus praardo. Žydas klūpi, dreba. Grafas sako: „Voliokit jį degute.“ Liokajus su furmonu išvolioja žydą degute. „O dabar pilkit plunksnomis.“ Tie apipila. „Dabar sodinkit jį vežiman ir važiuojam. Žiūrėkit, kad nepabėgtų.“

Važiuoja grafas su karieta prieky, o jam iš paskos bidzena vargšas žydelis, visas plunksnuotas. Atvažiuoja Vievin, tiesiai turgun. Grafas šaukia žmones: „Kas velnio nematėt, ateikit pažiūrėti.“ Žmonių pilnas turgus, visi supuolė žiūrėt, o grafas kvatodamas nuvažiavo.

Kloniniai Mijaugonys. – Albertas Janavičius, g. 1947 m.

385. Kai numirė senasis grafas, tai į laidotuves suvažiavo ponai iš visų dvarų, net iš Prancūzijos giminės su mašina atvyko. O Lietuvoj mašinų dar nebuvo, žmonės lėkė žiūrėti kaip kokio stebuklo.

Palaidojus grafą, ta mašina neužsiveda. Tai ponai paprašė žmones atnešti vandens. Vyrai atnešė, jiems sumokėjo, supylė tą vandenį, užsivedė mašiną ir nuvažiavo. Tai ilgai šnekėjo žmonės. Va, sako, vandenio užpylė, užrūko ir nuvažiavo.

Visus kvietė ant gedulingos vakarienės. Kas nėjo, tam po rublį davė.

Kakliniškės. – Juozas Kučinskas, g. 1929 m., kilęs iš Alinkos.

386. Iš Auseniškių ateidinėdava ubagas su didele barzda. Tai jis sakė, kad grafas turėja juodas knygas. Kap jas pradeda skaityt', tai velniai sueina ir jam visus darbus padara.

Kai jaunas buva, tas ubagas dyrba pas grafų. Tai vienųkart rada tas juodas knygas ir pradėja skaityt'. Raidės buva ne tokios, tep visos ėmė lyg virst', didėt', ir pradėja ait' visokie žmonės. Tai grafas kai pamatė, tai atėmė tas knygas ir pradėja labai rėkt' an jo. „Ką tu, – saka, – darai?" Paėmis tas knygas kų tai pabumbėja, ir visi dinga.

Abromiškės. – Ona Kazlauskienė, g. 1934 m.

387. Grafa diedukas, saka, tualete mirė – jam žarnos išėja, užtat kad su velniais gyvena. Kap jį laidoja, tai, saka, šeši arkliai prieš kalniukų Sabališkėse vos užtraukė. Atgal' vežimas aina, ir viskas. Saka, velniai traukė.

Abromiškės. – Ona Kazlauskienė, g. 1934 m.

Dvaro likimas

388. Grafui mirus, grafienė už ekonomą paėmė Naruševičių iš Salų dvarelio, tai jis labai vogė, viską namo tempė. Grafienė tada sakė Ševelienei, kad ir viskas taip nueis, kaip ir jos. Ir tikrai. Kai Naruševičius bėgo Lenkijon nuo sovietų, irgi viskas buvo išdraskyta, nieko neliko.

Abromiškės. – Janina Jakelytė-Petkevičienė, g. 1925 m., kilusi iš Raistinės.

389. Kai aš buvau vaikas, dar stovėjo dvaro kalvė, mėgom ten landžioti. Vienąkart mums ten belandžiojant, padaužėm pečių ir išgirdom, kad ten tuščia. Praardę įlindom į tą skylę, o ten stovi medinė statinė. Išsinešėm ją viršun, atidarėm – ten vieni popieriai. Neperskaitėm, buvo lenkų, gal prancūzų kalba, nežinau. Bet raštas buvo labai gražus, visur antspaudai. Taip ir išsimėtė ant vėjo; nebuvo kam paaiškinti, surinkti tuos dokumentus. Gal ponia išvažiuodama paslėpė po dumplėm?

Abromiškės. – Aldona Skorupskienė, g. 1931 m.

390. Išgėrį Abromiškių vyrai susiginčina, kad inlįs grafa koplyčion. Koplyčios šone buva skylė, gal' buvis langelis. Tai Kučynskas inlinda, ale paskui niekap negali atgal' išlįst'. Jo draugai, likį viršuj, aina pas Dmukausku. Saka, duokit virvi, Kučynsku grafas pagriebė.

Aina senis Dmukauskas žiūrėt' – tikrai tį pas grafus koplyčioj baladojasi Kučynskas. Padavė jam virvi, traukė, traukė, toj virvė kap truks – ir vėl' Kučynskas pas grafus. Tadu vėl iš nauja, tų virvi surišį, traukė. Ištraukė kap velniu, apsidraskiusi visu. Tadu jis bėgte namo. Ot vyrai šaipės ilgai, vis klausinėja: „Nu, Jonai, matei grafų?" Tas saka: „Matiau. Be kelnių buvau."

Geibonys. – Vytautas Vankevičius, 1938 m.

391. Dvaro ūkvedys, kai grafienė su dukterimis išvažiavo, dar ilgai gyveno dvaro oficinoj. Jo žmonos sesuo, panelė, lėkė į rūmus atsinešt malkų, nes kaimiečiai ir kiti jau draskė rūmų grindis ir degino. Atlėkė visa labai išsigandus. Sako, aš vos gyva išlėkiau iš palocių. Man beimant malkas, kai krito durys už manęs, tai tiesiai ant užpenčių, vos išlėkiau. Ūkvedžio švogeris, stiprus bernas, sako: „Eisiu, pažiūrėsiu." Nuejo, sako, durys kap durys, stovi vietoj, niekas tę nenukritę. O jai kojas sudaužė.

Sabališkės. – Aleksas Račkauskas, g. 1943 m.

POKARIS IR LIETUVOS LAISVĖS KOVOS

Laisvės kovų pradžia

392a. Tik po to, kai antrą kartą užėjo rusų kariuomenė, mūsų apylinkėje pradėjo imti jaunimą į kariuomenę. Žemaitijoje dar ėjo karas su vokiečiais, o pas mus jau pradėjo braškinti ginklus. Jonas Misiūnas rinko ginklus ir su kitais vyrais nešė juos į Kaugonių mišką. Kaimo jaunimas nenorėjo eiti į priešo kariuomenę, todėl būrėsi į partizanų būrius miškuose. J. Misiūnas, pasivadinęs Žaliu Velniu, pradėjo jiems vadovauti.

Dabartinėse Elektrėnų teritorijose veikė Graužinis. Jis turėjo būrį jaunų vyrų ir pas mus dažnai lankėsi. Genys (Kacevičius iš Gilučių kaimo) taip pat buvo būrio vadas. Tuo metu mano brolis buvo dar labai jaunas, neturėjo nei šešiolikos metų, o jau rinko ginklus ir slėpė juos prie ežero. Žinojau tik aš, nes mes abu pasitardavome, o partizanai mumis pasitikėjo. Buvome drąsūs ir labai nemylėjome bedievių rusų. Kartais partizanai mus pasiųsdavo į kitą būrį. Ėjom abu, kad būtų drąsiau.

Kartą brolis Pranas, grįžęs iš miško, man papasakojo, kad nuskandinęs į eketę kulkosvaidį. Reikia greičiau jį iš ten paimti, kol nesugedo. Tai tėvelis, nugirdęs mūsų pokalbį, pasakė, kad negerai padarė, reikėjo slėpti į krūmus.

Atėjo mintis – būsiu Snieguolė

392b. Greitai mano brolis susirgo ir numirė. Likau viena, bet ryšio su partizanais nenutraukiau. Buvau įgavus jų pasitikėjimą, vietiniai partizanai gerai mane pažinojo ir vadino vardu.

Kartą, tamsią vėjuotą naktį, iš toli atėjo daug partizanų susitikti su Geniu ir Graužiniu. Visos apygardos vadas Žalias Velnias apsistojo pas kaimyną Vaicekauską, kiti išsimėtė pas kitus. Kas užėjo pas patikimus žmones pasišilti į trobas, kas kluonuose tyliai ilsėjos po ilgos kelionės. Niekas nežinojo, tik aš, nes buvau jų ryšininkė. Ir pas mus buvo apsistoję keli vyrai su būrio vadu Putinu (Žukausku Vincu nuo Lekenų). Kiek pailsėję, pavalgę, jie tyliai dainavo, kalbėjo su tėvu, paskui tėvai nuėjo miegoti. Likau viena su jais. Atėjo sargyba ir pasakė, kad ateina ir Žalias Velnias. Aš sunerimau, kad baisiai maža vietos, bet, vadui įėjus, visi pagarbiai atsistojo ir išėjo. Liko tik vadai. Putinas manęs paklausė, kodėl aš, kaip ryšininkė, neturiu slapyvardžio. Jis pasiėmė iš planšetės blanknotą užregistruoti mane, o mano tėtis, išgirdęs tai, nusigando. Sako, kai užregistruosite, tai jos duomenis pas jus suras. Į tai Putinas atsakė, kad jie rašo šifru, niekas nesupras. Tuo metu aš pradengiau ant lango kabančią paklodę (norėjau pažiūrėti laukan) ir pamačiau labai gražiai sningant. Tada ir atėjo mintis – būsiu Snieguolė. Putinas sutiko, ir aš daviau priesaiką dirbti Tėvynės garbei, nieko neišduot. O jie palinkėjo man sėkmės, pavadino mane kovos drauge.

Partizanų pagalbininkė

392c. Ėjo dienos, mėnesiai. Žaslių klebonas Cijonaitis paprašė manęs apsigyventi pas jį, šį tą pasiūt, o iš tiesų tai suteikt žinių apie partizanus. Klebonijoj gyveno vieno partizano šeima (Genelio motina su dukrom), tai buvo Trakimo slaptavietė.

Vėlais vakarais, kai į bažnyčią ateidavo besislapstantieji imti šliūbo, klebonas kviesdavo mane būti liudininke. Prisimenu vieną mergaitę iš Gilučių, Brazauskaitę, tai aš ir jai buvau liudininkė.

Vieną tamsią vasaros naktį partizanų vadas atvedė į petį smarkiai sužeistą labai jauną, dailų partizaną, slaptažodžiu Ąžuoliukas.

Aš jo nepažinojau, jį paguldė pas Alkoviką kluone. Anksti rytais turėjau nešti jam valgį ir perrišti žaizdą. Paskui jis buvo perkeltas pas Mačių, ir čia aš jį prižiūrėjau, maitinau.

Vieną naktį teko stovėt prie Abromiškių kryžkelės, laukt mašinos iš Vilniaus. Buvo tamsi, debesuota naktis, o menkoj sodybėlėj atokiau nuo kelio gulėjo į galvą sužeistas Narsuolis iš Mijaugonių kaimo. Prie namo buvo paliktas sargybinis, jaunas partizanas Šermukšnis (Vėželis Pranas). Mašina atvažiavo, sustojo sutartoj vietoj. Joje buvęs medikas paėmė jaunuolį ir išvežė į Vilniaus Šv. Jokūbo ligoninę. Tuo metu ir aš persikėliau gyventi į Vilnių, teko jį lankyti ligoninėje, bet jis visai nepasveiko, nes buvo paliesti jo smegenys. Liko labai nervuotas.

Man teko eiti pas Sasnauskus ieškoti drabužių, nes reikėjo paimti partizaną iš ligoninės. Sasnauskai Juozas ir Vladas, abu kilę nuo Žaslių, tuo metu slapstėsi Vilniuje, ten buvo įsidarbinę (vėliau Juozas buvo areštuotas, o Vladas žuvo prie Žiežmarių). Iš Vilniaus parvažiuodavau kas šeštadienį.

Vieną 1946 m. vasaros naktį atėjo Genelis su Varnėnu ir liepė man nueit į Kaugonių kaimą. Sakė, ten guli Narsuolis, tas pats, kurį operavo Vilniuje. Saulei tekant nuėjau, suradau pamiškėj sukrypusį kluoną. Kai paliečiau sukrypusias duris, jos sučiurkšėjo tokiu baisiu skrypimu, kad net nusigandau. Truputį pravėrus duris, pro mažą plyšį įlendu į kluoną, o ten saulės spinduliai iš visų plyšių taip susikryžiavę, šviečia visom spalvom, rodos, kaip pasakoj, kaip rūke. Mano širdis dreba, aš viena ankstų rytą pamiškėj. Nors jau ir buvau įpratus naktim vaikščioti viena, vis tiek nejauku. Kluone tylu. Einu toliau, pašaukiu, niekas neatsiliepia, įsižiūriu – vienam šone guli žmogus. Užkalbinu, jis nejuda. Tai Narsuolis. Šalia stovi dubenėlis su kepta kiaušiniene. Apie lūpas ir akis didelės musės bėgioja, jam maldas ir giesmes savas gieda, o jis vos bekvėpuoja. Akys užmerktos, lūpos vos praviros, kaktoje didelis guzas – veržiasi smegenys. Matau, kad jau miršta, kalbinu – neatsiliepia, jau merdėja, mirtis čia pat. Suspaudė man širdį, išbėgau. Einu ir visą kelią verkiu. Nėra draugų, kurie prie

mirštančio klūpėtų, nėra motinos, nėra sesučių, kurios apraudotų, žvakes uždegtų.

Ėjo sunkios dienos. 1946 m. liepos 26-ą gaunu žinią, kad Vilniuje, ligoninėje, mirė Mindaugas. Jo pavardės nežinojau. Jis buvo kilęs iš Kudonių kaimo, lyg tai Blažys, tiksliai nežinau. Buvo slapta palaidotas Rasų kapinėse; jo kapą norėtųsi aplankyt, bet niekas nežino kur. Laidotuvėse buvo Onutė Trakimaitė, jomis rūpinosi Trakimas Benediktas, slapyvarde Genelis, buvęs mūsų Didžiosios Kovos apygardos štabo viršininkas. Genelis ir mirdamas kartojo jo vardą: „Mindaugas, Mindaugas."

Kūčios

392d. Atėjo šventos Kūčios, parvežiau iš turgaus silkių. Tuo metu mes turėjome korteles, bet pagal jas silkių nebuvo, gavom pirkti turguje. Atėjo partizanai. Mūsų buvo didelė šeima, kambaryje vietos labai maža. Visi mūsų vaikeliai dar buvo mažamečiai, tik Anelė jau buvo paauglė, mamos padėjėja. Marytė, Valytė dar nedidelės, o Julytė – vos trejų metukų. Bolesius paauglys, jau piemuo buvo. Taigi susėdom 11 žmonių už stalo. Mano draugė Onutė Trakimaitė vis šposauja. Staiga nutarėm pažaist, išbėgom nešti malkų. Aš atnešiau 6 skiautes – visi juokias, sako, šiemet ištekėsi. O Onutė atnešė penkis pagalius, o tarp jų dalgę, tai ji juokiasi, sako, nu ir aš apsivesiu, ale gausiu tokį dalgę. Tai ir buvo į mūsų namus atnešta dalgė.

Prasidėjo bėdos

392e. Partizanai laikosi tai pas mus, tai pas kaimynus. Vieną naktį jie nakvojo pas mus ant tvarto, šiauduose. Ankstų rytą mes su drauge ruošiamės važiuot į Vilnių, į darbą. Atsidaro durys, įeina Jadzė Olubavičiūtė ir sako, kad pas juos atvežė sužeistą partizaną Karkliuką (Sedlecką Romasių). Sako, prašė mane ateit, ir greit išėjo. Aš greit nubėgau į tvartą ir apie tai pasakiau Geneliui. Jis pasiuntė mane į Kaugonis pas Sedlecko tėvus, kad atvesčiau seserį jo slaugymui, po to nuėjau pas ligonį į Abromiškes sužinot,

kas ten atsitiko. Partizanas su stipriai sužeista ranka gulėjo tvarte pas Olubavičius po šiaudais, kuriuos ėdė karvė – taip buvo užmaskuota. Paklausiau Karkliuko, kaip tai atsitiko, ir jis papasakojo, kad juos su Liepa užtiko čekistai, kad Liepa žuvo vietoj, o jam pavyko pabėgti. Į jį šaudė, bet žaizdos buvo paviršutinės, nepavojingos, tik ranka atrodė baisiai. Tuo metu, kai aš tvarkiau šiuos reikalus, Genelio sesuo Onutė, pravarde Ožka, buvo pasiųsta į Vilnių, kad atvežtų daktarą. Aš irgi išvažiavau į Vilnių.

Karkliukas, bėgdamas nuo čekistų, paprašė vieno ūkininko, kad tas jį nuvežtų į Abromiškes pas Olubavičius. Jų sodyba buvo atokiau nuo plento, buvo galima nepastebimam privažiuoti. Jis pavežė, o grįžęs namo jau rado rusus jo belaukiančius. Jie pagal kraujo lašus buvo atsekę Karkliuko kelią iki jo sodybos, paskui dar pamatė kraują vežime ir ėmė jį tardyti, kur nuvežęs. Išsigandęs ūkininkas pasakė. Kol čekistai atėjo pas Olubavičius, Karkliuko sesuo jau buvo išsivežus brolį. Keista, kad ji atvežė ligonį pas mus, o nevežė jo namo. Sako, kad naktį vežimas užklimpo griovyje ir ji neišvažiavo, todėl Karkliukas, tikėdamasis mano pagalbos, paprašė ją nueiti pas mano tėvą Kundrotą Augustą. Aš asmeniškai nebuvau su juo pažįstama, nes partizanų buvo labai daug, negalėjai visų pažinti. To ir nereikėjo. Bet pasirodo, kad daug kas žinojo mane, todėl ir kreipėsi pagalbos.

Tą naktį pas mus buvo partizanai. Kai Sedlickaitė pasibeldė, Genelis sėdėjo prie stalo. Jis pašoko prie durų ir liepė mamai paklausti, kas atėjo. Jis apibarė seserį, kam čia brolį atvežus, ir paklausė, ar kas nors žino, kur ji jį išvežus. Ji atsakė pasakius, kad veža į Migūčionis. Genelis supyko. Sako, nu ir privirei košės. Taip ir buvo. Jei būtų nesakius ar būtų pasakius, kad veža į mišką, būtų daug nelaimių išvengta, nes tuo metu čekistai jau buvo pas Olubavičius. Partizano čia neradę ėmė tardyti šeimos narius, ypač Jadzę. Ją uždarė Žasliuose, grasino, kankino, ir ji, labai išsigandus, prisipažino apie Karkliuką ir mane.

Karkliuko gelbėjimas

392f. Karkliuko ranka sutino. Ožkos atvežtas daktaras pasakė, kad blogai, gali prasidėti gangrena. Sutinku Genelį ir Varnėną. Jie siunčia mane pas Jankūną, kur ligonį randu baisioj padėtyje – ranka kaip didžiulis sviedinys, skausmas neapsakomas. Pamatęs mane, ligonis kiek nurimo ir rodo man, kur reikia pjaut. Grįžtu pas vadą, viską apsakau. Tas sako – važiuok į Vilnių, atvežk daktarą. Išvažiavau, sutariau su daktaru, kur rytą susitikti. Tai buvo Basanavičiaus gatvė, prie baltų stulpų. Mudviem grįžus į kaimą, einant keliuku, pastebiu rusus. Mums pavyko pasukti iš kelio nepastebimiems ir laimingai pasiekėm tėvų namus. Čia mano motina jau guli lovoje su trejų metų sesute, jau „serga", jeigu kas. Sužinau, kad tėvų namus jau kratė čekistai.

Netoli mūsų namo, prie kelio, buvo likusi seno namo dalis, trisienis; ten partizanai išsikasė bunkerį. Tuo laiku profesorius Markulis, pravarde Garsusis, įsakė visiems Didžiosios Kovos apygardos vadams susirinkti mūsų apylinkėje, nes siaučia enkavedistai. Pas mūsų apylinkės štabo viršininką Genelį atvyko bataliono vadas Uosis (Klimavičius), būrio vadas Perkūnas (Žeromskas), rinktinės štabo viršininkas Milžinas (Steponavičius). Visi jie sulindo į tą bunkerį, į tą duobę, o ten buvo paslėptas ligonis. Vedu daktarę. Pasiėmiau kibirus, nešu į pirtį vandenį ir stebiu aplink. Nuo mūsų trečioj sodyboj įsikūrę stribai. Matau, kaip jie vaikšto po kiemą. Jei jie pasuktų link mūsų, turiu duoti ženklą. Kai daktarė, apžiūrėjusi ligonį, išeina, abi pasitraukiam į kitą pusę – kas bus toliau. Vienas Dievas žino, gal neužeis į tą namuką. Pasirodo, enkavedistai sumaišė vienodas pavardes, nes Kundrotų pas mus buvo keletas šeimų. Tai jie buvo laikinai pasitraukę išsiaiškinti, kurie Kundrotai.

Daktarė sako: blogai, labai blogai, jeigu gangrena prieis prie peties, jo niekas neišgelbės, reikia vežti jį į Kauną. Čia Genelis man sako: „Turi išgelbėt jam gyvybę, vežk į ligoninę." Sakau: „Gerai, bet aš vešiu jį į Vilnių, nes Kauno aš nepažįstu." Bet daktarė man sako: „Ne, vežk į Kauną, ten turiu pažįstamą draugę.

Parašysiu jai laiškelį, ji padės.“ Aš bijau viena važiuoti. Jei kely ligonis mirtų, ką aš daryčiau? Tada vadas paskiria mano draugę Šimonytę Marytę kartu su manim.

Greit suruošia vežimą, ligonį išvežam. Mes su Maryte einam priekyje vežimo, dairomės, ar nieko nėra kelyje, mums iš paskos rieda vežimas. Varnėnas paprašo ūkininką Zarembą iš Gabriliavos, jis ir atveža prie plento. Laukiame mašinų. Jų nėra.

Jau visai temsta. Pagaliau sustoja sunkvežimis. Prašau, kad nuvežtų ligonį, maldauju, jis pagaliau sutinka. Pradengiu raudoną patalą – davė toks baisus kvapas, kad aš greit jį vėl pridengiu. Karkliukas be švarko, tik su kruvinais marškiniais, plaukai ilgi, juodi, barzda gal dvi savaitės neskusta, lūpos nuo skausmo sukramtytos, kruvinos. Pati išsigandau tokį pamačius. Vairuotojas irgi pastebėjo, kad čia kažkas baisaus. Aš staiga nieko negalvodama sakau Zarembai: „Dėde, duok kailinius.“ Tas greit nusivilko ir užklojo ligonį. Vairuotojas manęs klausinėja, kas jam nutiko. Aš jam kuriu pasaką. Sakau, jo namas sudegė, gyveno be kamino pirtyje, buvo ant rankos votis, sena motina gydė su ramunėlėm, ranka gangrenavo. Aš gyvenu Vilniuje, grįžtu namo. Motina dejuoja, sako, kaimynas miršta, tai nusprendžiau gelbėt, nes rytdienos jau gali nesulaukti. Vairuotojui įtartina, jis klausia, ar turim dokumentus. Sakau: „Turim, turim. Va, mano kišenėje.“ Rodau jam dokumentus, kuriuos padarėm Vilniuje, kai buvau nuvažiavus ieškoti daktaro. Zaremba su vairuotoju įkelia ligonį į sunkvežimį, kuriame buvo kažkokių čiužinių, paguldėme. Vairuotojas dar paklausė, ar aš žinau, kokioj gatvėj ligoninė. Atsakiau, kad aš Kauno nepažįstu.

Važiuojam. Šalta. Tai buvo 1947 m. sausio 5-a. Jau sutemę. Mes nieko negalvojam, nors nežinia – gali mus nuvežti tiesiai kalėjiman. Kažkaip tuo metu mes pasitikėjome visais Lietuvos žmonėmis, o ir pasirinkimo nebuvo, reikėjo rizikuoti. Marytė nuo vėjo susirietus tupi kampe, o aš klūpiu prie ligonio, mokau jį įsiminti naują pavardę, vardą, iš kur kilęs. Visą kelią kartojam tai lyg maldą. Taip iki Kauno.

Jaučiuosi rami. Ir kai mašina sustoja prie didelės ligoninės, greit bėgu koridoriumi, ieškau priėmimo skyriaus, randu daktarą ir budinčią seselę. Klausiu daktarės, kuriai turiu raštelį, bet jos nerandu. Sako, ji šiandien nebudi. Prašau, ar negalima jai paskambinti, bet ji neturi telefono. Pasijutau nejaukiai, bet daktaras nutraukė mano mintis, sako: „Kur ligonis? Vesk jį."

Grįžtu į gatvę, jau tos mašinos nėra, Marytė sėdi su Karkliuku. Vedu jį, vos bepaeinantį, pas daktarą. Tas, pamatęs, kokį baisų ligonį jam atvedžiau, ima klausinėti. Jau turėjau pasakyt, kad peršautas, bet vėl meluoju, kad Vilniuje jį užpuolė vagys. Tuomet Vilniuje siautėjo banditai, pasivadinę juodais katinais. Sakau, jie jį vijosi, jis bėgo, metė paltą ir švarką, peršautas parėjo pas motiną. Ir vėl meluoju, kad gyveno labai vargingai, niekuo nesigydė. Melavau, nes taip reikėjo. Nesakysiu, kad partizanas, nes nežinia, kaip į tai pažiūrės gydytojas. Jis paprašė dokumentų, aš juos padaviau. Tada daktaras sako: „Reiks pjauti ranką prie peties." Ligonis rodo per alkūnę, daktaras krato galvą: „Ne, galima jau tik per petį išnaryt." Ligonis nualpo. Čia prišoka seselė, duoda jam vaistų. Jis atsigauna, žiūri į mane tokiom liūdnom akim ir sako: „Kaip tu pasakysi, taip ir bus." Ką man sakyt, galvot nėra kada. Partizanai man buvo kaip broliai, su jais buvau drąsi, elgdavausi draugiškai, jie su manim taip pat, mane gerbė. Pagailo man jo, jau brangios minutės, tai sakau: „Daktare, operuokit." Daktarui tik to ir reikėjo, jis liepė sesutei užregistruoti dokumentus.

Su sesele nuvežam ligonį į vonią. Ji nuėjo prausti jo, o aš likau už durų. Laukiu laukiu, minutės virsta valandomis. Bet kai išvežė iš vonios, aš savo ligonio tiesiog neatpažinau – toks jaunas, apkirptas, baltiniai švarūs, tik ant rankos uždėta balta medžiaga. Pats išbalęs, nuvargęs nuo skausmo. Seselė veža jį į operacinę, palydžiu tik iki lifto. Jo kruvinų, purvinų drabužių iš vonios aš neimu, paimu tik Zarembos kailinius.

Einu ieškot Marytės ir randu ją prie pačių lauko durų. Ji sėdi, apsikabinusi pūkinį patalą, laukia manęs. Pamačius mane, ji ragina mus iš čia bėgti, nes sargas pečkurys atėjo prie jos ir pakvietė į

rūsį pernakvot. Mes juo nepasitikėjome, ir, nors buvo jau vėlus laikas, nutarėme pėsčios su savo nešuliais eiti iki Šančių, kur gyveno mūsų kaimo žmogus Vėželis Juozas. Pas jį kiek pailsėję, dar neprašvitus vėl grįžom į klinikas. Palieku Marytę laukti, o pati einu į sargo būdelę ir prašau pakviesti daktarę, kuriai aš turiu atvežus raštelį. Sargas tik paskambino – žiūriu, per kiemą bėgte atbėga moteris baltu chalatu. Išėjau į kiemą jos pasitikti, paklausiau pavardės, padaviau laiškelį nuo Vilniaus gydytojos. Ji permetė akimis laiškelį ir sako man, kad operacija praėjo sėkmingai, jam nupjovė dešinę ranką, ligonis jaučiasi normaliai. Jos paklausiau, ar pabusdamas iš narkozės ko nors neprišnekėjo. Ji sako – ne, labai puikiai orientavosi, galvosena labai gera.

Daktarė nuveda mane į palatą, kur guli Karkliukas. Mane pamatęs jis labai nudžiugo, šypsojos, jo akyse vėl švietė gyvenimas. Gydytoja nuėjo parašyt laiškelį savo draugei iš Vilniaus, o aš apsidairiau aplink. Lovoje šalia Karkliuko gulėjo žmogus su iškelta koja. Jis paprašė manęs, kad grįždama namo aš užsukčiau į miliciją ir praneščiau, kad jis guli ligoninėje, ko aš, žinoma, nepadariau. Dar kiek pakalbėjom. Karkliukas sako man: „Pasilenk atsisveikinti." Ir tyliai man sušnabždėjo, kad nepasirašinėčiau savo pavardės. Aš jį nuraminau. Išėjau į koridorių, kur manęs jau laukė daktarė su rašteliu draugei, kurį turėjau nuvežti į Vilnių.

Žiemos diena trumpa, jau ir vėl pavakarys. Einam pėsčios iki stoties, autobusų nėra. Einam į plentą ir stabdysim pravažiuojančias mašinas. Niekas neima, jau ir sutemo. Sustojo rusų kareiviai su pilna mašina kokių tai bačkų, klausia, kiek mokėsim. Mažai pinigų turėjau, nes nupirkau ligoniui maisto, dar kelis rublius jam palikau, tai klausiu, ar užteks. Jie paėmė, pavežė iki pusiaukelės, sustojo ir dar pinigų prašo, o ne – tai išlipkit, sako. Mes abi su Maryte puolame jų prašyti pavežti iki namų, nes mes tikrai neturime daugiau pinigų. Tada jie patikėjo ir pavežė mus iki Lubakos. Išlipusios einam pas Zarembą, nešam kailinius, o ir patalus paliksim, nes nežinom net, kieno jie. Čia randame partizanus Genelį ir Varnėną. Nudžiugom visi. Užduotis įvykdyta, žmogaus gyvybė

išgelbėta, tai laimė. Pas Zarembą ilgai neužtrukom, nes jau naktis, rytoj reikės keltis važiuoti į Vilnių, kur dirbau „Dailės“ fondo kombinato siuvykloje (tuo laiku kaip tik budėjau „Dailės“ parodoje, galėjau laisviau išeiti iš darbo, jeigu buvo reikalų).

Mes su Maryte išėjom, o Genelis dar pasiliko pakalbėt su Zaremba apie savo reikalus, nes laukė iš Vilniaus svečių. Visos žinios ėjo per Zarembą. Mes lėtai ėjome tiesiai per arimus, naktis buvo šviesi, snyguriavo smulkus sniegelis. Išėjęs Genelis nerado mūsų pėdsakų ir supykęs, kad mes jį palikom, nuėjo pas kaimyną į pirtį ir ten pernakvojo.

Čekistai

392g. Tuo metu mes trise – Romasius Petkevičius (Varnėnas), Marytė Šimonytė ir aš, Ona Kundrotaitė (Snieguolė), ėjome tiesiai per laukus, tyliai juokavom, nes buvo gera nuotaika. Priėjom prie mano tėvų kluono, aš atkeldinėjau vartus ir pamačiau, kad prie malkų, prie žabų, kažkas sujudėjo. Net nepajutau, kaip sušukau: „Kas ten?“ Atsakymas: „Ruki vierch!“ – ir šūvis. Aš nepasimečiau ir pasileidau į kiemą šaukdama: „Nešaudykit, savi.“ Kariškis čiupo mane, perbraukė rankom per šonus: „Kak familija?“ Sakau: „Kundrotaitė.“ Girdžiu: „Eta sama, bl...“

Tuo metu, kai jie mane kamantinėjo, tai net nepastebėjo, kaip prisidengęs kluonu pabėgo Varnėnas. Aš apsidžiaugiau tai pamačiusi. Tik laukiu, kad dar pradėtų šaudyti, kad neateitų Genelis. Juk to vienintelio šūvio jis galėjo ir neišgirsti. Čekistai ėmė keiktis, kad pabėgo aukštas vyras. Sako, žinoma, partizanas. Ir vėl šūvis. Ačiū Dievui, išgirs ir Genelis. Po to ir antras. Jis galutinai mane nuramino; jau supratau, kad partizanų jie nepaėmė. Tik tada prisiminiau laiškelį daktarei. Jei ras laiškelį, išduos Vilniaus ir Kauno daktarus, mums padėjusius, paims mūsų ligonį, bet ir čia nepasimečiau.

Apsimečiau, kad man suka vidurius, pasiprašiau į tualetą. Mane nuveda už tvarto, šaiposi, kad iš baimės vidurius leidžia. Tualete sunaikinau laišką. Kišenėj radau pincetą, nežinia, kaip pas mane patekusį ligoninėj, tą išmečiau ir rami išėjau. Čekistai ant kiemo

siunta, krato kluoną, ieško Varnėno, mano, kad jis į kluoną įlindo. Aš sau juokiuos – kvailys jis lįst į kluoną. Partizano kojos greitos. Pagalvojus, tai visa laimė, kad su mumis ėjo Varnėnas. Jeigu čia būtų buvęs Genelis, nežinia, kaip viskas būtų pasibaigę. Tikriausiai būt įvykęs susišaudymas, nes Varnėnas labai ramaus būdo, jis neatsišaudė, o pasinaudojęs proga pabėgo. Genelis buvo karšto būdo, jis tikrai būtų pradėjęs šaudyti į čekistų pulką. Čia, matyt, mano mamos maldos padėjo. Dievulis išklausė, nes mama visą tą laiką, kol čekistai laikė apsupę namus, karštai meldėsi.

Čekistai nustojo keiktis ir liepė man su Maryte eit į kambarį. Čia vėl naujiena – iš Vilniaus atvažiavęs vado adjutantas Vytenis su visokiais popieriais pakliuvo tiesiai čekistams į rankas. Jis gulėjo lovoje kartu su mano šeima. Aš pyktelėjau, ko jis čia atėjo. Bet jis man paaiškino, kad visus dokumentus padavęs mažai mano sesutei, o mama juos paėmusi sudegino. Ji sudegino ir visas partizanų nuotraukas, kai čekistai nematė. Apsidžiaugiau, kad jie smulkios kratos nedarė ir mama spėjo tai sunaikinti. Svarbiausias jų tikslas buvo paimti mane. Galvojo, kad aš esu didžiausia veikėja, visas žinias apie partizanus jiems suteiksiu.

Suimta

392h. Per Tris Karalius, dar nepraŠvitus, mus su Vyteniu išvežė į Žaslius. Kad nepabėgtų, Vytenį prirakino prie vežimo. Jie įtarė, kad jis – ne eilinis žmogus, atėjęs pirkti bulvių. Žasliuose manęs laukė kaip žvėrys, tuojau pradėjo žiaurią apklausą. Sukandus dantis iškenčiau pažeminimus ir mušimą.

Ateina žinia, kad mano mamą išleido išvažiuot į Vilnių mano paso parvežti. Na ir kliuvo tam leitenantui, kad motiną išleido. Griebė mane, nuvedė į Žaslių stotį ir išvežė į Vilnių. Jie suprato, kad bus pranešta vilniečiams, kad aš areštuota. Mama tik spėjo atvažiuot, ir mes pribuvom. Trys čekistai veda mane į mano butą. Tuo metu aš gyvenau Žvėryne, Žaliojoj gatvėj, pas lenkę, labai gerą moterį. Tik mes su čekistais įėjom į kiemą, žiūrim – ir mama su Onute Trakimaite ateina. Mus visas tris išlaikė bute pernakt.

Rytą visi pėsti išeinam į stotį. Vilniuje daug žmonių. Pavyko vieną moterį įkalbėt, kad nueitų į Šventikų gatvę, praneštų Trakimienės šeimai, kad jų Onutė su mumis stotyje. Traukiniai vaikščiojo retai, reikėjo ilgai laukt, todėl į stotį suspėjo ateiti Onutės sesuo Marytė. Seserys nežymiai persimetė žodžiais. Jai patarė bėgti, nes kai būsim dvi, bus sunkus tardymas, o man vienai lengviau išsisukti.

Prie traukinio didžiausia eilė, žmonės stumdosi, visi nori įlipt į vagonus, triukšmas. Sugalvojo palįst po vagonu ir pabėgt. Pasitaikė gera proga, nes leitenantas su vienu kareiviu kažkur nuėjo (gal pavalgyt, gal skambint), taigi mus tris liko saugot tik vienas kareivis. Galvoju, kaip čia Onutę užstot nuo kareivio, bet žmonės spaudžias, stumdos, tai Onutė tik šmurkšt po vagonu ir dingo. Tuo metu aš, žmonių stumdoma, įsikabinu kareiviui į ranką, lyg griūčiau. Atėjęs leitenantas žiūri, kad mes tik dvi. Klausia, kur trečia, o aš sakau – jūs nuėjot ir ji nuėjo jums iš paskos. Vienu žodžiu, šumas, mus su mama veda atgal į Žvėryną. Naktį vėl praleidom mano bute. Jie laukė, galvojo, kas nors ateis, bet jau Vilniuje žinoma ši naujiena.

Vilniuje jau ėjo kalbos, kad mes visi žinomi čekistams, o profesorius Markulis esąs išdavikas ir tie pogrindžio veikėjai visi yra Markulio agentai.

Išdavystė

392i. Ir tai buvo tiesa. Markulis, pasivadinęs Ereliu, įgavo partizanų pasitikėjimą, tapo vadu, prezidentu ir panašiai. Pradėjo partizanams išdavinėti dokumentus, susikvietė visus partizanų vadus, pasikvietė Žalią Velnią – apygardos vadą, iškart jį sunaikino.

Pasakojo vienas žmogus, kaip jie pas Markulį laukė visos apygardos vadų, o labiausiai Žalio Velnio (Misiūno), nes jiems buvo labai svarbu jį paimti. Ir priviliojo. Žalias Velnias visai to nesitikėjo ir atvyko kaip pas draugus. Čia buvo apsuptas ir paimtas. Vienas čekistas nustebęs pasakojo pažįstamam žmogui, kad per

paėmimą Misiūnas nieko jiems nesakęs. Tik tai, kad jei jie būtų taip veikę, kaip čekistai, tai niekad jų nebūtų paėmę.

Genelis (Trakimas) jau buvo pradėjęs rimtai įtarinėti Markulį, bet Markulis, tai pajutęs, greit susidorojo ir su Geneliu, ir visu jo būriu. Kai kuriuos jų tyliai žudė.

Romualdą Petkevičių iš Kaugonių (Varnėną) apgyvendino Vilniuje, mokė vairuotoju. Nastė Trakimaitė buvo partizanų šeimininkė ir slaugytoja (ji Karkliuką gydė ir maitino), ryte padarė sumuštinį ir išleido Varnėną į vadinamą vairuotojų mokyklą, iš kurios jis negrįžo niekados. Vėliau tardymo metu partizanas Bužavas Vladas girdėjo čekistų kalbą, kad Varnėną „podbrosili pod avkosam" – panašiai, kad nušovė ir išmetė.

Vilnius. – Ona Kundrotaitė-Trakimienė (slapyvardis Snieguolė), g. 1925 m., kilusi iš Migūčionių.

Karkliuko gelbėjimas

393a. Mano vyresnė sesuo Onutė buvo siuvėja ir pas Žaslių kleboną siuvo rūbus kartu su Trakimaite Onute. Ten ji susipažino su partizanu Trakimu [slapyvardžiu Geneliu], Onutės Trakimaitės broliu.

Paskui sesuo išvažiavo į Vilnių, tenai dirbo ir mokėsi, įsitraukė į partizanų veiklą. Ji vežiojo partizanams vaistus iš Vilniaus, nes vyresnioji Trakimo sesuo mokėsi daktare, turėjo pažinčių ir galėjo gauti vaistų.

Prisimenu, kai Kaugonyse sužeidė Karkliuką, tai jį vežė Abromiškėsna, arčiau prie kelio, bet skrebai kraujo pėdsakais atsekė. Tada Karkliuko sesuo atvežė jį pas mus. Mes neturėjom kur dėt, bet pas mus buvo likus seno namo kamaros dalis, tokia bulvių duobė, tai jį ten ir paslėpėm. Atvežė daktarę iš Vilniaus, o jam jau gangrena prasideda, visa ranka pajuodo, reikia greit vežt pjaut ranką. Sesuo vėl nuvažiavo Vilniun, padarė jam dokumentus kitu vardu, o grįžus naktį su Šimonių Maryte rogėm išvežė iki plento. Sustabdė mašiną, nuvežė į Kauną. Sako, vairuotojas greit jį prie ligoninės išmetė ir pats pabėgo. Suprato, kas čia.

Sesuo pažįstamos daktarės nerado – jai buvo išeiginė, bet jas priėmė kitas daktaras. Jis patikrino dokumentus ir apžiūrėjęs ranką labai nusistebėjo, kodėl tokia apleista. Sesuo pradėjo kurti istoriją apie vagių užpultą peršautą kaimyną, kuris neturi kas jį prižiūrėtų. Ji pati gyvena Vilniuje ir tik grįžus namo sužinojo apie nelaimę ir jį kuo skubiausiai atvežė.

Daktaras sako, kad reikės ranką pjaut, o jis vargšas dar derasi, rodo daktarui – gal tiek, nu va gal tiek. Kur jau ten kas jo klausys. Reikia daryt, kas reikia, sesuo davė sutikimą. Taip jis buvo operuotas ir išgyveno. Be rankos nugyveno ilgą gyvenimą, neseniai mirė ir palaidotas Kaugonių kapinėse.

Čekistai

393b. O tuo metu jau paėmė Olubaitę, kuri atvežė Karkliuką pas mus. Ji neišlaikė, išsigando ir prisipažino.

Sesuo dar negrįžus iš Kauno, o čekistai jau pas mus. Suvarė visus į kambarį, nieko neišleidžia. Nurengė tėvą, jo rūbais apsirengė skrebas, kailiniais, kepure, ir vaikščioja po kiemą, kad niekas nieko neįtartų. Nieko išeit iš namų neišleidžia, kad neperspėtume. Kitą dieną, jau sutemus, vakare, grįžta sesuo. Pas kaimynus ji susitiko su partizanais, bet niekas nežinojo apie tai, kad namie laukia enkavedistai. Tai vienas partizanas jas su Maryte palydėjo iki namų, o skrebai jau budi, laukia. Jie eina laukais, žiemos naktis šviesi, truputį snyguriuoja. Ant sniego jie matosi iš tolo, girdisi jų juokas, kalbos. Prie namų juos sutinka „ruki v vierch". Partizanas puolė bėgti. Gerai, kad skrebo automatas užstrigo. Sesuo greit prie stribo pribėgus automatą į viršų pakėlė ir jis iššovė. Mama žegnojasi, nieko nematom. Paskui parsiveda abi (seserį ir Šimonytę) į trobą. Jos aiškina, kad buvo šokiuose, jas lydėjo vaikinas, išsigandęs pabėgo. „O kodėl jis nešėsi automatą?" Jos aiškina, kad tai ne automatas, kad tai lazda, kurią jis nešėsi, nes kaimynų piktas šuo ant kelio buvo.

Ryte merginas išsivežė. Išsivežė ir žmogų, kuris pas mus buvo užėjęs [Vytenį].

Kovo 23-oji

393c. Prisimenu, kovo 23 dieną, ryte, eina mama namo iš pusseserės, pas kurią nakvojom, ir ją perima enkavedistai. Senutė teta pamatė, mums pasakė, tai mes išlakstėm kas kur, namo nėjom. Mamą paleido. Mama eina namo ir pamato kieme besikūrenantį laužą. Ji pagalvojo: viskas, pagavo tėvą, tai jis jau paskerdė kiaulę, svilina, laukia mūsų visų. Įeina į kiemą, žiūri – tėvo nėra, tik enkavedistai vaikšto. Ji sako buvus pas brolį Vaidžionyse. Susirgo brolis, tai per naktį buvus pas jį, grįžta tik dabar. Sako: „Ko neinat trobon?" O jie sako, kad tenai nieko nėra. „Kaip tai nėra – vyras, vaikai, visus namie palikau." Tie šaipos: „Eik, prisikelsi." Mama palei tvorą, prie klojimo ir jau bėgs. Žiūri, kad ją jau supa iš prieš užėję. Tada mama už tvarto sijoną aukštyn, „an savo reikalo".

Nu ką, parėjo namo ir vis galvoja, kad tik mes nepareitume. Paskui sugalvojo: kieme stovėjo sena viralinė, labai senu skląsčiu uždaroma. Per mažą langelį įkiši ranką ir atsklendi. Kitaip jos neatidarysi. Apsidairė ir greit įėjo į tą viralinę, užsisklendė iš vidaus. Tada užlipo į viršų, ten skliaute buvo skylė, kur mes, vaikai, mėgdavom išlįsti ant tvarto. Ji per tą skylę. Kailinius nusirengus išlindo, lenteles suskleidė, ant tvarto įlindo į šiaudus ir guli. O enkavedistai niekaip nesupranta, kur ji galėjo dingti, nes nepastebėjo, kaip ji viralinėn įsmuko. Kilo skandalas, keiksmai, šaukia „sena bl..." ir visaip. Aukštai gulint gerai skamba. Kažką vartė, sulojo, suinkštė šuo, kažką kalė, paskui atsirakino tvartą, viską vertė. Paskui atsivedė kaimynę, ta pamelžė jiems karvę. Visą dieną mama gulėjo šiauduose. Paskui viskas nurimo. Nežinia, nei kiek laiko, nei kas toliau atsitiko.

Girdi – vėl melžia karvę. Melžia ir tyli. Kad nors žodį tartų, nors karvę pabartų – nei žodžio. Girdi – lyg sūnus verkia palei šunį, kalbina, o tas inkščia. Pasirodo, šunį būdoje užkalė, kad nepultų. Suprato, kad jau šeimyna namo grįžus, išsikasė šiauduose skylę ir klausia: „Vaikai, ar jau nėra enkavedistų?" Ogi kaimynė kad lėks iš tvarto – persigando baisiai. Tada jinai ir pasakė, kad

vaikai išvažiavo, o rytoj atvažiuos mūsų turto konfiskuoti. Reikia ką nors slėpti. Kaimynai bijo, neima. Ką darysi, žmonės bėdos nenori.

Slapstomės

393d. Kai seserį suėmė, tai mūsų šeima buvo įtraukta į išvežamų į Sibirą sąrašą. Tuo metu ji buvo jau Vilniuje registruota, prašė, kad tėvų neliestų, nes jie nieko apie jos veiklą nežiną, bet jie į tai neatsižvelgė. Mes nuo to įvykio slapstėmės kas kur. Miegojom šiauduose, šiene, duobėse, pas gimines ir pažįstamus, kur kas išsiblaškę, kad nerastų. Kaip kalakutai nuo vanago. Ryte pareina mama, užkuria pečių, jei viskas ramu – mes visi grįžtam.

Visą tą vežimų laiką išgyvenome miške, raiste. Vidury raisto buvo saliukė, aukštumėlė. Tėvas iš eglišakių pastatė būdą, prisinešėm rūbų, apklotų ir gyvenom. Prasėdėjom ir vasarą, iki vėlyvam rudeniui. Netoli gyveno kaimynė. Tai ji, kai tik traukinys praeina pro Kaugonis ir niekas neišlipa, tai išėjus į lauką garsiai šaukdavo: „Na, ciū ciū ciū, atnešiau tau lakti. Ateik, palaksi.“ Tai buvo sutartas ženklas, kad aplink ramu. Niekas iš traukinio neišlipo, galima išeiti iš slėptuvės. Jeigu kas išliptų ar būtų kokie kiti nerimo ženklai, tai ji šauktų: „A sciuc, aik iš čia, nesimaišyk po kojom.“

Kiekvieną vakarą mes, visi septyni žmonės, susirišę vendzliukus, eidavom prie Bezduko ežero nakvoti. Vietas irgi keitėm. Tę, dar mūsų žemėj, augo didelė pušis, po ja irgi buvom pasidarę slėptuvę. Kartą einam iš miško ir girdim šaukiant: „Ruki v vierch!“ Tai mes, vaikai, viską tik plumpt žemėn ir stovim nustėrę. Pasirodo, ten buvo partizanai. Paskui jie mus pažinę juokavo. Sako, kaip kurapkos pulkeliu [einat].

Kartą įsitaisėm pas Jankūną ant šieno, jau miegosim. Čia jų šuniukas ateina ir loja, niekaip niekas negali jo nuvaryti, gavom išeiti. Tada nuėjom prie miško eglynėlin, šakų prisilaužėm, skarom apsiklojom, jau miegosim. O tas šuo atsekė iš paskos ir kad pradės loti atsisėdęs prie kelio, turėjom vėl keltis ir eiti gilyn į

mišką. Vidury miško susiradom didžiulį ąžuolą, po juo ir nakvojom. Anksti ryte einam per mišką link namų, žiūrim, tėvelis eina su seseria ir broliu. Sako, miegojo Jankūno žeminėj, o mes ir nežinojom. Būdavo šalta. Rytais užeidavom pas Kanapką Kazį. Kanapkienė buvo mamos pusseserė, mano teta, tai išvirdavo arbatos kmynų ar sriubos, nešdavom tėvams miškan. Mat buvom tokie „priešai", kad bijodavom trobon užeiti. Paskui persikėlėm Gervaraistin pas gimines.

Kurį laiką gyvenome pas tėvo seserį Vėželienę. Kartą žiūrim per langą, kad eina vyrai su šautuvais ant pečių. Tėvas su broliu per langą į kitą sodybos pusę, bėgte į mišką. Mažus vaikus pečelin pas vištas sukišo. Mama sėdi prie ratelio, verpia, jau lyg samdyta verpėja. Po kiek laiko grįžta tėvelis ir sako: „Tfu, kad tave kur vilkai (rusiškai jis niekad nesikeikė), taigi kaimo vyrai Kaugonių miškan medžių kirst' nuvėja." Sako, tupim krūmuose, žiūrim, kad eina Šimonis, Vėželis, daug vyrų, visi kirvius ant pečių užsidėję, pjūklais ant kailinių apsijuosę, tai ir išsigandom. Manėm, kad ginkluoti.

Ir juokiasi. Sako, kaip bijai, tai visko bijai. Išdavikų nebuvo. Trakimas [slapyvardžiu Genelis] vaikščiojo. Jo niekas iš apylinkių neišdavė, maitino ir savo rūbais rengdavo, kad nepažintų.

Sugrįžimas

393e. Tokiom gyvenimo sąlygom ilgai negalėjom ištvert, pradėjom sirgti, vaikai susirgo džiova. Rudenį grįžom namo. Vieną dieną, kai tėvas pjovė kviečius, atėję enkavedistai pradėjo šaukti: „Kas leido gyventi namie?" Į tai tėvas atsakė, kad jau nėra kur dingti, darykit, ką norit, visi vaikai susirgo, galit vežti Sibiran. Bet tėvai buvo girdėję, kad vežti Sibiran jau uždrausta. Tada tėvui buvo liepta prisiregistruoti ir leido gyventi namie. Džiaugėmės, kad namai buvo likę sveiki. Daiktai, baldai visi seniai buvo išvežti. Viską išvežė, net indus, net peilius. Sako, buvo numatyta griauti ir namus, vežti Žasliuosna ir statyt mokyklą, bet nespėjo. Viską Žaslių rusai tvarkė.

Buvo labai sunkūs laikai, nebuvo nei gyvulių, nei maisto, nei švaresnio rūbo. Gerų kaimynų, giminių dėka gavom skolon kumeliuką, telyčią, prisiauginom karvę. Dieve, kaip buvo sunku: valgyt nėra ko, tik tos kaimynų vaikų išgelbėtos bulvės, iš lentų sukalė lovas. Jau prisiauginom paršelius, jau lyg ir pradėjom atsigaudinėti. Visi daug dirbom, žemės pūstos nelaikėm, sėjom, auginom. Rodės, vėl gyvenimas iš naujo prasideda, bet ne, ėmė tvertis kolūkiai, vėl viską atėmė.

Viską paėmė

393f. Kai viską iš mūsų namų vežė, tai atsivarė kaimynus, kad padėtų krauti. Kai jau viską išnešė, tai pamatė ant lubų supiltas avižas. Ir tų nepaliko. Liepė kaimynams susiūti dvi paklodes ir pylė iš viršaus tas avižas ant paklodžių, o jas laikė keturi žmonės iš kraštų. Pasakojo, kad jie tyčia paleido vieną kraštą, avižos išsipylė an smėlio. Sako, rusai keikėsi, ale žmonėm nieko nedarė.

Kai vedė karves, tai atėjo kaimynų jaunimas ir sako: „Mes pas juos dirbom prie statybų, liko neužmokėta. Gal galit mums vieną karvę atiduoti?“ Bet karvės jie nedavė, sako, jei norit – tai pasiimkit bulves. Taip mums liko nors bulvės.

Turėjom didelį gražų veidrodį spintoj. Mama bandė jį nunešt kaimynams, bet viskas jau buvo aprašyta. Kaimynai bijojo imti, tai mama sako, tuščia jo, nereikia, kad žmonės per mus kentėtų, ir paliko namie. Vėliau jau matėm jį pas Gumbį iš Pustakiemio. Tikriausiai buvo iš jų nupirkęs, nes buvo siuvėjas, ką gi jam sakysi.

Buvau nuvažiavus Kaunan, archyvan, kur visi konfiskuotų daiktų aprašai, bet ten ne visi mūsų daiktai surašyti, oi, ne visi. Daug kas dingo be žinios. Ką parašė, ko neraše; dalinosi, kaip norėjo.

Sunkūs laikai

393g. O po karo visko buvo. Kartą Vilniuje mama eina pro Aušros Vartus, žiūri – tupi moteriškė. Ji tik su suknyte, skara apsisupus ir tiek verkia, tiek verkia, o prie jos mažas vaikutis

valgo gabalėlį duonos. Kai mažas duonos trupinėlis nukrito, jis pasilenkė, tą trupinėlį žemėj susirado ir įsidėjo burnytėn. Mamai labai jo pagailo, ir ji, pati iškentėjusi daug skausmo, priėjo arčiau ir prakalbino moteriškę. Kai tik ta moteris išgirdo lietuviškai šnekant (tuo metu Vilniuje mažai kas šnekėjo lietuviškai), ji puolė mamai ant kaklo prašydama pagalbos. Ji bėgo iš Rusijos, pateko į Vilnių, kur nieko nepažino, pinigų neturėjo, o lenkiškai šnekėti nemokėjo, todėl jau antra diena vaikšto po miestą nieko burnoje neturėjus, niekas jos nepriima. Vieni ją suima, kiti paleidžia, liepia eiti namo, o ji visai jėgas pabaigusi tom gatvėm vaikščiodama. Tai mama ją ir parsivežė iš Vilniaus. Bet mes patys taip prastai gyvenom, kad negalėjome jos su vaiku išlaikyt, todėl mama nuvedė ją pas Zinkevičienę, kuri gyveno viena su motina ir galėjo priimti moterį. Zinkevičienė ją priėmė, ir ji gyveno pas ją, kol parašė laiškus broliams, susirado savo gimines kažkur Žemaitijoje.

Pas Marcinkevičius po karo irgi gyveno moteris su vaiku. Ji pirkdavo viščiukus, juos pjaudavo, sutvarkius veždavo į Vilnių, pardavinėjo, taip ir pragyvendavo. O jos vaiką tuo metu žiūrėjo senukai. Paskui ji kažkur išsikėlė. Tas vaikas išaugo, baigė mokslus, gavo gerą darbą. Tada jis prisiminė senukus, kurie jiems padėjo sunkiu laiku. Atvažiavo jų ieškoti, bet senelis jau buvo numiręs, tai pasiėmė senutę ir laikė ją iki mirties. Kai ji numirė, atvežė ir palaidojo prie senelio kaime, žmones kvietė gedulingų pietų.

Verbavo

393h. Visokių buvo ir partizanų. Jei kas turėjo kokį piktumą, kartais keršijo. Pati girdėjau vieną kartą šnekant, kad reikia eit Migūčionin, nušaut Arnatkevičių Romasių. Dabar aš galvoju, tę nebuvo jokių komunistų, jokių blogų žmonių. Kame reikalas, kaip galima taip imt ir nušaut? Verbuotų buvo. Juos įdarbindavo ar į partizanus atsiųsdavo, jie ir darė visokius negerus darbelius, o žmonės galvojo, kad čia partizanų darbas.

Žinau, Šuoliuose jaunimą vakarėlyj nurenginėjo. Dabar tik išaiškėjo, kad išdavikai. Išaiškėjo, [o] tada niekas nieko nesuprato.

Abromiškės. – Marijona Kundrotaitė-Vanagienė, g. 1928 m., kilusi iš Migūčionių.

Susišaudymas

394a. Mes gyvenom netoli Peliūnų kaimo, o tenai buvo daug partizanų. Kas tai jiems pasakė, kad Macijausko sūnus turi automatą. Tai jie atėjo, apsupo Macijausko trobą, bet Macijauskai jau buvo spėję iš namų pasitraukti. Kažkas pranešė stribams. Jie užvažiavo per brastą kalnan, ir kilo didelis susišaudymas. Brolis Antanas buvo prie ežero, tai atbėgo ir sako, kulkos tik zvimbia. Parėjo sesuo iš Koncepto ir pasakė, kad guli nušautas Kazlauskas. Sako, žmona verkia, o jis guli kieme. Jis mat norėdamas, kad jo namų neuždegtų, užsidėjo baltą paklodę ir išėjo kieman, galvodamas, kad jo nešaudys. Jie, sako, jau atsitraukinėjo, būtų jau išėję, bet vienas stribas atsisukęs pavarė per jį iš automato. Argi žmogus galėjo apsiginti?

Paliko ramybėj

394b. Buvom ką tik iškūlę javus, gale kluono dėjom šiaudų kūgį. Žiūrim – eina an štikų, šaudo, tai bėgam trobon. Paskui arčiau, arčiau, prie trobos priėjo ir šaukia: „Vychodi.“ Išėjau, inrėmė durtuvą krūtinėn ir rėkia: „Bandit, čevo bežal?“ Seserys pradėjo verkt, rėkt, šuva puolė lėkt pro namą, tai jie paleido seriją iš automato in tą šunį, o kulką rekošetu nuo pamato tiesiai jų kojosna, vos nesužeidė. Jie tarpusavy susibarė, insivarė mane trobon, viską išvertė, pasiėmė sesers auksinį žiedelį ir išėjo.

An rytojaus vėl atėjo. Matė, kaip pro mumį nulėkė partizanai. Įtarė, kad aš jų draugas, bet nebuvo tikri, tai tik pasakė: „Sčastie, što ty molodoj.“ Man ėjo tik septyniolikti metai, tai paliko ramybėj.

Visko buvo

394c. Kartą atėjo stribai, paėmė Ščerbavičiaus Ignasių, kad padėt šovinius nešt. Tas eina iš paskos. Stribai atsisuka – kad jo jau nėr. Sako, nemokėjo saugotis. Eina stati, per susišaudymus nešliaužia.

Peliūniečiai irgi nebuvo atsargūs. Ateina kaiman, vaikšto po žmones, pasirenka maisto ir nesislepia. Buvo tokių, kurie pranešinėjo. Tuoj ir stribai, kariuomenė atvažiuoja, puola. Mūsų broliai turėjo plovuose, salelėj, pasistatę slėptuvę. Kartą kai šaudėsi, tai visas mūsų namas drebėjo. Broliai buvo slėptuvėj, galvojom, kad juos užpuolė. Rodės, ateis ir visus iššudys. Tę buvo Dumbliuko ežeras užaugęs, plovai, akivarai. Kartą, jie sėdi tę slėptuvėj ir girdi: „Kuda idioš?" Jau galvojo, kad juos ras, nes buvo sumindytas takas. Bet, matyt, kažkas ėjo pro šalį, tai jie to tako nepastebėjo ir praėjo pro šalį.

Abromiškės. – Česlovas Kazakevičius, g. 1925 m., kilęs iš Perkūnakiemio.

Peliūnų partizanai

395. Pokario metais Peliūnuose buvo daug partizanų, žmonės slėpėsi nuo rusų kariuomenės, ėjo miškuosna. Mūsų kaime labai daug jų čia prišaudyta. Per [Švnč.] Trejybę ryte ar septynis nušovė. Pas mano dėdę, tėvo pusbrolį, iš vakaro vyko gegužinės pamaldos, po pamaldų – šokiai. Ir jie atėjo iš miško. Aš parėjau namo anksčiau, ba mama barė, kad nevėluočiau. Tik parėjau, girdim – šaudo. Apskundė. Bėgo in visas puses – vieni in mišką, kiti in Anykšto ežerą, ale kap užėjo rusų kariuomenė, tai visus iššaudė. Ryte pas mumį atėjo stribai, tėvui liepė kinkyt arklį ir nusivarė su padvada, tėvas turėjo sušaudytus vežt in Semeliškių žydų kapines. Ir daugiau vyrų važiavo. Veždava ar Žiežmariuosna, ar Semeliškėsna ir laikydavo aikštėj.

Kap sušaudė tris brolius Seliutas. Juos užpuolė bunkerij. Sako, tę bunkeris buvo didelis, su vingiais po žeme, ale kur tu pasidėsi, kai užeina kariuomenė. Liepė jiem lįst lauk, jiej nelindo. Gal

patys nusišovė, gal juos iš automatų kliudė, ale visi trys negyvi. Paskui Kietaviškėse palei kryžių gulėjo. Vienas iš Jagėlonių, vienas iš Stančikų, du Česoniai ir trys Seliutai iš Peliūnų. Motina atėjo bažnyčion, tai ir mes nuėjom pažiūrėt. Trys vaikai, trys jos sūnūs, guli, o ji pažint jų negali. Guli visaip suvartyti, kniūbsti, aukštielninki, pajuodę. Ji tik iš kojinių juos pažino, buvo numezgus visiem žalias kojines. Nabagė skara apsigaubus pastovėjo ir turėjo nueit, ba skrebai stebi, žiūri, ką darysi, klausinėja. Paskui tuos senukus išvežė Sibiran, tę jiej ir numirė.

Mano tėvas irgi slėpėsi nuo kariuomenės pusantrų metų. Buvo išėjis miškan, ale tę, tam bunkerij, juos utėlės ir blusos užpuolė, tai parėjo, išsikasė tvarte bunkerį ir slapstėsi namie.

Naktį ateina trobon, nusiprausia, pavalgo, tep ir gyvenom. Jauni turėjom dirbt išmokt.

Peliūnai. – Jadvyga Bliujūtė-Jarašienė, g. 1923 m.

Apie partizanus

396. Burbiškių kaime buvu Lietuvos partizanų. Buvu broliai Kuzinevičiai, Taletavičius Pranas. Apie jo žuvimą yra sudėta daina. Jis žuvu Slabados kaime, Šriupšos lauke. Jis, menu dar, buvu labai gražus bernas, apvaliu veidu. Jiej dvieju su Kuzinevičium Ignasium miegoju an šienu, anksti užėju skrebai. Tadu Kuzinevičius insiknisu giliai šienan, palei balkiu ir liku gulėt', o Taletavičius, pravarde Klajūnas, bėgu. Tai visai netoli ir nubėgu, už kokių 100 metrų jį pašovi. Dar buvu gyvas, ale skrebai jį pribaigi su dūrtuvais. Paskui jiej grįžu atgal' kluonan ir ieškoju kitų, visu šienu badi, verti, ale Ignasius buvu labai giliai insiknisis, jo nepasieki. Tadu jiej pastati sargybu, o Šriupšus tardi, muši, dauži, ale kų tį. Gal jiej ir nežinoju, kad pas juos šiene miegoju partizanai, tadu palaidu. Kuzinevičiui nėr kap išeit'.

Kalaušieni, sena moteris, ji nešioja ilgus andarokus iki žemei, tai susisuka moteriškus rūbus tuosna andorakuosna ir nuneši jam. Jis persirengi boba. Uždėju šerokini andaroku, apvilku nažutku, skarela galvu aprišu. Saka, tiej skrebai mati, kap ji iš-

ėja, ale pagalvoja, kad boba, ir nežiūrėja. Tep jis ir pabėga. Ilgai slapstėsi, paskui užsiregistrava ir lika gyvas.

Kalaušis buvu jo seseries vyras. Tai jo motina, Kalaušieni, jį ir perrengi. Jiej gyvena Kolukiškių kaime.

Jo tėvus, kap ir daug kų, išveži Sibiran, ale paskui visi grįžu.

Liutonys. – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1923 m., kilusi iš Balceriškių.

Susišaudymai

397. Pas mus ateidinėjo partizanai, nakvodavo. Prisimenu, troba pilna priklota šiaudų, mama pečiuj verda didžiulius sagonus maisto. Ėjo ir skrebukai. Kartą, kai pamatė ateinant skrebus nuo Lekavičių, tai pabėgo per ežerą pakrūmėm. Kažkas apskųsdavo. Žmonės kalbėjo, lyg kaimynas, Macijauskų Alpukas, bet kas dabar sužinos.

Macijauskų buvo keli broliai. Vienas iš jų mano seserį buvo paėmęs, tą, kur nuo pono atmušė. Bet jo broliai kažkokių ryšių turėjo, nes kartą partizanai labai sumušė jų tėvą. Matyt, turėjo kokių sąskaitų. Buvo ir susišaudymų, neramumų. Kartą, kai partizanai atėjo, sesuo atnešė nuo aukšto kumpio kaulą ir rodo. Sako, jau nėra ko virt, nėra mėsos.

Kartą brolis važiavo namo iš Gilučių, kur nusivežęs kuliamąją kūlė javus, ir sutiko du rusų kareivius. Prieš brolį važiavo kokia tai moteris. Tai ji, pamačius kareivius kely, užsuko pas žmones į sodybą, o brolis važiavo tiesiai. Jį sulaikė, atvažiavo Gojaus miškan, o toj vietoj, kur reikia suktis keliuku an Perkūnakiemio, paėmė iš brolio rankų vadeles, jį peršovė ir, išmetę iš vežimo, viską nusivarė sau. Brolis parėjo namo, mėnesį pasirgo, Trakuose ligoninėj gulėjo, bet buvo peršauta pažiaunė labai stipriai, net kiton pusėn kulka perėjo, tai prasidėjo gangrena ir numirė.

Labai nerami vieta pas mus buvo. Kartą sesers vyras atvežė mergaitę pas babą pabūt, bet kai pamatė, kas pas mus dedasi, tai pasiėmė atgal.

Iš Vindziulių giminaitis slėpė labai gražų arklį, tai pas mus atjojo, norėjo palikt, bet greitai pasiėmė, nes čia ėjo ir ėjo partizanai, paskui juos – skrebai.

Abromiškės. – Vaclova Kazakevičiūtė-Jančiauskienė, g. 1929 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

Partizanai

398. Pas dėdę Kazakevičių užeidavo Peliūnų partizanai. Mačiau, kaip pas babą jie nakvojo, valgė, valė pistoletus. Tai ir aš, vaikas, lendu pažiūrėti. Vienas jų juokais kyšt man pistoletą, jau norėjau imt, op – jis neduoda. Tai kaip insiverkiau, tai gal parą verkiau, niekas negalėjo nuramint.

Vienąkart kažkas juos paskundė, kad jie Perkūnakiemy pas mano babą. Tai atvažiavo skrebai ir nuo Lekavičių pusės pradėjo šaudyt. Mes su Valyte buvom laukuose, tai lėkėm namo tiesiai per lubinų laukus, o lubinai sausi, tik pur pur pur čežėjo nuo kulkų. Gal jie mus partizanais palaikė. Ant rankų aš laikiau katę, žiūriu – visos rankos kruvinos. Maniau, kad mane sužeidė. Namie žiūrim – katė jau visai leisgyvė. Nabagė, ji mane išgelbėjo nuo kulkos.

Abromiškės. – Algis Girsa, g. 1941 m., kilęs iš Salų, ir Valė Girsaitė, g. 1942 m., kilusi iš Salų.

Sušaudyti vyrai

399. Buva labai sunkūs laikai. Pati matiau, kap Semeliškėse an aikštės atveži vežimu prišaudytų vyrų, išverti pusnuogius, kruvinus. Priėjau pažiūrėt', tai tuoj pripuoli rusiškai klausinėt': „Gal tava čia guli?“ Gulėja ir pažįstami, ale niekas, net tėvai, negalėja prisipažint'. Paskui juos versdava duobėn už miestelia, naktim užkasdava.

Žmonys, saka, savus dažnai atsikasdava irgi naktim, kas nebijoja. Nebuva kam pasiskųst', vieni kitų bijoja.

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

Besislapstant

400. Paskui prasidėja neramūs laikai, ėja karas, paskui vėl užėja rusai. Vienukart jis dari tvoras palei keliu, kad užėja kareiviai su šunim, enkavedistai, ir paėmi jį. Ateina kaimyni, saka, paimi tava Kazi. Jį vedi Vylniun, ale vedi ilgai. Ėja iš kaima kaiman, rinka vyrus pakelėj, paskui juos iš Vylniaus išveži Ukmergėn. Gavau žiniu. Raša, kad veš frontan, ba dar Vokietijoj karas buva. Praša, atvažiuok, nori atsisveikint'. Aš jau buvau nėščia. Jo brolis pakinki arkli, saka, nenuveisi tokia kelia, ir nuvažiavam Ukmergėn. Žiūrim, aina pulkai, apdulkijį, purvini, nevalgį. Kap apstoja vežimu nabagai, nor po gabaliuku praša, tai aš išsigandau, sakau jam – pats dalyk, ba tau neliks. Kiek pašnekėjum, klausia, ar girdėt', ar bėga kareiviai? Tai sakau, jei pabėgsi, reiks miškan ait'. Saka, vis tiek bėgsiu. Ir išvažiavam.

Kokiu trečiunakt girdžiu barkšt barkšt langan – parėju. Oi, Dievuli, kas dabar bus? Inlaidam, pamaitinam, perrengim. Paskui jis saka, aš išsikasiu kluone po šienu bunkeri ir pasikavosiu. Tep ir padari. Ale mum reikėja jo kareiviški rūbai sudegyt', nesupratom. Po savaitis jis jau sėdi būnkerij, brolis kulia klojime, kad ateina ablava. Žiūriu, jo rūbai guli. Mama sirguliava, lovoj gulėja, saka, dėk po paduška, neieškos. Baltinius, tuos kareiviškus, pakišau, o kelnes nešu kluonan. Brolis saka, inkišk sląstuosna, kur pacukus gauda, tį neieškos. Tai ir inkišau. Paskui po tos ablavos jis išėjo pas tetu pasikavot'. Atėjo antrukart, visku verti, badi šienu ir rada tas kelnes. Va, tada tai jau nieka nešnekėja, ale už brolia ir išsivedi. Po šiai dienai nėr.

Po kiek metų pasakoja vienas žmogus, kad juos veži Sibiran ir uždavi kokios supuvusios silkis. Brolis jau namie būdamas skųsdavosi skrandžiu, tai, matyt, neišlaiki ir numiri, ba tas žmogus girdėja, kad „umior Jukavičius". Matyt, išmeti kur iš traukinia.

O Kazys ilgai slapstėsi, namie visai nesirodi, gyvena pas dėdi, pas tetu, o daugiausiai tai miškuose, raistuose. Saka, kap aina ablava, tai guli raistuose, pelkėse, krūmuose. Ir naktim nakvoja, tep ir pagadina sveikatu, gava širdies ligu ir kepenys sugeda. Po kiek laika jau laida grįžt' namo, užsiregistruot', o namie lauki dvi

šeimynus, reikėja ir brolia vaikus žiūrėt', brolienei padėt', sunku buva. Paskui jis vis labiau sirga, sirga ir numiri.

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

Daugsevičių tragedija

401a. Kaimynai Daugsevičiai po karo turėjo vyresnius sūnus, kurie slapstėsi nuo rusų kariuomenės ir turėjo išsikasę bunkerį miške, bet pareidinėjo namo. Pavasarį pas juos suvažiavo giminės sodint bulvių. O kažkas susekė, kad jie pareidinėja namo persirengt, pavalgyt, ir pranešė. Jie ruošiasi sodint bulves, susėdo pavalgyt, žiūri – ablava. Sūnūs puolė bėgt, Alfonsą jau bėgantį nušovė. Vytas kaip šoko per langą, tai jį vietoj nušovė, kabojo persisvėręs per langą, tėvui bėgant peršovė ranką. Bėgo ir atvažiavusios pusseserės, tai vieną nušovė, žarnas jai paleido. Paskui dar sodybą, namus pakūrė.

Motina, jauniausias brolis ir viena iš pusseserių, Janė iš Pakalniškių, spėjo pabėgt. Tą Janę irgi buvo peršovę. Atėjo pas mus visa kruvina, mama jai paklojo an žemės, sudraskė drobines paklodes, stabdė kraujavimą ir davė žinią namiškiams, kad ją paimtų.

Paskui kaimynai susikalė tokią būdą ir joj gyveno, bet tėvą po poros savaičių vis tiek nušovė ir pakasė kažkur šiukšlyne prie Semeliškių. Už tai, kad sūnūs buvo „banditai", nėjo armijon, slapstėsi.

Anelkos tragedija

401b. Kaimynų dukra Anelka mergose turėjo vaiką, mergaitę. Vieną vakarą girdim šaudant. Paskui langan kas tai beldžiasi. Mūsų piemuo gulėjo už stalo ant suolo, sako, beldžia langan. Tėvas atidarė, žiūrim – Anelka su mergaite ant rankų ir jos brolis kurčnebylys. Kaip tik tėvas juos įsileido, tas kurčnebylys palindo po lova, po duonkepe, kuri ten buvo padėta, Anelka rėkia: „Manį šaudo. Kur dėtis?" Mergaitę savo, Nastutę, numetė pas mamą į lovą, tai tėvas jai sako: „Tu bėk miškan, atidarysiu duris in tą pusę, [nes] čia tavę ras." Ją išleido, mergaitė pas mamą rėkia, brolis po duonkepe kriokia iš strioko, o čia jau atlekia su šautuvais. Rėkia:

„Kur ta Anelka, ta kurva?“ Tėvas sako: „Čia nėr, neįleidau.“ – „O kieno šitas vaikas?“ Mama sako: „Čia mano vaikas.“ Išėjo.

Ryte atsikeliam, nueina tėvas šerti [gyvulių], kad kluone Anelkos jaunesnis brolis ir sesuo kampe sutūpę dreba. Atsivedė juos, pamaitino ir tik tada sužinojo, kad jų tėvus sušaudė, jie jau negyvi. Tik Anelka pabėgo.

Giminės turėjo didelius namus, gerai gyveno. Tai sako, kai užėjo rusai dar pirmąkart, prieš karą, tai viską iš jų atėmė, atvažiavo ir viską išvežė, nieko nepaliko. Kaip užėjo antrąkart, tai sūnus Adomas slapstėsi bunkeryje, jį aplink apsupo, tai jis susisprogdino granata, tėvą tada nušovė, o jauniausias sūnus Boleslovas slėpėsi pas gimines Ašakieniuose. Bet ir tenai užėjo ablava, jis išsigando, bėgo Girelės miškan ir nesuspėjo, jį nušovė.

Stovėjo dideli tušti namai, paskui padarė mokyklą.

Vindžiuliai. – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

Iš gyvenimo istorijos

402. Žemės daug turėjam, tai buva instatį in buožes. Buva Pastrėvij toks Petka. Atvažiuoja jis ir klausia: „Medzikauske, kur tavo vaikai?“ Tėvas jam ir saka: „Jauniausias armijoj.“ Tas klausia: „Armijoj? Kariuomenėj? Parodyk dokumentus.“ Tėvas parodi. Tada ir neveži Sibiran. Reiškia, aš išgelbėjau šeimynu nuog Sibira.

Petka, kap rūsas, tai geras buva. Žinoja, kų veš, perspėdava, gałėjai pasislėpt'. Kaimynus norėja išvežt'. Kai tik rūsai kieman atvažiava, tai sūnus Andrius bėgt', tie šaudyt', tai jam koju peršovi, ale jis vis tiek pabėga. Paskui, vėliau jį paėmi, savaiti pralaiki, ale jau palaida. Visu gyvenimu kojų tempi.

Kariuomenėn manį paėmi per prievartu. Dyrbau lentpjūvėj. Po kara, suirutė, kaimynas dyrba ir aš pasiprašiau. Priėmi. Padyrbau tris savaites. Vienu dienu žiūrim – atvažiuoja rusai karininkai. Atėja ir klausia: „Jaunas vyras, ar čia dirbi?“ Sakau: „Dirbu.“ Tai net namo neišlaida, nei namiškiam pasakyt', nei apsirengt' nedavi, išsivedi su darba rūbais ir nuveži Trakuosna, net neklausi. Trakuose patikrina daktarai, nustati, kad tinkamas. Mama, per žmones

sužinojus, dar spėja atvažiuot'. Kų gi, uždėja man an krūtinės sava škaplerius ir išvažiava verkdama. Dar ėja frontas. Meldžiausi kasdien. Kai nuvežė pirtin, tai rusų leitenantas, pamatis mano škaplerius, liepi nusiimt'. Aš jų nenusiėmiau, tai jis priėja ir nutrauki tuos škaplerius man nuog kakla ir meti žemėn. Senas žilas majoras, pamatis, ką jis padari, liepi jam pakelt' ir atiduot' juos man. Saka: „Gyvuly tu, ką darai! Jei jis tiki, tegul sau tiki, tai ne tavo reikalas." Taigi, atsiėmiau sava škaplerius, susirišau ir išnešiojau an kakla visu tarnybu. Gal' jiej manį ir nuo fronta apsaugoja, kų gali žinot'. Daug iš mūsų atsarginio bataliona išsiųsdava frontan, a man vis nekliūdava. Dar ėja mūšiai su vokiečiais, daug iš mūsų ėmi papyldymui, bet manį Dievas išsaugoja, net leitenantas man saki: „Tava laimi." Amurske buvau. Tį labai šalta.

Ilgai buvau neženotas. Jau senbernis, jau 43 metų. Mama numiri. Atvažiava dėdi, klausia: „Tai kų, vaikeli, vargsti vienas?" Sakau: „Vargstu." Tai jis man ir saka: „Važiuojam, nuvešiu in geru mergaiti, tvarkyngu, darbščiu, ar nori?" Pagalvojau ir sakau jam: „Nu, gal' jau ir laikas." Tai jis nusiveži mani pas savi. Atvažiuoja pusbrolis, saka, mana kaimynka labai tikus merga, tvarkynga, važiuojam. Pakinki arkli ir nuvažiavam. Paskui jos tėvai pas manį atvažiava, apžiūrėja ūki. Namas didelis, ūkis neaplaistas, tai liepi atvažiuot' ir padarim metrikaciju. Paskui Žiežmariuose ir šliūbu paėmim. Tep ir apsiženijau.

Gilučiai. – Bronius Medzikauskas, g. 1916 m.

Čigonų sušaudymas

403. Mūsų krašte buva viska, niekas ir striokų nebijoja, ba buva ir strošnesnių dalykų.

Tį Gackuose nuog Saliamona lika tušti namai, tai atsikrausti gyvent' čigonai. Dideli šeimyna – dvi dukterys, trys sūnai ir tėvai. Jiej kaimynam nieka nedari, du vyresni sūnūs ir duktė ateidinieja an šokių Gackuose. Paskui jiej kur tai išieja, nigdi jų nebuva matyt'. Ale vienudien atieja toj vyresnė duktė ir praša pas mamu, kad laist' juos permiegot'. Skaita, aš namie bijau miegot'.

Mama saka: „Ateik, atsinešk usiklot' ir miegok." Kad vakare ateina visa jų šeimyna. Mūs mama pečių kūrina, verda vakarieni. Pirkia mūs buva dūmini, dideli. Toj cigonka praša, kad ir jai laist isivirt', saka, pavalgysim ir aisim namo.

Gerai, isiviri ir jiej, da atieja diedi, tievelia brolis, tai visi pavalgi. Po vakarienis diedi išieja namo, kad ir apsupa visu namu. Intieja ginkluoti pirkion ir klausia mamu: „Ar laisi juos šaudyt'? Susirink sava vaikus, tau nieka nebus, ba jei jiej išbiegios, bus ir jum." Mama persiganda, saka: „Jūs valia, aš gi nieka negaliu padaryt'." Brolis mana atłieki, jiem rankas bučiuoja, praša: „Nešaudykit." Ale kur tau – visus juos kampe pirkios ir pakloja. Tievus ir mergu, ir vaikuti – visus. Ir palika. Saka: „Iškask darže duobi ir užkask juos, jiej to užsitarnava."

Kap jiej išieja, mama visus an rogutių ir sutįsi tan jų naman. Saka, buva atłiekį ir vyriausi jų vaikai, ale jiej parieki, parieki, paraudoja ir vėl' kur tai išłieki, nekavoja tievų, palika tį. Kaima žmonys susirinka ir pakavoja an Mackonių kapinių.

Mūs pirkioj mama kiek šlavi aslu, kiek pyłi pelanų, vis kraujai sunkėsi. Paskui mes pasistatim pirkių Pakalnės kaime, iš tį išėjam.

Pastrėvys. – Pranciška Taurienė, g. 1940 m., kilusi iš Pakalnės.

MITOLOGINĖS SAKMĖS IR PASAKOJIMAI

Vaivorykštė

404. Vaivorykštė kaip upe nueina, tai siurbia vandenį, gali žmogų įsiurbt, ji turi žiotis. Žmonės sakė, matė, kaip upėj atsidaro žiotys ir siurbia vandenį.

Giedraitiškės. – Bronė Bičkauskienė, g. 1936 m. kilusi iš Aukštaitijos.

Žvaigždės

405. Mama man rodė ir žvaigždes, sakė jų vardus: Grigo Ratai, Šienpjoviai, Šiaurinė, Aušrinė.

Elektrėnai. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m., kilęs iš Beižionių.

Audra

406. Seniau, kaip kyla didelė audra, viesulas su griausmu, tai žmonės sakydavo, kad turtuolis pasikorė, jo dūšią velniai pragaran neša.

Sakydava: „Kiba kas pasikorė?“

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių.

Senelis Dievas

407. Kartą sėjo žmogus rugius. Žiūri, eina per lauką seneliukas, lyg ubagas būtų. Priėjo ir sako: „Labai gerai išdirbta žemė, turėtų geri rugiai išaugti.“ Žmogus kad supyko: „Aš ir be tavį žinau.“

Rugiai išaugo tik ten, kur senuko pereita, pėdos įmintos. Visa kita sunyko.

Abromiškės. – Domicelė Kumeliauskaitė-Apanavičienė, g. 1925 m., kilusi iš Lekavičių.

Perkūnas degina namus

408. Kartą susibarė anyta su marčia. Buvo karšta diena, langai atidaryti. Marti įpykus išmėtė senosios paduškas per langą, šaukdama: „Eik iš namų, kol lietaus nėra! Eik iš namų, kol lietaus nėra!"

Anyta tempia per trobą savo skrynią, viskas aplink bilda. Staiga, kad trenks perkūnas, tiesiai į trobą. Tai toks gaisras buvo, kad trys namai sudegė.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

409. Mano vyras našlys buvo. Su kaimynu Mikaliūkščiu arklius ganė palei ežerą, an pievos. Prie upelio tę buvo visi mūsų budinkai. Tai kap užejo koks vėjas, štormas, baltas stulpas kap ejo, tai išsigando visi, net arkliai išbėgiojo. Potam, trečion dienon, perkūnas trenkė, visus namus sudegino.

Sako, prieš smertį jo boba keikė, kad negyvensi su kita šiuose namuose, aš tau nieko nepaliksiu, kad ženysies. Tai gal ir sudegino, ką žinai. Daug vargo buvo, kol pasistatėm kitus. Ir klojime gyvent teko, ir an kampo.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

Aitvaras

410. Senobiniai žmonės buva gobšūs, turėja aitvaru. Vienas gaspadorius vakare iškepa kiaušinienės ir neša kluonan. Tarnas dapilnina, kur jis aina, ir mata, kad atskrenda du aitvarai lyg raudoni žalčiai, kap ugnis, kap žarija ir ėda kiaušinieni.

Tas tarnas, saka, kitu vakaru, kap gaspadorius atnešė kiaušinieni, jų suvalgė ir pylnu puodu pridėja. Pilnina, kas bus. Atlė-

kė tiej aitvarai jau valgyt'. Vienas saka: „Košė." Kitas: „Šūdė." Vienas: „Košė." Kitas: „Šūdė." Ginčijosi, ginčijosi, iš piktumo łėkdami uždegė kluonu ir pabėga. Sudegė kluonas.

Abromiškės. – Ona Kazlauskienė, g. 1934 m.

411. Apie Sabonius ejo visokių baikų. Mano tėvas, prisikasis smalėkų, pas juos degino anglis kalvei. Tai jis ir sakė, kad Sabonio diedukas (nežinau, ar tep gali būti) šėrė aitvarą.

Sako, prikepė didelį bliūdą kiaušinienės ir šaukia: „Čertok, čertok!" Sako, kai suėda tą kiaušinienę, tai paskui išvemia auksinius pinigus. Argi būtų jiej toki bagoti, auksuose visi? Tam aitvarui buvo pastatytas kambariukas, tę jį ir maitino.

Mano tėvui, kap kalviui, tas diedukas buvo davęs 10 tų auksinių pinigiukų. Paskui broliai po pečium pabarstė tuos pinigus, tėvas labai barėsi.

Gudbalis. – Marijona Suslavičiūtė-Markevičienė, g. 1925 m.

Velnias

412. Tėvelis Gabriliavos fermose dirbo vedėju. Buvo vasara, reikėjo vežti šieną. Tai visą dieną dirbus, vežė jau vakare. Čia dar perkūnija užgriaudė, tėvas skuba, krauna šieną nieko jau talkon nekviesdamas, lietus čia pat. Skuba, krauna, pats pamindo ir susikeikė: „Nors velnias padėtų." Žiūri, eina koks ponaitis iš raisto. Priėjo ir sako: „Tai vienas veži? Gal padėti?" Pasimetė tėvelis – žmogus svetimas, nepažįstamas, nepatogu. Tas tik strykt mikliai ir jau ant vežimo. Kad ims krauti, kad ims krauti, net dulka, tėvelis vos spėja didžiausius plakus padavinėti. Sudėjo dvi kupetas, jis ir šaukia: „Duok dar." Trečią, didžiausią, sukrovė, sumynė, kartį užrišo. Tėvelis jo klausia: „O iš kur tu eini?" Tas nesako, numykė kažką: „A, iš ten..." Dabar tėvelis kviečia jį važiuoti pavalgyti vakarienę, jis atsisako ir kad šoks nuo vežimo taip toli, kad net kojos į viršų kilsterėjo. Tai pamatė tėvelis, kad jis su kanopom ir suprato, ką jis čia prisišaukė.

O velnias mikliai nėrė į krūmus ir dingo. Parvažiavęs namo iš vežimo šieną vos beišpešė – taip stipriai buvo sumintas.

Konceptas. – Genutė Pupalaigytė, g. 1943 m.

413. Velnią gali prisišaukt švilpdamas. Užtat kambary negalima švilpaut. Kojų supt po stalu negalima, sako, velniuką supi. Velniai vaikščiojo po šokius. Jei labai nežiūrėsi, gali ir nepažint, gražiai pasipuošę buvo – išsipustę. Reikia nosin žiūrėt (tik vieną šnervę turi). Ilgai jie nešoka. Po dvyliktai išeina, dingsta.

Žmogų, sako, galima prakeikt, buvo kalbų.

Elektrėnai. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m., kilęs iš Beižionių.

414. Iš po akmenų išlįsdavo velniukai. Sako, gaudė vaikus.

Elektrėnai. – Benigna Vailionytė-Stabingienė, g. 1926 m., kilusi iš Peliūnų.

415. Kaimynas man bajino, kaip su velniais buvo susitikęs. Sako, ėjo jis namo per raistą ir susitiko kokį ponaitį. Tas veda jį, veda ir atvedė kur tai. O tenai puota didžiausia, vyrų aplink stalą prisėdę, visi nematyti, pypkes rūko. Jis ir sako, gal manę čia velnias vedžioja, ir persižegnoja. Žiūri – aplink jį tik kelmai didžiausi, pagalys prieš akis atkištas, čiut nenusidūriau.

Elektrėnai. – Elena Dubosaitė-Pliskauskienė, g. 1938 m., kilusi iš Girnakalių.

416. Po darbo išgėręs su vyrais ėjau namo. Kad būt arčiau, pasukau tiesiai pro Orio ežerą. Einant pro ežerą, taip apsunkau, kad kojų nepavelku. Galvoju – čia dabar, namo nepareisiu. An kranto pirtis stovėjo. Užeisiu, galvoju, pailsėsiu. Užėjau. Atsisėdau karališkai an suolų, kur žmonės periasi, šilta, snausti pradėjau. Tik žiūriu – iš kampo išlenda du velniukai, jaunukai, gražūs, su mažais ragiukais, ima mane jie po parankėm, o su stimburiais vis man per užpakalį, per užpakalį. Ir vedasi.

Kur dėsiesi, einu einu ir nieko nejaučiu, o jie vis ragina – pirmyn, pirmyn. Buvo ruduo, ir pajutau, kad bangos pliuškena. Tai lyg atsitokėjau, žiūriu, jau virš kelių vandeny bestoviu. Jau aš vandenin investas, dar keli žingsniai – ir viskas, Braziuko nėr.

Išsigandau labai.

Girnakaliai. – Antanas Brazys, g. 1923 m.

417. Kitukart vėl miegu toj pačioj lovuj, žiūriu – an lovus kraštu sėdi velnias. Matau – juodas juodas, kasmuotas, išsižiojis, liežuvis raudonas, ilgas, dantys balti balti. Aš in jį, jis in manį, tai kap užrėkiau iš visu vieku: „Velnias!“ Net viskas suskambėju. Žiūriu – nieku nėr. Dingu.

Liutonys. – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1932 m., kilusi iš Balceriškių.

418. Ejo kartą vienas bernas namo, buvo tamsu, paklydo, žiūri – atsidūrė ties Obenių kapinėm. Jau apsidžiaugė kelią suradęs, tik an prieš jam – velnias. Išdžiūvęs toks. Ir nepraleidžia. Bernas ir šiaip, ir taip bando pereit, o velnias vis an prieš. Pradėjo abu imtis. Ką tę imtis – bernas drūtas buvo, tai surišo velnią ir paliko. Parėjęs namo sako: „Velnią surišau.“ Ale kas tę eis naktį žiūrėt.

Ryte nueina – krūmas surištas, sumazgytas. Tai tau ir velnias...

Obeniai. – Kazimieras Pranskevičius, g. 1936 m., kilęs iš Baubonių.

419. Seniau arklius ganė naktigoniai. Sujojo kartą miškan, supančiojo arklius, kad jie toli nenueitų ir girdėtųsi metalinių pančių skambėjimas, kad naktigoniai galėtų kiek pasnausti, susikūrė laužą pasiklojo jermėkus, visi sugula ir šnekasi. Žiūri – ateina žmogus, pasilabina, pritupia prie laužo. Vienas naktigonis žiūri, kad jo nosyje tik viena skylutė, tai niūktelėjo draugui ir tyliai jam sako: „Žiūrėk, čia gi velnias.“ O tas ir išgirdo. Sako: „Ai, tu daug matai, o tavo arklį velnias nunešė ir paskandino.“ Ir dingo.

Vyrai nusigando, net arklio nėjo ieškot, laukia ryto. Kai jau prašvito, žiūri – tikrai nėra to žmogaus arklio. Eina ieškot ir randa arklį juodame liūne, jau tik galva išlindusi, o prieiti neįmanoma. Taip ir paskendo tas arklys.

Konceptas. – Genutė Pupalaigytė, g. 1943 m.

420. Kaimynas nusivedė į turgų karvę, pardavė, pasiėmė pinigus ir eina namo. Einant pro Lemeno ežerą ateina jam prieš koks tai ponaitis ir klausia: „Ar gera buvo karvė?“ Žmogus ir sako jam: „Karvė tai labai gera, ale jau pardaviau.“ Tas neatstoja: „Aš ją atpirksiu, daugiau sumokėsiu.“ Ir siūlo užsirūkyt, sako, sėskim, pasitarsim.

Tai susėdo abu ir užsirūkė to ponaičio cigaretę. Pabunda – vakaras, sėdi vienas an Lemeno ežero kranto, nei karvės, nei pinigų. Tai parūkė!

Migūčionys. – Joana Vėželytė-Arnatkevičienė, g. 1931 m., ir Janina Lešinskaitė-Alkovikienė, g. 1927 m., kilusi iš Kakliniškių.

421. Mana diedukas su tėvu važinėja in Semeliškes, medienų vežė an pora arklių su rogėm, tai pasakoja, kad Semeliškių miškan invažiavus arkliai tik stabt ir sustoja. Sustoja, sustoja, kame reikalas? Diedukas an tėva būrba: „Kur čia invažiavai, an kelma užsirovei.“

Buva jau vakaras, tympt tympt – arkliai netraukia. Išlipa vienas, kitas, šiaudų iš vežima išsitraukė, uždegė, apeja aplink – niekas niekur neužkliuvį. Tai diedukas ir sakys: „Kiba velnias arklius užlaikė.“ An to žodžio arkliai ir nuvėja. Net spjaudėm.

Pasiroda, kokia tai galybė, arkliai gi čia, ne žmogus.

Abromiškės. – Antanas Vėželis, g. 1947 m.

422. Susivėlino žmogus grįžti namo, važiuoja jau naktį. Jį susistabdė koks tai žmogus, tamsoj gerai nesimatė, ir pasiprašė pavežamas. „Gerai, jei tau pakeliui, – sako, – sėskis, parvešiu.“ Insėdo tas galan vežimo ir nieko nešneka, tai žmogus jo ir nešnekina.

Važiuoja, važiuoja taip abudu tylėdami, ale kas čia daros, kad arklys jau visai vežimo nepatraukia, ratai tik girgžda. Atsisuka atgal – ogi vežime riogso didžiausias akmuo. Ir išrist jo nepajėgs, ir baisu. Šiaip taip privažiavo iki namų, tai visa šeimyna tą akmenį pakalnėn vos nurito.

Elektrėnai. – Benigna Vailionytė-Stabingienė, g. 1926 m., kilusi iš Peliūnų.

423. Žmogus važiava palei kapines, atsisuka – ogi vežime koks tai kelmas inristas, nežinia, kap jis atsirada. Sustoja, išmetė kelmų, važiuoja toliau – nieka.

Tai grįžis saka: velnias buva kelmų inritis. Kažin...

Žebertonys. – Elena Jankūnaitė-Zinkevičienė, g. 1922 m.

424. Pasakojo, kad kaimynas buvo Vievyje, išgėrė ir važiavo namo per mišką. Tai ant kelio pamatė stovintį žmogų, kuris prašė pavežėti. Kaimynas sustojo, paėmė tą žmogų, jis įsėdo į vežimo galą ir nieko daugiau nešneka.

Važiavo, važiavo tylomis. Parvažiavęs prie kaimo, atsisuka – gi vežime didelis kelmas riogso.

Elektrėnai. – Jadvyga Levickienė, g. 1928 m., kilusi iš Aleksandriškių.

425. Prie Semeliškių ir kaimynui buva. Važiuoja, vadinas, irgi žiemos laike, žiūri – an kelia sūris guli pamestas. Sustoja žmogelis, pasikasė galvų – kas čia gałėja jį pamest'. Insidėja vežiman ir važiuoja, saka, bus šeimynai, pavaišysiu. Parvažiuoja, ateina pirkion ir saka pačiai: „Aik, bobut, atsineši sūrį iš vežima." Ta išeina, žiūri vežiman – nėra jokia sūria, tik kelmas didžiausias kėpsa.

Ateina ji pirkion, spjaudosi. „Kų čia, – saka, – sudurai ar kų? Gal gyrtas, kap tu jį inkėlei, tų kelmų?" Senis išeina – nei to sūria, nei to kelma, tuščias vežimas...

Abromiškės. – Antanas Vėželis, g. 1947 m.

426. Vieną naktį eina toks muzikantas namo, žiūri – jam an prieš koki tai bernai. Ir kviečia jį, sako – užeik, pagrosi, išgersim. Jis ir sutiko. Sako, tikrai taip buvo, nemeluoju. Sako, intėjau pirkion, tę daug jaunimo. Jis grojo, grojo, prie jo pinigus visi dėjo, visi šoko, šoko. Paskui lyg koks miegas suėmė, lyg ką.

Atsibunda ryte, kad guli an kupsto vidurij klampiausio raisto, smuikelis palei šoną, o aplinkui arklio mėšlo rutuliai ratu sudėti. O aplink tokia tankumynė, kad tę ir dieną neinteisi. Ir kas tę jį invedė?

Elektrėnai. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m., kilęs iš Beižionių.

427. Mana dieduka laikais vyrai labai dažnai aidava žvejot'. Ažerai buva pilni žuvies, ir sau žuvies reikėja, ir parduodava. Tai po žvejybos visada rinkdavosi toj karčmoj. Tiej seni žmonės buva stiprūs ir, saka, šnapsa gorčiu išgėrį gałėja dar alaus bačkuti išgert', ir pasėdėt' buva mėgėjai. Jau kap išeis karčmon, tai dvylika valandų prasėdi.

Mana diedukui po tokių pasisėdėjimų ainant namo per tų senu alksnynu ir pasivaidena. Saka, ainu namo, šilta, žiponu atsisegis, ainu takeliu per alksnynu, takelis tį siauras tarp krūmų, žiūriu – sėdi koks tai ponaitis, gražiai juodai apsirengis, ir rūkia. A diedukas irgi rūki liūlku. Kaime nebuva mados praeit' pro žmogu tylom, tai saka: „Oi, labas vakaras, ir aš parūkysiu." Jis man, saka, alksneli palanki, aš an to alksnelia atsisėdau, rūkom, šnekamės. Klausia, iš kur ainu, aš jam atsakau. Man an minties jo pypki – tokia graži, kap auksini, o mana gi paprasta, medini. Kad jis ir sakys: „Davai, keičiam pypkes." Apsidžiaugiau, sakau: „Davai." Jis man sava, aš jam – sava. Ir išsiskyrėm.

Ryte pabudis noriu rūkyt', verčiu visas žipona ir kelnių kišenes – nėra pypkės, tik kokia tai teliuka ar ožiuka kanopėli išdžiūvus mana kišenėj. Ir kas čia man indėja toki daiktu? Paskui diedukas aina alksnynan, randa tų vietu, kur abudu su ponaičiu sėdėja, randa tų palanktu alksniuku, žiūri – šalia jo ir pypki guli. Jo, paprasta, medini pypki. Tai buva džiaugsma diedukui, kad ponaitis pypki jam palika.

Mijaugonys. – Boleslovas Pruskas, g. 1928 m., kilęs iš Anykštos.

428. Aigulys aja iš Semeliškių Žuvyčiuosna, saka, pavarga, atsigulì an žolės. Kad atlakia toks tai ponaitis ir jį kelia, saka: „Negulėk čia, kelkis.“ Tas dar neskuba, galvoja, gal' susapnava. Žiūri – ir vėl' atlakia, ir vėl' jį piktai vara. Saka: „Jei čia gulėsi, pamatysi, kas tau bus.“ Ir nuvėja miškais kap koks vėjas.

Aigulys atsikėli, persižegnoja ir visas išsigandis pareja namo. Saka: „Velniu matiau.“

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

429. Seniau, kai mes eidavom į vakarėlius, mama sakydavo: „Persižegnok, kad piktoji dvasia nepristot.“ Sako, pasidaro ji tavo berno, kurį tu myli, pavidalu ir jis pernakt tave kamuoja kaip tas bernas. Paskui prieš dieną jis pranyksta, ir tu sėdi viena, ir nežinai, kas atsitiko. Taip dar mamos mama sakė, kad piktoji dvasia gali apsėsti merginą.

Abromiškės. – Domicelė Kumeliauskaitė-Apanavičienė, g. 1925 m., kilusi iš Lekavičių.

Paslėpti pinigai

430. Vienam žmogeliui buvo patikėta paslaptis – kur užkasta bačka su auksu. Naktim pradėjo jam vaidentis. Ateina velnias ir prašo, kad jam atiduotų bačką, kur auksas supiltas. Žmogus negali velniui svetimos bačkos duoti, eina pas savininką. Sužinojęs, kad velnias ateina bačkos prašyti, savininkas ateina pas tą žmogų ir lieka nakvoti. Pasitaria tos bačkos neiškasinėti, tegu velnias pats pasiima, jeigu jam reikia. Sėdi abu ir laukia. Neilgai trukus ir velnias beldžia: „Duokit bačką.“ – „Pats ir pasiimk, jei tau jos reikia, tik pinigus mums atnešk“, – juokauja vyrai.

Po kurio laiko subilda durys, pačios atsidaro, velnias meta du maišus auksinių ir pats su bačka dingsta.

Konceptas. – Genutė Pupalaigytė, g. 1943 m.

431. Vienas žmogus užkeikė savo pinigus, nunešė juos miškan, užkasė ir viršun užkrovė savo išmatom*. Miškas yra miškas.

Už medžio tupėjo kitas žmogus, viską matė ir paėmė tas išmatas, parnešė namo, pečiuj gražiai išdžiovino, smarkiai sumalęs išgėrė.

Tada išsikasė pinigus ir juos sėkmingai išleido. Nieko jam nenutiko, gyveno laimingas.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

*Matyt, šis veiksmas buvo atliekamas sakant tam tikrą užkeikimą.

432. Labai anksti ryte dėdė važiavo pas seserį Užuguostin, tai pakelėj iš po akmenio iššoko rudas teliukas ir bliaudamas nubėgo. Žmonės sako, kad reikėjo gaudyti, nes anksčiau pinigus laikydavo jautuko odoj – bus buvę pinigai, užkasti po akmeniu.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

Gegutė

433. Kai gegutė kukavo, žmonės būrė – jei an juodo, dar nesužaliavusio miško užkukuoja ar užgriaudi pirmasis perkūnas, bus blogi metai, nederlingi, sunkūs. Jeigu gegutė atskris prie namų ir užkukuos – negerai. Liudo, mano vyro motina, dar sveika buvo ir vaikščiojo. Vienais metais atskrido gegutė ir užkukavo, tai motina sunkiai apsirgo ir 10 metų sunkiai sirgo – jai vargelį iškukavo.

Giedraitiškės. – Bronė Bičkauskienė, g. 1936 m., kilusi iš Aukštaitijos.

Pelėda

434. Pelėda – ji ūbauna visokiais balsais. Jei laukiesi vaikelio, ji pirmoji praneša, verkia kaip vaikas vakarais. Jei prieš mirtį, tai ji kitaip ūbauja, lyg rauda.

Pelėdos gyveno kluone, drevėj prie namų.

Giedraitiškės. – Bronė Bičkauskienė, g. 1936 m., kilusi iš Aukštaitijos.

Kregždė

435. Kregždžių lizdų nedraskė, sakė, būsi kregždžiuotas an nosies. Vaikai to nenorėjo.

Elektrėnai. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m., kilęs iš Beižionių.

Paukščiai

436. Jei paukštelis atsitrenks langan, žinok, kokiu nor naujienu išgirsi.

Abromiškės. – Pranė Kučinskaitė-Greželienė, g. 1912 m., kilusi iš Sabališkių.

Voras

437. Vorų nemušė, sakė, laimę neša.

Elektrėnai. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m., kilęs iš Beižionių.

Žalčiai

438. Gervaraisčia durpyne tį raistas plaukioja, pliurzė juoda. Vandeniu aina žalčiai. Akskavatornykas Aptukas saka: „Atsikeliu ryte, lovoj vaikai miega. Žiūriu, koks čia raistas yra. Žaltys, didelis žaltys, vaikam gale kojų susisukis ir miega. Kap pakrutinau patalus, tai tik šmukšt po lova ir po grindim."

Vasaru, kap šilta, kibirai nuo piena lauke an tvoros džiūsta, tai šliaužia in tuos kibirus. Ale inpili piena, išgeria ir iššliaužia. Mušt' jų negalima.

Važiavau in karvi, palei raistu buva pririšta, tį usnės sulig galvai. Važiuoju per brūzgynus, kad žaltys iš po ratų tik šmukšt, ale nesutryniau.

Migūčionys. – Elena Vėželytė-Vėželienė, g. 1944 m.

Vilkai

439. Senutė Stirnienė aja Batrakų keliu, žiūri – prieš vilkų ruja. Moteriškei striokas. Tai ji atsitūpė an žemės, kailinius an galvos užsidėja. Mana, kas bus – tas, vis tiek jau nepabėgs. Jei draskis, tai ar atsitūpusiu, ar bėgančiu. Buva girdėjus, kad, saka, kų vilkienė daris, tų ir kiti...

Vilkienė atėja, koju pakėlė, nusišlapina. Visi iš paskui, visa ruja, aja iš aiłės ir šlapina, koki gal dešimt, paskui visi nuvėja miškan. Parėja apšalus, ale kas tau – džiaugės gyva likus, ne do to.

Migūčionys. – Elena Vėželytė-Vėželienė, g. 1944 m.

440. Anksčiau buva vilkų, viduržiemij kasdavosi po tvarta pamatais. Anksčiau betona nebuva, pamatai akmeniniai, apipilti žemėm, tai pasikasinėja, kur avys, paršai. Medžiotojų nebuva, žmogus naktį per miškų aidamas turėja turėt' kokį peilį ar kų, ba gałėja ir žmogų užpūlt'.

Naktigoniai guli, girdi, lyg kur loja, lyg kvatoja. Paskui vėl' tyku, paskui jau arčiau lyg cha cha cha, lyg kas, ir jau visai netoli. Jei pasiėmė šiaudų kūlį, uždegė, kad va, saka, už kokių trijų metrų priekines kojas pakėlis, krūtinį išvertis arklinis vilkas. Stovi ir žiūri. Čia gi ugnis dega, tai pastovėja, pastovėja, apsisuka ir nuvėja, nekibina arklių, ugnies vis tiek pabijoja.

Senukas gyvena, tai jis lupdava skūras. Jei koks gyvulys nudvesia, tai veža jam, kad nuluptui. Jis tį atokiau nuog kaima gyvena, tai dvėselienų sumeta tį duobėsna. Naktį kad prilakia vilkų, tai tį tik blykčioja akys kap su prožektoriais, momentaliai sudraska, tik kauleliai lieka.

Abromiškės. – Antanas Vėželis, g. 1947 m.

441. Dėdė gyveno už Semeliškių. Važiavom, o kumelė turėjo kumeliuką ir jis visur lakstė kartu su kumele. Tai turėjom strioko. Žiūrim, iš miško iššoka vilkas ir eina šalia vežimo. Apmirėm vežime, o kumeliukas iš kitos pusės lenda po kumelės priekinėm kojom, prisiglaudis prie jos. Ir važiuojam tep. Nei vilkas nesitraukia, nei kumeliukas neišlenda iš po kumelės. Paskui lyg atsitokėjom, pradėjom su botagu daužyt per vežimo šonus, barškint, rėkt. Gerai, kad ir laukymė pasirodė. Kai miškas baigėsi, vilkas vėl inlindo krūmuosna, o kumeliukas, nabagas, vis po kumele, tiesiai po kumele. Tep ir išvažiavom iš to miško.

Migūčionys. – Joana Vėželytė-Arnatkevičienė, g. 1931 m., ir Janina Lešinskaitė-Alkovikienė, g. 1927 m., kilusi iš Kakliniškių.

Panelė Švenčiausia

442. Pradžioj, kai buvau dar jaunas, buva Lietuva, paskui atėja rūsai. Pabuva metus, atėja vokiečiai ir juos išvari. Paskui vokie-

čiai paimi manį kariuomenin, pusantrų metų jiem tarnavau. Kap jau manį palaida, parėjau namo, tadu paimi rūsas ir jam tarnavau pusantrų metų, abiem po pusantrų metų atitarnavau.

Pas kų geriau tarnaut'? Žinoma, pas vokiečius. Ir rengi, ir maitina geriau. Pas vokiečius išmokau valgyt' daug saldumynų, davinėja ne tik marmelada, ale ir sausainių, šokolada, saldainių. Maistas buva geras. Pas rūsus – šlapia duona, sriuba, vienas vanduo, visi buva nusilpį. Karininkai saka: „Užimkit Vokietiju, tai tį sklepuose viska rasit." Va kap.

Aš Dievui tikiu. Buva įdomus dalykas.

Vokiečiai kap paimi, tai nuveži Vylniun, iš Vylnia traukinin ir Latvijon. Iš Latvijos Estijon tai jau pėsti žygiavom, Narvon, prie jūros. Pabuvom tris mėnesius ir vėl' pėsti iššygiavom. Po Leningradui, prie Kronštata buvom. O tį pilia rūsai. Dvi savaites buvom, paskui atsitraukim kokiuosna Velikije Luki raistuosna. Tarnavau transporte, turėjom arklius, mulus, viskų frontui vežim, kas buva reikalynga: ir maistu, ir amunicijas. Gyvenam palapinėse. Mes tį buvam keturi lietuviai, gyvenam kartu vienoj palapinėj, o vokiečiai atskirai. Ryte kap atsikeliam, tai iš po patiestų patalų iškratam gyvates, ba jų tį buva pilni raistai. Turėjau kompasu, sugalvojau bėgt'. Tik švintant pabudau, ainu tykiai, dairaus, žiūriu – an žemės guli koks tai juodas, blizgantis piršta ilguma daiktas, kap dėželė kokia. Paėmiau, atidariau, o tį Panelės Švenčiausios abrozdėlis. Tai vėl' jį ton dėželėn indėjau, paėmiau ir nebėgau. Nešiojau jų visur su savim, ir ji manį gelbėja, niekur nei mina, nei kul'ka manį nesužeidi. Kartų vediau arkli, sviedinys po gelžkeliu sproga, manį koks tai ūkas nutrenki. Žiūriu – arklys guli, o aš gyvas, net nesužeistas. Nuveini in frontu, nuveži, ko reikia, aplink viskas sproginėja. Vienukart pririšau arkli ir nuvėjau šonan. Atvedi arkli lenkas, tai kap sproga šalia tų arklių sviedinys, lenku vokiečiai tokioj niekočioj apkasan atvilka visu kruvinu, jis tik ranka mum pamosikava ir nieka daugiau apie jį nežinau. Niekas tį fronte mum nieka neaiškina, nebuva kada. Tį prabuvau tris mėnesius, paskui palaida, išdavi dokumentus ir palaida namo.

Jau karas ėja per Lietuvu, tik grįžau, už savaitis ir rūsai atėja. Neužilga gavau šaukimu. Išėjau pas rūsu. Tį tris mėnesius mokina šaudyt', kariaut', mumį ruoši frontui. Jau apginklava, aprengi kažin kur palei Biežancu ar Klyncu ir stovėjam kap atsarginiai. Tuom laiku ir karas pasibaigi, padėjam ginklus, palaida namo. Aš visur nešiojaus tų Paneli Švenčiausiu, ji manį saugoja.

Po kara grįžis namo apsiženijau, vaikus išauginau, tai kap vyriausiu sūnu šauki kariuomenin, jam daviau tų Paneli Švenčiausiu ir jį jinai išsaugoja. Jis tarnava palei Leningradu prie raketų. Saka, veži vienu raketu, labai dideli, apie trisdešimt tonų, tai išardi an trijų dalių. Mana sūnus dalyvava jų pervežant ir, saka, kap tik užkabina su kranu, kap kėli, tai lynas neišlaiki ir trūka, o toj raketos dalis ir krita žemin. Ji svėri apie 10 tonų, tai karinykai paskui saki – didelė laimė, kad nesproga. Jei būt sprogus, aplink nieka būt nelikį, tik dešimt metrų duobė. Tai jis man tep bajina grįžis ir grąžina man Paneli Švenčiausiu su visa dėžela.

Jaunesni paimi Vylniun, surinka juos iš visos Lietuvos ir jau ruoši išvežt' Afganistanan. Ir vėl' laimi – jį atskyri, pasodina lėktuvan ir nuveži Rygon. Iš Rygos – tiesiai Vokietijon. Jis išvengi Afganistana, ale įdomus dalykas – tį jau Vokietijoj rūsai iškrati visku ir rada tų dėžuti. Žinoma, paėmi. Kur padėja, niekas nežina, tikriausiai išmeti kur. Tep Panelė Švenčiausia grįža atgal' Vokietijos žemėj, iš kur buva išvežta kokio nor kareivėlia ir jo pamesta Rusijos raistuose.

Jagėlonys. – Juozas Jarmokas, g. 1921 m.

Rožinis

443. Mana pirmos komunijos ražončius gulėjo stalčiuj. Paėmiau vienukart potieriaut', žiūriu – atsikabinis. Sukabinu, kitukart vėl' atsikabinis. Buva rudas, pasenis. Vienudien paimu – švarus, šviesus, lyg išplautas. Klausiu duktės, toj ir saka: „Taigi brūžini, brūžini kasdien rankose, gal' nusitrynė." Kap tį nusitrynė, kad buva visas parudis, o dabar visi dratukai kap nauji šviečia. Nežinia.

Abromiškės. – Zofija Malašauskaitė-Sabonienė, g. 1935 m.

Paveikslai atsinaujina

444. Prieš Velykas, anksti ryte, jau švita, norėjau keltis. Žiūriu, kas čia yra, kad mana šventas paveikslas lyg pelėsiu apsitraukis visas, nieka nematyt', tik lyg juda visas. Paskui man akyse nuo apačios tik šviesiau, šviesiau, jau ir kojos matyt', ir jau prakartėlė matyt', aukštyn, aukštyn ir nušvita visas kap naujas.

Abromiškės. – Zofija Malašauskaitė-Sabonienė, g. 1935 m.

445. Vyro tėvas buvo labai pamaldus. Seniau sakydavo, kad paveikslai atsinaujina. Jis klaũsė, klaũsė ir sako: „Maliania, spjauk tu į akis, Dievas tau eis paveikslų šluostyt..."

Karageliškės. – Vlada Burevičiūtė-Klimienė, g. 1929 m., kilusi iš Malavolės.

Vaidenasi

446. Kai atvažiava Kietaviškėsna vargoninykas Štukėnas, buva dar jaunas, neženotas, gyvena Laimučių name an būta. Saka, jam vaidenosi. Vakare atsigula, šalta, tai jis užsikloja kailiniais. Dar nemiega, girdi, kap kas ateina ir nutraukia kailinius nuog jo. Jis vėl' užsikloja, užsitraukia kailinius net an galvos, vėl' kas jam tuos kailinius ima ir nutraukia. Pats bajina.

Kietaviškės. – Elena Tamoševičiūtė-Bukinienė, g. 1923 m., kilusi iš Mijaugonių.

447. Ale seniau ir gąsdindava. Buva toks Akulevičius, tai vis mumį gąsdina. Saka, aisit nakčia, tai nabašnikas Šumskas su dideliais vailokais šlept, šlept ir perims.

Abromiškės. – Pranė Kučinskaitė-Greželienė, g. 1912 m., kilusi iš Sabališkių.

448. Išvažiavo mama, vieni bijom, šnekam apie vaiduoklius. Priemenėj tamsu, troboj lempa dega. Atsidarau duris – stovi baltas stulpas. Bijau, neinam laukan. Mama grįžo, sako,

nesigąsdinkit, čia niekada nesirodė, atidarė duris – nėra jokio stulpo.

Karageliškės. – Vlada Burevičiūtė-Klimienė, g. 1929 m., kilusi iš Malavolės.

449. Ainam an šokių. Šokiai buva toj sodyboj, kur dabar mašinų stovėjima aikšteli. An kalniuka stovėja jų svirnas. Žiūrim – palei svirnu koks tai baltas stulpas, lyg su marška kokia aina, aina ir dingsta.

Ajau su bernu, tai nelabai išsigandom, pasijuokėm, kad rodosi. Atėjom trobon, tį visi šoka, tai niekam ir nesakėm.

Abromiškės. – Pranė Kučinskaitė-Greželienė, g. 1912 m., kilusi iš Sabališkių.

450. Tokia merga ėjo iš šokių namo, o kelias ėjo per kapines. Girdi – kas tai šniokščia iš paskui, atsisuka – koks baltas stulpas. Labai išsigando ir bėgt tiesiai per pievą link namų, nei kelio nežiūrėjo. Sako, nendrės tik šnara, tai bėgte parlėkė neatsisukdama.

Abromiškės. – Ona Kazlauskienė, g. 1934 m.

451. Mano duktė kap apsivedė, tai visus metus pas mumį gyveno. Tam kambarij stovėjo sopkė, tai tę ir miegojo. Vieną-nakt pabudus žiūri – kambary stovi juodas stulpas iki lubų. Ji labai išsigando, bijojo ir vyro žadinti, tik perlipo kiton pusėn, prie sienos, ir niekap užmigt negali iki ryto. Tai daugiau jau tę ir nėjo miegot.

Abromiškės. – Ona Kazlauskienė, g. 1934 m.

452. Čia, prie kelio, palei akmenis, kai tik naktį eini, tai koks tai juodas, aukštas žmogus atsiranda ir eina pirma iki vieškelio palei dvarą, paskui dingsta.

Abromiškės. – Ona Kazlauskienė, g. 1934 m.

453. Buvo liepos mėnuo. Palijo. Išėjau kieman, girdžiu anūkė šaukia: „Bobute, aš tetą matau!“ Pro mus eina kelias, manau, eina moteris, nekreipiu dėmesio. Ji vėl šaukia. Nagi išeisiu pažiūrėt. Tikrai – ant dangaus lyg ilgas laivas, jame sėdi žmogus ilgais plaukais, laiko knygą ir, rodos, linksta ant anūkės. Išsigandau. Plaukai ir viskas – pilka, pilka, tik pakraščiai paauksuoti.

Griebiau anūkę ir pabėgau. Paskui žiūriu – nieko nėra.

Karageliškės. – Vlada Burevičiūtė-Klimienė, g. 1929 m., kilusi iš Malavolės.

454. Kaip tėvas buvo jaunas ir vėlai grįždavo iš šokių, jam reikėjo eiti pro pirtį. Eina vieną kartą jis pro tą pirtį ir mato, kad palei pirtį stovi koks tai žmogus. Prieina arčiau, žiūri, kad stovi jaunas vyras su lazdele, su skrybėle, juodai apsirengęs. Tėvas priėjo prie jo ir sako: „Kokio tu velnio čia stovi, kas čia tavęs prašė?“ Jis kažką neaiškiai sumurmėjo, tai tėvas jam kaip voš per snukį, tik viskas sudundėjo.

Žiūri – nieko nėr, tik nagus į sieną nusidaužęs. Va tau ir velnias.

Vindžiuliai. – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

455. Viena merga, tokia Bliujūtė, iš vakarėlio namo ėjo viena. Ar jos kavalieriaus nebuvo, ar niekas palydėti nepasisiūlė, bet ėjo viena. Tę, kur keliukas atsisuka nuo vieškelio ant jos namų, ant griovio kranto sėdi du juodai apsirengę vyrai su skrybėlėmis, su lazdom. Buvo žiema ir labai šviesi mėnesiena. Kap tik ji prie jų priėjo, tai jie ir klausia: „Mergaite, ko tu nori?“ Ji nustėro, išsigando. Tikrai lyg ir žmonės, tik labai keisti. Ji pradėjo bėgt, girdėjo tik šlept šlept iš paskui, ale ji neatsisuko, parbėgo namo, žiūri – nieko nėra.

Palei tą pušinėlį, kur už Pinelių, naktį ėjo mano puseserė, tai, sakė, ir jai pasrodė koki tai tamsūs žmonės. Ale jos nekalbino, tik pasirodė.

Peliūnai. – Jadvyga Bliujūtė-Jarašienė, g. 1925 m.

456. Ryte anksti, kai eidavom su žmona an plento darban važiuoti, tai tuo keleliu, kur an Žebertonių, tai vis eina, eina prieš mus kas tai, prieina krūmus ir dingsta. Ne vienąkart.

Kakliniškės. – Juozas Kučinskas, g. 1929 m., kilęs iš Alinkos.

457. Dziedukas pasakoja. Saka, ainu keliu – prieš manį du koki tai ponaičiai, jauni, su skrybėlėm. Kad žiūriu – jiej tik per krūmus, per krūmus ir ištirpa, dinga.

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

458. Važiava namo, susivėlina ir sutika koki tai žmogu an kelia. Jis ir praša: „Pavežėk tu mana sunduku." „Dėk!" – ir važiuoja toliau. Privažiava revu, tai arklys tik truktelėja ir lyg langviau nuvėja. Atsisuka – nei to žmogaus, nei sunduka, nei pėdsakų nėr.

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

459. Šienava žmogus pievu palei kelali, an dirvona stovėja plūgas. Tuom kelaliu ėja žmogus, priėja in plūgu, atsisėda an jo. Žiūri, žiūri – tas žmogus darosi mažesnis, mažesnis ir visai pradinga, sėdėdamas an plūga.

Geibonys. – Vytautas Vankevičius, g. 1938 m.

460. Kai tėvas išvažiava Amerikan, mama važiava vienųnakt su kaimynu Stepu su reikalais. Tai tas kaimynas šposina, saka: „Va, viena likai, tai dabar tavį teks mergint'." Mama saka, liūdna, kad tėvas išvažiava. [Saka:] „Sėdžiu vežime, verkiu, žiūriu – šalia arklia kas tai joja, lyg raitas, lyg šešėlis koks." Sakau Stepui: „Tu nesijuok, žiūrėk, kas čia joja." Tada ir jis pamatė. Abu išsiganda, galvoja – velnias pristoja. Mama ėmė giedot' šventas giesmes, melstis. Jis vis tiek palei arklį joja, ir gana. Tik už kokio kilometra dinga.

Žebertonys. – Elena Jankūnaitė-Zinkevičienė, g. 1922 m.

461. Mano mamytės tėvelis (senelis) žuvo Pirmojo pasaulinio karo metu. Mano mamytė jauna būdama labai mėgo per rarotas eiti į bažnyčią, o rarotas giedojo labai anksti ryte. Tai ir eiti į bažnyčią reikėjo po tamsiai.

Eina jinai Vaidžionių keliu link Žaslių per krūmus, o ten lyg migla, lyg rūkas koks. Priėjo žvyrduobes ir girdi, kad iš paskos atjoja raitelių būrys, po kanopom žemė dreba, dunda, artyn, artyn. Tai ji išsigandus pasitraukė į griovį, pamatė, kaip kažkokie neryškūs šešėliai pradundėjo pro šalį, ir viskas nurimo. Žiūri – ir kaimynai beeiną. Ji klausia: „Ar girdėjot, ar matėt ką nors?“ Tie sako – nieko. Tai ir ji nieko jiems nesakė. Pagalvojo, kad tėvelis su draugais į bažnyčią nujojo, bet nuėjus jų nerado.

Konceptas. – Genutė Pupalaigytė, g. 1943 m.

462. Kaime seni žmonis daug visokių baikų pasakoja, buva visokių atsitikimų. Buva ir man.

Ganim karves miškuose. Viena karvi vis atsiskiria nuog visų ir aina miškan, krūmuosna, negalima jos nužiūrėt', vis aglynan ir aglynan. Aš lakiu jai iš paskui, keikiu, ach tu rupuže, sakau. Landžioju po aglynus, keikiu. Žiūriu – stovi kokia tai boba, skara apsikėtus. Lyg išsigandau, ji stovi prie didelia stora lazdyna. Žiūriu – tik triaukšt, tų storu lazdynu nulauži ir dinga. Dairausi – nei dūka nėr.

Kap grįžau, skerdžius saka: „Nu kur tu tep ilgai buvai prapuolus, gal' paklydai?“ Aš jam sakau, kas man buva. Tai jis man saka: „Tikriausiai labai keikeisi, užtat tau ir pasirodi.“

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

463. Mana dėdi (tėva brolis), kap buva jaunas, tai su bernais aidava Budzyliuosna an šokių. Grįžta jiej jau švintant' per mišku namo, priaina tokių aikšteli, medžių tį nėr. Žiūri – toj aikšteli pilna mergų, juokiasi, klega. Jiej sustoja, nežina, kap pereit'.

Paskui saka – nu, ainam kraštu. Pasižiūrim in jas ir ainam, o jos visos tį „cha cha cha“ kvatoja, šoka. Jau rytas švinta, lyg rūkas pasikėli ir dinga. Tai, saka, sukaitį namo parlėki ir daugiau Budzyliuosna nėja.

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

464. Kai mama buvo dar piemenaitė ir ganė po mišką, tai vis matydavo kokią tai senutę. Ji nebuvo iš mūsų kaimo, nei iš aplinkinių kaimų, nes žmonės vieni kitus pažinojo.

Apsirengusi ji buvo įdomiai, niekas kaime taip nenešiojo – vieną kartą ji apsitaisius baltai baltai, kitą kartą – jau juodai juodai. Kai praejo pro šalį, pasakojo mamytė, tai visi gyvuliukai į ją sužiuro. Nežinia, kas tai galėjo būti?

Konceptas. – Genutė Pupalaigytė, g. 1943 m.

465. Kaimynų mergaitės buvo labai drąsios. Sako, einam pažiūrėti, ar tikrai vaidenasi. Kai gaspadoriaus nebuvo namie, palaukė, kol sutems, ir eina abi prie tos sodybos. Žiūri – viduje dega lempa. Pamanė, gal kas namie. Priėjo – durys užrakintos. Eina abi prie lango – viduje tikrai dega lempa. Trukterėjo langą, tas ir atsidarė. Lipa pro langą vidun, o iš ten kad puls kažkokia baidyklė, vos spėjo pabėgt.

Tik palei namus atsiduso ir visa drąsa dingo.

Abromiškės. – Domicelė Kumeliauskaitė-Apanavičienė, g. 1925 m., kilusi iš Lekavičių.

466. Buvo toks žmogus. Prisigėrė, ėjo namo ir nežino, kur namai. Žiūri – priešais ateina graži pana, vedasi jį, minkštan patalan guldo.

Ryte pabunda, žiūri – raiste ant samanų kelmą apsikabinęs miega.

Elektrėnai. – Bronius Levickas, g. 1927 m., kilęs iš Lubakos.

467. Baltmiškio pamišky gyveno močiutė, tai sako, pas ją vaidenosi. Balanos nuo pečiaus nukrisdavo, avinėlis iš papečkės išlenda. Sako, tenai velniukai.

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karagėliškių.

468. Mano tėvas sekmadienio ryte išėjo su draugu Dūkštų miškan pagrybaut. Grybauna jie, o čia jau ir mišių laikas ateina. Tėvas buvo pamaldus, tai kalbina tą kaimyną namo, ale tas kaimynas dar nesiskubina, sako – daug grybų, palauk. Tėvas apsidairė aplink, gi žiūri – jo draugas ant medžio pakartas, liežuvis ant barzdos iškištas. Tada tėvas kad suriks: „Štefan!“ Girdi už jo nugaros draugas jam: „Ką?“ Atsigrįžta, gi tas kaip niekur nieko grybauna.

Ale jis išsigando ir nieko tam draugui nesakė, tik namo greit parėjo ir vis dažnai minėjo, kaip jam buvo pasivaidenę.

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karagėliškių.

469. Strošiūnų Šile vagys apiplėšinėjo. Žmonės bijojo vėlai per mišką važiuot. Vienąkart parlėkė kumelė pusiau išsikinkius ir tiesiai klojiman inlėkus sustojo, o tėvas persigandis vežime guli. Kumelė visa apsiputojus, nežinia kas tę jai pasidarė – gal vilkai, gal vagiai. Ale tėvas sakė, miške arklys tik suprunkštė ir kap lėkė, tai net namie sustojo. Kas jam tę, ar koki velniai rodėsi, nežinia.

Mano tėvas tarnavo furmonu pas Selevaitį Kasciukiškių dvare už Žaslių, vežiojo ponus. Tai vienąkart Strošiūnų miške irgi pasibaidė arkliai, tai kap nešė, kap užkabino vežimą, kap trenkėsi in ąžuolą, net išsikinkė – tėvas labai išsigando. Ale susitvarkė ir grįžo, nieko neatsitiko.

Migūčionys. – Joana Vėželytė-Arnatkevičienė, g. 1931 m., ir Janina Lešinskaitė-Alkovikienė, g. 1927 m., kilusi iš Kakliniškių.

470. Jankūnas gyveno palei kapines. Vienąnakt vėlai grįžta namo, girdi, kad kas tai iš paskui eina. Pereina kitan kelio šonan – ir tas iš paskos. „Išsigandau, atsigrįžt negaliu. Tada prisiminiau, kad reikia pereit per tiltą, tai velnias atstos. Gerai, netoli buvo tiltelis, greit nulėkiau. Nieko nėr, perlėkiau, žiūriu – nieko nėr. Ale atgal jau nėjau tuom keliu. Laukiau, kol ims švist, bijojau."

Migūčionys. – Joana Vėželytė-Arnatkevičienė, g. 1931 m., ir Janina Lešinskaitė-Alkovikienė, g. 1927 m., kilusi iš Kakliniškių.

471. Vienu tarpu po karo [Panerių] dvare dirbo rašytojai. Apie 1950-us metus, sako, sėdi Sluckis, rašo. Kad tik koks kamuolys išsirito ir nulėkė. Jis išsigando ir pabėgo iš to kambario.

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karagėliškių.

472. Sako, rūmuose vaidenosi. Mano tėvas dirbo liokajum. Tėvas pasakojo, kad vienąnakt, kai grafai buvo išvažiavę, jis nakvojo rūmuose. „Guliu, – sako, – šuniukas gale kojų pradėjo urgzt, girdžiu – ūžia kas tai." Per langą lyg tai kas insileido vidun, šuniukas urzgia, koja jį paspaudžiu, klausau, kas toliau bus. Knygos kad pradės šlamėt, paveikslai judėt – išsigandau. Paskui vėl tik užūžė ir nutilo, nutilo viskas.

Ryte apėjau visus kambarius, apžiūrėjau knygas – viskas savo vietose, niekas neliesta. Ir kas ten buvo, nežinia. Negaliu pats įsitikint.

Daugiau nieko nepasakojo. Neturi meluot.

Abromiškės. – Elena Čižauskaitė-Gudelienė, g. 1933 m.

473. Gyvena toks žmogus, Markevičius Juza, ale jį vadina Šiaučium. Jis turieja dukterų mergų, tai mes tį vis łiekdavom. Palei juos buva kalnas (dabar tį mišku užsodyta), tai tį buva pirkia, o joj rodėsi.

Tas Šiaučius, mana brolis ir seni kiema žmonys pasiimi rožančius ir nuvėja tenais. Tai nuvieja visi, jau suguli, kad nakciu

kas tai bildu bildu ir inieja per kaminu. Girdiet', kap durelės atsidari. Paskui ir darbuojasi. Atsidari stalniku, džiar džiar varta šaukštus. Stovieja mergaitis puodukas, tai pastvieri tų puoduku ir kap dieja in žemi, tai puodukas dukart atšoka in lubas. Mana brolia čebatai buva padžiauti an priepečka, kad jau čebatai nuog priepečka bildu bildu žemėn ir jau kur tai tįsia juos. Tadu brolis neiškenti, prilliekis – už čebatų ir an kojų.

Tadu girdi – pielavoja pielala, paskui po gyrnom semia pieskas nuog aslus ir pila bonkėn. Saka, negalieja tį būt', nelaida naktim miegot'.

Tai tį pirkių nugriovi, išsikieli iš tos vietus, pasistati arčiau Mustenių.

Pastrėvys. – Pranciška Taurienė, g. 1940 m., kilusi iš Pakalnės.

474. Mana mama dirba Gabriliavos dvare, tai sakė – tį vaidenasi. Naktį kap miegi, tai an aukšta kas tai verpia su rateliais, dauža puodus, malkas mėta. Vežė ir kunigu, ale niekas nepadėja.

Olesis aja namo iš kaimyna palošis kortom, susivėlinis, tai saka: „Kokios baltos ožkos vis prieš manį ir prieš manį." Tik perėja kapus ir dinga, ale, saka, širdis iki namų daužėsi.

Migūčionys. – Elena Vėželytė-Vėželienė, g. 1944 m.

475. Palei namais dar buva. Ajau nakti namo palei žilvičius, visai netoli namų, girdžiu, kad už kluona kas tai spiegia: „Iii, Iii!" Mislijau, kas tai manį baida, gal' ausyse man ar čia kų.

Paskui tik daug vėliau užgirdau šnekant, kad tį, toj vietoj, dažnai kas tai girdisi, vaidenasi.

Abromiškės. – Pranė Kučinskaitė-Greželienė, g. 1912 m., kilusi iš Sabališkių.

476. Diena buva graži, nuėjom kluonan suptis (kadaise supomės kluone, an balkia pasikabinį virves). Tėvas bardavosi, kam brūžinam vadelas supdamiesi, tai užsidarėm duris, užsirėmėm, kad nematyt, ir supamės an lantos, an tų virvių. Tik kad duos

kas durysna, kad užspiegs: „Laiskit!“ Tai mislinam, kad sesuo – ieškom jos, ieškom – niekur nematyt'.

Mama saka, čia šmėkla, ba niekas čia jūsų nekibina, sesuo kaiman išėjus.

Abromiškės. – Pranė Kučinskaitė-Greželienė, g. 1912 m., kilusi iš Sabališkių.

477. Mano tėvas prie raistelio krūmuose turėjo pasistatęs pirtį, kiekvieną šeštadienį ją kūreno. Kaimynų buvo kritęs gyvulys, tai atvažiavo veterinorius Galdikas ir paprašė tėvo palikti vandens – užvažiuos nusiprausti. Kol jis tą gyvulį apžiūrėjo, surašė popierius, visi jau ir išsimaudė.

Nuėjo maudytis vienas. Maudosi, periasi, girdi – kažkas tik brūkšt brūkšt per sienojus iš lauko, nekreipia dėmesio – gal koks gyvulys. Paskui šlumšt šlumšt ir vėl brūkšt per sienojus. Tik bar bar bar į pirties langelį. Galdikas pagalvojo, kad tėvelis ir sako: „Martynai, ką tu, mažas vaikas, kad gąsdint atėjai?“ Žiūri pro langelį – nieko nėra. Ir vėl brūkšt, šlami šlami kitoj pusėj. Kaip išsigąs Galdikas, griebė už rūbų ir visas muilinas, plikas atlėkė į trobą, dantimis kalendamas. Tai apsirengė troboj, vienas namo važiuot bijojo, tėvelis jį lydėjo.

Konceptas. – Genutė Pupalaigytė, g. 1943 m.

478. Pasakojo, kad troboj vaidenasi. Dieną nieko, tyku, o kai ateina naktis, apie dvyliktą kažkas darydavo visokią betvarkę – mėtė daiktus, daužėsi iki gaidžiui užgiedant. Tada nusiramina.

Elektrėnai. – Jadvyga Levickienė, g. 1928 m., kilusi iš Aleksandriškių.

479. Karves ganiau pas svetimus, ale buvu netoli, tai dažnai aidavau namo nakvot'. Tį buvu vieta, kur žmonėm kas tai rodėsi, o man reikėju per tų vietu ait'. Perėjau keliskart, niekas tį man nesirodi.

Vienukart pavėlinau pargint'. Paskui, kol' karves uždariau, sutvarkiau, jau labai susivėlinau, ale vis tiek galvoju – aisiu namo.

Ir ainu prietemy. Ainu takeliu, pievyti, krūmokšniai, tik žiūriu – man an prieš atlakia kiauli su paršiukais. O daug! Gal' kokių dvidešimt. Misliju, kas čia dabar tos kiaulis neuždari, kur ji čia laukais lakstu. Kad tik dalėki ties manim, tiesiai man po kojum ir dingu. Ir toj kiauli, ir tiej paršiukai. Dingu kap ugnin.

Dairaus aplinkui – nei gyvos dvasius. Ir kas tį gałėju būt'? Tikrai kokia užburta vieta ar kas?

Liutonys. – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1932 m., kilusi iš Balceriškių.

480. Ten, kur Baubonių kelias iš Mustenių į Semeliškes, palei Sibirką teka toks bevardis upelis. Jo krantai dideli, tai iškastas kapčius. Gulėjo kartą prie to kapčiaus žmogus. Tai atėjo prie jo tokia juoda katė ir sėdi. Žmogus norėjo ją pašaukti artyn ir sako: „Kycenka, kycenka." O ta kad išsprogdins žalias akis: „Kycenka, kycenka." Tai žmogus kaip nešė kudašių nuo to kapčiaus, net dulkėjo.

Sako, tę vaidenasi toj vietoj.

Obeniai. – Kazimieras Pranskevičius, g. 1936 m., kilęs iš Baubonių.

481. Pasakojo tėvas, kaip su Mikaliūkščiu ėjo naktį iš vakarėlio, iš Sabališkių. Tai palei Gražliaukos upelį, prie pirties, po kojom, iš kažin kur atsirado juodas kačiukas ir taip ėmė kniaukt, taip kniaukt, po kojom trintis, paeit negalima. Užsidegė jie degtuką norėdami pažiūrėt, ogi nieko nėra – nei jokio kačiuko, nei nieko.

Abromiškės. – Aldona Skorupskienė, g. 1931 m.

482. Mama, kai važiavo iš Pajautiškių, užgirdo, kad jai vežime kas užburzgė. Atsisuko, žiūri – tupi toks didelis margas katinas. Mama žiūri, kad vežimo ratai nusimovė nuo medinių ašių ir nukrito. Ji išsigando ir pagriebus nuo kaklo ražončių ėmė šventinti tą katiną ražončium. Tas vėl tik užburzgė ir dingo. Atsitokėjus mama žiūri – vežimas vėl sveikas, ratai nenusimovę, važiuoja.

Netikėjom, ale pasakojo pati mama. Pas mano dieduką Pajautiškėse tai vaidenosi, ateidavo visoki sutvėrimai – tai avys, tai baidyklės kokios.

Gudbalis. – Marijona Suslavičiūtė-Markevičienė, g. 1925 m.

483. Žiemą, gruodžio mėnesį, nueinu aš tęnai, tan kambarin, atnešt pyrago, kad kokia katė perėjo nuo vienos sienos iki kitos prieš manę ir dingo. Atėjau virtuvėn – mūs katė kap gulėjo an lovos, tep ir guli. Tada tan kambarin, užsidegiau šviesų, išieškojau visur – jokios tę katės nėra. Ir kas tę buvo, nežinau.

Abromiškės. – Ona Kazlauskienė, g. 1934 m.

484. Vienąkart einu Šarkinės mišku, girdžiu – žvengia kumeliukas. Prieinu arčiau – gi tas kumeliukas an dviejų kojų stovi priešais ir žvengia. Aš žmogus dievobaimingas, man rožančius ant kaklo. Nusiėmiau rožančių ir užmečiau tam kumeliukui ant kaklo. Tas pradėjo žmogaus balsu prašyt: „Paleisk, – sako, – aš gi žmogus." Tai paleidau.

Mislinu, kad tę velnias kumeliuku buvo pasivertęs.

Sabališkės. – Pranas Šumskas, g. 1922 m.

485. Šimoniukas ėjo naktį iš mergos per Jakelienės kiemą, žiūri – stovi šyva kumelė. Parėjo namo, sako – ne, reikia grįžt pažiūrėt, ar tikrai, ba tokio arklio jie tikrai neturi, o ir pas kaimynus tokio niekur nėra. Grįžta – nieko tenai nėra. Iš ryto ieško – kad nors sliedas koks, nieko.

Migūčionys. – Joana Vėželytė-Arnatkevičienė, g. 1931 m., ir Janina Lešinskaitė-Alkovikienė, g. 1927 m., kilusi iš Kakliniškių.

486. Po kara vaikščioja po kaimus toki vadinami žydai [ir] nešioja prekes. Kartu užėja kaiman toks žmogus, atneši labai gražių skarų, ale niekas neturėja pinigų, tai ir nepirka. Tada jis prašo valgyt'. Nieka gera tį pas tų žmogu nebuva ir valgyt'. Jis saka: „Kų aš tau čia duosiu, kad pats nieka neturiu." Tai

išeinant' jis ir saka: „Paminėsit manį." Ir tikrai pradėja naktim baladotis.

Dar nieka. Ale kap tik jiej susės valgyt', tai arklia šūdas tik pliūmpt bliūdan. Kamuoliukais kas tai iš viršaus mėta, ir gana. Nieka valgyt' negalima. Kožnųroz, kur žmogus ais? In kunigu.

Tas atvažiava, pasikabina palei duris an vinies sava palitu, aina jau arčiau, kad tas jo palitas tik pupt vidurin kambaria, net jis išsiganda. Saka, tikrai pas jumį kas tai yra. Šventina, meldėsi.

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

487. Pas mumį tai bajina, kad Kadariškių laukuose vis kokia tai ugnelė naktimis rodėsi, ne vienoj vietoj, ale lakstė. Tai tį, tai tį, niekas jos negalėjo pagaut', ale vis rodėsi.

Žebertonys. – Elena Jankūnaitė-Zinkevičienė, g. 1922 m.

488. Gerai dar vienunakt miegu, dabar kas tai per grindis nuog durų tik čiūkšt čiūkšt, artyn artyn, in manu lovu ir kad užgrius kas, kad pradės dusyt'. Aš iš to strioku kad užrėksiu: „Palaiskit manį, aš niekam nieku nepadariau." Šokau, kad nieku nėr.

Liutonys. – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1932 m., kilusi iš Balceriškių.

Klaidina

489. Manę tai vienąnakt vedžiojo. Dirbau internate, vaikus sumigdžiau ir išėjau namo. Sakau, tegu naktį ateis vyras, aš namie pabūsiu. Buvo tvartai, fermos karves girdė, tai nežinia kur nuėjau ir niekur negaliu išeit. Žolė iki pusiau, lyg rūkas užėjo, atsisėdau ir sėdžiu. Girdžiu, kas tai duk duk duk, duk duk duk beldžiasi. Pakeliu galvą, žiūriu – Paneriuose, pievoj sėdžiu. Tę netoli buvo šokiai, o toks Marijonas labai gerai polką šoko, net grindys beldžia. Grįžau atgal ir namo nėjau.

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karagėliškių.

490. Buvo ir man. Savo laukuose. Einu namo, kad užėjo koks tai vaizdas – atrodo, miškas, kalnai, medelių viršūnės tik šviečia. Galvoju, kur aš čia nuėjau. Sakau, gal atsidūriau tę, kur partizanai buvo susisprogdinę. Išsigandau, pradėjau rėkt nesavu balsu. Manau, gal koks šuva išgirs, pradės lot, žinosiu, kur eit. Ir tikrai. Kas tai tik „vū vū vū" – lyg šuva būtų. Einu an to balso. O tę kaimyno šuva. Pažinau sodybą. Apsidžiaugiau.

Dar buvau užblūdinęs in mergą eidamas. Palei keliuką augo alksniukai, girelė, žiemą užsnigta, užpustyta. Kap nublūdinau, tai daviau, daviau. Daėjau in griovį, tenai medžių priaugę, iš to griovio išeit negaliu. Paskui užgirdau šunį lojant, an to balso tiesiai ir išėjau. O tę šokiai dunda, ūžia. An rytojaus sakė, mano pėdas pasekė. Tai eita, eita, vėl apsisukta ir vėl ratu atgal tarp tų alksniukų. Kas tę būna – tep pasikeičia akyse gamta, medžiai, nežinai, kur eit, ir gana. Visai nepažįsti vietos... Kas tę užeina an galvos, ar protas užtemsta, ar tę kas vedžioja.

Elektrėnai. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m. kilęs iš Beižionių.

491. Pagrendoj tėvas turėjo paną, tai vis eina šokiuosna, paskui ją palydi ir eina namo per mišką. Buvo toks ežeriukas, raistas. Eina jis pro tą raistą ir pats nežino, kas čia darosi. Eina jis aplink tą raistą, ir gana. Niekaip an namų neišeina, lyg migla kokia an akių užkrinta, lyg dūmus kokius kas tai paleidžia. Kaip prašvito, tik tada parėjo.

Vindžiuliai. – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

492. Tarp Baibūnų ir Pūriškių buvo didelės pelkės. Tiesiai per pelkes buvo keli takeliai. Jais daug arčiau iš kaimo į kaimą nueiti, bet vaikščioti ten vakarais kaimo žmonės vengė – jei įeisi, neišeisi. Mano močiutės sesuo su savo kaimyne, grįždamos iš kolūkio kluono, kur iki vėlaus vakaro kūlė javus, labai skubėjo pareiti, tai nutarė eiti tiesiai per pelkę. Įeiti įėjo, bet niekaip neišeina. Ir ant kelmelių sėdėjo, ir meldėsi, ir ražančiumi žegnojo,

kol nepradėjo švisti, nerado namų. Sušalo, sustiro abi, žiūri – visai netoli namų bestovinčios.

Konceptas. – Genutė Pupalaigytė, g. 1943 m.

493. Tėvai labai nenorėja laist' dukros už berna, o ji vis tiek ženijosi. Tai saka, kap važiava veselija, tai užėja koks rūkas, lyg pablūdina, nusuka nežinia kokiuosna raistuosna, pelkėsna ir tį susmega su vežimu. Tį paskui niekas nėja tosna pelkėsna, saka, velniai gyvena.

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

494. Ruduo. Rūkas. Ainam iš šokių per tų rūku, nieka nesimata. Ainam, ainam plepėdami, žiūrim – vėl' pas tuos pačius žmonis, pas Zinkevičius, atėjam. Juokiamės, ainam vėl', ainam keliuku, pasižiūrim – tį prieš jau Stirnų kryžius. Ainam tiesiai ir vėl' nežinia kap grįžtam pas Zinkevičius, an to paties žmogaus kiema. Tai tep vedžioja, vedžioja, paskui pradėja švist' – parėjam.

Buva ir miške riešutaunant', tai ir tį vedžioja. Miškas savas, gerai žinomas, čia augį, ale niekap an namų neišeinam. Jau tiesiai va, an namų ainam ir ne, apsisukam ir vėl' Kaugonij. Kokius triskart. Tikrai velnias vedžioja.

Migūčionys. – Elena Vėželytė-Vėželienė, g. 1944 m.

495. Kadaise sėjo daug linų, tai juos reikėjo apdirbti. Linams minti kūreno pirtį, kad juos gerai išdžiovintų. Savo pirties neturėjom, tai vežėm į Gilučius pas gimines. Nuvežė iš vakaro, sustatė, kūrena. Iškūrenus vėlai naktį reikia pareiti namo. Kelias, rodos, žinomas, bet užėjo kokia migla. Niekaip negali iš jos išeiti, kelią pametė, paklydo.

Taip ir pravaikščiojo iki ryto, tik ryte pamatė, kad nuklydęs visai į kitą šoną. Tada ir parėjo.

Abromiškės. – Domicelė Kumeliauskaitė-Apanavičienė, g. 1925 m., kilusi iš Lekavičių.

496. Skerdimuose rodosi. Ėjom iš Malašauskų su broliu iš šokių, kad būt tiesiau – nuėjom tiesiai per pupų lauką. Tai kap intėjom tan laukan, tai niekap neišeinam. Žiūrim – vėl palei Malašauską grįžę. Vėl einam an namų ir vėl grįžtam in Malašauską, keliskart šitep. Koks rūkas an akių užeina: kap malamės, tep malamės po tas pupas, niekap iš jų neišeinam. Vis an Malašauskų išeinam. Dar tę šoka, tai grįžom, pabuvom, palaukėm, kol prašvis. Tadu parėjom, nieko.

Migūčionys. – Joana Vėželytė-Arnatkevičienė, g. 1931 m., ir Janina Lešinskaitė-Alkovikienė, g. 1927 m., kilusi iš Kakliniškių.

Raganius

497. Pas Sabonius labai augo grikiai, virė grikinius kleckus. Sako, Sabonis turėjo labai gerą apetitą, valgė labai daug. Mum davinėjo pievą palei juos, eidavom šienaut, tai vaikai vis bijojo senio, jį visi Raganium vadino.

Vasarą, per pačius karščius, vaikščiojo su čebatais. Tiej čebatai net sudžiūvę, ale vis tiek nenusiauna. Apsirengis lininiais baltais marškiniais, susijuosis juosta, su skrybele, o boba su tokiais andarokais. Marškinių rankovės apsiūtos tokiais dantukais, priekij krūtinė visa išdirbta, išsiuvinėta, an juostos du kutosai, – susiriša ir eina. Ale jiej negrėbia tep – kap mes, eina susilenkę. Senis buvo su ūsais, tai ir vadino raganiais.

Gudbalis. – Marijona Suslavičiūtė-Markevičienė, g. 1925 m.

498. Mama pasakojo, kad anksčiau Varkalėse gyveno vienas keistas žmogus. Sako, jei su juo gražiai, tai viskas gerai. Ale jei jį užpykdai – lauk bėdos, pridarys negerų dalykų. Sako, mergos nenorėjo su juo šokt. Tai kap užpyks, tai mergom sijonai tik plumpt ir guli an žemės, o jos stovi vienais apatiniais (sijonus seniau nešiojo parištus an pynelės, an šniūro; ale jis gi nei arti nebuvo, o sijonai kokiu tai būdu atsiriša). Tada bernai kvatoja.

Arba ką tai padaro, kad nesulaikysi oro – šoka ir pumpsi visi, tai jau sarmata.

Sako, jei važiuoja vestuvės ir jį sutinka an kelio, tai skuba jaunajai an akių užmest skarytę ar nosinę, ba, sako, pavers vilkolakiu. Jaunikiui nieko. Lyg koks raganius, su juo reikėjo vis gražiai, taikiai, jo neužrūstint.

Elektrėnai. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m., kilęs iš Beižionių.

499. Inkepė šeimininkė pečiun duoną, žiūri – ubagas atėjo. Ir prašo: „Duok duonos." – „Kad dar žalia", – sako šeimininkė. O tas neatstoja: „Trauk, ji jau iškepus." – „Dar ne, dar tik inkepiau", – aiškina šeimininkė. Senukas išėjo. Šeimininkė žiūri – pečius rūksta, dūmais virsta. Ištraukė duoną, kaip nuodėgulį sudegusią.

Abromiškės. – Domicelė Kumeliauskaitė-Apanavičienė, g. 1925 m., kilusi iš Lekavičių.

Burtininkė

500. Streipūnuose gyvena moteris. Pas ją karvės duoda daug pieno, tiesiog kibirais, ale sako, visas kaimas pieno neturi. Sako, [ji] atima pieną, čeraunykė.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

501. Buvo tokia kaimynė. Kap tik šventas Jonas, tai iš vakaro ateina an mūsų pievos rūgštynių rinkt. Ir, žiūrėk, jau karvei pienas perpus ir prapuola.

Abromiškės. – Ona Kazlauskienė, g. 1934 m.

502. Logminienės bobutė Važnevičienė mokėjo atiminėt pieną iš karvių. Senutė buvo akla, bet mokėjo burti. Pranė atlėkė ir sako: „Žiūrėk, kaip iš kantaro* bėga pienas." Ir paštininkas sakė: kiek karvių pirksi, vis be pieno, atima, ir gana.

Vladzės mama irgi mokėjo atimti pieną. Tai tos karvės jau nei pieno, nei grietinės, vanduo koks bėga. Moterys pasišnekėjo, viena sako: „Aš jai padarysiu. Kai ji ateis ko nors skolintis, tai tu

nieko neduok.“ Kai neužilgo ji atėjo kažko prašyti ir jai nieko nedavė, tai ji labai supyko. Lėkdama tik šiaudų iš stogo išsitraukė. Tada tą karvę parsivedė ir pervedė per rubežių.

Ta būrėja negalėjo užmigt, kol nesusipančioja kojų. Užeina [jai] koks tai drebulys, reikia keltis, vaikščiot.

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karagėliškių.

* Apynasrio

Juodos knygos

503. [Panerių] dvare buvo juodos knygos. Diedukas pasakojo, kad juodos knygos buvo ir Kazokiškių bažnyčioj ant stogo, paskliautėj. Žmonės, kai tvarkė stogą, tai matė.

Dvare buvo ordinaristas. Jo sūnus buvo vaikas, tai abudu su dieduku žaisdavo ir vienąkart pasiėmė iš kuparo kokias tai juodas knygas. Jos buvo juodos, o raidės – visos baltos. Parvažiavo jo tėvas, greit į kufarį ir puolė bart: „Kam rodei knygas?“

Diedukas pasakojo, vasarinėj virtuvėj dirbo virėjas. Jis sugalvojo nueit bibliotekon paskaityt kulinarijos knygą. Jam reikėjo petruškų, tai jis paėmė kokią tai knygą ir pradėjo skaityt, o mintyse vis tos petruškos. O virtuvėj tarnai žiūri, kad jau visa virtuvė užversta petruškom, tada išsigandę pasakė ponui. Ponas nulėkė bibliotekon, atėmė tą knygą iš virėjo ir sako jam: „Kad durnas, tai neimk.“ Kažką ten paskaitė, ir dingo visos petruškos.

Sako, ponai turėjo aitvarų. Gal čia ir buvo aitvaras?

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karagėliškių.

504. Saka, žmogus iš Pakalniškių gava kokias tai knygas, prisiskaitė, tai kap priaja pilni namai vaiduoklių, naktim an aukšta pradėja kūlt' su spragilais, pirkioj kilnot' zoslanu, barškyt', daužytis.

Vežė kunigu šventyt' – nieka nepadėja. Atėja koks tai senis, viskų išsiklausinėja, paprašė tų knygų, žmogus jam jas ir atidavė. Nuog to ir vaidentis nustoja.

Geibonys. – Vytautas Langevičius, g. 1935 m.

„Kas šitą medį kirs, to pati mirs“

505. Vienas vyras labai mylėjo savo žmoną. O ta buvo didelė tinginė. Vyras vis ragina ją dirbti, o ji vis tingi ir visaip išsisukinėja. Ir sumanė: „Padaryk man lanktį, tai ausiu.“ O pati susitarė su broliu, iš kurio medžio reikėtų tą lanktį daryti. Brolis įlipo į medį ir laukia.

Pati atsivedė vyrą prie to medžio ir sako: „Kirsk šitą medį, iš jo bus geras lanktis.“ Vyras jau nusitvėrė kirvio, o medis šaukia: „Kas šitą medį kirs, to pati mirs.“ Vyras išsigando ir nekerta, sako pačiai: „Nei tu ausk, nei tu ką, nereikia to lankčio.“ Ir parsivedė savo tinginę namo, ir nieko dirbti neliepė.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

Melagis

506. Tėvas pasakojo, kad kur tai buvo melagis. Kur tik pasisuka, tę ir primeluoja. Vyrai sugalvojo pasigaut jį ir pamokyt. Žiūri – lekia jis ir nešasi košiką.

– Kur daba, – klausia vyrai, – eikš, reikia pasišnekėt.

O jis:

– Neturiu laiko, upė nusėdo, žuvį košikais gaudo.

Visi vyrai namo, už košikų ir prie upės. Gi žiūri – vėl jiem primelavo.

Vindžiuliai. – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

Vaikai apgavikai

507. Pasakojo, kad iš Vilniaus per Kauną į Šiaulius keliavo keliauninkas. Diena buvo karšta, žmogus pavargo ir užėjo kaiman, vienon sodybon prie kelio. Jis norėjo atsigerti vandens. Duris jam atidarė tuntas vaikų. Kai jis paprašė vandens, vaikai jam ir sako: „Dėde, jei nori, yra alaus.“ Pasėmė gerą kvortą, padavė jam, jis išgėrė. Vaikai siūlo jam dar. „Na, išgersiu dar“, – sako žmogus. Išgeria dar vieną kvortą.

Vaikai jam dar siūlina. Žmogui nepatogu tiek daug gerti, tai jiems ir sako: „Vaikai, pareis tėvas, neras alaus, supyks, gausit

pylos. Dėkui, gana jau.“ O vaikai jam sako: „Nesupyks, tata nesibars, tam alui tata pacų rada, tai dabar negeria.“ Žmogus pasibridinęs jau užsimojo puodu, mes žemėn, o vaikai pradėjo šaukt: „Dėde, nedaužyk, Juziukas myžt neturės kur.“ Va, tau ir alus...

Elektrėnai. – Arūnas Pliskauskas, g. 1968 m., kilęs iš Gojaus.

Sentikio barzda

508. Strošiūnuose gyvena rusas sentikis ir turėja dideli barzdu. Važiuoja jis, važiuoja, ir sugeda jo vežimas. Užvažiuoja kalvėn. „Nu, gerai, – saka kalvis, – aš tau sutvarkysiu, ale reiks palaukt'. O šilta, pavasaris, nuvėja žmogus an dirvona ir užsnaudė. Pamatį, kad jis miega, vyrai sugalvoja pašposaut'. Paėmė aglinės smalos, sutrupina smulkiai ir pribarstė jam barzdon. Saulė šviečia, kaitina, toj smala sušila. Pabunda žmogus – kas čia dabar, pervedė ranka per barzdu, toj ir sulipa, pasidarė kap ragas.

Senis atlėkė išsigandis, vyram juoka – gal' šėtonas čia tau!

Geibonys. – Vytautas Vankevičius, g. 1938 m.

Žydas bijo velnio

509. Žydas turėja dvi karčemas – vienu Pastrėvij, kitu Šarkinėj, tai ir važinėja nuog vienos in kitu. Urbonai turėja varžu nusipynį iš vytelių vištom turgun vežiot'. Tai vaikai palaukė, kol' žydas važiuos pro šali, tykiai iš užpakalia tų varžu jam vežiman inmetė ir pasikavoja krūmuosna. Žiūri, kų žydas daris. Žydas išsiganda, užsuka in Urbonu kieman ir praša: „Išmesk tu man tų velniu.“ Vaikai juokias, kad žydas velnia bija.

Geibonys. – Bronė Sakalinskaitė-Lankutienė, g. 1927 m.

Velnias tvarte

510. Mana vyras vakare nuveina tvartan gyvulių šert', žiūri – kampe stovi velnias, galvu kraipa, galva didelė. Ainam abudu žiūrėt'. Ogi kampe kap karoja košikas, tai virvė atsilaida ir supasi, o prietemy jam velnias pasirodė.

Migūčionys. – Elena Vėželytė-Vėželienė, g. 1944 m.

Pokštai

511. Buva senis Patieka. Saka, jis labai mokėja meluot'. Palei jį karves ganėm. Nuvėjam, užstatėm an durų statinius, balkius tokius didelius, užrėmėm, kad neišeit. Tai senis kap darė duris, kap virta mūsų statinys, tai senia čiut neužmušė. Visokias išdaigas išdarinėjam, ale ne mes vieni, tokia mada buva.

Šnekėja, kad palei kapus vaidenasi, ale ir baikas krėtė. Aina Vera iš durpyna, iš darba vėlai vakare, o Navicka Vytas atsigulis papartyne palei taku laukia. Kap tik ji priaja, jis jai už kojos kapt ir nugriebė, tai ji išsiganda labai, net sirga, buva visu išbėrį.

Mergos ainam iš darba, iš durpyna, vėlai vakare. Atvažiuoja du bernai, paima mergas an dviračių, o mumį dvi, manį ir Veru, palienka, saka – pareisit. Nu, gerai. Kelias vingiuotas, vingis didelis, tai mes abi po tiesumais išlakiam an prieš. Tį auga krūmai, medžiai, aš inlipu verbon, Verutė inlanda krūmuosna ir laukiam jų. O tyku, gražu! Žiūrim, kad jau jas bernai palaidį, aina vienos ir šneka an mumį – va, dabar jos dar tik pusiaukelėj, tai bijos ait'. Aš kap pradėjau medi kratyt', kap užspiegiau, jos kap išsiganda, atgal' in kapų pusi bėgt', rėkt'. Bernai dar netoli buva, atlėkė: „Kas, kas?" Aš tam medij iš juoka negaliu trivot', šaka koju man nuspaudė. Norėjau pasitaisyt', kap stojausi an kitos, kap lūžau, kap łėkiau su tai šaka žemyn tiesiai an jų iš to medžia, šitie vėl' bėgt' ir rėkt'. Užgirda žmonės, kad mergos rėkia, atlėkė su dalgiais, mes abi su Vera bėgt', triukšmas didžiausias...

Migūčionys. – Elena Vėželytė-Vėželienė, g. 1944 m.

512. Seniau kolchoze buva mada visku vogt'. Kasam būl'bas. Kur gražesnės, bobos surenka, užkasa vagoj – naktį ateis, išsikas. Kap sutemė, užsidėjau senu tėva šineli, kepuri vyrišku, raita an arklia davai an tų bobų. Razbickienė išsigandus kap łėkė, galvu prasiskėłė.

Kita tįsė maišu Alkovikienės kopūstuosna, tai visas būl'bas išbarstė, pylnas takas an rytojaus stovėja. Vyras su boba dvieju renka būl'bas, krauna maišuosna, aš lakiu an jų tiesiai. Tai senis išsigandis su nageliais išlėkė an prieš, ale pradėjau kvatot', tai nekirta, pažina manį, kad šposinu.

Migūčionys. – Elena Vėželytė-Vėželienė, g. 1944 m.

513. Susirinko vyrai kortom lošt. Ir Cibanauskas kartu. Mes, mergos, neturim ką veikt. Sakom, einam Cibanauskienę pagąsdinsim. Pasiėmėm baltas marškas, apsisupom, užlipom an jos pirkios lango ir rėkiam: „Ui ui ui." Ir vėl: „Ui ui ui." Žiūrim, kad Cibanauskienė už kirvio ir laukan. Čia jau ne juokas, mes bėgt – ji vytis.

Paskui prašom brolių, kad mamom nepasakytų...

Sabališkės. – Genovaitė Straševičiūtė-Straševičienė, g. 1921 m., kilusi iš Žebertonių.

514. Seniau linksmiau gyvenom, visur dainos, mėgo šposaut. Buvo toks bernas, tai nueina pas kaimynus, po langu nusiauna savo klumpes ir parbėga namo basas per sniegą. Reiškia, įlipo per langą pas kaimyno žmoną, paskui juokiasi.

Abromiškės. – Aldona Skorupskienė, g. 1931 m.

515. Vaikai ganė karves. Kaime gyveno akla moteris, tai ji labai mėgo eiti pas vaikus. Jiems nusibodo, ir jie ėmė iš jos erzintis. Veda ją per balą ir sako: „Nusileisk žemai sijoną." Ta nusileidžia ir sušlampa. Veda per dilgėles ant kalno ir sako: „Pasikelk sijoną, čia šlapia." O kai ji pasikelia, susidilgina ir pyksta. O vaikams juoko iš to. Tai va.

Vaikai visada mėgo erzintis, net ir piktai.

Elektrėnai. – Bronius Levickas, g. 1927 m., kilęs iš Lubakos.

Žinojo, kada mirs

516. Saka, anksčiau žmonės žinoja, kada mirs. Aina Dievas per kiemu ir žiūri – žmogus tvoru arda. Klausia: „Kam tu jų ardai?“ O žmogus: „Tai kad ryt mirsiu, kam gi ji man.“

Tada Dievas ir padarė, kad nežinotum, kada mirsi.

Migūčionys. – Elena Vėželytė-Vėželienė, g. 1944 m.

Mirties nuojauta

517. Buvau gal 14 metų. Buvo karštas birželis. Saulę rūkas uždengė, o karšta karšta. Tėvų namie nebuvo. Ėmė taip slėgti širdį, vietos nėra, su seseria nuvėjom ravėti burokų, man taip gerai tę juos ravėt. Tik vis negaliu pažiūrėti rytų pusėn, kokia baimė. Sesuo sako: „Ai tu ir varlės bijai.“ – ir nuėjo kaimynų karvės melžt. O man vis rodos, kažkas iš rytų ateis. Žiūriu – eina debesys, kyla audra. O aš vis bijau. Parėjus namo pradėjau melstis ir verkti. Kilo baisi audra, kai pradėjo trankytis, tai net siera namuose pakvipo. Žiūrim – dega kaimynų trobos. Tai užmušė tris kaimynų vaikus. Perkūnas. Aštuonių, keturiolikos ir penkiolikos metų. Va, tau ir baimė.

Elektrėnai. – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

Mirtis

518. Kap jau manu vyras buva silpnas ligonis, mes jau prieg jo budėjum, vienu vakaru nuvėjau melžt' karvių, tai kas jom pasidari. Negalėjau susitvarkyt', kap pasiutį, akis išvertį, prunkščia, lakstu, duodasi lenciūgais aplink, negalima nulaikyt'. Supykau, pasiėmiau lazdu ir pradėjau an jų garsiai rėkt', tadu apsiraminu.

Namo parėjau, mama saka: „Smertis vaikščioja.“

Liutonys. – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1932 m., kilusi iš Balceriškių.

519. Mano sesuo Tekorienė sirgo vėžiu. Vyrą slaugiau po insulto, bėgu pas vieną, pas kitą. Naktį miegojau kambariuky, miegas neima, kažko negera, penkta valanda, tik virst, durys ir atsidarė. Galvojau dukra Veronika ateina, žiūriu – nieko nėra. Lyg į virtuvę kas tap tap. Einu žiūrėt. Visos mergaitės miega, nieko nėra, tik durys atdaros.

Tai tuo metu ji ir mirė. Tikriausia pas mane atėjo.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

Žinojo, kada mirs

520. Mana diedukas buva labai senas, vis klūpa ir klūpa an kelienių, poteriauna ir poteriauna. Anūkas jo, Juzukas, buva kariuomenėj. Saka: „Juzuka sulauksiu ir mirsiu." Ir tikrai.

Vienu šeštadieni grįža Juzukas, pakūri pirti, saka: „Aikš, dieduk, aš tavi nukirpsiu, paskui aisim pirtin, išsimaudysim." Mama plovi grindis, tai jis neja tiesiai per pirkiu, ale aplink, per priemeni. Gal' tį jį koks vėjas pertrauki, kad jis neja nei pirtin, atsiguli ir pamiri.

Ir babai buva sakis, kad ji mirs už septynių metų, tai tep ir buva, numiri už septynių metų.

Bajorai. – Birutė Daugsevičiūtė-Mikalauskienė, 1925 m.

Prieš vyro mirtį

521. Pas manį vaidenosi. Naktį ateina koki trys vyrai, jiej be rūbų, be nieka, tik kriaukłės an kūna. Balti, lyg kūnas, tik vien kriaukłės. Apeina aplink mana lovu, traukia koldru, spaudžia. Aš kap išsigąstu, neišrėkiu, tai tik žegnoju juos.

Vakare užsidėjau an kakla ražončiu, po paduška pasidėjau šv. Agotos duonos, vis tiek ateina va tį iš kambaria, kur vyras guli, kap kadu kai aina pro pečiuku, tai kokia šviesa pasiroda. Vienunakt aina in manį rankas iškėłį vienas, kitas, trečias, apie lovu, traukia koldru, jau galu kojų daėja. Manau, kų man dabar daris. Atsisėdau iš to stroka, sakau: „Aikši, aš tavi apkabinsiu." Tai jiej

visai nekalba, žiūriu – aina in duris ir dingsta. Vienas ir kitas, ir trečias. Ir dinga. Daugiau neatėja. O po trijų dienų vyras numirė. Radau jo koldru visu perpjautu, net ir vatu.

Abromiškės. – Zofija Malašauskaitė-Sabonienė, g. 1935 m.

„Mano mirtis“

522. Per karu aš buvau piemeniu Kertaunykuose pas Piliponius. Tai vienukart guliu an dirvonu, kur tai šaudu, ale aš buvau papratis, nebijojau. Girdžiu koki tai balsu: „Pranai, kelkis, bėk.“ Apsidairau – nieku nėr. Ir vėl girdžiu tų pati balsu: „Pranai, kelkis, bėk.“ Ir vėl nieku aplink nesimatu. Kap jau trečiukart tų balsu užgirdau, tai išsigandau. Sakau, reikia bėgt'. Atsikėliau ir nubėgau griovin. Tai kap kritu sviedinys tį, kur aš gulėjau, tai tokia skeveldra atšliauži iki manį prie pat krūtinės ir sustoju. Tadu aš tų skeveldru parsinešiau, paskui net namo parsivežiau, čia kur tai ji dar yra, visiem rodžiau ir sakiau: „Čia manu mirtis buvu.“ Ir kas išsaugoju, pasakyk.

Kareivonys. – Pranas Lankas, g. 1929 m.

Nerami vėlė

523. Brenda su bradiniu keturi vyrai. Ištraukė negyvą vaikelį. Padėjo jį ant kranto ir nuėjo pranešti ponui. Dvaro mergos, kurios netoliese grėbė šieną, atbėgo su grėbliais ir juokdamosis pradėjo šokti aplink tą vaikelį, tyčia lyg raudodamos.

Grįžę vyrai palaidojo jį ant upės kranto. Naktį, kai tos mergos miegojo, pro jų langus pradėjo viską šaudyti, mėtyti visokius daiktus, daržoves. Išsigandę žmonės iškvietė kunigą, kuris patarė palaidoti tą vaikelį kapuose su maldomis ir mišiomis. Tada siela nurimo ir daugiau nesivaideno.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

Vėlė vaikšto

524. Žuvo mano žentas. Nuskendo. Tą nelaimės naktį mes dar nieko nežinojom, girdim – eina kas per kiemą, paskui

pabraukė per trobos sienojus lazda, paskui puodą trinktelėjo ir nutilo viskas. Pažiūrėjau – lauke nieko, naktis rami.

Gal jau dūšia vaikščiojo?

Kakliniškės. – Juozas Kučinskas, g. 1929 m., kilęs iš Alinkos.

525. Pas mus namie prieš Grėželio mirtį naktį vis ateina kas po langu ir staugia tokiu šiurpiu balsu, kad baisu. Vieną kartą brolis neiškentė ir sako: „Ko, dūšia, reikalauji?“ Tai užstaugė dar stipriau ir nusiramino.

Kakliniškės. – Juozas Kučinskas, g. 1929 m., kilęs iš Alinkos.

526. Ale kol' tep rodiesi? Toj šeima, vyras ir žmona, po tuom kalnu buva išsikasį akopu ir tį apsigyvenį. Atieja kas tai ir tų žmonų, tų Taklių, užmuši. Jis lika su mergaite ir an kalnelia pasistati nameli jau, an tos žemis. Tai, saka, tį toj žmona ateidinieja. Kap jiej persikieli naujon vieton, tai mergaiti dar jų mati.

Mergaiti sėdieja an pečiaus ir pradieja riekt', saka: „Tata, ūnai mama iš po lovos ir nuvieja pro langu.“ Tai daugiau ir nesirodi. Zarečnikuose tep buva.

Pastrėvys. – Pranciška Taurienė, g. 1940 m., kilusi iš Pakalnės.

527. Numiri Rumšina Stasieni. Visi aina an laidotuvių, aš nėjau. Nuvėjau pas Kumparskų mergas, rodžias, žodis kitas, nepamatiau, kap sutemi. Ainu keliu namo. Žiūriu – kas tai prieš vieškeliu ateina. Ainu arčiau, žiūriu – moteriški, dar arčiau – gi Rumšina Stasieni, baltu skareli, skaru apsisupus. Kų daryt'? Užsimerkiau ir łėkt' in namus tiesiai. Tai pro manį tik vėjas koks tai svyst! Palei namus atsigrįžau – kad nieka nėr.

Jagėlonys. – Ona Beganskaitė-Sakalauskienė, g. 1925 m.

528. Viena moteris pasakoja, kad jos vyras pasikori ir naktim vis namo pareina. Pareina, saka ji, lovon inlipa ir spaudžia manį, jaučiu, kap spaudžia.

Pasakiau kunigui, daviau an mišių, meldėmės. Tai kunigas saki, užtat, kad nesava mirtim miri.

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

529. Mano mamos sesuo jauna mirė. Vyras apsiženijo su kita. Buvo žiema. Guli vienąnakt lovoj vyras su nauja pačia ir girdi – durys atsidarė, tik trap trap atėjo kažkas prie komodos, atsidarė vieną stalčių, atsidarė kitą, vėl uždarė, vėl trap trap ir išėjo pro duris.

Abu girdėjo, ale išsigando ir nieko nesakė. Daiktai irgi visi vietoj – nieko neėmė.

Obeniai. – Kazimieras Pranskevičius, g. 1936 m., kilęs iš Baubonių.

530. Pirtyse, sakė, vaidenosi. Elektrėnuose pasikorė pažįstamas vyras. Tuo metu jo žmona maudėsi pirty pas mus. Girdžiu – stuksena į duris. Galvoju, atvažiavo iš Vievio į pirtį ir sakau: „Prašau." Vėl stuksena. Ir jo žmona girdėjo. Žiūriu, atsidarė durys ir tarpdury stovi jos vyras.

Kaip perėmė šiurpas nuo galvos iki kojų, tokia baimė. Sakau Veronikai – duok karšto vandenio, norėjau pilt ant jo. Tik ir dingo. Žmona nematė.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

Vėlių keliai

531. Yra toks raistas, jame salalė. Mana krikštų tėvas arklius nakti toj salalėj ganė. Arkliai vaikščioja, tai jis atsigulė ir užsnaudė. Jaučia, kas tai jį kilnoja, kilnoja, negali miegot'. Ir tep visu nakti.

Ryte pabajina vyram, tai tiej saka, kad tį prancūzų kapai. Gal' kokia dūšia dar vaikščioja, kų gali žinot'.

Migūčionys. – Elena Vėželytė-Vėželienė, g. 1944 m.

532. Buva tokia Retenia pieva, tį kaimynas Razbickas ganė naktį arklius. Kai jis naktį užmiga, tai kažkas atėja ir nutraukė kailinius. Jis pabudis apsidairė – nieka aplink nėra, vėl' užsikloja ir vėl' užmiga. Jaučia, vėl' kas tai nutraukė kailinius. Kitunakt vėl'. Mislina, kas čia, nejau vaidenas. Ale vis tiek gulasi ton vieton ir vidurnaktij išgirsta balsų: „An mana kelia negulėk."

Mes tį gyvenom labai arti, buva mūsų rubežius, tai bijojom ton vieton ir nuait'.

Žebertonys. – Elena Jankūnaitė-Zinkevičienė, g. 1922 m.

533. Kartą žmogus ganė naktigonėj. Atsigulė, užsiklojo jermėku, jau snaudžia, kad kas tai atėjo ir jam sako: „Kelkis, čia tau ne vieta." Pramerkia akis – nieko nėra. Jis vyras zdaravas, neišsigando, vėl snaudžia. Ir vėl kas tai jį varo iš tos vietos. Taip triskart. Tada nuėjo toliau, atsigulė ir niekas nieko. Netaršo, nekrato.

Elektrėnai. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m., kilęs iš Beižionių.

Prakeiksmas

534. Pasakojo, kad bernas suvedžiojo mergaitę ir paliko, kitą norėjo vesti, tai ta juos prakeikė – jiedu į akmenis pavirto.

O Viržonyse, netoli Aleksandriškių, vienas vaikinas norėjo vesti vyresnę merginą, tai jo motina labai jos nenorėjo, bet vaikinas jos neklausė ir apsivedė slaptai. Motina sužinojo ir išbėgus ant kelio prieš juos ėmė visaip keikti, paleido akmenį į marčią. Tai toj šeimoj laimės ir nebuvo – vaikai gimė ir mirė. Vyras jaunas numirė. Visi sakė, kad motinos keiksmas juos lydėjo.

Elektrėnai. – Jadvyga Levickienė, g. 1928 m., kilusi iš Aleksandriškių.

Sunaikinti kapai

535. Seni žmonės pasakojo, kad kai tiesė geležinkelį, vadinamą Čigunką, palei Žaslių stotį nukirto dalį kapinių – sunaikino kapus. Tai ir dabar nieko gero iš to – avarijos ir avarijos.

Dar sako, užsimušė jaunavedžiai vestuvių dieną, palaidojo juos ne kartu, o atskirai. Kai tiesė geležinkelį, tai juos perskyrė. Užtat ir visokios avarijos tenai.

Konceptas. – Genutė Pupalaigytė, g. 1943 m.

Pakrikštyta siela

536. Dar mana mama pasakoja, kad vienoj neturtingoj šeimoj susirga ir dar nekrikštytas numiri vaikelis. Ar tį rūbelių neturėja, ar tį neturėja kuom kunigui užmokėt', ale jis numiri nekrikštytas. Tai paskui kas tik aina pro tas kapinaites, kur jis pakavotas, tai vis girdi vaika balseli: „Pakrikštykit manį, pakrikštykit manį." Vis naktim šaukia.

Viena moteris ėja susivėlinus per tuos kapelius, ir ji užgirda, kap tas vaikelis šaukia. Tai ji sustoja ir saka: „Jei tu ponas, tai būk Jonas, o jei ponia, tai būk Ona." Nuog to laika, saka, jau daugiau niekas nieka tį negirdėja. Tai va.

Liutonys. – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1932 m., kilusi iš Balceriškių.

Prašo aukos

537. Savu anytus gyvos nemačiau. Kap atėjau, ji jau trys metai kap buvu numirus. Vyru grinčia buvu dideli, dviejų galų, vidurij dideli priemenė, kitam gale – kamara. O čia, šitam gale, jau gyvenama pirkia. Sapnuojas man, kad an slenksčiu sėdi jo mama, dideli skaru su makreliais apsisupus ir saku: „Oi, kap man šalta."

Kitunakt ir vėl' tas pats, trečiu vėl'. Jau visai prieš Visų šventes. Tai, sakau, ji kažko reikalauna iš šitų namų.

Papjovėm paršiuku, vištų, suprašim žmones, giesminykus, tai po mišių vėl' sapnuoju. Stoviu aš an aukštu kalnu, o jinai – žemai, ir ji nuog manį tik traukiasi, traukiasi, traukiasi ir prapuoli. Va, trisdešimt metų ir daugiau nesapnuoju.

Liutonys. – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1932 m., kilusi iš Balceriškių.

Prašo neverkti

538. Tėvas jaunas numirė, mama eidavo dirbti ant ardinarijos prie dvaro. Sako, raviu linus ir verkiu, raviu ir verkiu. Girdžiu, už nugaros per žolę kas tai šuch šuch ateina. Ale galvos negaliu pakelt, koks tai šiurpas apėmė ir girdžiu vyro žodžius: „Ar tu nustosi verkt? Man jau atsibodo po vandenį braidžiot.“ Ir vėl šuch šuch, nuėjo.

Kai tos pėdos nutilo, tai, sako, kaip turėjau andaroko sterblėj žolės, tai su visa ta žole atsidūriau prie kašarkos, prie dvaro vartų (ir dabar stovi nameliukas). Tik tada žolę išmetiau ir bėgte namo.

Ant rytdienos ji iš lovos nesikėlė – rožė sukaustė. Sirgo labai. Paskui vis sapnuoja – jis ateina, atsidaro duris ir kampan, kur kačergos, skujinės pečiui šluot stovi, atsistoja ir stovi su baltom kelnėm, su baltais marškiniais.

Girnakaliai. – Elena Dubosaitė-Pliskauskienė, g. 1938 m.

Pasikorusio žmogaus vestuvės

539. Mūsų kaime gyveno tokia mergaitė Aneliukė, tai ji iš kokio tai pergyvenimo (kas ten dabar sužinos) nutarė pasikarti. Buvo kaime muzikantas. Jis atgrojo veseliją ir vėlai naktį eina namo. Pavargo, atsisėdo ant kelmo ir užmigo. Kažkas jį žadina ir klausia: „Ar tu moki grajinti?“ Jis atsako: „Moku.“ – „O ar atgrajintum dar vienas vestuves?“ – „O kodėl gi ne, jei sumokėsit.“

Žiūri – stovi graži karieta ir nuvažiavo. Nuveda jį į kažkokį kambarį, pasodina vieną ant uslano ir liepia groti. Keista, bet atvažiavo, tai reikia grot. Ir grajina. Girdi – už sienos kažkas šoka, trypia, net sienos dreba, trenksmas, garsai kažkokie. Ilgai grojo. Jau ir pavargo, sako, kiek aš čia galiu grot. Dairos, o kambary durų nėra, kaip išeisi. Apėjęs sienas rado plyšį. Žiūri pro plyšį – gi velnių visas tuntas, visi panas apsikabinę, ir kaimynė Aneliukė čia. Neiškentęs paklausė: „Aneliut, čia tu?“ Kai tik paklausė, viskas dingo.

Sėdi jis ant kelmo, šalia kelio, armonika prie šono guli. Parėjęs namo sužinojo, kad Aneliukė pasikorė.

Konceptas. – Genutė Pupalaigytė, g. 1943 m.

Senuosius išveža miškan

540. Dar saka, kad seniau, kap jau žmogus pasensta, tai žiemu jį pasodina an rogučių, išveža miškan ir palienka tį. Vienu toki sūnus išveži ir palika su visom rogutim. Pasitinka sūnu namie motina ir klausia: „Sūneli, kol' nepasiėmei rogelių? Ir tavį išvežt' reikės, nebus an ko?"

Talpūnai. – Jadvyga Kumeliauskaitė-Krilavičienė, g. 1908 m., kilusi iš Žaslių geležinkelio stoties gyvenvietės.

Piktas žmogus

541. Senis Sabonis buvo labai piktas. Jie turėjo labai daug žemės, daug miškų, tai žmonės eidavo pagrybauti. Sako, jis labai pyko ir barėsi už tai. ,,Šūdeliaut ateinat palei mano sąsparą, ko čia jum reikia", – vydavo žmones iš pušynėlio. Jis turėjo daug miškų, kur tu tę visus išvaikysi.

Senelį gerai prisimenu. Jo namas buvo dviejų galų, per vidurį – didelė priemenė. Kai numirė, tai jį labai išnešė, išpūtė. Uždarė karstą, ale, sako, per kraštus bėgo, tai išnešė jį priemenėn. Sako, per laidotuves pradėjo vaidentis. Langų šibos brazdėjo, kas tai ūkavo, stūgavo. Visi žmonės girdėjo, pašiurpo, išsigando. Tai šnekėjo, kad jis buvo labai piktas, skūpus žmogus, nevalyvas, amžiną jam atilsį.

Jo tėvas, prosenelis, yra miręs ant ežero kranto. Sako, ėjo namo prieš kalną ir numirė, neįlipo kalnan. O tam Dubuklio ežere yra paskendę keli (ar trys, ar keturi) vyrai. Ba tę iš pakraščių dideli plovai, tai meškerioja, atsistoja kemsynan ir susmunka.

Elektrėnai. – Elena Dubosaitė-Pliskauskienė, g. 1938 m., kilusi iš Girnakalių.

542. Labai mėgom riešutaut' miškuose, grybaut', ale ne visur nuveisi. Vienąkart riešutavom ir intėjam Sabonia miškan. Tik girdim – rėkia: „A, jau vagiai atėja, ubagėliai!" Tai brolis paėmė manį už rankos ir kap tįsė per grikius tiesiai, aš nugriuvau, tai per tų piesku net sukneli sudraskė. Bėgom net uždusį, ba senis net šunis palaidžia, tai labai bijojom.

Uogas, grybus, riešutus saugoja, patys rinka, žmonėm nelaida. Saka, tarnam labai prastai davė valgyt', piemenim mamos nešdava iš namų. Saka, duoda tik prastos varškės ir dar klausia: „Tai ko gi nevalgot?" Taip buva dar senoja tėva laikais.

Senis buva labai skūpus, nelaida net an švenčių pasikept' pyraga. Saka, čia gi tokia šventė, yra duonos, ir gana. Jau senas buva, vienąkart ainant' nuo ažeriuko in tų kalnu jau neinlipa, mirė. Rada negyvu. Žmona, saka, geresnė buva. Jis buva labai didelis, aukštas, drūtas.

Kap laidoja jau šitu, senia jau sūnu, Arvyda dieduku, tai buva koks tai staugimas, ir aš girdėjau, buvau. Pro langu kap tai kaukė, nežinau, kap apsakyt'. Girdėja visi, staugė. Dienu, kap vežė laidot'. Labai ūžė, ale žmonis nepabėga, tik išsiganda visi.

Gal' ir vaidenos. Saka, jis daug žinoja, turėja juodas knygas, labai daug žinoja.

Girnakaliai. – Ona Petkevičiūtė-Karpavičienė, g. 1929 m.

543. Sakė, kap numirė senis Sabonis, tai niekas an pagrabo nėjo, bijojo. Sako, kap išnešdinėjo iš pirkios, tai kilo toks viesulas, langinės ėmė cypti, daužytis, langai atsidarė, visi suolai apsivertė.

Gudbalis. – Marijona Suslavičiūtė-Markevičienė, g. 1925 m.

Nepriima žemė

544. Gabriliavos dvaro ponas Matusevičius negeras buvo ir nusišovė*. Tai jo žemė nepriėmė – dieną užkasa, ryte vėl randa viršuj begulint. Žmonės bijojo ir eiti pro tą vietą.

Tai toks žynys pamokino, kad reikia nukirsti jam galvą ir padėti prie kojų, ir nesivaidens. Taip ir padarė. Tai ir nustojo vaidentis.

Gilučiai. – Emilija Janavičiūtė-Janavičienė, g. 1925 m.

* Apie tai pasakojama tekste Nr. 146.

Vaidenasi

545. Su Akulevičium grįžtam iš darbo, tai jis taip pasigėrė, kad išlipo iš autobuso, nugriuvo ir nesikelia. Negi paliksi žmo-

gų, kad sušaltų – tempiu namo. O Akulevičiai gyveno už plento, kitoj pusėj. Užeinu kieman, žiūriu – gale kluono stovi juodas stulpas.

Ineinu vidun, palieku sūnų, išeinu kieman – vėl tas stulpas stovi. Motina mane lydi, einam iki kluono ir tas stulpas kartu ir pranyko. Sakau – kas čia pas jus? Ji tik nusijuokia, ir nieko nesako.

Tik žmonės šnekėjo, kad pas juos vaidenasi. Sako, kareivį prie to kluono nušovė.

Kakliniškės. – Juozas Kučinskas, g. 1929 m., kilęs iš Alinkos.

546. Mano sūnus žvejojo vieną naktį an Strėvos, toj vietoj, kur seniau buvo lieptai an Kietaviškių. Sako, žvejojam, kad matom nuog kapinių pusės ateina koks tai vyras, tamsu, nesimato. Priėjo arčiau, žiūrim – koks tai keistas, baltai apsirengęs, plaukai ilgi, balti. Priėjo, atsistojo ir žiūri. Nieko nekalba, nieko mes jam nesakom. Tai pastovėjo, pastovėjo, paskui tik plast an to vamzdžio ir tolyn, tolyn, dingo. Nei brakšt, nei trakšt tas vamzdis.

Sūnaus draugas Rimkus jau išsigando, o man, sako, irgi koki tai šiurpuliukai po kūną nuėjo. Susidėjom meškeres ir namo.

Elektrėnai. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m., kilęs iš Beižionių.

547. Palei kelią išlipom kartą iš autobuso, žiūriu – žmonės duobę kasa, kastuvai tik brazda. Sakau, eisiu pažiūrėti, ką jie čia kasa. Tai Sabonis sako: „Eik, eik, gausi kastuvu galvon.“ Ir nėjau.

Rytą žiūriu – nieko ten nekasta, žolė, velėna tvirčiausia. Toj pačioj vietoj vieną rytą, anksti, laukiant autobuso žiūrim – ant kelio stovi žmogus, jaunas visai, nepažįstamas. Pro šalį važiuoja mašinos, jį apšviečia, o jis vis stovi. Pasišnekėjom su vyrais, kas čia toks galėtų būti, atsisukam – nėra jo.

Ateina Jonas. Klausiam: „Gal tu ten kely stovėjai?“ Tas juokiasi: „Stovėsiu aš ant kelio, kai mašinos važiuoja.“ Paskui šnekėjo, kad tuose laukuose karo metu buvo daug užmuštų.

Kakliniškės. – Juozas Kučinskas, g. 1929 m., kilęs iš Alinkos.

548. Pas Loibą stovėjo kolūkio arkliai. Mano vyras buvo brigadininkas, tai vieną vėlyvą vakarą ateina Loiba ir sako: „Kumelė nugriuvus, gal padėsi pakelti?“ (Kolūkiai buvo labai silpni, trūko pašaro, ir gyvulius, ypač pavasariop, dažnai reikėjo kilnoti.) Taigi abu išėjo.

Iki Loibų nueiti, reikėjo pereiti per Beganskų sodybą, o jų troboje buvo pasikorusi senoji Beganskienė. Taigi grįžta mano vyras per Beganskų atšlaimą, žiūri – kluono durys tai pasikelia, tai vėl nukrinta, tai pasikelia, tai vėl nukrinta. Sako, pažiūrėsiu, gal ten koks gyvulys duris verčia. Priėjo prie durų, tai ant jo kai puls kokia baidyklė, jis bėgt – ji vytis. Tai parlėkė išsigandęs, sako, Beganskienė vijosi.

Abromiškės. – Domicelė Kumeliauskaitė-Apanavičienė, g. 1925 m., kilusi iš Lekavičių.

549. Mano mama kilusi iš labai religingos šeimos. Jos tėvą paėmė į karą Pirmojo pasaulinio metais ir jis negrįžo. Šešių metų mamą ruošė pirmai komunijai, ji daug melsdavosi ir mėgo užeiti į kapus, pasimelsti už žuvusį tėvą. Vienąkart abi su savo motina (mano senele) ėjo iš Koncepto kaimo į Žaslių bažnyčią ir užėjo į kapus. Motina nuėjo kitų kapų aplankyti, mergaitė liko prie savo mėgiamo kapelio, kur ji dažnai melsdavosi. Ir pamatė ant kapelio klūpinčius du vaikelius. Jie meldėsi sudėję rankeles, vieno marškinėliai buvo melsvi, kito – rūžavi. Ji išsigando ir nubėgo pas motiną. Abi atėjusios nieko nerado. Tada mama apibarė dukrą: „Prie komunijos eisi, o meluoji.“

Tai mūsų mamytė visą gyvenimą atsiminė ir vis pasakojo tikrai mačiusi, nemelavusi.

Konceptas. – Genutė Pupalaigytė, g. 1943 m.

550. Vienąkart tėvas naktį ganė arklius palei Kakliniškių kapines. Naktį šuva burzgia, burzgia, paskui ir pūlt' pradėja. Tėvas pagalvoja, kad atėja kas pagąsdyt', tai paskui tų šunį pro kapines pirmyn! Nu tai kų – užšoka an kapų, žiūri, kad klūpia an viena

kelienia senis, nosis didelė, raudona... Išsiganda labai, ale nebėga, aina artyn – ogi tį kryžius pusiau nupjautas stovi.

Šnekėja, kad tį rodosi, ale kų tį žinai.

Abromiškės. – Antanas Vėželis, g. 1947 m.

551. Tokia tarnaitė Stasė sako: buvo gražiausias kambarys, tai tenai kaip su rykšte kas vis pif pif pif, daužosi. Lipdama laiptais į trečią aukštą kažką matė. Sako, koks tai grafaitis tenai buvo pasikoręs.

Čverake, kai miegojo ant aukšto, tai vis, sako, kas tai kala pernakt, miegot neleidžia. Senis tėvas, sako, eis žiūrėt. Sako, kad šoks ožka iš tenai ir pabėgo.

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karagėliškių.

552. Kap sėdėjau prieg nabašniku, tai vidurnakti visi jau snaudžia. An stalu stovėju stiklini, tį kur giesminykai giedoju. Girdžiu, tį kas tai trekšt trekšt, paskui tik dzin ir nutilu. Žiūriu – stiklinės kraštas atitrūkis ir nukritis. Dar sėdžiu. Girdžiu – an aukštu kas tai trekšt trekšt aina, girdžiu žingsnius. Paskui žiūriu – durų klemka tik klebekšt klebekšt, visa lakstu, o aplink tyku tyku.

Atsikėliau ir prisikėliau kitus. Sakau, nemiegokit, viena nesėdėsiu.

Liutonys. – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1932 m., kilusi iš Balceriškių.

553. Mūsų kluone vaidenosi. Brolis vasarą eina miegot an šieno, tai, sako, naktį visas prėslas kratosi, miegot negalima. Tada diedukas papasakojo, kad šis kluonas stovi seno vietoje, o jį sudegino rusai karo su prancūzais metu. Jame nakvojo daug išvargusių prancūzų, o rusai užėjo ir padegė visą kluoną. Užrėmė duris, kad prancūzai nepabėgtų ir padegė, taip visus juos gyvus ir sudegino.

Senosios Kietaviškės. – [Seserys] Čižiniauskaitės.

554. Buvo kaime senas žmogus, kuris nieko daugiau neveikė, tik ėjo kaldamas girnas visiems. Jis buvo jau senas ir greit numirė. Tai pas juos kiekvienąnakt ant aukšto kalė: „Tak tak tak, tak tak tak.“ Bijojo. Kaip tik naktis, tai ir kala.

Abromiškės. – Aldona Skorupskienė, g. 1931 m.

555. Grįžom iš Migūčionių kapų su dukra labai vėlai, apsitvarkiau, ruošiaus gult'. Girdžiu – anam gale kas tai beldžia langan. Pagalvojau – landa pro langu ar kų. Nuėjau pažiūrėt' – dar labiau baladoja. Nor nieko už lango nematyt'. Kų man daryt'? Ėmiau ir peržegnojau triskart, ir baigėsi viskas.

Gal kokiu dūšiu iš kapų parsivežiau, kų gali žinot'.

Abromiškės. – Ona Kazlauskienė, g. 1934 m.

556. Kap manu vyras numiri, tai aš nebijojau, vis tiek miegojau toj pačioj lovuj. Po savaitei guliu, miegu, kad man pasidari tep karšta toj pusėj, kur jis miegodavu, rodžias, kas degina. Atsisuku, žiūriu – manu diedas guli prieg manį. Šokau, atsisėdau – nieku nėr, tik visas šonas dega, karštas karštas.

Liutonys. – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1932 m., kilusi iš Balceriškių.

557. Mirė Petruškevičiaus žmona. Tai kap tik vakaras, tai jis jų ir mata – kur tik jis aina, tį ir ji, vis prieš jį ir prieš jį. Kažkas yra.

1955-ais metais mirė tėvas. Mama išvažiava Kaunan turgun. Vakare guliu an lovos, laukiu mamos ir aiškiai matau, kad ateina tėvas. Ir atsikosina, ir sava gelsvus kailinius an pečių užsidėjis priaina prie manį, pasilankia ir man ausin kažkų šnabžda „šššššš“. Išsigandau labai, nulėkiau pas tetu, ir toj mata, kad kas negerai. Pabajinau. Saka, būna...

Ir mama matė. Vakare sesuo nuvėja jauniman, kol'visi rinkosi – pabuva, ba šokt' negalėja, mes jau miegojam. Mama žiūri – ataina tėvas ir klausia pasilankis: „Tai guli?“ Persiganda, negali nei persižegnot'. Tai tik papūtė šaltu dūku ir dinga. Pažiūrėja

in laikrodi – lygiai dvylika valandų. Girdi – ir sesuo pareina iš jaunima.

Migūčionys. – Elena Vėželytė-Vėželienė, g. 1944 m.

558. Buva Kurlavičia Janka, jis buva labai insimyłėjis mergu Juzi. Nežinoja, kad ji mirė. Vienųkart važiava jis iš Vievia, tai, saka, va čia, netoli kapinių, davažiavis žiūri, kad duobėj stovi toj jo Juzė. Jis sustoja, Juzė inlipa, abudu važiuoja. Ji iš karzynkos vis duoda jam būlku, valga abudu, ale tik davažiavus in kapus jinai išlipa ir nuvėja.

Žiūri, žiūri Janka, kad jo rankose visai ne būlkos, ale arklia šūdas.

Geibonys. – Bronė Sakalinskaitė-Lankutienė, g. 1927 m., ir Bolius Lankutis, g. 1917 m.

559. Stirna Vincas aja in gelžkelia stoti. Kelias aina pro kapus, buva tykus oras, labai tykus. „Tai, – saka, – palei kapines man kepurė tik stojasi, stojasi an galvos, priajau prie pat vartų, tik fukt nuog galvos ir nukrita an žemės. Tai, – saka, – [aš] už tos kepurės ir bėgte iki stoties. Atłėkiau uždusis apie pusi kilometra."

Migūčionys. – Elena Vėželytė-Vėželienė, g. 1944 m.

560. Sesuo palaidoju vyru ir labai mėgdavu sėdėt' kapinėse iki sutemai. Vienukart sėdi ji palei kapu, jau visai vakaras, kad koks tai juodas katinas kad šoks an jos. O medžiai iki žemis linkt' pradėju, kilu toks vėja šuoras, kad ji parėju ir daugiau vakarais tį nesėdi. Išsigandu labai.

Liutonys. – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1932 m., kilusi iš Balceriškių.

561. Kadaise pro raistu ėja toks Skorupskas. Žiūri, kieno tai kiaułė vaikščioja. Pamačius jį aina iš paskui ir vis kriuksena. Tik daaja in kapus, ir dinga toj kiaułė. Žiūri, dairos – nėr jokios kiaułės.

Geibonys. – Bronė Sakalinskaitė-Lankutienė, g. 1927 m., ir Bolius Lankutis, g. 1917 m.

562. Kamaroj prie sienos tėvas buvo prikalis lentynas duonai sudėt, kad pelės nepasiekt. An Visų švenčių mama visada kepdavo pyragus – ir duoninius, ir baltus, visi susirinkdava vakarienės. Kapuosna eit didelės mados nebuvo, davė vakarienę. Išvirė kavos, paruošė sviesto, sūrio, prikepė kūgelio. Tądien kap tik buvo pusė metų nuo babos mirties. Mes abi su seseria nuėjom duonos ir pyragų atnešt. Kamaros durys tikrai buvo uždarytos, o nuo tos lentynos an mumį kap šoks toks didelis katinas, nežinia kur ir pradingo.

Sako, katinas tę negalėjo inteit, durys visada uždarytos, ba tę maistas laikomas. Išsigandom, kad pasirodė. Ne mūsų tas katinas, savo būtume pažinę.

Gudbalis. – Marijona Suslavičiūtė-Markevičienė, g. 1925 m.

ŠEIMA, ŠEIMOS PAPROČIAI IR ŠVENTĖS

Šeimyna

563. Vienoj pirkioj buva ir dvi, ir trys marčios, kol' pasistata sava, atsidalina.

Po savaiti gaspadinava*, pečius kūrent', valgyt' vyrt' paeiliui, ir vaikai kartu auga. Saka, išverda mėsos, padalina visiem po lygiai, po gabaliuku ir daugiau negausi, kad ir norėsi. Valgė prasčiau, ale gyvena linksmiau, daugiau bendrava, vis krūvoj ir krūvoj visa kupeta, o jau vaikų!

Prisimenu, nebuva grindų. Paskui, kap grindis sudėja, tai tėvas nelaida jų plaut', kad nesupūtų, medis brangus buva. Kap tėvas kur darbuosna išeina, mes ir išsiplaunam, kur tį iškįsi. Tai parėjis namo bara.

Abromiškės. – Vaclova Beganskaitė-Girsienė, g. 1929 m., kilusi iš Lekavičių.

* Šeimininkavo

564. Seniau vienoj troboj gyveno visa šeimyna. Jei sūnūs susiženija, tai būna net kelios marčios, tai visko būna – ir barasi, ir pykstasi, o kurgi dėsies, vėl gyvena.

Mano teta iš Toleikių pasakojo, kaip vienas bernas iš Sabališkių paėmė mergą Pliskauskutę, tai abi su anyta labai nesugyveno. Susirgo toj marti, jau slabna visai, tai anyta ir sako jai: „Va, tu jau ir gaišti, o aš dar pagyvensiu." Nors ir sena jau buvo, ir pati

greit numirė, ale, matai, pjovės iki paskutinio. Labai nesutiko. Tik mergaitės paaugliukės liko.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m., kilusi iš Alinkos.

565. Manį mama mokina, kad nesibarčiau. Saka, liežuvis minkšta vieta, pritabaluosi – bus blogai. Tylėk ir nusilaisk. Tep ir buva.

Paskui tėvai sirga, miri, vaikai auga. Virš 50 metų pragyvenam kartu, viska buva. Kol' jauna buvau, plonuti, graži, tai labai myłėja. Paskui vaikai, darbai, sustorėjau, tai ir pasibardavam, ir pasipykdavam, ale vis kartu, vis dvieju. Dabar, kap jau jo nėra, labai liūdna.

Kalniniai Mijaugonys. – Zofija Kasciukevičiūtė-Beliukevičienė, g. 1927 m.

566. Mano mama Marcelė Žiaunieriūnaitė iš Karkučių nemokėjo nei vienos raidės, pasirašinėdavo kryžiukais, bet dainuot mokėjo ir mumį mokino. Menu, visos sulipam an pečiaus ir giedam karunkas. Arba susisodina mumį an suola ir saka: „Mergaitės, dainuokit. Kas dainuoja, tai geri žmonys, apie pikta negalvoja."

Vindžiuliai. – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

567. Apsiženijau, jis man labai geras buva, labai manį myłėja, gaiłėja. Vestuvės buva gražios, ba jis giedoja bažnyčios chore, turėja labai gražu balsu, tai choras mumį gražiai sutika ir palydėja.

Sekmadieniais jis atsikelia, apsižiūri ir sėdasi už stala adinkų giedot'. Aš kepu blynus, verdu valgyt', o jis gieda. Baigis giedot' ateina, manį pabučiuoja ir sėdamės valgyt'. Gražiai gyvenam, nor ir sunkiai, ba statėmės, vaikai maži. Paskui susirga džiova ir po dviejų metų numirė.

Talpūnai. – Jadvyga Kumeliauskaitė-Krilavičienė, g. 1908 m., kilusi iš Žaslių geležinkelio stoties gyvenvietės.

568. Dubosai – tai mėgėjai išgert', patriukšmaut', pasimušt'. Vienas jaunas nusišovė, kitas dinga be žinios.

Geibonyse kadaise buva karčema, tai jiej tį labai gėrė. Vieną kart ateina koki tai vyrai ir klausia: „Ar čia Dubosai?" Jiej saka: „Taip, mes Dubosai." Tai juos išvaikė, saka: „Aikit namo, maži vaikeliai laukia." Ale tik tuomroz ir padėja.

Girnakaliai. – Ona Petkevičiūtė-Karpavičienė, g. 1929 m.

569. Kai buvau nedidelis, tai kur reikėjo, važinėdavo su arkliu. Ir aš kartu. Reikia ar nereikia. Arkliukas neskuba, aplink gražu, tai ir klausinėju mamos, kas už to kalno, o kas už to. Sykį važiuojam Pastrėvin.

– Ten koks kaimas? – klausiu ir rodau ant Obenių.

– Čia, žiūrėk, Dulkai, paskui – Zarečnikai, Pastrėvys, Peliūnai. Toliausiai – Obeniai.

Mama greit numirė. Tai lyg kelią nurodė. Išėjau tuo keliu Obeniuosna ir gyvenu.

Obeniai. – Kazimieras Pranskevičius, g. 1936 m., kilęs iš Baubonių.

570. Buva visokių gražių pasakymų. Kap kas nenori valgyt' tava maista ar nedrįsta, tai sakydava: „Nezgadzyk tu mana loskus, valgyk."

Apie šeimas: „Velnias ne vienus batus sunešioja, kol' tikru poru suranda", „Geriau, kap nesusiduria kirvis su akmenu".

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

571. Kai jauna buvau, tai vis sakiau, kad už našlio neisiu, ba močeka vargsta. Sako, siratos vargsta, ale ir močeka vargsta, jei ji ščyra. Jau man, senmergei, labai patiko, kap nuvažiuoju turgun, pažiūriu, kap tos motinos vargsta, perka vaikam, skubinasi, o aš viena, kap noriu, kur noriu. Ir va kap išejo, turėjau išeit ir už seno, ir už našlio, ir trečio pačio. Ar tai ne dalia? Ne, ne dalia.

Broliai, kap jau jiem reikėjo gyvent, ženytis, tai skaitė, kad aš labai boiki. Kad išeičiau, tai ir būt dangus. An sklypų ejom, tėvas pamirė, seserys viena po kitai tekėjo, vienai karvė, kitai – karvė, dalias [išdalina]. Atvažiavo švogeris, sako: „Aš gi žemi perku, man reikia, atiduokit pasogu." Tai nuvažiavau Kaunan bankan, paėmiau 600 litų, atidaviau jam.

1937 m. brolis išejo kariuomenėn. Karvė viena sena likus, tai iš geros gaspadorkos tiek liko, kad atvažiavo kitas švogeris, Kananavičius, ir sako: „Kap jūs su tai skola išgyvensit?" Sesuo sakė, namo grįžis net verkė. Sako, va dabar Varusiai bus, dar ir skolos prisidarė. O mes išgyvenom. Mes su mama ne tik skolą bankan atidavėm, dar ir liko 400 litų. Tai nupirkom drapokėlį*. Brolis grįžo iš kariumenės 1939 m., ištarnavis aštuoniolika mėnasių, buvo berželio mėnasis. Tai drapokėlį pamatę kaimynai juokėsi, kad nepirko, kai buvo už 80 litų, o nupirko už 400... Ir žinai, brolis kap brolis. Skaito, darykim visą rodą, kad gaspadorka būtui kap reikia: būtui ir vežimai, ir važelis, ir drapokėlis. Nupirko barzgūnus an arklio, tai, brač, prisisodino berną, an vakarėlių visur. Aš nenusileidau.

Gėrė labai. Kap pareis, tai ir šaipos – veselia da veselia. Tai aš va, špygu parodžiau ir išejau, kap stoviu. Išejau iš namų už našlio, už seno, už padegėlio, ir an kampo gyvenom, ir apvogė. Iš namų, iš gaspadorkos, nepratus, tai aš atsijungiau gražiai, nei durnavota, nei ligota, tai kokia mano veselia buvo... Berželio mėnasij darėm metrikaciją, tai perkelio skarele tik apsisupau, su kasdieniais rūbais, va kap. Už našlio, seno padegėlio, ale kad vietos namie nebuvo. Mama eina iš paskui verkdama. Ale išejau. Švogeris Kananavičius sako, mūs Varusia prapuolė. Sako, negana, kad viskas sudegę, dar 30 aktarų žemės, skaito, buožė, – išveš. O man vis tiek – tegul veža Sibiran ar kitan krašta galan, kad tik iš Kareivonių. Ir išejau. Už tuos nuodėgulius gavo aštuoniolika šimtų rublių (jau prieg rusui), tai kap nesisekė, tai nesisekė. An Juozapo atejo vagis, inlindo per langelį ir išnešė tuos pinigus. Kiaulė buvo paskersta, ir tos pusė išnešė.

Dabar pabajysiu anekdotą. Jo žmoną aš pažinojau tik iš matymo, bažnyčioj buvau mačius, tep nepažinojau. Tai sapnuoju, kad ji man sako: „Žinai, kiaulę tai dalysime pusiau." Tai pusę ir pavogė, va koki stebuklai. O sako – nėra stebuklų; daug aš jų matiau. Ir pragyvenau. Sapnavau. An jo tų nuodėgulių stoviu, apsisuku an Kareivonių pusės, tai koks tai rūkas, lyg migla, nieko nematyt. Kap pažiūriu in Vievio pusę, tai kelias ir eina moterys, saulė, šviesu. Ir pragyvenau.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

* Kultivatorių

572. Mano mama apsivedė labai jauna, tik septyniolikos metų, ba jos tėvas numirė, nebuvo kam žemės dirbt. Su tėveliu ji jau anksčiau draugavo, bet atvažiavo gražuolis Kapačiauskas, jai pasipiršo, tai ji ir ištekėjo už jo. Jis buvo gražus, aukštas, atvažiavo pasipuošęs. Ir taip atsitiko, kad ant antros savaitės susirgo smegenų uždegimu, o ant trečios savaitės ir numirė. Taip mama septyniolikos metų liko našlė – nei prie mergų, nei prie moterų.

Jis mat buvo tą gražų kostiumą pasiskolinęs. O kai niekas to nežinojo, tai jam numirus, jį ir palaidojo su tuo [kostiumu]. Kai atvažiavo žmogus atsiimti kostiumo, prašė mamos jį grąžinti. Mama sužinojo ir jam sako: „Eik dabar an kapinių, atsikask ir pasiimk, jeigu paskolinai." Tai va.

Paskui mama ištekėjo už mano tėvelio.

Elektrėnai. – Elena Dubosaitė-Pliskauskienė, g. 1938 m., kilusi iš Girnakalių.

573. Lėktuvas mūsų laikais buvo dyvas. Vienąkart nusileido prie ežero, tai visi lėkt pažiūrėt. O aš negaliu palikt brolio. Jis mažas, reikia jį aprengt, apaut. Skubinu, o jis nesiduoda. Tai iš piktumo aš jam kojon inkandau, tik tada aprengiau ir nulėkėm.

Sabališkės. – Genovaitė Strasevičiūtė-Strasevičienė, g. 1921 m., kilusi iš Žebertonių.

Vaikai

574. Vaikus gimdė namuose, priimdavo bobutės.
Kartais moterys ir numirdavo gimdydamos.
Jagėlonys. – Marcelė Korsakienė, g. 1923 m.

575. Vaikam nebuvo žinduko. Tai paima gabaliuką minkštos duonos, įdeda cukraus, suminko, sudeda merliun ir užriša. Padaro soskytę, vaikas čiulpia tą duoną su cukrum. Ir sveiki būdavo, ir stiprūs.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

576. Vakarais vaikų neleido prie vandens, kad laumė nepagautų. Dar sakė, kad mažus vaikus upely pagauna. Tai aš jau paaugus buvau, tai nueinu in upelį ir vis žiūriu in vandenį, gal plaukia koks vaikelis.

Mano seseris bajina. Sako: „Aš jau merga būdama dar galvojau, kad bernas pabučiuos ir bus vaikas. Tai labai bijojau, kad nepabučiuot."

Atjunkyto vaiko negalima vėl pradėti maitinti krūtimi, jo akių visi bijos.

Jagėlonys. – Ona Antanavičienė, g. 1923 m.

577. Nuo [blogų] akių plovė stalo kampus, tuo vandeniu reikia nupraust [vaiką].

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m., kilusi iš Alinkos.

578. Kap naktį mažam vaikui šildė pieną. Mama uždegė balaną, aš ją palaikiau, pervystė vaiką, paskui paėmė puodelį su pienu, palaikė jį an ugnelės ir pienas sušilo, va kaip.

Kai aš buvau dar maža, tėvai kėlėsi an viensėdžių. Tai jie visi išeina darbuosna, manę vieną palienka, ale buvo toks geras šuva, tai jis su manim ir bovinasi per dieną. Mama išeidama pakloja maršką an grindų, kad nenugriūčiau. Tai tas šuva manę ir augino, manę labai mylėjo. Buvo mano nianka. Paskui mirė mama.

Maistas buvo prastas. Atsimenu, važiuoja turgun, tai parveža pikliavotos duonos, padalina visiem, o skanumėlis... Pirkioj vakarais degino balanas. Buvo padarytas toks žibintas, apačioj drūtas kryžiokas, an jo – lazda, jon iš abiejų pusių, viršuj, insistato dvi balanas, tai viską dirbo prie jų ir verpė.

Vaikščiojau su balana, o po suolu stovėjo puodelis su pakulom. Manau sau, reikia pažiūrėt, ar degs. Palindau po suolu, su tai balana ir uždegiau. Tai ir užsiliepsnojo. Gerai, kad tėvai buvo, tai greit užgesino, o jei ne...

Mokėjo gražiai pasakyt: „Jei iki Kalėdų nesuverpi visko, net [ir] pakulų, tai diedas* kuodelin privems."

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mištūnų.

* Įtaisas laikantis skalą (balaną)

579. Troboje grindų nebuva, buva asla molinė. Vištas laikė po pečeliu, vaikai turėja lįst' kiaušinių išimt'. Arba su kačerga traukia, ale baisu sudaužyt'.

Geibonys. – Andrius Vankevičius, g. 1912 m.

580. Papečky žiemą buvo laikomos vištos, vaikai lindo kiaušinių ištraukti.

Ant priepečkio virė vakarienę, ugnį užkuriant mokėjo maldelių.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

581. Manį tėvas tik vienųkart mušė. Kų aš tį padariau, kad liepė nuveit' kluonan, atsinešt' vadelas. Aš nuvėjau ir neradau. Tada jis pats nuvėja, atsinešė ir muš manį. Mama užstoja, tai saka: „Bėk, ba ir pati gausi." Tai tik vienųkart uždavė, ir dabar menu.

Mama tai tankiai mušdava. Ko nepaklausai, nepadarai, tai saka: „Aik, atsinešk rykštį." Aini, atsineši kur mažesni, tai saka:

„Per maža, atnešk didesni.“ Vėl' aini, renki, renki, atneši. Tai mamai jau ir piktumas perėjis... Ale vis tiek užduoda rykšte.

Abromiškės. – Vaclova Beganskaitė-Girsienė, g. 1929 m., kilusi iš Lekavičių.

582. Mana mama miri nuog palaga – manį gimdydama. Likau našlaiti, tai, saka, tėvas susuka manį skaron ir nuveži in sava mamu, mana bobuti. Aš tį iki 10 metų augau. Paskui mana tėvas apsiženija antrąkart. Kap bobuti susirga, o aš jau nemaža buvau, pasiėmi manį namo. Turėjau „šilkinį“ pamoti, ji turėja sava vaikų, mana netikrų brolių. Nenorėk, kad labai myłėt, viska buva. Aš ilgai ganiau. Dar gani visas kaimas, turėja skerdžiu, ale ir vaikam reikėja paeiliui gint' karves. Daugiausiai ganim miškuose, tai nebuva kadu nei žaist'. Karvi nuveis kur toliau, už medžių, ir nesimata, ir aik ieškot'.

Pradėjau mergaut', reikėja parėdų, tai ėjau užsidyrbt'. Metus dyrbau pas vienu gaspadoriu palei Marijampoli. Sunkiai dyrbau, ale ir namie darbai tiej patys, buvau papratus. Tai užsidyrbau, nusipirkau sau du palitus, dvi suknelas gražias. Turėjau ir bernioku, ale dar buvau jauna. Paskui tėvas jo nenorėja, pamoti jam sumelava, tep ir išsiskyrim.

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

583. Jauna ištekėjau. Menu, atėjo mano vyras jau piršliuosna su draugu, o aš an pečiaus su seserim dūkstu, jie sėdi už stalo. O mes žiūrim per koptūrą ir kikenam. Ale pantis an sienos kabojo, vaikų niekas neklausė.

Vyras buvo vyresnis 10 metų, nenorėjau tekėt. Menu, duoną minkau ir atsišnekinėju. Tai tėvas kap atnešė pantį, kap atšventino – visi mano norai baigės. Tol kapojo, kol pažadėjau. Gyniausi, visą tėvą ištešlinau, ale tol mušė, kol pasakiau, kad eisiu.

Gilučiai. – Emilija Janavičiūtė-Janavičienė, g. 1925 m.

584. Vaikai buvo pratinami prie darbo nuo mažens. Ganėm kiaules, o kiaulės labai laksto, sunku jas ganyti. Vis tiek žaidėm visokius žaidimus, būrėm, kiek metų reikės ganyti. Žaidėm ripką, palioką su lazdomis, kortom lošėm, eidavom ratelius.

Karvių jau neganėm, buvo piemuo. Prisigalvodavom šposų.

Kazokiškės. – Jadvyga Levickienė, g. 1928 m.

Gimdymas

585. Pirmu sūnu labai sunkiai gimdiau, kokias tris paras kankinausi. Jau ir bobuti, mana diedieni, atsisaki. Saka: „Nieka negaliu padėt'. Kų žinojau, tų padariau. Važiuokit daktara." Girdžiu, jis kinka arkli ir rauda. Mama saka: „Gal' dar palaukim, labai brangu, 50 litų reikės mokėt'." A jis saka: „Paskutini karvi parduosiu, ale atvešiu." – ir išvažiava. Man jau visi skausmai perėja, kap jis tep verkia.

Atveži iš Žaslių Trapidu. Davi man vaistų, sulaida akolu ir saka – reikia laukt'. Vyras praša: „Daktare, padėk." Daktaras jam: „Antanai, dar ne laikas." – „Kad ji labai kankinasi." – „Nebijok, pagimdys sūnų." – „A iš kur, daktare, žinai?" – „Kad aš birkuti matiau..."

Paskui daktaras man liepi daryt' visokius pratimus, jėgas sukeldinėt', ir pagimdiau.

Talpūnai. – Jadvyga Kumeliauskaitė-Krilavičienė, g. 1908 m., kilusi iš Žaslių geležinkelio stoties gyvenvietės.

586. Pirmu mergaiti gimdiau namie. Kap jau užėja skausmai, vyra nėra, tai nuvėjau pas tėvu ir sakau: „Priimkit, ba tį jau man niekas nepadės." Buva ankstus rytas, tai tėvas atsikėli iš lovus ir liepi man gultis. Kankinuos, kankinuos kelias paras – niekas negimsta.

Parveži iš Semeliškių akušeri, ir toj nieka nepadeda. Buva šeštadienis, ji jau ruošiasi namo važiuot'. Man baisu vienai pasilikt', prašom, kad likt. Pamoti iškepi blynų, pamaitina jų. Ji man saka: „Jauna, drūta, stenkis." Liepi man atsitūpt', už lovos

gala pasiimt' ir stengtis. Dar ir dar. Aš jau lovus gala čiut neišlaužiau, pajuodau, lūpus pajuoda. Pamati, kad aina kojełėm. Tadu traukt'. Nu ir ištrauki. Ale ir mergaiti jau buva pajuodus, uždusus. Visai neverki, tai akušeri pasidėja an delna ir kelissyk sudavi, tada parodi balseli.

Savaiti laika dar gyvenau pas tėvu. Brolis saka: „Pabūk, apkrikštysim mergaiti." Paskui jau parėjau namo. Kiek pabuvus, sustiprėjus sakau – reikia nešt' mergaiti tėvui parodyt'. Paėmiau mergaiti, susisukau, skara persirišau per peti, po pažasčia ir nuvėjau 15 kilometrų in tetu prie Aukštadvaria. Teta nuvedi griovin, kur jiej trys buva pasikavojį. Nuvėjau tarp medžių, krūmų – jiej tį ugni susikūrį kiaušinieni kepa.

Tai susitikam, išsukau mergaiti, pamaitinau, pasėdėjam reve, pajuokavam ir vėl 15 kilometrų namo. Ot gyvenimas buva.

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

Krikštynos

587. Per krikštynas nuprausia, aprengia ir išneša vaikelį bobutė, už tai iš kūmų gauna dovanų. Pabaigoj bobutę veždavo nekočioj pririšę su virve. Sako, kad vaikų daugiau būtų.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m., kilusi iš Alinkos.

588. Krikštynų bobutė. Krikštynose, važiuojant bažnyčion, vaiką išnešdavo bobutė, kūmai jai sumokėdavo pinigais; grįžę jau nieko nedovanojo, bet vaiką paimdavo irgi bobutė.

Kartais užimdavo stalą, iš paklodžių pasidarydavo „vaiką" ir dainavo. Kūmai turėjo išsipirkt.

Karagėliškės. – Elena Jakonytė-Jakonienė, g. 1921 m., kilusi iš Gulaičių.

589. Gyvena žmogelis, turėja vaikeli. Reikia krikštyt'. Nuvežė in kunigu, o tas liepia už krikštu mokėt'. Žmogelis neturi, tai nuvėja in žydu, paskolina pinigų ir sumokėja. Praauga tas vai-

kelis, jau aina pirmos komunijos. Kunigas jo ir klausia: „Per kų ingavai tikėjimu?“ Vaikelis jam ir atsakė: „Per žydu.“

Geibonys. – Bolius Lankutis g. 1917 m.

Vestuvės

590. Vestuvės – tai šventė. Kas turėjo iš ko, tai ir abiejose pusėse [šventė]; paskui palyda dar grįžta atgal, baliavoja. Daug dainavo, šoko. Mano laikais piršliais dar važiavo, bet buvo, kad apsiveda ir patys. Patys susipažįsta.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m., kilusi iš Alinkos.

591. Prieš vestuves būdavo devyni vakarai. Susirenka pas jaunąją, pina vainikus, dainuoja. Tėvas pavaišina. Vestuvės gražios. Važiuoja arkliai su barškučiais. Sako, kad arklys pašėlesnis būtų, tai jam ausin degtinės inlašina. Tai žiemą pamerges išverčia iš rogių, išvolioja sniege.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m., kilusi iš Alinkos.

592. Mūsų kaime muzikantų buvo. Staselis Janavičius – armonikierius, paskui Dzedokas – smuikininkas. Medzikauskas Juozas irgi smuikavo, aš ant mandolinos pagrodavau.

Gilučiai. – Jaronimas Gudelis, g. 1911 m.

593. Vestuvėse daugiausiai grodavo armonika, kartais dar smuikas. Vestuvės būdavo linksmos, nes kaimo žmonės eidavo neprašyti, visi žino ir sueina. Jų nevaišina, jie tik šoka, dainuoja. Dažniausiai tai kieme. Veselei grįžtant iš šliūbo, kartį gale kaimo taisydavo, tai gauna vaišių, saldainių.

Buvo pavalgyt, ir degtinės buvo. Gal negėrė tiek daug, kaip dabar. Mėgėjų buvo, bet jaunimas negėrė. Vestuvės vyko tris dienas, trečią jau namo važiuoja visos giminės ir svečiai.

Gilučiai. – Jaronimas Gudelis, g. 1911 m.

594. Vestuvių papročiai. Šitam krašte buvo mada neprašytiem eiti į vestuves. Iš 9 ar 12 kaimų suveina. Jiej krečia visokius

šposus, apdainuoja pulką, už tai gauna pyragų, šnapso. Per mūsų vestuves daug buvo suėję. Motina per priemenę, kur visada renkasi jaunimas, nešė pyragą, supjaustytą rėtyje, tai bernai stuktelėjo iš apačios, visi gabalai išbyrėjo į visas puses, jie ir išstvarstė.

Malkas skaldytas sumetė į šulinį, ratus an stogo užvilko, užkišo kaminą. Tai kai pakūrė – visi dūmai trobon suėjo. Tai va koki šposai. Tokia buvo mada per vestuves.

Moterys, važiuodamos į svočias, turėjo kept pyragus. Tokius didelius, kad iš pečiaus ištraukt negalima. Puošėm jį, su stikline išbraižydavom, rūtų prikimšdavom. Kryžiukų [tik] nedėjom – negalima buvo. Sako, kad kur jaunieji miega pirmąnakt, tam kambary kryžiaus nebūt, kad visa neatsiduot vyrui, vis jam šį tą parodyt visą gyvenimą. Vaikų su kryžium nelaiminti, tik su ranka. Kryžius yra sunkus gyvenimas.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

595. Kap merga teka, tai jei myrtų vainiku supynsi ir ji užsidės būdama jau be vainikėlia, tai toj myrta, iš katros nupyntas tas vainikas, būtinai išdžius.

Abromiškės. – Pranė Kučinskaitė-Greželienė, g. 1912 m., kilusi iš Sabališkių.

596. Seniau kaima bernai myłėja visap šposyt'. Buva vestuvės, žiema, šaltis, pačios Užgavėnės. In kalneli an kelia bernai pripyli vandenia, tai kelias užšala, pasidengi ledu. Atvažiava veselija ir negali kalnan invažiuot', arkliai slidinėja, griūna. Išlipa svočius, pomergės (seniau jų pulkas buva) ir saka: „Nu, dabar tai jau peklon atvažiavam." Ir aja pėsti iki namų.

Seniau veselion suveidava nekviesti, visas kaimas; jų tik prieg stala nesodina, o šokt', dainuot', šposus krėst' visi suveidava.

Išeina šokt', grindų nebuva, molis plūktinis, tai bernai kap papils vandenia – slidu, taškosi, griuvinėja visi, tai jiem juoka iki kakla. Mergos pyksta, kad šokt' negalima, šluoja, barsta smėliu.

Per veseliju buva mada visku vogt'. Bernai prisitaisa karti su kabliu ir per kamaros langu vagia. Traukia dešras, pyragus, reikėja pilnyt'. Tai senesnis žmogus ir sėdi kamaroj, žiūri, kad langa neišimt, karties neinkišt. Ale jeigu kų pavogi, tai nepyka, nesibari.

Bajorai. – Birutė Daugsevičiūtė-Mikalauskienė, g. 1925 m.

597. Vestuvėse – pyragai, [juos] visiems dalino. Ateidavo „čigonai", antrądien jau svočių stalas. Būdavo dvi svočios. Tai jos padengia stalus maistu, o pabroliai ir maršalkos statė šnapsą.

Piršlį korė. Darė piršlio iškamšą iš šiaudų buvo mada vogti, išvežant jaunąją. Jaunikio pusė vogė, nešė vežiman ir krovė viską, kas pakliuvo. Vestuvės buvo abiejose pusėse. Šeštadienį prieš vestuves – devyni vakarai. Susirenka jaunimas, jaunoji pynė mirtų vainiką, visi dainuodavo. Išleisdavo šliūban paprastai.

Ant stalo visi dėdavo dovanas – atsisveikindavo su jaunąja, linkėdavo sveikatos.

Karagėliškės. – Elena Jakonytė-Jakonienė, g. 1921 m., kilusi iš Gulaičių.

598. Kartą baliaus metu mama paėmė šepetį, kibirą, uždėjo skarelę, aprengė čiūčelą, nunešė ją tualetan, pasodino. Tai kas eina – vis tualetas užimtas. Taip visą vakarą. Paskui visi nutarė, kad čia kažkas ne taip, ir nuėjo pažiūrėti – čia čiūčela besėdinti.

Buvo juoko visiems.

Aleksandriškės. – Jadvyga Levickienė, g. 1928 m.

599. *Piršlybos.* Kai pas merginą atvažiuoja pirmi piršliai, tai an butelio degtinės deda baltą skepetaitę ar šilkinę nosinaitę ir rūtų vainikėlį, o piršliui už tai mergina turi padovanoti lininį rankšluostį.

Kvietimas. Prieš veseliją šeiminykas, dažniausiai tėvas, vaikšto po gimines, kaimynus, kviesdamas visus veselijon: „Prašau veselijon, an paldienyko vakaro, an duonos bakano. Veršis garbėtas,

per metus penėtas, prie pečiaus pririštas, peilis šiknon inkištas, kas prieis – atsipjaus ir jo mėsos paragaus."

Devyni vakarai. Seniau vestuvės vyko antradienį, buvo sakoma: „Paldienykas – suvednykas, utarnykas – šliūbaunykas." Paldienyke vyko devyni vakarai. Į jį rinkosi tik kviestiniai svečiai, daugiausiai jaunimas. Iš vakaro suvažiuoja ir giminės. Pomergės, vadinamos drūžkos, ir pabroliai – visi susirenka, sėda už stalo. Muzikantai groja, tada tėvas pašokdina dukrą (gali ir krikšto tėvas). Jaunoji pabučiuoja tėvui ranką, padėkavoja. Tada tėvas pasako: „Dabar visi šoka." Tada visi šoka, baliavoja.

Dvyliktą valandą atvažiuoja jaunikis, jį slaptai pasitinka tėvai, šeria jo žirgą avižom iš sterblės, kad vaikai būt gražūs. Paskui tėvai insiveda jaunikį, jis sėdasi už kito stalo su pabroliais. Per visąnakt nebaliavoja, tik pažiūri, pabūna kiek ir vėl išvažiuoja namo. Visi irgi nueina pailsėti.

Pomergės. Pomergių buvo visaip: jei bagotesni, tai daugiau, jei ne – tai mažiau. Rengėsi visaip. Prieg man dar rengėsi tautiškai, bet ne visada. Daugiausiai baltom ar siuvosi vienodas sukneles. Margų nebuvo.

Palydos į šliūbą. Iš ryto jaunikis atveža rūtų vainikėlį an baltos šilkinės skarytės. Tada išlydėti jaunosios renkasi visas kaimas ir labai daug dainuoja dainų. Jaunąją pravirkdo, bet ir visus apdainuoja – svočias, pamerges, pabrolius. Visi turi išsipirkti, ba jei nieko neduoda, tai turi ir pajuokiančių dainų, ima *lojinti.* Kai ruošia vežimą jaunajai važiuoti, tai kiek randa šluotų, tai visas sukaišo vežiman ar rogėsna tam, kad visos kaimo mergos ištekėtų. Atsisveikina dainom.

Prieš šliūban važiuojant atvažiuoja ir „čigonai" iš berno pusės, visaip juokingai apsitaisę, vaikšto mandri su čebatais, su bizūnais per čebatus tik šmaukšt, šmaukšt. Čigonės buria, šnekina, čigonkos vaikus nešioja, ale tik dairykis – jiej viską vagia ir krauna vežiman jaunajai. Padėto vežiman daikto jau negalima grąžinti. Tai namiškiai visaip stengiasi kuo greičiau išnešti pasogą, sukrauti skrynias, kad mažiau pavogtų visokių daiktų. Jaunajai

duoda pasiimti abrozdą iš namų, kokio ji tik nori, kad į naujus namus inteit su šventu daiktu rankose.

Važiuojant šliūban, svečiai kviečiami palydom. Būna, kad net supyksta, jei palydom nekviečia. Jauniesiems išvažiavus, svečiai pas tėvus dar baliavoja visą dieną ir kitą dieną važiuoja „čigonais" jaunikio pusėn vogti jaunosios.

Jaunojo pusėje. Po šliūbo pas mergą, jos pusėn, jau negrįžta, iš bažnyčios tiesiai berno pusėn važiuoja. Čia randa užsėstą stalą netikros vestuvės, kuri turi jau ir lopšį pasikabinus. Čia ilgai deramasi, čia ypač išsiskiria moterų raudos:

Parvežė martelį,
Kap Belgeisų kumelį,
Suės visų duonelį,
Nepaliks nei kampelia.
Kur aš jau pasidėsiu,
Kap neištekėsiu?
Ot ir ištekėjau,
Ir dviese gulėjau.
Tavi, martela,
Ves kamaron,
Duos tau, martela,
Duos tau rūron.

Tuo tarpu jaunikis visaip stengiasi nuraminti raudančią jaunąją, ale pomergės vis tiek tol rauda, kol tikrasis piršlys ir svočia neišsiperka. Kai išsiperka stalą, tada baliavoja. Vainiką nuima jau berno pusėj.

Vidurnakty svočia kloja jaunųjų lovą marčios atsivežtais patalais. Moterys dainuoja:

Lažkų klojau. Linksma buvau,
Kai paklojau. Dar linksmesnė,
Tik nuliūdau aidama,
Su berneliu guldama.

Visa veselija eina žiūrėt, kaip kloja lovą. Paskui palieka jaunuosius vienus ir eina baliavoti toliau.

Dovanos. Ryte jaunamartė turi visus apdovanot. Dovanoja ne žmogui, kaip dabar, ale an daiktų. Pirmiausiai kas nors iš seserų šluoja pirkių, tai [ji] turi dėt an šluotos. Paskui an kačergos, kur pečius kūrenasi. Paskui an šulinio, kur vandenį semia. An grėblio, an vartų ir kitur.

Dėdavo stuomenis, rankšluosčius. Eina abi su svočia ir pagerbia tų namų apyvokos daiktus. Vėliau, aišku, jie atitenka tiems, kas su jais dirba.

Muzikantus, vestuvėms baigiantis, irgi apdovanodavo rankšluosčiais.

Svočių stalas. Antrądien po pietų pas jaunikį svočios ruošdavo savo stalą. Jos atsiveždavo savo maistą – mėsų, dešrų, kumpį virtą padeda, peilį šonan inkiša. Svečiai patys eina, atsipjauna ir ragauna svočios kumpį. Svočia dar turėjo vežtis ir karvojų. Seniau tai buvo duonos kepalas, išpuoštas visokiais ženklais su inspaudimais iš šonų, o viršuj turėjo būt kryžiukas. Šitokią duoną, išpuoštą ženklais ir kryžiuku, ir pas jaunąją an stalo laikė per visas vestuves, jos nevalgė. Ją suvalgydavo tik baigiantis vestuvėms.

„Čigonai". Veselijai baigiantis, atvažiuoja „čigonai" iš mergos pusės ir pavagia jaunąją. Jaunikis turi išsipirkt arba labai ją saugot.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mištūnų.

600. Kap apsiženijau? Su sava vyru mes nedraugavam. Gyvenam labai arti, tik per keliu, nor ir kitam kaime, ale jis buva vyresnis, turėja sava mergas, aš – sava bernus. Jis buva bagotesnis, turėja gražius namus, žemis, tai mana tėvui ir tika. Vienukart šokam mes abudu, jis ir saka: „Gal ženykimės?" O aš jam: „Kad šiandij šalta." Juokais atsakiau, ba tikrai juokais palaikiau. Paskui jis man saka: „Gal' palydėt?" Ale kiek tį to lydėjima. Pas kaimynus šokiai, tai aš tik nusijuokiau. Sakau, va su kaimynų berniuku, katras tupi palei duris ir pareisiu. Ale jis manį jau buva apsižiūrėjis, aš buvau jam tinkama, darbšti.

Vienu šeštadieni pas kaimynus talkoj brukau linus, sušalau, pavargau, parėjau namo ir atsiguliau. Girdžiu – ateina dvieju, jis ir kaimynas. Atėjis ir klausia manį: „Tai sergi?“ Sakau: „Sergu.“ Ir nesikeliu. Jiej nuvėja pas tėvu. Girdžiu jis šneka: „Norėtau žentu būt.“ O tėvas jam: „Čia jau jūsų reikalas.“ Atėja pamoti, saka: „Kelkis, pas tavį piršliai.“ Sakau: „Koki čia piršliai. Man, kad iš toli, kad nepažįstami, o dabar kaimynai.“ Atsikėliau, juokas ima.

Pamoti tai jau norėja, kad tekėtau. Saka, kitus tava metų jau blynus kepa, o tau vis – kad būt linksma, kad smagu. Pradėja šnekėt' ir tėvas. Saka, už šita Kazimiera tai aitų bile kokia, jau nesispardyk. Tep vis užšneka, užšneka. Jis vis su tėvais, o man tekėt' nesinori, nėra meilės, nėra pažinties. Ale pradėjau ir aš galvot' – jau 22-jų metų, gal' jau ir laikas, gal' reikia tekėt'. Kap tik sutikau, tai jis grait nuvažiava Kaišiadorysna, išėmi indultu, kad nereikt užsakų duot', ir ainam mes abudu Semeliškėsna metrikacijos daryt'. O man tep ko tai liūdna, vos velkuos. Saka: „Kas tau, gal' negerai?“ Aš jam ir sakau, gal' dar reikia grįžt'. Sakau: „Tu išsibernavis, mergų daug turėjis, ar tu būsi man geras?“ Tai jis man: „Ar aš kur vaiku palikis, kad tu tep? Ko tu baidaisi? Bus viskas gerai.“ Tep šnekėdami, lyg ir ginčydamiesi ir Semeliškėsna nuvėjom, pradėjom metrikaciju. O jau pabaigt' buva galima vienam, tai jis vienas nuvėja ir pabaigi. Čia ir Užgavėnis arti, tai kunigas saka: „Per Užgavėnes ir šliūbu duosiu.“

Atėja ir Užgavėnių diena, veselija. Jų namas didelis, gražus, ale vienam gale gyvena ženotas brolis, kitam – jis su motina. Veselijos didelės nedarėm, ale jų arklys gražus, pakinkinimas gražus. Dar arkli kap aprengia, pats apsirengia, tai kap koks bajoras. Papraši piršlia, papraši muzikanta, mūs giminės pomergėlė atvažiava, tai jau ir veselija. Ale aš valiona nesidėjau ir baltos suknelis nepirkau, užsidėjau mėlynu, šilkini, su baltu kalnieriuku. Graži buva suknelė. Atvažiava, susėdam, užvalgim ir išlaida manį tėvas su pamote. Važiuojam dviem padvadum, sniega nėr, pašalį, sausa. Važiuojam Semeliškėsna, tį pasiskolinam iš zakristijona žiedus, ba nenusipirkam. Tep ir apsišliūbavojam.

Parvažiavam namo, kiek pasėdėjam už stala, pagroja, pašoka ir jau ainam in juos, ba kaimynai, tik per keliu. Pamoti man davi geru austos drobis gabalu anytai dovanų ir nuvėjam. Pasitinka, pasisveikina, susėdam. An stala stovi išvyrtas kumpis, dar mes sava nusinešėm ir baliavojam, ale man vis negerai ir negerai.

Tep ir visas gyvenimas – sutarim gražiai, nesipykam, ale an širdies vis ko tai trūka.

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

601. Kap buvau merga, tai labai daug bernų turėjau. Ainu namo iš šokių: vienas iš viena šona aina, kitas – iš kita. Sunku buva išsirinkt', ba kas vakaru keli kalbina. Vienas manį nušaut' norėja, kol' aš už jo nėjau...

Mana kaimynas Gerbutavičius buva geras mana draugas, kap aš vadinau – pranašas, ba jis man visku papasakodava, kų bernai šneka. Ba vienas – aik už manį, kitas – aik už manį, trečias net su verksmais. Sakau, aš dar gi nesiženiju. Nelabai man patika, šokt' nėja, sėdėk su juom. Kap, sakau, aš aisiu, kad mama nelaidžia.

Vienas bernas nuog Žiežmarių, toks Petkevičius, turėja 20 hektarų žemės, buva bagotas ir ateidinėja pas mana kaimynku. Vienųkart per Velykas bernai vaikščioja giedodami, paskui baliavoja. Žiūriu – jis ateina. Praėja pro tų sava mergu, mana kaimynku, ir atėja. Tadu atlakia jos sesuva ir saka: „Aik, Petkevičiau, Vanda paruošusi stalu, tavį laukia. Ko tu neužėjai?" A jis neina. Sėdi, nei šnekėt' nėr apie kų, nei kų, sėdi, ir gana. Paskui visai jų meti, tai aš nukentėjau. Gal' jos manį ir prakeiki, nor aš nebuvau kalta. Aš su juom nešnekėjau, nedraugavau, man jo nereikėja, tik Vandos sesuva manį lojina, kad atkalbinau.

Vienųkart ateina pas manį tas mana pranašas ir saka: „Šiandij šokiuose susirinka visi keturi tava bernai ir tu turėsi pati išsirinkt', su katru tu nori draugaut'. Tai imk, katras didžiausias." – juokiasi jis. Vienas buva iš Guronių, kitas – iš Pajauciškių, iš Vaidžionių ir iš Talpūnų. Sakau: „Neisiu šokiuosna." Saka: „Aik,

pažiūrėsim, kų jiej darys." Nuvėjau. Atsisėdau už stala ir klausausi patefona. Ateina visi keturi, apsėda aplink stalu. Kiek pasėdėjom, sakau: „Ainu laukan." Pasikėliau, atsiprašiau gražiai ir išėjau. Su draugi ainam net palei trečiu jau namu, žiūriu – ateina Kacevičius. Daėja, paimi manį už parankės ir vedasi atgal'. Grįžtam, a jis ir saka: „Ji su manim bus." – ir laimėja.

Nuvėjau bažnyčion, užėjom su draugėm karčemon, kad tį bernai išgerdinėja. Manį kas tai už pečių ir intrauki tan kambariukan. Žiūriu – Kacevičius. Ir nelaidžia. Saka: „Palauk, palauk, yra dar klausimas. Pasakyk, už katro aisi?" Ale aš jam: „Ar mergos bernus, ar bernai mergas renkasi?"

Vienųkart nuvėjau pas mergas vakaraut'. Ateina sesuva ir saka: „Aik namo, piršliai atvažiava." Aš nenoriu ait', ale ji vis tiek liepia, saka – tėvas liepi. Pareinu, žiūriu – Kacevičius. Ale chytras buva. Tėvas klausia: „Tai kiek pasogus norėsi?" O jis: „Aš ne pasogus atėjau, man jos reikia." Tadu nei tep, nei tep. Ir išėja. Tėvas saka, gal per biednas, gal reikia sumokėt'.

Šeštadieni jis atėja, tėvas išsėmi pinigų, ale jis neima, stata tėvui pusbonki, vaišina. Tep iš eilės kelis šeštadienius.

Tėvas prisitaiki sutikt' jį turguj ir atiduot' jam tuos pinigus, tai jis ir saka: „Gerai, jei jau už manį neina, tai šitus pinigus jai ir atiduokit, tegul' kų nor nusiperka." Aš verkiu, man jo gailu.

Tėvas jau susiruoši nešt' jam tuos pinigus jo darban, ale jam ruošiantis ait', aš padūsavau, mama išgirda ir saka tėvui: „Ko tu aini, merga dūsauna." Tadu tėvas nuvėja pas jį ir saka: „Duokit an užsakų." Ale kap parėja namo ir liepi ir man ruoštis, pradėjau raudot'. Kap atvažiava, man jo gaila, a mama saka: „Jau jį dabar paniekinsim, jau žodis duotas, verk neverkus."

Talpūnai. – Jadvyga Kumeliauskaitė-Krilavičienė, g. 1908 m., kilusi iš Žaslių geležinkelio stoties gyvenvietės.

602. Mano vestuvės buvo nelaimingos. Iš vakaro buvo didelė pūga, privertė daug sniego, tai važiavom sniege lyg tunely, o prie pačių Žaslių, palei patį kryžių, žiūrim – an prieš atlydi nabaščiką.

Sustojom ir laukiam, kol pravažiuos. Tai svočia ir sako: „Nelaiminga būsi, nelaiminga, mergužėla."

Nelaimių daug buvo gyvenime, visas gyvenimas – kryžius, vyras buvo piktas, negeras, nelaimių daug. Ale ištvėriau, kur dėsies, nelėksi gi kap dabar – skirtis.

Migūčionys. – Joana Vėželytė-Arnatkevičienė, g. 1931 m.

603. Kap apsiženijam? Tada tėvai nelaida sūnų tolimuosna kaimuosna vaikščiot', mergų ieškot', tai visi savi vienas aplink kitų ir sukomės. Visi kaimynai suveinam kartu, žaidžiam, „Žiedu dalinam", pašokam. Draugavom su jo seseria, vis lakstėm viena pas kitu. Jos mama manį vis marčia vadina, šposina, paskui, kap jau pradėjam rimtai draugaut', pradėja draust'. Ilgai draugavam, apie šešis metus. Jis manį vis šokt' veda, namo palydi. Ale jis – vienturis, mokėja spyntas daryt', buva stalius, turėja geras rankas ir žemis turėja, o aš biedna mergaiti. Tėvai saka, nereikia.

Ženijasi jo sesuo. Liepia jam apsižiūrėt' ir daryt' mainus. Jau tas seseries jaunikis turi seseri, tai jau tikt ir tėvam. Saka jam, mainykis. O jis tėvui ir sakys: „Tai tu mamu mainyk." Tėvas jam su lazda. Labai jį bari. Per veselijų buva mada suveit' jaunimui kieman šokt'. Išėja jis pas manį ir atneši saldainių. Tai kila didžiausias triukšmas, jiej tį susipyka. Kitųdien kitan šonan nuvažiavis jis visai su tai pamerge nesėdėja, buva su kaimynka.

Aš dar net nežinojau. Vienukart pas juos buva šokiai, tai jis man ir saka: „Ateik šokiuosna; jei tavį išvaris, išeisiu ir aš." Nuveinu. Jis manį pašokdina ir nepalaidžia, pasisodina an zoslana. Tėvai sėdi už spyntus, nieka nesaka. Tep ir praėja vakaras. Paskui jis jau manį niekam net pašokt' neduoda. Aš sarmatijuosi, bėgu už mergų, tai jis vis tiek išlanda ir susiranda manį. Nu jau ženysimės. Ale tėvui jis nesaka. Prieš Užgavėnes praša arklia. Tėvas klausia: „Kam tau tas arklys?" Jis ir saka: „Važiuoju ženytis." – „Tai su kuom tu ženysies?" – „Su Zosiuke." – „Jei su Zosiuke, tai tau arklia nėra." Ir nedavi. O aš laukiu, kada jis

atvažiuos. Tada jis pas kaimynu, pasiskolina arkli ir važiuojam Žiežmariuosna an metrikacijos. Metrikacijos iš roza nedara, ale jis davi pinigų ir padari. Grįžam iš Žiežmarių ir kap niekur nieka kas sau namo. O šliūbu net rudenį paėmim. Ir dar kap.

Važiuojam dviračiu Kietaviškių bažnyčion. Nuvažiuojam – kuniga nėra, išvažiavis Žiežmariuosna. Ir mes iš paskui tuom pačiu dviračiu. Radam kunigu, važiuojam atgal'. Kunigas su arkliu, o mes su dviračiu. Kai jau grįžtam Kietaviškėsna, tai man nieka, aš gi an rėma sėdėjau, o jis jau visai svirduliuoja, alpsta, mat nuo ryta nevalgį, reiks ait' spavedies, negalima. Kiek atsigavį paėmėm šliūbu ir vėl' važiuojam tuom pačiu dviračiu namo, ale jau neskubam. Dar aš turėjau insidėjus maista, an griovia kranta susėdam, pavalgim ir vėl' namo kas sau. Tokia buvau jaunoji.

Tėvai ilgai nežinoja. Susitikinėjam slapčiom. Ale buva tokia mada – insivesdyt' bažnyčioj. Ainu bažnyčion – reikia insivesdyt'. Sakau, reikia jau, kad visi pamatyt. Tadu tik per Kūčias liepi mani parsivest'. Davi mum kambariuku, kamarėli, jis susitvarki, ir gyvenam. Paskui, kap jau gimi vaikas, mana teta išvažiava gyvent' Klaipėdon. Lika jos namai, tai ji laida mum tį gyvent'. Persikėlėm, ale neilgam. Pusbrolis užsimanė namus parduot', tai vėl pas tėvus sugrįžam. Pripratam.

Kalniniai Mijaugonys. – Zofija Kasciukevičiūtė-Beliukevičienė, g. 1927 m.

Mirtis ir laidotuvės

604. Kaime buvo bičių. Tėvas laikė, pati laikiau. Augino bitėm augalus, tokius mėlynus augalus, sėjo po medžiais, kad žydėtų.

Kai gaspadorius miršta, reikia bitėm pasakyti. Bitė miršta, jei nepastuksensi į avilį. Net vaiką reikia prikelti.

Kai anyta mirė, bitėm niekas nepranešė, tai pusė avilių išmirė.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

605. Prieš vyra mirti tai dideli varna man va šitan langan kad trenksis, tai po dviejų dienų ir numiri.

Abromiškės. – Pranė Kučinskaitė-Greželienė, g. 1912 m., kilusi iš Sabališkių.

606. Mano laikais prie numirusio labai raudojo, tik ne visi gražiai mokėjo.

Mes su vyru giedojom, matėm tikrai daug laidotuvių.

Lubaka. – Filomena Malašauskienė, g. 1920 m., kilusi iš Gilūšio.

607. Numirusį dėdavo ant lentos, nes karstą darydavo kaimo žmogus, meistras.

Gėlių niekas nestatė, tik žvakes.

Giedodavo giedoriai giesmes iš kantičkų, rožančių – retai kur.

Grįžus iš kapinių – pietūs. [Dabar] jau negieda.

Karagėliškės. – Elena Jakonytė-Jakonienė, g. 1921 m., kilusi iš Gulaičių.

608. Numirėlį prausia degtine. Sauso kamparo miltelius deda į nosį, burną, ausis, visas skyles, tai jokio kvapo nebūna.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

609. Raudojo ne tik per pakastynas, raudojo ir per vestuves.

Jagėlonys. – Marcelė Korsakienė, g. 1923 m.

610. Saku, jei bijai numirėlių, tai kap jau kas artimas numyršta, jį rengia, tai reikia jam padus pabučiuot' – nieku nebijosi.

Liutonys. – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1932 m., kilusi iš Balceriškių.

611. Seniau ant kapų žmonės darė ąžuolinį ar smalėko kryžių ir prie mūsų namų stovėjo. Paskui nupuvo.

Prie kryžiaus gėlių nesodino, tik daržely.

Karagėliškės. – Elena Klimaitė-Klimienė, g. 1925 m.

Iš buities

612. Seniau buva linksmesni, geresni žmonys. Daug dyrba, vargingiau gyvena, ale linksmiau. Vakarėliai koki buva, kiek jaunima, visi labai geri, draugiški, negėri tiek.

Bobutės augina vaikus, jiem pasakų mokėja visokių, dainelių.

Zariečnikai. – Marijona Japkevičiūtė-Tamkūnienė, 1906 m., kilusi iš Belezų.

613. Moterys namie daug dyrba – verpė, audė. Visi drabužiai buva naminiai, marškos, nuovalačkos, divonai, viską patiem reikėja pasidaryt'. Ir krepšius pynė, ir virves vija, ir vyžas pynė, ir klūmpes darė – visku patys. Ale dyrba ir dainava, tokia mada buva.

Abromiškės. – Vaclova Beganskaitė-Girsienė, g. 1929 m., kilusi iš Lekavičių.

614. Buvo didelis namas, dviejų galų. Vienam gale, šitam in gatvę, buvo gyvenama troba, vidurij – didelė priemenė, už jos antras galas buvo pertvertas per pusę. Tenai buvo seserų kambarys ir kamara. Kambarys kūrenamas.

Didžiajame kambaryje – duonkepė krosnis. Priemenėj – kibirai, puodai, visi ūkiniai padargai. Kamaroj buvo akmenim išdėta atvira, kad nepelytų laikomi produktai, duobė – sklepas. Į jį įlipt – kopėčios. Jame laikė bulves, daržoves.

Kamaroj laikė pieną, kopūstų bačkas. Ten girnos, visi rakandai, mėsos sūdymo loviai, bulves kapot loviai. Burokėlius raugindavo mediniuose kibiruose, kubiliukuose su dangčiu.

Svirne buvo pilami javai, lovų nebuvo, mergos miegojo kamaroj. Svirne stovėjo mamos skrynia, buvo aruodai javams supilti, karojo šventiški pavalkėliai – jie buvo nedideli, dažyti. Jais kinkė arklius į bričkelę, buvo skambalėliai arkliui.

Buvo didelis kluonas dviejų durų – vienos durys iš šono, kitos iš galo, buvo galima važinėti su vežimu. Kluone buvo peludė. Kai išarpuoja javus, tai lieka pelai. Juos plikino cebruose karštu vandeniu ir šėrė gyvulius. Kūlė javus spragilais, kūlė su tėvu. Reikia laikyt taktą, kaip dviese, tai vienąkart muša, kitąkart tik pasidažo, neprimuša.

Jaujoj buvo velniukų. Jauja stovėjo atskirai, plūkta iš molio, prie jos daržinė. Daržinėj stovėjo manieža ir linų mynimo mašina. Jaujoj – duobė, iškasta, iš akmenų, ir kartys. An jų suspaudžia linus, prideda eilę, prispaudžia kartim ir vėl eilę, ir vėl kartim. Tada kūrena pernakt pečių, kad išdžiūtų, tada mina. Arklys suka manieža. Volai mediniai, su dantim. Tie volai sukasi, dvi leidėjos leidžia, deda, kai sutraiško, spaliai byra apačion. Taip kelis kartus persuka, kol išmina. Tada bruka.

Ima saują, daužo, kol visi spaliai išbyra. Tada saujas susuka, deda krūvelėn, suriša. Paskui šukuoja, atskiria pakulas nuo linų ir jau verpia. Rankom kai mina, tai pirmiausia eina vyrai, jie laužo su mintuvais linus. Jeigu talka, tai moterys bruka. Mūsų krašte mynė ir bruko pirtyse. Linų sėdavo daug, bet vienon pirtin tilpdavo, pylną pirtį prikrauna.

Pirtis buvo pamišky. Tę maudėsi, prausėsi, linus džiovino ir mynė, mėsą rūkino, lašinius, kumpius.

Šulinys buvo medinių rentinių, ąžuolinių apačioj. Ir dar yra, buvo svirtis.

Giedraitiškės. – Bronė Bičkauskienė, g. 1936., kilusi iš Aukštaitijos.

615. Kaime buva viena pirtis, labai dideli, ją paeiliui visi kūrena kas šeštadienis.

Pirmiausia aidava praustis vyrai, paskui moterys su vaikais. Pirtij ir linus džiovina. Mėsos tai nerūkina, nebuva mados. Pasipjauna, insūda, lašinius druskon ir stovi. An aukšta turėjam dideli dėži, tai mėsu, kumpius, skilandžius išdžiovini ir dedi ton dėžėn gražiai ailute, dar biski druskos an dugna, paskui pagaliukais perdedi ir stovi.

Po šiaudiniais stogais mėsa labai gerai laikėsi, ba nebuva karšta. Stogai buva šiaudiniai. Kap kulia rugius su spragilais, tai parenka, kur gražesni, iškrata, suriša gražiais kulaliais. O jau vasaru, kap geras oras, tai stogus dengia, taisa, kur reikia.

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

616. Priemenės buvo didelės, ir laiptai an aukšto užlipt. Namų niekas nerakino – nebuvo mados. Jei išeina, tai užkiša mediniu kabliuku.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

617. Tarpušventy, po Kalėdų iki Trijų Karalių, nedirbo jokių darbų. Link pavasario, per gavėnią, daugiausiai ausdavo. Iki pavasario reikėjo prisiaust drobių, audeklų, paklodžių, divonų – visko, ko tik reikėjo šeimynai išlaikyti ir aprėdyti. Drobes balino. Pirmiausiai išverda katilus pelenų, drobes sudeda rėčkosna (mediniuosna skalbimo kubiluosna), užpliko karštais pelenais ir dar kiek palaiko tuose pelenuose, šarme, paskui išplauna ir jau tiesia an pievų balinti saulėj. Bąlančias drobes laisto vandeniu, apvertinėja.

Elektrėnai. – Benigna Vailionytė-Stabingienė, g. 1926 m., kilusi iš Peliūnų.

618. Pas mus skalbėsi prie Neries. Velėjo ant lentos. Lentą nusineši, pasidedi, tada su kibirais nusineši rūbus ir velėji.

Karagėliškės. – Elena Jakonytė-Jakonienė, g. 1921 m., kilusi iš Gulaičių.

619. Paupiais velėt, perplaudinėt, kai saulė nusileidžia, negalima – tada laumės plauna rūbus. Kai pakyla rūkas virš vandenio, tai sakė, kad laumės rūką paleidžia, gali žmogų sugaut. Gąsdino vaikus, kad neitų prie upės.

Giedraitiškės. – Bronė Bičkauskienė, g. 1936 m., kilusi iš Aukštaitijos.

620. Kanapes irgi augino, tik ne tiek daug kaip linų. Iškūlę jas merkė kur baloj, raiste. Mes tai merkėm ežero pakrantėj. Sukala kuolus, užtveria, kad nenuplauktų, ir mirko. Paskui jas džiovina, laužo, tik mina daug mažesnėm saujom, nes jos labai kietos. Iš

pluošto vydavo virves. Labai stiprios kanapinės virvės prie ūkio darbų ir visur tinkamos.

Vyrai žiemą vydavo virves iš kanapių. Kanapes naudojo ir maistui. Šiek tiek gruzdydavo an keptuvės, darė kanapių pieną. Jį valgė vakarais su bulvėm per adventą ar šiaip, kai nebuvo pieno.

Elektrėnai. – Benigna Vailionytė-Stabingienė, g. 1926 m., kilusi iš Paliūnų k., Lazdijų raj.

621. Seniau žiemu, kap važiuoja miškan dyrbt' ar kur toliau su rogėm, tai velkasi kailinius, o an tų kailinių užsideda jermėku. Jermėkas – naminia audima veltas milinis paltas, platus, didelis, kad an kailinių tilpt, ir su kapišonu an galvos.

Kap apsiauna vailokais, kailiniais, užsideda tų jermėku, tai kap tik gali paait', ale jau ir per didžiausius šalčius rogėse nešalta. Malūnan toli važiava ar miškan. Žiemos buva šaltos, reikėja ir mišku kirst', ir malkas daryt' pačiam.

Abromiškės. – Vaclova Beganskaitė-Girsienė, g. 1929 m., kilusi iš Lekavičių.

622. Beganska Juozas tarnava kariuomenėj, buva ulonas. Kap jis grįža ir prajoja kaima gatvela, tai visi žmonės łėkė žiūrėt', koks gražus vyras su gražia karine uniforma.

Vindžiuliai. – Ona Šiškevičiūtė-Mingailienė, g. 1921 m.

623. An palangių moterys augino pelargonijas, mirtas. Pas mus buvo medis oleandras.

Darželiai buvo aptverti. Augino rūtas, lelijas, jurginus. Tvoros buvo ir štankietų ar skaldytų lentelių, ar pintos išilginiais karklais. Aptverdavo ir visą sodybą nuo gyvulių.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

624. Sodus ne visi turėjo. Uogų labai daug buvo miškuose. Krūmai – alyvos, jazminai, pinavijos.

Kėlė inkilus nuo senovės, kiek pamenu. Skrypiantis medis ilgai stovi, buvo sakoma.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

625. Lauke ploviau rūbus. Buva labai stiprus vėjas. Žiūriu, ateina iš miška du vyrai. Klausia: „Šnapsa turi?“ Sakau: „Neturiu. Pati negeriu, kitiem neduodu.“ Jiej klausia: „O talonų turi?“ Sakau: „Turiu, ale tik kruopom ir skalbima milteliam.“ Tai jiej: „Kap pamaudysim gerai, tai atsiras.“ – ir aina in manį.

O aš vienui viena. Stovėjom palei kluonu, tai aš duris atidariau ir šaukiu: „Ko stovi ir žiūri? Nematai, kad manį maudyt' nori?“ Kap duris palaidau, vėjas jas kap trenks, jiej išsiganda ir bėgt' in mišku. O aš likau kieme viena, stoviu ir kvatoju.

Stančikai. – Zofija Petkevičiūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Štareinių.

626. Reikia miškų vežt' – nėra kam. Vyriausias brolis sėdi kalėjime, kitam ranka sužeista, trečias jau atskirai gyvena, tai važiuoju aš. Važiuojam visa kompanija kaima vyrų ir aš. Nuvažiuojam miškan, pakraunam vežimus, mana arklys gražus, sartas, smagu važiuot'. Atvažiuojam in Žaslių stotį. Traukinys aina. Garvežys visas juodas, angliais kūrenasi, tai tik pup pup pup... Mana arklys jau mina, mina, mina. Stovi kaimynai vyrai. Prašau: „Vyrai, palaikykit arklį.“ O jiej bija, skaita, užmuš. Nu, ir kų daryt'?

Priėjau, už vadelių pasiėmiau, arklys inžebotas, viska. Sakau: „Sarčiuk, tai argi tu dar bijai ko? Pažiūrėk, aš gi nebijau, o tu bijai. Nu kų gi jis tau padarys, šitas baidyklė toksai.“ Patrepsėja, patrepsėja, traukinys prapupsėja, jis atsigrįža in jį, tik: „I ha ha!“ Tai visi už galvų susiėmė. Saka, va, boba arklį sutvarkė be jokių griekų... Tai aš vis būdavau gražiai su juo...

Vievis. – Eleonora Zenevičiūtė-Nauckūnienė, g. 1921 m., kilusi iš Žydeikiškių.

627. Mano tėvas, kap Lietuvos savanorius, turėjo ir medalių, tai per visokius neramumus sudėjo viską medinėn skrynelėn ir pakasė po karve. Tai karvė ir apmyžo ir visus dokumentus tėvo, ir medalius. Nieko neliko.

Gudbalis. – Marijona Suslavičiūtė-Markevičienė, g. 1925 m.

628. Seni žmonės mėgo slėpt pinigus.

Buvo toks Šatavičius iš Gabriliavos, tai jis tiek slėpė pinigus nuog žmonos ir mergaitėm nieko nenupirkdavo. Sukišo, su javais pelės ir sukapojo. Gerai dar, kad pažįstama tokia, Brazausko Monika, banke dirbo, tai išmainė kiek. Kiti niekais nuėjo.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m., kilusi iš Alinkos.

629. Žibalo ir to nebuvo daug. Į buteliuką įpila, knatą padaro, tai tokia ir lempa. Buvo trečias numeris, penktas – tai jau šviesu kaip rojui. Kai buvau vaikas, dar ir balanas degino. Balanoms ima nešakoto medžio ripkę, ją suskaldo, paskui su peiliu skaldo balanas. Bet medis turi būti sausas.

Vievis. – Anelė Mitraitė-Švenčionienė, g. 1914 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

630. Atsimenu, kaip degino balanas. Pastato tokį vadinamą diedą, tą pagalį prikala prie balkio, jį apkala skarda, įkala vinis, apsuka viela, skardoje padaro skyles balanai įstatyti, iš sausos eglinės pliauskos priskaldo plonų balanų ir įstato į skyles. Tada reikia žiūrėti, kad neiškristų, neužsidegtų; dažnai jas reikėjo keisti.

Kai viena balana sudega, deda kitą. Jos dega, pelenai byra ant žemės, tai pelenų pridega krūva, paskui iš ryto pelenus sušluoji, išneši, ale jau ta vieta per daug metų pajuosta, neišsiplauna. Vėliau atsirado žibalas. Pradžioj į mažą buteliuką įdėdavo knatą ir degino, paskui jau atsirado lempos.

Kurkliškės. – Janė Grigorovičiūtė, g. 1903 m.

631. Žiemą iš šiaudų pynė sodus, kabino ant lempos kaip papuošalą.

Jagėlonys. – Marcelė Korsakienė, g. 1923 m.

632. Iš šiaudų darydavom vorelius-sodus. Sodus darė ir didelius, ir mažesnius.

Šiaudus užplikydavo verdančiu vandeniu, kad suminkštėtų, ir karpė. Galima padaryti ir iš nendrių. Siūlą vėrimui imi storesnį lininį. Ir paukščius darėm iš šiaudų. Šiaudus užplikinam, išlyginam, pinam viduriuką, sparnus, uodegą. Darėm ir laivelius.

Karageliškės. – Vlada Burevičiūtė-Klimienė, g. 1929 m., kilusi iš Malavolės.

Posakiai

633. Jei Velnias pagalį, tai Dievas – pagalvį.

Nebuvo praeities, nebus ir ateities.

Kur gerai, tenai neik. Eik, kur bėda – gal reikia tenai žodžio.

Už blogį reikia daryt gera, tai Dievas atlygins.

Niekuomet neišmokysi akmenio plaukt ir gimusio be ateities.

Jei vaikas neklauso, jis neturi ateities.

Kai žmogus praranda viltį, jis negyvena, tik kenčia ir kitus kankina.

Kaltas kalto ieško.

Kas nori gyvent geriau, turi kitą skriaust.

Ką žmogus iš motinos atsineša, tą ir nešiosis.

Motina – pasaulio kūrėja, prigimties vidinis balsas stipriausias.

Žemė – ašarų pakalnė. Naujagimio pirmas atodūsis yra verksmas.

Dievas duoda kančias, duoda ir kantrybę.

Su melu – du galu.

Nesmerkim nusikaltėlio, džiaukimės, kad mes ne jo vietoj.

Žodis gali padėt, žodis gali pakenkt.

Visų problemų gale – pinigai.

Žmogžudys – nė prie žmonių, nė prie žvėrių, jis dūšią pardavęs velniui.

Mijaugonys. – Domicelė Jurkevičiūtė-Janavičienė, g. 1923 m., kilusi iš Obenių.

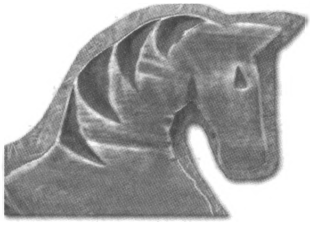

DARBAI

Arimas

634. Kap pirmukart išeina art, tai grįžtantį aplieja vandeniu.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

635. Kai pirmą dieną ėjo arti, tai grįžus apliedavo vandeniu.

Lubaka. – Bronius Levickas, g. 1927 m.

636. Pirmas vežimas rugių. Vasarą, kap parveža pirmą vežimą rugių, tai vyras nusirengia marškinius ir perlenda po vežimu. Dar klojiman neša duonos ir druskos an lėkštutės ir galan pado padeda. Skaitosi, kad pelės nekapot grūdų, duoną su duonu pasitinka.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

Sėja

637. Pagal Mėnulį, pagal orus spėjo būsimą derlių. Šnekėjo, kad miežius reikia sėt an jauno, kad bulves sodint, kai danguj debesėliai. Ir laiko žiūrėjo kopūstus dėt, kiaules pjaut, ba yra tuščios dienos.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

638. Kai eina sėti, tai javus šlaksto švęstu vandeniu, o į javus dėjo kiaušinių lukštų, likusių nuo Velykų.

Jagėlonys. – Ona Antanavičienė, g. 1923 m.

Rugiapjūtė

639. Kap rugius pjovė, tai visi aidava prieg rugių. Moteris, jei vaikas mažas, paima lopšį, padeda jį po mendeliu, ir vaikas miega, o ji pjauna. Jei nemiega, jį prižiūri didesni vaikai. Jei šilta, vaiku išlaidžia pasispardyt', ale daugiausiai tai vystydava. Labai stipriai susuka, suvynioja, viršun spavijočium* apsuka, suriša. Vaikas nei kojų, nei rankų nepakrutina, guli kap pagaliukas.

Kap suplyšta seni, išnešioti marškiniai, tai iš nugaros pridara palučių vaikui didesnių.

Abromiškės. – Vaclova Beganskaitė-Girsienė, g. 1929 m., kilusi iš Lekavičių.

* Vystyklas

640. Rugius, menu, pjovė ir su pjautuvais. Pjovėm ir mes, vaikai, ba motina viena, tai ir mes ėjom. Surišam pėdus, pastatam mendelius. Mendelius statė taip: paimi pėdu, perlanki jį per pusi, tadu aplink jį statai keturis pėdus iš visų keturių pusių, tadu dar keturis tarpuosna, paskiausiai imi dešimtu pėdu, jį vėl' sulanki per pusi, dedi viršun an varpų ir apskleidi viršuj tuom pėdu, kad neinlytui. Mendelius statė aiłėn, paskui skaičiava, kiek kapų nupjovė.

Kietaviškės. – Juozas Kananavičius, g. 1912 m.

641. Rugius pjaunant būdavo pabaigtuvės. Pynė varpų vainikus, statė už stalo kampan po šventais paveikslais šeimininką. Tą diedelį* iškulia jau pavasarį ir pirmą saują pasėja dirvon.

Javus nešdavo šventinti bažnyčion per rugsėjo aštuntą – Marijos gimtadienį.

Karagėliškės. – Elena Klimaitė-Klimienė, g. 1925 m.

* Pirmasis rugių pėdas

642. Per rugiapjūtį pynė rugių vainikus, nešė namo gaspadoriui. Juos kabina už stala, ir jie tenai prakabodava iki kitų metų, iki kitos rugiapjūtės.

Dainava daug, laukai skambėja. Po talkų – vakarėliai. Rudenį didžiausios talkos, daug ir linksmybių.

Kietaviškės. – Adelė Pruskaitė-Aliubavičienė, g. 1930 m., kilusi iš Kampų.

Miško kirtimas

643. Seniau kirto ąžuolus. Buvo vertinami ąžuolo pelenai, anglys. Sako, daugiausiai juos naudojo kailių išdirbimui.

Senais laikais sunku buvo apdirbt ąžuolo medį, nes nebuvo tokių pjūklų. Namus statė arba iš tašytų rąstų, arba iš spygliuočių. Mokėjo perskelt ąžuolą išilgai su klynais.

Kloniniai Mijaugonys. – Albertas Janavičius, g. 1947 m.

Akmenų skaldymas

644. Akmenų daug ir didelių buva, ale Beržynskas akmenis skaldė. Iškala skyli, tadu geležinius klynus instata ir kuvalda* iš viršaus kap kirs, tas ir sutrūksta, lyg va kap medis, sakytum.

Paskui darė bortus, statė tvoras.

Gyrnas kałė Girnakaliuose. Beržynskas padarė gyrnas ir man. Małėm namie.

Geibonys. – Andrius Vankevičius, g. 1912 m.

* Kūju

Žvejyba

645. Rungoj, kur dabar tiltas kabo, pavasarį, dar su sniegu, eidavom lydekų gaudyt. Rankom gaudėm. Lydekos eidavo neršti aukštyn tuo upeliu, tai mes, mergaitės, viena einam vienu krantu, kita kitu ir ieškom stovinčių lydekų.

Mokėjom paimti lydeką, mama pamokė griebti ir išmesti ant kranto. Tai einam ir mėtom. Paskui susirenkam, kai jos jau nusiramina šokti. Pas mus lydeką visada virė.

Labai įdomiai mama nagrinėjo galvos kaulus, ten rasdavo visokių dalykų, net kryžių ir durtuvus.

Vievis. – Anelė Mitraitė-Švenčionienė, g. 1914 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

646. Seniau buvo labai daug žuvies. Iš Bezduko ežero tekėjo upelis link Puikino (dabar jis jau išnykęs, tik grioviai likę po melioracijos). Tai pavasariais toj upelėj ešerių, kuojų, lydekų buvo tirštai. Buvo toks griovys nuo upelio, tai jame pilna lydekų. Iš pakreklės bučiuką pasiimi ar su paprastu krepšiu prisisemi, puodą prisišutini ir valgai, kiek nori. Labai buvo gerai.

Migūčionys. – Algirdas Arnatkevičius, g. 1928 m.

647. Mijaugonių kaime buva toks Šunkarių raistas, jame šunis kori, po melioracijos dabar tį jau dirbama žemi. Buva tį pelkynuose ir užžėlis ažeriukas. Prisimenu, kap venterius statėm, lynus didžiausius gaudėm. Kap meliorava, iškasdava didžiausius medžius, ąžuolus, nei kiek nesupuvusius. Jiej buva nepjauti, gal' nukirsti, gal' patys suvirtį, pajuodį. Ir palei Strėvu iškasi senų pajuodusių ąžuolų, tokia storia kap stalas. Žmonis sukūrena, niekas jų nevertina.

Mijaugonys. – Boleslovas Pruskas, g. 1928 m., kilęs iš Anykštos.

648. Neryje ėjo lašišos. Valgyti ikrų žmonės nemokėjo, šėrė kiaules, kažkiek kepė. Mano diedukas sakė, kad viskas gamtoje priklauso nuo Mėnulio fazių. Moters gyvenimas irgi. Jis žinojo, kada ką sėti, sodinti, kada auga baravykai, kada reikia žvejoti.

Žvejyba priklauso nuo vėjo. Jei pučia šiaurinis – vyrai gali gerti samagoną, jeigu pietų ar pietvakarių – eina žvejoti. Kas žuvį pirko? Rusų karininkai, ypač žiobrius. Buvo ir ungurių, statė bučius. Duobę iškasa upėj, pastato bučių, indeda akmenį, kad laikytųs, o ryte ištraukia. Ungurys įdomus – kaip jį mesi, taip galvutė vis į upės pusę.

Neries kilpa apie dvylika kilometrų. Seniau žuvis gaudė kitaip. Buvo numegztas didelis platus tinklas ir vyrai jį traukė abiem upės pusėm visa Neries kilpa. Nuo Apskritos kaimo iki dvaro. Čia ištraukia daug žuvies, sūdo, rūkina, veža į Kauną, Vilnių

parduoti, o vyrai vėl sudeda tinklą ir valtis į vežimus, perveža iki Apskritos kaimo ir vėl iš naujo. Žuvį pirkdavo žydai, brangiai mokėjo. Vienu traukimu sugaudavo iki 26 kilogramų lašišos.

Atvažiavo vienas ponas iš Vilniaus, pamatė, kad kaimas ikra kiaules šeria, ir sako: „Vyrai, ką jūs darote? Pinigus kiaulėms šeriat?“ Ir išmokino sūdyti ikrą. Tada prekyba pagyvėjo. Nors Lietuvoje ikra neturėjo labai didelės paklausos, vis vien pradėjo ją pardavinėti.

Baltarusių užtvanka labai sugadino Nerį. Kai srovė buvo stipri, ji valė upę, žoles, sąnašas. Dabar upė seklėja, sala Paneriuose didėja, auga žolės.

Šaltinių buvo daug. Žmonės naudojo šaltą jų vandenį. Mūsų žemėje ir dabar yra aštuoni šaltiniai.

Karagėliškės. – Viktoras Jakonis, g. 1938 m.

649. Kaimo vyrams žvejybai buvo padalintos kranto zonos, kur galėjo žvejot. Rubežius buvo nustatytas. Buvo, kad eina lašišos. Jas vežė parduot, sūdė, bet ikrų nemokėjo sūdyt. Kepė, bet keptos neskanios. Buvo ūsoriai, tokie ilgi, apvalučiai; juos pirko žydai. Žuvį gaudė tinklais, ėjo vyrai Nerimi. Statydavo bučius. Lydekų buvo, ungurių mažiau.

Mūsų kaime jau buvo šuliniai vandeniui, anksčiau Panerių žmonės gerdavo iš šaltinių. Ten vanduo labai švarus ir šaltas.

Karagėliškės. – Vlada Burevičiūtė-Klimienė, g. 1929 m., kilusi iš Malavolės.

650. Neryje daug žuvies, gaudė su tinklais. Neris buvo sraunesnė, didesnė. Kai buvo potvyniai, tai net namus nešdavo. Buvo tokie Šurmanšai, jų kalvė, tai ją pririšdavo lynais, kad nenuneštų. Vanduo net iki miško už dvaro užeidavo.

Salos irgi kadaise nebuvo, ją užnešė. Kai baltarusiai prakasė kanalą, vanduo nuslūgo, tokių potvynių nebūna. Dabar ir žiemom neužšąla. Anksčiau stovėjo ledai iki Sekminių. Prie namų darėm kalvaratą. Ant upės – ne. Mano brolis prigėrė. Su valtim plaukiojo, vos rado.

Karagėliškės. – Elena Klimaitė-Klimienė, g. 1925 m.

651. Ežeruose buvo daug žuvies, ją gaudė su tinklais. Kepė, virė žuvienę.

Elektrėnai. – Benigna Vailionytė-Stabingienė, g. 1926 m., kilusi iš Paliūnų.

Vėžių gaudymas

652. Vaikai labai mėgom vėžiaut' Spengloj, tį buva daug vėžių. Kap šilta, tai nusirengi, inbrendi, paieškai urva, inkiši ranku, sugriebi vėži už abiejų lopų*, kad nesužnybtui, ir ištrauki. Rudenij, kap jau šalčiau, tai an varlės. Paimi varli, už nagelių kap patrauki, tai skūra ir nusimauna. Pririši jų in pagaliuka ir vandenin. Tadu tik lauk. Žiūrėk – jau ir aina, aina in tų varli. Turėjom čerpokėli, tai pakeli lazdų su varli, vėžius nukratai jan ir vėl' statai. Daug prigaudydavai. Senis supirkinėja, vežė Kaunan parduot'. Pinigų nebuva, užsidyrbt' norisi, tai vis centas, kitas.

Kietaviškės. – Juozas Kananavičius, g. 1912 m.

* Žnyplių

Sielių plukdymas

653. Sieliai – pigiausias transportas. Miško medžiagą nuo Vilniaus pjovė ir plukdė iki Kauno, kur parduodavo. Sielius suriša, priekyje irklą reguliuoja upės forvatorius. Jis turi žiūrėti upės srovės, kad neužplauktų ant akmenio. Užpakaly – vairas. Vidury galima ir pietus išsivirti.

Prie Jonavos ypač sraunu. Samdydavo sielininkus. Kelis sielius suriša karnom, paskui, jau vėliau, vielom. Posūkiuose ilgi medžiai neišlaviruoja, juos supjausto ir riša. Kiekvienas sielis būna pažymėtas, užrašyta jo kubatūra, suskaičiuota, kad nereikėtų matuoti nuplukdžius. Viskas teisinga, nieko neapgaudinėja.

Kaune jau niekas neskaičiavo, pasitikėjo, nes apgausi – nebus pirkėjų.

Karagėliškės. – Viktoras Jakonis, g. 1938 m.

BENDRUOMENĖS PAPROČIAI

Svečiai

654. Svečio išlydėjimas. Svečią išleidžiant reikia palydėti, kad neišneštų dienos.

Kai nėščia ateina ir jei neturi ką duoti, jai išeinant seni žmonės meta iš paskos duonos, kad pelės neužgraužtų, o [tas] vaikas, kai gims – tai valgys duoną.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

Parugės

655. Dar nedidelė buvau, tai kai rugiai pražysta, vyrai ir moterys eina po tais rugiais, susėda, dainuoja, kalbasi. Tąsyk kalbėjo, kad bus daug kraujo... Toks laikas, kai skraidys geležiniai paukščiai. Man atrodė, kad jie tiki tuo.

Vievis. – Anelė Mitraitė-Švenčionienė, g. 1914 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

„An dešrų“

656. Seniau kaime buva mada, kap papjauna kiaulį, tai kaimynus vadindava „an dešrų“. Dari visokias dešras – ir mėsines, ir kepenines, ir vėdarus kepi. Vėdarus kruopinius su krauju ir bulbinius.

Visas kaimas suveidava an tų dešrų. Paskui šokiai, atsineša

armonikas, smuikus, buva muzikantų, tai ir vakarėlis. Seniau žmonės buva geresni, linksmesni.

Vindžiuliai. – Ona Šiškevičiūtė-Mingailienė, g. 1921 m.

Rugiapjūtės talka

657. Kas daug žemės turėja, neturėja jėgos apdyrbt', tai darė talkas. Ir rugius pjovė talkom, ir linus mynė, ir būlves kasė. Šeiminykai pridara alaus, papjauna rudenį avį, priverda mėsos, būlvių.

Per rugiapjūtį pynė rugių vainikus, nešė namo gaspadoriui, kabina už stala, ir jie tenai prakabodava iki sekančių metų, iki kitos rugiapjūtės.

Dainava daug, laukai skambėja. Po talkų – vakarėliai. Rudenį didžiausios talkos, daug ir linksmybių.

Kietaviškės. – Adelė Pruskaitė-Aliubavičienė, g. 1930 m., kilusi iš Kampų.

Linamynio talka

658. Minant linus bernai linus laužia, tai kad nustvers kokią mergą – spalių po andaroku prikiša. Tik žiūrėk, kad nenustvert.

Paskui popiet atneša vakarienę, baigę darbą eina ratelius, šoka, dainuoja, žaidžia fantus, žiedą dalina.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

659. Talkos daugiausiai linų mynimo. Linus išdžiovina pirty, tai greitai išminti reikia, kol neatvėso, drėgni nesimina. Tai sueina visi su savo mintuvais, vieni laužia spalius, kiti bruka su bruktuvėm, tada saujom susuka, suriša ir veža namo. Baigę pas vieną, visi eina pas kitą. Taip iš eilės pas visus. Tai ir smagu buvo, visokių juokų, dainų. Spalius dėjo ant trobų, ant aukšto, kad šiluma laikytų.

Gilučiai. – Jaronimas Gudelis, g. 1911 m.

660. Kaime buvo talkos. Labiausiai rinkosi minant linus – pas vieną baigia, eina pas kitą. Bernai labai erzino mergas: kap pagaus katrą, tai po andaroku prikiša tiek spalių, kad ta iškratyt negali. O jiem juoko, ir vėl taikosi nutvert katrą, tik žiūrėkis.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m., kilusi iš Alinkos.

661. Linamynis. Pirtij vyrai prikala kartelių, sustata linus už jų; tadu kūrena pirtį, kol' tie linai išdžiūsta. Kap jau sausi, kad net lūžta, aina mynt'. Mynė talkom, pas vienų, pas kitų iš ailės ajo ir vyrai, ale daugiausiai moterys. Vieni su mintuvais linus laužia; labai sunku laužti, užtat kartais lauždava ir vyrai. Aš pati tai lauždavau, mana mintuvai labai geri buva. Kitos moterys su bruktuvėm an priebruka bruka spalius. Išbruktus linus saujos susuka ir deda rietuvėm, paskui tų rietuvį perriša su virvi ir jau galima vežti namo, dėti an trobos ar an ratelia verpti. Talkai namiškiai ruošdava labai skanius pietus: prikepa kūgelia, pečiuj priverda kopūstų, mėsos, darė varškės. Kepė ir grikinį kūgelį, jis buva labai skanus. Kūgelį kepė puode – terloj. Toks juodas puodas, gal' molinis, nežinau. Jame kepė ne tik kūgeli, troškina ir būlves, ir mėsų, ir daržoves. Jei linų daug ir mina iki vakara, tai duoda ir vakarieni. Kartais, jei namie jaunimo yr, pakviečia ir muzikantų, tai paskui būna vakarėlis.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

662. Linus kūlė talkomis, paskui klojo ant pievų gražiais ratukais po saują, atsigulėjusius vežė į pirtį, džiovino, mynė vėl talkomis.

Vyrai linus laužia, moterys mina mintuvais, bruka, tada po saują susuka pluoštą ir sudeda. Tada jau pabaigtuvių vakarėlis.

Jagėlonys. – Marcelė Korsakienė, g. 1923 m.

663. Labai gražios linų mynimo talkos. Pas vienus išmina, tada pas kitus, taip iš eilės visas kaimas kol' išsimina. Išsigulėjusius linus vežė pirtysna, džiovino, paskui vyrai su retais mintuvais

laužė, tada perduodavo moterims – jos su tankesniais mintuvais dar spalius daužė. Tada bruka su bruktuvėm, šukuoja šepečiais, atskiria pakulas (iš jų buvo audžiami maišai). Tada lieka linų saujos, jas susuka ir deda krūvelėm, tvarkingai. Ne visi turėjo pirtis, tai džiovino ir laukuose – žemėj iškasa kelių metrų griovį, pailgą duobę apie pusantro metro pločio, apie dviejų trijų metrų ilgio (kiek linų buvo). Ant duobės skersai sukloja medžio rąstelius, abiejose pusėse pastato po viršui šakotą kartį, per kartis permeta ilgą pagalį. Tada stato linų šiaudelius, iš abiejų karties pusių suremia, kad jie negriūtų. Paskui duobėj užkuria malkas ir kūrena, kol linai išdžiūsta. Juos dažnai varto, keičia vietom ir prižiūri, kad neužsidegtų. Išdžiūvusius vežė namo ir mynė.

Paliūnai. – Benigna Vailionytė-Stabingienė, g. 1926 m.

Vakarėliai

664. Šoka daug kadrilių, valsų, polkų, fokstrotų, krakoviakų, mazurkų, daug dainava. Buva ir muzikantų, groja armonika. Per gavėnių irgi rinkosi, ale tykiai, nešoka, nedainava.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

665. Ale mes bernus ir apgaudinėjom. Buvo tokia mada išeit vakare an kiemo ir garsiai dainuot. Reiškia, jau tę mergos susirinkę, bernai jau eis. Tai mes palei Ščerbavičiaus sodą susėdę dainuosim, dainuosim. Kaip tik užgirstam, kad jau nuog Obenių bernai ateina irgi dainuodami, tai tada visos kvatodamos išlakstom kas kur. Tiej ateina – nieko nėr.

Vargšai, vėl klausosi katram šone dainuoja – ar Mijaugonyse, ar Senose Kietaviškėse, ar Perkūnakiemij. Laukinės buvom.

Girnakaliai. – Elena Dubosaitė-Pliskauskienė, g. 1938 m.

666. Bernai vaikščiodavom vakarėliuosna daugiausiai kituosna kaimuosna, kiti bernai ateidava mūs kaiman. Aidavom pėsti, tai apeidavom visus kaimus aplinkui, būdavom ir savam kaime.

Lankiau bažnyčios choru, vakarais aidavom an repeticijų. Giedojom sekmadieniais; linksma būdava per atlaidus, suvažiuoja daug žmonių, jaunuomenės.

Važinėjom Kaunan uždarbiaut' prieg statybų, tai gałėjom nusipirkt' rūbų, pasipuošt'.

Kietaviškės. – Juozas Kananavičius, g. 1912 m.

667. Seniau mergaitės turėjo vakaroti savam kaime, svetur nėjo. Tik berniokai jodinėjo. Vėliau važinėjo su dviračiais po visas apylinkes. Mergaitės vakarėlius darė savam kaime, ateidavo bernų ir iš toli.

Migūčionys. – Algirdas Arnatkevičius, g. 1928 m.

668. Kaip seniau supažindindavo. Brolis turėjo seserį pirma pašokdinti, tada ją atvesti prie draugo savo ir juos supažindinti.

Seniau daug dainavo. Laukai, miškai skambėjo, ypač vasaros pavakariais. Mokėjo daug ratelių, žaidimų, burtų visokių.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

669. Kai jauna buvau, tai vakarėliai vyko Sabališkėse. Jaunimas tais laikais daug dainuodavo, grojo armonika, tiek niekas negėrė.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m., kilusi iš Alinkos.

670. Gegužinės vykdava Saloj*. Sekmadieniais visi ėja bažnyčion – ir mergos, ir bernai. Ėjom Kietaviškėsna pėsti, aidavom keliese, tai ir toli nebuva. Grįžtant' dažniausiai aidavom per Kampus, tai mumį toks Jurkevičius ar Gabriūtės (tokia pravardė, o pavardė jų Karpavičiūtės), tai jos perkeldava mumį per ažeru su valtim iki Baliūnų. Paskui per Varnakampius mišku ir pareinam. Pavalgom ir pavakary vėl' kur nor renkamės. Linksma buva.

Saloj buva iškirsta birža, tį gegužines darė. Tai priplaukia iš visur su valtim – ir nuog Kampų, ir nuog Senų Kietaviškių, ir

nuog Peliūnų, o iš šitos pusės visi pėsti susirenka. Miškas tik skamba, ale tiek niekas negėrė. Lig sutemai, paskui, temstant', jau visi namo.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

* Kaimo pavadinimas.

671. Vasarą miške, kur gyveno Paruliai, mokytojas Macijauskas organizuodavo vakarėlius, gegužines. Čia, miško kampe, gražiame beržyne, prie kelio rinkosi jaunimas, atvažiuodavo Kietaviškių kunigas, paštorius, policininkas. Jaunimas buvo labai kuklus ir kultūringas, jokių stiprių išgėrimų nebuvo. Muzika buvo vietinė, liaudiška, armonika, balalaika, smuikas.

Buvo linksmos gegužinės, vyko ir po karo.

Lubaka. – Bronius Levickas, g. 1927 m.

672. Mano jaunystėj vyko karas. Karo metu jaunimas bijojo ką nors organizuoti, bet žmogus jaunas vienąkart, tai sugalvojom rinktis špitolėj prie [Kazokiškių] bažnyčios. Tada tik po mišių toj špitolėj visokių pramogų prisigalvodavom.

Policija buvo labai kultūringa. Tai jų žmonos ruošdavo vaidinimus mokykloj kartu su mokytojais, paskui pradėjo kviestis ir kaimo muzikantus su armonika, smuiku.

Nebuvo tokio girtuokliavimo, žmonės buvo religingi.

Aleksandriškės. – Jadvyga Levickienė, g. 1928 m.

673. An Degėsia kalna ruošdava gegužines, suveidava visi kaimai aplinkui. Buva muzikantų, grajina armonikom, smuikais. Buva daug mergų, bernų. Seniau buva daug jaunima. Tai kap uždainuos pavakarij, tai kur tu tį namie išsėdėsi! Ir sėniai aidava žiūrėt', padainuot'.

Vindžiuliai. – Ona Šiškevičiūtė-Mingailienė, g. 1921 m.

674. Kaip buvau dar vaikas, kaime vykdavo šokiai. Šoko kadrilį, valsą, polką, fokstrotą, vedė ratelius, žaidė fantus, žiedą dalino.

Kaip aš paaugau, tai jau pradėjo statytis elektrinė, privažiavo daug jaunų vyrų, bernų. Atsidarė Abromiškių dvare kultūros namai, tai šokiai vyko tenai.

Girnakaliai. – Elena Dubosaitė-Pliskauskienė, g. 1938 m.

675. Pagrendos miške nuog Stančikų pusis buva gegužinės. Susirenka daug muzikantų, daug jaunima, ale niekas negėrė, gražiai dainuoja, šoka, aina ratelius.

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

676. Mergos niekur kitur nėjom. Šokom savam kaime. Būdava, ateina daug bernų iš visų aplinkinių kiemų. Buva tokia mada. Ateidava iš Talpūnų, Gilučių, Pajaučiškių. Bernai Kudonių, Ašakinių, Kareivonių. Mana brolis vienų vakarų suskaičiava ir saka: „Žinai, kiek šiandien buva bernų? Suskaitiau 13 kiemų.“ O kap ateina iš toli, tai ateina dainuodami.

Išeinam an lauka ir klausom, iš kur ateina. Tada ir mes dainuojam, kad žinot, kur ait', katram šone vakarėlis. Labai linksma, gražu. Ateina su muzika, su armonika. Žaidimus žaidėm, žiedus dalinom, numerius minėm, kadrilius ėjom, dvi ar keturios poros, kap būna vietos.

Kap oras gražus, ėjom laukan, Gojaus miškan, rengėm gegužines. Tenai rinkosi Perkūnakiemio ir Kakliniškių jaunimas. Aidavom an ažera plaukiot'.

Kloniniai Mijaugonys. – Ona Vyšniauskaitė-Beliukevičienė, g. 1915 m.

677. Vakarėliai buva Liutonyse, dažniausiai pas Jančiūnu, ba tį didelė grinčia ir buva mergų. Ateidinėja bernų iš Strošiūnų, iš Būrbiškių. Seniau buva tokia mada, kad ėja svetimų kaimų

bernai. Griežė armonika ir būbnas, tai kap rėš barabonu – net žemis nesieki šokdama.

Labai sutikau šokt' su tokiu Buikauska Vladu, vis šokdavam mazūrku, ale mes su juom nedraugavam.

Kareivonys. – Levosė Pinelytė-Kananavičienė, g. 1916 m., kilusi iš Krasnaselio.

678. Be pasogos liūdna. Dauginave buva gegužinė, tai manį palydėja labai gražus bernas. Lydėdava, ale paskui saka man: „Norėčiau draugaut', ale pasakyk, ar duos tau tėvas pasogu?" Kų aš jam gałėjau pasakyt', meluot'? Tai ir sakau: „Ne, aš biedna mergaitė, neturiu pasogos." Tai ir išsiskyrėm. Matyt, jam labai reikėja tos pasogos.

Tokia mada buva, tėvai vaikus tvarkė.

Kareivonys. – Levosė Pinelytė-Kananavičienė, g. 1916 m., kilusi iš Krasnaselio.

679. Vaidinimai. Ruošėm vaidinimus. Daug vaidinom. Žiemą mokykloj, vasarą kluone įrengdavo scenas, po vaidinimo – vakarėliai, šokiai iki ryto, sueina jaunimas iš toliausiai. Keturiskart vaidinau. Rolės ilgos, reikėjo išmokt, visą sąsiuvinį prisirašai.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mištūnų.

680. Vienųkart susirinka jaunimas Talpūnuose, šoka. Ateina žaliukai. Intėja, saka: „Linksminatės? Tėvai, broliai sibiruose, kalėjimuose, miškuose, o jum linksma? Nusirenkit. Visi." Ir liepia visiem stotis dviem aiłėm – vienon mergaitėm, kiton berniokam. Sustoja. Išėja priekin su automatais ir liepia visiem nusirengt'. Visi rengiasi, kur dėsis. Nuogai visus nurengi. Saka: „Dabar šokit." Ir liepia Pranukui griežt'. Tas griežia, o visiem liepia porom susikabyt' ir šokt'. Paskui paklupdi muzikantu prie zoslana, liepi pasilenkt' atkišus užpakalį, o visiem iš aiłės ait' ir bučiuot' muzikantui užpakali, padėkot', kad grajina. Ir visi iš aiłės ėja.

Tada laida apsirengt' ir prigrasi niekam nesakyt', ale kur tį, vis tiek visi sužinoja. Nuog to laika labai bijoja. Ale vis tiek po kiek laika rinkdavosi būreliais, po kelis, paskui kur atokesnėn trobon.

Kalniniai Mijaugonys. – Zofija Kasciukevičiūtė-Beliukevičienė, g. 1927 m.

Užrašytojos pastaba: Apie analogišką atvejį Šuolių kaime šiandien žinoma, jog partizanais buvo persirengę provokatoriai.

681. Gyvena atokiai viena moteriški. Saka, ateikit pas manį, niekas čia jumį neieškos. Tai suvėjam, šokam. Kad atlakia Pranuka brolis, saka, greit bėkit, žaliukai pasirodi. Visi išsilakstam kas sau. Tokia ir jaunysti buva, Dieve sergėk.

Vienųkart kai nugųsdina, kad žaliukai ateina, tai dvi mergaitės iš to strioka inłėki in kaimynus ir tiesiai an pečiaus. Niekas nesupranta, kas čia daros. Buva šokiai palei kapinėlas, troboj palei duris visi nusirengi, o tenai palei sienuki stovėja loveli, joj gułėja senuki. Kas tai tyčia išgųsdina, kad ateina žaliukai. Visi kap puoli prie tų sava rūbų, kai susikimša krūvon, tai apverti tų loveli, toj senuki net po loveli nusirita. Kitųdien susitikį kvatoja. Saka, ot buva šokiai – suvėja Vindziulių bernai, tai net lovu sulauži. Dieve, Dieve.

Tėvai pyksta, nelaidžia. Vienam bernui pakavoja batus, saka, vaikščiok su klūmpėm. Ale jis vis tiek nuvėja šokiuosna, stovi priemenėj ir žiūri. Mergos kalbina, saka, aik šokt', ale kapgi tu tį šoksi su klūmpėm – klepsi, šaipysis visi. Toks buva mergavimas, ale vis tiek buva linksma. Jaunimo buva daug, labai draugiški.

*Kalniniai Mijaugonys. – Zofija Kasciukevičiūtė-Beliukevičie*nė, g. 1927 m.

682. Kap bernus viliojom? Sekmadieni popiet išsipuošiam, ainam an Aujėda ažera kranta, susėdam ir garsiai dainuojam. Laukiam. Žiūrėk, jau nuog Šuolių pusės ir atplaukia laivelis, jau nuog Jagėlonių pusės atvažiuoja muzikantai Pukalskai. Kad už-

grajins, tai iš visų apylinkių pulkeliais, pulkeliais jaunimas tik plaukia. Tadu grįžtam kaiman, sueinam pas kų pirkion, ateina dar Ašakienių bernai. O dideli, gražūs, nu ir vakarėlis.

Ale tėvai labai žiūrėja mergaičių. Pradedinėjau išeidinėt' an vakarėlių, tai vienu vakaru vėliau grįžau, tėvelis atsikėlė, paėmi diržų ir davi mušt'. Sakau: „Už kų muši?" Jis man: „Tai nereikėja sėdėt' tep ilgai." Pamokina manį. Va.

Kadaise mergos ščyros buva. Bernų tai buva visokių, buva vienas kitas nuog katro mergos bėga. Prisimenu vienu toki. Šnekina, kalbina, saka, ainam an gonkų, turiu saldainių, o kai išėjom, an akmenų atsisėdom, tai pradėja lįst' bučiuotis, kabinasi, spaudžia, čiut pabėgau. Va tau ir saldainiai.

Pas Binkulia Barnasių buva vakarėlis. Stepas Ramanauska bernas gražus, nebiednas. Manį vis šokdina, paskui už pečia an lovos pasisodina. Ir sėdim, nelaidžia manį šokt'. Paskui vadina pasivaikščiot', išėjom. Ainam keliu net už kiema, čia kur dabar gyvenam, tadu plyni laukai buva, an reva kranta nusivilka žiponu, patiesi ir sodina manį. Saka, draugaukim, jei kas bus, tai tadu ženysimės. Čiut ištrūkau. Sakau, ne, to nebus. Kad aš biedna ir durna, ale to nebus.

Buva Ratkevičia Juzas be pirštų (jam dar vaikui pirštus atitrauki), tai kap suveini su juom ratelij, tai vis lankiškai: „Nenori būt' mana boba?" O aš jam irgi lankiškai: „Noriu būt' boba, nenoriu būt kurva." Tai ir gana buva. Jau tų durnu mergaiti, galvoja, ir vedžios.

Tata dar Mijaugonyse buva, tai pas Bartnauskieni, ji dar gyvena tokioj pirkelėj, bernas manį šnekina, šnekina. Jau toks geras, kad, žiūriu, jau ir griauna an suola. Ach tu, cholera tu, mislinu sau, da nepaėmi nei vienas, nepaimsi ir tu. Tai ar jiej bernai? Su Bolka draugavam 6 metus ir nedari taip.

Buva visokių bernų. Šoku vakarėlij, tai tik prisiglaudi, jau jam ir stovi kap kočėlas. Aš jį stumiu, o jis: „Palauk, palauk, vis tiek tu nepabėgsi nuog manį šiandien." Rengiuos namo, jis iš paskui, tai aš, kap mažiuki, kailinius rankosna ir laukan. Lakiu,

girdžiu šaukia: „Palauk, sustok.“ – „Ne, – sakau, – aik tu su sava pautais ir su sava žaisliukais.“ Vijosi, vijosi, pristojau, žiūriu, jis apsigrįžis nuvėja.

Buva senas bernas Adomas. Po vakarėlia jis manį jau lydi namo. Atėjam palei namus, stovim, jis vis neina. Ėja pro šali Kazlauskas ir pasaki tatai. Tata išeina ir saka: „Mergela, pirkion.“ Tas Adomas kap łėks, kap koks piemuo. Tai jeigu jis nori su manim draugaut', tai ko jis tėva bija?

Siuvau pas Žukauskus. Tį atvažinėja bernas iš Tarpumiškia. Sėdi ir žiūri, kap aš siūnu. Paskui pasaki Žukauskienei: „Labai ji man patinka, ale kad biedna, man ji nebus. Man dalios reikia.“ Ir nuvažiava pas kitu.

Kietaviškės. – Elena Tamoševičiūtė-Bukinienė, g. 1923 m., kilusi iš Mijaugonių.

683. Nuveinu an šokių. Šokių nėra, kų daryt'. Sakum, ainam braškėsna. Ale jas pilnina. Nu, kas bus, tas, vis tiek aisim. Sakum, jei pamatysim kų vaikščiojant', praaisim pro šali. Už braškių tį toks revas, tam reve gyvenu bebrai. Nuvėjum. Ale kų tį rasi nakti, tik išdrepojum. Kad jau žiūrim – aina an mumį rūkydamas, tikriausiai gaspadorius užgirdu.

Kur pasidėt'? Mes tan revan. Ale dar gi koks juokas ima. Vieni kvatojam, kiti juos tildum, tik ša ša ša aplinkui. Tai jis pasiimi akmenu ir kap lais tiesiai an mumį. Gal' pagalvoju, kad tį bebrai. Tai vienam berniokui tiesiai nugaron. Gerai dar, kad ne galvon, [nes] užmušt' gałėju. Tai kap ėjum iš to reva, tai ėjum.

Liutonys. – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1932 m., kilusi iš Balceriškių.

684. Ainam iš šokių dvieju – aš ir Zaracka Maryti. Tada mes abi labai draugavum ir turėjum pasisiuvį vienodas suknelas. Tokias margu štapeliu, su dirželiais. Nuvėjum agurkuosna. Kap jų ieškot'? Atsigulam an ažius ir ritamės. Jei po nugara kieta, tai tį agurkas. Nei tį jų reikėju, nei kų, ale va koks durnumas. Iš rytu

in manu mamu ateina toj kaimynka, katros agurkus išdrepojum, atsineša dirželi nuog suknełis ir saku: „Maryti agurkus vogi, va jos dirželis.“ Mama in manį rėkia: „Kų tu, nepriputus?“ Reikia gyntis.

Nuveinu spyntun, atnešu savu suknełi, ji su dirželiu – parodau. Išsisukau, ale mislinu, dabar Marytei tai jau klius. Ir tikrai kliuvu. Saki. Pyłi mama jų, pyłi.

Liutonys. – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1932 m., kilusi iš Balceriškių.

685. Aš buvau labai padykus. Paaugłė, jau in mergas paeidinėjau, tai vis su berniokais aidavau zbitkų krėst'. Namie yra obuolių, viska, ale vis tiek ainam pas seni Raiži obuoliaut'. Augu toki nedideli raudoni vadinami birzginukai. Senis jų prisirinku, supyłi maišuosna, sukrovi vežiman ir pats vežiman atsiguli. Saugoja, kad nakti kas nepavogt. Ryte veš mat kermošiun.

Nakti mes atėjom, žiūrim, kad jau nėra ko krėst', tai tep iš kalnelia keturiose, trys berniokai ir aš, už to vežima ir tykiai, tykiai pakalnėn, balon. Diedas knarkia, nei nepabudu. Invarim balon ir jau bėgt'. Kap jau švita, diedas pabuda baloj, pradėju rėkt'. Suvėja žmonis – neištraukia, pakinki arkli.

Senis Raižys turėja gerų alyvinių obuolių. Kadaise kaime neturėja svarstyklių, tai pardavinėja štukum: sudeda krūvełėm po tris ar po keturis ir parduoda. Ale mes jų nužiūrėjum, tų obelaiti. Nakti nuvėjam ir visus nukratim, net balta an žemis, prinokį neprinokį, kap susikabinam visi. Neėmim nei viena. An rytojaus visu dienu kolchoze paiminėjau rugius paskui tėvu. Padarim pertrauku. Kas guli, kas sėdi, žmonių daug. Ir tas senis kartu. Jis buvu biski šveplas, tai ir sakys: „Kad jau juoš ir perkūnaš kur trenktų, višuš obaliuš žemin nuvari, aš būšiau an štukų pardaviš.“ Aš kap gułėjau kniūpščia, tai net kilnojausi iš juoka. Tai va. [Bet] argi reikia tep daryt'?

Liutonys. – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1932 m., kilusi iš Balceriškių.

686. Mergus vakaroju, prisipraši bernų, mum jau, saku, neikit, ba neinlaisim. Mes vis tiek atėjum. Musėt, penkius. Tikrai neišlaidžia. Ir kų čia iškrėtus? Sugalvojum. Visus penkius palei duris an akmenu prikakojum ir pabėgum – tegul' vaikščioja.

Dar namo neinam. Kaime buvu pirtis, tį linus myni, stovi visų mintuvai palikti. Išsitempiam trejus myntuvus, dar radum akėčias, ir tas, visku sumetėm sodželkun. Dar paieškojum, radum kokius tai kailinius, ir tuos sodželkun, parėjum namo ir kvatojam. Kvatojam net išsijuosį.

Ateina Skudenių bernai, tai mes dar labiau kvatojam, net raitomės. Jiem pasivaidenu, kad mes juokiamės iš jų. Jiej kad supyks, kad pradės lojintis, per duris ir išėju. Likum vienus. Tadu jau ir juoktis nustojum, ale kas mum tiej bernai...

Liutonys. – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1932 m., kilusi iš Balceriškių.

687. Buvo mūsų kaime labai mandras gaspadorius, Malašauskas. Jis turėjo tris dukteris. Dukterys buvo labai gražios, tai bernų negalėjo atsigint, vis ateina ir ateina. Tėvui nusibodo, jis supyko ir sako: „Reiškia, čia ais ir ais visokie." Ir išvarė. Tai bernai atsikeršijo.

Žiemą, kap šąla, ateina po langais ir an sienų prišlapina tokius stulpus. Ryte tiej stulpai ir stovi prišalę. Va tau ir pykti! O iš prastų, biednų niekas nesišaipė, šposų nekrėtė.

Abromiškės. – Česlovas Ševelis, g. 1932 m.

Atlaidai

688. Ėjam Kalvarijon atlaiduosna. Seniau nebuva mašinų, visi daug vaikščioja pėsčiom. Vievin ajam pėsčiom, Vylniun, Kalvarijon. Susirenka pulkas žmonių, apie 20–30, buva vienas pravadnykas ir visi aja, meldėsi, giedoja. Nakvoja kluonuose, šiene, valgyt' nešėsi su savim duonos, lašinių. Prie koplyčių meldėsi ir nakvodava. Visa kelioni apie 20 dienų užtruka, ale įdomu buva.

Semeliškėse buva dideli Roka atlaidai. Privažiuodava, priaidava minios, vežimuose nakvodava iš vakara atvažiavį iš toliau, ba ryte sunku invažiuot', vietu rast'.

Pivašiūnuosna tai važiuodava su vežimu. Turėjam gražu vežimuku, gražu arkli, tai visur po atlaidus važinėjam.

Zariečnikai. – Marijona Japkevičiūtė-Tamkūnienė, g. 1906 m., kilusi iš Belezų.

689. Eidavo Kalvarijon. Mano tėvas eidavo pėsčias Vilniun, Kalvarijon. Susirenka žmonių būrys ir eina visi. Kur an šieno leidžia žmonės pernakvot, iš ryto vėl eina. Po Kalvarijų pareina. Vienąkart kai parėjo pavargęs, motina kepė Sekminėm pyragą, tai karštą kai užvalgė – numirė.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m., kilusi iš Alinkos.

KALENDORINIAI PAPROČIAI

Kūčios ir Kalėdos

690. Daug būrtų buva. Mergos Kūčių nakti visap būri ir malkas neši, ir visap. Ale man patika, kad aidava prie kelia ir nuo kelia iki namų barsti žyrnius, visu keliuku, kad bernai ateit. Paskui patika degint' popieriu. Bliūdan indedi popieriu, uždegi ir žiūri an sienus, koki šešėliai dedasi.

Zariečnikai. – Marijona Japkevičiūtė-Tamkūnienė, g. 1906 m., kilusi iš Belezų.

691. Kap aš būrtus dariau. Kap buvau jauna ir norėjau sužinot', už ko ištekėsiu, tai po Kūčiai užlipau an aukšta, užsinešiau žvaki degančiu, rožančiu, dar kų tai, užmiršau, apibrėžiau aplink ratu ir laukiu. Girdžiu – kažkas brakšt brakšt, sujudėja aplink, žvakuti tik žybt ir užgesa. Tai nereikėja nieka. Kap łėkiau nuog aukšta, tai net sudundėja, tep ir neišsibūriau ateities. O gal ir išsibūriau, kad apsiženinau už pirma vyra, už Kiera Piktakiemin, tai ir sudegiau.

Vindžiuliai. – Ona Beganskaitė-Sakalauskienė, g. 1925 m.

692. Kalėdų eglutės mūs krašte pasirodė apie 1920-us metus. Kap kunigas kalėdojo, tai ruošdavo pietus, tę ir ruošė eglutę, puošė saldainiu, obuoliuku, popieriuku, šiaudinius karvelius ka-

bino. Kap kunigas valgo vakarienę, tai jaunimas sueina, deklamuoja eilėraščius, dainuoja.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

693. Kūčios – 12 valgių. Grucė iš kruopų (iš piestos pamirkai, nušutini miežius), dveji kisieliai – būtinai avižinis ir spalgenų, silkė – žalia ir kepta tešloj, žuvų prigaudo. Šieną dėjo ir an stalo po staltiese, ir po stalu. Žvakių an stalo pas mumį nedegina, pastato kryželį, deda plotkeles ir valgius. Laiko griežtai nesilaikė. Jei eidavo pirtin praustis, tai ir vėliau. O jei buvo pirtis kūrenta kitądien, tai ir anksčiau, ale tik žiūrėjo, kad jau žvaigždė būt patekėjus.

Prisimenu, kad vyrai visada pirtij maudės pirmi, po jų ejo moterys. O per Kūčias atvirkščiai – pirma ejo moterys, mat jom reikėjo stalą padengt. Po Kūčių visap būrė. Tvorą apkabina, skaito, malkas neša, šiukšleles išneša. Klauso, iš kur šunys loja. Niekotėlėn deda šližikus, krato, katrą šuva paims. Ale ir prauda.

Aš jau čia, Geibonyse, gyvenau. Buvo trys mergos Mikaliūkščiukės, tai jos kap niekojo šližikus, kap jom iškrito, tai tokia eilia ir ištekėjo – pirmiausia jauniausia, paskui vidutinė, paskiausia vyriausia. Sodą, obeles apiberia virtais žirniais – tais metais gerai derės. Tikėjo, kad ateina dvasios valgyt, palikdavo viską an stalo.

Per Kalėdas buvo vakarėliai, ateidinėjo daug bernų.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

694. Per Kūčias valgė šližikus, baravykų rasalo, silkės, žuvies. Vakare, visi išsiprausę, valgė vėlai. Pirmiausia tėvas laužė plotkelę, dalinosi visi. Žvakių an stalo nedegė. Po staltiese dėjo šieno, jį nuėmus būrė, kokie javai geriau derės. Šieną davė karvėm, avelėm, vištom davė miežių grucės.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m., kilusi iš Alinkos.

695. Per Kalėdas kratydavo obelis. Sako, kad bitės neštų medų.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

696. Lekavičiuose toks gaspadorius Junevičius turėjo aliejaus spaustuvę, spaudė aliejų iš sėmenų. Ir iš kanapių spaudė. Jį naudojo per adventą, gavėnią, ir šiaip tai buvo labai geras maistas. Adventas – griežtas laikas ir pasnikas. Mėsa, pieno produktai uždrausta valgyti. Valgė daugiausia daržoves, augino daug šakniavaisių, ropinių augalų, kanapių, aguonų, juos terloj su kočėlu grūdo. Terla – tai toks išlietas indas gal iš molio, bet jis buvo tvirtas, jame ne tik grūdo, jame ir kepė.

Jaunimas rinkosi, žaidė, vakarojo. Per Kūčias naudojo medų, įvairius grūdus, virė grucę iš vienos ar kelių rūšių grūdų ir užpila medaus. Skaniausia buvo sližikai su miešimu, buvo silkės, žuvies. Ant stalo po staltiese dėjo šieno; kašį šieno statė po stalu, ryte jį atiduodavo avelėm. Kūčią palikdavo dvasioms.

Vakare po vakarienės būrė.

Kalėdoti ėjo ir vaikai, ir suaugę, dainos bet kokios [tinka].

Lubaka. – Bronius Levickas, g. 1927 m.

697. Pačios gražiausios šventės buvo Kalėdos ir Velykos. Ir dabar dar prisimenu tą didelį džiaugsmą, kai kepė pyragus, ruošė visokių skanumynų. Tokių kvapnių ir skanių dabar nėra, nes kasdien juos valgom, tai ir švenčių tikrai šventiškų neliko. Sviestas, sūris, net kiaušinis buvo šventinis valgis. Kasdien valgė prasčiau, nors ir dirbo daugiau, tai ir švęsti, linksmintis mokėjo.

Kūčių vakaras buvo labai iškilmingas: dėdavo šieną, baltą drobinę staltiesę, statė maistą, meldėsi. Tėvelis pirmas atsistoja, meldžiasi, tada duoda laužt plotkelę. Maistas – žuvis, silkė, pyragėliai su aguonom, grybais, džiovintais obuoliais. Vakare namuose ramybė, santarvė, burtai. Pas mus tarnavo mergina, tai traukiam šieną, bėgam tvorą apkabinti, malkų nešti, šunį įlei-

džia, kieno šližiką ims. Mama pasakojo, kad jos būrė ant aukšto, žvakę degino, liejo vašką į vandenį.

Aleksandriškės. – Jadvyga Levickienė, g. 1928 m.

698. Kūčių naktį. Per Kūčias burdavo. Vienąkart bevaražijant pas Šimoniukę, seną mergą, atėjo toks bernas, marška apsisukis, ir nusitempė ją raistan. Toj rėkia, rėkia, paskui ir tyku. Parėjom namo, sakom: „Katrį velnias nusivedė." Tai baba barasi: „Nesitąsykit, kur nereikia, tai nenutįs." Ale parėjo. Ir tikim, kad tai velnias buvo, ba jo niekas nepažino, tik stvėrė ir nutęsė*.

Migūčionys. – Joana Vėželytė-Arnatkevičienė, g. 1931 m.

* Nutempė

699. Mergina turėjo kavalierių. Jis išėjo kariuomenėn. Kūčių vakarą ji būrė. Staiga atsidarė durys, įėjo jos kavalierius, metė kardą ir pats dingo už durų. Tą kardą išsigandus mergina paėmė ir padėjo spinton manydama, jog tikrai jis buvo atėjęs. Tik vėliau, kai jis grįžo iš kariuomenės ir papasakojo, kad jo kardą kažkas pavogė, [mergina] parodė jam tą kardą ir papasakojo, kaip buvo. Jis pažino, kad tai jo kardas.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

700. Šiemet per Kūčias, pačiam vidurnaktij, kas tai perėja per visus mūsų langus, tik barkšt barkšt beldi. Kas tai galėtų būt? Gal katras numirsim? Pažiūrėsim.

Tokiunakt tai niekas svetimas nevaikščios apie langus.

Jagėlonys. – Ona Beganskaitė-Sakalauskienė, g. 1925 m.

701. Kūčių valgiai tokie patys, kaip ir dabar. Sena moteris, tokia Marcinkevičienė, Mijaugonių dvare ruošdavo Kūčias, virė avižinį kisielių, kepė šaltanosius su aguonom. Visa šeimyna valgė kartu su ponia už didelio stalo, – laikė dvi mergas ir du bernus, tai nieko neskyrė, valgė visi kartu. Prieš valgį visi kartu potieriavo, paskui dalinosi plotkele su linkėjimais. Pavalgę visi būrė:

nešė malkas, klausė, kur šunys loja; pripila bliūdą vandens, per jį uždeda balaną ir pakiša po lova – tai naktį tuo tiltu ir ateis tavo būsimasis. Ir tikrai. Man taip ir buvo.

Susapnavau, kad abu sėdim virtuvėj ir giedam „Amžiną atilsį". Atsikėliau ir sakau: „Kas čia dabar bus?" Tada aš jį jau pažinojau, bet greit išvažiavau ir išsiskyrėm. Kai po poros metų grįžau, vėl susitikom ir padraugavę apsivedėm. Ir „Amžiną atilsį" giedojom visą gyvenimą kartu, mat abu giedojom laidotuvėse.

Lubaka. – Filomena Malašauskienė, g. 1920 m., kilusi iš Gilūšio.

702. Kalėdos. Vaikai labai laukėm Kalėdų, tai buvo labai didelė šventė. Tėvas laikė bites, tai, prisimenu, prieš Kūčias kaimynam nešdavo medaus.

Kepė pyragus, skaniai valgėm, tai ir šventė buvo.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mištūnų.

703. Per Kalėdas eidavo per kaimą, giedojo daugiausiai vyrai, bet kartais prisidėdavo ir moterys.

Per pasnikus ir Kūčias valgė rasalą iš baravykų ir žuvies, kepė silkę, sližikus, virė grucę iš piestoj nugrūstų pakaitintų miežių, aguonas trynė terloj, darė aguonpienį. Šieną iš po stalo atiduodavo karvei ir avims, vištoms – grucę. Ant stalo viską palikdavo nakčiai, sakė – dūšios ateis.

Jagėlonys. – Marcelė Korsakienė, g. 1923 m.

704. Per Kūčias daužė avilius, kėlė bites.

Bites [tada] mylėjo, naudojo ne tik medų, bet ir pikį.

Karagėliškės. – Elena Jakonytė-Jakonienė, g. 1921 m., kilusi iš Gulaičių.

705. Tarpušventy, po Kalėdų iki Trijų Karalių, nedirbo jokių darbų.

Elektrėnai. – Benigna Vailionytė-Stabingienė, g. 1926 m., kilusi iš Paliūnų k., Lazdijų raj.

Trys karaliai

706. Trys karaliai eidavo ūlyčia, ateidavo net iki mūsų namų, nors gyvenom jau viensėdy. Jie turėjo užsidėję iš šiaudų nupintas aukštas kepures, tokias lyg karūnas išsiskleidusias, turėjo aukštą didelę, visaip išpuoštą lazdą, an kurios buvo pririštas zvanelis. Tai kap eina, vis žemėn stuktelia, tai tas zvanelis dzin dzin dzin, dzin dzin dzin skamba, o jie dainuoja: „Eina eina trys karaliai, ieško Dievo Visagalio." Atėję į trobą linki linkėjimus, gieda kalėdines giesmes.

Mūsų kaimas buvo labai didelis, apie 75 gyventojai, tai visus kol apeina ir dienos neužtenka.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mištūnų.

707. Trys karaliai. Iš ryto visi eina bažnyčion, šventina kreidą, parsinešę užrašo an durų raides, o pavakarėm persirenginėjo ir ėjo in ulyčių visi – ir vyrai, ir moterys, ir vaikai. Buvo trys karaliai, o už jų tai ir velniai, ir raganos, kas kaip sugalvodavo.

Daug dainavo, krėtė šposus, juokavo:

Trys karaliai rašė, bernai duonos prašė. (2 k.)
Bernam po riekutį, mergom po špygutį. (2 k.)

Vindžiuliai. – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

708. Per Tris karalius vaikščioja po kaimu. Apsirengia su išverstais kailiniais, vienas juodais, kitas baltais, apsirengia dar visokiais cigonais ir aina. Mergom, bobom ir šeiminykam viska linkėja, o cigonai prašinėja. Duodava pyraga, samagona, kas kų turėja, ir per Velykas panašiai. Paskui jau balius, suveina kur nor.

Kloniniai Mijaugonys. – Boleslovas Pruskas, 1928 m., kilęs iš Anykštos.

709. Per Tris karalius, per Velykas vaikščiojo po langais, dainavo.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

Užgavėnės

710. Per Užgavėnes daug važinėjo. Sakė, kas an pečiaus sėdės, to linai nederės. Paskui buvo vakarėliai iki dvyliktos valandos. Po dvylikos negalima šokt, visi eina namo.

Per adventą, gavėnioj pas mumį kaime buvo kriaučiuvienė Stafka Lankučio, tai jos duktė Regina Vaiciukevičienė labai gerai skaitė. Tai pilna pirkia prisirinkdavo jaunimo. Ji skaitė visokias knygas, o visi klausė.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

711. Per Užgavėnes mūs krašte jaunimas daug važinėja. Važiuojam su arkliais, su barškalais aplink Perkūnakiemi, Lekavičius, aplink visus kaimus, per ažeru. Tyčia arklius an krantų pavara, kad išvirst, kad sniege išsivoliot. Jaunimas labai daug kvailioja.

Kazankoj, važelij tokiam tai mažai telpa, reikia kelių, ale beveik visi jas turėja. Kučynskas turėja ylgas roges, tai visi tilpdavom, daug linksmiau, kap prisigrūs visas kaimas... Ale kap išverčia, tai dar gerokai sniegu tempia.

Vaikai važinėja rogutėm, labai daug važinėja. An kalna, kur dabar vaikų sanatorija, buva išvažinėtas kelias, tį veži mišku, malkas, net ladu pasidengia, a! Tį tai jau vaikų balius.

Nuo tų kalnų ir bernai važinėja. Malkom, rąstam vežt' prie rogių buva toki koriukai naudojami, tai juos kap pasiimi – nuo to kalno aina kap kul'ka. Ne vienukart ir susižeidį buva ir koriukus sulaužį. Paskui miškas reikia vežt', tėvas pyksta, barasi, kad tvarkyt' reikia. Ale vis tiek važinėjam.

Vakare – vakarėlis. Pareiga. Blynų tep jau nekepė tiek daug, kap dabar, ale valgė daug. Kaimas didelis, trisdešimt vienas gyventojas, tai per Užgavėnes susitaria, kas nor papjauna paršiuku, beveik visu ir suvalga. Vakarėlij daug dainuodava, bernai mūsų tai netikį an dainų buva, ale mergos tai labai buva balsyngos. Bernai šposus mėga.

Atsimenu, ryt Užgavėnės, reiks važinėt', o tėvas turgun Žasliuosna ruošiasi. Su Šumsku paėmėm kazanku, užtempim an

kluona stoga iš kitos pusis, kad tėvas nepamatyt. Ryte tėvas, neradis kazankos, pasikinki paprastas roges ir važiuoja su švogeriu Žasliuosna. Tas ir sakys: „Žiūrėk, Romasiau, kur tava kazanka." Ale jau negrįža, suprata, kieno darbas.

Per Užgavėnes buva labai madoj užrišt' durs, užremt', kad neišeitų. Tai per visųnakt vaikščiojam, žiūrim, kas tik miega, pas kų jau lempa užgesyta, to duris ir užremiam, užrišam. Ryte atsikėlus sunku jas atidaryt', per langu neišlipsi, žiemai dubaltai sudėti ir išeik, kad nori, užtatai nereikia miegot'.

Žebertonys. – Kazimieras Kanapka, g. 1930 m. kilęs iš Sabališkių.

712. Mama su tata dar Kakliniškėse gyveno, tai tę jaunimas šventė Užgavėnes. Man labai dantį sopėjo, sakau – neisiu an Užgavėnių, tai sesuo išėjo viena. Mama bulkų prisikepus buvo, košelienos bliūdą indėjo, sako seseriai: „Nešk Janei (man)."

Grįžta jau visai ryte, sakau: „Gerai užsigavėjai?" O toj ko neverkia, sako: „Taigi, kad užsigavėjau. Kap ainu per raistų, tai tep an Baliūno išeinu, ir gana. Grįžtu atgal' – ir vėl' tas kluonas didelis (tį kolūkio arkliai stovėja), niekap neišeinu an namų. Sakau – kas čia, gal' dūšių užgavėjau? Ajau ajau, ajau ajau, sniego daug, brendu brendu, niekap namų nerandu, ko nepamiriau iš strioko. Kap pradėjo švist', tadu ir namus pamačiau."

Migūčionys. – Joana Vėželytė-Arnatkevičienė, g. 1931 m., ir Janina Lešinskaitė-Alkovikienė, g. 1927 m., kilusi iš Kakliniškių.

713. Užgavėnes šventė su skaniais, riebiais valgiais. Kai buvau vaikas, dar vaikščiojo persirengėliai, vėliau, po karo, jau ne.

Lubaka. – Bronius Levickas, g. 1927 m.

714. Per Užgavėnes pas mus buvo mada suptis vaikam. Kožnoj troboj po balkiais pariša virves, užriša lentelę ir supkis lig valiai. O tų vaikų daug, tai ir džiaugsmo daug. Kiekvienam kambarij jei nėra supynių, tai nelaimė tiem namam skaitosi. Turėjo būt supynės.

Jaunimas per Užgavėnes važinėjo laukais. Važinėjo visom šeimom, giminėm. Važiuodami visi turėjo garsiai dainuot. Jei tik nedainuoja, tėvas sustabdo arklį ir stovi, nevažiuoja, kol nedainuoja. Buvo net tokia daina:

Čiuž čiuž, čiužinėja,
Kas an pečia gulėja,
Kreivų rūrų turėja.

Tikėjo, kad kas važinėja, tam ir linai dera, ir visi darbai sekasi, o jei nevažinėsi, an pečiaus sėdėsi – visus metus būsi netikęs. Pas mumę persirengėlių nebuvo, tik vakarėliai. Jaunimas šokdavo iki dvyliktai, paskui eidavo namo. Po dvylikos jau negalima linksmintis, Pelenų diena.

Mes kasmet važiuodavom užgavėt pas vyro seserį Girnakaliuosna. Prisimenu, dukra buvo mažiukė, tik spalio mėnesį gimus, tai ją insukom paduškon, vaikus prirengėm ir važiavom. O kapgi, anksčiau buvo mada labai bendrauti. Tai važiuojam, sniego daug, per pusnis, rogės išvirsta, visi išsivoliojam, tai vaikus lyg pagalius susirenku, visi snieguoti ir toliau važiuojam. Nei sirgo, nei nieko.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mištūnų.

715. Užgavėnės ir Pelenų diena. Per Užgavėnes važiavo pasivažinėti ir jaunimas, ir vaikai su rogutėm – sakė, kad linai augs. Suposi su *šlejais*. Pakabina kur kluone ir supasi ir vaikai, ir jaunimas. Valgė daug, virė mėsą, kepė blynus, vakarėliai buvo iki vidurnakčio. Paskui – Pelenų diena. Mano močiutė barstė pelenais trobos kampus, palei pečių. Žarijas laikė an priepečkio. Tę buvo tokia duobė, tai sužeria iš pečiaus, apžarsto pelenais, o ryte randa dar žibančias. Tada ima plonų skiedrelių, papučia ir inkuria ugnį.

Senelis skėlė ugnį titnagu. Turėjo kažkokį skuduriuką, jį prideda prie titnago ir su geležiuku braukia – užsidega ugnis.

Elektrėnai. – Benigna Vailionytė-Stabingienė, g. 1926 m., kilusi iš Paliųūnų k., Lazdijų raj.

716. Per Užgavėnes tai daug važinėja. Saki, reikia arkli pravažinėt', tai an ažera łėki kap pasiutį. Vakaruškų metu buva daug visokių žaidimų. [Pavyzdžiui,] sudaužyk kiaušini. Kas nežina, tai juokiasi, kas čia reiškia sudaužyt'. O tų kiaušini padeda pačian kampan ir duoda rankosna sieteli – niekap nesudaužysi.

Žaidžiant fantus, patys viska prisigalvoja. Atsimenu, saka:

– Aik už durų. Pasakysiu tau, kap tu stovi.

Tas juokiasi ir išeina. Klausia:

– Nu, kap aš stoviu?

– Ogi kap šuva – už durų.

Tai visiem juoka... Sugalvoja „pipirus grūst'". Paguldi mergu an suola, vienas už vienos kojos, kitas už kitos tampa, merga spardos, andarokas pasikelia. Seniau gi kelnių nenešioja. Tai jau juoka.

Kloniniai Mijaugonys. – Boleslovas Pruskas, 1928 m., kilęs iš Anykštos.

717. Užgavėnės. Užgavėnėm ruošdavosi iš anksto. Mana tėvai labai draugavo su Petkevičiais. Tai išsivirdavo kumpį, prisikepdavo pyragų ir susieidavo vieni pas kitus švęsti. Dieną važiuodavo su rogėmis per laukus, per ežerą, nuo kalnų, kad linai gerai augtų. Sakė, kuo toliau važiuosi, tuo didesni linai išaugs.

Elektrėnai. – Elena Dubosaitė-Pliskauskienė, g. 1938 m., kilusi iš Girnakalių.

718. Per Užgavėnes tai tėvas jau kinko arklį ir visus susisodinęs veža važinėt. Kuo toliau nuvažiuos, tuo linai didesni užaugs. Tai važinėjo toliausiai.

Vakare jaunimas rinkosi. Priverda daug kumpio, kepa kiaušinienę, ateina bernų, vakarėliai didžiausi. Persirengėlių neprisimenu.

Vindžiuliai. – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

719. Per Užgavėnes iš ryto kepė kiaušinienę, daug valgė, o pavakary važiavo per laukus. Labai mėgo važiuoti an Aujėdo

ežero. Vaikai važinėjo su rogutėmis nuo kalnelių prie Spenglos. Važinėjo, kad linai augtų. Kaukių nesirengė.

Jagėlonys. – Ona Antanavičienė, g. 1923 m.

Verbos ir Velykos

720. Verba – šventė bažnyčioj. Darė verbą iš žilvičio ir ėgliaus šakelių. Peliūnų bernai buvo dideli mušeikos, tai po mišių Kietaviškėse, smuklėn, visi rinkosi ir sukeldavo muštynes, vanodavo šonus. Jie duodavo kailin, tai ir mes nepasiduodavom.

Per Velykas buvo mada lakstyti iki miškelio ir atgal. Didžiavomės, kad nešalta. Dukterim dainuodavo „Vyną". Nebuvo Velykų be sūpuoklių; buvo net atvejis, kai kluone stipriai įsisupus, trūko vadelės ir užsimušė. Bet visi suposi, vaikai ir jaunimas.

Kiaušinius dažė daugiausiai vienspalviai. Buvo ir su vašku, su peiliuku, bet rečiau.

Lubaka. – Bronius Levickas, g. 1927 m.

721. Didžiajam Ketverge mergos maudėsi nuogos, kad sveikos būt.

Prieš Velykas, paskutinę savaitę, bernai prisineša medžių, intaiso sūplaukes, tai per Velykas visi suposi: ir vaikai, ir jaunimas, ir suaugę. Vieni kiaušinius raičioja, kiti supasi, dainuoja. Sueidavo ir sėniai, visas kiemas, o dainų! Bernai ejo lalaudami per kiemą, dainavo „Linksma diena" ir, kur buvo netekėjusių mergų, tai „Vyną"*.

Kiaušinius dažė daugiausia raudonai. Krikšto tėvai visad davė vaikam kiaušinių, kiaušiniai buvo brangus daiktas.

Prisimenu, prieš Verbas ejom ėgliaus net Pagrendos miškan, ba arčiau nebuvo. Dar vaikai su mokytoja nuejom, tai basi per sniegą lakstėm, per ledą. Kadaise sniegas prašilo, ir eini basas. O purvynas buvo, Dieve tu mano, net in užpakalį taškės; kas gi tę kelnes nešiojo...

Kap kas nešiojo kelis andarokus. Aš tai nigdi nenešiojau, negalėjau. Prisimenu, ejom su seseria iš Kietaviškių, iš bažnyčios

an Trijų karalių, tai voliojomės po sniegą, voliojomės, iki pažastų šlapios ir nesirgom.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

* Velykinė mergaičių apdainavimo daina

722. Per Velykas eidavo giedot. Per visus kaimynus eidavo, užėjo ir pas Narušį. Duktė buvo, tai dainavo „Vyną". Išėjo Narušis, pakvietė kambarin, pavaišino, atnešė košiką kiaušinių ir košiką obuolių. Tai vyrai grįžę dalinosi, linksmi buvo. Vaikai irgi eidavo kiaušiniaut per Velykas, tik reikėjo dėdei ranką pabučiuot, tai gausi kiaušinį.

Migūčionys. – Joana Vėželytė-Arnatkevičienė, g. 1931 m.

723. Suposi per Velykas. Kiaušinius dažė svogūnų lukštų nuoviru, margino vašku, kartais peiliuku. Ant stalo kiaušinius dėjo paprastoj lėkštutėj.

Jagėlonys. – Ona Antanavičienė, g. 1923 m.

724. Linksma buvo. Ypač per Velykas. Verbas pas mus darė iš žilvičio šakelių ir ėgliaus, puošė spalvotais vilnoniais siūlais.

Per Velykas prie stalo pirmiausiai išgerdavo po gurkšnelį šventinto vandens, tada muša kiaušinius ir valgo. Kiaušinius rideno vyrai.

Eidavo per kaimus, giedojo.

Jagėlonys. – Marcelė Korsakienė, g. 1923 m.

725. Iš Žaslių į Kietaviškes kraustėm kunigą Rapolą Juknį, tai 40 furmankų vežė turtą. Atvežė, iškraustė, tai kunigas norėjo pagerbti dirbusius žmones, atnešė butelį arielkos, lašinių, visko. O buvo prieš pat Velykas. Tai žmonės žiūri, ką čia daryt, niekas nedrįsta gavėnioj, prieš Velykas... Kunigas vienas pilasi degtinės, sako: „Sveiks, Rapolai!". Pats atsako: „Į sveikatą, Rapolai!" – ir most išgeria. Taip visą butelį.

Ir klausia vyrų: „Vyrai, ar jūs jau girti? Aš jau girtas. Atleiskit, išeinu.“ Ir išėjo. Vyram irgi teko išeit.

Elektrėnai. – Bronius Levickas, g. 1927 m., kilęs iš Lubakos.

726. Gražiausios šventės buvo Velykos. Per Velykas didžiausias džiaugsmas buvo kiaušinių dažymas, juos dažėm kiaušinių lukštų nuoviru, dažėm ir su vašku.

Aleksandriškės. – Jadvyga Levickienė, g. 1928 m.

727. Prieš Velykas [Abromiškių] dvaran atvažiuodavo kunigas šventinti maistą, tai ir žmonės galėjo nešti pašventinti, nereikėjo eit bažnyčion šventinti.

Abromiškės. – Janina Jakelytė-Petkevičienė, g. 1925 m., kilusi iš Raistinės.

728. Per gavėnią irgi sueidavom, tai dar linksmiau nei vakarėlis: žiedus dalinam, fantus žaidžiam. Kap reikia išsipirkt, ko tik neprigalvoja. Buvo ir teisėjai. Jie ir sugalvodavo, kap tą fantą išsipirkt: ir žvaigždes skaityt, ir miškan važiuot... Ratelių nei per gavėnią, nei per adventą nešoko.

Plunksnas plėšėm, mezgėm, siūlus vijom.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mištūnų.

729. Per Velykas jau suposi jaunimas. Suposi kluone. Labai smarkiai įsupdavo, net nelaimių pasitaikė, ale vis tiek suposi. Ėjo lalaunykai, rinkosi vakarėliai. Vienąkart Velykos buvo labai vėlyvos, kaimynų kieme jau buvo iš kapčiaus išimtos bulvės, duobė stovėjo. Tai mano brolis, eidamas su bernais, tos duobės nepamatė ir ingriuvo jon su visu krepšiu kiaušinių. Išlipt negali, šaukia, o jo niekas negirdi, netraukia. Visi guli an žemės iš juoko. Tai kiaušinius sudaužė.

Bernai prisirenka visko lalaudami, paskui baliavoja, vakare visi eina vakarėlin.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mištūnų.

730. Per Velykas, tai jau „Vynas“. Bernai vaikščioja ir dainuoja mergom. Prisirenka maisto, visko, paskui baliavoja. Šokiai buvo.

Vindžiuliai. – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

731. Velykom iš kadagio darėm medį dažytiems kiaušiniams [sudėti].

Karagėliškės. – Vlada Burevičiūtė-Klimienė, g. 1929 m., kilusi iš Malavolės.

732. Kai jauni buvom, buvo linksma, niekas tiek negėrė, jaunimas buvo doras. Per Velykas bernai eidavo per kaimus dainuodami „Vynu“. Prisirenka kiaušinių, pyragų, gauna ir buteliuką. Tada ateidavo pas mus, baliavoja, ale niekas tę nepasigeria, kap dabar.

Sabališkės. – Genovaitė Straševičiūtė-Straševičienė, g. 1921 m., kilusi iš Žebertonių.

733. Per Velykas vyrai vaikščiojo giedoti, jiems reikėjo duoti kiaušinių, dešros, pyragų. Arielkos niekas nevirė, negamino. Strasevičius įsitaisė bravorą, tai valdžia pagavo ir jis atsėdėjo kelis metus už tai.

Degtinė buvo brangi – už centnerį rugių gavai vieną butelį, tai ir negėrė tiek.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m., kilusi iš Alinkos.

734. Velykų antrądien eidavo lalauti. Vasaros šventvakariais visur dainos skambėjo, iš visų kaimų, jaunimo buvo daug, šeimos gausios. Šimoniai turėjo net 16 vaikų, kitur irgi nemažai.

Migūčionys. – Algirdas Arnatkevičius, g. 1928 m.

735. Per Kalėdas kalėdojo gretimam kaime, pas mus mažiau. Gal mažiau buvo bernų? O per Velykas tai jau visi vaikščiojo – ir vaikai, ir paaugliai, ir jaunimas, ir tėvai vieni pas kitus. Rinkosi, dalinosi, rideno kiaušinius, viešėjo vieni pas kitus.

Elektrėnai. – Benigna Vailionytė-Stabingienė, g. 1926 m., kilusi iš Paliūnų k., Lazdijų raj.

Balandžio 1 d.

736. Kartą per balandžio 1-ąją mama buvo kažko nuėjus pas dėdę už kelių kilometrų, tai grįžo jau pavargus, o mes sumanėme pajuokauti ir pasakėm jai, kad buvo atėjus kaimynė ir prašė ateit pamokint, kaip reikia muilą virti (mama virė ir mokėjo). Mama nieko nelaukus – pas kaimynę. Ta sako, niekas čia nieko neverda, jokios pagalbos čia nereikia. Mama grįžus namo pradėjo verkt: nors ir suprato, kad čia balandžio 1-oji, bet vis tiek jai buvo skaudu. Mes puolėm rankas bučiuot, atsiprašinėt, bet tą šposą ir dabar atsimenu.

Aleksandriškės. – Jadvyga Levickienė, g. 1928 m.

Jurginės

737. Jurginės. Per Jurgines pynėm vainikus. Gal todėl, kad mano brolis buvo Jurgis. Ale menu, kad per Jurgį dar mažai kas žydi, tai mes vaikštom po laukus, renkam visokius žolynus, pinam vainikus.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mištūnų.

738. Karves, kaip veda laukan per Jurgines, tai apmuša su verba, švęstu vandeniu apkrapina, kad gyvuliai laimingai išeitų ant lauko.

Verbą statė ant lango, kad griausmas neįtrenktų, dar smilkydavo, rūkindavo.

Girnakaliai. – Elena Dubosaitė-Pliskauskienė, g. 1938 m.

739. Šventė ir Jurgines. Gyvulius išleisdavo laukan pasilakstyt, žolė dar nelabai augo. Buvo šventė.

Karagėliškės. – Vlada Burevičiūtė-Klimienė, g. 1929 m., kilusi iš Malavolės.

740. Nuog Lietuvos Jurgio lig rusų Jurgio – apie dvi savaitės. Tarpjurgij nejo skolyt niekas pas nieką, nyčių niekas nenešiojo, skieto, tvorų nieks netvėrė. Skaito, kad lietaus neužtvertum.

Gyvulius kap gena, tai verba apmuša, ėgliu aprūko nuog ligų, nuog griausmo. Kad avelės pareit namo, po slenksčiu akmenukų dėjo – kiek avelių, tiek ir akmenukų pakasa.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

741. Per Jurgines, kai ginė gyvulius, tai šlakstė švęstu vandeniu, aprūkydavo verba.

Jagėlonys. – Ona Antanavičienė, g. 1923 m.

Motinos diena

742. Motinos dieną, iš vakaro, ką nors kukliai užrašydavo sesuo ar nupirkdavo kokį mažmožį, bet visi eidavo bažnyčion melstis už mirusias motinas [ir] ant kapų.

Aleksandriškės. – Jadvyga Levickienė, g. 1928 m.

Gegužinės pamaldos

743. Majava visų gegužės mėnesį. Kur didesnė pirkia, tai padara Marijos altorėlį, pastata abrozdų, jį apdeda lankais, juos apipina gėlėm, vainikais, papuošia ir sueina melstis. Visas kaimas, o paskui – šokiai. Vakarai šilti, gražūs, tai kiemi sėniai susėda, o mes šokam. Paskui visi dainuoja, niekas namo nenori aiti. Kiek visokių šposų! Dar meldžiantis bernai prisirenka medžiuose karkvabalių (mes juos pupinykais vadinom) ir palaidžia mergom po andarokais ar plaukuosna. Tai iškrapštyk tu jį paskui. O bernam juoka!

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

744. Mojavos kaime buva. Surengdava altoriuku, kur didesnė pirkia, tai pas Mikaliūkšti, tai pas Sajėtu, giedoja litaniju, paskui – majavos giesmes. Kap šeštadieni, tai jaunimas suvėjis ir vakarėli padara. Mes, vaikai, klevinių prisigaudį, šposus krėsdavom.

Geibonys. – Andrius Vankevičius, g. 1912 m.

745. Kaime švęsdavo majavas. Darė altorius, nešdavom žvakes, viena moteris skaitydavo liturgiją, dukros giedojo gegužines giesmes Marijai, būdavo labai šventiška ir gražu. Paskui dar šventiniais vakarais dainavo, rinkosi visi ir su vaikais, visas kaimas.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

746. Gegužines, vadinamas mojavas, rengė kaime visada. Kasdien meldėsi Marijai, giedojo giesmes. Susirenka visas kaimas: vieni potieriauna, kiti šposus krečia, bernai mergas kibina. O šeštadienį, sekmadienį po mojavos visada šokiai. Daugiausiai eidavom kitur, dažniausiai Abromiškių kluban. Elektrinę statyti privažiavo daug žmonių, bernų, ateidavo kupetom. Oi! Šokiai su šposais, su juokais.

Girnakaliai. – Elena Dubosaitė-Pliskauskienė, g. 1938 m.

747. Susipoteriavom. Turėjau moterišką dviratį, tai aš už vairo, sesuo Paulinkutė an bagažnyko ir važiuojam abi Sabališkin mojavon. Mojavą rengė koplyčioj, tai prieidavo, su dviračiais privažiuodavo daug jaunimo iš apylinkių. Su savo vyru tenai ir susipotieriavau laimę savo, išsipotieriavau. Tai jau ką darysi. Einu namo. Ir jis. Vedu dviratį rankoj, palydi tik iki takelio. Antrąkart – jau iki pušynėlio, trečiąkart – dar toliau, o paskui jau ir iki namų. Mama pyksta – ko čia tas piemuo ateina. Dieve, Dieve, jaunystė – durnystė.

Girnakaliai. – Elena Dubosaitė-Pliskauskienė, g. 1938 m.

748. Visą gegužės mėnesį vyko majavos. Sueina, prieš išpuoštą šventos Marijos paveikslą meldžiasi, gieda giesmes, paskui niekas neskuba namo. Kaime, ūlyčioj, abiem pusėm buvo medinės tvoros, tai kaip susės an tų tvorų – dainuoja iki vėlumos. Vakarai gražūs, šilti, kurgi tu eisi namo, šposų visokių.

Toli girdis, girdis ir kiti kaimai dainuoja. Klausom – dainuoja bernai, tai tokia mergaitė sako: „Cit, devyni dainuoja, devyni ateina.“ Tai iš tų devynių juokėmės ilgai. Kas gi tę juos skaitė

ar matė kiek. Bernai eidavo ir per kitus kaimus. Mergas tai retai kada nusiveždavo kas, gal tik per atlaidus, o taip tai savam kaime laukėm bernų ateinant.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mištūnų.

749. Ypač gražios gegužinės pamaldos, mojava. Po šventų giesmių dainavo, linksminosi, šposijo, ir taip visą gegužį.

Jagėlonys. – Marcelė Korsakienė, g. 1923 m.

750. Per mojavines visi eidavom koplyčion giedoti, pynėm vainikus, meldėmės. Po pamaldų dažnai rinkdavomės pas Sabonį šokti.

Sabališkės. – Genovaitė Straševičiūtė-Straševičienė, g. 1921 m., kilusi iš Žebertonių.

Šeštinės ir Sekminės

751. Sakė, per Kryžiavas dienas reikia sodyt bulves, tai labai gerai užauga.

Elektrėnai. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m., kilęs iš Beižionių.

752. Per Šeštines ėjo prie kryžių; per Sekmines vainikuodavo karves, po pietų piemuo neganė, gaspadorius jį apdovanodavo kiaušiniais.

Lubaka. – Bronius Levickas, g. 1927 m.

753. Sekminės – Kazokiškėse. Per Sekmines į Kazokiškes ateidavo pėsčiomis iš kitų parapijų procesijos su giesmėmis ir maldomis. Stebuklinga vieta, gražiai, gražiai sutikdavo kunigas, nusilenkdavo jiems, tada jie lenkdavosi, eidavo su vėliavom, gražiai ir vesdavosi bažnyčion, sustato vėliavas. Jie nakvojo pas žmones, klebonijoj, kluonuose ant šieno.

Pakelėj buvo kryžius, tvorelėm gražiom aptvertas, gėlių prisodyta. Kai ėjo nuo kapų iki kapų per kaimus, tai meldėsi prie kryžių.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

754. Per Sekmines puošdavo duris ir vartus. Daugiausiai berželiais.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

755. Kazokiškių bažnyčioje vyko dideli Sekminių atlaidai, buvo organizuojamos procesijos, kurios eidavo iki Mitkiškių pėduotojo akmens. Čia meldėsi nedidelėm grupelėm, vietą laikė stebuklinga, ten pagydavo ligoniai.

Aleksandriškės. – Jadvyga Levickienė, g. 1928 m.

756. Per Sekmines piemenys kepė kiaušinienę, vainikus karvėm pynė, jaunimas eidavo „po rugiais pažiūrėt". Nueina laukuosna, susėda po rugiais, dainuoja, žaidžia.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

757. Sekminės – šventė. Statė berželius prie durų, kaišė trobą šakomis, pynė karvėm vainikus, už tai gaspadorius duodavo dovanų.

Kepė pyragus, rinkdavosi jaunimas, šoko, dainavo.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m., kilusi iš Alinkos.

758. Gražios šventės buvo Sekminės, kai namus berželiais kaišė. Statė prie vartų iš abiejų pusių. Kai tėvas grįžo iš nelaisvės Vokietijoje, o miškų jau buvo sumažėję, nutarė pasodinti abipus vartų po berželį, kad nereikėtų kirsti. Vienas ir dabar tebestovi prie autobusų stotelės, prie Malecko namo.

Ir Joninės šventė, ir Velykos. Velykos – tai svarbiausia bažnyčioje, paskui jau ir su jaunimu, ir su kaimynais. Linksmiau buvo, nors ir nebuvo radijų nei televizijų, laikraščių buvo mažai, jais kaimynai dalinosi, skaitė visi. Daug rašėsi laiškais. Radiją turėjo Medzikauskas Juozas.

Gilučiai. – Jaronimas Gudelis, g. 1911 m.

759. An Sekminių kepė pyragus, dažė kiaušinius. Namus ir šventus paveikslus kaišė berželiais. Berželius statė ir prie gonkų. Šventė keturias dienas. Jaunimas sueidavo, šoka, dainuoja, eina ratelius, kap ir per Velykas. Piemenys vainikuoja karves, jiems duoda kiaušinių, pinigų, vaišių.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mištūnų.

760. Sekminėm puošdavo namus berželiais. Ir šventėm tris dienas – sekmadienį, pirmadienį ir antradienį.

Karagėliškės. – Vlada Burevičiūtė-Klimienė, g. 1929 m., kilusi iš Malavolės.

Joninės

761. Joninių burtai. Pakol rasa per Jonines, tai karvių laukan neveda. Mokėjo kas pieną atimt. Sako, nuoga boba eidavo su baltąj paklode apsisupus ir tempia ją per rasą. Tai ir pieno daug turėjo. Ale jei tavo karvė tę pievoj buvo, tai jau nelauk pieno. Kadaise, kap aš dar ganiau, tai Piliakalnij leido karves ganyt. Eiguliu toks Komparskas buvo. Tai Kralikauskas kap atginė savo karves, tai viena kap šoks an kitos, tik hū. Tai toj karvė visai pieną prarado. Nei sviesto, nei sūrio – nieko neturėjo.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

762. Jonines šventė nuo senų senovės Kazokiškėse. Jaunimas su laužais pernakt ir kūreno, ir šokinėjo per laužus, voliojosi rasose, kad sveiki būtų.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

763. Per Jonines karves uždarydavo tvartan. Laikydavo, kol rasa nukris, kad raganos pieno neatimtų. Sako, tikrai atimdavo.

Jagėlonys. – Marcelė Korsakienė, g. 1923 m.

Petrinės

764. Per šventą Petrą negalima eit miškan, net uogaut. Sako, paleidžia visas gyvates, žvėris, nieko net dirbt negalima. Didelė šventė.

Karagėliškės. – Vlada Burevičiūtė-Klimienė, g. 1929 m., kilusi iš Malavolės.

Oninės

765. Prieš Oną stengėsi prisipjaut šviežių rugių, su girnomis namie sumalt ir iškept šviežios duonos. Nors ir turėjo senų miltų, tai nors kelias saujas įmaišydavo.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m., kilusi iš Alinkos.

Visi šventi ir Vėlinės

766. Per Visų šventes veždavo ubagam prie bažnyčios. Papjaudavo baroną, tai dėdavo ir mėsos, ir sūrio, ir sviesto, duonos, pyrago, pilną kraitelę visko ir dalino ubagam prieš mišias.

Abromiškės. – Ona Kazlauskienė, g. 1934 m.

767. Kamaroj prie sienos tėvas buvo pritaisis lentynas duonai sudėt, kad pelės nepasiekt. An Visų švenčių ir Vėlinių mama visada kepdavo pyragus – ir duoninius, ir baltus, visi susirinkdavo vakarienės. Eit kapinėsna didelės mados nebuvo, davė vakarienę. Išvirė kavos, paruošė sviesto, sūrio, prikepė kūgelio.

Gudbalis. – Marijona Suslavičiūtė-Markevičienė, g. 1925 m.

768. Per Visų šventes kepė pyragus, šventė, eidavo bažnyčion. Antrudien iš ryto eidavo an kapinių, degė žvakes, ale jau popiet jau galima dainuot. Tai kaimo moterys rinkdavosi būrin ir eidavo miškan lapų rinkt.

Pasiimam didelius maišus ir renkam didelius nukritusius ąžuolo lapus, renkam ir labai garsiai visos dainuojam, net miškas skamba. Labai gražu buvo. Paskui an tų lapų visą žiemą kepa duoną. Eidavom vis per Vėlines, kaip šventė.

Vindžiuliai. – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

769. Kapinės buvo prie bažnyčios, bet ir kaime buvo. Ankščiau buvo neprižiūrimi kapai, laidojo visą giminę bendrai. Buvo dideli bendri kryžiai. Tvoros buvo. Vartus laikė uždarytus.

Savižudžius laidojo už tvoros, nei mišių jiems nelaikė, nei laidojo su kunigu. Ir už tvoros. Nei kryžių, nei paminklų jiems nestatė.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

770. Per Vėlines vakarais eidavo giedoti ant kapinių.

Per laidotuves – pakastynas, kaip pas mumę sako – rauda dar ir dabar, bet jau ne visi.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m., kilusi iš Alinkos.

771. Kapines tvarkė, per Vėlines degino žvakes, tiek gėlių [kiek dabar] niekas nenešė.

Karagėliškės. – Elena Jakonytė-Jakonienė, g. 1921 m., kilusi iš Gulaičių.

Šv. Andriejus

772. Andriejaus burtai. An Andriejaus tęsia akėčias ir degina. An trijų rubežių, kur randa nepadėtas, ir tęsia an trijų kaimų rubežiaus.

Sako, viena merga tęsė, tęsė tas akėčias degint ir nugriuvo. Tai ir sugriuvo – vaiką mergose turėjo. O jei sėkmingai nutęsi, tai ištekėsi.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

773. Kai paaugom, per Andriejų statėm vyšnios šakas. Kieno greičiau pražys, ta pirma ir ištekės.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m., kilusi iš Alinkos.

774. Per Andriejų deginom akėčias. Jei koks gaspadorius paliko savo akėčias gale lauko iki Andriejaus, tai gali jų ir nerasti.

Einam per kaimą ir ieškom, gal kas paliko. Jei randam, tai kad ir naujos, vis tiek sudeginam – kad visos kaimo mergos ištekėt.

Padėdavo ir bernai, kartais jie atvelka kokias senas. Smagu buvo.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mištūnų.

775. Per Kūčias mergos būri, per Andrieju irgi. Tai buva tokia maldelė:

Andriejau, Andriejau,
Kanapes sėju,
Duok man susapnuoti,
Su kuom reiks an šliūba stoti.

Visap būrėm, ale aš tai ir prisisapnavau. Buvau Trakuose turguj, buva tį ir mana puseserė iš Mustenių, tai pas jų ir nakvojau. Kų aš tį sapnavau, tikrai neprisimenu, ale kai aš jai ryte tų sapnu pabajinau, tai ji saka: „Ištekėsi." Grįžtu namo, mama saka: „Piršliai buvo, ale tavį nerado, žadėjo dar atvažiuot'." Paskui vėl' atvažiava. Žmogus jau pagyvenis. Mama saka: „Rimtas žmogus, darbinykas, aik." Tai ir išėjau.

Kareivonys. – Levosė Pinelytė-Kananavičienė, g. 1916 m., kilusi iš Krasnaselio.

Adventas

776. Advente vakare buvo vadinama *šara godzyna* – [tada] visi an pečiaus ir pasakoja visokias pasakas, baikas. Paskaito ar poterius mokina. Visokių šposų prisigalvodavom.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mištūnų.

777. Per adventą kaime moterys ir jaunimas sueidavo vakaroti. Moterys atsinešdavo net ratelius, kad galėtų kartu verpti. Jaunimas mezgė, plėšė plunksnas, krėtė visokius šposus, žaidė žaidimus.

Žaidė „Žiedą", rovė „Ropę". Susėda ant grindų eilėn vienas už kito, susikabina per liemenį ir stipriai laikosi. Tada rovėjas ima

pirmą sėdintį ir stengias jį „išrauti“. Jeigu jam pavyksta, „išrautasis“ turi duoti fantą. Toliau „raunamas“ kitas. Ir taip – kiek nori.

Tada žaidėjai turi išsipirkti savo fantus. Čia yra teisėjas, kuris paprastai būna gana išmoningas ir prisigalvoja visokių įdomių ir juokingų užduočių. Būna labai linksma.

Elektrėnai. – Benigna Vailionytė-Stabingienė, g. 1926 m., kilusi iš Paliūnų k., Lazdijų raj.

778. Bernai mėgo šposaut. Pas Antanukienę buvo dvi mergos, tai mes kokios penkios iš Kampų tę eidavom vakarot. Advente tę rinkomės, Obeniuose, žaidėm visokius žaidimus, mezgėm. Namo einam vėlai.

Bernai, kai tykus žiemos vakaras, mėnulis šviečia, išsiverčia kailinius ir šliaužia keturiom kap vilkai. Dar degtukais žibina, mat vilkų akys šviečia. Mes išsigąstam, rėkdamos atgal ar kur šonan, kur kokia troba arčiausiai. O paskui jiej an viso kaimo kvatoja.

Girnakaliai. – Elena Dubosaitė-Pliskauskienė, g. 1938 m.

779. Per adventą Sabališkių vyrai rinkdavosi kortom lošt, moterys – plunksnas plėšyt, bernai mergas kibina, plunksnas išpučia ir kvatoja.

Šnekėjo, kad prie vandens vakarais vaikšto laumės. Vaikų neleido, kad nepagautų, nepaskandintų. Apie velnius buvo šnekų, ale aš nemačiau.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m., kilusi iš Alinkos.

780. Advente jaunimas rinkosi, vakarojo, žaidė visokius žaidimus be šokių ir be muzikų. Sekmadieniais ryte namie giedojo giesmes.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m., kilusi iš Alinkos.

781. Per Andriejų – vakarėlis, per adventą jau giesmės šventos, jaunimas rinkosi, vakarojo. Žaidė daug.

Jagėlonys. – Marcelė Korsakienė, g. 1923 m.

782. Mes, merginos, per adventą rinkdavomės vakarot kaime. Nebuvo pinigų, mezgėm megztinius ir vežėm parduot, tai vakarais rinkdavomės pas ką nors ir kartu mezgėm, vakarojom vienos pas kitas. Paskui naktį einam namo, klampojam per sniegą, linksma buva.

Girnakaliai. – Elena Dubosaitė-Pliskauskienė, g. 1938 m.

783. Mokinau poterių brolį. Kai augom be mamos, tai reikėjo visus jos darbus daryti. Vyriausia sesuo buvo kaip mama, ale ir man daug ką daryt reikėjo. Menu, jaunesnį brolį mokinu poterių. Žiemą prieš Kalėdas sulipam an pečiaus ir mokinu.

Tądien tėvas parvežė iš turgaus žuvų. Kalėdoms. Aš jį mokinu poterių: „Ateis teisti gyvų ir mirusių." O jam, matyt, tos žuvys galvoj, tai jis kartoja: „Ateis teist gyvų žuvų." Aš jam: „Tu pagirta tarp moterų." O jis: „Tupi girtas tarp moterų." Taip jis manęs klausė.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mištūnų.

Elektrėnų marios ir šiluminė elektrinė iš paukščio skrydžio.
Rimo Kraujalio nuotr., 2007

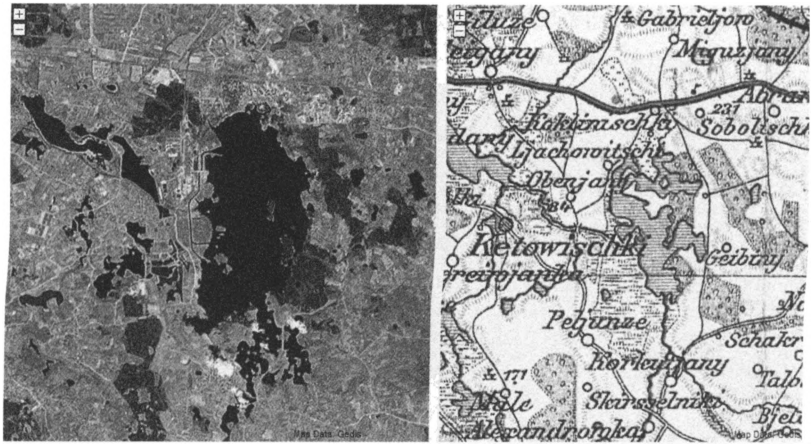

Istorinio XX a. pradžios Elektrėnų žemėlapio palyginimas su šiandienine palydovine nuotrauka. G. Jucio programinė aplinka

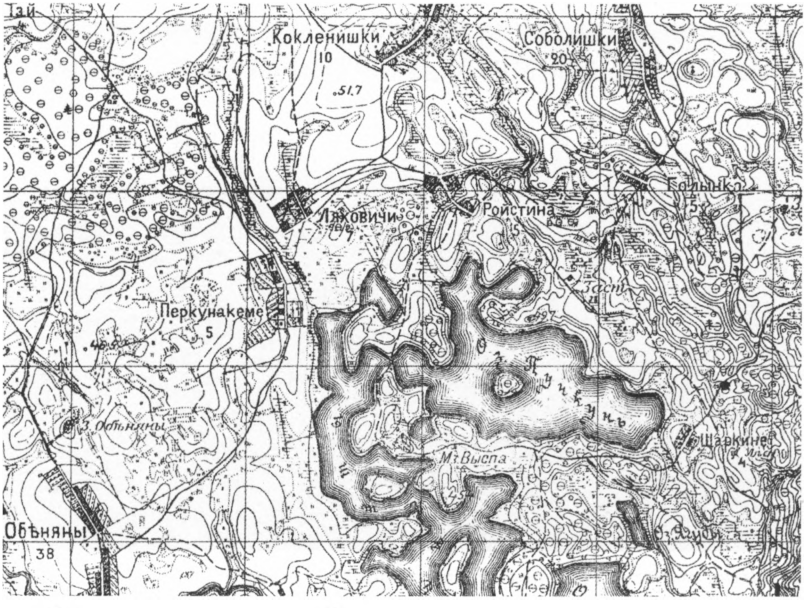

Perkūnakiemis XIX–XX a. sandūros topografiniame žemėlapyje.
Iš J. Žikulino kartografinio rinkinio.

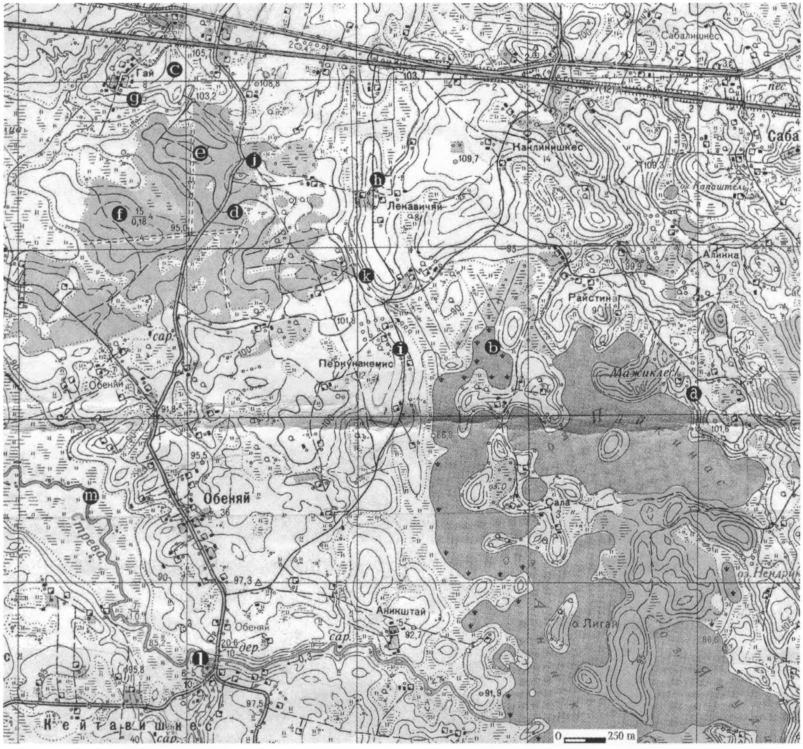

5. Perkūnakiemis ir jo apylinkės 1972 m. išspausdintame topografiniame žemėlapyje M 1: 25 000 (parengtas pagal 1958 m. ortofotomedžiagą): a) Alinkos (Raistinės) pilkapiai ir Mažiklės vietovė; b) Dumbliuko ežeras; c) Gojaus ąžuolo vieta; d) Gojaus miškas; e) Gojaus pilkapiai; f) Kloninių Mijaugonių pilkapiai; g) Kloninių Mijaugonių senovės gyvenvietė; h) Lekavičių kaimas; i) Perkūnakiemio kaimas; j) Perkūnakiemio pilkapiai; k) Rungos upelis; l) Senų Kietaviškių kapinės ir koplyčios vieta; m) Strėvos upė

Elektrėnų šiluminės elektrinės apylinkės, žvelgiant nuo Šuolių kaimo kalvų.
V. Vaitkevičiaus nuotr., 2008

Elektrėnų šiluminės elektrinės apylinkės, žvelgiant nuo Gojaus kaimo.
V. Vaitkevičiaus nuotr., 2008

Didysis Kloninių Mijaugonių pilkapis.
V. Vaitkevičiaus nuotr., 2008.

Gojaus pilkapiai. V. Vaitkevičiaus nuotr., 2008

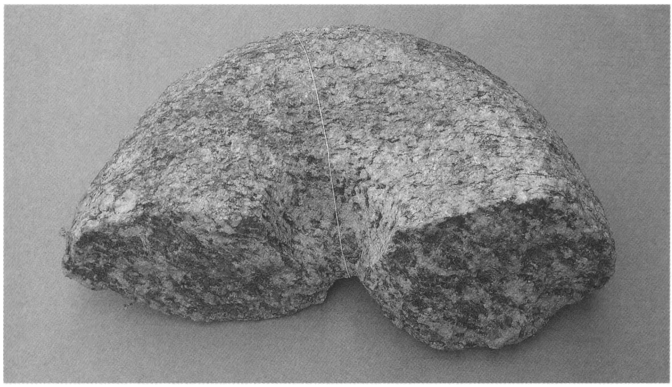

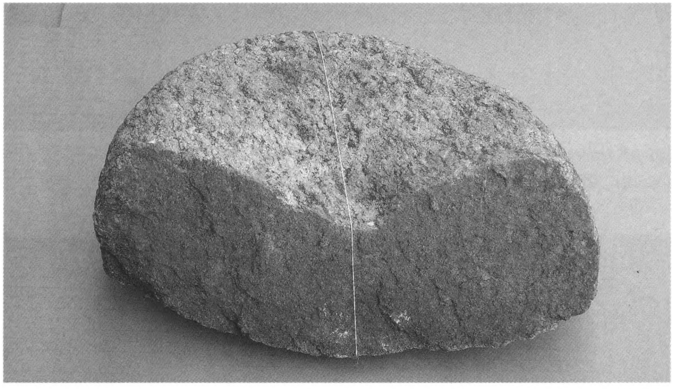

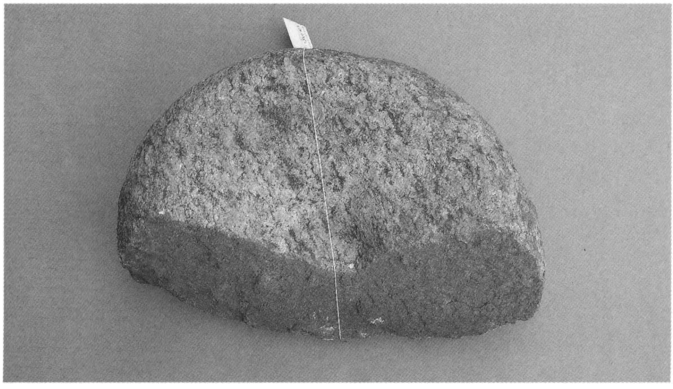

Girnapusės iš Girnakalių gyvenvietės, kurias V. Lankas padovanojo Kaišiadorių muziejui. R. Gustaičio nuotraukos

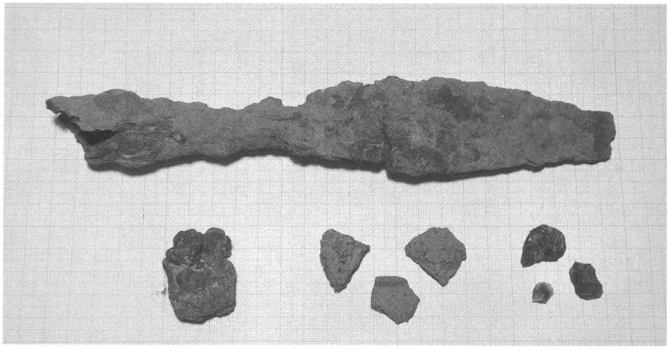

Ietigalis ir smulkūs radiniai iš Gojaus senovės gyvenvietės
V. Vaitkevičiaus nuotr.

Kirvis rastas Perkūnakiemio kaime

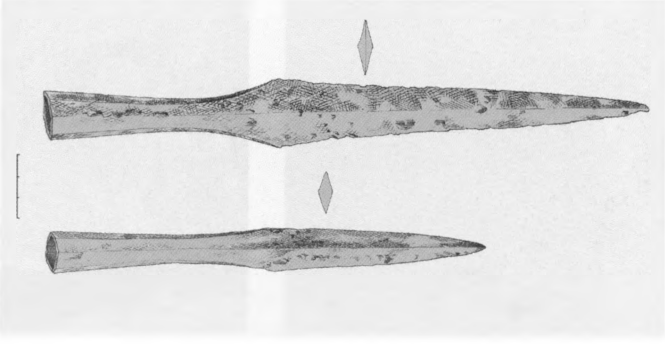

Ietigaliai iš Puikino ežero

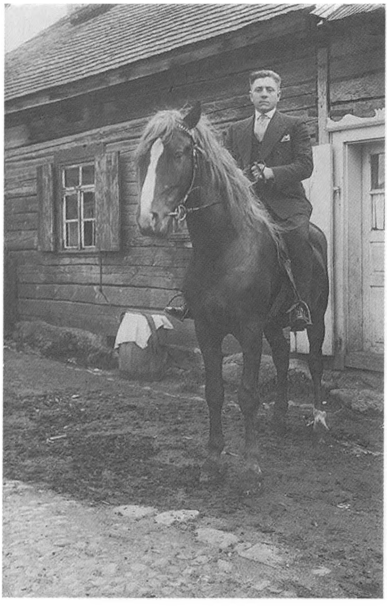

Antanas Ratkevičius

Baivūnų kaimo bernai

Lekavičių ir Kaklinskių jaunimas

Bajorai Pacevičiai su senele Koračinska

Bajorų Pacevičių ir Loibų palikuonys

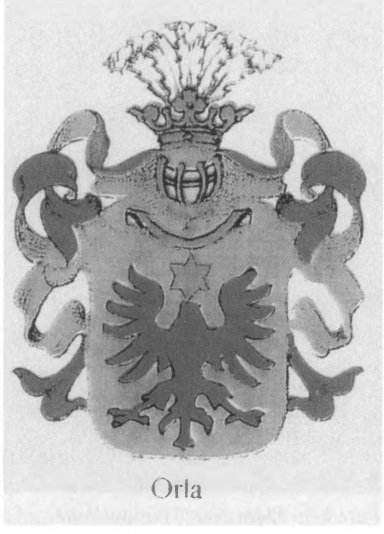

Bajorų Pacevičių herbas

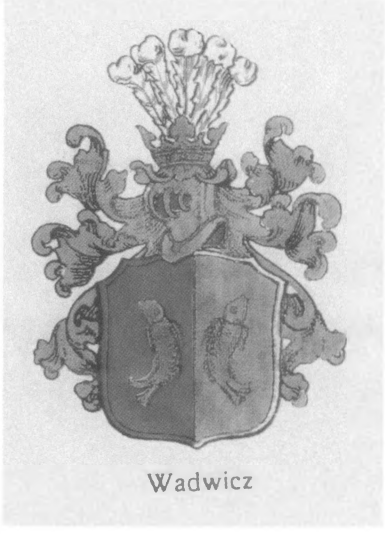

Montygerdų-Loibų herbas

Giminės Loibai pas Janavičius

J. Janavičius kariuomenėje

Pateikėja Domicelė Apanavičienė

Pastrėvio etnografinio ansamblio moterys. Nuotrauka iš ansamblio archyvo

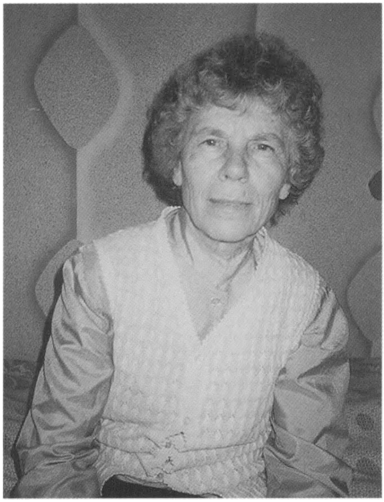

Dainų pateikėja J. Gocentienė

Pateikėja B. Stabingienė

Ona Šakienė su pateikėja Ona Beganskiene Vindžiuliuose.
V. Vaitkevičiaus nuotr.

Ona Šakienė su pateikėju Vaclovu Janavičium Gojaus laukuose.
V. Vaitkevičiaus nuotr.

LIAUDIES MEDICINA

Kaimo daktarai: Vaiciukevičius

784. Mūsų krašte gyveno žymus daktaras Vaiciukevičius, jis gydė žmones žolėmis, užkalbėdavo. Nuo išgąsčio, nuo gyvatės įkandimo. Pas jį nuėjus dėl gyvulio ligos, jis atspėdavo net karvutės spalvą. [Niekur] neidamas.

Aš pas jį gydžiausi – tėvas mane nuvežė, paliko, tai saulei leidžiantis ir tekant užkalbinėjo. Ir pagydė.

Brolis Stasys turėjo išgąstį – šoka naktį ir rėkia: „Dega, dega!“ Mama laiko jį, išlaikyt negali, tai vežė pas Vaiciukevičių ir išgydė.

Vaiciukevičius buvo išdidus, kaip kunigas, per laidotuves pasakydavo pamokslą apie gyvenimą. Paskui jis pats nuskendo Neryje. Jo žmona išvažiavo į Lenkiją, tai per Verbas, ar jis žuvavo, ar ką...

Karagėliškės. – Elena Klimaitė-Klimienė, g. 1925 m.

Užrašytojos pastaba: Vaiciukevičius gyveno Ausiutiškėse, ant aukšto Neries kranto.

Kaimo daktarai: Morta Šumskaitė-Seliutienė

785. Obenių daktarė. Obenių kaimo pamiškėje gyveno Morta Šumskaitė-Seliutienė, kaimo daktarė-akušerė.

Morta buvo gimusi apie 1870 m. Sabališkių kaime. Žmonės kreipdavosi į ją ne tik dėl gimdymų, nes ji buvo puiki priėmėja, bet ir įvairių ligų atvejais. Ji niekam neatsakydavo ir visada atskubėdavo pas ligonį. Sako, ji turėjo medinę dėželę su įrankiais

ir žolelėmis. Jeigu nesugebėdavo padėti, liepdavo vežti pas gydytojus. Sunkaus gimdymo atveju ji patardavo parvežti Žaslių miestelyje dirbusį daktarą Trapidą. Gydytojas Trapida gyrė Mortą, kad ji, savamokslė kaimo moteris, išmananti tokius dalykus.

Jos rankoms padedant gimė daugelis mūsų krašto žmonių, ir šiandieną ją dar daug kas atsimena. Morta mirė 1950 m., palaidota Senų Kietaviškių kaimo kapinaitėse.

Gojus. – Aleksandra Janavičiūtė-Ričkienė, g. 1938 m.

Kaimo daktarai: Emilija Seliutaitė-Janavičienė

786. Emilija Seliutaitė-Janavičienė buvo Mortos Seliutienės dukra. Motina buvo ją išmokinusi pažinti įvairias žoles, jomis naudotis. Ji gydė peršalimą, viduriavimą, kvėpavimo takų uždegimus, statė taures. Jau buvau mokinė, mokiausi Gilučių septynmetėje mokykloje, kai susirgau plaučių uždegimu. Labai kosėjau ir vieną rytą jau nepasikėliau iš lovos. Tada Emilija Janavičienė mane gydė taurėmis, kompresais ir visokiomis žolėmis. Ir pagijau.

Gojus. – Aleksandra Janavičiūtė-Ričkienė, g. 1938 m.

Kaimo daktarai: Emilija Levickienė

787. Mano tėviškėje, Lubakos kaime, gyveno daktarka Emilija Levickienė. Ji mokėjo užkalbėti, priimdavo kūdikius, ligonius gydė žolėmis, taurėmis.

Vaikystėje, kai turėjau 15 metų, susirgau rože. Ankstyvą rytmetį, dar saulei netekėjus, mama mane prikėlė ir nuvedė pas tetą Emiliją. Ji pasodino mane prie namo ant medinio suolo, peržegnojo ir atsisėdo šalia. Tada ji ėmė kažką kuždėti pasilenkusi ties mano galva. Nieko nesupratau. Paskui vėl peržegnojo ir liepė eiti namo ir nešlapinti kaklo, kuris buvo nubertas raudonais spuogais. Po dviejų dienų nieko neliko, kaklas išgijo.

Kažkokiu pačios virtu skysčiu gydė žaizdas, opas.

Mano motinai atsivėrė venų mazgai, supūliavo. Kiekvieną dieną ji eidavo pas Emiliją plauti, perrišinėti žaizdų, ir kojos užgijo. Kai nebuvo daktarų, kai jie buvo toli, tokios moterys kaip

Emilija Levickienė dažnai daug kam buvo tikras išsigelbėjimas nuo ligų. Emilija Levickienė mirė 1965 m., palaidota Mijaugonių kapinėse.

Gojus. – Aleksandra Janavičiūtė-Ričkienė, g. 1938 m.

Kaimo daktarai: Sabonienė

788. Gyveno tokia Sabonienė, tai ji rinko, pažino visokias žoles. Visi pas ją ėjo, važiavo. Sako, labai padėdavo, ją vadino daktarka.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m. kilusi iš Alinkos.

Gydymas: blogos akys

789. Visokių stebūklų buvo. Nuo akių [nužiūrėjimo] plovė stalo kampus, tuo vandeniu reikia nusipraust.

Jagėlonys. – Ona Antanavičienė, g. 1923 m.

790. Jei vaikas pabijo akių, reikia peržengti slenkstį ir vandeniu iš burnos plauti vaikui akis ant slenksčio, ir nušluostyti marškinių padelkomis.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

791. Buva žmonių su negerom akim. Kap nužiūri, tai jau reikia daryt' kokių rodų, ba vietos nerasi.

Apie juodas knygas girdėjau, šnekėja. Saka, kad iš jų užburia, kad gyvenimas nesisekt.

Kietaviškės. – Adelė Pruskaitė-Aliubavičienė, g. 1930 m., kilusi iš Obenių.

792. Mūsų darže augo kerėkštažolės, dabar aš jų niekur nematau. Gal jau išsikasavojo, užaugo dirvonais. Jos auga daržuose, dirbamoj žemėj. Kaip piktžolės. Auga apie 20–25 cm aukščio, ploni stiebeliai, subyra kaip šiaudas, žydi drabnukais žiedeliais, paskui išaugina lyg apvalią plokštelę su dviem sėkliukėm iš šonų.

Jos labai mažos, drabnai an stiebelių. Jas naudoja nuo akių, kai nužiūri bloga akis.

Gydėsi taip. Kai nuo negerų akių suserga gyvulys, pavyzdžiui, paršiukas, tai deda an skardos žarijų, an jų užbarsto kerėkštažolės, paima paršiuką už kojų ir palaiko viršuj an dūmų.

Jei suserga didelis gyvulys, tai ima skardą į rankas ir vedžioja po pilvu, apeina aplinkui, apsuka aplink akis. Jei suserga žmogus ir labai trudnuoja, kerėkštažolė gali ir jam padėti.

Mažą vaiką ar kokį gyvulį kai nužiūri bloga akim, tai daro nuog akių. Greit ima žarijų, kerėkštažolės žolės, aprūkina – ir sveikas.

Beižionys. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m.

793. Nuo akių – užkalbėjimai. Mama mokė. Užkalbinėjau karvėm, ryte saulei tekant ar leidžiantis, tykiai.

Taip ir rožę užkalbinėjo. Kai sutinsta, parausta, tai užkalba ant sviesto ir praeina.

Nuo gyvatės įkandimo užkalbinėjo. Kiaulė sutino, nuėjau Žalgirio kaiman pas moteriškę, pasakiau ko. Sėdžiu, laukiu, ką ji darys. O ji man sako: gali jau eit, aš jau užkalbėjau. Nereikėjo nieko, sako, per orą eina. Ir diedukas sakė, kad eina oru.

Buvo toks Vaiciukevičius, visus gydė ir užkalbinėjo.

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karagėliškių.

794. Būna pas žmogų blogos akys. Gyvena toks žmogus, tai jis vis mylia pažiūrėt' an paršiukų, teliukų. Kai jis išeis, tai gyvulys sienom lipa, jei nieka nedarysi – išgaiš.

Liutonių malūninykas bajina, kad jo boba laiki sava paršiuku vyrtuvėj už pečiaus. Užėja lietus, malūne buva vienas žmogus, per lietu nėja namo, tai užėja virtuvėn ir pamati tų paršiuku. Jis labai pasidyvina, saka, oi koks gražus paršiukas, koks gražus. Tai tik jis išėja, tas paršiukas kad pradės lakstyt' akis išvertis, kad pradės sienom lipt', žviegt'. Tai jei nieka būt nedarį, nežinia kuom baigtųs, ale padari nuog akių ir nusiramina.

Kareivonys. – Levosė Pinelytė-Kananavičienė, g. 1916 m.

795. Krikštinam Bartnauska Jani. Aš buvau kūma, kūmas – toks Šliužas. Aš jam labai patikau, o jis man – ne. Vis bėgu nuo jo. Parvažiavom iš Žiežmarių, tai gaspadinės (tokios rūsės buva) vis veda ir mane baliavot'. Tai kad užėja man koks blogumas, mislinau – pamirsiu. Jos nuvedi mane kitan kambarin, nurengi rūbus ir šlapimu an akių... Paskui apšluosti marškinių padalkom, tai man viskas ir perėja, vėl' grįžau baliun. Jos saka, [kad] nudyvina kas. Mana skareli geltona, veidai raudoni, jauna buvau pilna, skaisti.

Kareivonys. – Levosė Pinelytė-Kananavičienė, g. 1916 m.

796. Nuog akių dari ir su šluota. Pastata an slanksčio kampan bliūdeli, an jo pastata beržini šluotu ir pila per jų vandeni. Tadu su tuom vandeniu akis plauna.

Arba stala kampus plauna kryžmai ir su tuom vandeniu irgi akis plauna. Ale geriausiai padeda šlapumas an akių. Iškart pereina.

Kareivonys. – Levosė Pinelytė-Kananavičienė, g. 1916 m.

797. Gydė nuo akių. Paima žariją, vandenį, užkalba žariją, ją meta į vandenį, anglį vėl sumeta pečiun. Tuo vandeniu galima plauti akis, karvei tešmenį, nuo akių padeda.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

798. Bloga akis – tikri dalykai. Menu, mūsų karvė apsirgo, dingo pienas, tik kraujo truputis. Jau ją ir nuo lenciūgo paleido, visai neėdė, tik stovėjo palei tvartą ir niekur nėjo. Gydė veterinaras iš Gojaus, Loiba, bet nepadėjo. Tada Vėželis Andrius, senas žmogus, sako: darykit nuo akių. Gojuj Valaknytė užkalbėjo ant druskos, liepė duot gert ir praust, ir karvė kaipmat pasveiko.

Arba vėl. Apsirgo teliukas, guli išsitiesęs, veterinaras liepia pjaut. [Mes] nuog akių nuprausėm, ir pasveiko. Stalo kampus kryžmai plauna, tada tą vandenį duoda gert, prausia. Blogos akys, kai pasidyvija, pavydi.

Turėjom gerą kiaulę su paršiukais. Vaikščioja kiaulė su pulku paršiukų po aptvarą kieme, o pro šalį ėjus boba ir pasidyvijo: „Ai,

kokie gražūs paršiukai, kokie gražūs.“ Tai vakare visi suviduriavo ir nudvėsė.

Kai daktarai neišgydo, užkalbinėja ir rožę. Seniau šnekėjo seni žmonės.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m. kilusi iš Alinkos.

Gydymas: gumbas

799. Nuog gumbo tai šluotelę statė. Mama pakėlė maišą miltų, jai pusiau sudiegė. Paskui ji nuejo karvių girdyt, tai jau pirkion pati neatejo. Tik an karvės pasirėmus šep tep. Sirgo ilgai. Atejo Galucinio Zoska, sako: „Jankuvien, tu pasistatyk šluotelę, parsinešk vantelę iš pirties, uždėk susilanksčius an bambos kokį minkštą daiktą, pastatyk tą vantelę ir povaliai* suk ją.“

Kap ją povaliai suko, tai toj šluotelė šokinėjo, tai ir daktaro nereikėjo, ir pasveiko.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m. kilusi iš Kareivonių.

* Iš lėto

800. Gumbą gydė paprastai – ima kmynų ir druskos per pusę, sutrina ir valgo.

Beižionys. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m.

Gydymas: kokliušas

801. Gydymas kryžkelėj. Kryžkelėj gydė, kai vaikai sirgo kokliušu. Anksčiau nieks neskiepijo, tai kai labai kosėja pamėlynuoja. Tai per Sekmines paima švarius vaiko baltinukus ir per tris kryžkeles važiuoja. Kai pravažiuoji trečią kryžkelę, sustoji, nurengi vaiką, naujais baltiniais aprengi ir meti atgalia ranka tuos baltinukus, kurie buvo an vaiko, atgal. Paskui tuo keliu grįžti negalima ir atsisukt negalima.

Ir padėjo, grįžom, ir vaikas pasveiko.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

Gydymas: akių ligos

802. Kai akis gydi, tai rasa nuog langa plovi.

Žuvyčiai. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m.

Gydymas: nikstelėjimas

803. Nykstukas. Mana tėvelia brolis mokėja užkalbinėt'. Kai griūni kur, išsinarini ranku ar koju, tai aini pas dėdi, jis mokėja padaryt' „nykstuku". Kap jis jį darė, atsimenu. Tik kų jis šnekėja, negaliu pasakyt'.

Paima sauju avižų, pasipila an stala ir tas avižas, katros po dvi sulipį, deda krūvelėsna po tris, keliskart stūmda, renka, padara devynias krūvelas. Tada vėl' atgal' ir kažin kų šnabžda. Paskui paima sukarpytų rugių stiebų sąnariukų, kauliukų, irgi dėlioja, stūmda, užkalbinėja. Tada jau abi tas krūvelas, atskirai avižas ir atskirai rugių nariukus, suriša drobinian skuduriukan ir užriša an nikstelėtos vietos. Gali lakstyt' su tais „nykstukais". Tikrai praeina.

Abromiškės. – Vaclova Beganskaitė-Girsienė, g. 1929 m., kilusi iš Lekavičių.

804. Nikstelėjus koją rišo mazgelius. Kažką šnabžda ir užriša mazgelį, vėl šnabžda ir užriša. Taip suraišioja daug mazgelių, visą šniūriuką. Užriša an kojos ir praeina.

Beižionys. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m.

Gydymas: reumatas

805. Nuo reumata nešė iš miška skruzdėlas, jas pylė kubilan, paskui karštu vandeniu ir merkia kojas.

Augina agavu ir jų su degtine merkė – trynimui.

Abromiškės. – Vaclova Beganskaitė-Girsienė, g. 1929 m., kilusi iš Lekavičių.

806. Skaudančias strėnas gydė apdedant varnalėšų lapais, kryžiaus skausmus (radikulitą) gydė įtrinant trupučiu terpentino

ir uždedant varnalėšų lapais. Pernakt palaikius, lapai visi sudžiūna ir skausmas praeina.

Jei nėra varnalėšų, naudojo ir šalpusnio lapus.

Beižionys. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m.

Gydymas: rožė

807. Buvo žmonių, kurie mokėjo užkalbėti. Rožę gydė Malašauskienė iš Migūčionių. Kai daktarai neišgydo, užkalbinėja rožę.

Lubaka. – Veronika Vėželienė, g. 1921 m. kilusi iš Alinkos.

808. Mano babunia mokėjo užkalbėti, gydė ligas. Vienai mergaitei buvo egzema, mačiau, kaip gydė. Ji triskart apvedžioja su peiliuku aplink žaizdą, triskart padrasko medžio šaką suole, kažką poteriauna. Taip padarė ir išgijo. Menu, dar skarelių atvežė dovanų, nes babunia pinigų neėmė.

Rožę jinai užkalbinėjo leidžiantis saulei. Paskui išmokino mano seserį Paulinkutę.

Girnakaliai. – Elena Dubosaitė-Pliskauskienė, g. 1938 m.

809. Užkalbinėja nuog rožis, nuog akių. Buva tokių moterų.

Žuvyčiai. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m.

810. Moku užkałbėt'. Užkalbinėju nuo rožės, nuo akių. Ir žmones, ir gyvulius. Kai parausta, ištinsta, niežti, užkałbi ir praeina. Roži užkalbant', tį tik keli žodžiai, o paskui – poteriai. Reikia labai tikėt'. Užkalbinėju an sviesta, ryte anksti, paskui tuom sviestu reikia tept'.

Yra dvylika skyrtingų rožių. Manį mama išmokina. Dar niekam neperdaviau. Nėra lengva, reikia jėgų. Kitu kartu net akys parausta, ašaros byra.

Karvi užkałbėt' tai jau perdaviau vienai moteriškei. Karvei užkalbu ant vandenia. Pripilu tris litrus vandenia, iškart nereikia sugyrdyt', duot' per keliskart.

Girnakaliai. – Jadvyga Sielskienė, g. 1928 m.

Gydymas: dedervinė

811. Kareivonyse gyvena Kumparskas Mykolas, tai jis mokėja užkalbėt' ir nuog gyvatės inkandima, ir nuog dantų skausma, ir roži, ir dedervini gydė. Tį kap su peiliu pjausta, aplink medžia šaku suole vedžioja.

Kietaviškės. – Juozas Kananavičius, g. 1912 m.

812. Dedervini užkalbėdava saulai laidžiantis. Apibraukia cheminiu pieštuku ir užkalba. Kapmat išnyksta.

Jei nėra pieštuka, apibraukdava ir peiliu, svarbu – ratu.

Užkalbinėja nuo rožės, gyvatės įkandima.

Abromiškės. – Vaclova Beganskaitė-Girsienė, g. 1929 m., kilusi iš Lekavičių.

813. Dedervines gydė. Apibrėžia su peiliu, apveda aplinkui, poteriauja, žegnojasi.

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karagėliškių.

Gydymas: dvylikapirštė

814. Nuo dvylikapirštės žaizdos reikia paimt' vienu dali medaus, vienu dali kiaulinių švarių nesūdytų taukų, vienu dali sviesta, visku gerai išmaišyt'. Pašildyt', truputį sudėt' indelin. Tadu ryte imi šaukštu gera spirita, degina, ale greit tos košės su medum. Išgyji.

Saka, galima tų koši pasidaryt' su alyvuogių aliejum, dabar jau tų kiaulės taukų grynų nėra.

Girnakaliai. – Jadvyga Sielskienė, g. 1928 m.

Gydymas: maudynės

815. Maudynės. Didžiajam ketverge mergos maudėsi nuogos, kad sveikos būt. Kadaise gi gydėsi ne daktarais, ale visokiais kitokiais būdais.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m. kilusi iš Kareivonių.

Kitos ligos ir gydymo būdai

816. Karvė koją nusimušė, tai avelės bubuką* sutrynė, pabarstė ir nueja, neužsikrėtė.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m. kilusi iš Kareivonių.

* Spirelę

817. Gydymas prie upės. Girdėjau, kad važiuoja prie upės, prie Neries, kai labai serga, ir an kranto ligonį perrengia, tuos rūbus sumėto vandenin. Jie nuplaukia, kitus aprengia ir parvažiuoja.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

818. Gydymas dėlėmis. Dėlinio ežeriukij, raiste, buvo labai daug dėlių. Tai jei ką skauda, žmonės nešėsi iš to raisto ir dėjo prie skaudamos vietos. Net danties skausmus gydė. Sako, ištraukia negerą kraują ir pereina.

Vindžiuliai. – Ona Šiškevičiūtė-Mingailienė, g. 1921 m.

819. Kadaise naudojo dėles. Kai jos jau pritraukia kraujo, tai jas vėl išmelžia, palaiko vandeny ir vėl deda, kelis kartus taip.

Beižionys. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m.

820. Jei rankas skauda per riešą, tai nešiojo sidabrinį žiedą.

Beižionys. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m.

821. Užkalbėjo koją. Mano seseries berniokas, Ramanausko Stepas, buvo pas Kananavičių, tę vaikai žaidė. Jis akmeniu kap šovė iš ragatkės Antanėliui kojon – sudaužė kaulą, koja sutino, pajuodo. Nuvežė Kaišiadorysna ligoninėn, išskuto tą kaulą. Tai paskui pabus, pabus kiek ir vėl išrūdyja, ir eina šipuliais, pasirodo balta pūsliukė. Žaizda atsiveria. Pati matiau, kap gydė, užkalbėjo.

Liepė paraitot kelnytes, apėmė tas tris žaizdas, užspaudė pirštais ir šnekėjo ką. Paskui sako – Velykom užgis. Per gavėnią tep darė, o Velykom ir užgijo. Va, stebuklas.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m. kilusi iš Kareivonių.

822. Užkalbėtoja [tokia], jau tris metus nevaikščiojo moteris. Bet prieš mirtį ji man pasakė, kad moka nuo rožių užkalbėt. Kai serga gyvuliai, kai išsimeta karvės. Ji paima duonos riekę, siūlą su adata ir daug poteriauna, persiūna tą duoną, ir greit reikia duot karvei suėst ir užgert duot.

Kunigo gaspadinė sakė, kad kunigo veidas nuėjo šašais negyjančiais. Ką darė – niekas nepadėjo, jau ėjo kakton. Nupirko 200 gramų sviesto ir nunešė tai moteriškei užkalbėt. Ji užkalbėjo, tuo sviestu reikėjo tepti veidą. Tą sviestą ir valgyt reikėjo, ir išgydė.

Gydė saulei tekant ar leidžiantis, pas ją žmonės važiavo.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Sabonienė-Kazakevičiūtė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

823. Užkalbinėjo nuo visokių ligų, mokėjo. Ir mano mama mokėjo. Kiaulėm užkalbinėjo an grūdų. Paskui tuos grūdus duoda sergančiai kiaulei, ji suėda ir pasveiksta.

Žmogui užkalbinėjo an vandenio arba tiesiai an žmogaus. Kaime buvo merga, tai kap nuėjo visa votim, žaizdom, kad tę visas kūnas. Ji jau gulėjo. Pas mumę ji visą savaitę gyveno, mama ją užkalbinėjo. Rytas vakaras užkalbinėjo. Baigėsi savaitė, ir pasveiko.

Menu du vyrus. Daktarai nieko nepadarė – egzema, žaizdos, šlapiuoja, negyja, tai ateidinėjo užkalbėt. Praėjo.

Ir Venskutonio tėvą menu. Jis ateidinėjo užkalbinėt. Man mama neperdavė. Sako, reikia perduot vyresniam vaikui, ale neperdavė niekam.

Beižionys. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m.

824. Gimė duktė. Po dviejų savaičių krikštynos. Vyras išvažiavo, likau namie viena. Reikia karves, kiaules sutvarkyt, vaikas rėkia, kluonas kiaurai atdaras, lakstau sušilus ir man paraližavo pusę veido. Viena akim matau dvi saules, du daiktus. Lūpas perkreipė, akys ašaroja, valgant maistas užlenda už dantų, invalidė buvau.

Važiuoju pas daktarą, sako – reikia ligoninėn gultis. O kur aš vaiką paliksiu? Man buvo dvidešimt vieni, jauna dar. Paskui lyg truputį geriau, tai vyrui ir sakau – gerai bus ir taip.

Buvo atlaidai, vyras nuvažiavo pas moteriškę, ji užkalbėjo. Ant vandens. Reikėjo gert po stiklinę ir atsigulus ramiai pagulėt. Gėriau septynias dienas. Tik baigiau gert, pagulėjau, atsikėliau, žiūriu – nieko nėr. Kaip nieko nebuvę. Sakau, gal sapnavau. Kaip netikėt? Ji dar ir žoleles kažkokias buvo davus, nežinau kokias.

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karagėliškių.

825. Kaima žmonys gydėsi daugiausiai namie, kas kap mokėja, kam kas kų patari. Sirgau nižipiršte. Pirštas pūliuoja, aina vis tolyn, labai skauda, dyrbt' nieka negaliu. Atėja toks senis, saka – uždėkit čepavos mosties. Uždėja – dar smarkiau pradėja traukt'. Ale paskui galas piršta pratrūka, lengviau pasidari.

Seseris kap sirga tokia pačia bėda, tai nuvėja in tokių moteri, vadina Seleviuke, tai ji prapjovi, išvali ir praėja.

Gydi nuog rožės, užkalbinėja, buva tokių žmonių.

Talpūnai. – Jadvyga Kumeliauskaitė-Krilavičienė, g. 1908 m.

826. Kaime šiltinę gydė arklio mėšlo sunka. Reikia gert. Ir aš gėriau. Paskui taures statė, žoles virė. Pasveikau.

Kumelės pieną naudojo nuo kokliušo.

Beižionys. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m.

827. Nuog sugaravimo, kai per anksti uždaroma pečiaus juška, dėdavo giroje pamirkytą skarą ant kaktos. Jei nėra giros, galima naudoti ir vandenį. Giros galima duot gerti.

Beižionys. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m.

828. Nuo kosulia dėja į kojini karštų pelanų ir dėja prie kakla. Kojas kaitina bulvių nuovire su druska, karštam vandenij.

Abromiškės. – Vaclova Beganskaitė-Girsienė, g. 1929 m., kilusi iš Lekavičių.

829. Kad vaikai geriau miegot, trynė aguonų galvelas ir duodava pagert'.

Vaistam dar rupūžes naudoja. Vorai tai šventi buva, jų nemušė.

Kampai. – Adelė Pruskaitė-Aliubavičienė, g. 1930 m.

830. Buvo toks piktas šuva. Jis turėjo labai storą sprandą, tėvas niekaip negalėjo jo pririšt – nusimauna ir nusimauna per galvą. Puola visus, jo neatsiginsi, vyniojasi kap driežas. Vyras ir tas neatsigina, nor už skvernų pakrato.

Tėvas jį ir mušė. Bijojo, ale vis tiek nor už rūbų stveria. Kaimynę labai pergąsdino. Ateina ji – koja sutinus, paraudus, rožė nuog išgąsčio. Sako mamai – užkalbėk. Tai užkalbėjo, ir viskas, sveika.

Kol žaizdų nėr, tai greit praeina, nereikia laukt, kol sužaizdos.

Beižionys. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m.

831. Gydymui džiovina rupūžes, jas viri ir gėri. Žolas visokias rinka. Oi, daug žinoja visokių. Čeraunikių buva, raganom vadina, jos mokėja apčeravot', būrt' visokiais ženklais. Iš karvių atimt' pienu, iš žmogaus – sveikatu. Žmonys važinėja pas šaptūnus; jiej varažina, vedžioja rankom, užkalbinėja.

Kareivonys. – Levosė Pinelytė-Kananavičienė, g. 1916 m.

Užkalbėjimai

832. An akmenuko užkalbėt mokėjo. Buvo tokia sena Jacinevičienė, gal jau 100 metų turėjo, tai sako: „Kas čia man negerai. Marynk, tu man atnešk nuog kelio akmenuką." An akmenėlio ji užsikalbėjo pati:

Aja Panelė Švenčiausia keliu,
Nešėsi an rankų kūdikėlį
Ir nusimuši kojeli.
Kad tu, akmeni,
An kelia negulėtum
Ir didesnis neaugtum,
O tu gumbe,
Po gyslas nevaikščiotum
Ir vietoj sava stovėtum.

Trisroz tep sako.

Kieme pas Kralikauską buvo mokykla, tai kap ją išardė, tai buvo knygų užversta. Sako, buvo ir užkalbėjimai nuog rožių ir visokių [surašyti], ale aš nematiau. Dingo kažin kur.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m. kilusi iš Kareivonių.

833. Pas mano motiną žmonės gydėsi nuo rožės. Gydė ir nuo odos ligų. Man ji savo mokslo neperdavė, nes perduoti galima tik paskutiniam šeimos vaikui, jauniausiam, ir dar reikia turėti vidujinę jėgą. Taip ir mirė niekam neperdavusi. Žinau žodžius, kuriuos ji naudojo, bet tai tik žodžiai. Nieko negelbsti.

Kaimo troboj visi turėjo suolus. Tame suole nesunku rasti šaką. Tai ji mažu pirštu vedžioja tą šaką ir sako:

Kaip diena dyla,
Kaip naktis dyla,
Kaip šitoj šaka dyla,
Tegul tavo sopė pradyla.

Tai buvo sakoma tik saulei tekant ar leidžiantis.

Ir nuo rožės pasakysiu:

Ėjo Dievo Motina per pievą ir rado tris rožes.
Vieną skynė, antra puolė, o trečia išvis prapuolė.
Su Motinos pagalba tegu tau ši sopė prapuola.

Irgi saulei leidžiantis ir tekant.
Gydė ir egzemą. Labai mačijo.
Lubaka. – Bronius Levickas, g. 1926 m.

834. *Žemynėle, motinėle,*
Nebijai manęs,
Bijok garo mano.

Einant į mišką sukalbėk šią maldelę, [ir] niekad gyvatė neįkąs.
Lubaka. – Bronius Levickas, g. 1926 m.

835. *Ėjo Jėzus per pievą,*
Nešė tris rožes.
Viena iškrito,
Kita suvyto,
Trečia dingo.
Dink ir tu, liga.

Rožių yra kelios rūšys: vandeninga, pūliuojanti, nervinga. Nuo visokių užkalbinėjo.
Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

836. Gyveno Abromiškij tokia Navickienė, dabar jau pamirus. Tai jinai būrė, nuo karvių pieną atiminėjo. Turėjo tokį didelį ilgą pantį, an galo mazgas didelis užrištas. Tai ji užsideda tą pantį an pečių ir žole tempia iš paskui. Kai pereina, tai, Dievuli mano, karvės pamelžt negalima, nesiduoda, pienas toks sukepęs, su kraujais, o karvė lekia, an krūmo lipa, lyg akla.

Sielskienė, mano puseserė, moka atgal atburti, padaro, kad pienas grįžtų. Duoda tokio vandenio, žolės ilgos in viksvą panašios. Ją reikia virt, tuom vandeniu praust, paskui tą žolę duot suėst su druska. Paskui Agotos duonos ir šventinto vandenio nešt atbula ranka aplink karvį tris kartus ir sakyt:

– Tau nedėgulis dantysna, o druska akysna.
Ir pasveiksta.
Abromiškės. – Ona Kazlauskienė, g. 1934 m.

Gydymas žolynais

837. Nuo patrūkimo virė trūkžoles. Skrandžiui sunegalavus irgi virė trūkžoles ar užpildavo jas degtine ir gėrė po šaukštą an tuščios.

Nuo patrūkimo – džiovintą ar žalią neluptą sutrupina, deda an keptuvės sviesto, tada žolę, dar galima užpilti plaktu kiaušiniu ir valgyti. Jos lapeliai kaip morkų, auga drėgnose vietose, raistuose, šaknis – juoda odelė, vidurys baltas, smirdi. Ir žydi panašiai kaip morkos, krapai. Galima naudot ir džiovintą, užpilt degtine, dar įdėt truputį pikio.
Beižionys. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m.

838. Gydėsi visokiom žolėm. Rinka pačios, rinka valerijonus, trūkžolas.

Iš trūkžolių kepi kiaušinieni. Nuplauna, supjausta ir kepa. Arba užpila degtine, paskui geria „an tuščios" po stikliuku.
Žuvyčiai. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m.

839. Nuog danties skausmo naudojo geltonus dobiliukus. Jie auga aukštesni už baltus, žiedeliai gelsvi, mažiukai. Išverda juos, žmogus pasilenkęs an puodo, an garų šutinasi [inhaliacijos].
Beižionys. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m.

840. Nuog kosulio naudojo čiobrelius, liepžiedžius, kaitino kojas karštam vandenij.
Beižionys. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m.

841. Nuog širdies naudojo pakalnutes, valerijoną. Jų prisirinkdavo kasmet.
Beižionys. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m.

842. Pliauškutis – nuo pūslės.
Jonažolės – nuo širdies.
Čiobreliai – nuo kosulia.
Rugiagėlės – nuo plaučių uždegima.
Trūkažolė – nuo skrandžia.
Varnalėša – nuo sąnarių, druskų, skysčių.
Močeklapiai – nuo uždegimų.
Abromiškės. – Vaclova Beganskaitė-Girsienė, g. 1929 m., kilusi iš Lekavičių.

843. Mano diedukas turėdavo daug visokiausių žolių prisirinkęs. Turėjo didelę pintinę, ji kabojo ant aukšto ir buvo pilna prikrauta visokių ryšulėlių džiovintų žolių.

Rinko pelūną, raudonėlį, serdečniką (tokios baltos žolelės), čiobrelius, mėtas, pušies pumpurus, jonažolę, ugniažolę, sukatžolę, živakastą, valerijonus, augino debesylus, alijošių.

Alijošių tai lapus nuskina, deda šaltai dviem savaitėm, paskui jau daro su medum ir kagoro vynu.

Ugniažolę gėrė, o sultimis gydė karpas.

Jonažolė nuo visko, sukatžolė gydo skrandį. Reikia lygiom imti džiovintos sukatžolės, jonažolės ir kačpėdėlės, virti arbatą ir kasdien ant tuščio. Ilgai reikia gert.

Sukatžolė ir nuo nervų. 50 gramų sukatžolės normalizuoja spaudimą, jeigu ant nervinio pagrindo. Raudonėlis irgi padeda virškinimui. Nuo reumatų darė vonias.

Živakastas nuo sumušimų ir lūžių, jį valgė vidun ir dėjo kompresais. Juo gydė ir plaučių ligas. Nuo širdies, nuo nervų naudojo valerijonus. Trūkažoles naudojo nuo vidurių skausmų, debesylą – nuo kosulio. Jį reikia virint apie pusę valandos, įstačius indą su užplikinta šaknim į kitą indą su vandeniu, uždengti.

Paneriai. – Jadvyga Jakonytė-Mickevičienė, g. 1930 m., kilusi iš Karagėliškių.

844. Seniau mana baba žinoja visas žolas, rinka. Aš irgi pažinojau daug žolių, ale dabar labai viskas pasikeitį, nėra, neauga žolės.

Velniaraistį žydėja centurija rūžavais žiedais, tai jų rinka nuo širdies ligų.

Kačėnų raiste auga trūkažolės. Jas naudoja nuo trūkia, nuo vidurių, nuo skrandžia. Jos šaknį tarkava ir kepė su kiaušiniu arba užpildava arielka.

Daug yra visokių žolių, ale aš sunkiai vaikštau, žoliaut' jau neinu.

Kaštonų ir žiedai, ir riešutai tinka užpilt' arielka, degtine ir trint' skaudamus sąnarius, kojas, stuburu.

Živakastas (taukė) labai gera žolė. Ir nuo sumušimų, ir nuo lūžių, ir nuo daug ko. Galima jį ir trynt' ir gert' po truputi, ir dėt' kompresus, ale atsargiai, kad nenudegintų.

Girnakaliai. – Jadvyga Sielskienė, g. 1928 m.

845. Sūnus sirgo palieomielitu, vežiau ligoninėn. Kai nustatė, tai meldžiausi, prašiau Dievo, kad ar mirtų, ar pasveiktų, neliktų invalidas.

Važiavau pas žolininką Vaiciukevičių. Jis davė žolių, gal užkalbėtų, gal kokių, ale sūnus pasveiko. Ir gulėdama ligoninėj jam tas žoles kartu su vaistais girdžiau.

Vieną žolę ir dabar žinau – tai geltoni žirneliai nuo skersvėjų, nuo išgąsčio.

Čiobrelis nuo daug ligų, kaip sakydavo – nuo visko. Renkam ir dabar, čia daug jų yra.

Karagėliškės. – Elena Klimaitė-Klimienė, g. 1925 m.

846. Gydėsi žolėm. Auga žolė *perestupas*. Dabar aš jos niekur nematau. Auga vijokliniu krūmu kaip apynys. Jį džiovintą ar žalią virė ir sušlapinę drobę dėdavo prie sumuštos vietos.

Beižionys. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m.

KULINARIJA

Mitybos įpročiai

847. Jauna būdama tarnavau pas Naruševičių. Žmones maitino neblogai. Mėsos davinėjo tris dienas – sekmadienį, antradienį ir ketvirtadienį. Kepė kugelį, kakorus, virė košes, buvo pieno. Turėjo centrifūgą, darė grietinę, mušė sviestą.

Ponas labai mėgo medžioti, kas sekmadienį medžiojo, tai zuikių an aukšto buvo visąžiem. Juos laikė inšalusius savaitę ar dvi, paskui, kap reikia, lupa ir gamina. Skaniai gamino. Verda, paskui troškina su saldžia grietinėle, daro burokėlių salotas.

Aliejų spaudė iš sėmenų Lekavičių kaime, tai aliejaus turėjom skanaus. Geras aliejus tiko viskam – ir kugeliui, ir blynam.

Per adventą ir gavėnią buvo pasnikas. Kai kuriom dienom valgė ne tik be mėsos, bet ir be pieno.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

848. Valgė visi iš vieno bliūdo. Ir sriubą. Visi aplink susėda, šaukštus pasiima. Ant stalo statė duoną, bulves, keptas pečiuje su lupynom ar virtas, sriubą, jei buvo tądien mėsos – tai mėsą, o dažniausiai blynus.

Blynus valgė su rankom, ba jie sausi buvo, kepti an skarvados, pateptos lašinių gabalėliu.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1926 m. kilusi iš Mištūnų.

849. Prie dvarų buvo ledainės. Ledainė buvo pilna ledų. Žiemą vyrai važiuoja ant upės, prikerta ledų, parvežę sukrauna, užpila pjuvenom, per vasarą neištirpsta.

Tenai laikė mėsą, pieną, grietinę. Šaldytuvų tai nebuvo.

Paneriai. – Elena Klimaitė-Klimienė, g. 1925 m., kilusi iš Karagėliškių.

Indai

850. Pečiuj naudojo špižinius sagonus, įvairaus dydžio juodo molio terlas. Ir aguonom trint, ir kugeliui kept, ir troškint. Puodžių buvo, jie darė puodus, paskui turguj parduodavo. Vievyj buvo puodų turgus. Streipūnų kaime buvo puodžius, žiedė puodus.

Uzbonai – ąsočiai su rankena ir kakliuku, naudojami alui.

Puodynė – tas pats, tik be rankenos. Ji skirta pienui.

Palivonas – apačia siauresnė, viršus platus; jame raugė grybus, lydė sviestą žiemai, pylė uogienes žiemai, aprištas sviestiniu popierium.

Giedraitiškės. – Bronė Bičkauskienė, g. 1936 m., kilusi iš Aukštaitijos.

851. Puodai buvo čigūniniai. Kepė ir senam puode. Kap puodas jau pasensta, tai jo kraštus aplaužia aplink ir naudoja kepimui, vadino šuke. Buvo labai madoj kept šukėj. Sako, pilną šukę prikepiau, tai šeimyna susėdo ir suvalgė.

Bulvinius blynus kepė pečiuj an trikojo, vadinamo trinoškos. Gal iš rusiško tas vardas. Pastato prieš ugnį ir kepa. Valgė su taukiniu.

Babkas, bulkas, pyragus kepdavo bliūduose, šukėse. Net kaimynai skolindavo.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1926 m., kilusi iš Mištūnų.

Duona

852. Duona skani. Pas gaspadinę duoną minkant sienos sušlampa. Arba dar sako, kad būt užpakalis šlapias.

Viena gaspadinė minko, minko ir vis capt už užpakalio – tikrina, ar šlapias. Ir vėl minko, minko, capt už užpakalio, ar šlapias. Ateina vyras. Ta pakėlė sijoną ir sako: „Tu, Jonai, pažiūrėk, ar jau užpakalis šlapias." Tas žiūri, žiūri ir sako: „Nieko nesuprantu – dvi skylės vietoj, tešlos prikištos." Boba sako: „Imk peilį, nulupinėk, bus pertepimui."

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

Grybai

853. Grybus raugė mediniam kibire, bačkutėj su dviem ausim ir dangteliu, kuris įsispaudžia tarp dviejų lentučių ir nesisuka. Grybus išverda, deda daug druskos, krapų ir paslegia, uždeda švarią drobulę ir uždaro dangteliu. Palaiko šilčiau, kad parūgtų, tada stato šaltai, kad nepelytų.

Giedraitiškės. – Bronė Bičkauskienė, g. 1936 m., kilusi iš Aukštaitijos.

854. Grybus raugė, bet valgė ir keptus ar virtus. Rudmėses, baravykus ir kitokius grybus dažniausiai kepė keptuvėj žalius, paskui deda prieskonių, svogūnų, dar pakepina. Jei grybų nedaug turi, tai labai mėgom pridėt šviežių bulvių. Kartu iškepa. Prie grybų bulves virė ir atskirai.

Baravykus džiovino žiemai. Juos naudojo Kūčių vakare ir pasniko valgiams, sriuboms.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1926 m., kilusi iš Mištūnų.

Žuvis

855. Gyvenam an vandenų, valgėm daug žuvies. Ir šviežią kepėm, virėm, ir sūdėm. Žuvis ir žuvis.

Kampai. – Adelė Pruskaitė-Aliubavičienė, g. 1930 m.

856. Žuvis gaudė su meškerėm, tinklų neturėjom. Orio ežere buvo lydekų, net unguriai ėjo Griaželiaukos upe aukštyn iki Orio, o smulkesnės žuvies buvo pilna.

Kepė ir troškino, virė žuvienę.

Giedraitiškės. – Bronė Bičkauskienė, g. 1936 m., kilusi iš Aukštaitijos.

Laukinių paukščių kiaušiniai

857. Kai pelkynuose pradėdavo dėti kiaušinius antys, tai eidavom kiaušiniauti. Prie ežero buvo dideli plovai, labai suposi. Ten ančių buvo tiek, kad pririnkdavom pintines kiaušinių. Bet greit antys juos užperėdavo ir jie maistui jau netiko.

Kartą tokius užperėtus kiaušinius mama padėjo po višta ir išperino laukinių ančiukų. Jie išsirito labai gražūs, kaip kamuoliukai, juodi. Višta juos vedžiojo, bet kai išaugo, visi išskrido. Paskui dar apskrenda ratu virš namų, bet jau nenusileidžia.

Vievis. – Anelė Mitraitė-Švenčionienė, g. 1914 m., kilusi iš Perkūnakiemio.

Pasninko valgiai

858. Pasniko valgiai. Uogas, spanguoles rinkom vėlai rudenį ar net pavasarį, kol dar ant vandens ledas. Per gavėnią skaniausi cepelinai iš džiovintų grybų. Spaudė, savas aliejus iš sėmenų. Turėjo spaustuves, sėmenis džiovino, malė ir spaudė. Labai skanus aliejus iš sėmenų ir iš kanapių. Jis buvo žalias, bet labai gero kvapo. Užpili ant duonos, biškį druskos, tai labai skanu.

Nesijautė pasniko – kisielių virė. Anyta darė burokėlių cviklienę: užverda vandenį, į jį įdeda pipirų, druskos, svogūno ir užpila ant smulkiai pjaustytų burokėlių. Truputį pastovi ir valgo su bulvėm. Dėdavo ir giros.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

859. Per pasnikus – visai be mėsos. Turėjo gero naminio aliejaus, valgė žuvis, silkes, pieną. Prie bulvių vakarienei valgė varškę, rūgštų pieną, cviklienę iš raudonų paraugintų burokėlių, giros ir žalio svogūno.

Darė girą. Valgė su bulvėmis.

Labai skanu rauginti kopūstai su aliejum prie bulvių.

Raugintus burokėlius sutarkuoja, pakepina su aliejum ant keptuvės. Valgė su virtomis bulvėmis.

Peliūnai. – Jadvyga Bliujūtė-Jarašienė, g. 1924 m.

860. Raugą valgė su bulvėm. Ima ruginių miltų, pila po truputį verdančiu vandeniu ir maišo, kad gerai išsimaišyt. Paskui šutina pečiuj, kad jis apsalt. Tada atšaldo, supila dėčkelėn ir truputį paraugina. Tik nedaug, kad neprarugtų. Šitan raugan inpjausto svogūno ir valgo su virtomis bulvėmis.

Cviklienė. Išverda raudonus burokus, juos sudeda molinian uzbonan, užpila verdančiu vandeniu, inpila truputį acto, parą palaiko ir jau galima pjaustyt. Tada užbąlina pienu ar saldžia grietinėle ir valgo prie virtų bulvių.

Silkes vežiojo žydai, jos buvo labai riebios. Tai imi silkę, supjaustai ją gabaliukais, dedi an skarvados, užpili vandenio ir verdi. Išvirus inmaišai saujelę miltų, gerai išmaišai, kad neliktų gabaliukų. Silkė suverda, išimi kauliukus ir valgyk prie bulvių. Labai skanu.

„Ubago valgis". Kai bulves nukoši, tai į tą vandenį, kur jos virė, indedi smulkiai supjaustyto svogūno. Valgai bulves ir užsisrebi tuo vandeniu.

Bulvės su aliejum. Ant aliejaus pakepini svogūno, užpili ant virtų bulvių.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų k.

861. Kanapių grūdus trynė ir aguonas trynė, valgė su bulviniais blynais.

Kampai. – Adelė Pruskaitė-Aliubavičienė, g. 1930 m.

862. Sausų pasnikų mano laikais laikėsi tik staravierai, sentikiai. Pas juos ne tik prieš Velykas ir Kalėdas buvo pasnikas, o

ir prieš Sekmines, ir prieš Joną Nukirstagalvį. Labai pasnikavo. Prieš Joną jie negalėjo net ir žuvies valgyt užtat, kad žuvis turi galvą. Vasarą, darbymečiu, kai daug darbų laukuose, į pabaigą to pasniko, jie negalėjo paeit iš išsekimo, sakė, kojų nepatempiam.

Giedraitiškės. – Bronė Bičkauskienė, g. 1936 m., kilusi iš Aukštaitijos.

Blynai

863. Blynus miltinius kepė pečiuj an trikojo. Skarvadą patepdavo lašinių gabaliuku, jokių riebalų nenaudojo. Blynai iškepdavo sausi, paskui juos dažė su padažais.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

864. Blynų prikepa didelį kūgį. Kepė ant sausos keptuvės, pateptos lašinių gabalėliu. Jie sausi, užtat valgomi su dažiniu.

Giedraitiškės. – Bronė Bičkauskienė, g. 1936 m., kilusi iš Aukštaitijos.

Bulviniai patiekalai

865. Bandos. Tarkuotas bulves truputį nusunki, galima užšutinti verdančiu pienu, jei yr – kiaušinis, druskos, dedi tešlą ant kopūstlapio ir an pado iškepi. Sutrini mirkytas aguonas, indedi truputį cukraus, verdančio vandenio, sutepi iškepusias bandas ir dedi terlon. Ir statai jas pašutinti atgal pečiun.

Vietoj aguonpienio galima naudoti ir grietinę, ale ne taip skanu.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

866. Bandos. Bulvių pritarkuoji, kopūsto lapus nupjauni prieš dieną, kad apvystų, – ant žalio blogai kepa ir turi kvapą. Bandas dedi ant švariai iššluoto pečiaus pado su liže. Iškepa geltonos

geltonos. Paskui aguonų pieno ar spirgučio, dedi terlon ir pečiun, pašutina dar.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

867. Bandos iš bulbų. Sutarkuoji bulbas, truputį nusunki, dedi an džiovinto kopūsto lapo, an ližės, inmuši pečiun. Iškepa, tada sutepi trintom aguonom, dedi terlon, vėl šauni pečiun, kad pašustų.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1926 m., kilusi iš Mištūnų.

868. Kugelius kepė paprastus ir su kiaulės koja. Koją švariai išplauna, per pusę išilgai perkerta, sudeda į tešlą ir kepa. Galima ir šiaip kokį mėsgalį. Rūgščios grietinės deda, kiaušinį.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

869. Seniau buvo vadinama bulvių košė, dabar – kūgelis. Bulves tarkuoji, nusunki, dedi druskos, gero pieno ar saldžios grietinėlės, inmuši kokį kiaušinį.

Kepė terloj, kraštai gražiai apkepa, tada išverčia gilion lėkštėn.

Giedraitiškės. – Bronė Bičkauskienė, g. 1936 m., kilusi iš Aukštaitijos.

870. Veršiuko skrandis, kimštas bulviniais tarkiais. Veršelio skrandį prikemša tarkuotų bulvių, kartais deda mėsos, grietinės, kiaušinių, druskos ir iškepa karštame pečiuje ant pado ar skardinėje blėkoje.

Girelė. – Aleksandra Kertenytė-Stankevičienė, g. 1942 m.

871. Dar labai mėgom tarkuotus kleckus. Bulves sutarkuoja, nuspaudžia, padaro iš tešlos kleckiukus, sumeta verdančian pasūdytan vandenin, išverda ir užbalina pienu. Kaip sriuba. Virė dažniausiai vakarienei, ale ir dienu.

Peliūnai – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1926 m. kilusi iš Mištūnų k.

Babkos

872. Grikius sėjo. Kepė grikines babkas. Kap sumuša sviestą, lieka maslionkos, tai išplaka labai smarkiai, kol purios purios pasidaro. Deda terlon. Jei neturi maslionkų, tai an pieno, ale ne taip gražiai susikelia, nebūna tokia minkšta.

Plaka medine mentimi, kaip pūkas pasidaro. Grikius malėm girnom. Miltai rupūs, daug skanesnė babka išeina.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1926 m., kilusi iš Mištūnų.

873. Grikius rovė į krūveles ir statė. Paskui jau kaip išdžiūna, žemė nusikrato, tada šaknis nupjauna, veža kluonan ir kulia.

Kepė babkes, blynus. Iškultus [grikius] išvėto, girnose sumala. Deda daug grietinės, sviesto, mielių, maišo tešlą, kepa pečiuj.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

Kakorai

874. Kakorus kepė be įdarų, tik iš bulvinės tešlos (ją stipriai išminko), paskui juos dar troškindavo taukuose iš taukinio su svogūnais.

Peliūnai. – Jadvyga Bliujūtė-Jarašienė, g. 1924 m.

875. Kakorai. Prišutini bulvių, jas nulupi, sutrini su kočėlu, kad neliktų gabaliukų, gerai išminkai tešlą. Morkas galima truputį apvirti, paskui jas kepti sukapotas su svogūnu an skarvados. Darai kakorus. Iškočioji bulvių tešlą neplonai, pjaustai ar su formyte išspaudi norimo dydžio skritulį, į jį dedi keptų morkų šaukštą ir užspaudai kraštus.

An blėkos pabarstai miltų, dedi padarytus kakorus ir iškepi. Tada atskirai paspirgini lašinukų su svogūnais. Iškepusius kakorus sudedi terlon, užpili juos lašinukų padažu (galima ir su grietine) ir dar patroškini. Juos galima kepti ir be įdarų, galima naudoti ir kopūstus, patroškintus an skarvados.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

876. Švilpikai. Bulves grūda, kol masė pasidaro tąsi kaip guminė, net šokinėja. Deda miltų, iškočioja ir kepa an skardos. Tada troškina puode su grietine, riebalais.

Giedraitiškės. – Bronė Bičkauskienė, g. 1936 m., kilusi iš Aukštaitijos.

Dažiniai

877. Blynus valgė ir su grietine, ale ne visada jos būna, tai ir su pienu, ir su spirgučiais.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1926 m., kilusi iš Mištūnų.

878. Kepė smulkiai pjaustytų lašinukų su svogūnais ir blyną dažė valgant arba dėdavo terlon ir su tuo spirgučiu patroškindavo pečiuj. Blynus valgė ir su grietine dažydami, ir su varške.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

879. Su bandom, su blynais, beveik kasdien valgėm varškę. Į varškę, jei turi, įdeda grietinės, truputį druskos, ištrina ją. Tada ji būna tiršta.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1926 m., kilusi iš Mištūnų.

880. Blynams daromi visokie dažiniai. Darė iš lašiniukų, grietinės, bet darė dažinių ir iš bulvių. Bulves išverda, nuluptas sutrina, pila pieną, deda riebalų ar grietinės, tada pečiun, pašutina ir dažo blyną į tą košę. Dažo susuktą, su rankom, be šaukšto. Dar naudojo kiaušinių dažinį. Kiaušinius išplaka su pienu, įdeda šaukštą miltų, iškepa ir valgo su blynais. Kiaušinienė minkšta kaip košė.

Giedraitiškės. – Bronė Bičkauskienė, g. 1936 m., kilusi iš Aukštaitijos.

Valgiai iš pieno produktų

881. Balintos sriubos, rūgpienis – tai vakarienė. Grietinę atskirdavo statydami šulinin ar kamaron, šaltan vandenin. Šulinio

reikėjo atskiro, o ne visi turėjo: jei pienas nuvarva, tai vanduo neskanus. Užtai geriamuose šuliniuose pieno nelaikė. Ganyklos buvo prastos, pieno nedaug.

Sviestą mušė boikelėj. Supila rūgščią grietinę, dar prideda saldžios ir plaka su tokiu specialiu kryžioku sviestmušėj, jų ir dabar yra kaimuose. Ilgai reikia plakt. Sūriai buvo paprasti, iš rūgščios varškės, dar dėjo druskos po truputį.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1926 m., kilusi iš Mištūnų.

882. Sūris. Užvirini liesą pieną, dedi varškę. Pavirini kelias minutes, kol varškė išsileidžia, nelieka jokių guzelių, sutraukia pieną. Kiaurasamtin indedi merlių, jan pili masę, ją nuvarvini. Varškę vėl dedi puodan, truputį aliejaus ar sviesto šaukštą, du kiaušinius, išplaktus su vienu arbatiniu šaukšteliu sodos, viską sumaišai ir an ugnies. An puodo dugno atsiranda truputį išrūgų, masė keliasi, išpurėja, kelias minutes ją reikia stipriai maišyt. Tada, nukėlus nuo ugnies, dedi bliūdeliuosna, išteptuosna aliejum ar riebalais, kad nepriliptų, pastatai atšalti ar dedi sūrmaišin ir paslegi.

Kitaip. Penkis litrus šviežio pieno užvirti, įpilti desertinį šaukštą druskos, tiek pat cukraus ir citrinos rūgšties. Tik užverda ir atsiskiria, tada per kiaurasamtį ir paslegi. Galima inmest kmynų.

Peliūnai. – Jadvyga Bliujūtė-Jarašienė, g. 1924 m.

883. Varškėčiai. Varškę suminko su kiaušiniais ir miltais, iškočioja ir supjausto gabaliukais, tada gabaliuką perbrauki per atvirkščią tarkos pusę, paspaudžiant pasuki, kad būtų su duobute ir margas kaip ežiukas.

Peliūnai. – Jadvyga Bliujūtė-Jarašienė, g. 1924 m.

884. Dvaro ledai. Panerių dvare dirbo virėja ir padavėjas, tiesiai įėjus buvo salonas, valgomasis – šone. Ledainėje suko ledus. Kaip? Buvo medinis kibiras su rankenėle ir medinėmis lopetėlė-

mis, įpila pieno, kiaušinio trynio, cukraus ir suka. Tenai šalta, toj ledainėj, ir išsisuka ledai, šąla. Ledainė buvo pilna ledų.

Paneriai. – Elena Klimaitė-Klimienė, g. 1925 m., kilusi iš Karagėliškių.

Daržovės

885. Valgė daug daržovių: svogūnų, morkų, pupelių, kručkų, kopūstų, burokų. Ir raugintų, ir troškintų, ir žalių.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

886. Kopūstus raugė dideliuose kubiluose, bačkose. An dugno dėjo cukrinių runkelių, pripjaustytų ratukais, eilę, duonos plutą ar ruginių miltų. Morkas maišė su supjaustytais kopūstais, cukrinių runkelių dėdavo ir eilę kopūstų. Taip eilėm. Paskui, kaip išiminėji kopūstus, tai tuos runkelius išmeti.

Giedraitiškės. – Bronė Bičkauskienė, g. 1936 m., kilusi iš Aukštaitijos.

Sriubos

887. Sriuba buvo pagrindinis maistas. Valgė daug sriubų ir ryte, ir per pietus, ir vakarienei. Mėsos mažai buvo, tik per šventes, sekmadieniais.

Peliūnai. – Jadvyga Bliujūtė-Jarašienė, g. 1924 m.

888. Burokynė. Raugintus burokėlius išverda, ataušina, prideda prieskonių, svogūnų ir sutarkuoja ar supjausto, deda burokų rasalo.

Giedraitiškės. – Bronė Bičkauskienė, g. 1936 m., kilusi iš Aukštaitijos.

889. Dzūkai virė dvi sriubas, abi – pusryčiams. Daržovių ir prėskos. Prėska – pieniška miežinių kruopų sriuba. Burokėlių sriubą baltino dar ir su pienu, an viso puodo inpila kiek, ir gana.

Pavasarį labai mėgom rūgštynes. Jų buvo labai daug laukuose, pakrantėse, tai rinkom kasdien. Paskui, kai paūgėja burokai, virdavom lambelius.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1926 m., kilusi iš Mištūnų.

890. Pieniškos veršiuko žarnos. Kai pjauna jauną veršiuką, tai pieniškas žarnas išplauna, išvalo su peiliu, mirko vandeny, tris minutes apverda, vandenį išpila, tada žarnas supjausto ir verda sriubą. Deda bulvių, daržovių, morkų, prieskonių ir tas supjaustytas žarnas.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

891. Juką virė taip: į puodą deda mėsos, kai ji baigia virt – deda sviestą, prieskonių visokių, svogūnų, česnakų, lauro lapelių. Tada mėsą išimi, į sultinį įpili puodelį kraujo. Pili iš lėto, visą laiką maišant, kad nesusiimtų. Tik užverda ir greit nuimi nuo ugnies.

Valgoma su duona. Galima dėti žalio svogūno į jau išvirtą, kas mėgsta.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

Kiaulė

892. Mano tėvas pats kiaulės nepjovė, prašydavo savo brolio ar kaimyno. Anksčiau pjaudavo dideles kiaules, jau kelių metų, kad daug mėsos, stori lašiniai būtų. Pjauna lauke, svilina šiaudais, kūlį šiaudų susuka ir degina, tai kiaulė būna juoda, net braška. Tada atneša šilto vandenio, užpila, apdeda šiaudais ir liepia vaikam sėstis an kiaulės, pajot, kad atšustų.

Kiaulę ištiesia, paguldo an pilvo, ir mes jojam. Paskui jau šiaudus nuima, plauna vandeniu, skuta su peiliais, peša likusius ilgus plaukus ir jau švarią, baltą keli vyrai an lentų neša kambarin. Čia sustato du suolus, an jų deda kiaulę. Pirmiausiai nulupa nagus, tada nupjauna iš papilvės papukus, duoda vaikam ir liepia

juos nunešt tvartan. Sako, kiek inmesi papukų, tiek kiaulė atves paršiukų. Tada jau darinėja.

Kartais šviežią kraują gėrė vyrai, dėdė, kaimynas, bet mano tėvelis negėrė, vyras irgi negėrė.

Kai kiaules laiko kelis metus, tai būna labai stori, gražūs lašiniai. Pjaudavo sengalij.

Abromiškės. – Vaclova Beganskaitė-Girsienė, g. 1929 m., kilusi iš Lekavičių.

893. Kiaules pjovė jau metines, nupenėtas. Pirmais metais penėjo prasčiau, žole, lapais su miltais, paskui jau su bulvėmis ir miltais, kad geri lašiniai būtų, stori, nors per delną.

Peliūnai. – Jadvyga Bliujūtė-Jarašienė, g. 1924 m.

894. Smegenis kepė dar kiaulę darinėjant. Juos dėjo tiesiai ant keptuvės, truputį druskos, daugiau nieko.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

895. Kepeninės dešros. Visas kepenis, plaučius, visokias išpjovas ir riebią mėsą su skūra verda puode. Tada skūras nuima su peiliu labai lengvai. Žalia nenusiima.

Kepenis reikia supjaustyti žalius riekėmis ir būtinai išmirkyti, tik tada virti. Baigiant virti, kepino keptuvėj svogūnus, dėdavo cukraus ir viską smulkiai sumala, su prieskoniais, sukiša į žarnas labai laisvai, kad nesusprogtų verdant. Jas sunaudodavo greitai.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

896. Kepeninės dešros. Mėsą ėmė nuog galvos, nuo sprando. Tada ima kepenis, plaučius, širdį, inkstus, gerklas, viską apverda, deda prieskonių, druskos. Viską sumala ir prikemša žarną, tik nestipriai, laisvai, kad verdant nesprogtų.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1926 m., kilusi iš Mištūnų.

Gaidys

897. Troškintas gaidukas. Rudenį, kaip papjauni gaiduką, labai skanu troškinti jį. Imam pusę morkų, pusę bulvių, pridedam svogūnų, supjaustom gabaliukais gaidžiuką ir troškinam. Baigiant troškinti, reikia užpilti grietinėlės.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

Avis

898. Aviena – irgi rudenio valgis. Ją valgė tik karštą. Skani burokėlių sriuba, skanu aviena, patroškinta su sultiniu, ją suvalgydavo greit. Nesūdė, nieko iš jos negamino, nes lajus sustingęs neskanus.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

Veršiukas

899. Veršiuko skrandis. Skrandį išvirt, supjaustyt, dėti daug prieskonių, druskos, riebalų ar sviesto ir troškinti. Labai skanu su bulvėm.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

Mėsos gaminiai

900. Mėsą rūkino pirty an karčių. Lašinius dėjo palubėj an karčių, kumpius kabino. Rūkino 2–3 dienas. Atskirai rūkyklų nebuvo. Suolus užkloja, grindis kokiais senais popieriais, skudurais. Pirtis po mėsos rūkymo būna aštri – akis graužia. Ją reikia labai išplauti.

Giedraitiškės. – Bronė Bičkauskienė, g. 1936 m., kilusi iš Aukštaitijos.

901. Iš kiaulienos darė skilandį. Pūslių nedarė, jom žaisdavo vaikai, išpūsdavo, vidun pripildavo žirnių ir turėjo barškutį.

Skilandį darė iš skrandžio. Mėsą naudojo visokią, tik kumpių nenaudojo, juos atskirai sūdė ir rūkino. Sudėdavo palendvicas ir visokias atraižas, dėjo ir gerų lašinukų. Pjaustė mėsą peiliais, nemalė, dėjo druskos, pipirų, truputį salietros. Salietros buvo galima nusipirkti vaistinėj, buvo tokia skaidri, persišviečianti. Mėsą niekočioj gerai išminko, tada gerai prikiša pilną pilvą, kad būtų kietas, ir užsiuvę dar užklijuoja žarnos gabaliuku, kad neįeitų oras. Ta žarna, kai džiūsta, tai pilnai prilimpa. Tada skilandį suspaudžia keliais iš visų pusių apdėtais pagaliukais ir pakabina džiūti prie krosnies. Čia jis kabo ilgai, kol gražiai parausta ir truputį apsirūko.

Atskirai skilandžio nieks nerūkė, kad nuo karščio nesprogtų.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

902. Skilandžius darydavo iš skrandžio. Mėsą per retą tinklelį rankom ir riebią kartu supjausto, deda druskos, prieskonių, prikiša. Mėsa turi būt atšalus, gal porą dienų pasūdyta su prieskoniais pagulėjus. Ant bliūdo šaukštelis salietros, puodukas cukraus, pipirų, druskos, česnakų. Išmaišo, viską šaltai palaiko, tik tada sukiša.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

903. Dešros, lašiniai, kumpiai. Dešras darė, ale jų ilgai nelaikė, paskui jos sudžiūsta, pabąla. Lašinius sūdė stipriai, juos ir kumpius rūkė.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

904. Taukinis – tai žali kiaulės riebalai, susukti su druska ir prieskoniais plėvėn. Taukinį didelį susuka, dar susiūna. Tai iki pavasario laiko, tik tada pjauna. Tai net kept jo nereikia, jis kvepia, o taukų seniau niekas nelydė. Taukinį naudojo ir

sriubom virti. Atpjauna gabaliuką, pagrūda, pagrūda, kad jis susigrūstų, ir deda kopūstuosna. Labai skanu. Kepė, naudojo padažam.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1926 m., kilusi iš Mištūnų.

Gėrimai

905. Alus. Išverdi obuoliukų džiovintų, truputį apynių, pridedi cukraus, pravėsini. Kai atvėsta, dedi mieles, supili viską bidonan. Alus bušavoja kelias dienas. Kai aprimsta, jį galima uždažyti padegintu cukrumi, spalva būna gražesnė.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

906. Gira. An bidono (3 kibirai vandens) dedi 3 kilogramus cukraus. Imi paskrudintos iki rudumo duonos, ją užplikini karštu vandeniu, palaikai, kol pritraukia rudumo, tadu ją nukoši. Galima išvirt džiovintų obuolių, ale iš duonos geresnis kvapas. Dedi 150–200 gramų mielių ir raugini. Kai mielės pradeda dirbt, išneši šaltai, kad neperrūgtų. Po trijų dienų skaniausia.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1926 m., kilusi iš Mištūnų.

907. Darė naminę girą. Vandenį užverda, deda ruginių miltų, maišo, kol nelieka gabalėlių, praskiedžia šaltu virintu vandeniu, tą buzelę supila molinian ąsotin, prideda truputį cukraus ir raugina kokias dvi dienas.

Peliūnai. – Jadvyga Bliujūtė-Jarašienė, g. 1924 m.

908. Šnapsą naminį virėm. Arielką. Ruginius miltus užpliko verdančiu vandeniu, maišo ilgai, stipriai, kol visi miltų gabalėliai išsimaišo. Užpila šaltu virintu vandeniu, kad apsaltų, tada deda mieles, šiltai pastato ir rūgsta. Stovi kokią savaitę. Reikia žiūrėt, kad neperrūgt. Virėm katilinę, tai reikėjo labai sukt, ir vis tiek lieka kvapas ir ne tokia skaidri išeina kaip garinės. Košė per anglis: ima iš pečiaus medžio anglis, deda vatos, tuos

anglis, ir vėl vatos viršun, ir perpila. Tai lieka švari, skaidri. Ar pastato tą anglį po lašais, kai varva, tai išvarva per anglis ir lieka švari.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1926 m., kilusi iš Mištūnų.

909. Arielka. Imi ruginių miltų, užpili truputį verdančio vandenio ir minkai tešlą, kap duonai. Tada verdančiu vandeniu po truputį skiedi ir maišai, skiedi ir maišai, kol pasidaro lyg blynam. Tada uždengi ir palieki, kad saltų. Kai ataušta, kad galima dėt mieles (galima ataušint ir išpilant į kitus indus), dėt su cukrum išmaišytas mieles, ir dar galima pridėt cukraus daugiau, geriau rugs. Supili bačkon, rūgsta 3–4 paras.

Arielkai virti naudojami tam tikri inrengimai – ir triūbelės, ir šaldytuvai, aušintuvai. Viriau, kap viena tris sūnus auginau, buvau ir inkliuvus. Vienukart sumokėjau 300 rublių pabaudos, kitukart – net 1000, paskui jau bijojau, mečiau.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

Švenčių valgiai

910. Ėjau šeimininkaut vestuvėse, krikštynose, laidotuvėse. Ką ruošė vaišėm? Viskas buvo paprasta – darė mėsos viliotes, kepė, sūris, sviestas, duona, blynai, bulvės.

Duoną kepėm, miltus malėm girnose.

Karagėliškės. – Elena Jakonytė-Jakonienė, g. 1921 m., kilusi iš Gulaičių.

911. Kalėdos, Velykos, Užgavėnės, Sekminės – visada kepa pyragus. Miltai valcavoti ar pikliavoti.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1926 m., kilusi iš Mištūnų.

912. Per adventą ir gavėnią valgė prastai. Vakarienei darė *saldę*. Tai iš ruginių miltų karštai užplikyta ir parauginta gira, kurią valgė su virtomis bulvėmis. Pasniko metu naudojo daug aliejaus.

Iškultus linų sėmenis vežė į aliejaus spaudyklas ir išspausdavo aliejų. Jis buvo skanus ir labai geras. Tiesa, gana greit pasendavo, apkarsdavo, todėl jį naudojo tik pasniko metu. Per Mesėdį ir vasarą jo nebuvo.

Labai mėgom raugintus grybus.

Elektrėnai. – Benigna Vailionytė-Stabingienė, g. 1926 m., kilusi iš Paliūnų k., Lazdijų raj.

913. Velykom visada kepdavom teliuko kumpį. Jei savo neturim, tai nusipirkdavom ketvirtį. Kumpio kaulą išimi, primali iš liekanų faršo, pridedi kiaušinių, žalių ir virtų, visokių prieskonių, prikamšai lašinukų, susuki aukštą aukštą, suvynioji, biskį puode apverdi, tada kepi pečiuj. Iškepa gražus, geltonas. Visas Velykas valgai.

Šarkinė. – Stasė Binkevičiūtė-Urbonavičienė, g. 1921 m., kilusi iš Benkūnų.

914. Šaltiena – drebulė. Ją virė ypač Užgavėnėms. Prieskonių dėjo. Virė iš kojų, ausų, galvą naudojo atskirai, virė sriubas.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1926 m., kilusi iš Mištūnų.

915. Krikštynų bobutės košė. Kiaušinienės bliūdą iškepa, apvožia kitu bliūdu, ant viršaus uždeda lėkštutę pinigam ir atneša kūmams ant stalo. Kai parvažiuoja, sėda už stalo. Kūmai turėjo išsipirkti tą košę. Dėjo visi, ir svečiai. Tada visi vaišinosi ta koše, o bobutė skaito ir šoka, džiaugiasi, ar surinkom an šlepečių, ar batukų, ar skarytės, sijonuko, kaip tik išmano.

Bobutė – baba. Priėmėjai buvo mokama ir pinigais, ir maistu. Anksčiau nemokėjo, nebuvo mados. Paskui vėliau už vestuves, krikštynas jau reikėjo mokėti. Mane dažnai kvietė į visokias vestuves, krikštynas.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

916. Važiuodami į svočias, turėjo kept pyragus. Tokius didelius, kad iš pečiaus ištraukt negalima. Puošėm, su stikline išbraižydavom, rūtų prikimšdavom. Kryžiukų nedėjom – negalima.

Senosios Abromiškės. – Leokadija Kazakevičiūtė-Sabonienė, g. 1921 m., kilusi iš Natokų.

917. Duonos šv. Agotos visada buvo namuose. Su ja, jei gaisras, reikia apibėgt aplinkui, tai ugnis nesiplės. Kap reikia gyvulius iš gaisro išvest, tai jie labai neina. Sako, padeda Agotos duona.

Dar sakė, kad reikia išmest an šakių mėšlo iš tvarto, tada gyvuliai išeina.

Elektrėnai. – Pranas Černiauskas, g. 1933 m., kilęs iš Beižionių.

Dainuojamoji tautosaka

Kalendorinės ir darbo dainos

Užgavėnių daina

918. Čiūž čiūž čiužinėjo

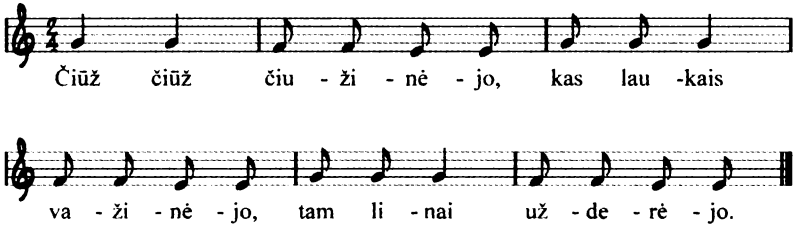

Čiūž čiūž čiužinėjo,
Kas laukais važinėjo,
Tam linai užderėjo.

Čiūž čiūž čiužinėjo,
Kas laukais važinėjo,
Gerų metų tikėjo.

Čiūž čiūž čiužnėjo,
Šiandien nevažinėjo,
Tam javai nederėjo.

Čiūž čiūž čiužinėjo,
Kas an pečiaus sėdėjo,
Kreivų rūrų turėjo.

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1926 m., kilusi iš Mištūnų.

919. Pabėk, bareli

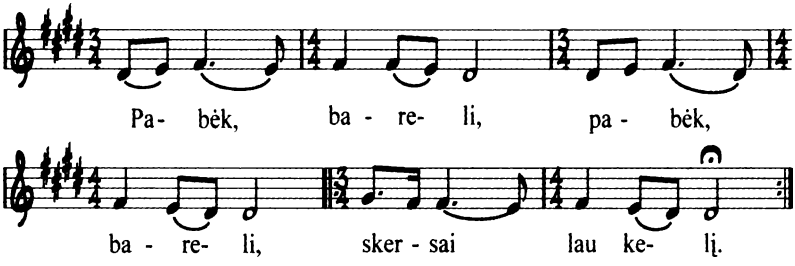

Pabėk, bareli, pabėk, bareli,
Skersai laukelį.(2)

Jauni broleliai, plieno dalgeliai
Rugelius nukirs, (2)

Jaunos seselas švelniom rankelėm
Rugelius surišš. (2)

Senas tėvulis, rūpintojėlis
Rugelius parveš, (2)

Sena motula, žila galvela
Duonelų iškeps, (2)

Jauna martela paims abrūsų
Duonelai surišt, (2)

Jauna sesela in pradalgėlius
Duonelų nuneš, (2)

Saula motula an pradalgėlių
Raselų pabers, (2)

Tada barelį, tada barelį
Mes pasivysim. (2)

Gilučių etnografinis ansamblis

920. Vai tu rugeli

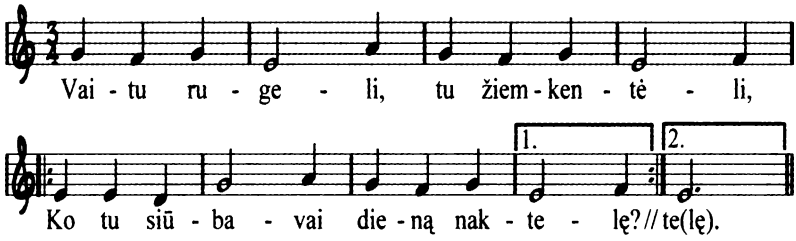

Vai tu rugeli, tu žiemkentėli,
Ko tu siūbavai dieną, nakte(lę),2)

Ko tu siūbavai dieną naktelę,
Tu nebijojai šiauraus vėje(lio), (2)

Tu nebijojai šiauraus vėjelio,
Tu tik pabūgai jauno berne(lio), (2)

Tu tik pabūgai jauno bernelio,
Jauno bernelio, plieno dalge(lio). (2)

Jaunas bernelis dalgiu nukirto,
Jauna mergelė į pėdus rišo. (2)

Elektrėnai. – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

921. Nupjoviau rugius

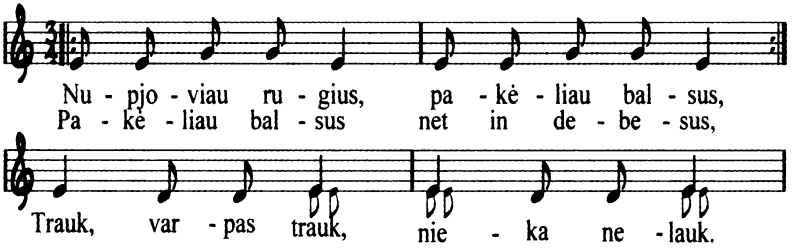

Nupjoviau rugius, pakėliau balsus,
Pakėliau balsus net in debesus,
Trauk, varpas trauk, nieka nelauk.

Parein talkelė iš didžio lauko,
Neša ponuliui vainiką rugių,
Trauk, varpas trauk, nieka nelauk.

– Išeiki, ponas, an didžio dvaro,
Priimk vainiką mūsų iš baro,
Trauk, varpas trauk, nieka nelauk.

Kiek yr varpelių, prikulk bačkelių,
Kiek yr kapelių, tiek aruodulių,
Trauk, varpas trauk, nieka nelauk.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

922. Oi tu varna

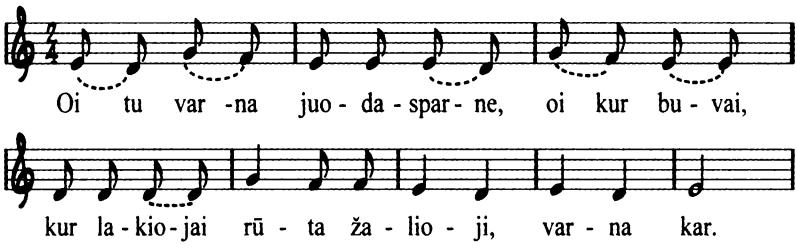

Oi tu varna juodasparne,
Oi kur buvai, kur lakiojai,
Rūta žalioji, varna kar.

Lėkiau per girias,
Plaukiau per marias,
Rūta žalioji, varna kar.

Parlėkiau namo
Rugiai nupjauti,
Rūta žalioji, varna kar.

Dirvonai juodi,
Laukai aparti,
Rūta žalioji, varna kar.

Žiūriu aš miškan, -
Miškai iškirsti
Rūta žalioji, varna kar.

Kur lizdą sukrauti,
Vaikeliai augyti,
Rūta žalioji, varna kar.

Nei grūdelio neberasiu,
Nei vaikelių nepašersiu,
Rūta žalioji, varna kar.

Senosios Kietaviškės. – Veronika Puidokaitė, g. 1921 m.

923. Aš tamsa nuo tamsos

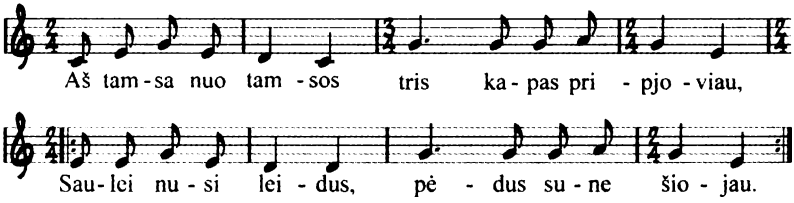

Aš tamsa nuo tamsos
Tris kapas pripjoviau,
Saulei nusileidus
Pėdus sunešiojau. (2x2)

Žiūriu – ir ateina
Mano bernužėlis,
Vienoj rankoj kardas,
Antroj – šautuvėlis. (2x2)

– Bernužėli mano,
Ar tu mane šausi,
Pagalvok, berneli,
Kur geresnę gausi?(2x2)

– Mergužėle mano,
Aš tave nešausiu,
Šitam rudenėlij
Aš tave paimsiu, (2x2)

Aš tave paimsiu,
Svirne paguldysiu,
Lig saulės tekančios
Saldžiai pamigdysiu. (2x2)

– Tai dėkui, berneli,
Už meilų žodelį,
Tokio negirdėjau
Nei pas motinėlę. (2x2)

Vindžiuliai. – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

924. Oi ant kalna

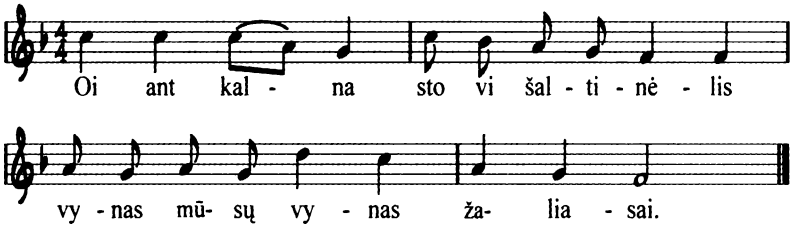

Oi ant kalna stovi šaltinėlis
Vynas, mūsų vynas žaliasai.

Tenai velėja jauna mergužėlė,
Vynas, mūsų vynas žaliasai.

Vai ir atjoja pulkas bernelių,
Vynas, mūsų vynas žaliasai.

Jei nebūsi vieno, tai būsi antro,
Vynas, mūsų vynas žaliasai.

Jei neisi už šito, tai eisi už kito,
Vynas, mūsų vynas žaliasai.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

925. An kalnelia

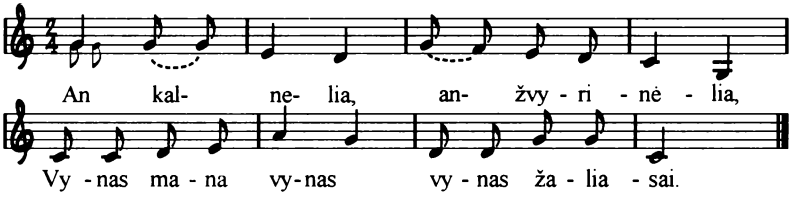

An kalnelia, an žvyrinėlia,
Vynas mana vynas, vynas žaliasai,

Ten stovėja nauja seklyčėlė,
Vynas mana, vynas žaliasai.

Toj seklyčėlėj trys stikla langeliai,
Vynas mana vynas, vynas žaliasai:

Vienam langelij saulutė tekėja,
Vynas mana vynas, vynas žaliasai,

Antram langelij mėnulis laidosi,
Vynas mana vynas, vynas žaliasai.

Trečiam langelij Mariutė* sėdėjo
Vynas mana vynas, vynas žaliasai.

* galima keisti mergaitės vardą

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

926. An kalnelia

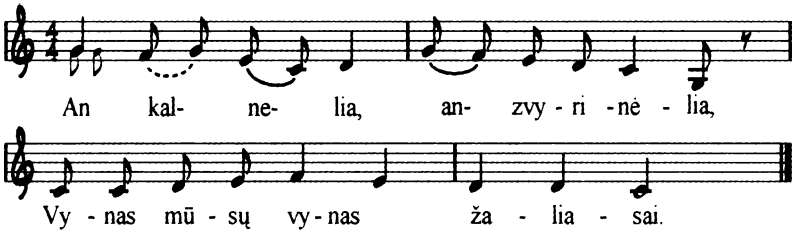

An kalnelia, an žvyrinėlia,
Vynas, mūsų vynas žaliasai.

Ir išbudavojo naują seklytėlą,
Vynas, mūsų vynas žaliasai.

Ir išpjovė tris stiklo langelius,
Vynas, mūsų vynas žaliasai:

Pirmam langelij saulutė tekėjo,
Vynas, mūsų vynas žaliasai,

Antram langelij mėnulis laidosi,
Vynas, mūsų vynas žaliasai,

Trečiam langelij mergelė sėdėjo,
Vynas, mūsų vynas žaliasai,

Mergelė sėdėjo, ašarėlas liejo,
Vynas, mūsų vynas žaliasai.

O po tuo langeliu upelis tekėjo,
Vynas, mūsų vynas žaliasai,

Ir nuskandino auksinį žiedelį,
Vynas, mūsų vynas žaliasai.

Vindžiuliai. – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

927. Broliai šieną pjovė

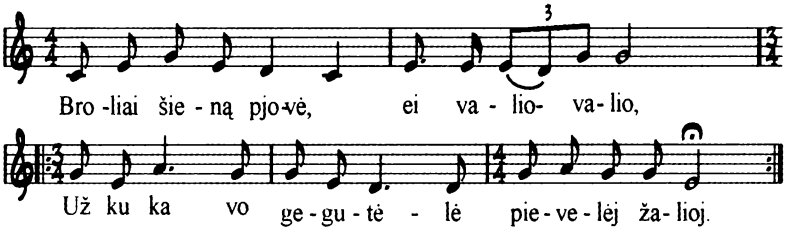

Broliai šieną pjovė,
Ei valio valio!
Užkukavo gegutėlė
Pievelėj žalioj. (2x2)

Brolis dalgį traukė,
Ei valio valio!
Pusrytėlio ilgai laukė
Pievelėj žalioj. (2x2)

Ir atėjo sesutėla,
Ei valio valio!
Atneš broliams pusrytėlį
Pievelėj žalioj. (2x2)

Broliai valgė pusrytėlį,
Ei valio valio!
Sesės daužė pradalgėlį
Pievelėj žalioj. (2x2)

Kai išdaužė pradalgėlį,
Ei valio valio!
Ir užtraukė dainužėlų
Pievelėj žalioj. (2x2)

Kai užtraukė dainužėlų,
Ei valio valio!
Suskambėjo pamiškėla
Pievelėj žalioj. (2x2)

Gilučių etnografinis ansamblis

928. Dalgelų traukiau

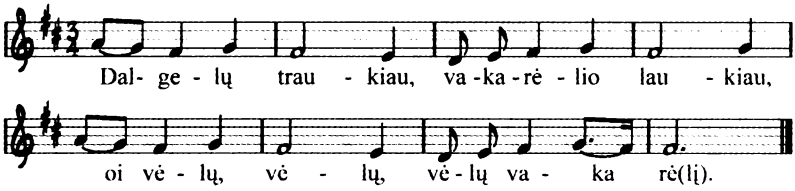

Dalgelų traukiau
Vakarėlia laukiau,
Oi vėlų vėlų,
Vėlų vakarė(lį). (2x2)

Mana gegulas
Raibosios plunksnelas,
Oi vėlų vėlų
Vėlų vakarė(lį). (2x2)

Mana gegulų
Sakalai aptūpę,
Oi vėlų vėlų,
Vėlų vakarė(lį). (2x2)

Mana mergelas
Mėlynas akelas,
Oi vėlų vėlų,
Vėlų vakarė(lį), (2x2)

Mėlynas akelas,
Geltonas kaselas,
Oi vėlų vėlų,
Vėlų vakarė(lį). (2X2)

Rūtų vainikas,
Šilkinis kasnykas,
Oi vėlų vėlų,
Vėlų vakarė(lį). (2x2)

Mana mergelų
Piršlaliai apsėdę,
Oi vėlų vėlų,
Vėlų vakarė(lį). (2x2)

Tegul jiej sėdi
Kiek tiktai išmana,
Oi vėlų vėlų,
Vėlų vakarė(lį), (2x2)

Bet ty visi žino,
Kad jinai bus mano,
Oi vėlų vėlų,
Vėlų vakarė(lį). (2x2)

Gilučių etnografinis ansamblis

929. Tykus vakars be vėjo

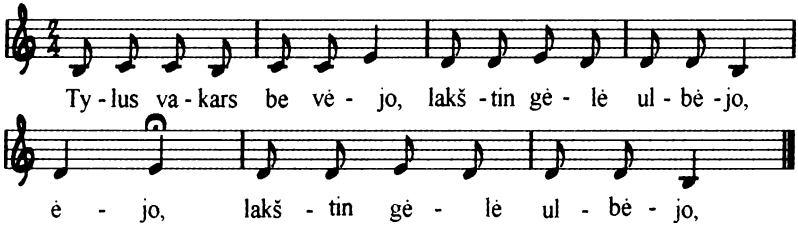

Tykus vakars be vėjo,
Lakštingėlė ulbėjo,
Ė jo, lakštingėlė ulbėjo.

Lakštingėlė ulbėjo,
Kad jaunimas suvėjo,
Ė jo, kad jaunimas suvėjo.

Kad jaunimas suvėjo,
Bernelis neatėjo,
Ė jo, bernelis neatėjo,

Bernelis neatėjo,
Man širdelę sopėjo,
Ė jo, man širdelę sopėjo.

Nepilstykit vynelio,
Nelaistykit suknelės,
Ė jo, nelaistykit suknelės

Kodėl mane mylėjai,
Vien tik manim tikėjai,
Ė jo, vien tik manim tikėjai,

O jau dabar pamiršai
Ir pas kitą nuvėjai,
Ė jo, ir pas kitą nuvėjai.

Elektrėnai. – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

930. Oi ūlyčia

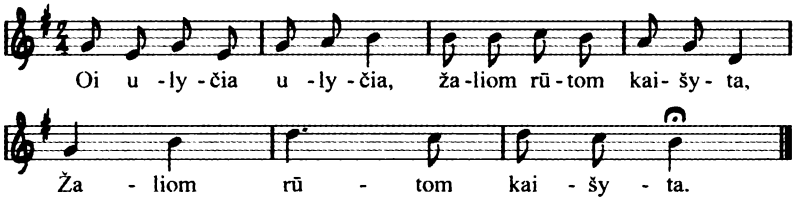

Oi ūlyčia, ūlyčia,
Žaliom rūtom kaišyta, (2)

Žaliom rūtom kaišyta,
Žaliu vynu laistyta. (2)

Aisim, mergos, soduosna,
Plosim rankom delnuosna, (2)

Kad berneliai užgirstų
Ir jie čionai ateitų,(2)

Kad jie čionai ateitų,
Žalio vyno atneštų, (2)

Žalio vyno atneštų
Ir in mumį užgertų. (2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

931. Oi, aš dainorius

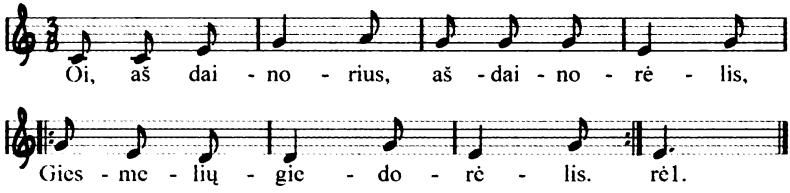

Oi, aš dainorius, aš dainorėlis,
Giesmelių giedorė(lis). (2)

Kas nor išmokti dainų dainuoti,
Tas tur prie manį sto(ti). (2)

Akmuo be krauja, vanduo bespalvis,
Papartis be žiede(lia). (2)

Tep ir aš jaunas, jaunas bernelis,
Be jaunos mergužė(łės). (2)

Parduosiu lauku ir tėva dvaru,
Samdysiu verpėjė(łi). (2)

Parduosiu žirgu ir kamanėłas,
Samdysiu audėjė(łi). (2)

Neparduok lauka, nei tėva dvara,
Aš būsiu verpėjė(łė). (2)

Neparduok žirga, nei kamanėlių,
Aš būsiu audėjė(łė). (2)

Čižiūnai – Veronika Simonavičiūtė – Jurevičienė, g. 1911 m..

932. Oi tu sakal, sakalėli

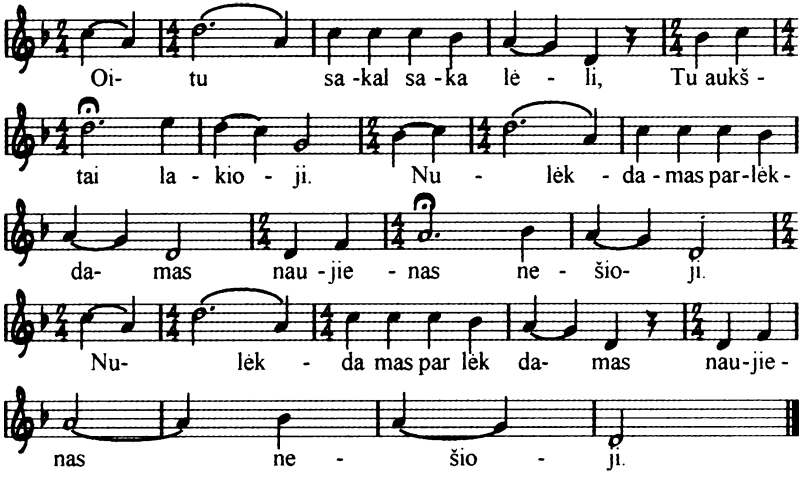

Oi tu sakal sakałėli,
Tu aukštai lakioji,
Nulėkdamas, parlėkdamas
Naujienas nešioji. (2x2)

Parnešei man naujienėłį
Nelabai cekavą,
Kad jau mano mergužėłį
Šliūbe šliūbavoja. (2x2)

Tegu ji sau šliūbavoja,
Tegu uliavoja,
Aš žirgelį pabalnosiu
Ir aš tį nujosiu. (2x2)

Aš prijojau prie seklyčios
Dar nemūravotos,
Žiūriu,– aina mergužėłė,
Dar nešliūbavota. (2x2)

Žiūriu,– aina mergužėłė,
Labai gailiai verkdama,
O man jaunam širdį skauda
An jos žiūrėdamam. (2x2)

Oi mergele mergužėle,
Sudaužei širdełį
Tu man, jaunam bernužėliui,
An viso viekelio. (2x2)

Pastrėvys. – Pranciška Taurienė, g. 1940 m., kilusi iš Pakalnės

933. Oi, leido tėvas

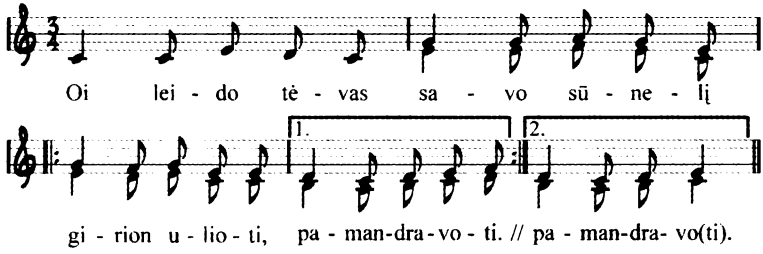

Oi, leido tėvas savo sūnelį
Girion ulioti, pavandravo(ti). (2)

– Išleisk tėveli, mane sūnelį,
Kad išvaikyčiau pilkus kiške(lius). (2)

– Ar tu išjosi ankstų rytelį,
Ar tu nakvosi žalioj gire(lėj)? (2)

– Žalioj girelėj aš nenakvosiu,
Uošvės dvarelin ašai nujo(siu): (2)

– Oi, uošve uošve, uošvela mana,
Ar jau paklotas man patalė(lis)? (2)

– Oi, žente žente, ženteli mana,
Seniai paklotas tau patalė(lis). (2)

Oi, migo migo saldų sapnelį
Ir susapnavo baisų sapne(lį). (2)

Oi, uošve, uošve, uošvele mana,
Ar neišbursi sapnelia ma(na)? (2)

Burti nebursiu, spėti atspėsiu –
Tavo mergela jau ištekė(ja). (2)

Gilučių etnografinis ansamblis

934. Gale tėvo soda

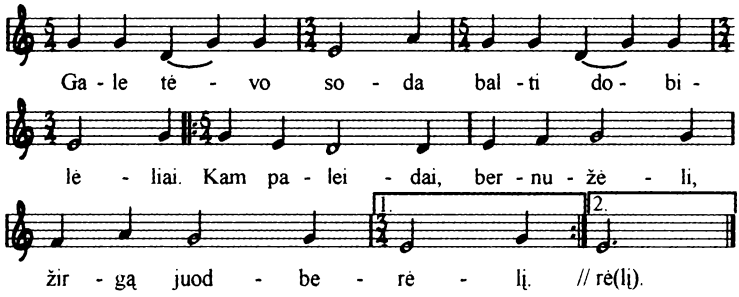

Gale tėvo soda
Balti dobiłėliai,
Kam paleidai, bernužėli,
Žirgą juodbėrė(lį)? (2x2)

Paleidau žirgelį,
Užmigau miegelį,
Girdžiu, girdžiu per sapnelį
Gegułės balse(lį). (2x2)

Ne gegułės balsas,
Tik mergełės verksmas –
– Atiduoki, bernužėli,
Rūtų vainikė(lį). (2x2)

– Atiduot neduosiu,
Žodelį kartosiu –
Pamergauki, mergužėla,
Dar šį rudenė(lį). (2x2)

Aš mergaut mergausiu,
Tu tokios negausi,
Važinėsi, jodinėsi,
Pas mane sugrį(ši). (2x2)

Gilučių etnografinis ansamblis

935. Ne bet kokia aš mergela buvau

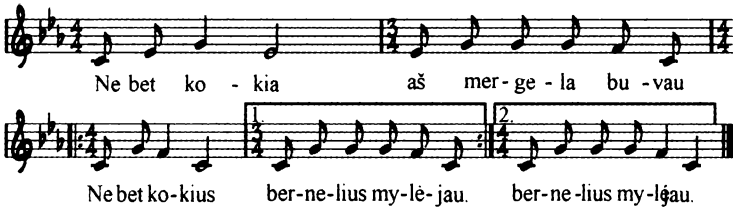

Ne bet kokia aš mergela buvau,
Ne bet kokius bernelius mylėjau. (2)

Vainikuota aš mergelė buvau,
Čebatuotus bernelius mylėjau. (2)

Kap aš šokau su sava berneliu,
Tai po manim žemela drebėja, (2)

Tai po manim žemela drebėja,
An galvelas rūtela žydėja. (2)

Kap aš šokau su senu našleliu,
Tai po manim žemela ingriuva, (2)

Tai po manim žemela ingriuva,
An galvelas rūtela nudžiūva. (2)

Gilučių etnografinis ansamblis

936. Vakar šventa

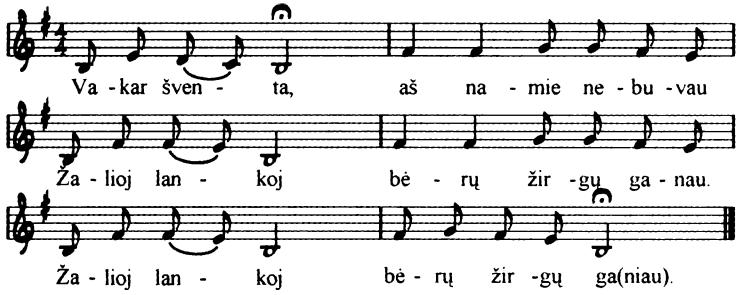

Vakar šventa, aš namie nebuvau,
Žalioj lankoj bėrų žirgų ga(niau). (2)

Žalioj lankoj bėrų žirgų ganiau,
Beganydams mergelų dabo(jau). (2)

-Mergužėla, ar eisi už manį,
Lelijėla, ar eisi už ma(nį?) (2)

– Rodos eičiau už tavį, berneli,
Gaila palikt tėvelio dvare(lį). (2)

– Mano tėvo dvarelis didesnis,
Aplink dvarų jovarai sodin(ta), (2)

Aplink dvarų jovarai sodinta,
Vidur dvaro srauni upė te(ka). (2)

– Srauni upė – gailios ašarėlės,
Jovarėliai – didi klapatė(liai). (2)

Gilučių etnografinis ansamblis

937. Už jūrų marelių

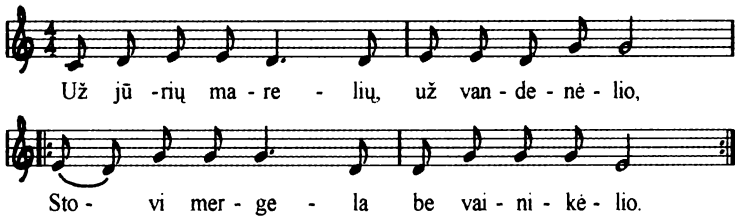

Už jūrų marelių,
Už vandenėlio,
Stovi mergela
Be vainikėlio. (2x2)

– Oi mergyt mergyte,
Kas gi tau yra,
Kad per veidelius
Ašaros byra, (2x2)

Ar šaltas vėjelis
Šiurin rūtelas,
Ar šelmis bernelis
Šiemet dar neves? (2x2)

– Ateik, bernužėli,
Pasikalbėsim,
Aukso žiedelius
Ir sumainysim. (2x2)

– Neturiu aš laiko
Toli jodinėt,
Su tavim, mergela,
Meiliai pakalbėt. (2x2)

Tai mana žirgelis
Nelėks taip greitai,
Negaliu mergelas
Aplankyt tankiai. (2x2)

Dovanok, mergela,
Kad neatjosiu
Ir meilių žodelių
Tau nekalbėsiu. (2x2)

Gilučių etnografinis ansamblis

938. Ramūs vakarai

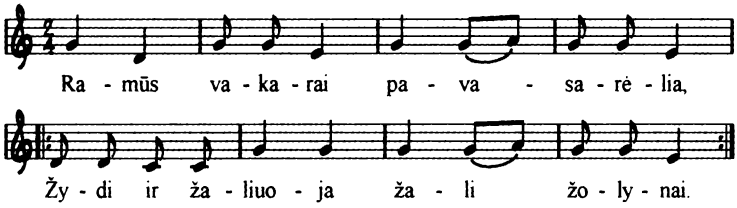

Ramūs vakarai
Pavasarėlia,
Žydi ir žaliuoja
Žali žolynai. (2x2)

Auksuoti lapai,
Sidabruoti žiedai,
O ir ašaroti
Mergelių veidai. (2x2)

– Mergela mano,
Jaunoji mano,
Vai dėl ko nuliūdo
Širdelė tavo? (2x2)

– Tu kitas mylėjai,
Su kitom kalbėjai,
O žmonių liežuviai
Meilų gadino. (2x2)

– Nors kitas mylėjau,
Su kitom kalbėjau,
Bet tavį mergela,
Širdelėj turėjau. (2x2)

Ar marių vanduo
Krantus skandino,
Ar žmonių liežuviai
Meilų gadino? (2x2)

Nei marių vanduo
Krantus skandino,
Tik žmonių liežuviai
Meilų gadino. (2x2)

Gilučių etnografinis ansamblis

939. Subatėlės vakarėlį

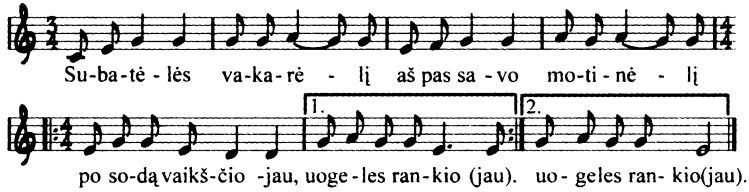

Subatėlės vakarėlį
Aš pas savo motinėlį
Po sodą vaikščiojau,
Uogelas rankio(jau). (2x2)

Ir atjojo bernužėlis,
Baltas gražus dobilėlis,
Žada manį barti,
Gailiai pravirkdy(ti). (2x2)

– Už ką barsi, bernužėli,
Už ką barsi, dobilėli,
Už ką mani barsi,
Gailiai pravirkdy(si)? (2x2)

Ar tu radai karčiamėlėj,
Ar tu radai jaunimėlij,
Karčemėlėj geriant,
Jaunimėlij šok(ant)? (2x2)

Tik tu radai pas motulų,
Tik tu radai pas širdelų,
Po sodą vaikščiojant,
Uogelas rankio(jant). (2x2)

Gilučių etnografinis ansamblis

940. Oi, velei būčiau

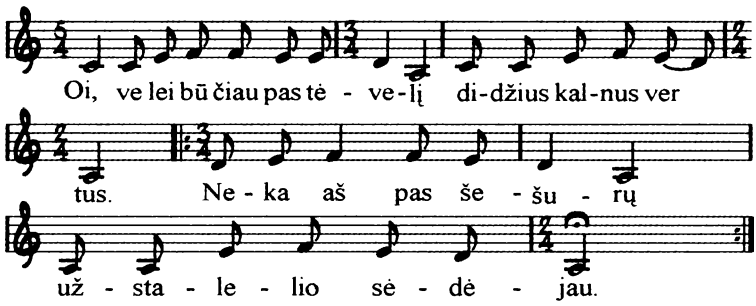

Oi, velei būčiau pas tėvelį
Didžius kalnus vertus,
Ne ka aš pas šešurų
Už stalalia sėdė(jau). (2x2)

Oi, velei būčiau pas motulų
Plonas drobes audus,
Ne ka aš pas anytų
Po sodelį vaikščio(jau). (2x2)

Oi, velei būčiau su sesula
Žalias rūtas skynus,
Ne ka aš su mošelėm
Po kermošių vaikščio(jau). (2x2)

Oi, velei būčiau su brolaliais
Bėrus žirgus šėrus,
Ne ka aš su dieveriais
Alų midų gė(riau). (2x2)

Gilučių etnografinis ansamblis

941. Neatjok, berneli, pavasarėlį

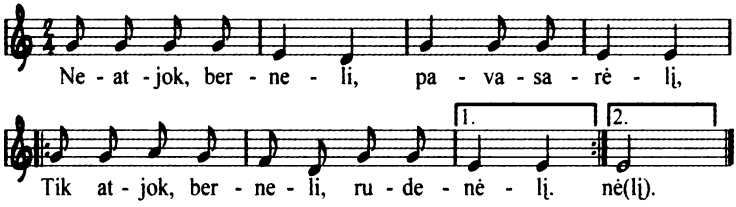

– Neatjok, berneli, pavasarėlį,
Tik atjok, berneli, rudenė(lį). (2)

Suaugs rugeliai želmeniuosna,
Sužaliuos rūtelės garbiniuos(na). (2)

Neatjoj bernelis pavasarėlį,
Atjojo bernelis rudenė(lį). (2)

Siųsiu tėvelį, siųsiu senąjį,
Bernelio dvarelio apžiūrė(ti). (2)

– Tėveli mana, senoji galvela,
Vai kų tu ty matei, kų girdė(jai)? (2)

– Dukrela mano, jaunoji mano,
Vai kų tu ty rasi, kai nuei(si). (2)

Svirno durelės obuolinės,
Svirno grebestėliai lazdyni(niai). (2)

Tai prisiskinsi rūgštų obuolėlių,
Tai prisigliaudysi riešutė(lių). (2)

Rūgštūs obuolėliai – tai vargeliai.
Drabni riešutėliai – ašarė(łės). (2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

942. Praverk, mergela,

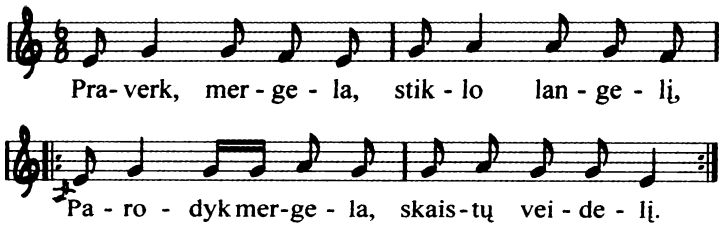

– Praverk, mergela,
Stiklo langelį,
Parodyk, mergela,
Skaistų veidelį. (2x2)

– Nežiūrėk, berneli,
Skaistaus veidelio,
Žiūrėk, berneli,
Darbščių rankelių. (2x2)

– Išausk, mergela,
Baltų drobelį
Be nyčių, skieto,
Be šaudyklėlės. (2x2)

– Išark, berneli,
Lygų laukelį
Be arklo, žagrės,
Be noragėlio. (2x2)

– Pasiūk, mergela,
Man marškinėlius
Be siūlo, vaško,
Be adatėlės. (2x2)

– Nušienauk, berneli,
Žalių lankelį
Be plieno dalgės,
Galąstuvėlio. (2x2)

– Išskalauk, mergela,
Man marškinėlius
Be muilo šarmo,
Be vandenėlio. (2x2)

– Nešiok, berneli,
Tuos marškinėlius
Be kūno, dūšios,
Be razumėlio. (2x2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

943. Sėdžiu po langu

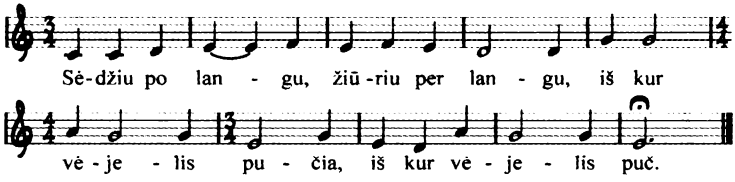

Sėdžiu po langu,
Žiūriu per langų
Iš kur vėjelis pu(čia). (2)

Ar iš rytelių,
Ar vakarėlių,
Ar nuog mano merge(łės)? (2)

Prašysiu dievo
Per visų dienų
Kad būt diena miglo(ta). (2)

Diena miglota,
Naktis rasota,
Vakarėlis dūmo(tas). (2)

Kad nematytų
Tėvas, močiutė,
Kai pas mergełį jo(siu). (2)

Matyt nematė,
Žinot nežino,
Tik an žirgo paži(no). (2)

– Sūneli mana,
Vaikeli mana,
Kodėl žirgas miglo(tas)? (2)

– Žirgas miglotas,
Kojos rasotos,
Aš pas mergełį buv(au).(2)

Sūneli mano,
Vaikeli mano,
Ar graži mergužė(łė)? (2)

Gražumo graži,
Meilumo meili,
Nežinau razumė(lio). (2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

944. Nemylėk, mergela

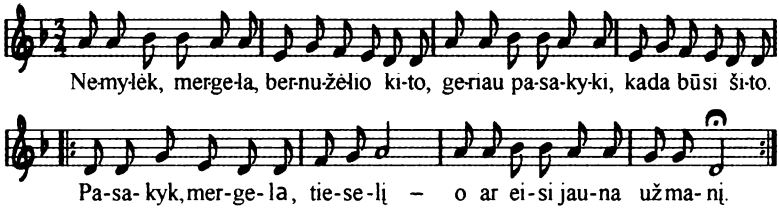

– Nemylėk, mergela, bernužėlio kito,
Geriau pasakyki, kad gi būsi šito.
Pasakyk, mergela, tiesełį –
O ar eisi jauna už manį? (2x2)

– Kų aš tau, berneli, tiesełį sakysiu,
Kų aš tau, jaunasai, tiesełį sakysiu,
Pas mani pasogo tai nėra,
Ba aš mergužėlė – sirata. (2x2)

– Vai tu, mergužėla, balta lelijėla,
Vai tu mergužėla, biedna siratėla,
Pas mani pasoga – tu pati,
Kaip an dangaus žvaigždelė šviesi. (2x2)

– Dar sakai, berneli, kap danguj žvaigždelė,
O paskui sakysi – nelengva dalalė.
Jei ne tu sakysi, tai mama –
Nereikėja imt, kad sirata. (2x2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

945. Auga dagilėlis

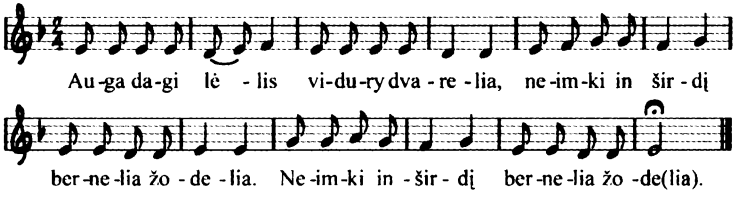

Auga dagiłėlis vidurij dvarelia,
Neimki in širdį bernelia žode(lia). (2)

Auga mėlynava iš sava žaluma,
Neimki in širdį bernelia meilu(ma). (2)

Jis su tavim kalba ir in tavi žiūri,
Nežinai, mergaite, kokių mislį tu(ri). (2)

Jis su tavim kalba ir tavi apjuokia,
O gi tu, mergaite, nieko nenutuo(ki). (2)

Ar bernelis kalba, ar šunelis loja,
Iš jaunos mergaitės rūtelas vilio(ja). (2)

Turiu du šunelius nameliams saugoti,
Neprašau bernelia naktełės nakvoti,
Neprašau bernelia per naktelį loti.

Pastrėvio etnografinis ansamblis

946. Oi Jonai, Joneli

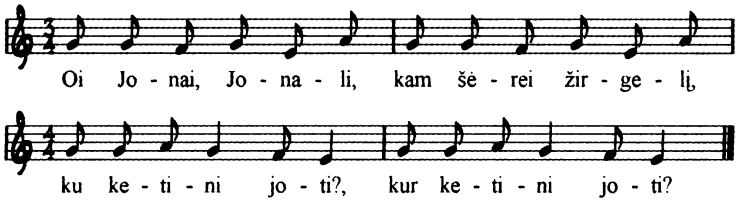

– Oi Jonai, Joneli,
Kam šėrei žirgelį,
Kur ketini joti? (2)

Kai josi pro šalį,
Imk mani prieg savį,
Mielas Jonužėli. (2)

– Vai kų tu ty veiksi,
Mana mergužėla,
Svetimoj šalalėj ? (2)

– Tau žlugtelį skalbsiu,
Po šimtelį imsiu,
Mielas Jonužėli. (2)

– Vai kur ty džiovysi,
Mana mergužėla,
Svetimoj šalalėj? (2)

– An aukšta kalnelia,
An šilka šniūrelia,
Mielas Jonužėli. (2)

– Vai kų tu valgysi,
Mana mergužėla,
Svetimoj šalalėj? (2)

– Duonu su vandeniu,
Bile su Joneliu,
Mielas Jonužėli. (2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

947. Prisėjau darželin

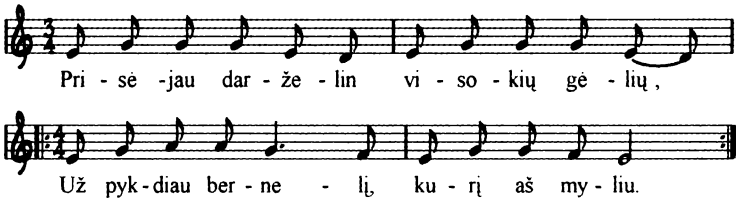

Prisėjau darželin
Visokių gėlių,
Užpykdiau bernelį,
Kurį aš myliu. (2x2)

Nuvyta gėlalės
Nuog saulės kaitrios,
Atšala širdelė
Nuog meilės pirmos. (2x2)

Aikše, mergužėla,
Sėsk an mana kelių,
Sėdėsim, kalbėsim
Daug meilių žodelių. (2x2)

Sėdėjam, kalbėjam,
Per visų naktelį,
Laikas namo aiti,
Sunku išsiskirti. (2x2)

Parėjęs namo aš
Dirbti negaliu,
Mintys pas mergelį -
Gyvent negaliu. (2x2)

Kad būčiau paukštelis,
Arba sakalėlis,
Skrisčiau pas mergelį
Rytas vakarėlis, (2x2)

Vėlam vakarėlij
Skrisčiau užmigdyti,
O ankstam rytelij
Skrisčiau pribudyt. (2x2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

948. Berneli, šiokis

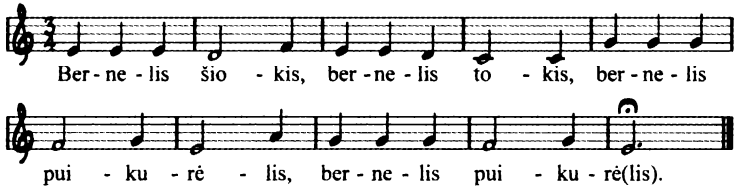

Bernelis šiokis, bernelis tokis,
Bernelis puikuorė(lis). (2)

– O kam pastojai mergelei kelių
Iš kermošėlio ai(nant)? (2)

– Tai aš pastojau, pasidabojau,
Kad ji man graži bu(vo). (2)

Melsvų akelių, gelsvų kaselių,
Veideliai skaistvanė(liai). (2)

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mištūnų.

949. Ir atėjo pavasaris

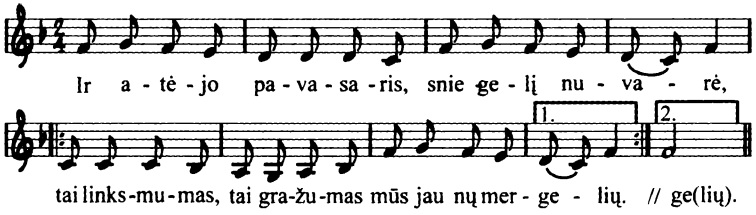

Ir atėjo pavasaris,
Sniegelį nuvarė,
Tai linksmumas, tai gražumas
Mūs jaunų mergelių. (2x2)

Aisim, sesės, in darželį
Žemelės žiūrėti,
Ar nebus laikas metas
Rūtelių pasėti. (2x2)

Galu lauka ulytėlė,
Lygumas laukelių,
Ten žydėjo mūs mergelių
Visokių gėlalių. (2x2)

Jir atlėkė pulkas gulbių,
Gražiai sutūtava,
Gali lauka, žalioj girioj
Gegulė kukava. (2x2)

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

950. Subatos vakarėlį

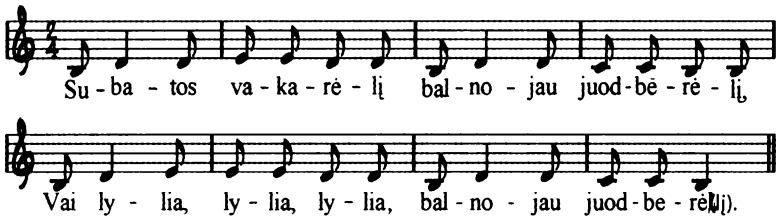

Subatos vakarėlį
Balnojau juodberėlį,
Vai lylia lylia lylia,
Balnojau juodberėlį.

Juodberėlį balnojau,
Pas mergužėlę jojau,
Vai lylia lylia lylia,
Pas mergužėlę jojau.

Prajojau šimtą mylių,
Prijojau žalių girių,
Vai lylia lylia lylia,
Prijojau žalių girių.

O toj žalioj girelėj
Gegutėlė kukavo,
Vai lylia lylia lylia,
Gegutėlė kukavo.

Gegutėlė kukavo,
Man vargelius rokavo,
Vai lylia lylia lylia,
Man vargelius rokavo.

Atlėkė sakuolėlis,
Atnešė naujienėlę,
Vai lylia lylia lylia,
Atnešė naujienėlę.

Atnešė naujienėlę,
Kad mirė mergužėlė,
Vai lylia lylia lylia,
Kad mirė mergužėlė.

Nebėr mano mergelės,
Nebėr rūtų šakelės,
Vai lylia lylia lylia.
Nebėr rūtų šakelės.

Oi dieve, mano dieve,
Kur kitą tokią gausiu,
Vai lylia lylia lylia,
Kur kitą tokią gausiu?

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

951. Viena bėda

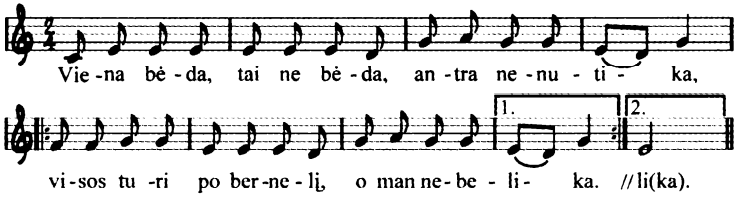

Viena bėda, tai ne bėda,
Antra nenutika –
Visos turi po bernelį,
O man nebelika. (2x2)

Katras niekam jau nevertas,
Prieg manį prisėda,
Negaliu in jį žiūrėti,
Kai in kokį bėdą. (2x2)

Negaliu in jį žiūrėti,
Nei akių pakelti,
Tartum noriu nuo jo bėgti,
Vandenėlio gerti. (2x2)

Nei mes jumi čionai prašėm
Nei mes išvarysim,
Kad jūs širdys čionai traukia,
Ką mes padarysim (2x2)

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

952. Pasakyk, mergela

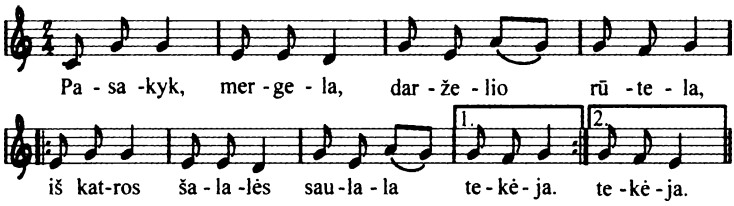

– Pasakyk, mergela,
Darželio rūtela,
Iš katros šalalės
Saulala tekėja? (2x2)

– Iš rytų, berneli,
Saulala tekėja,
O iš vakarėlių
Debesėliai ėja. (2x2)

Debesėliai ėja,
Pro šalį praėja,
O mano bernelis
Su kita kalbėja. (2x2)

Tegul jis sau kalba,
Tegul jis sau šneka,
Bet visi jau žina,
Kad jisai bus mana. (2x2)

– Atjoki berneli,
Nedėlios rytelį,
Atneški, berneli,
Rūtų vainikėlį. (2x2)

Atjoja bernelis
Vidurie naktelių,
Nuėmė vainiką
Nuo gelsvų kaselių. (2x2)

– Apsisupk, mergela,
Šilkinį skarelį,
Nepažins berneliai,
Kad be vainikėlia. (2x2)

– Kad tavi, berneli,
Žirgelis nekeltuj,
Žirgelis nekeltuj,
Žemė nenešiotuj,
Kap aš nepakeliu
An svieto akelių.

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

953. Linelius roviau

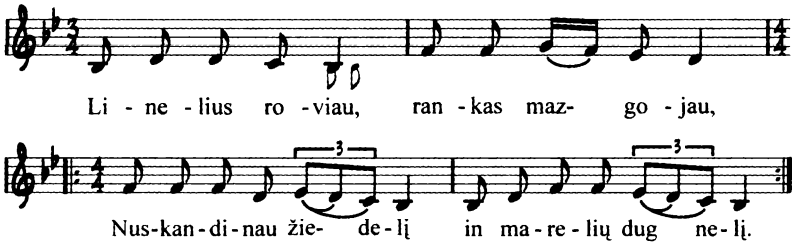

Linelius roviau,
Rankas mazgojau,
Nuskandinau žiedelį
In marelių dugnelį. (2)

– Berneli mana,
Jaunasai mana,
Skandyk, plukdyk žirgelį,
Ištrauk auksa žiedelį. (2)

Skandinau, plukdinau
Ir pats nuskindau:
– Lik jau sveika, mergela,
Jau ne tava bernelis. (2)

Lik jau sveika, mergela,
Jau ne tava bernelis,
Jau ne tava bernelis,
Jau marelių žentelis. (2)

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

954. Ko liūdi, putinėli

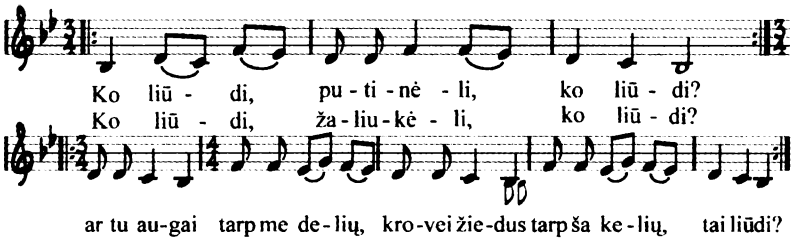

– Ko liūdi, putinėli, ko liūdi,
Ko liūdi, žaliukėli, ko liūdi –
Ar tu augai tarp medelių
Krovei žiedus tarp šakelių, tai liūdi? (2x2)

– Tai liūdžiu, žaliukėliai, tai liūdžiu,
Tai, žali medeliai, tai liūdžiu, –
Žada mani nukapoti,
Ir šakelas nugenėti, tai liūdžiu. (2x2)

– Ko liūdi, bernužėli, ko liūdi,
Ko liūdi, baltas dobilėli, ko liūdi –
Ar tu augai pas tėvelį,
Šėrei žirgą su broleliais, tai liūdi? (2x2)

– Tai liūdžiu, merguželės, tai liūdžiu,
Tai liūdžiu, baltos lelijėlės, tai liūdžiu, –
Žada mani šliūbavoti,
Ir žirgelį nubalnoti, tai liūdžiu. (2x2)

– Ko liūdi, mergužėla, ko liūdi,
Ko liūdi, balta lelijėla, ko liūdi –
Ar tu augai pas motulį,
Skynei rūtelas su sesulėm, tai liūdi? (2x2)

– Tai liūdžiu, bernužėliai, tai liūdžiu,
Tai liūdžiu, balti dobilėliai, tai liūdžiu, –
Veža kraitį per laukelį,
Mani jaunų in vargelį, tai liūdžiu. (2x2)

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

955. Gieda gaideliai

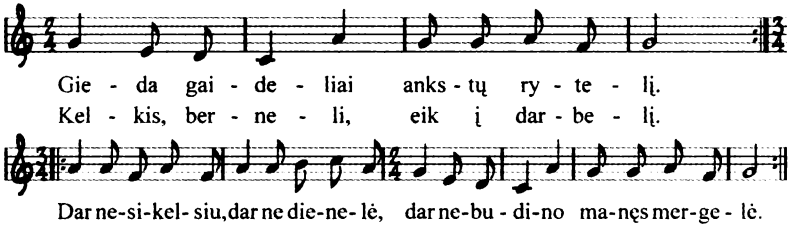

Gieda gaideliai ankstų rytelį:
– Kelkis, berneli, eik į darbelį.
– Dar nesikelsiu, dar ne dienelė,
Dar nebudino manęs mergelė. (2x2)

Aš atsikėliau ankstam rytely,
Išėjau pjauti lankon šienelį,
Dar nenupjoviau nei pradalgėlio,
Žiūriu – ateina mano mergelė. (2x2)

Eina mergelė viešu keleliu,
Neša rankelėj rūtų šakelę,
Maniau, kad saulė rytą tekėjo,
Rūtų šakelė rankoj žydėjo. (2x2)

-Eikš čia, mergele, eikš čia, jaunoji,
Sėskis ant kelių, mes pakalbėsim,
– Ačiū, berneli, už meilų žodelį,
Aš turiu bernelį savo kaimely. (2x2)

Elektrėnai. – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

956. Pro girelę, pro žaliąją

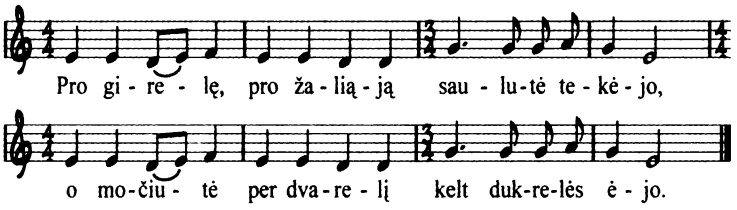

Pro girelę, pro žaliąją
Saulutė tekėjo,
O močiutė per dvarelį
Kelt dukrelės ėjo. (2x2)

– Kelkis kelkis, dukružėle,
Gana jau miegoti, –
Džiūsta vysta žalios rūtos,
Laikas palaistyti. (2x2)

– Nesikelsiu, motinėle,
Dar aš miego noriu, –
Šią naktelę per naktelę
Miego nemiegojau. (2x2)

Šią naktelę per naktelę
Miego nemiegojau,
Tik su savo bernužėliu
Klėtelėj uliojau. (2x2)

Kalbėk kalbėk, dukružėle,
Dienos šviesumoje,
Tik nekalbėk, dukružėle,
Per visą naktelę. (2x2)

Elektrėnai. – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

957. Per žalią girelę

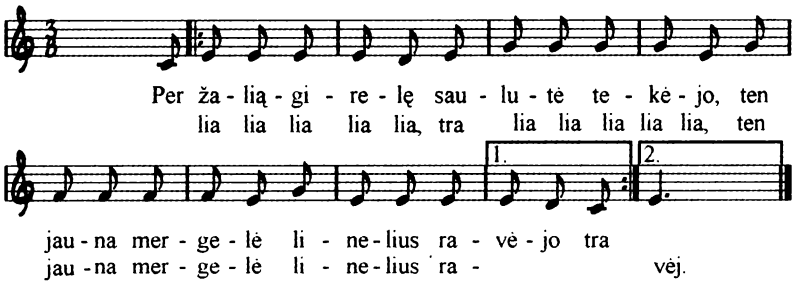

Per žalią girelę saulutė tekėjo,
Ten jauna mergelė linelius ravėjo,
Tra lia lia lia lia lia, tra lia lia lia lia lia,
Ten jauna mergelė linelius ravė(jo).

Atjojo bernelis per lygius laukelius,
Kalbino mergelę meiliaisiais žodeliais.
Tra lia lia lia lia lia, tra lia lia lia lia lia.
Kalbino mergelę meiliaisiais žode(liais).

Padėk diev, mergele, linelius ravėti,
Tai dėkui, berneli, kur tu jodinėji?
Tra lia lia lia lia lia, tra lia lia lia lia lia,
Tai dėkui, berneli, kur tu jodinė(ji)?

Pas tavo tėvelį aš valgiau ir gėriau,
Man tavo tėvelis tave pažadėjo.
Tra lia lia lia lia lia, tra lia lia lia lia lia,
Man tavo tėvelis tave pažadė(jo).

Ką valgei, ką gėrei, aš tau užmokėsiu,
Aš jauna mergelė, aš dar netekėsiu,
Tra lia lia lia lia lia, tra lia lia lia lia lia,
Aš jauna mergelė, aš dar netekė(siu).

Vindžiuliai. – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

958. Aukšti mūrai mūravoti

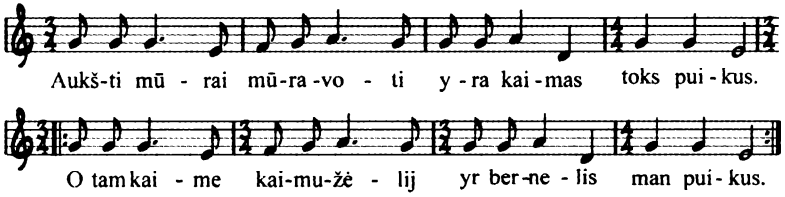

Aukšti mūrai mūravoti,–
Yra kaimas toks puikus,
O tam kaime, kaimužėlij
Yr bernelis man brangus. (2x2)

Atvažiuoja jau piršleliai,-
Žada mane duot kitam,
Aš už kito netekėsiu,
Duotas žodis mylimam. (2x2)

– Ne dėl tavęs, bernužėli,
Tokia graži aš esu.
Tu – degtinės pijokėlis,
Aš geresnį sau rasiu. (2x2)

– Tu žvaigždute, tu aušrine
Nepasieksiu aš tavęs.
Tu mergaite, mylimoji,
Nelankysiu jau tavęs. (2x2)

Vindžiuliai. – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

959. Šaltas vėjas pučia

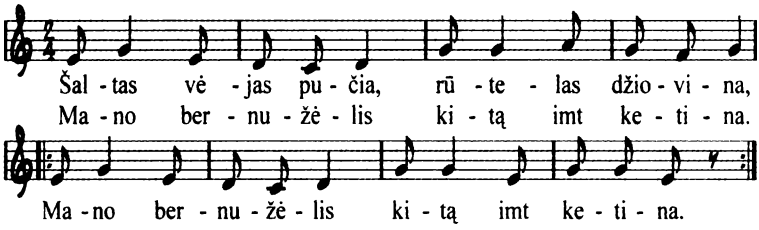

Šaltas vėjas pučia,
Rūtelas džiovina,
Mano bernužėlis
Kitą imt ketina. (2x2)

Tegul jis sau ima,
Tegul jis ketina,
Tegul an šios žemės
Sau laimužę kloja. (2x2)

O aš pasiliksiu
Rūtelių daržely,
Rūteles laistysiu
Rytą vakarėlį. (2x2)

Ir gailiai verkdama,
Keiksiu bernužėlį,
Kuriam pažadėjau
Nekaltą širdelę. (2x2)

Jagelonys – Ona Kananavičiūtė-Pukalskienė, g. 1946 m., kilusi iš Kareivonių.

960. Motula mano senoji

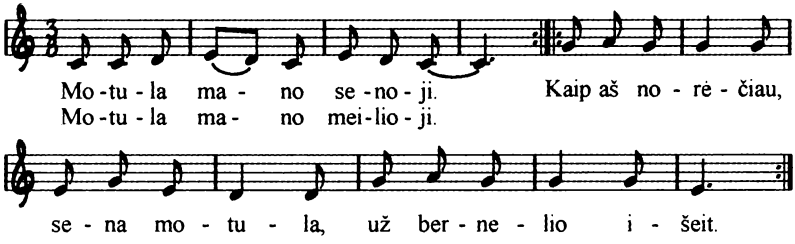

– Motula mano senoji,
Motula mano meilioji,
Kaip aš norėčiau, sena motula,
Už bernelio išeit. (2x2)

Už bernužėlio šokančio,
Už bernužėlio griežiančio,
Už bernužėlio, kurio kepurė
Kvietkeliu padabinta. (2x2)

– Dukrela mano jaunoji,
Dukrela mano, viešnela,
Ilgai nešoksi ir nedainuosi, –
Čebatėliai nudils. (2x2)

– Dukrela mano jaunoji,
Dukrela mano viešnela,
Suplyš armonikos dumplelės,
Kvietkelis greit nuvys. (2x2)

– Neperšnekėsi, motula,
Neperšnekėsi, senoji, –
An to bernelio širdelė guli,
Akelės padėtos (2x2)

Jagelonys – Ona Kananavičiūtė-Pukalskienė, g. 1946 m., kilusi iš Kareivonių.

961. Subatos rytelį

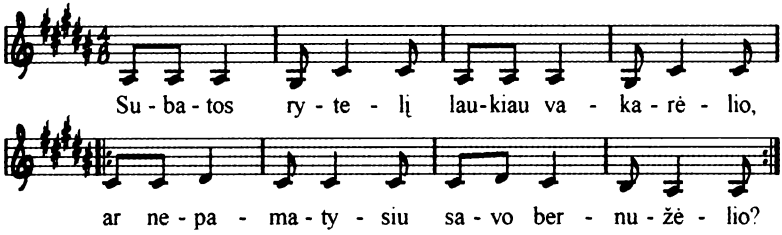

Subatos rytelį laukiau vakarėlio,
Ar nepamatysiu savo bernužėlio.
Oi lia ly lialialia, oi lia ly lialialia,
Ar nepamatysiu savo bernužėlio.

Kad ir pamatysiu, niekam nesakysiu,
Rankelę paduosiu, meiliai pabučiuosiu.
Oi lia ly lialialia, oi lia ly lialialia,
Rankelę paduosiu, meiliai pabučiuosiu.

Liūdna aš vaikščiojau po rūtų daržėlį
Paskutinį kartą su savo berneliu.
Oi lia ly lialialia, oi lia ly lialialia,
Paskutinį kartą su savo berneliu.

Drumsta vandenėlis, skęsta mergužėlė,
Paduok baltą ranką, mano mergužėle.
Oi lia ly lialialia, oi lia ly lialialia,
Paduok baltą ranką, mano mergužėle.

Jaunas bernužėli, rankelės neduosiu,
Pirma paskandinai, o dabar vaduosi.
Oi lia ly lialialia, oi lia ly lialialia,
Pirma paskandinai, o dabar vaduosi.

Kudonys – Jadvyga Jacinevičiūtė-Janavičienė, g. 1939 m., kilisi iš Kareivonių.

962. Kaip aš jojau

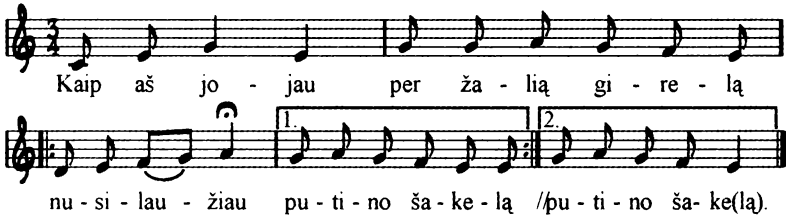

Kaip aš jojau per žalią girelą
Nusilaužiau putino šake(lą). (2)

Nusilaužiau putino šakelą
Ir sukirtau žirgui per galve(lą). (2)

Ir sukirtau žirgui per galvelą
Ir nukrito raudona uoge(lė). (2)

Ir nukrito raudona uogelė
Ir pamynė žirgas po koje(lėm). (2)

Saldžios gardžios putino uogelės,
Dar gražesnės Lietuvos merge(lės). (2)

Vievis. – Eleonora Zenevičiūtė-Nauckūnienė, g. 1921 m., kilusi iš Žydeikiškių.

963. Oi, žirgeli, juodberėli

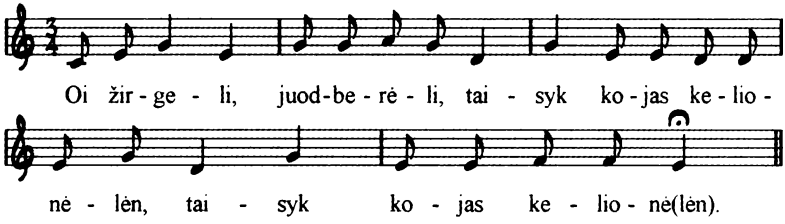

– Oi, žirgeli juodberėli,
Taisyk kojas kelionė(lėn), (2)

Taisyk kojas kelionėlėn, -
Reiks tau bėgti vieškelė(liu), (2)

Reiks tau bėgti vieškelėliu,
Reiks tau nešti kareivė(lį), (2)

Reiks tau nešti kareivėlį
Ir rūtelių vainikė(lį). (2)

Kai pribėgsi į dvarelį,
Sumušk kojom in žeme(lį). (2)

Ir išėjo mergužėlė,
Klausinėjo žirgužė(lio): (2)

– Oi, žirgeli, juodbėrėli,
Kur padėjai kareivė(lį)? (2)

Ar nusėdo, ar prigėrė,
Ar jis kitą pamylė(jo)? (2)

– Nei nusėdo, nei prigėrė,
Tiktai kitą pamylė(jo). (2)

Čižiūnai – Veronika Simonavičiūtė-Jurevičienė, g. 1911 m..

964. Šią naktelę per naktelę

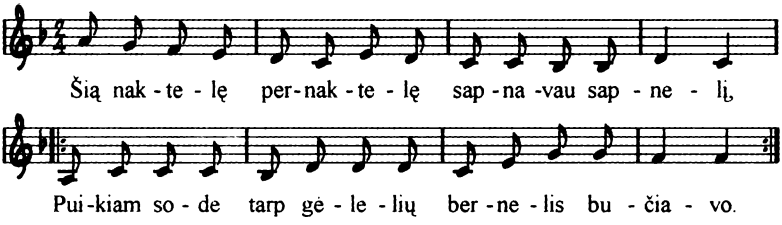

Šią naktelę per naktelę
Sapnavau sapnelį –
Puikiam sode tarp gėlelių
Bernelis bučiavo. (2x2)

Anksti rytą atsikėlus,
Neradau bernelio,
Labai gailiai apsiverkiau,
Nuliūdo širdelė. (2x2)

– Oi, tu mano balandėli,
Mano tu brangiausias,
Ateik, mane nuraminki,
Mano mylimiausias. (2x2)

– Lėkčiau, lėkčiau aš pas tave,
Kad sparnus turėčiau,
Kad prie tavo širdužėlės
Prisiglaust galėčiau. (2x2)

O sulaukus vakarėlio,
Leidosi saulelė,
Sudundėjo kiemo vartai,
Sulojo šuneliai, (2x2)

Ir atjojo bernužėlis
Vėlų vakarėlį,
Išvadino mane jauną
Iš rūtų darželio. (2x2)

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

965. Kaip aš grėbiau lankoj viena

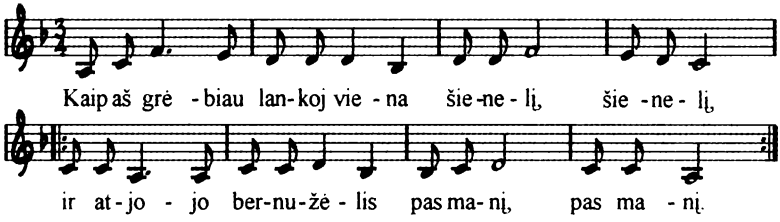

Kaip aš grėbiau lankoj viena
Šienelį, šienelį,
Ir atjojo bernužėlis
Pas mani, pas mani. (2x2)

– Padėk dieve, mergužėle,
Tau šienelį grėbti,
Ar neilgu, nenuobodu
Pas motulę būti? (2x2)

– Nei man ilgu, nei nuobodu
Pas motulę būti,
Tik man ilgu ir nuobodu
Lankoj šieną grėbti. (2x2)

– Aš nueisiu į klėtelę
Pas motulę tavo
Ir paklausiu motinėlės,
Ar dukrelė bus mano? (2x2)

– Bernužėli dobilėli,
Ką darai, ką darai,
Dėl ko mano motinėlei
Taip sakai, taip sakai? (2x2)

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

966. An tėvelia dvara

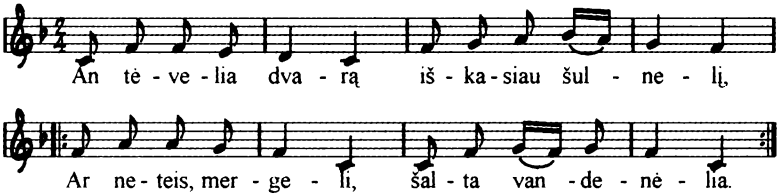

An tėvelia dvara
Iškasiau šulnelį,
Ar neteis mergeli
Šalta vandenėlia. (2x2)

– Ar nepasiilgai
Šalta vandenėlia,
Ar nepasiilgai
Manįs bernužėlia? (2x2)

– Kad tujai ištrokštum
Ugnies, vandenėlia,
Kap aš pasiilgau
Tavįs bernužėlia, (2x2)

Tu vijai pantelius
Iš mana kaselių,
Sėmei gražumėlį
Iš skaistaus veidelia. (2x2)

Tu šėrei žirgelį
Rūtų vainikėliu,
Tu kaustei žirgelį
Aukselia žiedeliu (2x2)

– Netiesa, mergela,
Netikri žodeliai, –
Aš vijau pantelius
Iš baltų linelių, (2x2)

Šėriau sau žirgeli
Grynom avižėlėm,
Ir kaustiau žirgeli
Pliena pasagėlėm. (2x2)

Čižiūnai – Veronika Simonavičiūtė-Jurevičienė, g. 1911 m.

967. Už jūrų marelių

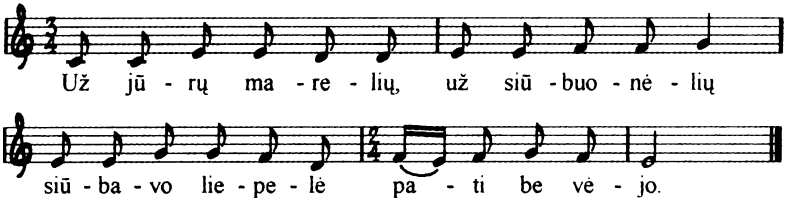

Už jūrų marelių,
Už siūbuonėlių,
Siūbavo liepelė
Pati be vėjo.

Siūbavo liepelė
Pati be vėjo,
Varguolė mergelė
Linus ravėjo,

Varguolė mergelė
Linus ravėjo,
Bagočiaus sūnelis
Keleliu ėjo.

Bagočiaus sūnelis
Keleliu ėjo,
Vargelio mergelę
Pasidabojo,

Vargelio mergelę
Pasidabojo,
Auksinį žiedelį
Jai dovanojo.

Tai barė tėvelis
Ir motinėlė
Už vargo mergelę,
Už našlaitėlę.

Čižiūnai – Veronika Simonavičiūtė – Jurevičienė, g. 1911 m.

968. Saulutė raudona

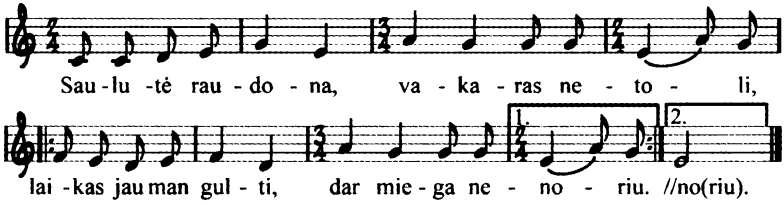

Saulutė raudona,
Vakaras netoli,
Laikas jau man gulti,
Dar miega nenoriu. (2x2)

Ainu in stainelę,
Žirgelia žaboti –
Liūdnas mana žirgas,
Nereiks nei žaboti. (2x2)

Jojau per girelę,
Medžia šakos linka,
O raiba gegutė
Man žinelę neši. (2x2)

Jojau per dvareli –
Dvarelis nešluotas –
Galėjau suprasti,
Kad serga mergelė. (2x2)

Jojau pro darželį,
Rūtelės išskintos –
Mana mergužėlai
Vainikėlis pintas. (2x2)

Ainu in seklyčių,
Daugel žmonių žiūri,
O mana mergelė
Vainikėlij guli. (2x2)

Puoliau aš an kelių
Gale jos kojelių,
– Kelkis, mergužėle,
Suramink širdelę. (2x2)

– Tegul tau ramina
Šautuva kulkelė,
O man – juoda žemė
Ir graba lantelė. (2x2)

Čižiūnai – Veronika Simonavičiūtė-Jurevičienė, g. 1911 m.

969. Gražiai groja smuikeliu

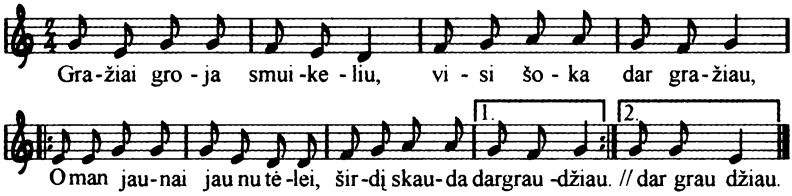

Gražiai groja smuikeliu,
Visi šoka dar gražiau,
O man jaunai jaunutėlei
Širdį skauda dar graudžiau. (2x2)

Pražiūrėjau akeles,
Prarymojau rankeles,
Nėra mylimo bernelio,
Kas žodelį nors užtars. (2x2)

Jei tėvelis mani bars
Ir mamytė jam pritars,
Toli mylimas bernelis,
Kas žodelį nors užtars. (2x2)

Už stalelio sėdėjau,
Pro langelį žiūrėjau,
Apie savo bernužėlį
Nusiminus dūmojau. (2x2)

Kai išjojo į karą
Mani jauną ramino:
– Neverk, neverk, mergužėle,
Aš sugrįšiu iš karo, (2x2)

Jei aš žūsiu an karo,
Aik už kito bernelio,
Tik padėki aukso žiedą
Ant manojo kapelio. (2x2)

– Jei tu žūsi tam kare,
Nebereiks man bernelio
Ir nedėsiu aukso žiedo
An tavojo kapelio. (2x2)

Aš žiedelį nešiosiu
An baltųjų rankelių,
O rūtelių vainikėlį
An geltonų kaselių. (2x2)

Jagėlonys. – Ona Beganskaitė-Sakalauskienė, g. 1925 m.

970. Anksti rytą atsikėlus

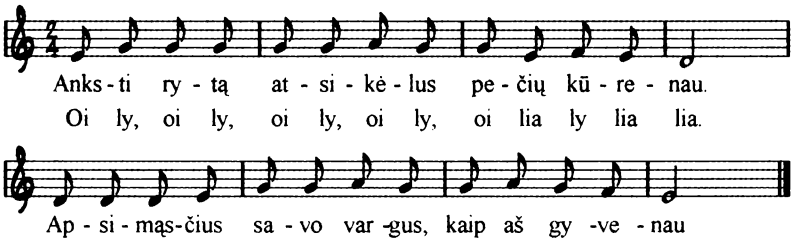

Anksti rytą atsikėlus, pečių kūrenau,
Apsimąsčius savo vargus, kaip aš gyvenau.
Oi ly, oi ly, oi ly, oi ly, oi lia ly lia lia,
Apsimąsčius savo vargus, kaip aš gyvenau.

Iš kamino dūmai rūksta, verčias kamuoliais,
Ten ir mano visos mintys eis kartu su jais.
Oi ly, oi ly, oi ly, oi ly, oi lia ly lia lia,
Ten ir mano visos mintys eis kartu su jais.

Iš kamino vėjas dūmus greitai išblaškys,
O mano jaunos širdelės nieks nenuramys.
Oi ly, oi ly, oi ly, oi ly, oi lia ly lia lia,
O mano jaunos širdelės nieks nenuramys.

Margas genys, margas genys, gegutė margesnė,
Mielas tėvas, motinėlė, bernelis meilesnis.
Oi ly, oi ly, oi ly, oi ly, oi lia ly lia lia,
Mielas tėvas, motinėlė, bernelis meilesnis.

Aš su savo tėvužėliais tik žodelį tarsiu,
O su mylimu berneliu amžinai gyvensiu.
Oi ly, oi ly, oi ly, oi ly, oi lia ly lia lia,
O su mylimu berneliu amžinai gyvensiu.

Jagėlonys. – Ona Beganskaitė-Sakalauskienė, g. 1925 m.

971. Per lygius laukus

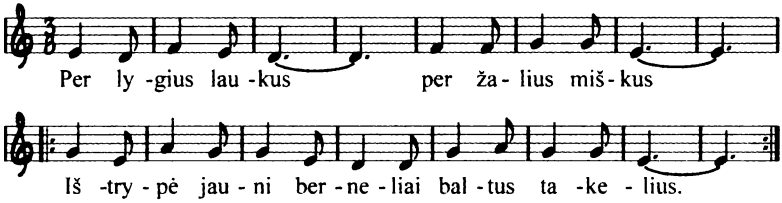

Per lygius laukus,
Per žalius miškus
Ištrypė jauni berneliai
Baltus kelelius. (2x2)

Jaunas bernelis
Ieško mergelės –
Jau ne vienas dukatėlis
Iškrito tenai. (2x2)

Kad ir iškrito,
Ale nedingo,
Jis pas mielą mergužėlę
Plaukė vandeniu. (2x2)

– Mergele mano,
Jaunoji mano,
Sugauk, sugauk dukatėlį,
Plaukiant vandeniu. (2x2)

– Berneli mano,
Jaunasai mano,
Tegul plaukia dukatėlis
Mariom mėlynom. (2x2)

Per lygius laukus,
Per žalius miškus
Ištrypė jauni berneliai
Baltus kelelius. (2x2)

Žebertonys – Henrikas Povilavičius g. 1937 m.

972. Prie upelio

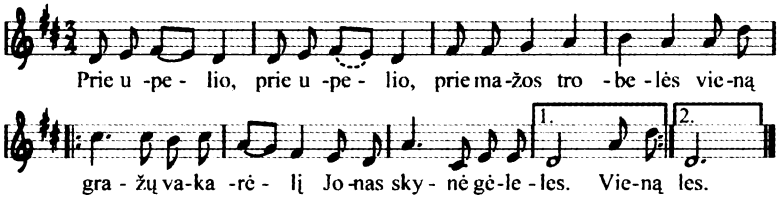

Prie upelio, prie upelio,
Prie mažos trobelės
Vieną gražų vakarėlį
Jonas skynė gėleles. (2x2)

Ir Elena su juo skynė
Ir spaciravojo,
Ir nuvyto tie žiedeliai,
Takelius nuklojo. (2x2)

Gražus, geras vakarėlis
Leidosi ant upės
Ir žvaigždutės jiems mirgėjo
Iki vėlumėlės. (2x2)

Tokį vakarą bažnyčioj
Gražu vinčiavotis,-
Nežadėjo bernužėlis
Eiti šliūbavotis. (2x2)

– Aš dėl tavęs, kavalieriaus,
Juodai nedėvėsiu,
Aš šiandieną tave vieną
Šliūban pasikviesiu. (2x2)

Saulė leidos, kaip lapeliai,
Jo žodeliai mainės,
Vėjeliu linksmu nuskrido
Kavalierius strainas. (2x2)

Jo širdelė – popierinė,
O dūšia nerimsta,
Kai ateina pas mergelę,
Tai širdis sutirpsta. (2x2)

Kai ateina pas mergelę,
Tai saldžiai bučiuoja,
O kai jis tiktai išeina,
Jau kitas myluoja. (2x2)

Kurkliškės – Janė Grigorovičiūtė, g. 1903 m.

973. Anyta marčios baisiai nekentė

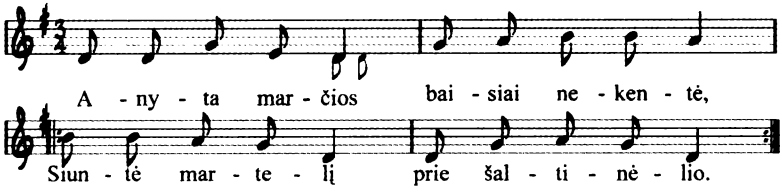

Anyta marčios baisiai nekentė,
Siuntė martelį prie šaltinėlio: (2)

– Aiki, martela, šalto vandenio,
Negrįžk, martela, nuog šaltinėlio. (2)

O ir sugrįžo jauna martelė,
Nepakerėjo jos anytėlė. (2)

Anyta marčios baisiai nekentė,
Siuntė martelį rugelių kirsti:(2)

– Kad tu, marteła, iš ty negrįžtai,
Kad tu, marteła, medeliu virstai. (2)

O ir negrįžo jauna martelė,
Ir sužaliavo balta liepelė. (2)

– Imki sūneli, aštrų kirvelį,
Aik ir pakirski baltų liepelį. (2)

Pirmų kart kirto, kraujas tekėjo,
Antrų kart kirto – ir prašnekėjo: (2)

– Vyreli mano, kų tu padarei,–
Mažų sūnelį apsiracinai. (2)

– Tai nenujautė mano širdelė,
Kų man paliepė sena motulė. (2

Kiek yra an dangaus šviesių žvaigždelių,
Tiek an martelės rūstų žodelių. (2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

974. Alenėla linus rovė

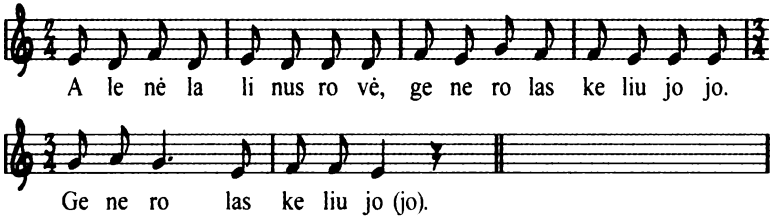

Alenėla linus rovė
Generolas keliu jo(jo). (2)

– Alenėla graži pana,
Ženykimės mes abu(du). (2)

– Generolas, gražus ponas,
Bijau savo tikro bro(lio). (2)

– Alenėla, graži pana,
Aš tau duosiu tokių ro(dų). (2)

Tu nuveiki vyšnių sodan,
Tu ty rasi tokių žo(łį). (2)

Tu ty rasi tokių žołį
Ir išvirki arbatė(łės). (2)

Parjos brolis iš vainełės,
Sveikins tave už ranke(łės). (2)

Tu neduoki jam rankełės,
Tiktai duoki arbatė(łės). (2)

Utarnyki anksti ryti
An kapelių brolį ly(di). (2)

– Man nereikia generolo,
Gaila savo tikro bro(lio). (2)

Visų amžių davatkausiu
Ir už brolį poteriau(siu). (2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

975. Motula, noriu miego

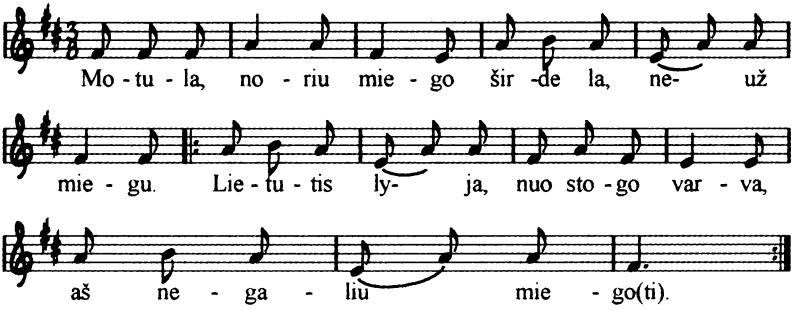

– Motula, noriu miego,
Širdela neužmiegu –
Lietutis lyja, nuo stogo varva,
Aš negaliu miego(ti). (2x2)

Motula noriu miego,
Širdela neužmiegu –
Bitutės dūzgia, medutį neša,
Aš negaliu miego(ti). (2x2)

Motula noriu miego,
Širdela neužmiegu –
Berneliai joja, dainas dainuoja,
Aš negaliu miego(ti). (2x2)

Motula noriu miego,
Širdela neužmiegu –
Šuneliai loja, muzika groja,
Aš negaliu miego(ti). (2x2)

Motula noriu miego,
Širdela neužmiegu.
Eik dukružėla aukštan svirnelin,
Tenai ir išmiego(si). (2x2)

Gilučių etnografinis ansamblis

976. Nedėlios rytelį

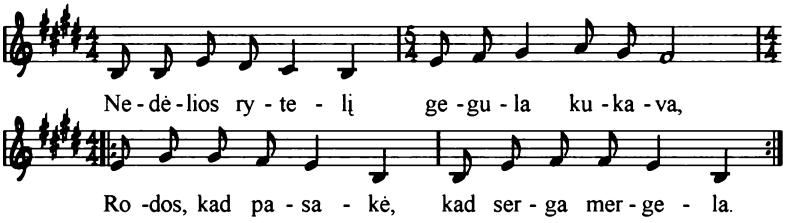

Nedėlios rytelį
Gegula kukava,
Rodos, kad pasakė,
Kad serga mergela. (2x2)

Nuėjau in stojnią
Žirgelio balnoti,
Liūdnas juodbėrėlis –
Nereikėj miegoti. (2x2)

Per girelų jojau,
Medžių šakos lūžo,
O mano širdela
Dar labiau nuliūdo. (2x2)

Prijojau prie dvara, –
Vartai užrakyti,
Nėr mana mergelas,
Nėr kam atrakyti. (2x2)

Išeina uošvela
Rankas laužydama:
– Oi žente, ženteli,
Nėr mana dukrelas. (2x2)

Priėjau prie gonkų,
Gonkas apkaišytas,
Žiūriu in darželi –
Rūtelas nuskintas, (2x2)

Inėjau seklyčian –
Žmonės žvakes turi,
O mana mergela
Auksa grabe guli. (2x2)

Priklaupiau an kelių
Šalia jos grabelia:
– Kelkis, mergužėla,
Nuramink širdelų. (2x2)

– Nuramins tau širdį
Auksinis kardelis,
O man juoda žemė
Ir šalti kapeliai. (2x2)

Gilučių etnografinis ansamblis

977. Dėkui motulai

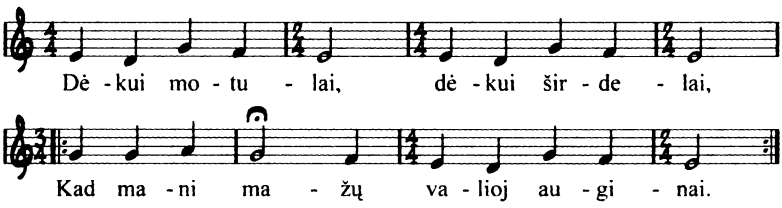

Dėkui motulai,
Dėkui širdelai,
Kad manį mažų
Valioj auginai, (2x2)

Valioj auginai,
Ilgai migdinai,
Lig pusrytėlių
Nepribudinai. (2x2)

Tiktai nedėkui
Senai motulai,
Kad mani jaunų
Toli nudavei. (2x2)

Už aukštų kalnų,
Už žalių girių,
Už nemunėlių,
Už dunojėlių. (2x2)

Pabuvau metus,
Pabuvau antrus,
– Laiski, berneli,
Pas motinėlį. (2x2)

– Mergela mano,
Jaunoji mano,
Kaip tu nuveisi
Pas motinėlį? (2x2)

– Per žalių girių
Geguli skrisiu,
Per aukštus kalnus
Žiedu ribosiu, (2x2)

Per aukštus kalnus
Žiedu ribosiu,
Per nemunėlius
Žuveli plauksiu, (2x2)

Per nemunėlius
Žuveli plauksiu,
Pas motinėlį
Viešnela būsiu. (2x2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

978. Pasigyrė bernužėlis

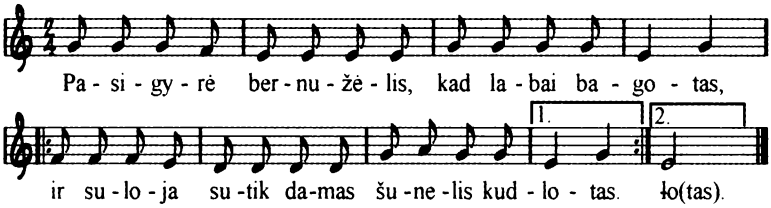

Pasigyrė bernužėlis,
Kad labai bagotas
Ir suloja sutikdamas
Šunelis kudlotas. (2x2)

Parsivežė mergužėlį
In sava dvarelį,
Ir pavirta viena diena
Devyni meteliai. (2x2)

Kap intėja in klėtelą,
O ty nieka nėra –
Nei puodelia, nei šaukštelia,
Nei jokia daiktelia. (2x2)

Oi kinkyki, bernužėli,
Žirgų juodbėrėlį,
Aš važiuosiu in tėvulį
Dalałės ieškoti. (2x2)

Kap važiavau per laukelį,
Nieka neregėjau,
Invažiavau in dvarelį,
Raudoti pradėjau. (2x2)

Invažiavau in dvarelį,
Šunelis suloja,
Išeidamas tėvužėlis,
Rankelėm suploja: (2x2)

– Oi dukrela, oi vaikeli,
Kur tu važinėji?
– Atvažiavau pas tėvulį
Dalałės ieškoti, (2x2)

Atvažiavau pas tėvulį
Dalałės ieškoti,
O pas mielų motinėlį
Darbelių išmokti. (2x2)

– Pirma sakei, dukružėla,
Kad gražus bernelis,
Dabar sakai, vaikelėli,
Kad didis vargelis, (2x2)

Pirma sakei, dukružėla,
Aisiu per nevalių,
Dabar sakai, vaikelėli,
Kam man davėt valių? (2x2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

979. Skrenda vanagas

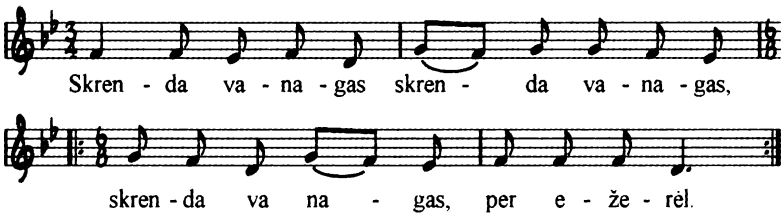

Skrenda vanagas,
Skrenda vanagas,
Skrenda vanagas per ežerėl'. (2)

Tam ežerėlij,
Tam ežerėlij,
Tam ežerėlij supas laivel'. (2)

Tame laivelij,
Tame laivelij,
Tame laivelij sėdi mergel'. (2)

Sėdi mergelė,
Sėdi mergelė,
Sėdi mergelė, galvu šukuoj'. (2)

Galvu šukuoja,
Galvu šukuoja,
Galvu šukuoja, žodžiais rokuoj'. (2)

Nėr man tėvelia,
Nėr man tėvelia,
Nėr man tėvelia dalalai skirt', (2)

Nėr man močiutės,
Nėr man močiutės,
Nėr man močiutės kraiteliui kraut', (2)

Nėr man brolalių,
Nėr man brolalių,
Nėr man brolalių lauku lydėt', (2)

Nėr man sesutės,
Nėr man sesutės,
Nėr man sesutės vainikui pint', (2)

Saulė močiutė,
Saulė močiutė,
Saulė močiutė kraitelį krov', (2)

Mėnuo tėvelis,
Mėnuo tėvelis,
Mėnuo tėvelis dalalą skyr', (2)

Žvaigždės sesutės,
Žvaigždės sesutės,
Žvaigždės sesutės vainiką pyn', (2)

Sietins brolalis,
Sietins brolalis,
Sietins brolalis lauku lydėj'. (2)

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

980. Oi du du du du

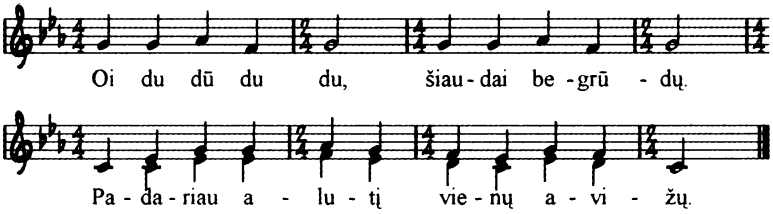

Oi du du du du,
Šiaudai be grūdų, –
Padariau alutį
Vienų avižų.

Mano alutis
Gražus geltonas,
Išgėrė mergela
Skaiti raudona.

Ne tiek ji gėrė,
Kiek gailiai verkė,
An baltų rankelių
Pasiremdama.

An baltų rankelių
Pasiremdama,
Tėvų, motinėlų
Prisimindama:

– Oi, eisiu eisiu,
Aš čia nebūsiu,
Čia juoda duonela
Ir tos neduoda,

Pas mano tėvelį
Balta duonela,
Valgiau kas rytelį
Ir vakarėlį.

Gilučių etnografinis ansamblis

981. Oi du du du du

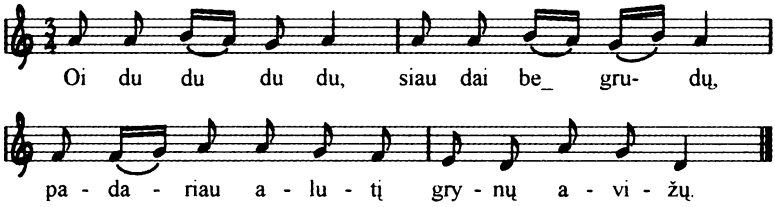

Oi du, du, du, du, šiaudai be grūdų,
Padariau alutį grynų avižų.

Mana alutis gražus geltonas.
Išgirsta mergelė skaisti raudona.

Ja, ja, ja, ja, jai, dievuli mana,
Išėja mergeli uogelių rinkti.

Ne tiek ji rinka, kiek gailiai verkė
An juodos žemelės ji parpuldama.

– Žeme žemele, žeme juodoji,
Paėmei motulę, paimk ir mane.

Dar tau ne laikas žemelėj būti,
Laikas tau jaunai čionai gyventi.

Čižiūnai – Veronika Simonavičiūtė-Jurevičienė, g. 1911 m..

982. Tai verkiau

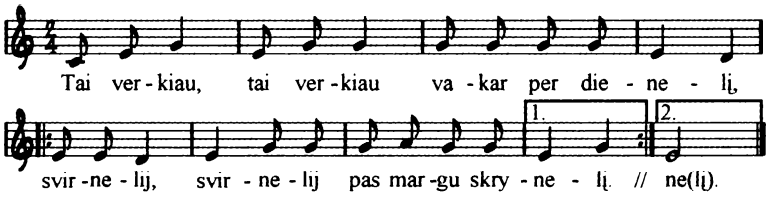

Tai verkiau, tai verkiau
Vakar per dienelį,
Svirnelij, svirnelij,
Pas margų skrynelį. (2x2)

– Tik neverk, neraudok,
Tu mana mergela,
Aš tavi paimsiu
Kitų rudenėlį. (2x2)

– Atstok, nemeluok,
Tu šelmas berneli,
Nebuva ir nebus
Tokia rudenėlia. (2x2)

Didis vargas vargas,
Sunkus vargužėlis,
Dar didesnis vargas
Vargo našlaitėlės. (2x2)

Ant krantelio žydi
Baltosios ievužės,
O aš nesulaukiu
Laimingos dienužės. (2x2)

Kas pavasarėlis,
Paukšteliai sugrįžta,
O aš be mamužės
Visą amžių vystu. (2x2)

Šnera nendružėlės,
Vėjo sukedentos,
Skamba su paukšteliais
Žalias upės krantas, (2x2)

Vai tik aš neturiu,
Kas žodelį tartų,
Vai tik man duonelė
Pamotėlės karti (2x2)

Neturiu motulės –
Ji aukštam kalnelij,
Tik girdžiu pamotės
Rūstųjį žodelį. (2x2)

Neturiu tėvelio,
Kaip dukrelės kitos, –
Karčiamėlėj sėdi,
Tartum išvarytas. (2x2)

Peiliais pjausto širdį
Pamotės žodeliai,
O jau kalavijais –
Girtojo tėvelio. (2x2)

Mielas tėvužėlis,
Kai pareina girtas,
Kaitriąją ugnelę
Rodos, jau pakirtęs, (2x2)

Rankos tartum replės
Drasko visą kūną,
Širdis – kieto plieno,
Žodžiai kaip perkūno. (2x2)

Vai aukščiausias mano,
Vai brangus dievuli,
Eisiu pas motulę,
Kur kalnelij guli. (2x2)

Raibaja gegule
Medelij kukuosiu,
Per dienas našlaitės
Vargelius rokuosiu. (2x2)

Čižiūnai – Veronika Simonavičiūtė-Jurevičienė, g. 1911 m.

983. Oi prapuolė man dalalė

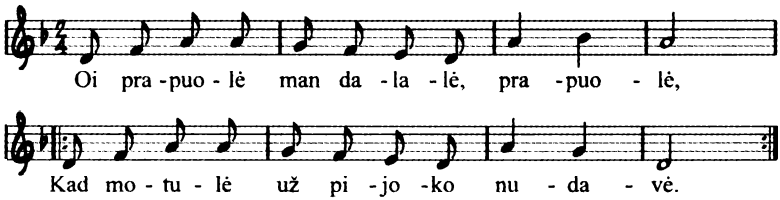

Oi prapuolė man dalałė,
Prapuolė,
Kad motułė už pijoko
Nudavė. (2x2)

– Pijokėli, laidokėli,
Nemuški manį,
Stovi lova kamaroje
Vien dėl tavį, (2x2)

Stovi lova kamaroje,
Aiki ir gulki,
Ir aš jauna per langelį
Pažiūrėsiu. (2x2)

Ar neteina ma motułė
Viešu keleliu,
Ar neteina ma širdełė
Vieškelėliu. (2x2)

Žiūriu aina ma motułė
Keliu, verkdama,
Pijokėlį laidokėlį
Labai bardama. (2x2)

– Oi, motula, oi, širdela,
Pamažu aiki,
Gul pijokas kamaroje,
Nepribudinki. (2x2)

-Oi dukrela, oi širdela,
Pamažu neisiu,
Pabudysiu ir pabarsiu,
Da pamokysiu. (2x2)

Oi motula, oi širdela,
Ne laikas mokyt,
Reikė manį už pijoko
Neišvaryt. (2x2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

984. Motinyte meilioji

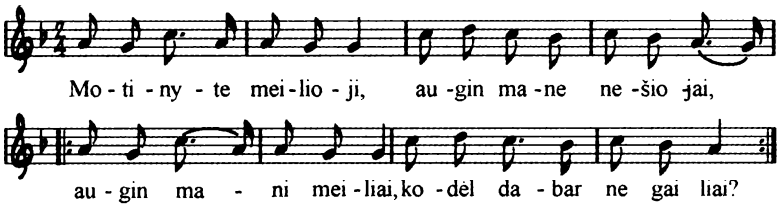

Motinyte, meilioji,
Augin mani, nešiojai
Auginai mani meiliai,
Kodėl dabar negailiai? (2x2)

Davei mane, motula,
Už to šalmos bernelio.
Jis pragėrė namelius
Ir nuog lauka rugelius,
Ir nuog mana baltų rankų
Sidabrinius žiedelius.

– Motinyte, kur guli?
– Aukštam kalni, smėlalij.
– Kad pavirsčiau gegula
Ir aš tenai muskrisčiau,
Lėkčiau, šaukčiau motulės,
Girios balsu gegulės.

Kelkis, mana motula,
Ramink mana širdelą,
Jau rūtelės baigia džiūt,
Man vargelij reiks pražūt. (2x2)

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

985. Kol pas močiutę

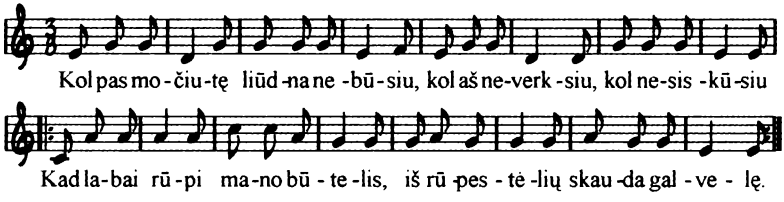

Kol pas močiutę liūdna nebūsiu,
Kol aš neverksiu, kol nesiskųsiu,
Kad labai rūpi mano būtelis,
Iš rūpestėlių skauda galvelę. (2x2)

Gerai man buva jaunai budėti,
Čia pas močiutę augt ir klestėti,
Jokių vargelių nepažinojau,
Tiktai darželij rūtas dabojau. (2x2)

Kaip ta liepelė, kaip ta žalioji,
Jauna palaužta gailiai vaitoju,
Kaip ta uogelė, meiliai sodyta,
Rudenio vėjų žiauriai nuskinta. (2x2)

Dar aš nespėjau nei pražydėti,
O jau jaunystę reiks palydėti.
Dar mano žiedas dar nesukrautas,
O jau nuskintas, o jau išrautas. (2x2)

Nors vieną kartą, nors paskutinį,
Priglausk, močiute, nors prie krūtinės,
Nors vieną kartą, nors paskutinį,
Priglausk, močiute, nors prie krūtinės. (2x2)

Jagėlonys. – Ona Beganskaitė-Sakalauskienė, g. 1925 m.

986. Motulė mirė

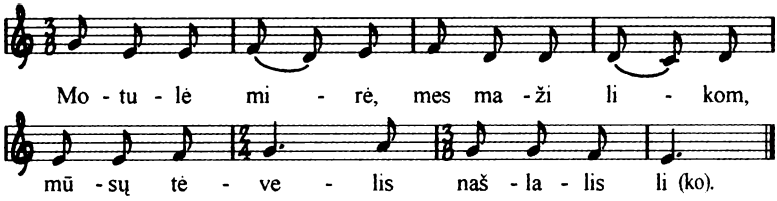

Motulė mirė, mes maži likom,
Mūsų tėvelis našlalis li(ko).

Mūsų tėvelis, našlys būdamas,
Sunkiam vargely mus augyda(mas).

Gieda gaideliai vidur naktelės,
Verkia našlaičiai be motinė(lės).

Aisim, gaidelius mes nuvaikysim,
O našlaitėlius mes numaldy(sim).

Grublėta žemė plyšta, sudžiūva,
O našlaitėliai visiems užkliū(va).

– O kas ten dygsta žalioj girelėj,
O kas ten verkia be motinė(lės)?

– Papartis dygsta žalioj girelėj,
Našlaičiai verkia kožnoj viete(lėj).

Elektrėnai – Liudvika Kaukėnaitė-Viatkinienė, g. 1920 m., kilusi iš Melagėnų Ignalinos raj.

987. O kai aš augau

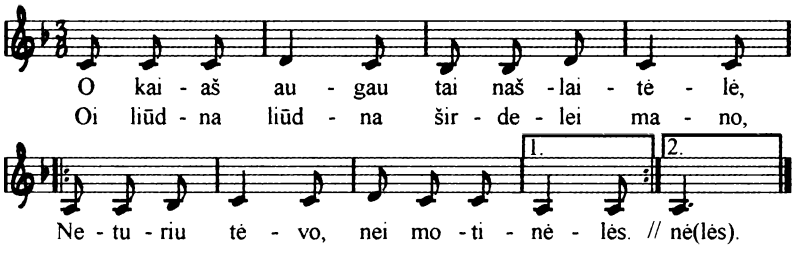

O kai aš augau, tai našlaitėlė,
Neturiu tėvo, nei motinėlės,
Oi liūdna, liūdna širdelė mano,
Neturiu tėvo, nei motinė(lės).

Neturiu tėvo, nei motinėlės,
Užtat papratus vargelį vargti,
Oi liūdna, liūdna širdelė mano,
Užtat papratus vargelį varg(ti).

Vargau vargelį, gavau bernelį
Šalmą, laidoką ir pijokėlį,
Oi liūdna, liūdna širdelė mano,
Šialmą, laidoką ir pijokė(lį).

Jis mane barė, iš namų varė -
– Eiki, mergele, pas motinėlę,
Oi liūdna, liūdna širdelė mano,
Eiki, mergele, pas motinė(lę).

– Kad aš turėčiau sava močiutę
Žinok, berneli, aš čia nebūčiau.
Oi liūdna, liūdna širdelė mano,
Žinok, berneli, aš čia nebū(čiau).

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

988. Palydėk mane, vėjeli

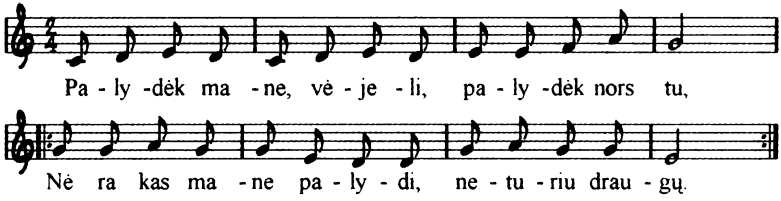

Palydėk mane, vėjeli,
Palydėk nors tu,
Nėra kas mane palydi,
Neturiu draugų. (2x2)

Jau mane draugai apleido,
Nieks nenor mylėt,
Našlaitėlio verksmo aido
Nieks nenor girdėt. (2x2)

Kad galėčiau aš pavirsti
Raibu paukšteliu,
Tai nulėkčiau aplankyti
Savo tėvelių. (2x2)

Tai nulėkčiau aplankyti
Savo tėvelių,
Paraudočiau prie kapelių
Meiliu žodeliu. (2x2)

Vievis. – Eleonora Zenevičiūtė-Nauckūnienė, g. 1921 m., kilusi iš Žydeikiškių.

989. Išvažiavo tėvelis

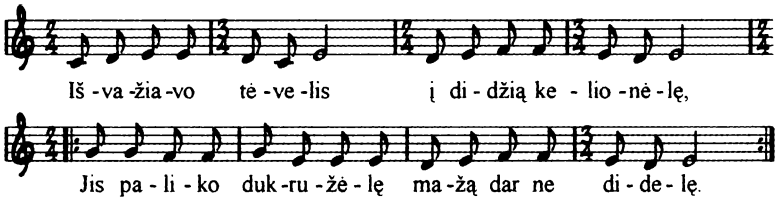

Išvažiavo tėvelis
Į didžią kelionėlę,
Jis paliko dukružėlę
Mažą dar nedidelę. (2x2)

Parvažiavo tėvelis
Iš didžios kelionėlės
Ir sutiko dukružėlę,
Vieškelėliu einančią. (2x2)

– Oi, kur eini, dukrele,
Dukrele siratėle,
– Oi, aš einu in kalnelį,
Motinėlės kapelį. (2x2)

Kai prieisiu kalnelį,
Motinėlės kapelį:
– Kelkis, kelkis, motinėle,
Man didelis vargelis. (2x2)

– Nesikelsiu, dukrela,
Nesikelsiu, vaikeli,
Jau tu turi pamotėlę,
Kai tikrą motinėlę (2x2)

– Motinėle, negera,
Motinėle, negera,
Kai ji velka marškinėlius,
Laužo baltas rankelas. (2x2)

Motinėle, negera,
Motinėle, negera,
Kai šukuoja man galvelę,
Peša gelsvus plaukelius. (2x2)

Vievis. – Eleonora Zenevičiūtė-Nauckūnienė, g. 1921 m., kilusi iš Žydeikiškių.

990. Sakyk, sesula

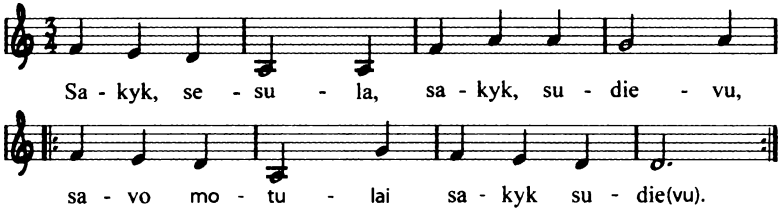

Sakyk, sesula, sakyk sudievu
Savo motulai sakyk sudie(vu).

– Prieikie, motula, prieg manį jaunos,
Tai aš palanksiu žemai galve(łį),

Tai aš palanksiu žemai galvełį,
Padėkavosiu aš motinė(lai),

Padėkavosiu aš motinėlai,
Kad ji sukrovė didį kraite(lį).

Sakyk, sesula, sakyk sudievu,
Savo tėveliui sakyk sudie(vu).

– Prieikie, tėvuli, prieg manį jaunos,
Tai aš palanksiu žemai galve(łį),

Tai aš palanksiu žemai galvełį,
Padėkavosiu savo tėvu(liui),

Padėkavosiu savo tėvuliui,
Kad jis priskaitė didžių šimte(lių).

Sakyk, sesula, sakyk sudie(vu).
Savo sesulai sakyk sudievu.

– Prieikie, sesula, prieg manį jaunos,
Tai aš palanksiu žemai galve(łį),

Tai aš palanksiu žemai galvełį,
Padėkavosiu savo sesu(lai),

Padėkavosiu savo sesulai,
Kad ji nupynė man vainikė(lį).

Sakyk, sesula, sakyk sudievu,
Savo brolaliui sakyk sudie(vu).

– Prieikie, brolali, prieg manį jaunos,
Tai aš palanksiu žemai galve(łį),

Tai aš palanksiu žemai galvełį,
Padėkavosiu savo brola(liui),

Padėkavosiu savo brolaliui,
Kad jis sukinkė šyvus žirge(lius).

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mištūnų.

991. Gana, mergele

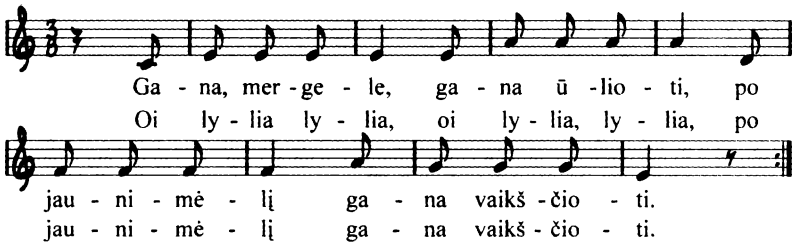

Gana, mergele, gana ulioti,
Po jaunimėlį gana vaikščioti,
Oi lylia lylia, oi lylia lylia,
Po jaunimėlį gana vaikščioti.

Rasi anytą – ne motinėlę,
O šešurėlį – ne tėvužėlį,
Oi lylia lylia, oi lylia lylia,
O šešurėlį – ne tėvužėlį.

Tu atvaikščiojai, atuliavojai,
Sau bernužėlį prisiviliojai,
Oi lylia lylia, oi lylia lylia,
Sau bernužėlį prisiviliojai.

Rasi anytą kaip raganėlę,
O šešurėlį kaip perkūnėlį,
Oi lylia lylia, oi lylia lylia,
O šešurėlį kaip perkūnėlį.

Jauna būdama plaukus raitojai,
Vyra sulaukus gailiai raudojai,
Oi lylia lylia, oi lylia lylia,
Vyra sulaukus gailiai raudojai.

Tu neturėsi šventų dienelių,
Tiktai turėsi pulką vaikelių,
Oi lylia lylia, oi lylia lylia,
Tiktai turėsi pulką vaikelių.

Vindžiuliai. – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

992. Sėjau rūtelių

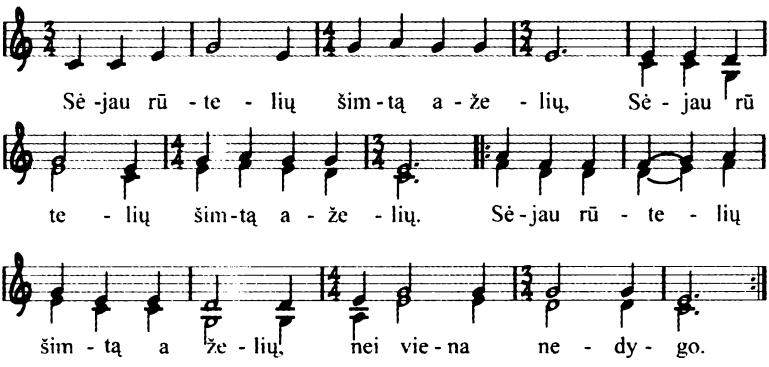

Sėjau rūtelių šimtą aželių,
Sėjau rūtelių šimtą aželių,
Sėjau rūtelių šimtą aželių,
Nei viena nedygo. (2x2)

O tik išdygo, tik išbujojo,
O tik išdygo, tik išbujojo,
O tik išdygo, tik išbujojo
Žalioji liepela. (2x2)

O ir atlėkė raiba gegula,
O ir atlėkė raiba gegula,
O ir atlėkė raiba gegula
An žalios liepelas. (2x2)

Kukavo rytą ir vakarėlį,
Kukavo rytą ir vakarėlį,
Kukavo rytą ir vakarėlį,
Niekas negirdėjo. (2x2)

O tik išgirdo sena motula,
O tik išgirdo sena motula,
O tik išgirdo sena motula
Po sodą vaikščiojant. (2x2)

Gilučių etnografinis ansamblis

993. Kakariekū gaideliai

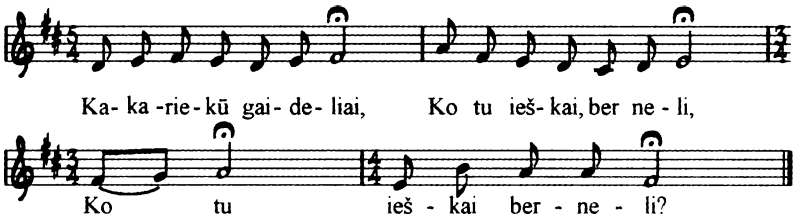

Kakariekū gaideliai,
– Ko tu ieškai, berneli (2)

– Ieškau bėro žirgelio,
An žirgelio balnelio. (2)

– Tavo bėras žirgelis
Mano tėvo stainelėj. (2)

– Pasakyki, mergela,
Kokią škadą padarė?(2)

– Išmindžiojo rūtelas
Ir išlaužė lelijas. (2)

– Nenuliūski, berneli,
Bet už škadą reiks mokėt. (2)

– Pasakyki, mergela,
Kiek kainuoja rūtela? (2)

Už rūtelį du šimtai,
Už lelijų šimtelis. (2)

Gilučių etnografinis ansamblis

994. Šį rudenėlį

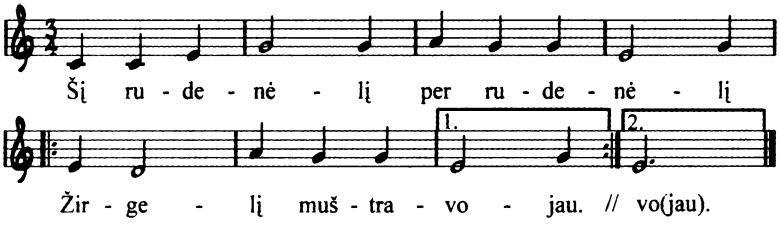

Šį rudenėlį per rudenėlį
Žirgelį muštravo(jau). (2)

Išmuštravojau bėrų žirgelį
Pas mergelų joda(mas). (2)

Oi bodės bodės manį broleliai
Šį mielų rudenė(lį).(2)

Įsibodėsi manį, broleli,
Už vienų vakarė(lį). (2)

Net nepasėsi kviečių bačkelas,
Kur mano žalios rū(tos). (2)

Nepakabinsi nei kamanėlių,
Kur mano vainikė(lis). (2)

Nepastatysi bėrų žirgelių,
Kur mano kraičio skryn(ios). (2)

Gilučių etnografinis ansamblis

995. Da gaideliai negiedoja

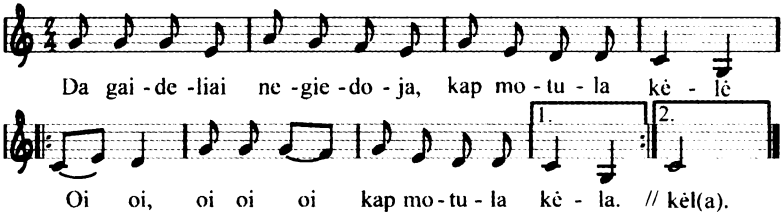

Da gaideliai negiedoja,
Kai motula kėla,
Oi oi oi oi oi,
Kai motula kė(la). (2x2)

Atsikėlus anksti rytą
Dukrelas nerada,
Oi oi oi oi oi,
Dukrelas nera(da). (2x2)

Siuntė paslų ir paslalį
Pažiūrėt, ką veikia,
Oi oi oi oi oi,
Pažiūrėt, ką vei(kia). (2x2)

Skina pina vainikėlį,
An galvelas deda,
Oi oi oi oi oi,
An galvelas de(da). (2x2)

Beskindama, bepindama
Su vainiku kalba,
Oi oi oi oi oi,
Su vainiku kal(ba): (2x2)

– Vainikėli žalių rūtų,
Kur mes abu eisim?
Oi oi oi oi oi,
Kur mes abu ei(sim)? (2x2)

Jei tu žalias an galvelės,
Tai aš už bernelia,
Oi oi opi oi oi,
Tai aš už berne(lia), (2x2)

Jei tu žalias in purvelį,
Tai aš už našlalia,
Oi oi oi oi oi,
Tai aš už našla(lia). (2x2)

Gilučių etnografinis ansamblis

996. Gali lauka ežerėlis

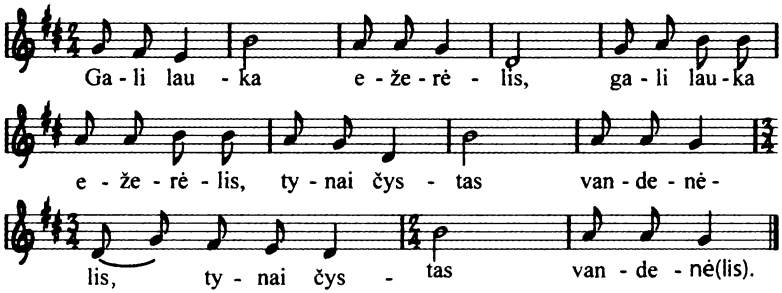

Gali lauka ežerėlis,
Gali lauka ežerėlis,
Tynai čystas vandenė(lis). (2)

Ty bernelis žirgų girdė,
Ty bernelis žirgų girdė,
O mergelė burnų prau(sė). (2)

– Oi mergela lelijėla,
Oi mergela lelijėla,
Oi ar eisi tu už ma(nį)? (2)

– Oi berneli bernužėli,
Oi berneli bernužėli,
Mažas mano pasogė(lis). (2)

-Pasogėlis tai man niekas,
Pasogėlis tai man niekas,
O mergelė – visas vie(kas). (2)

Pasogėlį prauliosiu,
Pasogėlį prauliosiu,
O mergelį šienavo(siu). (2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

997. Rūtyte žalioji

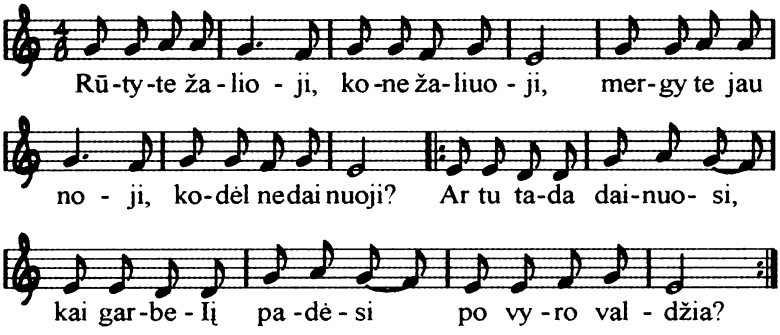

Rūtyte žalioji, ko nežaliuoji,
Mergyte jaunoji, ko nedainuo(ji)?
Ar tu tada dainuosi, kai garbełį padėsi
Po vyro valdžia? (2x2)

Nesėdėk, mergela, už balto stalelio,
Nuveiki, mergela, rūtelių darže(lin) –
Jau rūtełė nuvyta, lelijėłė nukrita
Tava darželin. (2x2)

Sudiev darželiui, juodai žemelai,
Sudiev rūtełai ir lelijė(łai),
Sudiev visam žodynėliui ir baltiesiem dobiłėliam –
Jau nelankysiu. (2x2)

Sudiev tėveliui ir motinėlai,
Sudiev broleliui ir seserė(lai),
Sudiev visai giminėlai, tovariškom, bernužėliam –
Jau nepulkuosiu. (2x2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

998. Pasėjau rūtelą

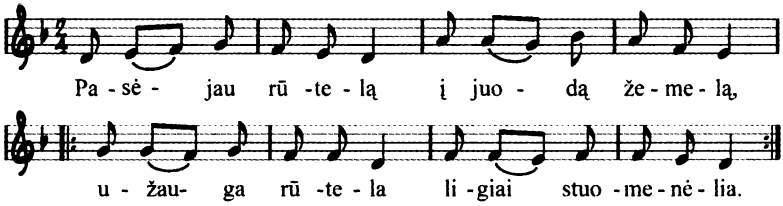

Pasėjau rūtelą
In juodą žemelą,
Užauga rūtela
Ligiai stuomenėlia. (2x2)

Palaužta rūtela,
Ilgai nežaliuosi,
Išėjus, mergela,
Neilgai dainuosi. (2x2)

Dainuoti norėsi
Ir verkti pradėsi,
Rūtelių neskinsi,
Jaunimėlin neisi. (2x2)

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

999. Vai bodės, bodės

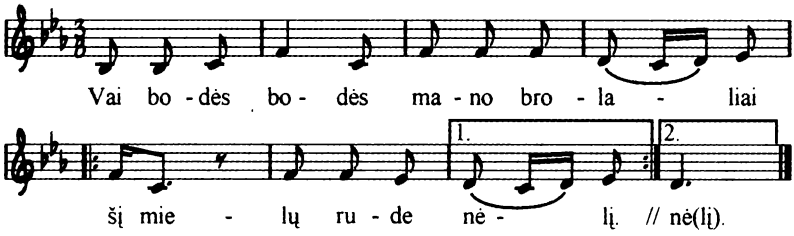

Vai bodės, bodės manį brolaliai
Šį mielų rudenė(lį). (2)

Išsibodysi manį, brolali,
Už dveij, trij nedėlė(lių). (2)

Tu nepasėsi rugių, kvietelių
Vietoj žalių rūte(lių), (2)

Nepastatysi bėrų žirgelių,
Vietoj margų skryne(lių). (2)

Vai, aisiu, aisiu, aš čia nebūsiu, –
Čia ne mano name(liai). (2)

Čia juoda duona ir tos neduoda,
Anyta mani lau(kia). (2)

Parves martelę, baltą gulbelę,
Verpėjų, audėjė(lį). (2)

Tai plonai verpia, tai tankiai audžia,
Rugelius žemai pjau(na). (2)

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

1000. Tu rūtela

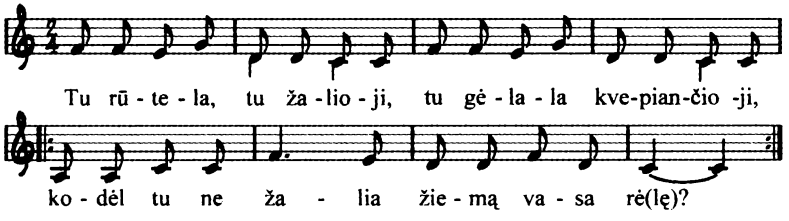

– Tu rūtela, tu žalioji,
Tu gėlala kvepiančioji,
Kodėl tu ne žalia
Žiemą vasarė(lę)? (2x2)

– Kaip man būti žaliai,
Kaip man būti kvepiančiai –
Sesulė nesėjo,
Ty, kur aš norė(jau). (2x2)

– Tu mergela, tu jaunoji,
Tu rožela raudonoji,
Kodėl tu nelinksma
Šendei vakarė(lį)? (2x2)

– Kaip man būti linksmai,
Kaip man būti linksmesnei,
Motulė nedavė
Už katro norė(jau). (2x2)

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

1001. Vežė mani iš namų

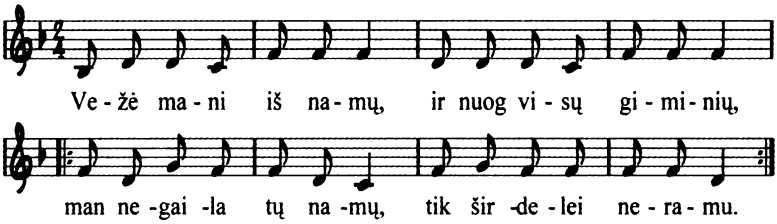

Vežė mani iš namų,
Ir nuog visų giminių,
Man negaila tų namų,
Tik širdelai neramu. (2x2)

Vežė mani per girias,
Per tas žalias girelas,
Sukukavu gegutės
Vis ant mano galvelės. (2x2)

Vežė mani per dvarą,
Per anytos dvarelį,
Ir išėja mošelės,
Visos loja kap kalės. (2x2)

Kad negraži martelė,
Nepatogūs veideliai,
Suvytis vainikėlis,
Surūdijęs žiedelis. (2x2)

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

1002. Oi žirgeli, juodberėli

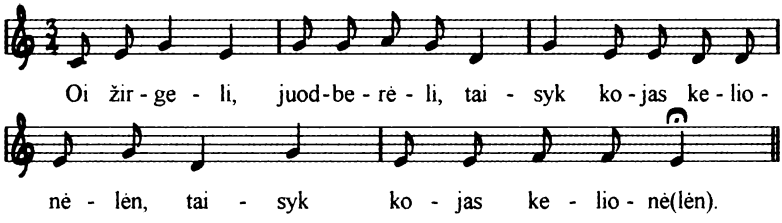

– Oi, žirgeli juodberėli,
Taisyk kojas kelionė(lėn), (2)

Taisyk kojas kelionėlėn –
Reiks tau bėgti vieškelė(liu), (2)

Reiks tau bėgti vieškelėliu,
Reiks tau nešti dovanė(lių). (2)

Reiks tau nešti dovanėlių –
Žalias rūtų vainikė(lis). (2)

Kai pribėgsi uošvės dvarą,
Sustok, žirge, prie gonke(lių). (2)

Sustok, žirge, prie gonkelių,
Sumušk kojom in žeme(lį). (2)

Sumušk kojelėm žemelį,
Skaityk akelėm žvaigžde(las), (2)

Skaityk akelėm žvaigždelas,
Karpyk auselėm rūte(las). (2)

Vievis. – Eleonora Zenevičiūtė-Nauckūnienė, g. 1921 m., kilusi iš Žydeikiškių.

1003. Atvažiava bernužėlis

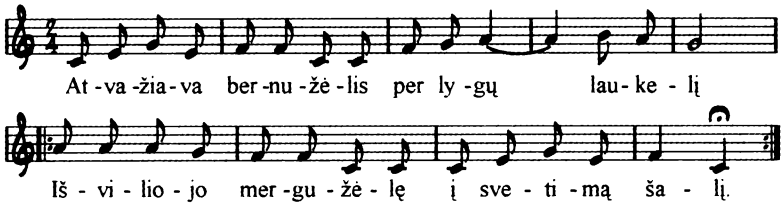

Atvažiava bernužėlis
Per lygų laukelį,
Išviliojo mergužėlę
Į svetimą šalį. (2x2)

Žalio vyno buteliuką
An stalelio statė,
Jauna mūsų mergužėlė
Vargelio nematė. (2x2)

Padėkoki tėvužėliui
Paskutinį kartą,
Pulk po kojom motinėlei,
Nes jai yra verta. (2x2)

Padėkoki brolužėliam,
Kad darželį tvėrė
Ir visom savo gėlelėm,
Kad gražiai žydėjo. (2x2)

Kai važiuosi į tą šalį,
Nuliūs tau širdelė.
Tekės upėm ašarėlės
Ir nešvies saulelė. (2x2)

Nevažiuoki, mergužėle,
Per stiklinį tiltą –
Ty dėl tavi, lelijėla,
Ašarų pripilta. (2x2)

Jeigu pajėmei mergužėlę,
Mokėk šienavoti,
Nebudink ankstam rytelij,
Duok išsimiegoti. (2x2)

Kad ji neitų per kalnelį
Sudėjus rankelių
Ir nešauktų motinėlės
Graudingu balseliu. (2x2)

Vindžiuliai. – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

1004. Sakė, šitas brolalis

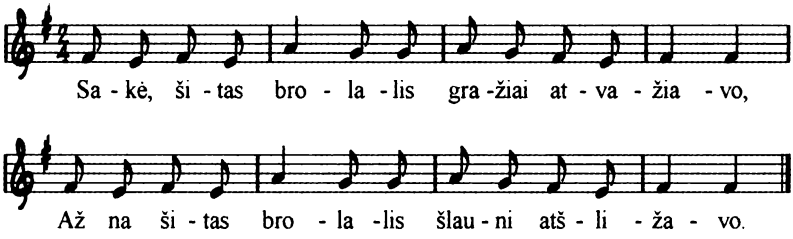

Sakė, šitas brolalis
Gražiai atvažiavo,
Ažna šitas brolalis
Šlauni atšliževo. (2x2)

Sakė, šito brolalio
Tai gražus žirgelis,
Ažna, šito brolalio –
Peliūnų šunelis. (2x2)

Sakė, šitas brolalis,
Kad labai bagotas,
Ažna, šitas brolalis
Tiktai yr kuprotas. (2x2)

*Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mi*štūnų.

1005. Parvežė marteli

(raudos parodija, atliekama užsėdus stalą)

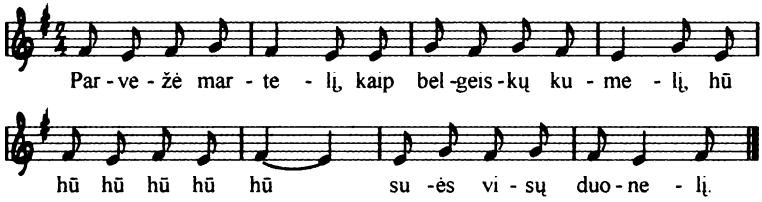

Parvežė marteli,
Kap belgeiskų kumeli,
Hū hū hū hū hū,
Suės visų duoneli.

Dykai žmonės sakė -
Kur aš pasidėsiu,
Hū hū hū hū hū,
Kap neištekėsiu.

Žmonėm an piktuma
O ir ištekėjau,
Hū hū hū hū hū,
Ir dviese gulėsiu.

Sakė – tuoj ves kamaron,
Duos man pagaliu skūron,
Hū hū hū hū hū,
Pagaliu rūron...

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mištūnų.

1006. Daug panų mani myli

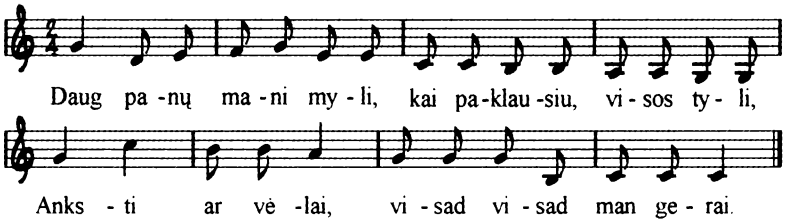

Daug panų mani myli
Kai paklausiu, visos tyli,
Anksti ar vėlai,
Visad visad man gerai.

Viena kviečia ir kalbina,
Antra meiliai apkabina,
Trečia – pažiūrės,
Ketvirtoji – pamirksės.

Viena mezga pirštinaitę,
Antra siuva kepuraitę,
Trečia – prie širdies,
Ketvirtoji – prie šalies.

Daug panų mani myli,
Kai paklausiu, visos tyli,
Anksti ar vėlai,
Visad visad man gerai.

Kietaviškės. – Juozas Kananavičius, g. 1912 m.

1007. Suplyšo švarkas

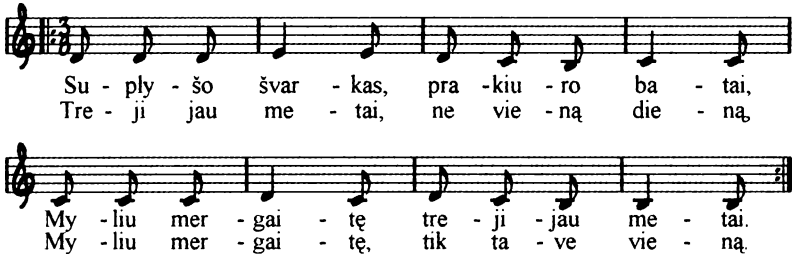

Suplyšo švarkas, prakiuro batai,
Myliu mergaitę treji jau metai,
Treji jau metai ne vieną dieną,
Myliu, mergaite, tik tave vieną.

Aš tau nupirksiu naujus batus,
Kai juos nuplėši, gausi naujus.
Pasiūsiu švarką grynų linų,
Nešiot galėsi šimtą dienų.

Nereik man švarko, nei batų tavo,
Kad ir nuplėšiu, nešiosiu savo.
Kitą aš myliu, ar nežinai,
Širdį aukoju jam amžinai.

Elektrėnai – Roma Rudvalytė – Liepinienė, g. 1934 m., kilusi iš Kauno.

1008. Mūsų kaimi naujiena

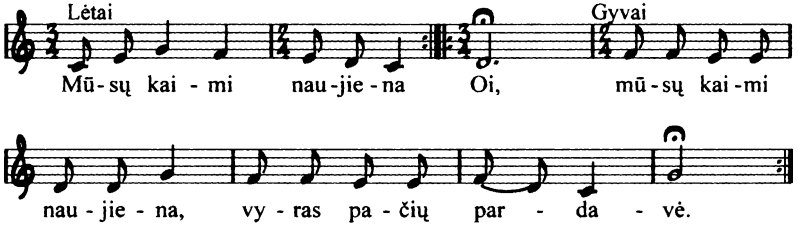

Mūsų kaimi naujiena,
Mūsų kaimi naujiena,
Oi, mūsų kaimi naujiena,
Vyras pačių pardavė. (2x2)

Vyras pačių pardavė,
Vyras pačių pardavė,
Oi, vyras pačių pardavė,
Šimtą rublių paėmė. (2x2)

Šimtą rublių paėmė,
Šimtą rublių paėmė,
Oi, šimtą rublių paėmė,
Nuvažiava ženytis. (2x2)

Nuvažiava ženytis,
Nuvažiava ženytis,
Oi, nuvažiava ženytis
An vilenskos gronyčios. (2x2)

An vilenskos gronyčios,
An vilenskos gronyčios,
Oi, an vilenskos gronyčios,
An Peliūnų ūlyčios. (2x2)

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mištūnų.

1009. Anam šone kamarnyka

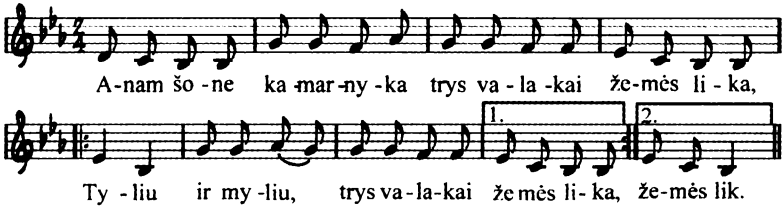

Anam šone kamarnyka
Trys valakai žemės lika,
Tyliu ir myliu,
Trys valakai žemės li(ka). (2x2)

Grikius sėja – nederėja,
Seni bernai supełėja,
Tyliu ir myliu,
Seni bernai supełė(ja). (2x2)

O dėl ko jie supełėja –
Kad jų mergos nemyłėja,
Tyliu ir myliu,
Kad jų mergos nemyłė(ja). (2x2)

O dėl ko jų nemyłėja –
Pinigėlių neturėja,
Tyliu ir myliu,
Pinigėlių neturėja. (2x2)

O dėl ko jiej neturėja –
Karčemėłėj pragėrėja,
Tyliu ir myliu,
Karčemėłėj pragerėja. (2x2)

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

1010. Anksciau boba dusa dusa

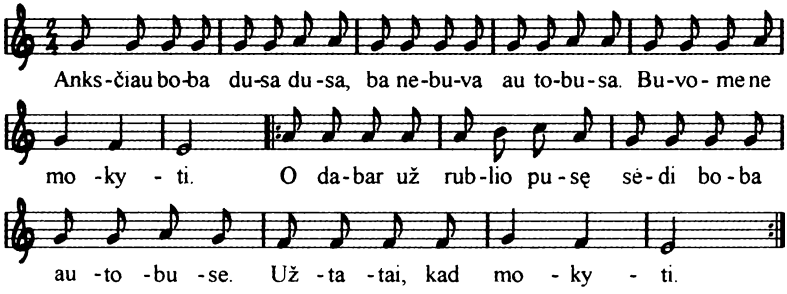

Anksčiau boba dusa dusa,
Ba nebuva autobusa –
Buvome nemokyti,
O dabar už rublia pusę
Sėdi boba autobuse –
Užtatai, kad mokyti. (2x2)

Anksčiau būdava mergelės
Sėdava žalias rūtelas –
Buvome nemokyti,
O dabar merginos mandros,
Jas dažnai aplanko gandras –
Užtatai, kad mokyti. (2x2)

Anksčiau būdavo mergelių
Augo kasos ligi kelių –
Buvome nemokyti,
O dabar jau mados kitos –
Visos kasos nukarpytos,
Užtatai, kad mokyti. (2x3)

Anksčiau būdavo valstietis
Varė vagą susirietis –
Buvome nemokyti,
Dabar plūgas penkiavagis,
Mes visi palikom vagys –
Užtatai, kad mokyti. (2x2)

Anksčiau pilvą suskaudėjo,
Pilvą su pilvu sudėjo –
Buvome nemokyti,
Dabar pilvas suskaudėjo,
Tuoj pas daktarą nuvėjo –
Užtatai, kad mokyti. (2x2)

Anksčiau būdavo seneliai
Viską gydė su žolelėm –
Buvome nemokyti,
O dabar mūs medicina
Su vaistais mus numarina –
Užtatai, kad mokyti. (2x2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

1011. Džiauges kurapka

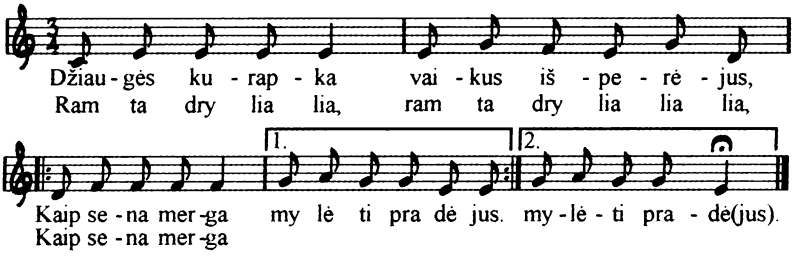

Džiaugės kurapka vaikus išperėjus,
Kap sena merga myłėti pradėjus,
Ramta drylia lia, ramta drylia lia lia,
Kap sena merga myłėti pradė(jus).

–Ar aš ne pana, ar nevainikuota,
Ar mano galvelė, ar nesušukuota?
Ramta drylia lia, ramta drylia lia lia,
Ar mano galvelė, ar nesušukuo(ta)?

Ar aš ne merga, ar ne gaspadinė,
Ar an mana pilva neauga taukinė?
Ramta drylia lia, ramta drylia lia lia,
Ar an mana pilva neauga tauki(nė)?

Viena davatka klausė kunigų:
– Kodėl aš sena neturiu vaikų?
Ramta drylia lia, ramta drylia lia lia,
Kodėl aš sena neturiu vai(kų)?

– Oi tu davatka, kokia tu durna,
Reikėja turėt, kai buvai jauna,
Ramta drylia lia, ramta drylia lia lia,
Reikėja turėt, kai buvai jau(na).

– Kap jauna buvau, grieka bijojau,
O kap pasenau, nebegałėjau,
Ramta drylia lia, ramta drylia lia lia,
O kap pasenau, nebegałė(jau).

– Ar aš ne vyras, ar ne kavalierius,
Ar mana nestačias marškinių kalnierius?
Ramta drylia lia, ramta drylia lia lia,
Ar mana nestačias marškinių kalnierius?

Kap jaunas buvau, nebijojau grieka –
Mana pamylėtos senmergėm nelieka,
Ramta drylia lia, ramta drylia lia lia,
Mana pamylėtos senmergėm nelie(ka).

Su kitom turiu trylika vaikų,
O mana pati dar su vainiku,
Ramta drylia lia, ramta drylia lia lia,
O mana pati dar su vaini(ku).

Pastrėvio etnografinis ansamblis

1012. Ir atėja dabar laikas

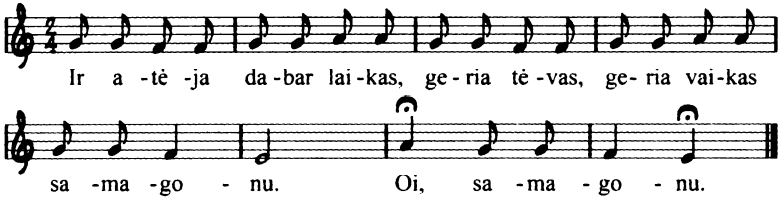

Ir atėja dabar laikas,
Geria tėvas, geria vaikas
Samagonu.
Oi, samagonu.

Net sūnelis gerai matė,
Kap tėvelis miltus kratė
In bačkutį.
Oi, in bačkutį.

Visą pūdą bačkon vertė,
Kilogramą mielių dėjo,
Kad paveiktų.
Oi, kad paveiktų.

Laižė raugą, smakavojo,
Kada mielės veikt nustojo,
Raugas geras.
Oi, raugas geras.

Tėvas arklį tuoj pakinkė,
Sūnus triūbas jau surinko
Ir in mišką.
Oi, ir in mišką.

Ten prie miška an kalnelia,
Nebetoli nuog raistelia
Išsistatė.
Oi, išsistatė.

Tėvas užkuria ir suka.
– Neški, vaike buteliuką,
Tuoj lašės jau.
Oi, tuoj lašės jau.

Tėvas užkuria ir suka
Ir nemato, kad jau supa
Milicjantai.
Oi, milicjantai.

– Sveikas seni, ką galvoji,
Ką dabar čia prociavoji,
Ar ne šnapsą?
Oi, ar ne šnapsą?

Senis žiūri, akis varta:
Dovanokit, pirmą kartą,
Dovanokit.
Oi, dovanokit.

Močia su kaše didžiausia
Pas milicijos vyriausią
Įsibrovė.
Oi, įsibrovė.

– Oi, ponuli, laba diena,
Liūdna pas mumi naujiena
Atsitika.
Oi, atsitika.

– Nieka negaliu padėti,
Tris metus reiks atsėdėti
Ir sugrįš jis.
Oi, ir sugrįš jis.

Kad tas senis ir nevara,
Bet užtenka šita gera,
Visur pilna.
Oi, visur pilna.

Ir praėja tiej trys metai,
Senis vara net konjaku –
Išradingas.
Oi, išradingas.

Ir gerai, kad visi vara,
Ba be jos nebūtų gera,
Nebūt linksma.
Oi, nebūt linksma.

Pastrėvio etnografinis ansamblis

1013. Skausmas drasko man krūtinę

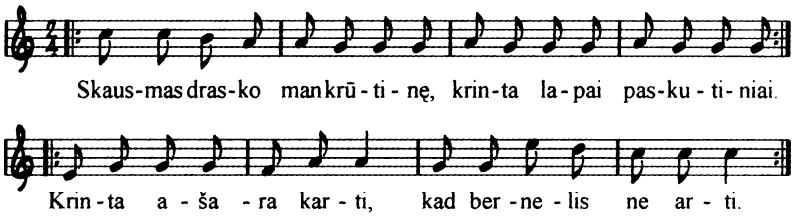

Skausmas drasko man krūtinę,
Krinta lapai paskutiniai, (2x2)
Krinta ašara karti,
Kad bernelis nearti. (2x2)

Nei ateina, nei atjoja,
Tik veltui katytė moja, (2x2)
Sau snukutį prausdama,
Mano jausmą tirdama. (2x2)

Aš surinksiu, aš surinksiu...
Viso lauko žiedelius, (2x2)
Iškaišysiu, iškaišysiu
Visus gryčios kampelius. (2x2)

Iškaišysiu, iškaišysiu
Visus gryčios kampelius, (2x2)
Kad žydėtų, kad kvepėtų
Mano mielam berneliui. (2x2)

Elektrėnai. – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1014. Pasdairysim mes mergelių

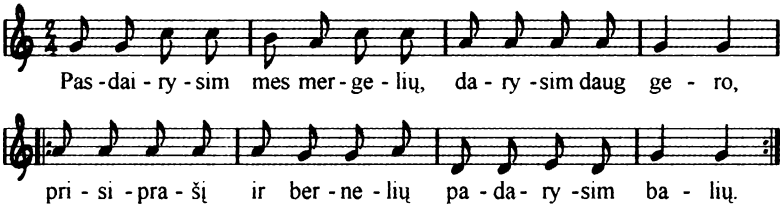

Pasdairysim mes mergelių
Darysim daug gero,
Prisiprašį ir bernelių,
Padarysim balių, (2x2)

Prisiprašį ir bernelių,
Padarysim balių,
Tai mus gnybtels in šonelį,
Bučiuos in veidelį. (2x2)

Buvo Barbė gaspadinė,
Ji viskų riktavo,
Tuojau darbus išdalino
Visom mergom savo: (2x2)

– Eik tu Gendre ilgakoje,
Vandenio parnešti,
O aš eisiu tiem berneliam
Arbatėlės virti. (2x2)

O Agnieška didžianosė
Bulkas pundavojo,
Visa kvietkais apsikarsčius,
Vuostes smakavojo. (2x2)

O berneliai an visiedos
Visi suvažiavo
Ir pradėjo galvom eiti
Iš linksmumo savo. (2x2)

Buvo šlubis muzikantas,
Tai gražiai jis grojo,
Marčius, Gendrį nusitvėris,
Tai gražiai trepsėjo. (2x2)

O Gentrūda kap jau puolė,
Parmušė ir Onų,
Tai Onutė, kap žvakutė,
Strakt ir atsistojo. (2x2)

Kai Onutė, kap žvakutė,
Strakt ir atsistojo,
Tai Juozukas strimbaliukas
Juoku netrivojo. (2x2)

Elektrėnai. – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1015. Kinkyk žirgus

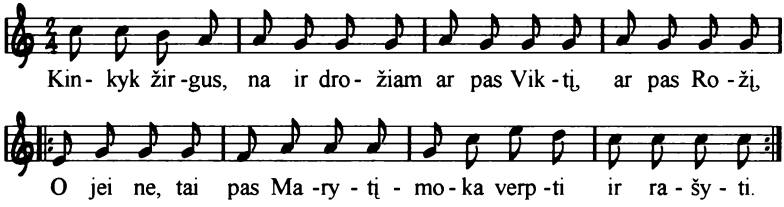

Kinkyk žirgus, na ir drožiam
Ar pas Viktį, ar pas Rožį,
O jei ne, tai pas Marytį –
Moka verpti ir rašyti. (2x2)

O jei ne – pas Julijoną,
Jos mamytė gera žmona,
Žada duoti karvę juodą
Ir vištelę aukštu kuodu. (2x2)

Pažiūrėk, kaip Rožė eina,
Ridikulį turi rainą,
Stato kojas vis in šonus,
Ji vilioja tiktai ponus. (2x2)

Jos dantukai kap peiliukai,
O akelės kap žvakelės,
Plaukai seniai suprizuoti,
Galim in piršlius važiuoti. (2x2)

Elektrėnai. – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1016. Vėjelis pučia

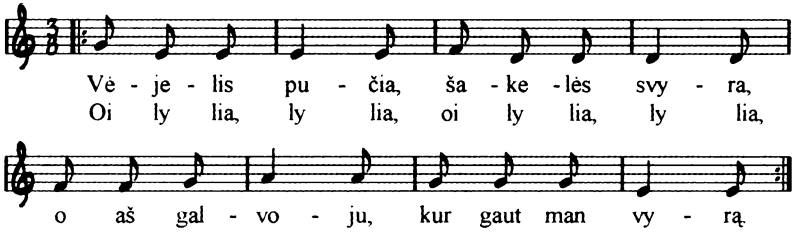

Vėjelis pučia, šakelės svyra,
O aš galvoju, kur gaut man vyrą,
Oi ly lia ly lia, oi ly lia ly lia,
O aš galvoju, kur gaut man vyrą.

O kai aš buvau dvidešimtmetė,
Ne viens žadėjo už žmoną imti.
Oi ly lia ly lia, oi ly lia ly lia,
Ne viens žadėjo už žmoną imti.

Bet aš kvailutė tada galvojau –
Nieko nedirbsiu, tik baliavosiu.
Oi ly lia ly lia, oi ly lia ly lia,
Nieko nedirbsiu, tik baliavosiu.

Visi man lenksis ir šauks „poniute“
Taip aš galvojau jauna kvailutė.
Oi ly lia ly lia, oi ly lia ly lia,
Taip aš galvojau, jauna kvailutė.

Bet metai bėga, nyksta gražumas,
Slegia man širdį baisus liūdnumas.
Oi ly lia ly lia, oi ly lia ly lia,
Slegia man širdį baisus liūdnumas.

Ką reiks daryti ir kaip gyventi,
Gal senmergystėj reiks man pasenti.
Oi ly lia ly lia, oi ly lia ly lia,
Gal senmergystėj reiks man pasenti.

Reiks prie davatkų prisirašyti
Ir davatkaujant dievo prašyti.
Oi ly lia ly lia, oi ly lia ly lia,
Ir davatkaujant dievo prašyti.

Kad nor po smerčiai duot gerą vietą,
Aukščiau užkeltui už visą svietą.
Oi ly lia ly lia, oi ly lia ly lia,
Aukščiau užkeltui už visą svietą.

Kad už mergystės stoną nekaltą,
Duot angelėlio rūbelį baltą.
Oi ly lia ly lia, oi ly lia ly lia,
Duot angelėlio rūbelį baltą.

Vievis. – Eleonora Zenevičiūtė-Nauckūnienė, g. 1921 m., kilusi iš Žydeikiškių.

1017. Pažiūrėkit, ar neaušta

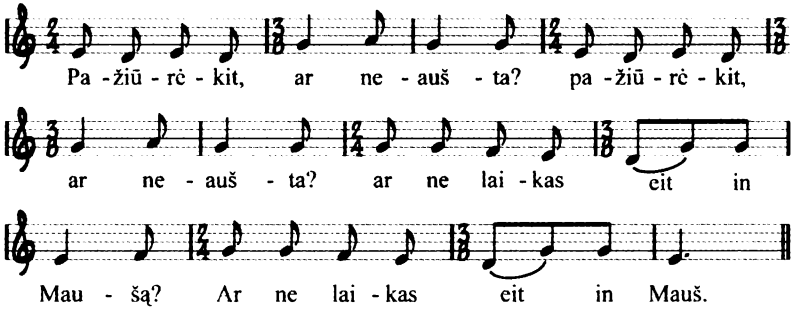

Pažiūrėkit, ar neaušta,
Pažiūrėkit, ar neaušta,
Ar ne laikas eit in Mau(šą)? (2)

Aš Maušienei – „Labą rytą,"
Aš Maušienei – „Labą rytą,"
Man Maušienė – kvortą, ki(tą). (2)

Aš Maušienei – „Laba diena,"
Aš Maušienei – „Laba diena,"
Man Maušienė – kvortą vieną (2)

Aš Maušienei – „Ačiū, ačiū,"
Aš Maušienei – „Ačiū, ačiū,"
Man Maušienė – kvortą tre(čią). (2)

Aš iš Maušo lėkt per duris,
Aš iš Maušo lėkt per duris,
Man Maušienė – už kepu(rės). (2)

Vievis. – Eleonora Zenevičiūtė-Nauckūnienė, g. 1921 m., kilusi iš Žydeikiškių.

1018. Šalia vieškelėlio

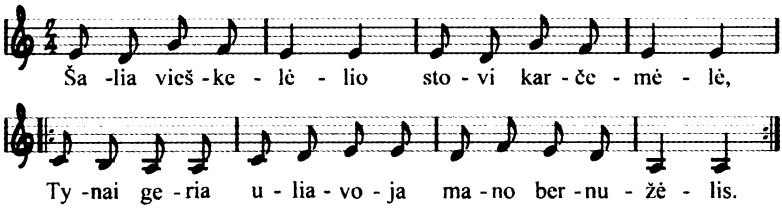

Šalia vieškelėlio
Stovi karčemėlė,
Tynai geria uliavoja
Mano bernužėlis. (2x2)

Durelas atdarė,
Žiburį padarė,
Tiktai žiūriu – bernužėlis
Jau be kepurėlės. (2x2)

Bernužėli mano,
Baltas dobilėli,
Kur gi tavo kepurėlė
Nuog glotnios galvelės? (2x2)

Mergužėla mano,
Balta lelijėla,
Atiduoki žydui skolą,
Žydas – kepurėlą. (2x2)

Turiu du šuneliu,
Abu gražiai loja,
Turiu šelmų bernužėlį,
Namų nedaboja. (2x2)

Turiu du gaideliu,
Abu gražiai gieda,
Turiu šelmų bernužėlį,
Su manim nemiega. (2x2)

Vievis. – Eleonora Zenevičiūtė-Nauckūnienė, g. 1921 m., kilusi iš Žydeikiškių.

1019. Prieš adventą

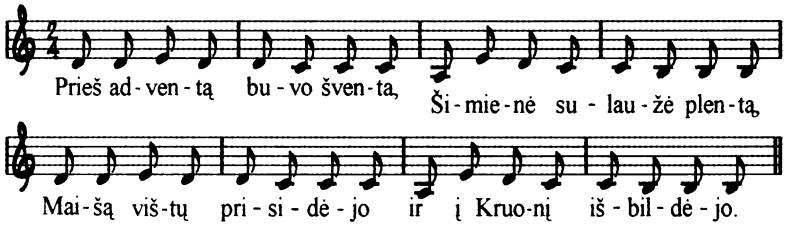

Prieš adventą buvo šventa,
Šimienė sulaužė plentą,
Maišą vištų prisidėjo
Ir į Kruonį nubildėjo.

Už dešimtį ji vištelių
Gavo porą tik bandelių,
O vienuoliktą gaidžiuką
Gavo saldainių maišiuką.

Eidama namo sušalo,
Trenkė pyragą ant stalo,
Pas dukrelę klausinėjo,
Vargonyks ar neatėjo.

Tai dukrelė jai atsakė, –
Vargonyko ji nematė,
Katrė, Uršė ir Marė
Muzikantą nutvėrė.

Pas Šimienę buvo tarnas
Jam inkando mašnon varnas,
Visą dieną tarnas verkė
Ir į naftą mašną merkė.

Ir uždėjo krieno lapą,
Kad ištrauktų mašnos kvapą,
Ir užtepė vazelino,
Kad ištrauktų tą puklyną.

Vievis. – Eleonora Zenevičiūtė-Nauckūnienė, g. 1921 m., kilusi iš Žydeikiškių.

1020. Pavasarėis gražus atėjo

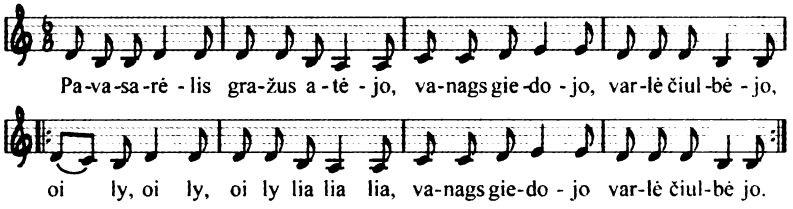

Pavasarėlis gražus atėjo,
Vanags giedojo, varlė čiulbėjo,
Oi ly oi ly, oi lylia lia lia,
Vanags giedojo, varlė čiulbėjo.

Sena bobutė pjovė gaiduką,
Senam kalioše išvirė juką,
Oi ly oi ly, oi lylia lia lia,
Senam kalioše išvirė juką.

Oi, čiulba, ulba varlės po balą,
Susėdo kiaulės aplinkui stalą,
Oi ly oi ly, oi lylia lia lia,
Susėdo kiaulės aplinkui stalą,

Piemens nenori karvių ganyti,
Nor agronomu užsirašyti,
Oi ly oi ly, oi lylia lia lia,
Nor agronomu užsirašyti.

Auštantį rytą saulė tekėjo,
Diedas su boba lovoj gulėjo,
Oi ly oi ly, oi lylia lia lia,
Diedas su boba lovoj gulėjo,

Jau skruzdėlyne bičių priviso,
Šunys ir kiškiai pievas sukniso,
Oi ly oi ly, oi lylia lia lia,
Šunys ir kiškiai pievas sukniso,

Kėlė bobutė dieduką savo
Ir su kačerga galvą šukavo,
Oi ly oi ly, oi lylia lia lia,
Ir su kačerga galvą šukavo.

Eis gimnazistai kačiukų lakyt,
O tretinykai kirvukų tekyt,
Oi ly oi ly, oilylia lia lia,
O tretinykai kirvukų tekyt.

Vievis. – Eleonora Zenevičiūtė-Nauckūnienė, g. 1921 m., kilusi iš Žydeikiškių.

1021. Gaidys gieda

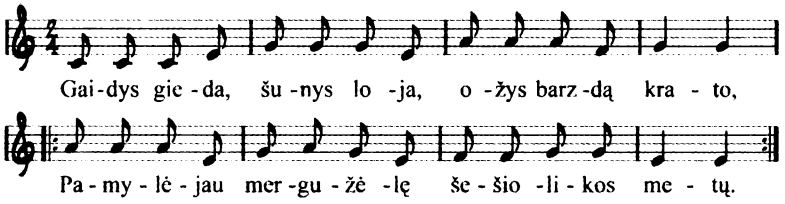

Gaidys gieda, šunys loja,
Ožys barzdą krato,
Pamylėjau mergužėlę
Šešiolikos metų. (2x2)

Vieną gražų vakariuką
Ūsiukus skutausi
Ir pas savo mergužėlę
Keliauti rengiausi. (2x2)

Antrą gražų vakariuką
Danguj žvaigždės mirga,
Aš einu pasiremdamas,
Su kačerga ilga. (2x2)

Pasiraitęs aš kelnaites
Bridau per upelį,
Insiritau stačia galva
In rūtų darželį. (2x2)

Ir priėjis prie gonkelių,
Trepsiu viena koja,
Dėkui dievui, dėkavoju,
Kad šunys neloja. (2x2)

Ir intėjis in klėtelę,
Nusivilkau paltą
Ir užklojau mergužėlį,
Kad nebūtui šalta. (2x2)

Man bekalbant, beflirtuojant,
Susipjovė katės,
O kas tada toliau buvo,
Susipraskit patys. (2x2)

Vievis. – Eleonora Zenevičiūtė-Nauckūnienė, g. 1921 m., kilusi iš Žydeikiškių.

1022. Pasakyk man, Marceliute

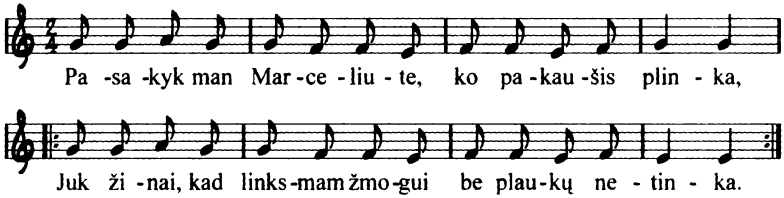

– Pasakyk man, Marceliute,
Ko pakaušis plinka,
Juk žinai, kad linksmam žmogui
Be plaukų netinka. (2x2)

– Kad pakaušis būt plaukuotas,
Tepk telyčios sviestu,
Su rasalu ir išrūgom
Gerokai atskiestu. (2x2)

– Pasakyk man, Marceliute,
Kur man gauti fraką.-
Aisiu miestan trupučiuką
Ir aš paponauti. (2x2)

– Nusikirpk skvernus sermėgos –
Tai bus tau ir frakas,
O kai miestan nukeliausi,
Parašyk, kaip sekas. (2x2)

Vievis. – Eleonora Zenevičiūtė-Nauckūnienė, g. 1921 m., kilusi iš Žydeikiškių.

1023. Ar čia durys

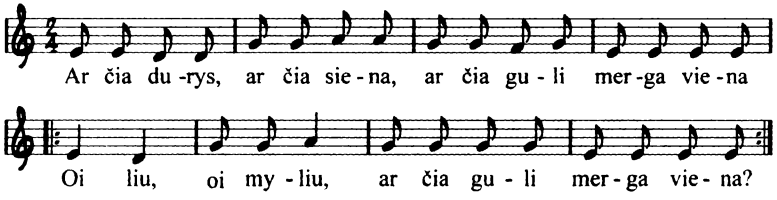

Ar čia durys, ar čia siena,
Ar čia guli merga viena,
Oi liu, oi myliu,
Ar čia guli merga viena? (2x2)

Ne, čia guli motinėlė
Ir jauniausia seserėlė,
Oi liu, oi myliu,
Ir jauniausia seselėlė. (2x2)

Duokit, mergos, šuniui pieno,
Kad nelotų nei ant vieno,
Oi liu, oi myliu,
Kad nelotų nei ant vieno. (2x2)

Davė mergos šuniui pieno,
Jis nelojo nei ant vieno,
Oi liu, oi myliu,
Jis nelojo nei ant vieno (2x2)

Vievis. – Eleonora Zenevičiūtė-Nauckūnienė, g. 1921 m., kilusi iš Žydeikiškių.

1024. Seni kareiviai

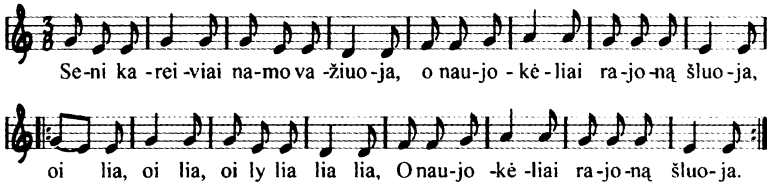

Seni kareiviai namo važiuoja,
O naujokėliai rajoną šluoja,
Oi lia oi lia, oi lylia lia lia,
O naujokėliai rajoną šluoja.

Seni kareiviai plaukus augina,
O naujokėliai ausis džiovina,
Oi lia oi lia, oi lylia lia lia,
O naujokėliai ausis džiovina,

Seni kareiviai į stotį traukia,
O naujokėliai dar košės laukia,
Oi lia oi lia, oi lylia lia lia,
O naujokėliai dar košės laukia,

Sudie viršila, storas kai jautis,
Kai išvažiuosim, galėsi bliauti.
Oi lia oi lia, oi lylia lia lia,
Kai išvažiuosim, galėsi bliauti.

Vievis. – Eleonora Zenevičiūtė-Nauckūnienė, g. 1921 m., kilusi iš Žydeikiškių.

1025. Jojo bernas vieškelėliu

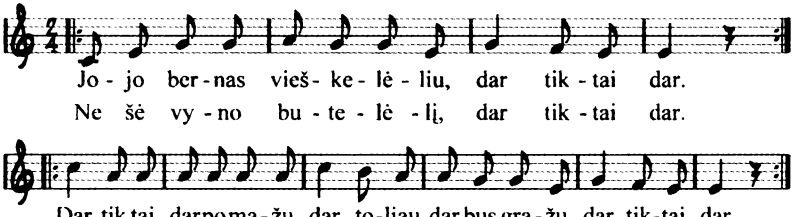

Jojo bernas vieškelėliu, dar tiktai dar,
Nešė vyna butelėlį, dar tiktai dar,
Dar tiktai dar po mažu, dar toliau, dar bus gražiau,
Dar tiktai dar. (2x2)

Ir užėja in seklyčią, dar tiktai dar,
Pila vyną in sklenyčią, dar tiktai dar.
Dar tiktai dar po mažu, dar toliau, dar bus gražiau,
Dar tiktai dar. (2x2)

Dar nei pusės neišgėrė, dar tiktai dar,
Jau pasogu suderėjo, dar tiktai dar,
Dar tiktai dar po mažu, dar toliau, dar bus gražiau,
Dar tiktai dar. (2x2)

Davi karvi ir telyčiu, dar tiktai dar,
Ir veršiuku margaryčių, dar tiktai dar,
Dar tiktai dar po mažu, dar toliau, dar bus gražiau,
Dar tiktai dar. (2x2)

Davi arklį ir su šorais, dar tiktai dar,
Kalamašku su risorais, dar tiktai dar,
Dar tiktai dar po mažu, dar toliau, dar bus gražiau,
Dar tiktai dar. (2x2)

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

1026. Ėjo bernas

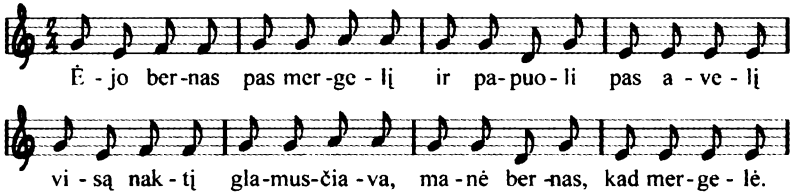

Ėjo bernas pas mergelį
Ir papuoli pas avelį,
Visą naktį glamuščiava –
Manė bernas, kad mergelė.

Avelės pakaušis plikas,
Jisai manė, kad vainikas,
Avelės švelni vilnelė,
Jisai manė, kad suknelė.

Visą naktį glamuščiava,
Nepamanė, kad avelė,
Kai avelė tik subliovė,
Tai bernelis nusispjovė.

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

1027. Kriaučiai, kriaučiai,

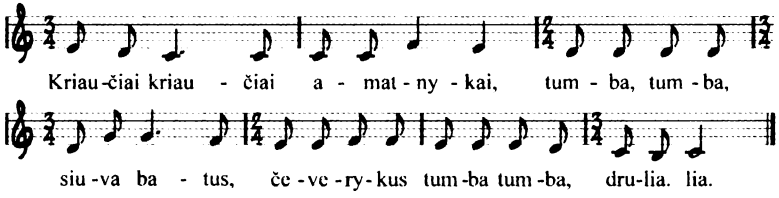

Kriaučiai, kriaučiai, amatnykai,
Tumba tumba,
Siuva batus, čeverykus,
Tumba tumba, drulia lia.

Ir pasiuvo, pamieravo,
Tumba tumba,
Apkabino, pabučiavo,
Tumba tumba, drulia lia.

Susidėjo juos į maišą,
Tumba tumba,
Ir nusinešė pas Maušą,
Tumba tumba, drulia lia.

O Maušienė, gera žmona,
Tumba tumba,
Pylė alų jam į zboną,
Tumba tumba, drulia lia.

Ant rytojaus vyras grįžta,
Tumba tumba,
Boba rėkia, ko neplyšta,
Tumba tumba, drulia lia.

Oi, kur buvai, šunis vaikei,
Tumba tumba,
Kur praleidai nakties laiką,
Tumba tumba, drulia lia.

Gerą nakvynę turėjau,
Tumba tumba,
Po žydo stalu gulėjau,
Tumba tumba, drulia lia.

Jagėlonys. – Ona Beganskaitė-Sakalauskienė, g. 1925 m.

1028. Oi broli, broli

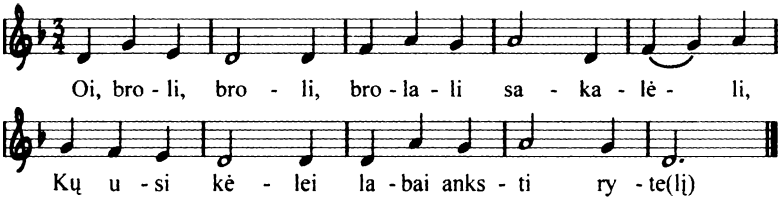

– Oi, broli, broli, brolali sakalėli,
Kų usikėlei labai anksti ryte(lį)?

Kų usikėlei labai anksti rytelį,
Kų nusiprausei labai baltai burne(łį)?

Kų nusiprausei labai baltai burnelį,
Kų apsivilkai šilkiniais marškinė(liais)?

Kų apsivilkai šilkiniais marškinėliais,
O kam apsiavei alavo čebatė(liais)?

Peliūnai. – Zofija Bujūtė-Pinelienė, g. 1915 m., kilusi iš Mištūnų.

1029. Kas ten girioje kukuoja

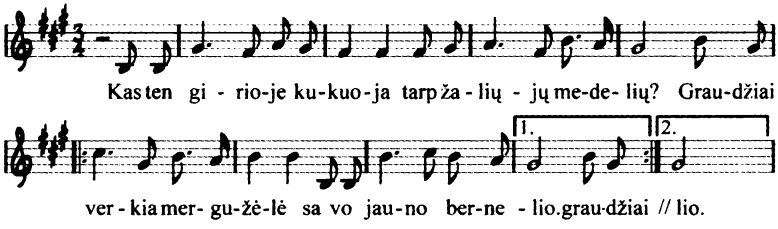

Kas ten girioje kukuoja
Tarp žaliųjų medelių?
Graudžiai verkė mergužėlė
Savo jauno bernelio. (2x2)

– Sudiev, gimtoji žemele,
Greitai skirsimės abu,
Skauda skauda man širdelę,
Mylimą palikt turiu. (2x2)

– Cit, neverki, mergužėle,
Kam tie rūpesčiai vargai,
Baigsis karas, vėl sugrįšiu
Aš pas savo mylimą. (2x2)

Tyliai plaukia Nemunėlis,
Jis mergelei žinią neš,
Kad pražuvo jos bernelis
Amžinai šitam kare. (2x2)

Žebertonys – Janina Zujūtė – Kanapkienė, g. 1932 m.

1030. Lygiam lauke putinėlis auga

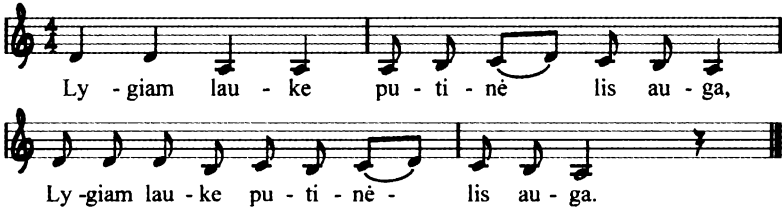

Lygiam lauke putinėlis auga,
Lygiam lauke putinėlis auga.(2)

Tam putine balti žiedai žydžia,
Tam putine balti žiedai žydžia.(2)

Per tą lauką vieškelėlis aja,
Per tą lauką vieškelėlis aja.(2)

Tuo vieškeliu mūsų broliai joja,
Tuo vieškeliu mūsų broliai joja.(2)

Jų kardeliai saulałėj žibėja,
Jų kardeliai saulełėj žibėja.(2)

Geibonys. – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

1031. Teka upė, teka

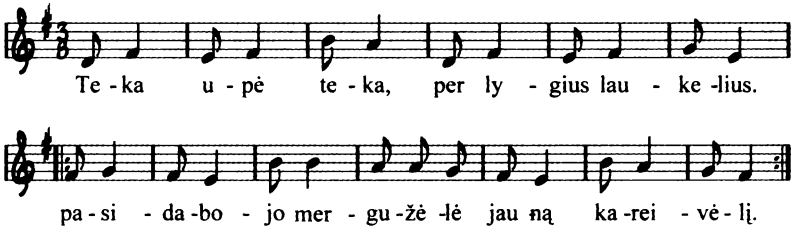

Teka upė, teka,
Per lygius laukelius,
Pasidabojo mergužėlė
Jauną kareivėlį. (2x2)

– Ai močiut močiute,
Močiute senoji,
Pasiūk man tokius žalsvus rūbus
Aš josiu karužėn. (2x2)

– Oi dukrel dukrele,
Dukrele jaunoji,
Kareivėlis – ne bernužėlis,
Nemoka darbelio. (2x2)

– Oi bernel berneli,
Berneli jaunasai,
Kai tu josi į karužėlę,
Paimki ir mani. (2x2)

– Oi mergel mergele,
Mergele jaunoji,
Toks mažas mano juodberėlis,
Nesusėsim abu. (2x2)

– Oi bernel berneli,
Berneli jaunasai,
Nors prieš kalnelį pasėdėsiu –
Bet tiktai abudu. (2x2)

Prijojau girelę,
Gegutė kukavo,
Kai užkukavo gegutėlė,
Nuliūdo širdelė. (2x2)

– Oi mergel mergele,
Mergele jaunoji,
Grįžki atgal vėl pas tėvelius,
Prašyki brolalį. (2x2)

Prašyki brolalį,
Kad užtvert darželį,
Kad užtvertų dailų darželį, -
Prisėki rūtelių. (2x2)

Siūbuoja rūtelė,
Daržely būdama
Tai tu liūdėsi, mergužėle,
Bernelio laukdama. (2x2)

Elektrėnai – Liudvika Kaukėnaitė – Viatkinienė, g. 1920 m., kilusi iš Melagėnų Ignalinos raj.

1032. Kukavo gegutė

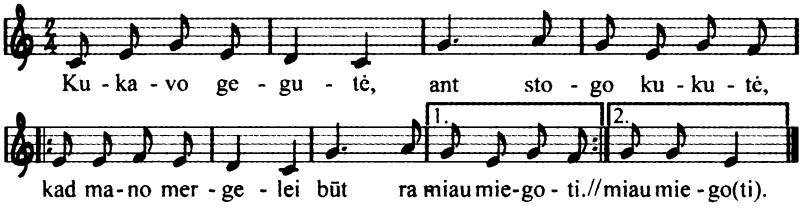

Kukavo gegutė,
Ant stogo kukutė,
Kad mano mergelei
Būt ramiau miegoti. (2x2)

Nesuspėj gegutė
Sparnelių pakelti,
Atėjo bernelis
Mergužėlės kelti. (2x2)

Kelkis mergužėle,
Gana tau miegoti,
Jimkia pjautuvėlį,
Aik rugelių pjauti. (2x2)

Kol saulutė švietė,
Tris kapas supjoviau,
Vėlai vakarėlij
Pėdelius nešiojau. (2x2)

Žiūriu – štai atjoja
Mano bernužėlis,
Vienoj rankoj kardas,
Antroj šautuvėlis. (2x2)

Pasakyk,berneli,
Už ką mane šausi,-
Tu mane nušovęs,
Geresnės negausi. (2x2)

Aš tavęs nešausiu,
Miela mergužėle,-
Tuojau iškeliausiu
In kara laukelį (2x2)

Elektrėnai – Liudvika Kaukėnaitė – Viatkinienė, g. 1920 m., kilusi iš Melagėnų Ignalinos raj.

1033. Valnas Jonai, valnas

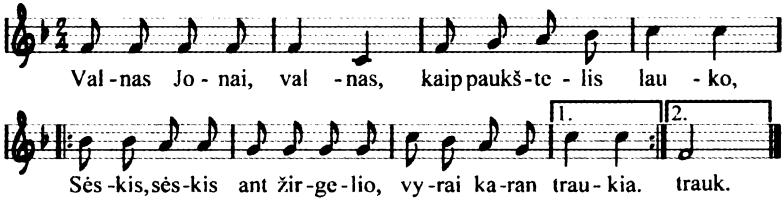

Valnas Jonai, valnas,
Kaip paukštelis lauko,
Sėskis, sėskis ant žirgelio –
Vyrai karan trau(kia). (2x2)

Vyrai mūšin traukia,
Smarkus mūšis laukia,
Kai Trakuosna nukeliausim,
Ten narsiai kariau(sim). (2x2)

Siuvo mundėrėlį
Aukso kilpužėlėm,
Kad tėvelis motinėlė
Neliet ašarė(lių). (2x2)

Palydėki mane
Tu jauna mergaite,
Man pamok iš už kalnelio
Balta skepetai(te). (2x2)

Tėvas nežinojo,
Žmonės apkalbėjo,
Kad pas mane už stalelio
Kavalieriai sė(di). (2x2)

Vieni alų geria,
Kiti lovoj guli,
Treti sėdi už stalelio
Ir linksmai dainuo(ja). (2x2)

Nei aš uliavojau,
Nei aš baliavojau,
Jau sutemo tamsi naktis,–
Aš viena vaikščio(jau). (2x2)

Ne taip tamsi naktis,
Kaip mano galvelė,
Vaikščiojau, uliavojau,
Kaip jauna pane(lė). (2x2)

Valna ašei, valna,
Valna apsispresti,
Kad laisvesnė viena pana,
Nei keturios naš(lės). (2x2)

Kurkliškės – Janė Grigorovičiūtė, g. 1903 m.

1034. Regėjau kartą

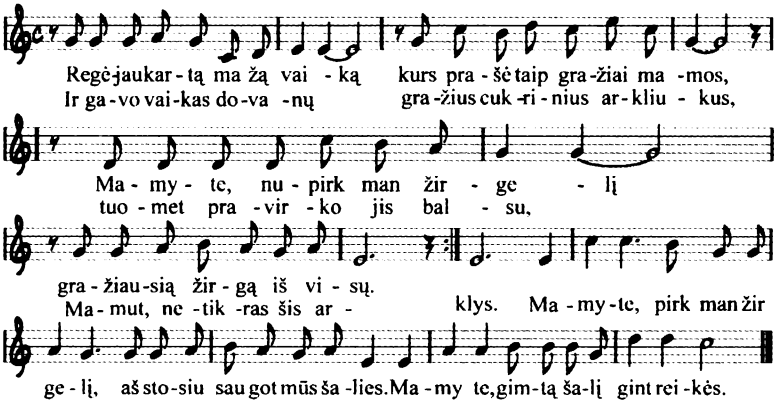

Regėjau kartą mažą vaiką,
Kurs prašė taip gražiai mamos:
– Mamyte, pirk man žirgelį,
Gražiausią žirgą iš visų.

Ir gavo vaikas dovanų
Gražius cukrinius arkliukus,
Tuomet pravirko jis balsu:
– Mamyt, netikras šis arklys.

Mamyte, pirk man žirgelį,
Aš stosiu saugot mūs šalies,
Mamyte, gimtą šalį
Gint reikės.

Dažnai sapnuodavo jis žirgą,
Gražiausią žirgą iš visų
Ir prašė jis Kalėdų senio,
Kad jam atneštų dovanų.

Ir gavo vaikas dovanų
Gražius medinius arkliukus
Ir vėl pravirko jis balsu:
– Mamyt, netikras šis arklys.

Mamyte, pirk man žirgelį
Aš stosiu saugot mūs šalies,
Mamyte, gimtą žemę
Gint reikės.

Ir štai praėjo daugel metų,
Drąsi jaunystė jo veide.
Prie vartų žirgas pabalnotas
Tik motinėlė jau liūdna.

Dar mažas būdams nesuprato,
Kokia sunki žmogaus dalia,
Tik nujautimas jam pasakė,
Kad žirgas jį lydės kare.

– Sugrįšiu, brangi mamyte,
Žirgelis štai lydės mane,
Sugrįšiu – mūsų žemė
Bus laisva.

Elektrėnai – Roma Rudvalytė – Liepinienė, g. 1934 m., kilusi iš Kauno.

1035. Kur lygūs laukai

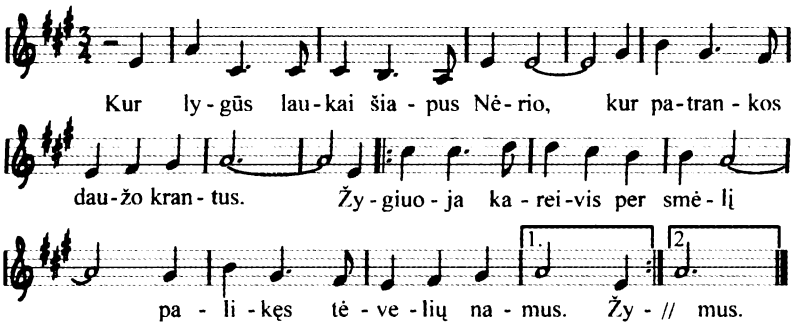

Kur lygūs laukai šiapus Nėrio,
Kur patrankos daužo krantus,
Žygiuoja kareivis per smėlį,
Palikęs tėvelių namus. (2x2)

Namuose jo laukia mergelė
Ir liūdi nuleidus akis,
Ir laukia kas vakarą, rytą,
Kada mylimasis sugrįš. (2x2)

O jis vis negrįžta nuo Dniepro,
Nuo Dono smėlėtų krantų.
– Gal kitą jis ten pamylėjo,
Gal jam ten gyventi smagu? (2x2)

– Nei kitą jis ten pamylėjo,
Nei jam ten gyventi smagu, –
Jis galvą jaunystėj padėjo
Ant aukštų smėlėtų krantų. (2x2)

Vindžiuliai. – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

1036. Senajam dvarely

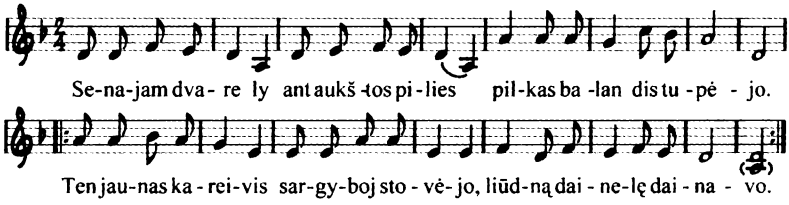

Senajam dvarely ant aukštos pilies
Pilkas balandis tupėjo,
Ten jaunas kareivis sargyboj stovėjo,
Liūdną dainelę dainavo. (2x2)

– Pilkas balandi, padėk man kentėti,
Nulėki į tolimą šalį,
Pažiūrėk, ką veikia mano mylimoji,
Parneški nors kokią žinelę. (2x2)

Pilkasis balandis, įsakymą gavęs,
Leidosi greitai į kelią,
Parnešė nuo mano mylimosios
Trumpą, bet liūdną žinelę. (2x2)

Jaunas kareivi, tuščios tavo mintys
Ir tavo jaunos svajonės, –
Tavo mergelė jau treti meteliai
Su kitu berneliu gyvena. (2x2)

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

1037. Ant marių krantelio

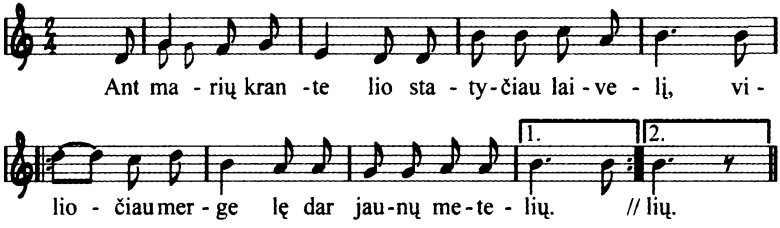

Ant marių krantelio
Statyčiau laivelį,
Viliočiau mergelę
Dar jaunų metelių (2x2)

– Neviliok neviliok,
Berneli, tu manęs,
Duok man jaunai pabūti
Pas savo tėvelius. (2x2)

– Gera tau, mergele,
Pas tėvelius būti,
O man jaunam berneliui
Su priešais kovoti. (2x2)

An tavo galvelės
Rūtų vainikėlis,
O an mano petelių
Sunkus šautuvėlis, (2x2)

An tavo rankelių
Auksiniai žiedeliai,
O prie mano šonelio
Aštrusis kardelis. (2x2)

Elektrėnai – Liudvika Kaukėnaitė – Viatkinienė, g. 1920 m., kilusi iš Melagėnų Ignalinos raj.

1038. Mes pasėjom rugelius

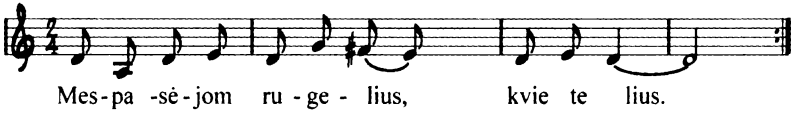

(dvi grupės jaunimo stovi viena prieš kitą, dainuoja dialogo būdu ir vaikšto viena grupe pirmyn–atgal)
– Mes pasėjom rugelius, kvietelius. (2)
– Mes palaisim žirgelius, žirgelius. (2)
– Mes sugausim žirgelius, žirgelius. (2)
– O kap gi jūs sugausit, sugausit? (2)
– Mes sugausim kamanom, kamanom. (2)
– Mes išpirksim žirgelius, žirgelius. (2)
– O kuom gi jūs išpirksit, išpirksit? (2)
– Mes išpirksim rūtelėm, rūtelėm. (2)
– Mum nereikia rūteliuų, rūtelių. (2)
– Ko jums reikia, berneliai, berneliai? (2)
– Mums tik reikia mergelės, mergelės. (2)
– O katros jums mergelės, mergelės? (2)
(Renkasi) – Mums tik reikia Marytės, Marytės. (2)
– O kuom jūs mums mokėsit, mokėsit? (2)
– Mes mokėsim žaliojom rūtelėm. (2) *(Išrinktoji pereina kiton pusėn)*
– Mūs pulkelis nubuvo, nububo. (2)
– Mūs pulkelis pribuvo, pribuvo. (2)
– Mūs pulkelij verkimai, verkimai. (2)
– O pas mumį šokimai, griežimai. (2) *(Prasideda šokis, kokia polka, visi šoka)*

Jagėlonys. – Ona Beganskaitė-Sakalauskienė, g. 1925 m.

1039. Jurgeli meistreli

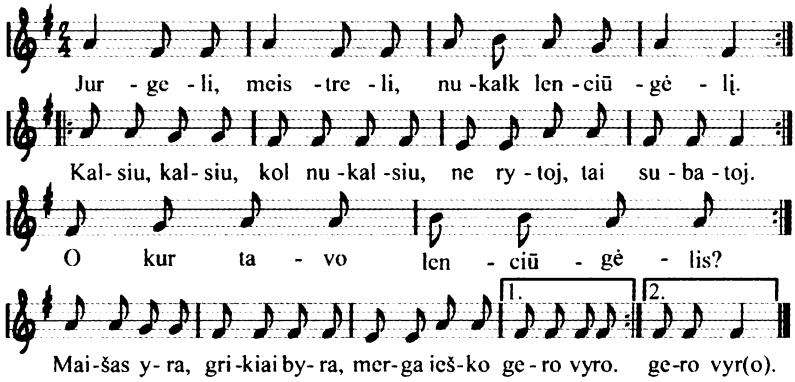

Jurgeli, meistreli, nukalk lenciūgėlį. (2) *(Eina ratu)*

Kalsiu kalsiu, nenukalsiu, ne rytoj, tai subatoj. *(Kartojama daug kartų, vedantysis veda ir neriasi pro paskutinės poros pakeltom sukabintom rankom. Paskutinysis sukasi ir uždeda ranką sau ant peties, taip visi narsto, kol susineria į lenciūgėlį, visi rateliu susikabina grandinėle, rankos sukabintos, pakeltos ant pečių, ratelis mažas)*

Oi, kur tavo lenciūgėlis, oi, kur tavo lenciūgėlis. (4) *(Kilnoja sukabintas rankas virš galvos pasisukdami tai į išorę, tai į ratelio vidurį, sukabintas rankas perkeldami per galvas pagal sukimosi kryptį)*

Maišas yra grikiai byra, merga ieška gera vyra. *(Kartojama daug kartų, vedantysis išsineria per rankas atgal, atsineria po vieną visi, subėga į paprastą ratelį)*

Šakaldonys. – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

1040. Štai jūreivis per marias

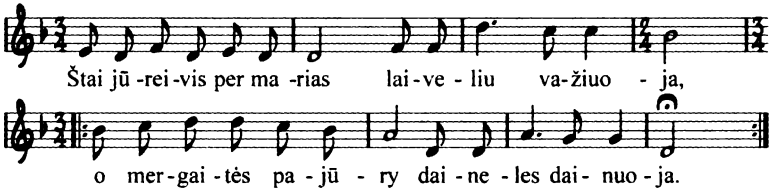

Štai jūreivis per marias
Laiveliu važiuoja,
O mergaitė pajūry
Daineles dainuoja. (2x2)

Skamba dainos per marias,
Žavi jauną širdį,
O jūreivis skuba ten,
Iš kur balsą girdi. (2x2)

Jis galvoja – mylima
Krantelij dainuoja,
Pas kurią trejus metus
Vakarais vaikščioja. (2x2)

– Aš tave myliu karštai,
Liūdi mano marios,
Bernužėlių nemylėk,
Būk žmonelė mano. (2x2)

– Bėgsiu aš pas motulį,
Prašysiu leidimo,
Kad išleistų ji mane
Į šalį svetimą. (2x2)

Motinėlė tarė jai:
– Neklausyk, brangioji,
Jūreivis tave neims,
Jis tiktai vilioja. (2x2)

Motinos patarimo
Dukra nepaklausė,
Ir išplaukė laiveliu,
Ty, kur bangos šaukė. (2x2)

Ėjo metai ir kiti,
Vargo nežinojo,
Tiktai motinos žodžius
Ji dažnai kartojo. (2x2)

Po metelių, po kitų
Į namus skubėjo,
O an baltų rankelių
Sūnelis gulėjo. (2x2)

– Priimk, motina mane,
Šeima ne didžioji,
Sūnelis vadins tave
Senele brangioji. (2x2)

Motina palaimino,
Mušti nenorėjo:
– Tai keliauk dabar sveika,
Ten, kur taip mylėjo. (2x2)

– Eikš, sūneli, pas mane,
Čia mūs nieks nemyli,
Jūra mėlyna gili
Bus namai gimtieji. (2x2)

Ji priėjo prie jūros,
Jūra subangavo,
Štai jau jie abu kartu –
Jūra sudejavo. (2x2)

Pastrėvys. – Pranciška Taurienė, g. 1940 m., kilusi iš Pakalnės.

1041. Subatos vėlų vakarą.

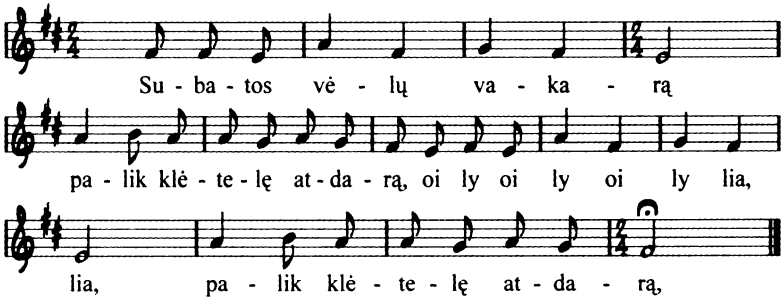

– Subatos vėlų vakarą
Palik klėtelę atdarą,
Oi ly oi ly oi ly lia lia,
Palik klėtelę atdarą.

Palik klėtelę atdarą,
Ateisiu vėlam vakare,
Oi ly oi ly oi ly lia lia,
Ateisiu vėlai vakare.

Atėjau vėlam vakare
Radau mergelę verkiančią,
Oi ly oi ly oi ly lia lia,
Radau mergelę verkiančią.

– Oi uošve, uošve, uošvele,
Už ką tu barei dukrelę,
Oi ly oi ly oi ly lia lia,
Už ką tu barei dukrelę?

Ar už auksinį žiedelį,
Ar už nemeilų žodelį,
Oi ly oi ly oi ly lia lia,
Ar už nemeilų žodelį?

Jei už auksinį žiedelį,
Parduosiu bėrą žirgelį,
Oi ly oi ly oi ly lia lia,
Parduosiu bėrą žirgelį.

Parduosiu bėrą žirgelį,
Nupirksiu auksa žiedelį,
Oi ly oi ly oi ly lia lia,
Nupirksiu auksa žiedelį.

Jei už nemeilų žodelį,
Aš perprašysiu tėvelį,
Oi ly oi ly oi ly lia lia,
Aš perprašysiu tėvelį.

Pastrėvys – Pranciška Taurienė, g. 1940 m., kilusi iš Pakalnės.

1042. Seniai jau senuose laikuose

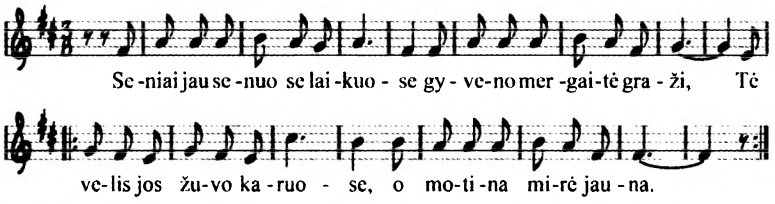

Seniai jau, senuose laikuose,
Gyveno mergaitė graži,
Tėvelis jos žuvo karuose,
O motina mirė jauna. (2x2)

Pamilo ją jaunas bernelis,-
Jų meilė tyri ir karšta,
Tik vieną pavasario rytą
Paliko mergaitė viena. (2x2)

Bernelis į karą išjojo,
Ne vienas ten jojo, – šimtai,
O vargšė mergaitė raudojo,
Nes manė – negrįš jau jisai. (2x2)

Kasdieną į kalną ji ėjo,
Stovėjo ten jo laukdama
Ir žmones jau kalbant girdėjo:
Kas šitai mergaitei yra? (2x2)

Kad myli jinai tą vaikiną,
Kurs karan išjojo senai,
Tai žmonės nieko nežinojo,
Jie manė, kad serga jinai. (2x2)

Jau grįžta kareiviai, dainuoja
Džiaugsmingas ir gražias dainas,
Tik viena mergaitė raudojo
Ir ašaras liejo gailias. (2x2)

Stančikai – Marytė Apanavičiūtė-Stančikienė, g. 1931 m., kilusi iš Budzylių.

1043. Gryčioj, įsmeigta į sieną

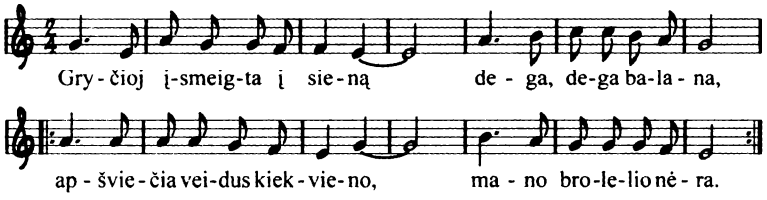

Gryčioj, įsmeigta į sieną,
Dega dega balana.
Apšviečia veidus kiekvieno –
Mano brolelio nėra. (2x2)

Mano mylimas brolelis
Gul prislėgtas žemele,
An jo kapo pražydėjo
Raudonoji radasta. (2x2)

Žydėk, žydėk radastėla,
Leisk raudonus žiedelius,
Leiski savo skanų kvapą
Į juodąją žemelą. (2x2)

Kad broleliui po žemela
Lengviau būtų gulėti,
Suramintų ji seselą,
Kad nustotų raudoti. (2x2)

Stančikai – Marytė Apanavičiūtė-Stančikienė, g. 1931 m., kilusi iš Budzylių.

1044. Aušta aušrelė

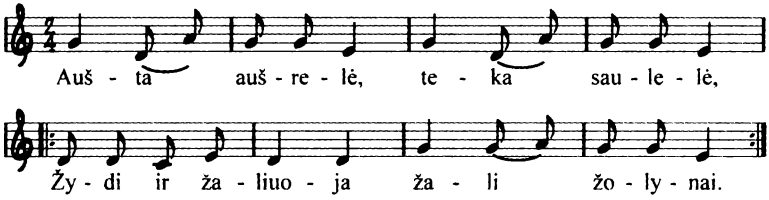

Aušta aušrelė,
Teka saulalė,
Žydi ir žaliuoja
Žali žolynai. (2x2)

Papūsk vėjeli,
Nukrėsk raselį,
Nuramink širdelį
Jaunai mergelai. (2x2)

Pūtė vėjelis,
Krėtė raselį,
Tik nenuramino
Jaunos širdelės. (2x2)

Ažera vanduo
Krantus skalava,
Tik skausma širdelės
Nenuskandina. (2x2)

– Kelkis dukrela,
Kelkis jaunoja,
Jau žydi žaliuoja
Žali žolynai. (2x2)

– Jau man nerūpi
Žali žolynai,
Rūpi man žemelė
Ir šalti kapai. (2x2)

Marelių vanduo
Krantus skalava,
O žmonių liežuviai
Meilį gadina. (2x2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

1045. Kai atėjo rudenėlis

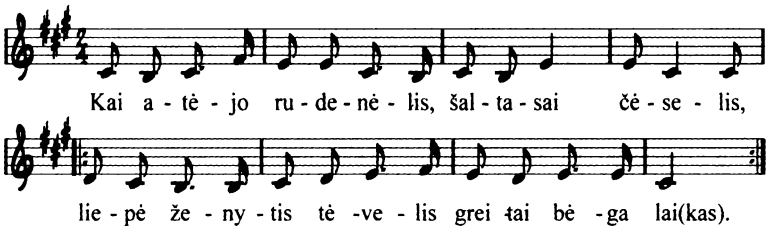

Kai atėjo rudenėlis,
Šaltasai čėselis,
Liepė ženytis tėvelis –
Greitai bėga laikas. (2x2)

Liepė ženytis tėvelis
Ir imti bagotą –
Treji metai kaip misliju
Tik apie siratą. (2x2)

Suvažiavus giminė,
Tartum gerai darė,
Barė, kaip tiktai išmanė –
Neimk siratelės. (2x2)

Serbentelės saldžios uogos,
Taip skanu valgyti,
Kad paimčiau siratelę,
Būt ramu gyventi. (2x2)

Kaip pažiūriu in siratu –
Akys kaip žvaigždelės,
Tartum nėra ir ant svieto
Gražesnės mergelės. (2x2)

Kai pažiūriu in bagotų –
Akys kaip pelėdos,
Tartum nėra ir an svieto
Man didesnės bėdos. (2x2)

Nepaimsiu siratelės,
Kitos neieškosiu –
Liksiu senas kavalierius,
Vienas vandravosiu. (2x2)

Elektrėnai – Liudvika Kaukėnaitė-Viatkinienė, g. 1920 m., kilusi iš Melagėnų Ignalinos raj.

1046. Laukiau, laukiau, nesulaukiau

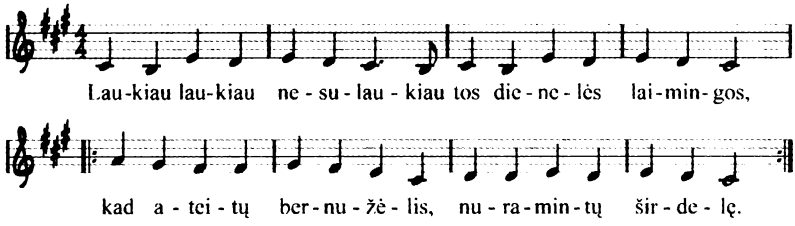

Laukiau laukiau, nesulaukiau,
Tos dienelės laimingos,
Kad ateitų bernužėlis,
Nuramintų širdelę. (2x2)

– Ateik, ateik, bernužėli,
Į rūtelių darželį,
Priskink bukietą gėlalių
Ir atnešk man dovanų. (2x2)

Bernužėli, ar tu girdi,
Ar neskauda tau širdies?
Mylėkim mes vienas kitą,
Nesiskirkim niekados. (2x2)

Lietūs lyja, sniegas sninga,
Aukšti kalnai, sniegynai,
Kad prireiktų išsiskirti,
Akys merktūs amžinai. (2x2)

Elektrėnai – Liudvika Kaukėnaitė – Viatkinienė, g. 1920 m., kilusi iš Melagėnų Ignalinos raj.

1047. Ant Nemuno krantelio

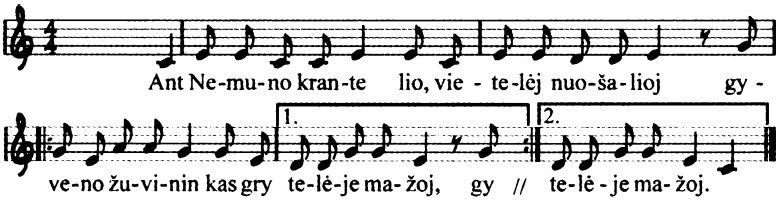

Ant Nemuno krantelio,
Vietelėj nuošalioj
Gyveno žuvininkas
Grytelėje mažoj.(2x2)

Ne vienas jis gyveno,-
Su savo žmonele,
Mylėjo jis žmonelę,
Vadino gėlele. (2x2)

Žvejelis vieną rytą,
Sugrįžęs į namus,
Surado žmonelę
Čigono glėbyje. (2x2)

Žmonelė, išsigandus,
Maldavo jį karštai,
Bet peilis čigonui
Insmigo jau giliai. (2x2)

Žmonelė prie čigono
Suklupo verkdama.
– Tu meilės išdavikė,
Tai mirkite drauge. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1048. Darius ir Girėnas

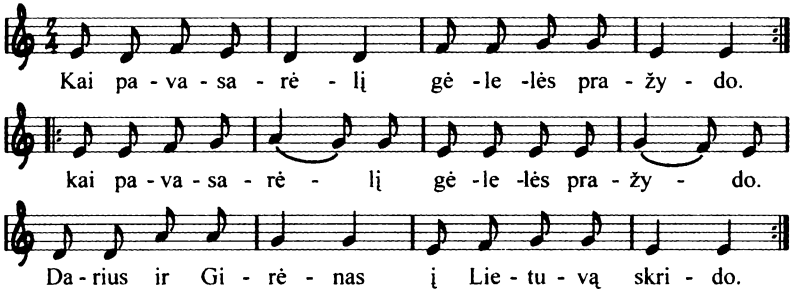

Kai pavasarėlį gėlelės pražydo,
Kai pavasarėlį gėlelės pražydo,
Kai pavasarėlį gėlelės pražydo,
Darius ir Girėnas į Lietuvą skrido.

Darius ir Girėnas narsūs vyrai buvo,
Darius ir Girėnas narsūs vyrai buvo,
Darius ir Girėnas narsūs vyrai buvo,
Perskridę Atlantą, Vokietijoj žuvo.

Vokiečiai begėdžiai garbės pavydėjo,
Vokiečiai begėdžiai garbės pavydėjo,
Vokiečiai begėdžiai garbės pavydėjo,
Darių ir Girėną kulkom palydėjo.

Soldino miškelij paukšteliai čiulbėjo,
Soldino miškelij paukšteliai čiulbėjo,
Soldino miškelij paukšteliai čiulbėjo,
Darius ir Girėnas kraujuose gulėjo.

Sesutės darželij rūteles ravėjo,
Sesutės darželij rūteles ravėjo,
Sesutės darželij rūteles ravėjo,
Darių ir Girėną į kapus lydėjo.

Vindžiuliai – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

1049. Subatos vakarėlį

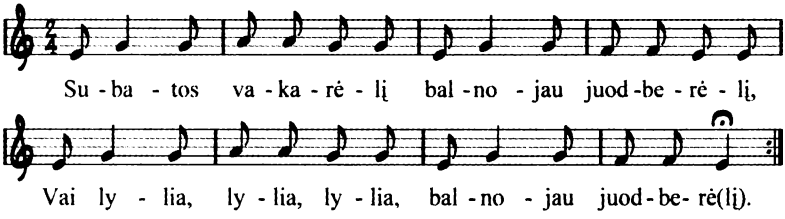

Subatos vakarėlį
Balnojau juodbėrėlį,
Oi lylia lylia lylia,
Balnojau juodbėrė(lį).

Juodberėlį balnojau,
Pas mergužėlę jojau,
Oi lylia lylia lylia,
Pas mergužėlę jo(jau).

Nujojau šimtą mylių,
Dajojau žalių girių,
Oi lylia lylia lylia,
Dajojau žalių gi(rių),

O toj žalioj girelėj
Gegutėlė kukavo,
Oi lylia lylia lylia,
Gegutėlė kuka(vo).

– Gegutėle raiboji,
Ko taip liūdnai kukuoji,
Oi lylia lylia lylia,
Ko taip liūdnai kukuo(ji).

Ar verki, ar dainuoji,
Ar vargelį rokuoji,
Oi lylia lylia lylia,
Ar vargelį rokuo(ji)?

– Nei verkiu, nei dainuoju,
Tik vargelį kukuoju
Oi lylia lylia lylia,
Tik vargelį kukuo(ju).

Vindžiuliai – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

1050. Sūneli, palaidūne

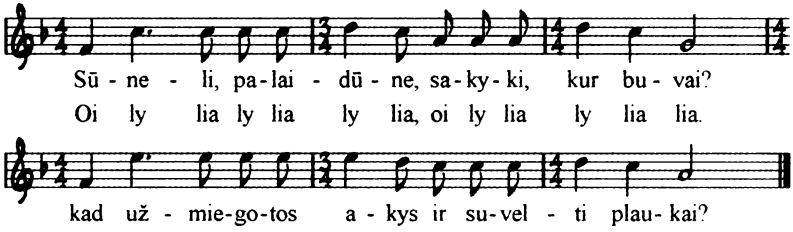

– Sūneli palaidūne, sakyki, kur buvai,
Kad užmiegotos akys ir suvelti plaukai,
Oi lylia lylia lylia, oi lylia lylia lia,
Kad užmiegotos akys ir suvelti plaukai?

– Nebarki, motinėle, nebarki tu manęs,
Myliu aš mergužėlę gražesnę už save,
Oi lylia lylia lylia, oi lylia lylia lia,
Myliu aš mergužėlę gražesnę už save.

Turiu jos paveikslėlį, turiu į ką žiūrėt,
Bet nėra mergužėlės, nėr su kuo pakalbėt.
Oi lylia lylia lylia, oi lylia lylia lia,
Bet nėra mergužėlės, nėr su kuo pakalbėt.

Vindžiuliai – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

1051. Mūs berniukai dobiliukai

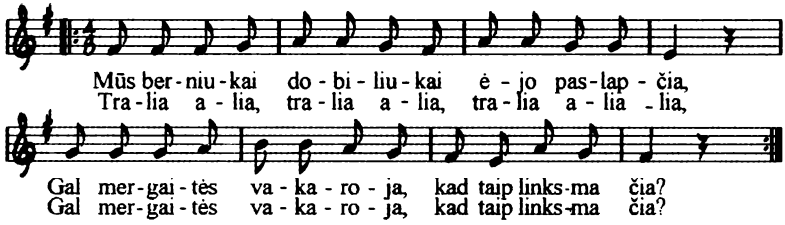

Mūs berniukai dobiliukai ėjo paslapčia –
Gal mergaitės vakaroja, kad taip linksma čia?
Tralia alia, tralia alia, tralia alia lia lia,
Gal mergaitės vakaroja, kad taip linksma čia?

Aš – mergaitė lelijėlė iš jaunų dienų,
Visi nori sužinoti kur aš gyvenu.
Tralia alia, tralia alia, tralia alia lia lia,
Visi nori sužinoti kur aš gyvenu.

Aukštas mūras mūravotas, mūras lyg dangaus,
O pakalnėje bakūžė vargano žmogaus.
Tralia alia, tralia alia, tralia alia lia lia,
O pakalnėje bakūžė vargano žmogaus.

Nekukuoki, gegutėle, nekukuoki, ne,
Vakar mylėjo bernelis, o jau šiandien ne.
Tralia alia, tralia alia, tralia alia lia lia,
Vakar mylėjo bernelis, o jau šiandien – ne.

Nesibarki, motinėle, nesibarki ne,
Vakar glaudė prie širdelės, o jau šiandien ne.
Tralia alia, tralia alia, tralia alia lia lia,
Vakar glaudė prie širdelės, o jau šiandien – ne.

Sudie, tėte, sudie, mama, sudie, Lietuva,
Sudie, mylima mergele, nelankysiu, ne.
Tralia alia, tralia alia, tralia alia lia lia
Sudie, mylima mergele, nelankysiu, ne.

Karveliškės – Ona Kertenytė – Ratkevičienė, g. 1936 m., kilusi iš Girelės.

1052. Subatos vakarėlį

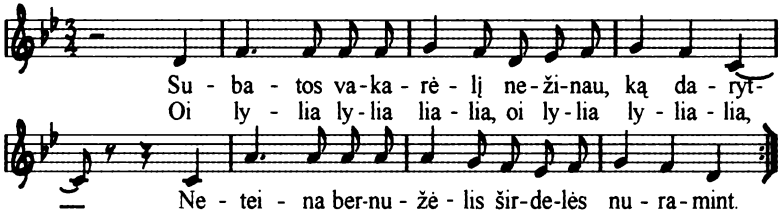

Subatos vakarėlį
Nežinau ką daryt
Neteina bernužėlis
Širdelės nuramint. (2x2)

O kad jisai ateitų,
Paklausčiau aš pas jį,
Ar ilgai mes draugausim,
Ar myli jis mane? (2x2)

Ateitų bernužėlis,
Atneštų dovanų –
Auksinį žiedužėlį
Ir rožių raudonų. (2x2)

– Oi berneli, berneli,
Ką tu dabar darai,
Subatos vakarėlį
Pas kitą nuėjai. (2x2)

Pas kitą tu nuėjęs
Aukso žiedus mainai,
O mane jaunutėlę
Visai jau užmiršai. (2x2)

Eisiu į Nemunėlį
Ir nusiskandinsiu,
Šaltuoju vandenėliu
Toli toli plauksiu. (2x2)

Pribėgo ji prie kranto
Ir šoko vandenin,
Pagavo šaltos bangos
Ir nunešė tolyn. (2x2)

Gitara suskambėjo
Ant žemės krisdama,
Mergaitė sudejavo
Bangose skęsdama. (2x2)

Jos mylimas bernelis
Norėjo ją gelbėt,
Bet grotos geležinės
Neleido jam išbėgt. (2x2)

Kudonys – Jadvyga Jacinevičiūtė – Janavičienė, g. 1939 m., kilusi iš Kareivonių.

1053. Kai aš augau

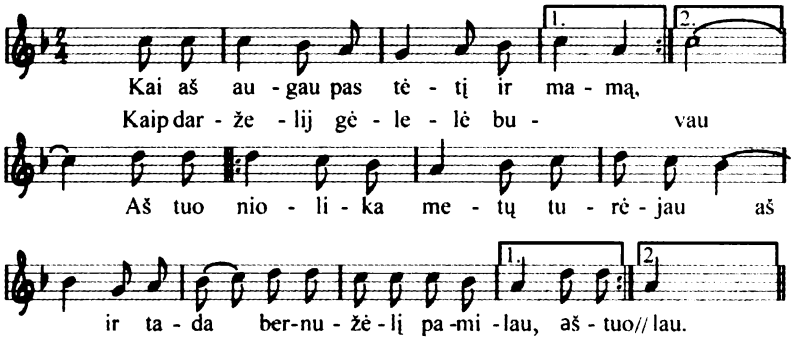

Kai aš augau pas tėtį ir mamą,
Kaip darželij gėlelė buvau.
Aštuoniolika metų turėjau aš
Ir tada bernužėlį pamilau. (2x2)

Bernužėlis gražus kaip bijūnas,
Jo gražumas viliojo mane,
Garbanoti plaukai, melsvos akys jo –
Jis užbūrė mane amžinai. (2x2)

Vieną vakarą, kai jis atėjo
Susimąstęs ir toks neramus,
Apie meilę jisai nekalbėjo, ne,
Tik bučiavo rausvus veidelius. (2x2)

Kai naktis nusileido ant lauko,
Mėnuo skendo auksinėj žaroj,
– Vai sudie, vai sudie, – tarė, – grįšiu aš,
Ir pradingo nakties tylumoj. (2x2)

Šakaldonys – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

1054. Atsimink, jaunas bernužėli

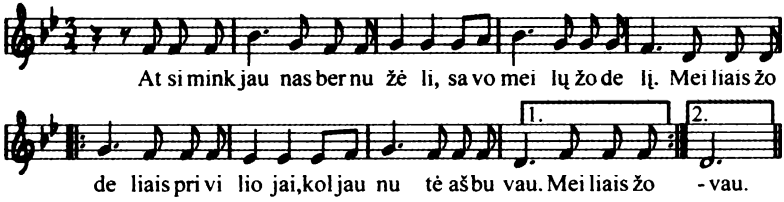

Atsimink, jaunas bernužėli,
Savo meilų žodelį,
Meiliais žodeliais priviliojai,
Kol jaunutė dar buvau.

Aš jaunutė nežinojau,
Kad pasaulij meilė yr,
O dabar, kai sužinojau,
Jau per vėlus laikas yr.

Gailu man jaunų dienelių,
Gailu žodžių paslaptų,
Gailu meilės sidabrinės,
Gailu jo melsvų akių.

Kietaviškės – Juozas Kananavičius, g. 1912 m.

1055. Šalti rudeniai

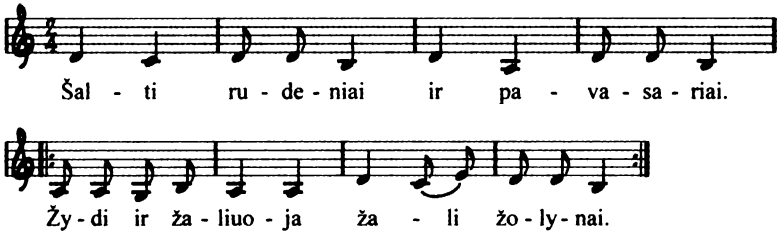

Šalti rudeniai
Ir pavasariai,
Žydi ir žaliuoja
Žali žolynai. (2x2)

Žali lapeliai,
Rausvi žiedeliai
Ir ašaroti
Mergelių veidai. (2x2)

Papūsk, vėjeli,
Nukrėsk raselą,
Gal nuraminsi
Liūdną širdelą? (2x2)

Vėjelis pūtė,
Raselą krėtė,
Ir nenuramino
Liūdnos širdelės. (2x2)

Vievis – Eleonora Zenevičiūtė-Nauckūnienė, g. 1921 m., kilusi iš Žydeikiškių.

1056. Traktoristo Algio daina

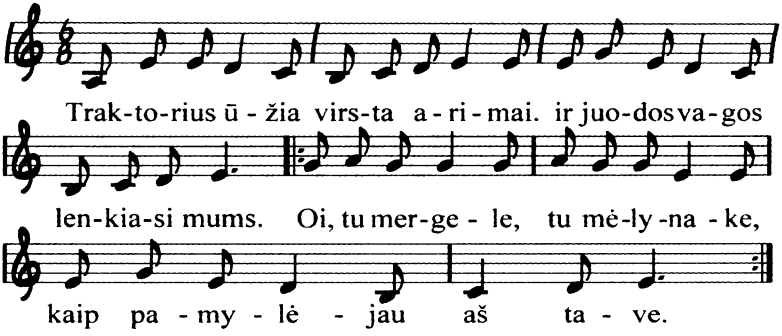

Traktorius ūžia, virsta arimai
Ir juodos vagos lenkiasi mums.
Oi, tu mergaite, tu mėlynake,
Kaip pamylėjau aš tave. (2x2)

Vasarą saulė skruostus nudažo,
Rasa suvilgo garbanas tau,
Kiemely stovi traktorius mano,
Aš – traktoristas, myliu tave. (2x2)

Sudiev, mergaite, aš išvažiuoju,
Aš išvažiuoju jau iš čia,
Tau tiktai lieka traktoriaus dulkės,
Tu mergužėle, lieki viena. (2x2)

Aš išvažiuoju į kitą kaimą,
Kitas mergaites mylėsiu,
Bet nenuliūski, jauna mergaite.
Aš tau laiškelį rašysiu. (2x2)

Liutonys – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1923 m., kilusi iš Balceriškių.

1057. Bernelis dobilėlis

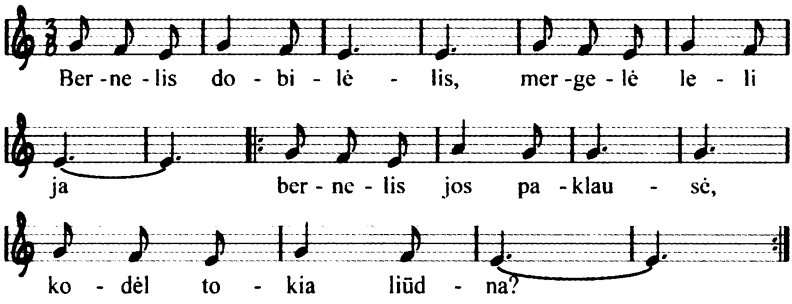

Bernelis dobilėlis,
Mergelė lelija,
Bernelis jos paklausė:
– Kodėl tokia liūdna? (2x2)

– Kaip aš liūdna nebūsiu,
Kad aš vienų viena,
Širdelė mano jaučia,
Kad meilė netikra. (2x2)

Kur stovi aukštas kalnas,
Suveina du keliai,
Ten mano bernužėlis
Kalbėjo su kita. (2x2)

Ten po medžiu stovėjau
Ir viską aš mačiau,
Širdelė man sopėjo,
Bet nieko nesakiau. (2x2)

– Ak širdie, aukso žiede,
Žiedeli sutarties,
O kam mane apleidai,
Palikai be vilties? (2x2)

Ak meilė begalinė,
Kas gali apsakyt,
Tik vienas šaltas kapas
Galės mumi išskirt. (2x2)

Žebertonys – Janina Zujūtė – Kanapkienė, g. 1932 m.

1058. Juodbėrį žirgą sustabdžiau

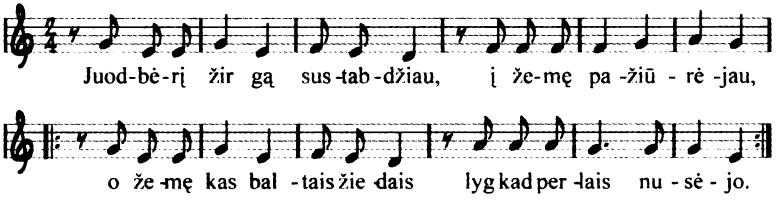

Juodbėrį žirgą sustabdžiau,
Į žemę pažiūrėjau,
O žemę kas baltais žiedais,
Lyg kad perlais, nusėjo. (2x2)

Kai vieną kart, pavasari,
Aš pas tave atjosiu,
O, mylimas pavasari,
Tavęs nebeviliosiu. (2x2)

Kai jojo jis toli toli,
Jo nieks nebelydėjo,
Ten laukė jo žiauri mirtis,
Bet jis to nežinojo. (2x2)

Vainikai puošė karstą jo,
O jis ramiai gulėjo,
Pramerktos akys žiūrėjo,
Kažko paklaust norėjo. (2x2)

Žebertonys – Janina Zujūtė – Kanapkienė, g. 1932 m.

1059. Toli sužibo žiburėlis

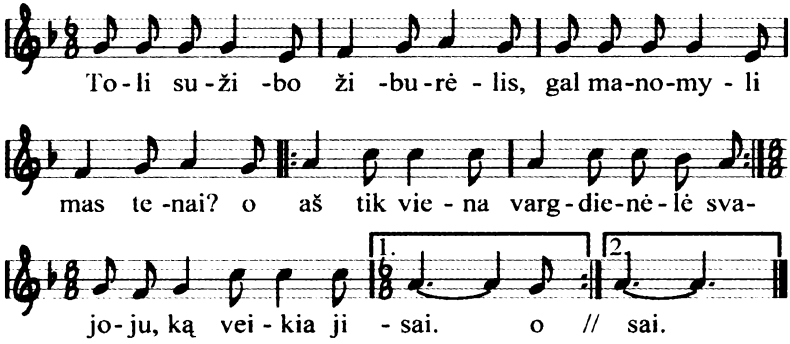

Toli sužibo žiburėlis,
Gal mano mylimas tenai?
O aš tik viena vargdienėlė
Svajoju, ką veikia jisai. (2x2)

– Tu mano mielas bernužėli,
Ko tu praeidamas tyli,
Ar jau manęs tu nepažįsti,
Ar jau mylėti nenori? (2x2)

– Mylėjau tave ir mylėsiu
Lig savo mirties pabaigos,
Nors ir didžius vargus kentėsiu,
Bet neužmiršiu niekados. (2x2)

Vindžiuliai – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

1060. Ant mano tėvo dvaro

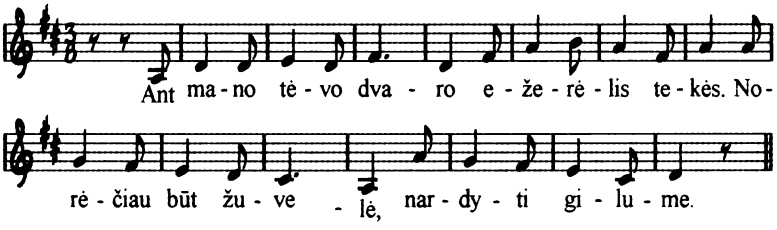

Ant mano tėvo dvaro
Ežerėlis tekės,
Norėčiau būt žuvelė,
Nardyti gilume.

Jei tu žuvelė būsi,
Nardysi gilume,
Tai aš žvejelis būsiu,
Gaudysiu vien tave.

Jei tu žvejelis būsi,
Gaudysi vien mane,
Tai aš vienuolė būsiu,
Gyvensiu vienume.

Jei tu vienuolė būsi,
Gyvensi vienume,
Tai aš kunigas būsiu,
Trukdysiu vėl tave.

Jei tu kunigas būsi,
Trukdysi vėl mane,
Tai aš pavirsiu vyšnia,
Kabosiu šakoje.

Jei tu pavirsi vyšnia,
Kabosi šakoje,
Tai aš pavirsiu Jonu,
Nuskinsiu aš tave.

Jei tu pavirsi Jonu,
Nuskinsi tu mane,
Tai aš tave mylėsiu,
Nes tu myli mane.

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1061. Ant mėlynos jūros

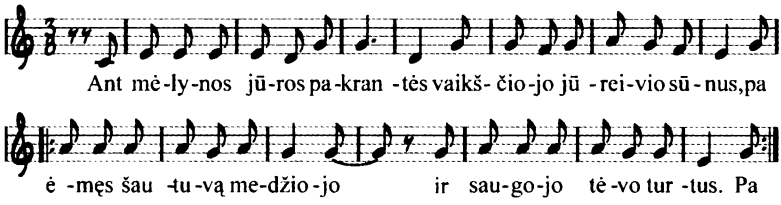

Ant mėlynos jūros pakrantės
Vaikščiojo jūreivio sūnus,
Paėmęs šautuvą medžiojo
Ir saugojo tėvo turtus. (2x2)

Netoli prie jūros ten skalbti
Jaunutė mergaitė atėj',
Maloni, graži kaip saulutė,
Neturtingo žvejo duktė. (2x2)

Pamatė jūreivis gražuolę,
Karštai pamylėjo jis ją
Ir drįso, priėjęs paklausti:
– Gražuole, ar myli mane?(2x2)

– Mylėti aš tavęs negaliu,
Nes aš neturtinga esu,
Dėl tavo turtuolio tėvelio
Aš meilę seniai gesinu. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1062. Nuskinsiu ramunėlę

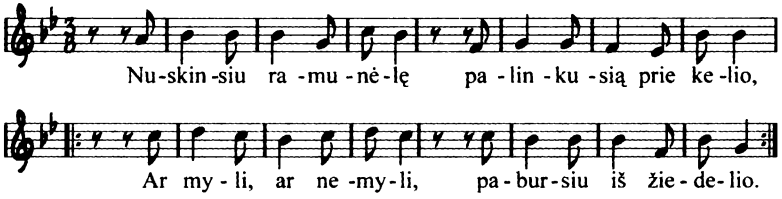

Nuskinsiu ramunėlę,
Palinkusią prie kelio –
Ar myli, ar nemyli,
Pabursiu iš žiedelio. (2x2)

Švelnus vėjelis pučia,
Ramunės tyliai supas,
Nebesakys, kad myliu
Rausvutės tavo lūpos. (2x2)

Pavasaris atėjo,
Ramunės sužydėjo,
O mano mergužėlė
Jau kitą pamylėjo. (2x2)

Melsvi žiedai žibučių,
Alyvų melsvos kekės,
Nakties tamsoj vaidenas
Dvi melsvos tavo akys. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1063 Laimingos jūs

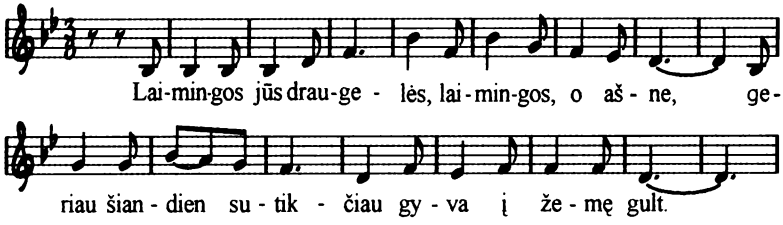

Laimingos jūs, draugelės,
Laimingos, o aš – ne,
Geriau šiandien sutikčiau
Gyva į žemę gult.

Einu, o vėjas pučia,
Einu vieškeleliu,
Dar labiau širdis skauda,
Kai arčiau prieinu.

Priėjau prie vartelių,
O jie uždaryti,
Neišeina bernelis
Manęs pasitikti.

Įėjau kambarėlin,
Kur mielas sėdėjo,
Jis kitą mergužėlę
Dėl savęs turėjo.

Nemylėk, mergužėle,
Nemylėki tu jo,
Privylė jis man jauną,
Privylios ir tave.

Elektrėnai – Liudvika Kaukėnaitė-Viatkinienė, g. 1920 m., kilusi iš Melagėnų Ignalinos raj.

1064. Atmink, o mielas

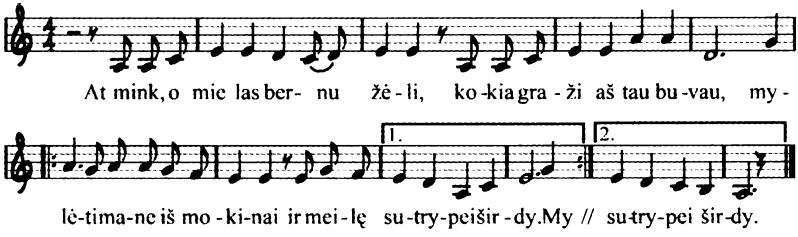

– Atmink, o mielas bernužėli,
Kokia graži aš tau buvau,
Mylėti mane išmokinai
Ir meilę sutrypei širdy. (2x2)

Tu turi širdį geležinę
Ir su atšalusiais jausmais
Be galo tu mane kankini,
Sakyk, ar ilgai dar taip bus?(2x2)

Tu man sapnuose pasirodei,
Dar vakar aš tave mačiau,
Ir atsidžiaugti negalėjau,
Kokia laiminga aš buvau. (2x2)

– Tas tavo sapnas neteisingas,
Neišsipildys niekada,
Nebūsiu tavo aš per amžius
Ir nemylėsiu niekada. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1065. Ko mėnulis

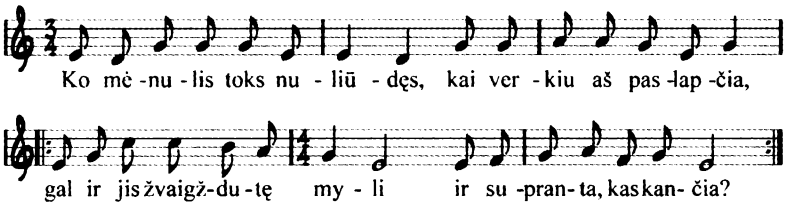

Ko mėnulis toks nuliūdęs,
Kai verkiu aš paslapčia,
Gal ir jis žvaigždutę myli
Ir supranta, kas kančia? (2x2)

Žmonės sakė – aš laiminga,
Man ant lūpų šypsena,
Mano lūpos nesiskundžia,
Tik širdy – gili žaizda. (2x2)

Sužavėjai mano sielą,
Dar jaunutė aš buvau,
Palikai širdy šešėlius,
Nepagydomas žaizdas. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1066. Užtekėjo mėnesėlis

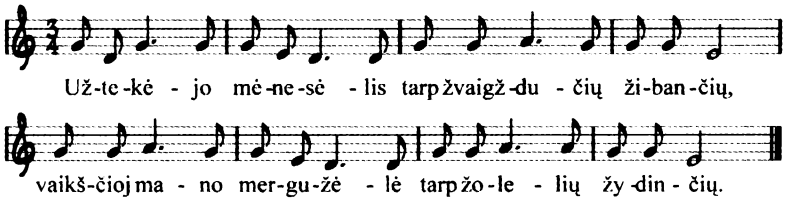

Užtekėjo mėnesėlis
Tarp žvaigždučių žibančių,
Vaikščioj mano mergužėlė
Tarp žolelių žydinčių.

Ką ji kalba, ką svajoja,
Aš suprasti negaliu,
Žodžiai meilūs tik girdėti
Vis: „Myliu, myliu, myliu".

– Sugrįžk, sugrįžk, mergužėle,
Grąžink meilės žodelius,
Vėl dainas abu dainuosim
Ir mainysim žiedelius.

– Nekalbėki, bernužėli,
Netikėsiu daugiau tau,
Aš jau kitą bernužėlį
Dėl savęs susiradau.

Jojo meilesni žodeliai
Kasdien skamba širdyje,
Aš iš viso šio pasaulio
Jį mylėsiu tik vieną.

Tau nerūpi mano meilė,
Tau reik turtų man skirtų,
Jei aš būčiau vargdienėlė,
Tu atrastum daug kitų.

Elektrėnai. – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1067. Dėl ko pamylėjai vergiją

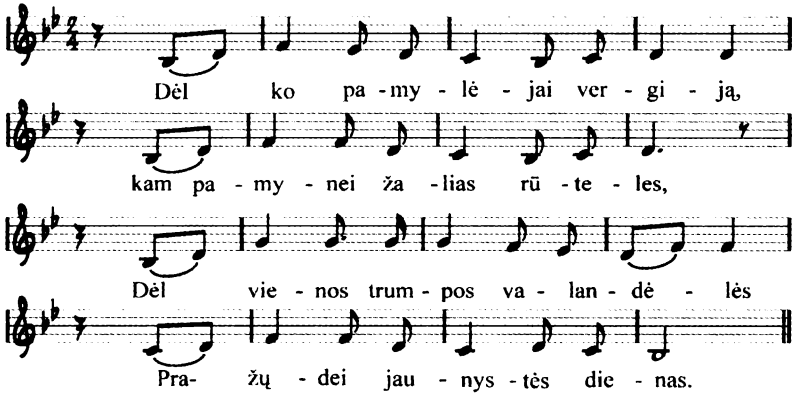

Dėl ko pamylėjai vergiją,
Kam pamynei žalias rūteles,
Dėl vienos trumpos valandėlės
Pražudei jaunystės dienas?

Klausyk, kaip gegiutė kukuoja
Darželij tarp žalių gėlių,
Taip graudžiai verkia, aimanuoja,
Kad vysta žalios rūtelės.

Nei aš eisiu daugiau į darželį,
Nei aš skinsiu žalių rūtelių,
Nes vysta žaliosios rūtelės
Ant mano gelsvų kaselių.

Nepadės tau, berneli, dievulis
Su kita laimingai gyvent
Pervėrei tu mano širdelę,
Pervėrei lyg kardu aštriu.

Elektrėnai – Liudvika Kaukėnaitė-Viatkinienė, g. 1920 m., kilusi iš Melagėnų Ignalinos raj.

1068. Pati gėlalas aš pasėjau

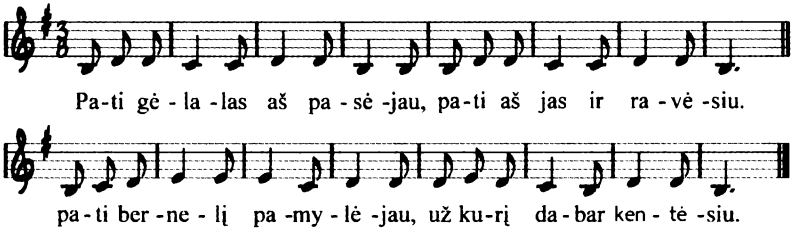

Pati gėlalas aš pasėjau,
Pati aš jas ir ravėsiu,
Pati bernelį pamylėjau,
Už kurį dabar kentėsiu.

Ak dievuliau, atsimenu,
Kai po žaliuoju berželiu
Su savo jaunu bernužėliu
Kalbėjau meilius žodelius.

Jisai man priesaiką padarė
Prieš dangaus mirgančias žvaigždes,
O kad geriau aš jam tikėčiau,
Sudėjo kryžium rankeles.

– Berneli, mano mylimasis,
Argi tu dievo nebijai,
Kad savo jaunai mergužėlei,
Pražudęs, kelią paskyrei?

Dabar aš tuo keliu keliausiu,
Kol savo tikslą surasiu,
Ir tavo ponišką krūtinę
Aštriu durtuvu perversiu.

Aisiu vaistinėn pirkti nuodų,
Nunuodysiu pati save.
Vaistinyks nuodų nenor duoti:
– Jaunute, gaila man tave.

Geibonys – Veronika Lankaitė-Sabonienė, g. 1912 m., kilusi iš Kareivonių.

1069. O Lietuva, Tėvyne mūsų

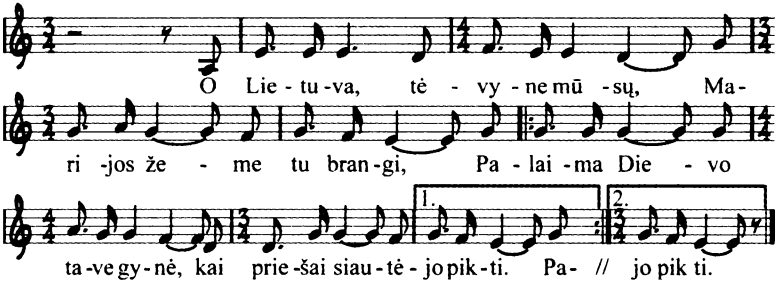

O Lietuva, Tėvyne mūsų,
Marijos žeme tu brangi,
Palaima Dievo tave gynė
Kai priešai siautėjo pikti. (2x2)

Tai buvo sausio tryliktoji,
Aidėjo šūviai an kalvos
Prieš budelius ir tankus stojo
Drąsiausi sūnūs Lietuvos. (2x2)

Su buožėm daužė, tankais traiškė,
Krauju pasruvo ta kalva.
Galvų grobikams nenuleidę
Ten žuvo sūnūs ir dukra. (2x2)

Ir ašaros ir kraujas liejos,
Nelygi buvo ten kova
Ir mirdami jie dar šnabždėjo:
„Tėvyne mano, Lietuva“. (2x2)

Taip žuvo mirtimi didvyrių
Dukra ir sūnūs Lietuvos,
Tėvynės laisvę jie apgynė,
O viešpatie, palaimink juos. (2x2)

Paminklą didvyriams pastatė
Tenai, prie bokšto, an kalvos,
O mūs dukrele ir sūneliai,
Gyvi jūs liksit visados (2x2)

Palaimink, Viešpatie, Tėvynę,
Šalelę brangią Lietuvos,
Juk ją vaikai krauju apgynė,
Tegu per amžius ji gyvuos. (2x2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

1070. Atėjo šiltas pavasarėlis

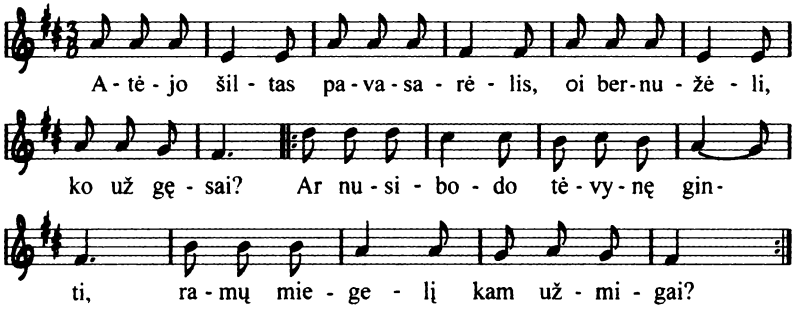

Atėjo šiltas pavasarėlis:
– Oi bernužėli, ko užgęsai?
Ar nusibodo tėvynę ginti,
Ramų miegelį kam užmigai? (2x2)

Pervėrė širdį plieno kulkelė,
Mirtis užmerkė melsvas akis.
Buvai didvyris tu, bernužėli,
Liūdi lietuvių visų širdys (2x2)

Guli an gatvės kaip ąžuolėlis,
O šalia jojo – kraujo klanai.
Nieks neateina – nei motinėlė,
Nei tavo broliai, narsūs arai. (2x2)

Paguldė tave an akmenėlių,
Nieks nepadėjo grabo lentos
Ir palaidojo į Nemunėlį,
Nes pagailėjo žemės šventos. (2x2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

1071. Dainuok, sesute, lepūnėle

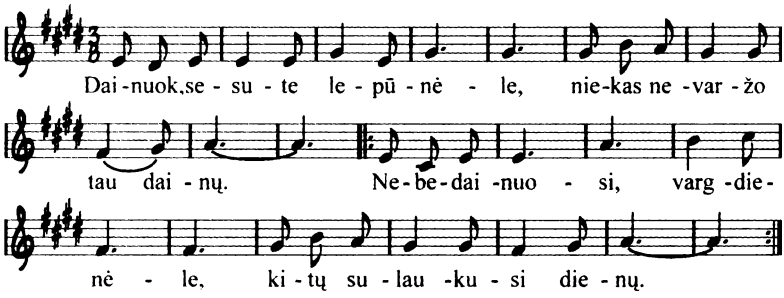

Dainuok, sesute lepūnėle –
Niekas nevaržo tau dainų,
Nebedainuosi, vargdienėle,
Kitų sulaukusi dienų. (2x2)

Globoj močiutė sengalvėlė –
Lig šiol laiminga gyvenai.
Tau terūpėjo puikios gėlės
Ir teviliojo tik sapnai. (2x2)

Ir nuolatos tave lydėjo
Linksma lyg kūdikio daina,
Ir dailios rožės pavydėjo,
Kad tu jaunystės kupina. (2x2)

Bet greit likimas, mus sumainė,
Pakeisdamas dienas naktim,
Nūnai dar skamba tavo dainos,
Rytoj gal verksi nerami? (2x2)

Ir an gražių žydrų blakstienų
Kai perlai ašaros žibės,
Ir skausmą, kritus tau an kelių
Vien tik dievulis teregės. (2x2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

1072. Išeisi tu, išeisi ir negrįši

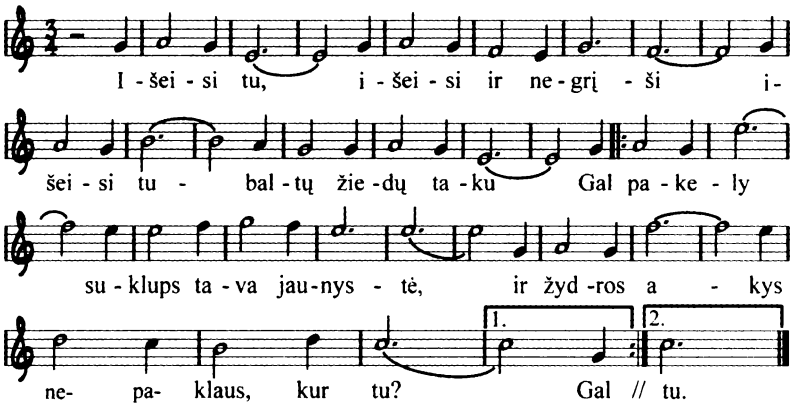

Išeisi tu, išeisi ir negrįši,
Išeisi tu baltų žiedų taku,
Gal pakely suklups tava jaunystė
Ir žydros akys nepaklaus, kur tu. (2x2)

Vaidensis tavo garbanos auksinės
Ir giedras žvilgsnis šviesiame veide.
Sakyk, kodėl pasaulis toksai pilkas,
Kodėl be tavęs laimės nebėra? (2x2)

Ir vėl žydės pavasariai mūs žemėj,
Piemens rageliai vasarą skardens,
Ateis ruduo, kris nuo šalnų žiedeliai,
Ateis žiema, bet nebebus tavęs (2x2)

Žinau jau niekad, niekad nebegrįši
Ir neateisi tyliais vakarais.
Mylėsiu tave, kol užgęs jaunystė
Ir lauksiu, kol mirtis užmerks akis (2x2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

1073. Kalėjmas

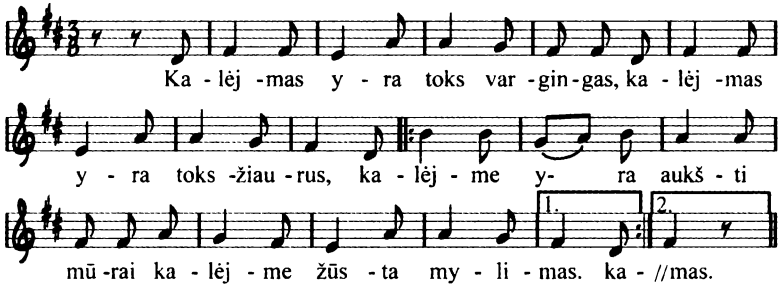

Kalėj'mas yra toks vargingas,
Kalėj'mas yra toks žiaurus,
Kalėj'me yra aukšti mūrai,
Kalėj'me žūsta mylimas. (2x2)

Pro langą rodė nosinėlę,
Kad mylima jį suprastų,
Kad suprastų mano nelaimę,
Kad aš rytoj anksti žūsiu. (2x2)

Anksti, dar saulei netekėjus,
Atjos husarų du šimtai.
Visi ginklais apsiginklavę,
O jų žygis toksai baisus. (2x2)

Nejaugi aš toksai galingas,
Kad mane šaudytų šimtai,
Užteks man ir vienos kulkelės
Ir atsiskirsiu amžinai. (2x2)

Elektrėnai – Liudvika Kaukėnaitė-Viatkinienė, g. 1920 m., kilusi iš Melagėnų Ignalinos raj.

1074. Sudie, motule, mano miela

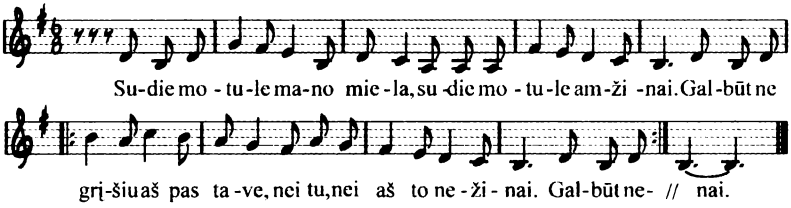

Sudie, motule mano miela,
Sudie, motule, amžinai,
Gal būt negrįšiu aš pas tave –
Nei tu, nei aš to nežinai. (2x2)

O jeigu grįšiu nepražuvęs,
Laimėjęs kovą su daina,
Tada, motule, vėl dainuosim,
Nes vėl bus laisva Lietuva. (2x2)

O jeigu žūsiu prie upelio,
Kur bangos dainas man dainuos,
Tai beržas, verkdamas kas rytą,
Paguodos žodžius tau kartos. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1075. Aš iš žmonių

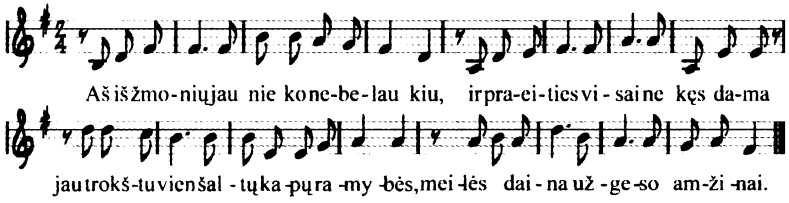

Aš iš žmonių jau nieko nebelaukiu
Ir praeities visai nekęsdama,
Jau trokštu vien šaltų kapų ramybės –
Meilės daina užgeso amžinai. (2x2)

Aš sutikau tiktai beširdžius žmones,
Mamos širdis paliko man viena.
Nieks nepaguos, nors verktumei lyg vaikas,
Pasaulio skausmą žmonės tik dainuos. (2x2)

Kariški rūbai džiovina man krūtinę,
Neleidžia man gėrėtis gražumu,
Paliks tiktai vien samanotas kryžius,
Balti krantai ant tėviškės laukų. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1076. Jau du pavasariai praėjo

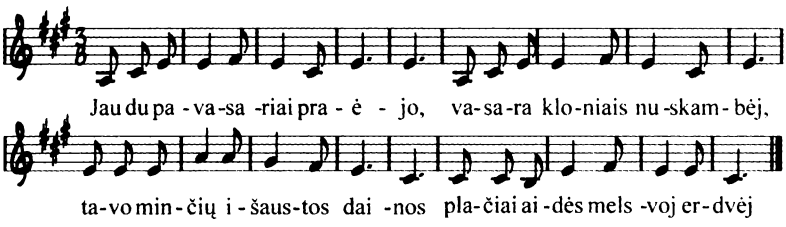

Jau du pavasariai praėjo,
Vasara kloniais nuskambėj',
Tavo minčių išaustos dainos
Plačiai aidės melsvoj erdvėj.

Visa širdim tu pamylėjai
Vargo numintus takelius,
Apdainavai miškus ir kaimus,
Sesučių rūtų darželius.

Tu išėjai pageltus lapams,
Ruduo už lango verkė jau
Ir vyto gėlės paskutinės,
„Sudie sudie", kalbėjau tau.

Sakei, sugrįši gimtan sodžiun,
Kai baigsis kova kruvina.
Suvilgė ašaros blakstienas –
Sunki tau laisvė svetima.

Sakei – sugrįši greit, nežuvęs,
O čia tavęs vis dar nėra.
Pirmi pavasario paukšteliai
Sučiulbo sprogstančiam kleve.

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1077. Palydėk tu mane

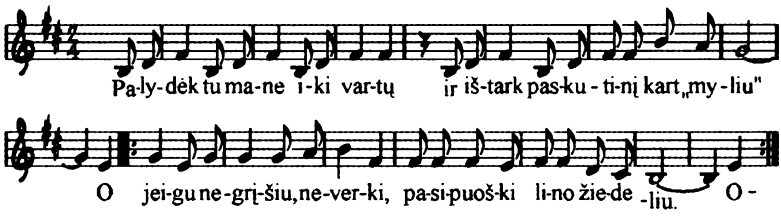

Palydėk tu mane iki vartų
Ir ištark paskutinį kart „Myliu“,
Jeigu negrįšiu – neverki,
Pasipuoški lino žiedeliu. (2x2)

Lankysiu aš tave, mergužėle,
Gegužio tyliais vakarais,
Tada pailsės tavo siela,
Raminsiu aš tave žiedais. (2x2)

Kur groja siaubingosios salvės
Naktimis kovojančiais laukais,
Tikėki, parnešiu tau laisvę,
Kartu su lelijų žiedais. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1078. Aš pasiklausčiau

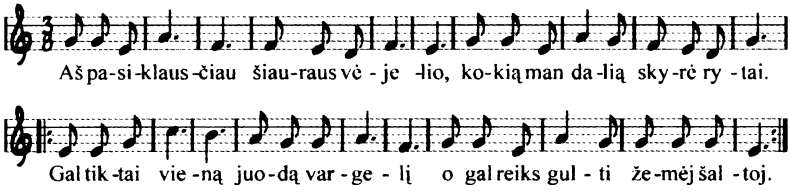

Aš pasiklausčiau šiauraus vėjelio,
Kokią man dalią skyrė rytai –
Gal tiktai vieną juodą vargelį,
O gal reiks gulti žemėj šaltoj? (2x2)

Pasviręs kryžius ant mano kapo,
Lietaus lašeliai vargins mane,
O gal nukritę nuo medžių lapai
Pridengs kapelį rudens nakčia? (2x2)

– Tu nebijoki, kad aš silpnutė
Ir drįstu glaustis tau prie širdies,
Nors tu galiūnas, o aš mažutė,
Bet myliu myliu tave karštai. (2x2)

Kad aš galėčiau tau, bernužėli,
Nors vieną kartą žvelgt į akis,
Tai gal suprasčiau, kodėl taip liūdna,
Kodėl nerami mano širdis. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1079. Žalios pušys

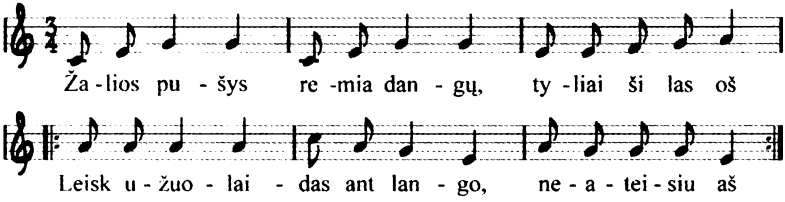

Žalios pušys remia dangų,
Tyliai šilas oš.
Leisk užuolaidas ant lango –
Neateisiu aš. (2x2)

Tau sakiau, kad verkia kraštas,
Skundžiasi laukai,
Tu šypsojaisi prie lango
Ir sakei – niekai. (2x2)

Na tai kas kad verkia kraštas,
Skundžiasi laukai,
Mūsų dienos, pilnos laisvės,
Dar skambės rytoj. (2x2)

Aš žiūrėjau į akis tau,
Tuštumą mačiau –
Nežydėjo baltos vyšnios,
Džiaugsmo nemačiau. (2x2)

Tik mačiau artoją basą
Platumoj laukų,
Iš akių jam krinta rasos,
Skundžiasi, sunku. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1080. Nesėsk, mergaite

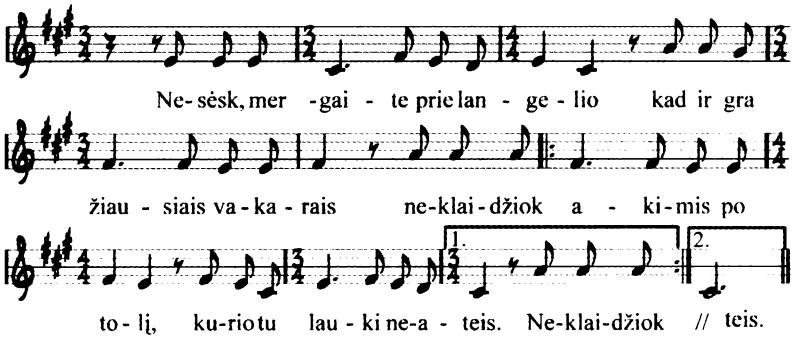

Nesėsk, mergaite, prie langelio
Kad ir gražiausiais vakarais,
Neklaidžiok akimis po tolį,
Kurio tu lauki – neateis. (2x2)

O gal ateis šį vakarėlį
Rasotom pievom, takeliu,
Gal atsineš žibučių puokštę,
O gal jas skins kiti be jo. (2x2)

Žiedeliai amžino troškimo,
Palaidoti dar ne laiku,
Lakštutė suokė ir nuskrido
Auksinio miško vainiku. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1081. Kai rudeniai lapus nudraskė

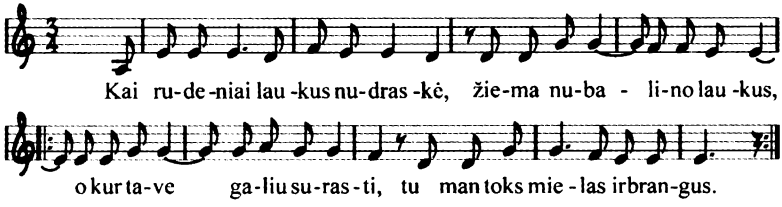

Kai rudeniai lapus nudraskė,
Žiema nubaltino laukus,
O kur tave galiu surasti –
Tu man toks mielas ir brangus. (2x2)

Ateik nors vieną valandėlę,
Ak, pasiilgau aš tavęs.
Tikėk manim – laimingas būsi
Ir mano širdis nekentės. (2x2)

Tu išėjai ir gal negrįši
Ir lino akys nežibės.
Tad leisk, brangus, nuo tavo kapo
Surinkt vidurnakty žiedus. (2x2)

Vindžiuliai – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

1082. Tik dvidešimt metų

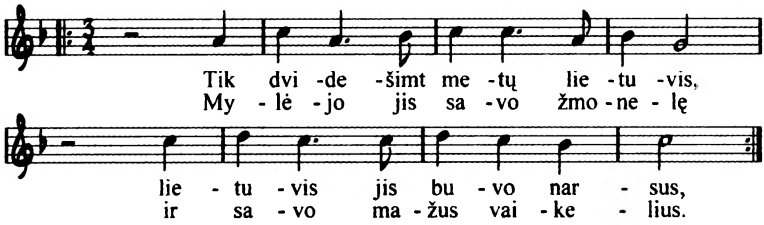

Tik dvidešimt metų lietuvis,
Lietuvis jis buvo narsus,
Mylėjo jis savo žmonelę
Ir savo mažus vaikelius. (2x2)

Dar saulė nebuvo tekėjus,
Dar žmonės miegojo aplink,
Į kamerą sargas įėjo:
– Lietuvi, kas bus su tavim? (2x2)

Į mašiną jį įsodino
Ir nuvežė kažkur toli.
– Sudievu tėveli, mamyte,
Neverkit, neverkit manęs. (2x2)

Sudievu tau, žmona brangioji,
Už viską tu man dovanok.
Palieku tau mažus vaikelius,
Pati juos augink ir globok. (2x2)

Mašina prie miško sustojo,
Sargybinis liepė išlipt,
Lietuvis pamatė tą duobę,
Kurioje reikės jam gulėt. (2x2)

Dar kartą aplink apsidairė,
Dar kartą paklausė: „už ką?“
Jis kruvinas duobėj gulėjo,
O lūpos šnabždėjo kažką. (2x2)

Dar laiškas nebaigtas rašyti
Ir meilė nebaigta mylėt,
Kareivis kraujais aptaškytas,
Jau laikas po žemėm gulėt. (2x2)

Prie kelio palinkus bakūžė,
Gyvena našlaičiai maži,
Jie pūtė mažytį langelį
Ir šaukė: „Tėveli, kur tu?“ (2x2)

Kudonys – Jadvyga Jacinevičiūtė-Janavičienė, g. 1939 m., kilusi iš Kareivonių.

1083. Greitai bėga gyvenimo dienos

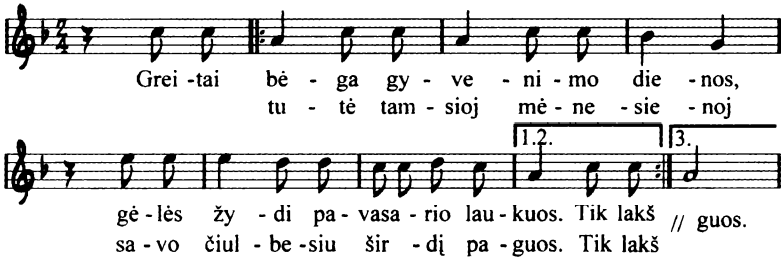

Greitai bėga gyvenimo dienos,
Gėlės žydi pavasario laukuos,
Tik lakštutė tamsioj mėnesienoj
Savo čiulbesiu širdį paguos. (2x2)

Danguj šviečia auksinis mėnulis,
Viskas skendi nakties tylumoj,
O po kojom man svyra ramunės,
Mėlyni rugiagėlių žiedai. (2x2)

Tik aš vienas žygiuoju per pievas,
Rankoj šautuvą spaudžiu tvirtai,
Aš einu aplankyt mergužėlę,
Kur praleisti linksmi vakarai. (2x2)

Švelnus vėjas man veidą bučiuoja,
Tyliai judina medžių lapus,
Gimtam kaime jaunimas dainuoja,
Tik aš vienas atskirtas nuo jų. (2x2)

Jie man vardą paskyrė bandito
Ir tėvus jie sušaudė seniai,
Vien tik šautuvas broliu man liko,
Naktis – motina, miškas – namai. (2x2)

Aš prisimenu vakarą tylų
Ir prisimenu laisvės laikus,
Kai su mylima tyliai kalbėjom,
Naujai ateičiai pynėm planus. (2x2)

Jau netoli mergaitės namelis,
Jis apaugęs medeliais žaliais,
O pakalnėj čiurlena upelis –
Čia praleisti linksmi vakarai. (2x2)

Kudonys – Jadvyga Jacinevičiūtė-Janavičienė, g. 1939 m., kilisi iš Kareivonių.

1084. Pasigirdo šūvis

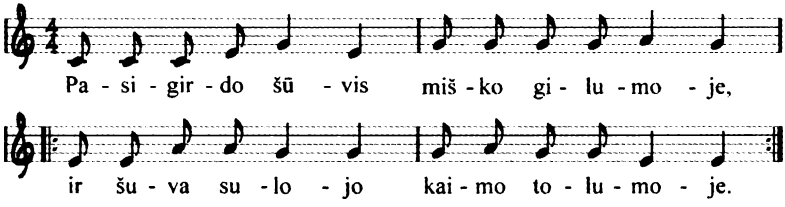

Pasigirdo šūvis
Miško gilumoje
Ir šuva sulojo
Kaimo tylumoje. (2x2)

Aušra dar nešvito,
Saulė netekėjo,
Verkė motinėlė
Prie miško atėjus. (2x2)

Guli jos sūnelis
Pamiškėj nušautas
Ir piktojo priešo
Kulkelės pagautas. (2x2)

Švelnutis vėjelis
Jam plaukus šukavo,
Sena motinėlė
Veidelį bučiavo. (2x2)

– Oi, sūneli brangus,
Ko gi tu taip tyli,
Kodėl in močiutę
Nieko neprabyli? (2x2)

Per visą dienelę
Pamiškėj gulėjo,
Vėlai vakarėly
Jo draugai atėjo. (2x2)

Veidą jam nuplovė
Nedėjos upely
Ir kapą supylė
Tam pačiam šilely. (2x2)

Liutonys – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1923 m., kilusi iš Balceriškių.

1085. Klajūnui

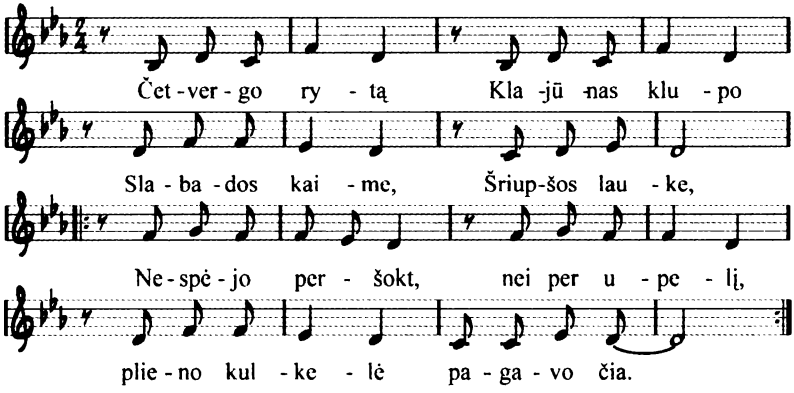

Četvergo rytą Klajūnas klupo
Slabados kaime, Šriupšos lauke,
Nespėjo peršokt nei per upelį,
Plieno kulkelė pagavo čia. (2x2)

O prie upelio augo berželis –
Žiūrėjo Klajūno mirtis,
Klajūnas krito, bet buvo gyvas,
Skrebai jį pribaigė kardu. (2x2)

Klajūno veidas buvo pajuodęs –
Jame sustingusi kančia,
Klajūnas mirdamas kartojo:
– Sudie tėveliam ir draugam, (2x2)

Sudiev, sudiev, Balceriškių kaimas,
Sudiev, laukeliai ir miškai,
Jau nelankysiu savo kaimynų
Ir nebraidysiu pievų rasom. (2x2)

Kai davė žinią jo motinėlei,
Kad jos sūnelio jau nėra,
Ji gailiai verkė, žodžiais raudojo,
Skubėjo siauru takeliu, (2x2)

Bet ji atbėgus, sūnaus nerado,
Tik rado vietą jo mirties,
Ji atsiklaupus, žemelę ardė,
O dieve, kur sūnaus mirtis? (2x2)

Klajūną vežė Žiežmarių rinkon,
Vėjelis draikė plaukus jo,
Klajūnas puošė Žiežmarių rinką
Su savo nuoga krūtine. (2x2)

Privedė tėvą ir motinėlę:
– Prisipažinkit, ar jūs sūnus?
Sūnelis guli, parėmęs tvorą,
O motinėlė kalbina jį. (2x2)

Močiutė matė kai sūnų vežė,
Vežė an žydų kapinių,
Ji gailiai verkė an šventorėlio,
O kunigėlis ramino ją. (2x2)

An Šriupšos lauko pastatė kryžių,
Kryžių pastatė jojo draugai,
Tai yra ženklas mirties Klajūno,
Kuris pražuvo amžinai. (2x2)

Liutonys – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1923 m., kilusi iš Balceriškių.

1086. Ir vieną kartą

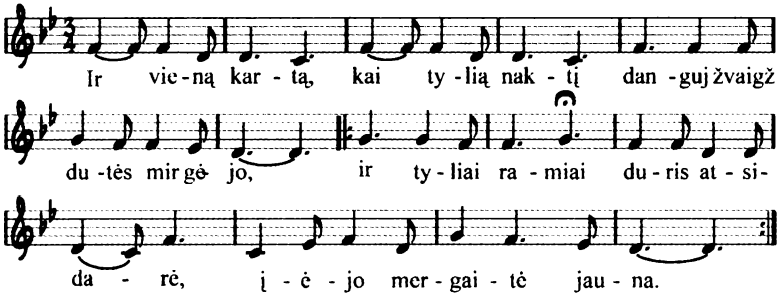

Ir vieną kartą, kai tylią naktį
Danguj žvaigždutės mirgėjo,
Ir tyliai ramiai durys atsidarė –
Įėjo mergaitė jauna. (2x2)

Ligonio sesutė mergelės paklausė:
– Kodėl taip vėlai atėjai?
– O aš atėjau, noriu sužinoti,
Kur guli sužeistas karys. (2x2)

Ligonio sesutė mergelei atsakė,
Kad mylimojo jau nėra –
Jis narsiai kovės už tėvynę brangią
Ir tarė sudiev mylimai. (2x2)

Jaunutė mergaitė baisiai išsigando,
Iš rankų gėlės iškrito,
Ji atsiklaupus, šalia mylimojo
Sužeistą veidelį bučiavo. (2x2)

Čižiūnai – Veronika Simonavičiūtė-Jurevičienė, g. 1911 m.

1087. Plaukia laivas Nemune

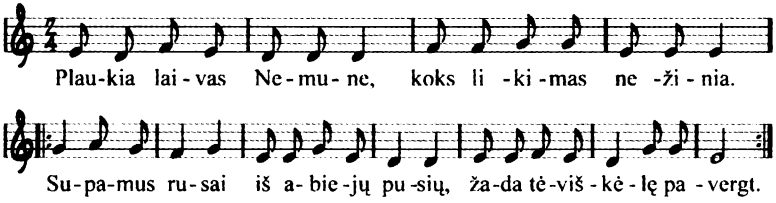

Plaukia laivas Nemune,
Koks likimas nežinia –
Supa mus rusai iš abiejų pusių,
Žada tėviškėlę pavergt. (2x2)

Nepavergsit Lietuvos,
Tėviškėlės mūs brangios –
Mūsų broliukai, balti dobiliukai
Mus, krauju atpirkę, užstos. (2x2)

Kai mus rinko į pulkus,
Kentėm didelius vargus,
Verkė tėvelis, verkė motinėlė,
Netekus sūnelio savo. (2x2)

Motinėle, auginai,
Ant rankelių nešiojai,
O dabar guli juodojoj žemelėj,
Ir kapelio nežinai. (2x2)

Karveliškės – Ona Kertenytė-Ratkevičienė, g. 1936 m., kilusi iš Girelės.

1088. Vasario ketvirtą dieną

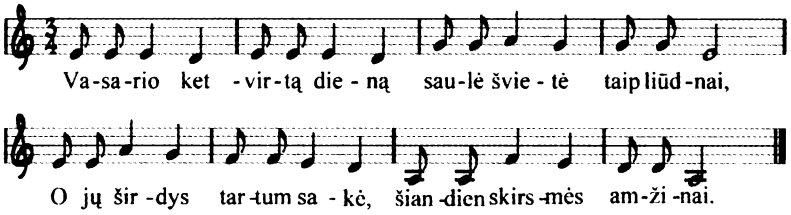

Vasario ketvirtą dieną
Saulė švietė taip liūdnai,
O jų širdys tartum sakė –
Šiandie skirsmės amžinai.

Žuvo narsūs mūs karžygiai,
Žuvo jie tenai penki.
Kartu žuvo ir Daržanas,
Buvęs vadas jų būry.

Aukštas kalnas nelaimingas
Netoli gimtų namų,
Čia pavijo jį kulkelė
Ir atskyrė nuo visų.

O kai vežė į miestelį
Pro gimtuosius namelius,
Jis tik sunkiai sudejavo:
– Nematysiu daugiau jų.

Kai atvežė į miestelį,
Buvo džiaugsmo daug skrebams,
Kad penki karžygiai guli
Ir jų vadas Daržanas.

Kitą rytą ankstų rytą
Verkė širdys mūs visų
Ir vėjelis jų raudojo,
Vežant ant žydų kapų.

Neilgai jūs ten gulėsit
An tų žydų kapinių,
Mes jus greitai perlaidosim
Ant šventųjų kapelių.

Karveliškės – Ona Kertenytė-Ratkevičienė, g. 1936 m., kilusi iš Girelės.

1089. Paskutinė gėlė

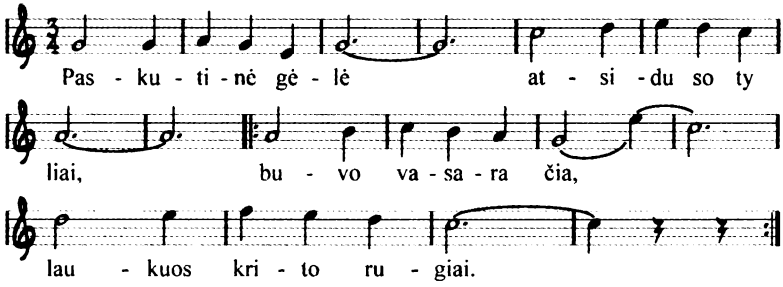

Paskutinė gėlė
Atsiduso tyliai,
Buvo vasara čia,
Laukuos krito rugiai. (2x2)

Tu linksmutė buvai
Ir dainas dainavai,
O dabar, verkdama,
Man sudie pasakei. (2x2)

Kris rugiai pradalgiuos,
Lenksis varpos glėby,
Tu liūdėsi manęs
Svetimojoj šaly. (2x2)

Bėgsi tuo takeliu,
Skindama ramunes
Ir liūdėsi, žieduos
Nesulaukus manęs. (2x2)

Bus dar vasarų daug
Ir žydės jazminai,
Tik tavęs čia nebus,
Nebebus amžinai. (2x2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

1090. Pasilikit sveiki

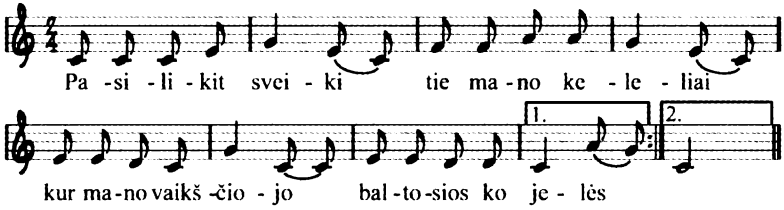

Pasilikit sveiki,
Tie mano takeliai,
Kur mano vaikščiojo
Baltosios koje(lės), (2x2)

Kur mano vaikščiojo,
Daugiau nebevaikščios,
Katrą aš mylėjau,
Daugiau nemylė(siu). (2x2)

Pasilikit sveiki,
Tie miško paukšteliai,
Kurie man čiulbėjo
Ankstyvą ryte(lį), (2x2)

Kurie man čiulbėjo,
Daugiau nečiulbėsit,
Tarp žalių lapelių
Daugiau nešlamė(sit). (2x2)

Pasilikit sveiki,
Tie sraunūs upeliai,
Kur ašei žvejojau
Ant aukšto krante(lio), (2x2)

Kur ašei žvejojau,
Daugiau nežvejosiu,
Daugiau nematysiu
Plaukiančių žuve(lių). (2x2)

Pasilikit sveiki,
Mieli kaimynėliai,
Su kuriais kalbėjau
Vėlais vakarė(liais), (2x2)

Su kuriais kalbėjau,
Daugiau nekalbėsiu,
Tiktai prisiminsiu
Saulėtą diene(lę). (2x2)

Elektrėnai – Liudvika Kaukėnaitė-Viatkinienė, g. 1920 m., kilusi iš Melagėnų Ignalinos raj.

1091. Kai Nemune mainėsi bangos

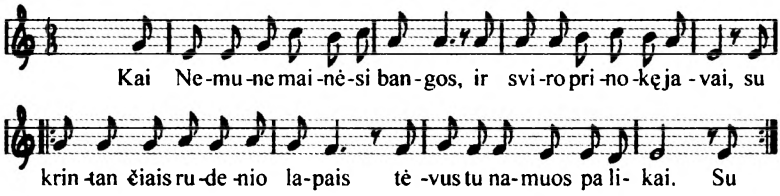

Kai Nemune mainėsi bangos
Ir sviro prinokę javai,
Su krintančiais rudenio lapais
Tėvus tu namuos palikai. (2x2)

Skambėkite stygos auksinės,
Kalbėkite bruožai delnų,
Ar aš dar kada bepajusiu
Dvelkimą tėvynės laukų? (2x2)

Kur šachtos kalnai ir upeliai,
Ten tundra nuo amžių sena –
Pamėlusios lūpos nuo šalčio,
Kartoja: „Ar grįšiu kada?“ (2x2)

O temstančioj gryčioj prie lango
Sesulė parimus basa,
Ilgai ji viena sau niūniuoja,
Kol skruostus suvilgo rasa. (2x2)

Sniegulę draikys šalti vėjai,
Langelį gėlėtai paišys,
O broliui, sesutei ir mamai
Paukštelis laiškelį rašys. (2x2)

Oi, skriskite, klykit žuvėdros,
Kaskart vis toliau ir toliau,
Ir savo sparnais galingaisiais
Nuneškit mane Lietuvon. (2x2)

Grąžinkit mane į tėvynę,
Kur saulė ten šviečia linksmai,
Tik ten aš save suraminsiu,
Tik ten mano laimė, tenai. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1092. Šnara šiaurės vėjas

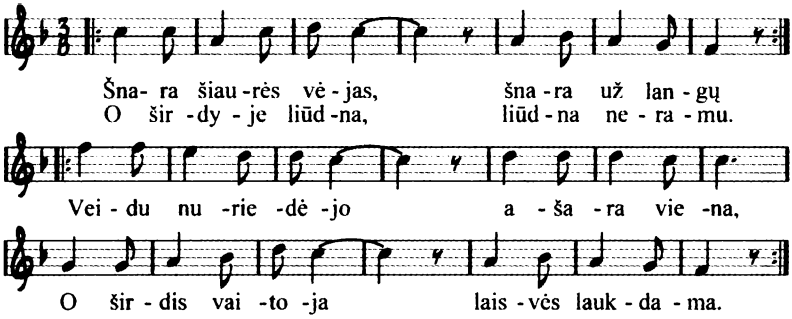

Šnara šiaurės vėjas, šnara už langų,
O širdyje liūdna, liūdna neramu,
Veidu nuriedėjo ašara viena,
O širdis vaitoja laisvės laukdama (2x2)

Pabundu iš miego, praveriu akis –
Aidi sargo žingsniai, raktai skamba vis.
Man sapne vaidenos Nemuno krantai,
Žalios lygios lankos ir gimti namai. (2x2)

Net jei man ir skirta bus tokia lemtis
Sibiras, Uralas, – tolima šalis,
Tuo keliu sugrįšiu, laistytu krauju,
Nes tave tėvyne, aš karštai myliu. (2x2)

Dievas neapleidžia smilgos palaužtos,
Nei mažo paukštelio, ištikto audros,
Neapleiski mūsų tėviškės brangios,
Čia – Marijos žemė ir vaikai mes jos (2x2)

Kudonys – Jadvyga Jacinevičiūtė-Janavičienė, g. 1939 m., kilisi iš Kareivonių.

1093. Per mažą kaimelį

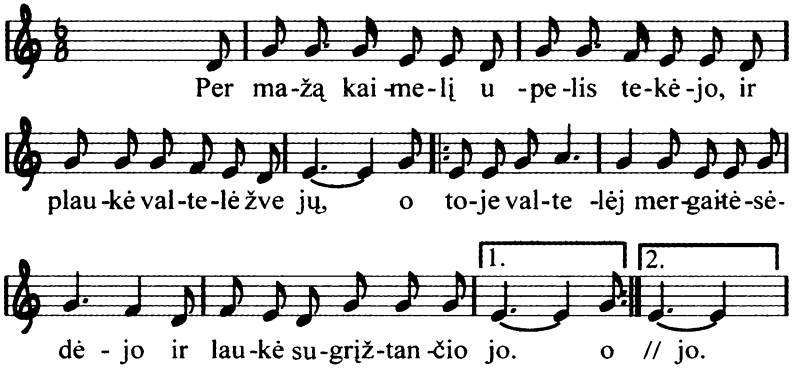

Per mažą kaimelį upelis tekėjo
Ir plaukė valtelė žvejų,
O toje valtelėj mergaitė sėdėjo
Ir laukė sugrįžtančio jo. (2x2)

Pro šalį praeidams senelis paklausė:
– Ko sėdi mergaite viena,
Jau vakaras vėlus, lietutis lynoja,
Ko sėdi, mergaite, viena? (2x2)

– Nebarki, seneli, aš laukiu bernelio
Sugrįžtant iš darbo sunkaus.
– Nelauk, nesulauksi tu savo bernelio,
Negrįš jis daugiau niekados. (2x2)

Jau tavo bernelį čia priešai sugavo
Ir išvežė toli, toli,
Draugai už jį stojo, vaduoti norėjo,
Bet jo neužstojo kiti. (2x2)

– Sakyki, upeli, kur dingo bernelis,
Kad aš jo sulaukt negaliu?
Ne kartą, kranteli, čionai aš rymojau
Su savo jaunu berneliu. (2x2)

Žebertonys – Janina Zujūtė-Kanapkienė, g. 1932 m.

1094. Pūtė pūtė šiaurus vėjas

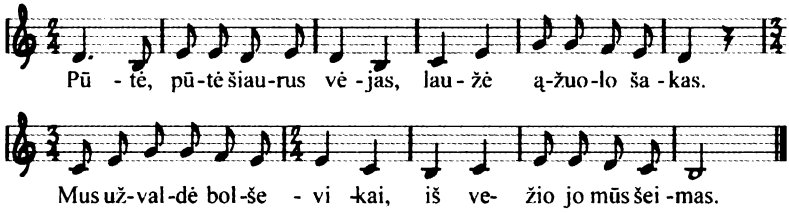

Pūtė, pūtė šiaurus vėjas,
Laužė ąžuolo šakas.
Mus užvaldė bolševikai,
Išvežiojo mūs šeimas.

Stovi mašina paruošta
Prie gimtųjų namelių,
O mes slapstomės miškuose
Atsiskyrę nuo visų.

– Ai, tėveli, motinėle,
Kas surišo mums rankas,
Susodino į mašiną,
Dievas žino, kur mus veš?

Vežė dieną, vežė naktį,
Kol privežė prie stoties.
– Oi, tėveli, motinėle,
Kokios laukiam ateities?

Supa motina vaikelį
Ant baltųjų rankelių,
O sūnelis gailiai verkia
Nuo šaltųjų vėjelių. (2x2)

Vaikas prašo: – Duok duonelės
Ir pienelio to saldaus,
Leisk, tėveli, į namelius,
Aš rankeles sušalau.

Tėtis sako: – Nėr duonelės,
Nėr pienelio to saldaus
Ir gimtajame namely
Nėr gyvenimo ramaus.

Karveliškės – Ona Kertenytė-Ratkevičienė, g. 1936 m., kilusi iš Girelės.

1095. Nurimk, sesut

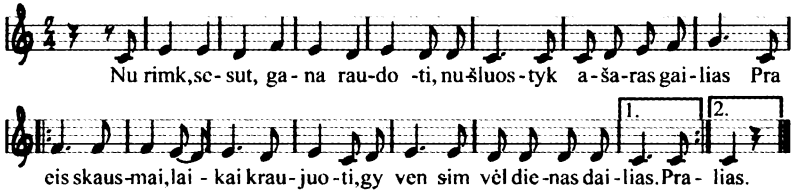

Nurimk, sesut, gana raudoti,
Nušluostyk ašaras gailias –
Praeis skausmai, laikai kraujuoti,
Gyvensim vėl dienas dailias. (2x2)

Visi mes grįšim į tėvynę,
Ten mus ji po sparnu priglaus,
Ir duos mums laimę begalinę
Aušrelė rytmečio dangaus. (2x2)

Kada darželij tu ilsėsies
Po sunkios nuvargusios dienos
Ir širdyje kažko ilgėsies
Linksmai lakštutė tau dainuos. (2x2)

Ateis bernelis numylėtas,
Priglaus karštai jis prie širdies,
Dangus, žvaigždutėmis nusėtas,
Nušvies jums kelią ateities. (2x2)

Kietaviškės – Juozas Kananavičius, g. 1912 m.

1096. Pastrėvio Joninės

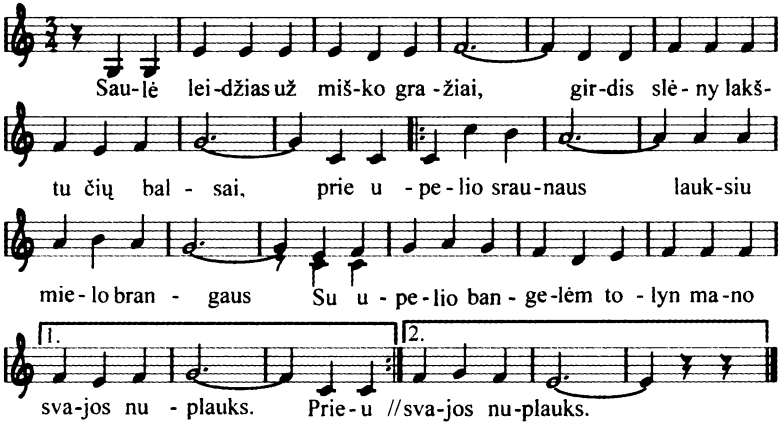

Saulė leidžias už miško gražiai,
Girdis slėny lakštučių balsai,
Prie upelio sraunaus
Lauksiu mielo brangaus,
Su upelio bangelėm tolyn
Mano svajos nuplauks. (4x2)

Jau artėja Joninių naktis,
Ši naktis – paslapčių paslaptis,
Ir paparčio žiedų
Mes ieškosim abu,
Savo laimę surasim,
Mes laimę surasim – tikiu. (4x2)

Ši Joninių naktelė trumpa,
Kaip tą žiedą surast nežinia,
Kur tas žiedas sakyk,
Jei nerasiu, nepyk –
Tu lakštingalų trelių
Šią naktį geriau paklausyk. (4x2)

Nusileido pilka sutema,
Vis aiškiau girdis juokas, daina,
Muzikantai užgros
Ir laužai suliepsnos,
Poros žiedo paparčio,
Jos žiedo paparčio ieškos. (4x2)

Jau atėjo Joninių naktis,
Ši naktis – paslapčių paslaptis,
Nors ieškojom ilgai,
Laimę radom tikrai,
Šitą naktį minėsim,
Šią naktį minėsim ilgai. (2x2)

Pastrėvio etnografinis ansamblis

1097. Palikau neramią jūrą

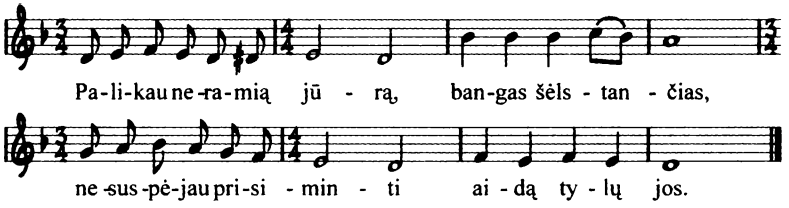

Palikau neramią jūrą,
Bangas šėlstančias,
Nesuspėjau prisiminti
Aidą tylų jos.

Pasiklausk baltą žuvėdrą,
Kur pro šalį skris:
– Negi tas, kuris mylėjo,
Daugiau nebegrįš?

– Aš niekad, niekad negrįšiu,
Niekad, niekada,
Neminėsiu tavo vardo
Gintaro krante.

Ten, an sidabrinio kalno
Man sudie sakei,
Pėda, smėlyje įrėžta,
Vėjai susižeis

Elektrėnai – Liudvika Kaukėnaitė-Viatkinienė, g. 1920 m., kilusi iš Melagėnų Ignalinos raj.

1098. Buvo gegužis

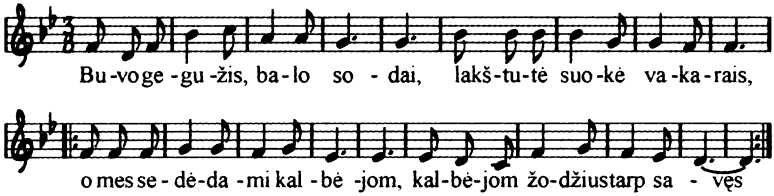

Buvo gegužis – balo sodai,
Lakštutė suokė vakarais,
O mes sėdėdami kalbėjom
Kalbėjom žodžius tarp savęs. (2x2)

Rodei karolius dovanotus,
Klevinį grėblį prieklėty,
Mėgdavai gonkose rymoti,
Nešiojai ilgesį širdy. (2x2)

Bet pas tave atjojo kitas,
Tu viską viską užmiršai,
Pamiršai grėblį ir karolius
Ir seną ilgesį širdy. (2x2)

Menu – gegužy balo sodai,
Žilvičiai supos paupy,
Menu, kaip ašara nukrito
Ir blėso tylūs vakarai. (2x2)

Elektrėnai – Liudvika Kaukėnaitė-Viatkinienė, g. 1920 m., kilusi iš Melagėnų Ignalinos raj.

1099. Sužaliavo vyšnių sodai

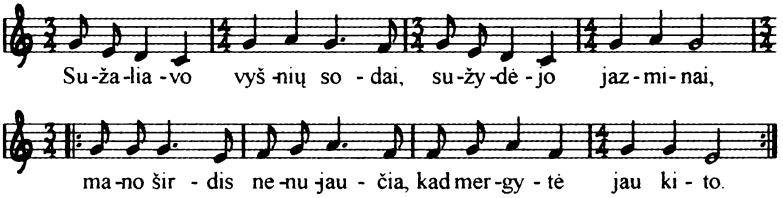

Sužaliavo vyšnių sodai,
Sužydėjo jazminai,
Mano širdis nenujaučia,
Kad mergytė jau kito. (2x2)

– Tu gegiute, tu pilkoji,
Kam sodely kukavai,
Mergužėle, tu jaunoji,
Kam su manim tu draugavai? (2x2)

Tamsioj naktij mėnesienoj,
Palydėjai tu mane,
Per žalią giružę einant,
Pabučiavai tu mane. (2x2)

Kam tu mane pamylėjai,
Kam tu mane bučiavai,
Nenorėjai mano būti,
Kam su manim tu draugavai? (2x2)

Elektrėnai – Liudvika Kaukėnaitė-Viatkinienė, g. 1920 m., kilusi iš Melagėnų Ignalinos raj.

1100. Pamenu – man sekė pasakas mamytė

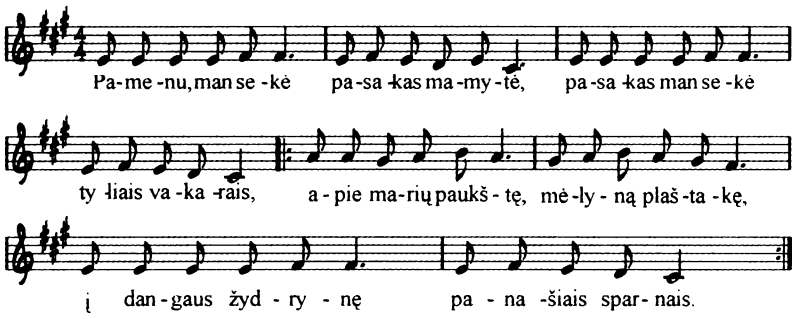

Pamenu – man sekė pasakas mamytė,
Pasakas man sekė tyliais vakarais,
Apie marių paukštę, mėlyną plaštakę,
Į dangaus žydrynę panašiais sparnais. (2x2)

Sakė, kad kažin kur vyno upės teka,
O saulutė nardo vyno ežere,
Ant kiekvieno stiebo margas žiedas supas,
Tų žiedų daugybė – lyg plati jūra. (2x2)

Oi, kaip aš norėčiau ton šalin patekti,
Kur auksinė saulė, upės, ežerai,
Bet svajonės lakios nulėkė papieviais,
Aš likau našlaitė šioj žemėj purvinoj. (2x2)

Supratau, kad vanduo visom upėm teka,
O pasakas sekti moka tik mama,
Supratau, kad nėra mėlynų plaštakių,
O auksinė saulė – nepasiekiama. (2x2)

Elektrėnai – Liudvika Kaukėnaitė-Viatkinienė, g. 1920 m., kilusi iš Melagėnų Ignalinos raj.

1101. Bėgu aš per mišką

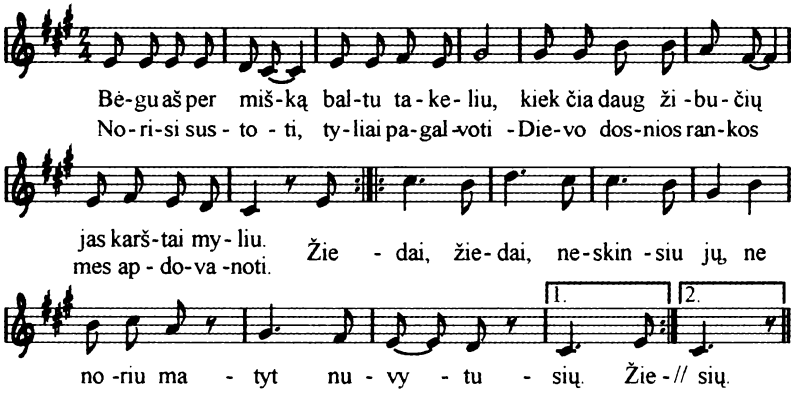

Bėgu aš per mišką baltu takeliu,
Kiek čia daug žibučių – jas karštai myliu.
Norisi sustoti, tyliai pagalvoti –
Dievo dosnios rankos mes apdovanoti.
Žiedai, žiedai – neskinsiu jų,
Nenoriu matyt nuvytusių. (2x2)

Kažkur bėgu pieva su balta suknele,
Kojos mano basos, vilgo jas rasa,
Žydi ramunėlės, nuleidę galvutes,
Noris jas bučiuoti, jei turėt lūputes.
Žiedai, žiedai, neskinsiu jų,
Nenoriu matyt nuvytusių. (2x2)

Čia upelis šnara, varo bangeles,
Žvilgsniu aš paglostau neužmirštuoles,
Žaliam beržynėly gegutė kukuoja,
Baltoj šermukšnėlėj lakštingala suokia.
Žiedai, žiedai, neskinsiu jų,
Nenoriu matyt nuvytusių. (2x2)

Obelys ir vyšnios paskendę žieduose,
O bitelės neša medų aviliuosna,
Netoli upelio alyvos pražydėjo,
Melsvos kekės svyra, linguoja be vėjo.
Žiedai, žiedai, neskinsiu jų,
Nenoriu matyt nuvytusių. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1102. Mano tėvų gražus

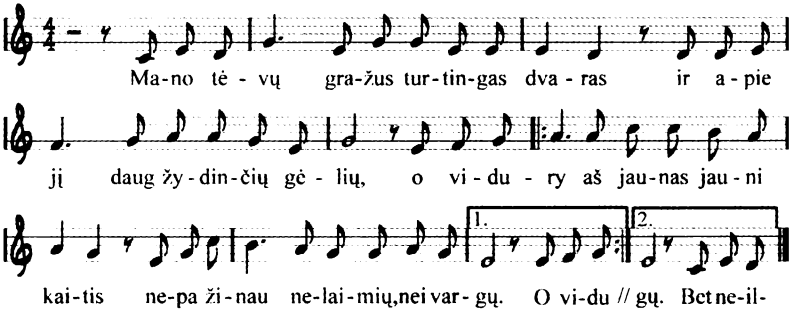

Mano tėvų gražus turtingas dvaras
Ir apie jį daug žydinčių gėlių,
O vidury – aš jaunas jaunikaitis,
Nepažinau nelaimių nei vargų. (2x2)

Bet neilgai buvau aš toks laimingas
Ir neilgai ilsėjosi širdis,
Kai vieną kartą, žaidžiant tėvo sode,
Nustebo akys, nuliūdo širdis. (2x2)

Baltame rūbe vaikščiojo mergaitė,
Skynė gėles, dainavo daineles,
Dainoj minėjo mylimojo vardą,
Ir tarė: „Mielas, nepamiršk manęs“ (2x2)

– Jeigu tu nori tų gražių gėlelių,
Tai aš priskinti daugel jų galiu,
O kas kankina tavo jauną širdį,
Tai aš su kardu jį nukirst galiu. (2x2)

– Ak, nekalbėki, jaunas tu berneli,
Mačiau tave ne kartą šiam sode,
Dėl tavęs jauno aš čia kankinuosi
Ir myliu, myliu vien tiktai tave. (2x2)

Bet neilgai buvau aš toks laimingas,
Man priešų daugel buvo an kelių,
Mano tėveliams turtingi kalbėjo,
Kad aš beturtę mergaitę myliu. (2x2)

Ruduo ir vėjas medžių lapus nešė
Ir lietūs lijo per dienų dienas,
Į mūsų meilę kažkas įsiprašė
Ir aš likau liūdėti amžinai. (2x2)

Mane uždarė į aukštąjį bokštą,
Ateidinėj mamytė be svečių.
– Išsižadėk, sūnau, tu tos mergaitės,
Tai aš ir bausmę tau greit nuimsiu. (2x2)

– Išsižadėti, miela motinėle,
Išsižadėti aš jos negaliu,
Mano širdelė alpsta ir vaitoja,
Kad ir mirsiu, karštai aš ją myliu. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1103. Tylioj pavasario nakty

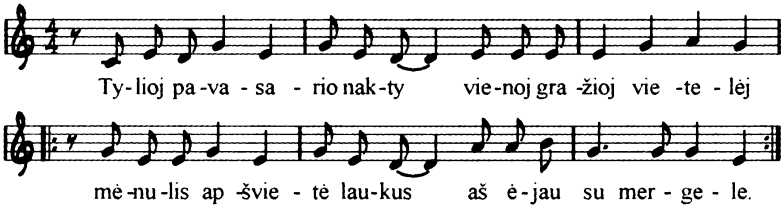

Tylioj pavasario nakty,
Vienoj gražioj vietelėj,
Mėnulis apšvietė laukus,
Aš ėjau su mergele. (2x2)

Glaudžiau aš ją prie širdies,
Glaudžiau aš ją prie veido,
O kai norėjau pabučiuot,
Tai ji man to neleido. (2x2)

Tuomet pradėjau abejot,
Širdelę man suspaudė,
Žadėjau jai nedovanot
Ir ginklą rankoj spaudžiau. (2x2)

Rytą anksti, labai anksti,
Toli toli laukuose,
Vėjelis draikė plaukus jos,
O ji gulėj' kraujuose. (2x2)

Veidelis buvo toks skaistus,
Akelės ašarotos –
Dar taip norėjau pamatyt,
Bet jau buvau už grotų. (2x2)

Ilgai maldavo jis sargus,
Kad leistų jį į laisvę,
Dar jis norėjo pamatyt
Tą savo mylimiausią. (2x2)

Ilgai maldavo jis sargus –
Jį pagaliau išleido,
Bet jis nerado mylimos,
Tik rado jos kapelį. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1104. Menu akis

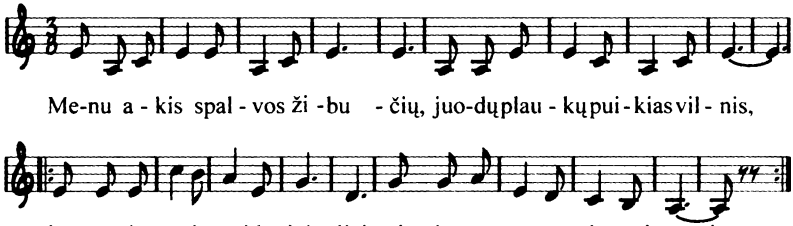

Menu akis spalvos žibučių,
Juodų plaukų puikias vilnis –
Buvom ir tu, ir aš klajokliai
Šviesios pavasario nakties. (2x2)

Tu man kalbėjai, aš tikėjau,
Nakties gražumo užburta,
Kažką žadėjai ir žadėjai,
Sakei – esu kažko verta. (2x2)

Išbraidėm mišką, pievų rasą,
Priskynei puokštę man gėlių,
Neužmirštuolių žydros akys
Tamsoje švietė sidabru. (2x2)

Naktis nubluko, aušo rytas,
Virš pievų skirstėsi rūkai,
Iš puokštės vienas žiedas krito,
Su juo ir gražūs pažadai. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1105. Kaip tas beržas svyruoklis

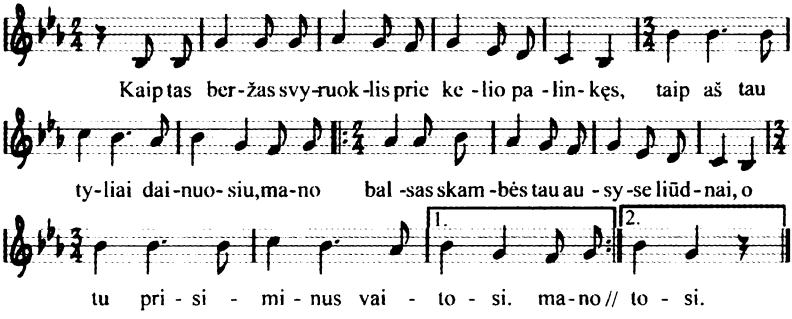

Kaip tas beržas svyruoklis prie kelio palinkęs,
Taip aš tau tyliai dainuosiu,
Mano balsas skambės tau ausyse liūdnai,
O tu, prisiminus, vaitosi. (2x2)

Tu neklauski manęs, ar aš juoktis galiu –
Man skausmas nubaltino veidą,
Nerašyk man laiškų, neskaitysiu aš jų,
Nes meilė seniai jau praėjo. (2x2)

Tu neklauski manęs, ar mylėti galiu,
Grąžinti tau pirmąją meilę,
Ką pakando šalna – antrą kart nežydės,
Nes rožės tik kartą žydėjo. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1106. Kada švelnus vėjelis

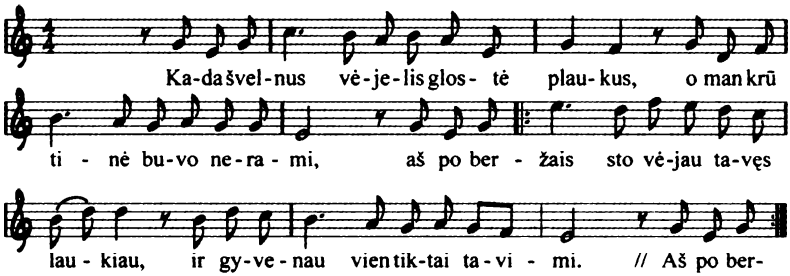

Kada švelnus vėjelis glostė plaukus,
O man krūtinė buvo nerami,
Aš po beržais stovėjau, tavęs laukiau,
Ir gyvenau vien tiktai tavimi. (2x2)

– Sakyk, ar niekad niekad nesugrįši
Ir nepažvelgsi niekad į akis?
Tave mylėsiu, kol užgęs jaunystė
Ir lauksiu, kol mirtis užmerks akis. (2x2)

– Tu nekalbėk daugiau man apie meilę
Ir nesakyki, kad esi mana,
Neprižadėk, nes tu neištesėsi,
Tu per graži būt man ištikima. (2x2)

– Kai vieną kartą, sielvartui atklydus,
Nuvyto baltos rožės po langais,
Kai tavo vardą man kartojo lūpos,
Tu, nei sudie nesakęs, pradingai. (2x2)

Tai nedainuok daugiau apie mėnulį
Ir nebesek prie atlapo gėlių –
Ne tavo vieno platūs laiškai guli,
Ne tau vienam prasitariau „Myliu“. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1107. Tyliai plaukia mėnulis

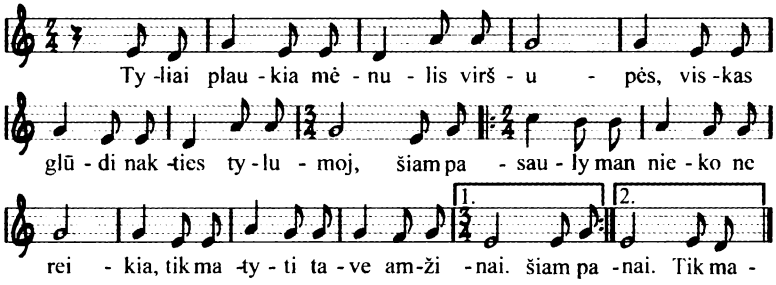

Tyliai plaukia mėnulis virš upės,
Viskas glūdi nakties tylumoj,
Šiam pasauly man nieko nereikia,
Tik matyti tave amžinai. (2x2)

Tik matyti tave, begalinę
Ir gėrėtis tavu gražumu,
Susitikti su manim tu vengi
Ir skubi vakarais prie kitų. (2x2)

Augo putinas, augo, žaliavo,
Skleidės jojo žalieji lapeliai
Ir mergaitės aplinkui dainavo,
Sirpo uogos kaip kraujo lašai. (2x2)

Daug mergaičių pakrantėj upelio –
Visos puošia gelsvas kaseles.
Vakar tu tartum rožė žydėjai,
O jau šiandien nuleidus rankas. (2x2)

Tyliai plaukia mėnulis virš upės,
Vis, kas glūdi nakties tylumoj,
Šiam pasauly man nieko nereikia,
Tik matyti tave amžinai. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1108. Stovi tiltas geležinis

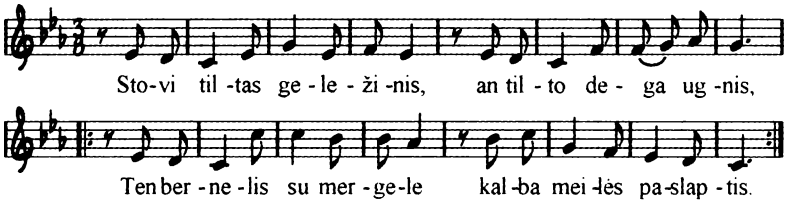

Stovi tiltas geležinis,
An tilto dega ugnis –
Ten bernelis su mergele
Kalba meilės paslaptis. (2x2)

– Mergužėle lelijėle,
Laikas mudviem meilę baigt –
Arba skirtis, arba vestis,
Arba jūroje pražūt. (2x2)

– Mudviem vestis nėra tikslo,
Nes gyvenimas sunkus.
Tamsi naktis, nieks nemato –
Galim jūroje pražūt. (2x2)

– Oi, mergele lepūnėle,
Argi drįstum taip daryt,
Žaliu rūtų vainikėliu
Jūros dugną išdabint?(2x2)

Susiėmę už rankelių
Stačiai puolė galvomis –
Pridengs jūra jųjų laimę
Sidabrinėm bangomis. (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1109. Kai buvom mažiukai

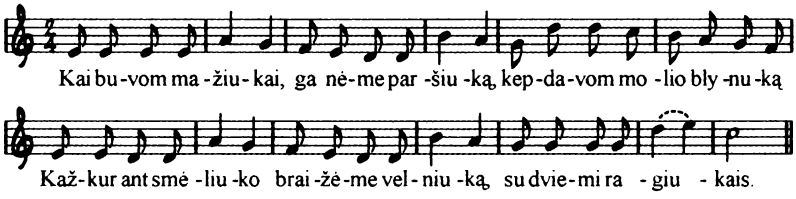

Kai buvom mažiukai
Ganėme paršiuką,
Vienais marškinukais,
Kepdavom molio blynuką
Kažkur ant smėliuko braižėme velniuką,
Su dviemi ragiukais,

O kai paūgėjom,
Ritę ritinėjom,
Mylėti pasižadėjom,
Greitai bėgo laikas,
Kai supynei bantus
Ir žavėjai frantus tu.

Gimnazijoj mokeis
Ir mylėjai šokius,
Lakstei tango, šokai rumbą,
Gal likimo skirta,
Klydimai patirta, -
Nuvytai, kaip mirta tu.

Tarnavai tarnaite,
Tu graži mergaitė,
Dar pas vieną tokį poną,
Ir buvai nekalta, -
Ponas pirko paltą,
Veideliai pagelto tau.

Gal žmonės melavo
Apie būklę tavo,
Kad jisai tave apgavo,
Šiurpi buvo drama,
Laimink mane mama,–
Veideliai pagelto tau.

Žmonėm apkalbėjus,
Gėdoj pasinėrus,
Kai nuodų išgėrei tu,
Tai kažkur pro langą
Skrido aidas tango
Ir kilai į dangų tu.

An lieso arkliuko,
Skurdaus vežimuko
Vežė karstą ant kapukų,
O kažkur pro langą,
Skrido aidas tango
Ir kilai į dangų tu.

Elektrėnai. – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1110. Man patinka tas vaikinas

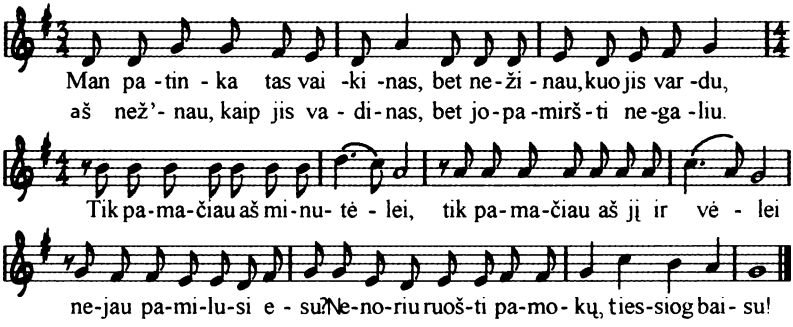

Man patinka tas vaikinas,
Bet nežinau kuo jis vardu,
Aš než'nau, kaip jis vadinas,
Bet jo pamiršti negaliu.
Tik pamačiau jį minutėlei,
Tik pamačiau aš jį ir vėlei –
Nejau pamilusi esu?
Nenoriu ruošti pamokų –
Tiesiog baisu...

Barė tėtis ir mamytė,
Kad aš jį taip karštai myliu,
Bet jojo ir atsisakyti
Niekados jau negaliu.
Juodi plaukai ir melsvos akys,
Ir veidas, saulėje nudegęs –
Nejau pamilusi esu?
Nenoriu ruošti pamokų –
Tiesiog baisu...

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1111. Ko šią nakt

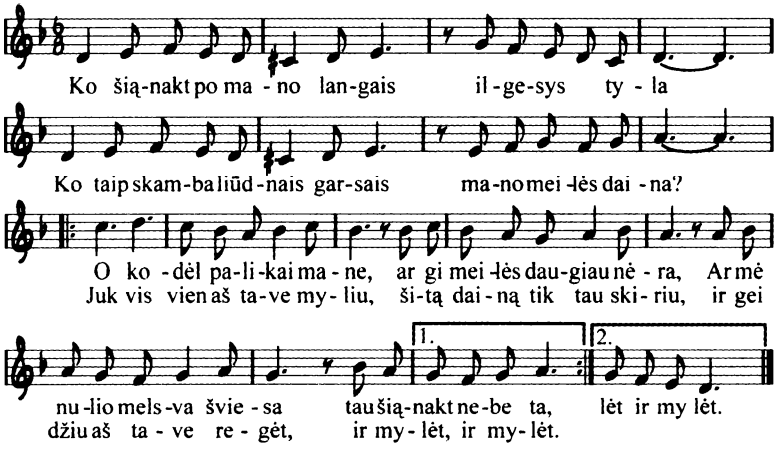

Ko šią nakt po mano langais
Ilgesys ir tyla,
Ko taip skamba liūdnais garsais
Mano meilės daina:

– O kodėl palikai mane,
Argi meilės daugiau nėra,
Ar mėnulio melsva šviesa
Tau šiąnakt nebe ta?
Juk vis vien aš tave myliu,
Šitą dainą tik tau skiriu,
Ir geidžiu aš tave regėt,
Ir mylėt, ir mylėt.

Pasimatyman eidamas,
Nešiau puokštę gėlių,
O kodėl palikai mane
Aš suprast negaliu:

– O kodėl palikai mane,
Argi meilės daugiau nėra,
Ar mėnulio melsva šviesa
Tau šiąnakt nebe ta?
Juk vis vien aš tave myliu,
Šitą dainą tik tau skiriu,
Ir geidžiu aš tave regėt,
Ir mylėt ir mylėt.

Gal nevertas aš tau buvau,
Gal supykdžiau tave,
Gal per maža aš tau sakiau,
Kad aš myliu tave:

– O kodėl palikai mane,
Argi meilės daugiau nėra,
Ar mėnulio melsva šviesa
Tau šiąnakt nebe ta?
Juk vis vien aš tave myliu,
Šitą dainą tik tau skiriu,
Ir geidžiu aš tave regėt,
Ir mylėt ir mylėt.

Vindžiuliai – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

1112. Gal ir tau, gal ir man

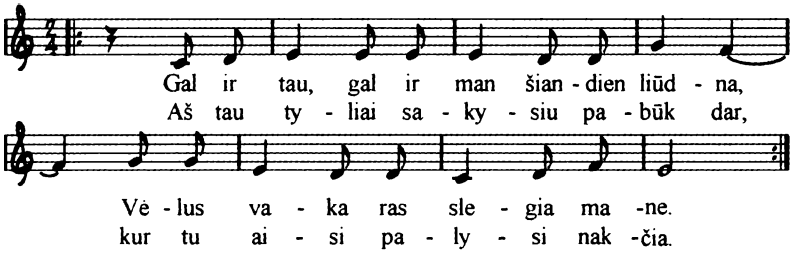

Gal ir tau, gal ir man šiandien liūdna –
Vėlus vakaras slegia mane.
Aš tau tyliai sakysiu: – Pabūk dar,
Kur tu eisi – paklysi nakčia. (2x2)

Aš nueisiu į gilumą miško,
Paklausysiu lakštingalos dainos
Ir dar kartą tavęs paprašysiu:
– Nepaliki vienatvėje manęs. (2x2)

Man patinka tos gražiosios gėlės
Kurios žydi pavasarį laukuos,
O jos balsas kaip lakštingalėlės,
Kur skrajoja po medžių šakas. (2)

Vindžiuliai – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

1113. Liolė

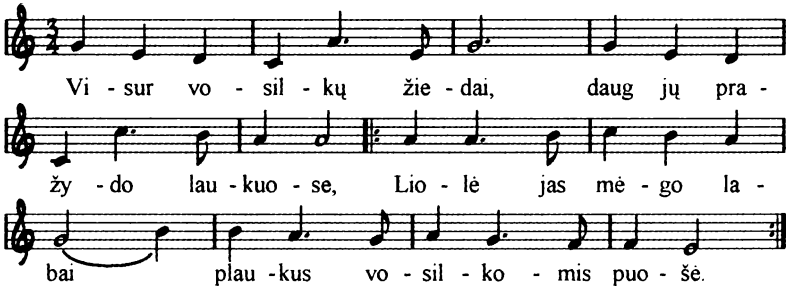

Visur vosilkų žiedai –
Daug jų pražydo laukuose,
Liolė jas mėgo labai –
Plaukus vosilkomis puošė. (2x2)

Būdavo, žiedą nuskins,
Upėn įmetusi, šaukia:
– Mielas, žiūrėk kaip gražu,
Žiedas neskęsta, o plaukia. (2x2)

Ėmė ant rankų jis ją,
Nešė ant rankų, mylavo,
Niekas nematė nakčia,
Kaip ją aistringai bučiavo. (2x2)

Rytą atėję žvejai.
Rado jie Liolę krantinėj, –
Rodos miegojo jinai,
Tik durklas stovėjo krūtinėj. (2x2)

Meilė nemoka juokaut,
Meilė nemoka kentėti,
Užburia meilė sparnus,
Atima džiaugsmą ir juoką. (2x2)

Vindžiuliai – Ieva Karendaitė-Jaruševičienė, g. 1934 m.

1114. Kai aš ją pamačiau

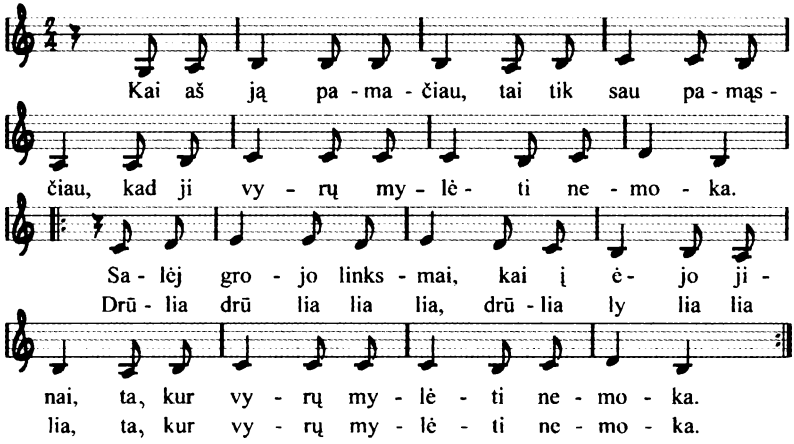

Kai aš ją pamačiau, tai tik sau pamąsčiau,
Kad ji vyrų mylėti nemoka,
Salėj grojo linksmai, kai įėjo jinai,
Ta, kur vyrų mylėti nemoka,
Drulia dru lia lia lia, drulia ly lia lia lia,
Ta, kur vyrų mylėti nemoka.

Ir kažkokia jėga pastūmėjo mane
Eit išvest, pažiūrėt kaip ji šoka.
Skambūs valso aidai, sukos poros linksmai,
O ji šoko lėtai ir vienodai,
Drulia dru lia lia lia, drulia ly lia lia lia,
O ji šoko lėtai ir vienodai.

Ir nuo tos valandos nedrįsau vest šokt jos
Tik akim tarp šokėjų ją gaudžiau,
Kai ji ėjo keliu, aš sekiau takeliu,
Pažiūrėt, ar kas jos nepalydi,
Drulia dru lia lia lia, drulia ly lia lia lia,
Pažiūrėt, ar kas jos nepalydi.

Slinko laikas gražus, ne daugiau kaip metus,
Mūsų meilės laimingos dienelės,
Pasimaišė kita, daug drąsesnė už ją
Ir sugriovė mūs meilės draugystę,
Drulia dru lia lia lia, drulia ly lia lia lia,
Ir sugriovė mūs meilės draugystę.

Nemylėjau aš jos, tos drąsuolės linksmos,
Mus tik kalbant melsvakė pamatė.
Ir nuo tos valandos nemačiau daugiau jos
Ji kažkur netikėtai prapuolė,
Drulia dru lia lia lia, drulia ly lia lia lia,
Ji kažkur netikėtai prapuolė.

Kartą girtas ėjau, aš ją vėl sutikau,
Tik sutikęs, pažint negalėjau –
Josios rūbas tamsus, veidas baltas blyškus,
Ji – vienuolė, o aš – chuliganas.
Drulia dru lia lia lia, drulia ly lia lia lia,
Ji – vienuolė, o aš – chuliganas.

Ji pažino mane ir švelnia rankele
Tik paglostė ir tyliai nuėjo.
Ir atgijo viltis, ėmė plakti širdis,
Suklupau ir maldauti pradėjau,
Drulia dru lia lia lia, drulia ly lia lia lia,
Suklupau ir maldauti pradėjau:

– Pasakyk, pasakyk, ar sugrįši kada,
Tu iš rojaus dausų angelėli,
Ar beglausi tyliai, ar bučiuosi meiliai,
Ar suteiksi ramumo šešėlį,
Drulia dru lia lia lia, drulia ly lia lia lia
Ar suteiksi ramumo šešėlį?

Kudonys – Jadvyga Jacinevičiūtė-Janavičienė, g. 1939 m., kilusi iš Kareivonių.

1115. Vakarėlis tylus

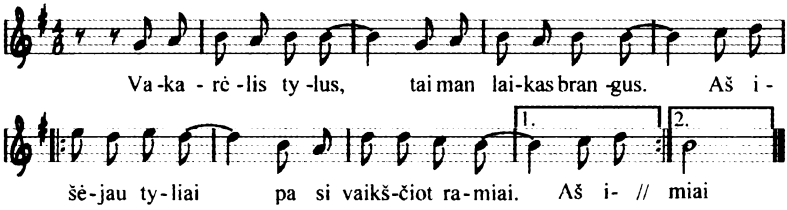

Vakarėlis tylus –
Tai man laikas brangus,
Aš išėjau tyliai
Pavaikščioti ramiai. (2x2)

Ant Nevėžio krantų
Mane šaukia vardu:
– Aikši mano miela,
Man be tavęs ilgu. (2x2)

– Tau nereikia manęs,
Tau tik reikia turtų,
Tau tik reikia turtų,
Kurių aš neturiu. (2x2)

– Aš bažnyčioj buvau,
Tavo šliūbą mačiau,
Tavo šliūbo dienoj
Labai gailiai verkiau. (2x2)

Vakarėlis tylus –
Tai man laikas brangus,
Aš išėjau tyliai
Pavaikščioti ramiai (2x2)

Kudonys – Jadvyga Jacinevičiūtė-Janavičienė, g. 1939 m., kilusi iš Kareivonių.

1116. Tu su pumpuru palikai sodžių

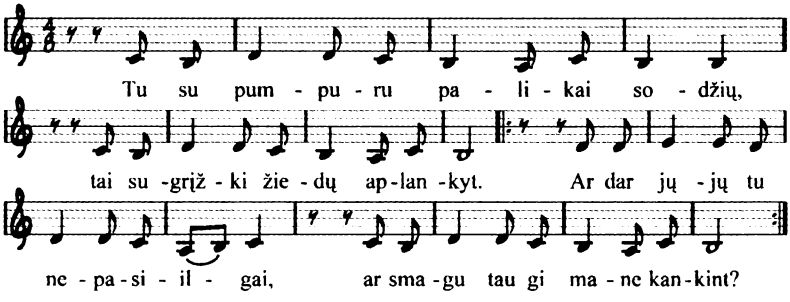

Tu su pumpuru palikai sodžių,
Tai sugrįžki žiedų aplankyt,
Ar dar jųjų tu nepasiilgai,
Ar smagu tau gi mane kankint? (2x2)

Pasakyk, mylimas, kada grįši
Ir kuriam man rymoti lange,
Ir kuriuo takeliu pasitikti,
Saulei tekant, ar vėlai vakare? (2x2)

Tu ateiki per pievas rasotas,
Per sidabru banguojančius rugius,
Kada kaimuos lakštutės dar suokia
Ir vosilkos pražįsta parugiuos. (2x2)

Tu atplauki per ežerą ramų,
Per sidabru banguojančias bangas,
Be tavęs manęs niekas nevilioja,
Be tavęs kaime aš vieniša. (2x2)

Kudonys – Jadvyga Jacinevičiūtė-Janavičienė, g. 1939 m., kilusi iš Kareivonių.

1117. Jaunas karininkas

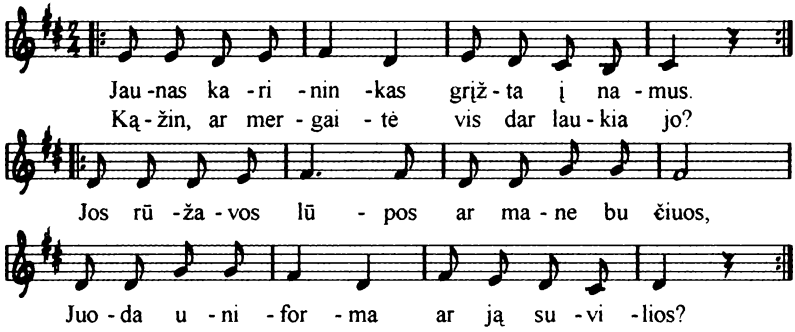

Jaunas karininkas grįžta į namus.
Kažin, ar mergaitė vis dar laukia jo?
– Jos ružavos lūpos ar mane bučiuos,
Juoda uniforma ar ją suvilios? (2x2)

Lovoj atsigulęs, negaliu užmigt,
Šautuvą paėmęs, išėjau medžiot.
Einu per jos kiemą, jos lange šviesu –
Mano mergužėlė kalba su kitu. (2x2)

Rankos sudrebėjo, širdis dar smarkiau,
Šautuvą prispaudžiau prie peties arčiau,
Šūvį aš paleidau, įėjau tyliai,
O ant stalo guli brolio užrašai. (2x2)

Brolelis išbalęs guli kraujuose,
Mergužėlė mano verkia paslapčia,
Priėjau prie brolio, bučiavau rankas:
– Atleisk, mielas broli, esu kaltas aš. (2x2)

Brolelis negyvas gulėjo tyliai:
– Atleisk, mielas broli, esu kaltas aš.
Sudiev, mylimoji, žūsiu čia ir aš,
Kad nušoviau brolį, nusišausiu pats. (2x2)

Kudonys – Jadvyga Jacinevičiūtė-Janavičienė, g. 1939 m., kilusi iš Kareivonių.

1118. Čia stygos auksinės virpėjo

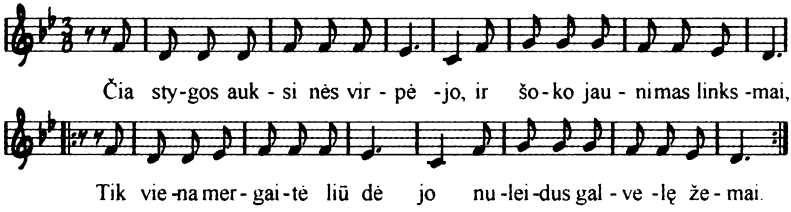

Čia stygos auksinės virpėjo
Ir šoko jaunimas linksmai,
Tik viena mergaitė liūdėjo,
Nuleidus galvelę žemai. (2x2)

Ji blizgančius rūbus dėvėjo,
Šilkai ją dabino gražiai,
Tėvelis labai ją mylėjo,
O ji vis liūdėjo dažnai. (2x2)

Tik stygos plieninės suprato
Ko ji taip liūdėjo dažnai –
Jinai pamylėjo bernelį,
Mylėt jo neleido tėvai. (2x2)

– Tamsiojoj nakty paslaptingoj
Paliksiu jų dvarą slaptai,
Paliksiu ir virpančias stygas,
Nueisiu į vargą linksmai. (2x2)

Tamsioji naktelė budėjo,
Kai alpo iš skausmo širdis,
Išbėgus jai mirti reikėjo –
Nebuvo kitos išeities. (2x2)

Ant kapo jos gėlės žydėjo,
Ją lankė nuliūdę draugai,
Tada ir tėvelis suprato,
Ko ji taip liūdėjo dažnai. (2x2)

Kudonys – Jadvyga Jacinevičiūtė-Janavičienė, g. 1939 m., kilusi iš Kareivonių.

1119. Atėjo toks laikas

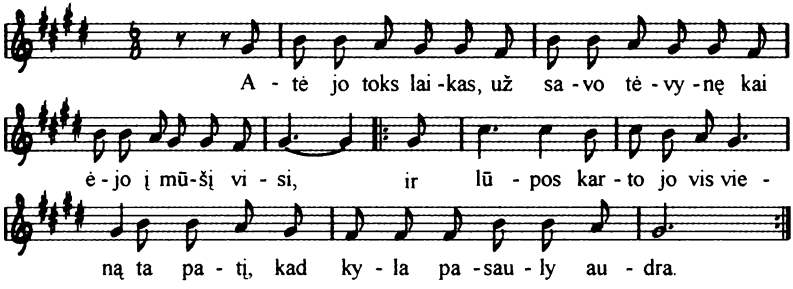

Atėjo toks laikas, už savo tėvynę
Kai ėjo į mūšį visi.
Ir lūpos kartojo vis vieną tą patį,
Kad kyla pasauly audra. (2x2)

Į stotį lydėjo jauną karininką
Jaunutė gražuolė žmona.
Ir lūpom aistringai jo veidą bučiavo,
Ir sakė – mylės visada. (2x2)

Praėjo kiek laiko, gal pora savaičių,
O jis vis kasdieną mūšy.
Ir rašo laiškelį jaunas karininkas
Jaunutei gražuolei žmona. (2x2)

– Kaip sveika, žmonele, mažoji dukrele,
Ar laukiat sugrįžtant manęs?
Guliu ligononėj, sužeistas, be kojų,
Jei laukiat – sugrįšiu pas jus. (2x2)

Ir rašo laiškelį jaunutė žmonelė,
Ir rašo ir skuba atgal:
– Gali sau negrįžti, man tavęs nereikia,
Aš kitą, gražesnį radau. (2x2)

Ir rašo laiškelį mažoji dukrelė,
Ir ašarom verkia gailiom:
– Sugrįžki, tėveli, mamos neklausyki,
Aš vargšė našlaitė likau. (2x2)

Alus ir šampanas, degtinė ir vynas
Jau mamą vilioja kasdien,
O mane mažutę vis muša ir bara,
Aš vargšė našlaitė likau. (2x2)

Stoty pasitiksiu, namo parsivesiu,
Į sodą, kur gėlės žydės,
Gėlėm apkaišysiu ir dainas dainuosiu,
Kad tavo širdis neliūdėt. (2x2)

Stoty pasitiko mažoji dukrelė,
Nustebusi žiūri į jį:
– Rašei kad be kojų, guli ligononėj,
O dabar jau sveikas visai? (2x2)

Jaunam karininkui krūtinė papuošta
Didvyrių medalių ženklais,
Jis sveikas sugrįžo pas savo dukrelę,
O kurgi žmonos pažadai? (2x2)

Dar gatvėn išbėgo jaunutė žmonelė
Ir alpdama puolė prie jo:
– Atleiski, brangusis, atleiski šį kartą,
Per amžius mylėsiu tave. (2x2)

– Nereikia, kad mane per amžius mylėtum,
Užteks jau tavų pažadų.
Ranka užsimojo ir kardą pakėlė
Ir krito jinai negyva. (2x2)

Žebertonys – Janina Zujūtė-Kanapkienė, g. 1932 m.

1120. Karštai mylėjo

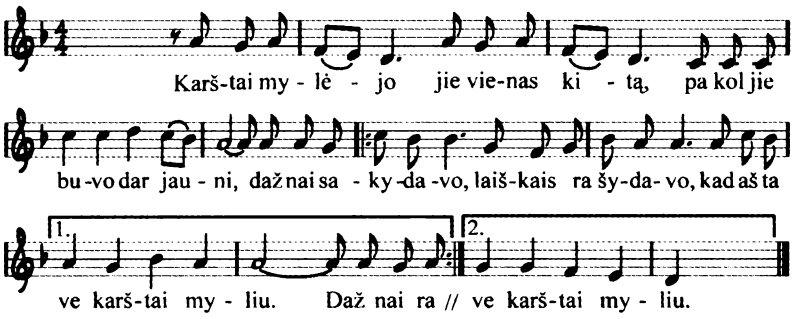

Karštai mylėjo jie vienas kitą,
Pakol jie buvo dar jauni,
Dažnai sakydavo, laiškais rašydavo,
Kad aš tave karštai myliu. (2x2)

Dar nesuėjo dvidešimt metų
Jisai jau tapo lakūnu,
Su didžiu džiaugsmu savo širdyje
Likimo laimę bandė jis. (2x2)

Kartą parašė draugai jam laišką,
Parašė iš kažkur toli,
Tai ir parašė gal būt ant juoko,
Kad nebemyli tavęs ji. (2x2)

Kad nebemyli, tai ir nereikia,
Užtenka kad aš ją myliu,
Tai kas man reiškia pakilt į erdvę –
Su šypsena numirt galiu. (2x2)

Lėktuvas smigo tiesiai į žemę,
Ak, kokia baisi jo mirtis,
Krūtinė lūžusi, širdis sudužusi,
O lūpos ištarė „Myliu“. (2x2)

Žebertonys – Janina Zujūtė-Kanapkienė, g. 1932 m.

1121. Nuėjau aš stotin

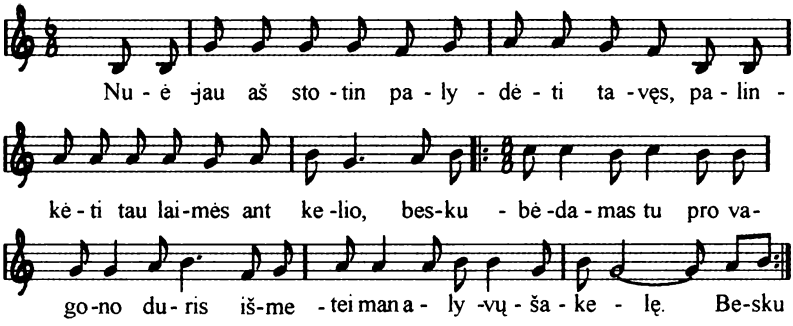

Nuėjau aš stotin palydėti tavęs,
Palinkėti tau laimės an kelio,
Beskubėdamas tu, pro vagono duris
Išmetei man alyvų šakelę. (2x2)

Pūtė vėjas žiaurus, mus išskyrė lemtis
Ir sujudo stoty kas tik gyvas,
Aš pro ašaras jau nemačiau nei tavęs,
Tik mačiau aš tavąsias alyvas. (2x2)

Traukinys toks žiaurus, mus perskyrė lemtis,
Vakarėlis miglotas nukrito,
Tik tada supratau, kad iš meilės tavos
Man alyvų šakelė beliko. (2x2)

Aš, parėjus namo, labai gailiai verkiau,
Ašarėlėm palaisčiau žemelę,
Ir nuliūdo širdis, šypsena, ir daina,
Ir nuvyto alyvų šakelė. (2x2)

Žebertonys – Janina Zujūtė-Kanapkienė, g. 1932 m.

1122. Tylią žvaigždėtą

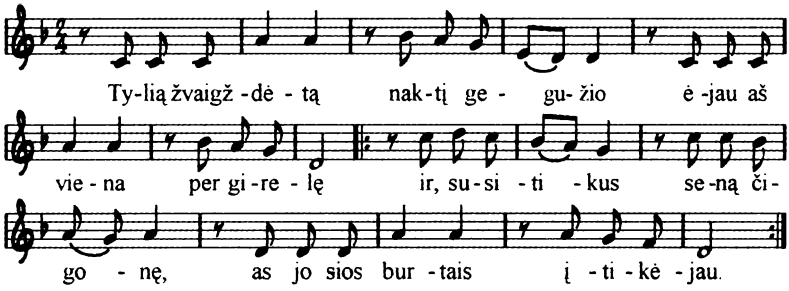

Tylią žvaigždėtą naktį gegužio
Ėjau aš viena per girelę
Ir susitikus seną čigonę,
Aš josios burtais įtikėjau. (2x2)

– Sena čigone, tu burti moki,
Ką miškas šlama tu supranti,
Kai miškas šlama, man kažką sako,
Bet aš jo žodžių nesuprantu. (2x2)

Iškloj čigonė kortas ant žemės
Ir palingavo sena galva:
– Ak, nelaiminga esi mergaite,
Ak, nelaiminga, kad gyveni. (2x2)

Tu pamylėjai tokį bernelį,
Kuris mylėjo dvi mergeles,
Su tavim kalba ir žodžiais myli,
Bet jo širdyje yra kita. (2x2)

Paimsiu kardą, perversiu širdį,
Aš tyliai žūsiu, nieks nematys,
Jisai per sapną matys tik veidą
Ir ašarotas mano akis. (2x2)

– Ateik, berneli, nors vieną kartą,
Kapelį mano tu aplankyk.
Ir tamsią naktį, kai nieks nemato
Medžio kryželį man pastatyk. (2x2)

Žebertonys – Janina Zujūtė-Kanapkienė, g. 1932 m.

1123. Neskambink, miela sese

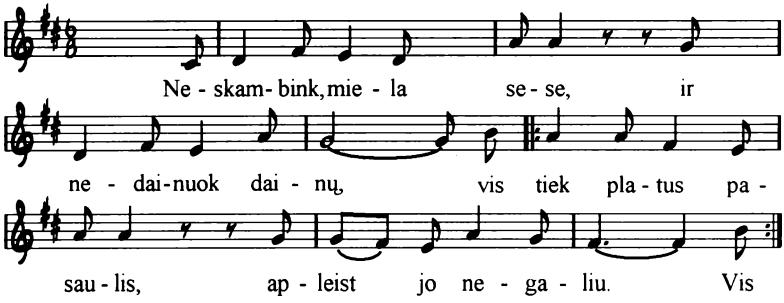

– Neskambink, miela sese,
Ir nedainuok dainų,
Vis tiek platus pasaulis –
Apleist jo negaliu. (2x2)

Paliestos pirštais stygos
Skambėjo taip ilgai,
Praėjusi jaunystė
Negrįš jau amžinai. (2x2)

– Laiminga aš buvau tada
Gimtąjam sodžiuje,
Pakol dar nežinojau,
Kad meilė – tai kančia. (2x2)

Oi eisiu aš į sodą
Ir skinsiu žiedelius,
Oi nieks, oi nieks nesakė,
Kad mūsų meilė žus. (2x2)

Neskambinki gitara
Ir nedainuok dainų,
Ir nesakyki, sese,
Kad meilės neturiu. (2x2)

Žebertonys – Janina Zujūtė-Kanapkienė, g. 1932 m.

1124. Gegužis šiltas ir gražus

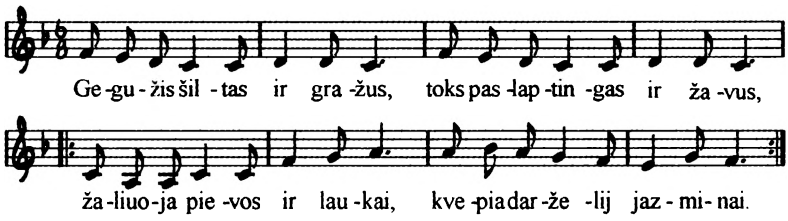

Gegužis šiltas ir gražus,
Toks paslaptingas ir žavus –
Žaliuoja pievos ir laukai,
Kvepia darželij jazminai. (2x2)

O vakarai dar gražesni,
Skęsta lakštutės čiulbesy,
Tikrai malonu ir gražu,
Tik be tavęs man taip ilgu. (2x2)

Išeinu gatvėn pavaikščiot
Ir čia man liūdna – nėra jos,
Sugrįžtu vėlei į namus,
Ir čia man liūdna, neramu. (2x2)

Širdis manoji nelinksma
Alsuoja nerimo skausme,
O vėjas kalba su manim –
Gal kitas sėdi su tavim? (2x2)

Taip bėga žavūs vakarai,
O tu man nieko nesakai,
Gal myli kitą, ne mane –
Veltui sekioju aš tave. (2x2)

Rodos, prisėsčiau prie šalies,
Tave priglausčiau prie širdies
Ir išbučiuočiau taip karštai,
Kad būtum mano amžinai. (2x2)

Žebertonys – Janina Zujūtė-Kanapkienė, g. 1932 m.

1125. Kai saulė nusileis

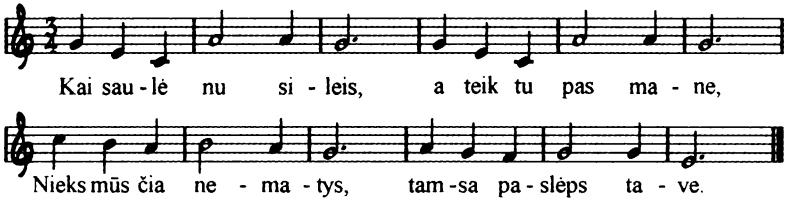

Kai saulė nusileis,
Ateik tu pas mane,
Nieks mūs čia nematys,
Tamsa palėps tave.

Kai rytas aušt pradės,
Rasa nuo medžių kris,
Tik vyturio daina
Mus perskirs taip liūdna.

Lydėsiu aš tave
Kur kryžkelė plati,
O kur nuklysi tu,
Matys beržai balti.

Neklausiu, kur eini,
Ar grįši dar kada,
Žinau, pradingsi tu
Su auštančia diena.

Beliko praeitis
Su tavo šypsena,
Tai buvo tik juokai,
Sakys – graži diena.

Kai sodai sužydės,
Gegužis vėl sugrįš,
Žinau aš paslapčia,
Kad meilė nebegrįš.

Nieks nesupras tada,
Kai su sunkia širdim
Minėsiu tas dienas,
Praleistas su tavim.

Žebertonys – Janina Zujūtė-Kanapkienė, g. 1932 m.

1126. Nutilo jau laukai

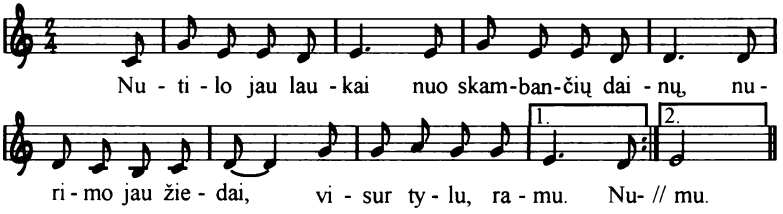

Nutilo jau laukai
Nuo skambančių dainų,
Nurimo jau žiedai –
Visur tylu, ramu. (2x2)

Bernelis su mergele,
Bernelio mylima.
Bernelis jos paklausė,
Ko ji tokia liūdna? (2x2)

– Kaip aš nebūsiu liūdna,
Kad aš vienui viena –
Mano širdis prijaučia,
Kad meilė netikra. (2x2)

Liutonys – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1923 m., kilusi iš Balceriškių.

1127. Nėra laimės šiam pasauly

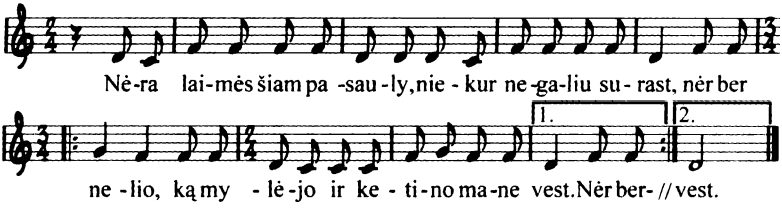

Nėra laimės šiam pasauly,
Niekur negaliu surast,
Nėr bernelio, ką mylėjo
Ir ketino mane vest. (2x2)

Jau saulutė nusileido –
Antrą kart nebetekės,
Pametė mane bernelis –
Antrą kartą nemylės. (2x2)

Bėgsiu šiais siaurais takeliais,
Gal pribėgsiu upelį,
Nepribėgau prie upelio –
Tankus miškas dengė jį. (2x2)

Miške atradau upelį,
Lytys plaukia pamažu.
Čia aš rasiu tikrą meilę,
Čia bus linksma ir smagu.(2x2)

Augalotos miško pušys –
Žiūri meškos ir vilkai.
– Sudraskykit kūną mano,
Kūną mano nekaltai. (2x2)

Liutonys – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1923 m., kilusi iš Balceriškių.

1128. Atplaukia laivužėlis

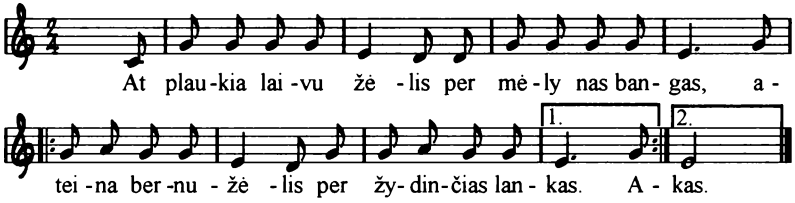

Atplaukia laivužėlis
Per mėlynas bangas,
Ateina bernužėlis
Per žydinčias lankas. (2x2)

Ateina bernužėlis
Per žydinčias lankas,
Prašo mani jaunutę:
– Paduok baltas rankas. (2x2)

Ištiesė man rankutę
Prie krūmo žydinčio:
– Nuskinki man šakutę
Alyvų kvepiančių. (2x2)

– Nevėryk, mergužėle,
Berneliui niekados,
Ką bernelis kalbėjo,
Melavo ir meluos. (2x2)

Jis su tavim kalba,
Jis tavi vilioja,
O kai tu nusigrįžti,
Iš tavi šidina. (2x2)

Liutonys – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1923 m., kilusi iš Balceriškių.

1129. Vienuolyne kietos lovos

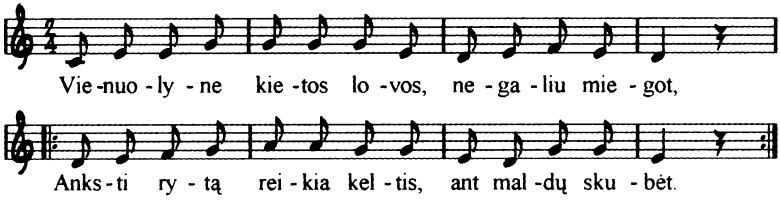

Vienuolyne kietos lovos
Negaliu miegot,
Anksti rytą reikia keltis
Ant maldų skubėt. (2x2)

Anksti rytą atsikėlus,
Ant maldų ėjau
Ir sutikau bernužėlį,
Kurį mylėjau. (2x2)

Pirmą kart mėnulis matė –
Ėjo ji viena,
Balti rūbai kūną dengė,
Buvo nekalta. (2x2)

Antrą kart mėnulis matė –
Ėjo jie abu,
Tarp medelių, tarp žaliųjų
Slapstėsi abu. (2x2)

Trečią kart mėnulis matė –
Ėjo jie abu,
Apie meilę kalbėdami
Ežero krantu. (2x2)

Ketvirtą kart mėnulis matė –
Ėjo ji viena,
Šviesiaplaukis kūdikėlis
Šaukė vis: „Mama“. (2x2)

Penktą kart mėnulis matė –
Ėjo jie abu
Aplankyt mažyčio kapo
Ežero krantu. (2x2)

Šeštą kart mėnulis matė
Bangų sūkury,
Tu paklausk bangų šaltųjų,
Ar tai buvo ji? (2x2)

Vėjas plaukus jos paleidęs,
Draikė ant pečių,
O jos akys ašarotos
Tarė: „Aš kenčiu“. (2x2)

Ji buvo graži mergelė,
Gražiu veideliu,
Ji mylėjo veidmainėlį
Ir žuvo dėl jo. (2x2)

Vėjas pūtęs greit nurimsta,
Blaivosi gamta,
Tik niekuomet nenurimsta
Siela užgauta. (2x2)

Liutonys – Marijona Naudžiūnaitė-Mikalajūnienė, g. 1923 m., kilusi iš Balceriškių.

1130. Teka saulutė rytuose

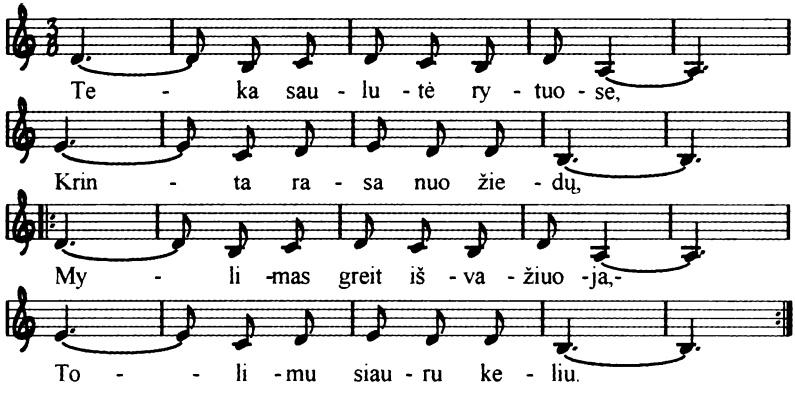

Teka saulutė rytuose,
Krinta rasa nuo žiedų,
Mylimas greit išvažiuoja
Tolimu siauru keliu. (2x2)

Liki tu vienas laimingas,
O aš jaunutė viena,
Mylimas žavi sau kitą,
Skamba jo laisvės daina. (2x2)

O kai aš tave mylėjau,
Tada laimingas buvau,
O dabar laikas atėjo
Reiks išsiskirt amžinai. (2x2)

Vievis – Eleonora Zenevičiūtė-Nauckūnienė, g. 1921 m., kilusi iš Žydeikiškių.

1131. Tamsiojoj naktelėj audringojoj

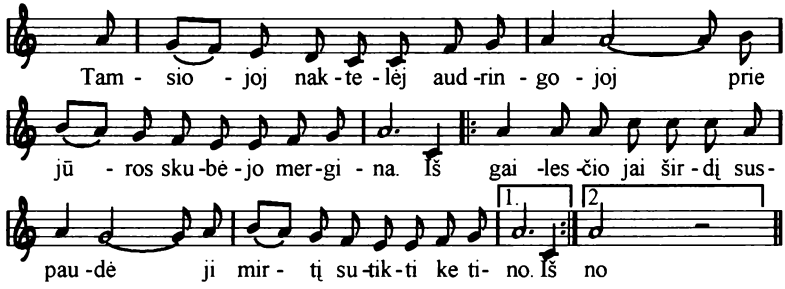

Tamsiojoj naktelėj audringojoj
Prie jūros skubėjo mergina,
Iš gailesčio širdį jai suspaudė –
Ji mirtį sutikti ketino. (2x2)

Ji nešė ant rankų kūdikėlį
Ir bėgo nuliūdusi taku,
O miško ošimas ją baugino
Tamsiojoj naktelėj audringoj. (2x2)

Pribėgo ji prie jūros kranto,
Pažvelgė į ūžiančias bangas,
Pažvelgė į mažą kūdikėlį,
Nuleido ji baltas rankeles. (2x2)

– Tu miegi mažytis ant rankelių,
Nežinai tu savo padėties,
Nelaimė ar laimė tave laukia,
Nežinai tu savo ateities. (2x2)

Paliksiu aš tave ant krantelio,
Ir eisiu į ūžiančias bangas,
Ir jūros gilumoj pasislėpsiu,
Kur joks vargas manęs neatras. (2x2)

Nutilo jūros jau bangos –
Liūliuojantį kūną jos išplaus,
Tik mažas vaikutis sudejavo
Kas mane mažutėlį globos? (2x2)

Vievis – Eleonora Zenevičiūtė-Nauckūnienė, g. 1921 m., kilusi iš Žydeikiškių.

1132. Aš paėmiau aštrų kardą

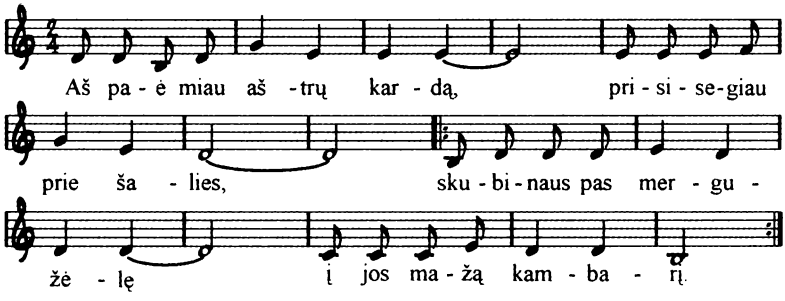

Aš paėmiau aštrų kardą,
Prisisegiau prie šalies,
Skubinaus pas mergužėlę
Į jos mažą kambarį. (2x2)

Vos tik dureles pravėriau
Ir jausmingai nustebau –
Savo mylimą mergaitę
Kalbant su kitu radau. (2x2)

Ji netsakė anei „labas“,
Anei „labas vakaras“,
Ji buvo užsisvajojus,
Apie kitą mylimą. (2x2)

– Mergužėle, būk atsargi,
Juk žinai kad aš karys,
Mano kardas ir narsumas
Nežinai, ką padarys. (2x2)

Skaistūs raudoni veideliai,
Šviesūs geltoni plaukai,
Sužavėjo mano sielą,
Širdį pervėrė skausmai. (2x2)

Aš ją myliu, man jos gaila –
Pražudyti negaliu,
Jeigu žūtų mūsų meilė,
Žūtume ir mes abu. (2x2)

Vievis – Eleonora Zenevičiūtė-Nauckūnienė, g. 1921 m., kilusi iš Žydeikiškių.

1133. Sakyk, mergele

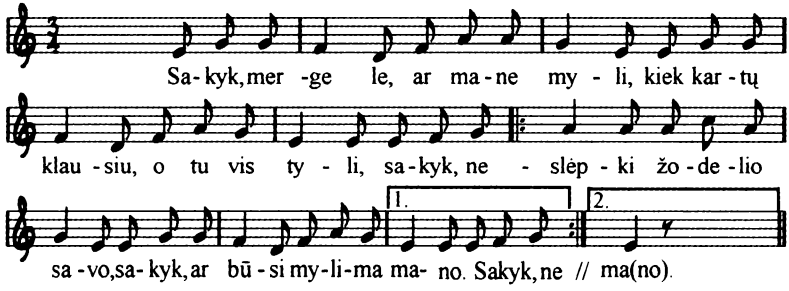

– Sakyk, mergele, ar mane myli,
Kiek kartų klausiu, o tu vis tyli,
Sakyk, neslėpki žodelio savo,
Sakyk ar būsi mylima mano? (2x2)

– Pasaulio turtai manęs netraukia,
Ir mano širdis tavęs nelaukia,
Iš mano žodžių gali įspėti,
Kad aš nenoriu tavęs mylėti. (2x2

Nemyli manęs jauna mergelė,
Nenor kalbėti meilų žodelį.
Kur aš tik eisiu, kur tik vaikščiosiu
Jos paveikslėlį širdy nešiosiu (2x2)

Šakaldonys – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

1134. Sens tėveli, motinėle

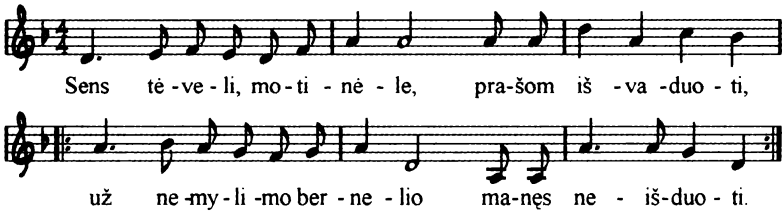

– Sens tėveli, motinėle,
Prašom išvaduoti –
Už nemylimo bernelio
Manęs neišduoti. (2x2)

Nors jis gražus ir turtingas,
Turi gražius dvarus,
Jis dėl manęs nepatinka,
Širdelei neramus. (2x2)

Nors aš už jo ir tekėsiu,
Aš jo nemylėsiu,
Savo širdį sopulingą
Kitam pažadėsiu. (2x2)

Sens tėveli, motinėle,
Nevarginkit manęs –
Mano širdis taip nuvargus,
Kai sužeista kardais. (2x2)

Mano širdis nepakenčia
Tokių didžių vargų,
Mano mylimas bernelis
Yr dėl manęs brangus. (2x2)

Anoj pusėj vieškelėlio
Stovi juodas kryžius,
Po tuo kryžium du seneliai
Labai gailiai verkia: (2x2)

– Mes seneliai nelaimingi,
Turim dukrą vieną.
Ji, išpildžius tėvų valią,
Jau kapuose guli. (2x2)

Šakaldonys – Antanina Sedlevičiūtė-Jukavičienė, g. 1920 m., kilusi iš Žuvyčių.

1135. Ir atėjo tylus vakarėlis

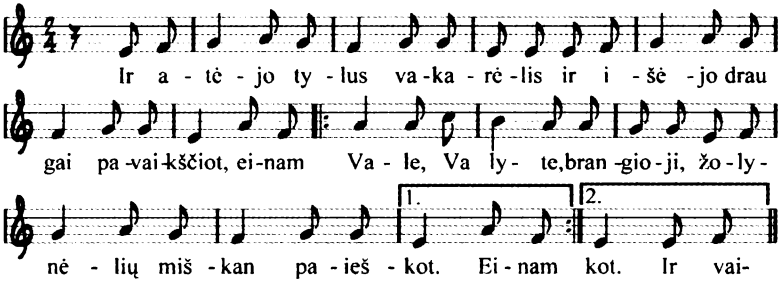

Ir atėjo tylus vakarėlis
Ir išėjo draugai pavaikščiot:
– Einam, Vale,Valyte brangioji,
Žolynėlių miškan paieškot. (2x2)

Ir vaikščiojo draugai po girelę,
Žvelgė vienas kitam į akis,
Tik Valytės veidai raudonavo,
Gal nelaimę pajuto širdis? (2x2)

Netoliese gyveno kaimynas,
Kuris Valę pamilo karštai,
Tylią naktį, kai mėnuo tekėjo,
Jis pas Valę atėjo slaptai. (2x2)

– Atėjau tau, Valyt, pasakyti,
Kad tave pamilau aš karštai,
Tik dukrelę reikės nužudyti
Ir gyvensim kartu amžinai. (2x2)

Eina budelis dukros žudyti,
O dukrelė sušuko: – Mamyt,
Mama, mano mamyte brangioji,
Koks čia dėdė atėjo pas mus? (2x2)

– Čia ne dėdė, vaikeli, tėvelis,
Bet tėvelis ne tau, o tik man.
Smeigė budelis peilį krūtinėn,
O dukrelė sušuko: – Mamyt! (2x2)

Apsipylė kraujais, apsiliejo,
Traukiant peilį iš dukros žaizdos,
O Valytė stovėjo, šypsojos
Ir galvojo, kur reiks palaidot. (2x2)

Sutratėjo sunkus automatas,
Pasigirdo balselis švelnus:
– Vale Vale, Valyte brangioji,
Tavo vyras sugrįžta į namus. (2x2)

Tylutėliai įėjęs į vidų,
Jis paklausė, kur yra dukra
Ir be žodžių jis viską suprato,
Griebė ginklą galinga ranka. (2x2)

Sutratėjo sunkus automatas,
Krito Valė su bernu kartu:
– Žmogžudy, nužudyk ir mane tu,
Aš už dukrą atkeršyt turiu. (2x2)

Čižiūnai – Veronika Simonavičiūtė-Jurevičienė, g. 1911 m.

1136. Mamyte, mamyte

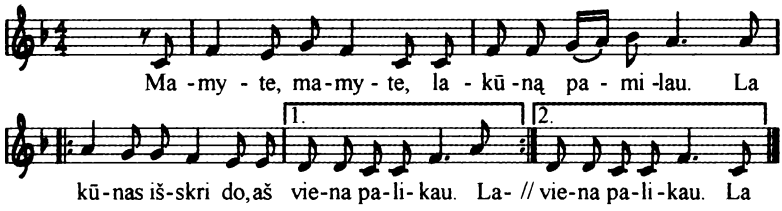

– Mamyte, mamyte,
Lakūną pamilau,
Lakūnas išskrido –
Aš viena palikau. (2x2)

Lakūnas pakilo
Už juodų debesų,
Daugiau nematysiu
Jo mėlynų akių. (2x2)

Mamyte, mamyte,
Lakūną aš myliu,
Mamyte, lakūnui
Laiškelį rašysiu. (2x2)

Mamyte, lakūnui
Laiškelį rašysiu,
Tai gal per laiškelį
Jo meilę grąžinsiu. (2x2)

Jagėlonys – Ona Beganskaitė-Sakalauskienė, g. 1925 m.

1137. Pasklido žinelė

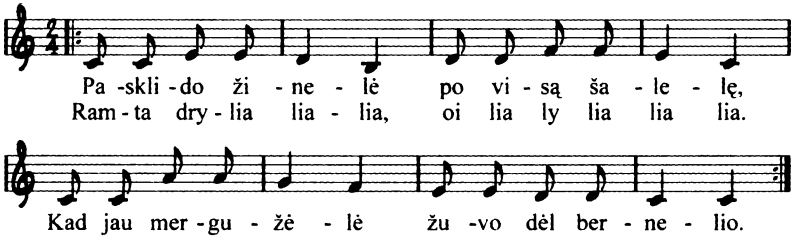

Pasklido žinelė po visą šalelę,
Kad jau mergužėlė žuvo dėl bernelio,
Ramta drylia lia lia, oi lia ly lia lia,
Kad jau mergužėlė žuvo dėl bernelio.

Jisai netikėtai suruošė vestuves,
O ji sugalvojo daryt laidotuves,
Ramta drylia lia lia, oi lia ly lia lia,
O ji sugalvojo daryt laidotuves.

Ne per jo vestuves stikliukai skambėjo, –
Sau viena mergelė kambary liūdėjo,
Ramta drylia lia lia, oi lia ly lia lia,
Sau viena mergelė kambary liūdėjo.

Groja patefonas, plokštelių ūžimas,
Kad nesigirdėtų brauniko šovimas,
Ramta drylia lia lia, oi lia ly lia lia,
Kad nesigirdėtų brauniko šovimas.

Bet žmonės girdėjo, greitai atskubėjo,
Bet jos išgelbėti niekas negalėjo,
Ramta drylia lia lia, oi lia ly lia lia,
Bet jos išgelbėti niekas negalėjo.

Bernelis nevertas, bet ji jį mylėjo,
Užtat ir gyvybę be laiko padėjo,
Ramta drylia lia lia, oi lia ly lia lia,
Užtat ir gyvybę be laiko padėjo.

Jagėlonys – Ona Beganskaitė-Sakalauskienė, g. 1925 m.

1138. Saule nudegusi, basa

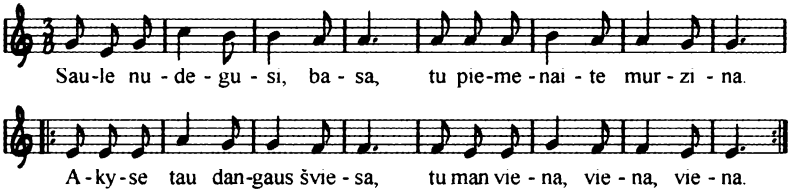

Saule nudegusi, basa,
Tu – piemenaitė murzina.
Akyse tau dangaus šviesa,
Tu man viena, viena, viena.

Žiedų nei auskarų brangių,
Nei šilko rūbų neturi,
Plaukuos tau gėlės iš rugių,
O veide – šypsena skaidri.

– Kur tie nameliai, kur takai,
Sakyk man, kur tu gyveni?
O tu šypsais ir nesakai,
Tik ateini ir nueini.

Karveliškės – Ona Kertenytė-Ratkevičienė, g. 1936 m., kilusi iš Girelės

1139. Kam tu mylėjai

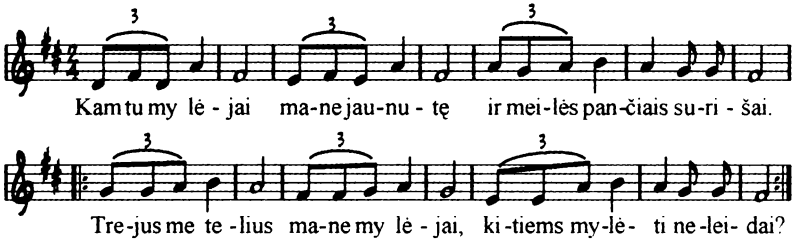

– Kam tu mylėjai mane jaunutę
Ir meilės pančiais surišai,
Trejus metelius mane mylėjai,
Kitiems mylėti neleidai? (2x2)

Guliu aš lovoj ir sunkiai sergu –
Metų šešiolika turiu:
– Ateik, berneli, ištark žodelį,
Gal man numirti bus lengviau. (2x2)

Ant aukšto kalno, smėlėto kranto,
Matau aš ošiančias bangas.
Oi, bangos bangos, mėlynos bangos,
Atneškit mirtį man greičiau. (2x2)

Ant jūros kranto stovėjo kryžius,
Ten verkė motina sena.
Ji gailiai verkė jaunos dukrelės,
Kurios pasauly jau nėra. (2x2)

Jūružė tarė, motulę barė:
– Neverki, motina sena,
Yra išklotas jai patalėlis –
Ji guli jūrelių dugne. (2x2)

Karveliškės – Ona Kertenytė-Ratkevičienė, g. 1936 m., kilusi iš Girelės

1140. Tylioj nakty

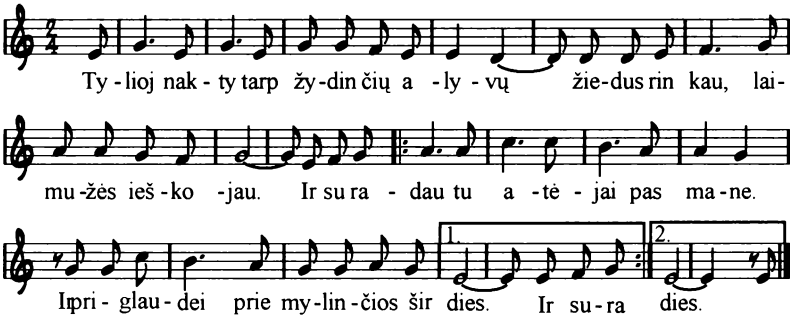

Tylioj nakty tarp žydinčių alyvų,
Žiedus rinkau, laimužės ieškojau.
Ir suradau – tu atėjai pas mane
Ir priglaudei prie mylinčios širdies. (2x2)

Tąnakt sode kažkur lakštutė suokė,
Alyvas puošė sidabro rasa,
Rankoj laikiau dauglapį baltą žiedą,
O tu sakei: – Laimužė atrasta (2x2)

Tylioj nakty mus sujungė likimas,
Abiejų mūs suvienijo širdis,
Tu prisiekei mylėti mane vieną,
Sakei, kad mūsų niekas neišskirs. (2x2)

Šiandieną žydi tokios pat alyvos,
Bet daugialapio žiedo nerandu,
Tu, mielas, jau neateini pas mane
Ir negirdi lakštingalos dainų. (2x2)

Žiaurus likimas mūs kelius išskyrė,
Kvatodamas, nusinešė tolyn.
Veltui naktis praleidžiu tarp alyvų
Ir veltui laukiu – tu neateini. (2x2)

– Ateik, ateik, berneli šviesiaplauki,
Ateik, ateik, kur vaikščiojom kadais,
Tave myliu ir iki šiandien laukiu
Ir vis tikiu tavaisiais pažadais. (2x2)

Karveliškės – Ona Kertenytė-Ratkevičienė, g. 1936 m., kilusi iš Girelės

1141. Sužydės gegužy

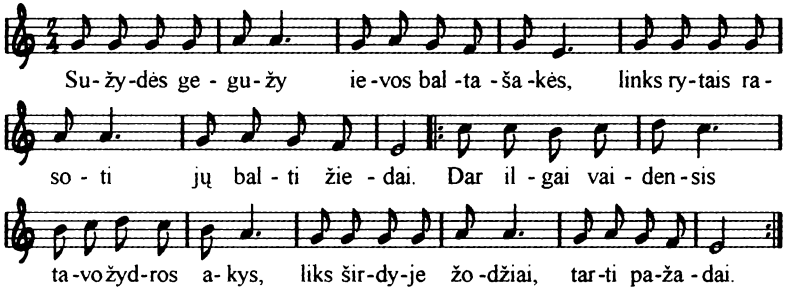

Sužydės gegužy ievos baltašakės,
Links rytais rasoti jų balti žiedai,
Dar ilgai vaidensis tavo žydros akys,
Liks širdyje žodžiai, tarti pažadai. (2x2)

Kai suoš vėjelis miško tylumoje,
Prieblandoj šakutė sulinguos balta,
Aš manysiu – tu man rankute mojuoji,
Tavo balti rūbai – tai balti žiedai. (2x2)

Ir dažnai nuklysiu prie to balto beržo,
Lauksiu, nes tikėsiu, kad gali ateit,
Lūpom liesiu žiedą, o širdy bus gera,
Ir namo sugrįšiu dar negreit, negreit. (2x2)

Tu radastos žiedą skynei iš darželio
Ir jam dovanojai meilėj, ilgesy,
Jojo tvirtos rankos apkabinti gali,
Ilgesiu ir meile gyvens širdys dvi. (2x2)

Karveliškės – Ona Kertenytė-Ratkevičienė, g. 1936 m., kilusi iš Girelės.

1142. Ateis rudenėlis

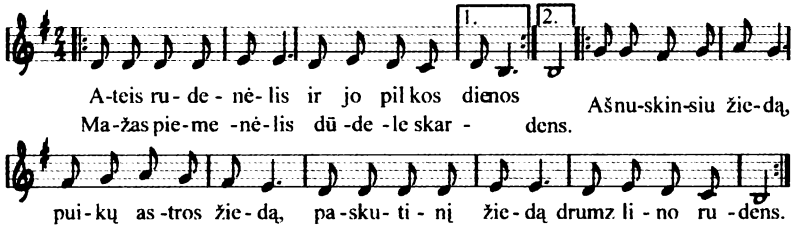

Ateis rudenėlis ir jo pilkos dienos,
Mažas piemenėlis dūdele skardens.
Aš nuskinsiu žiedą, puikų astros žiedą,
Paskutinį žiedą drumzlino rudens. (2x2)

Ak, tas mielas sodžius, tas gėlių darželis,
Jis užbūrė širdį, širdį tarp gėlių.
– Ak, nelauk, mergaite, tu prie kiemo vartų –
Aš nebeateisiu liepų takeliu. (2x2)

Ak, nelauk, mergaite, nerymok prie vartų –
Aš nebeateisiu liepų takeliu,
Ir nebedainuosiu tau meilių dainelių,
Ir nebesakysiu, kad tave myliu. (2x2)

Ak, užteks tos meilės ir užteks tų žodžių,
Tave gal būt mieste kitas pamylės,
Man geriau mylėti savo gimtam sodžiuj
Vėjo nubučiuotas kaimo mergeles. (2x2)

Elektrėnai – Roma Rudvalytė-Liepinienė, g. 1934 m., kilusi iš Kauno.

1143. Tėviškės laukuos

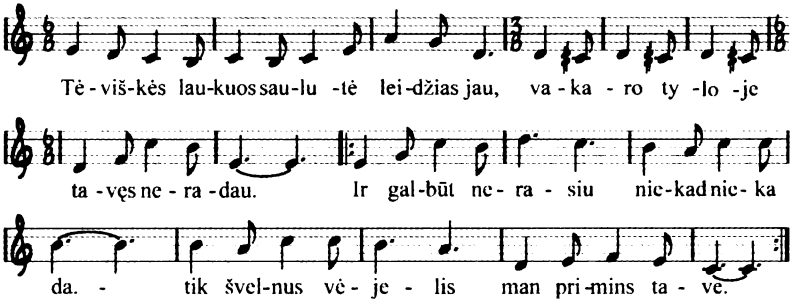

Tėviškės laukuos saulutė leidžias jau,
Vakaro tyloje tavęs neradau,
Ir gal būt nerasiu, niekad niekada,
Tik švelnus vėjelis man primins tave. (2x2)

Rausvos lūpos rožės žiedais juokiasi,
Aukso garbanos vėjelij supasi,
Ateini, svajone, taip švelniai gražiai,
Kad tiktai paliestum žaizdą širdyje. (2x2)

Baltas šydas dengė galvą, veidą tau,
Baltame šyde aš vėl tave matau,
Gera tau rymoti sapne angelų,
Nieko nežinoti – kad čia taip klaiku. (2x2)

Kelias, pieva, kryžius – viskas taip arti,
Tu ramiai šypsais ir nieko nejauti,
Kad išplėšt galėčiau iš mirties nagų,
Eičiau į pasaulį, kad nebūt klaiku. (2x2)

Elektrėnai – Roma Rudvalytė-Liepinienė, g. 1934 m., kilusi iš Kauno.

1144. Ir pamačiau aš ją

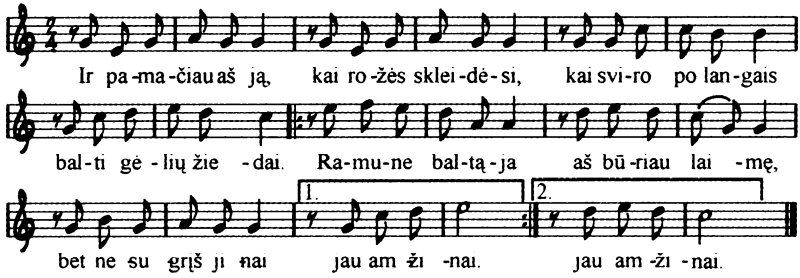

Ir pamačiau aš ją, kai rožės skleidėsi,
Kai sviro po langais balti gėlių žiedai.
Ramune baltąja aš būriau laimę,
Bet nesugrįš jinai jau amžinai. (2x2)

Ant kranto tuomet ji, kaip angelas graži,
Skynė gėlių žiedus ir mėtė upėn juos.
Užburtas ją sekiau, bet ji kaip fėja,
Nors maldavau, prašiau, toli nuėjo. (2x2)

Ir ta gili žaizda paliko man tada,
Kai mano meilę ji paniekino širdy,
Sugrįžk, o laime, žiedais pakvipus,
Nes man be tavęs diena – naktis. (2x2)

Elektrėnai – Roma Rudvalytė-Liepinienė, g. 1934 m., kilusi iš Kauno.

1145. Tolumoj girios aidas

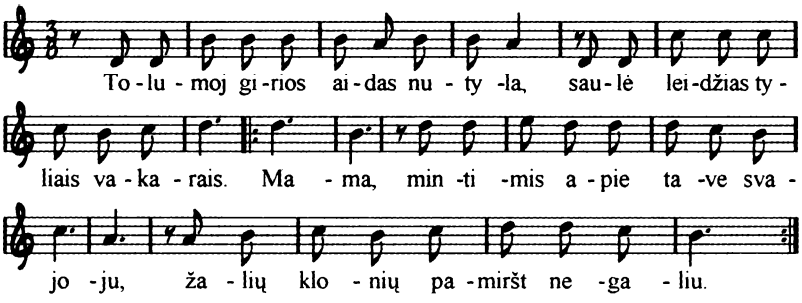

Tolumoj girios aidas nutyla,
Saulė leidžias tyliais vakarais?
– Mama, mintimis apie tave svajoju,
Žalių klonių pamiršt negaliu. (2x2)

Aš menu samanotą namelį
Ir takus, nubarstytus žiedais.
– Mama, kur tas mylimas mūsų darželis,
Kur svajojom tyliais vakarais? (2x2)

Aš žvelgiu į tą tolimą kelią,
Į tą kelią, kuriuo išėjau.
– Mama, tu apverk mano liūdnąją dalią,
Nebe tas, nebe tas aš esu. (2x2)

Aš sugrįšiu su skrendančiais paukščiais,
Kada tėviškė skęs rūkuose,
– Mama, tik tuomet aš pas tave ateisiu,
Pasiguosti žodeliais švelniais. (2x2)

Elektrėnai – Roma Rudvalytė-Liepinienė, g. 1934 m., kilusi iš Kauno.

1146. Dvidešimt metų

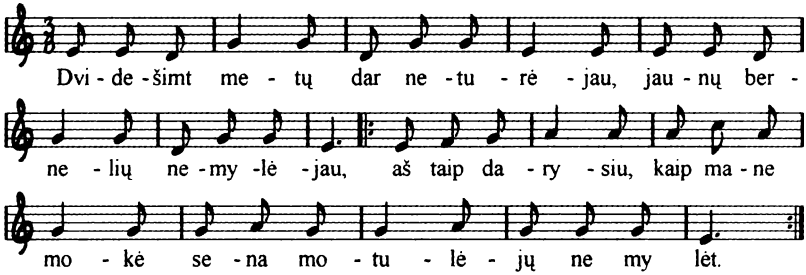

Dvidešimt metų dar neturėjau,
Jaunų bernelių nemylėjau,
Aš taip darysiu, kaip mane mokė
Sena motulė – jų nemylėt. (2x2)

Tu apsirenki čigonės rūbus,
Veidą nudegink saulėj juodai,
Ir iškeliauki tu į pasaulį,
Per ilgą laiką pamirš jisai. (2x2)

Aš apsirengiau čigonės rūbus,
Veidą nudegiau saulėj juodai,
Kur tik aš ėjau, kur vaikštinėjau,
Vardu čigonės aš vadinaus. (2x2)

Po daugel metų grįžau gimtinėn,
Vėl netikėtai jį sutikau,
Sustok, palauki, jauna čigone,
Gal pasakysi, kur mylima? (2x2)

Jauna čigonė gražiai šypsojos,
Nes jo likimą gerai žinoj',
– Šie delno bruožai aiškiai parodo,
Kad kažkur dingus yr mylima. (2x2)

Jauna čigone, ar negalėtum,
Man pasakyti, kur ji yra?
– Tavo mylima prieš tave stovi
Ir ji vaizduojas čigonėle. (2x2)

Čigonės rūbus šalin numečiau,
Jauną bernelį pabučiavau,
– Jaunas berneli, ar nežinojai,
Kad pirma meilė yra kančia? (2x2)

Elektrėnai – Janina Gocentienė, g. 1932 m., kilusi iš Kaukų k.

1147. Graži panela

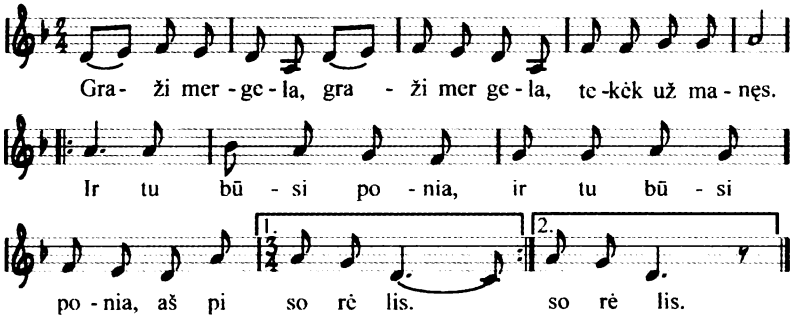

Graži panela, graži panela,
Tekėk už manęs,
Ir tu būsi ponia, ir tu būsi ponia,
Aš pisorėlis. (2x2)

Tu eisi keliu, tu eisi keliu,
O aš takeliu,
Tu žydėsi rože, tu žydėsi rože,
Aš bijūnėliu. (2x2)

O kai mes numirsim, o kai mes numirsim,
Žmonės pasakys –
Kokia graži pora, kokia graži pora
Jau guli grabe. (2x2)

Graži panela, graži panela,
Tekėk už manęs,
Ir tu būsi ponia, ir tu būsi ponia,
Aš pisorėlis. (2x2)

Elektrėnai – Petras Petkevičius, g 1940 m., kilęs iš Žiežmarių.

PATEIKĖJŲ RODYKLĖ

Šioje ir kitose leidinio rodyklėse nurodomi tautosakos kūrinių numeriai. Pateikėjų rodyklėje juoda spalva pažymėtos pateikėjų pateiktos dainos.

Pranas **AKULEVIČIUS** 181, 184

Adelė Pruskaitė-**ALIUBAVIČIENĖ** 82, 273, 642, 657, 791, 829, 855, 861

Ona **ANTANAVIČIENĖ** 576, 638, 719, 723, 741, 789

Domicelė Kumeliauskaitė-**APANAVIČIENĖ** 89, 93, 223, 407, 429, 465, 495, 499, 548

Jadvyga Rikterytė-**ARNATKEVIČIENĖ** 146

Joana Vėželytė-**ARNATKEVIČIENĖ** ir Janina Leščinskaitė-**ALKOVIKIENĖ** 90, 91, 92, 122, 193, 420, 441, 469, 470, 485, 496, 602, 698, 712, 722

Algirdas **ARNATKEVIČIUS** 646, 667, 734

Zofija Kasciukevičiūtė-**BELIUKEVIČIENĖ** 158, 162, 163, 168, 169, 170, 179, 180, 565, 603, 680, 681

Ona Vyšniauskaitė-**BELIUKEVIČIENĖ** 676

Bronė **BIČKAUSKIENĖ** 59, 404, 433, 434, 614, 619, 850, 853, 856, 862, 864, 869, 876, 880, 886, 888, 900

Pranas **BINKULYS** 204, 207

Antanas **BRAZYS** 416

Elena Tamoševičiūtė-**BUKINIENĖ** 174, 178, 240, 254, 271, 274, 277, 446, 682

Danutė **ČERNIAUSKAITĖ** 203
Pranas **ČERNIAUSKAS** 405, 413, 426, 435, 437, 490, 498, 533, 546, 751, 792, 800, 804, 806, 819, 820, 823, 826, 827, 830, 837, 839, 840, 841, 846, 917
Pranas **ČESONIS** 13, 20, 45, 94, 132, 185, 219, 222, 228, 301
ČIŽINIAUSKAITĖS 260, 267, 553
Vladas **DUBOSAS** 67, 68
Marijona Loibaitė-**GEDMINIENĖ** 110, 111, 112, 114, 121
Audrė **GEDUTYTĖ** 139
GILUČIŲ etnografinis ansamblis **919, 927, 928, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 975, 976, 980, 992, 993, 994, 995**
Algis **GIRSA** ir Valė **GIRSAITĖ** 88, 136, 138, 398
Vaclova Beganskaitė-**GIRSIENĖ** 7, 86, 105, 563, 581, 613, 621, 639, 803, 805, 812, 828, 842, 892
Janina **GOCENTIENĖ** 517, **920, 929, 955, 956, 1013, 1014, 1015, 1047, 1060, 1061, 1062, 1064, 1065, 1066, 1074, 1075, 1076, 1077, 1078, 1079, 1080, 1091, 1101, 1102, 1103, 1104, 1105, 1106, 1107, 1108, 1109, 1110, 1146**
Pranė Kučinskaitė-**GREŽELIENĖ** 127, 131, 133, 134, 135, 436, 447, 449, 475, 476, 595, 605
Janė **GRIGOROVIČIŪTĖ** 326, 327, 328, 630, **972, 1033**
Elena Čižauskaitė-**GUDELIENĖ** 352, 472
Jaronimas **GUDELIS** 150, 151, 592, 593, 659, 758
Elena Jakonytė-**JAKONIENĖ** 588, 597, 607, 618, 704, 771, 910
Viktoras **JAKONIS** 648, 653
Domicelė Jurkevičiūtė-**JANAVIČIENĖ** 15, 16, 81, 161, 284, 285, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 354, 371, 377, 383,406, 633
Emilija Janavičiūtė-**JANAVIČIENĖ** 145, 148, 149, 153, 154, 156, 159, 232, 544, 583
Jadvyga Jacinevičiūtė-**JANAVIČIENĖ 961, 1052, 1082, 1083, 1092, 1114, 1115, 1116, 1117, 1118**
Vaclovas **JANAVIČIUS** 108, 190, 213, 221, 227, 265, 297
Albertas **JANAVIČIUS** 120, 182, 183, 186, 187, 268, 358, 378, 379, 380, 382, 384, 643
Vaclova Kazakevičiūtė-**JANČIAUSKIENĖ** 107, 113, 118, 119, 397
Jadvyga Bliujūtė-**JARAŠIENĖ** 395, 455, 859, 874, 882, 883, 887, 893, 907

Juozas **JARMOKAS** 235, 442
Ieva Karendaitė-**JARUŠEVIČIENĖ** 401, 454, 491, 506, 566,707, 718, 730, 768, **923, 926, 957, 958, 991, 1003, 1035, 1048, 1049, 1050, 1059, 1081, 1111, 1112, 1113**
Antanina Sedlevičiūtė-**JUKAVIČIENĖ** 309, 310, 311, 312, 399, 400, 428, 457, 458, 462, 463, 486, 493, 528, 570, 582, 586, 600, 615, 675, 802, 809, 838, **925, 964, 965, 987, 1025, 1026, 1036, 1039, 1053, 1133, 1134**
Veronika Simonavičiūtė-**JUREVIČIENĖ 931, 963, 966, 967, 968, 981, 982, 1086, 1135**
Levosė Pinelytė-**KANANAVIČIENĖ** 244, 245, 252, 304, 677, 678, 775, 794, 795, 796, 831
Juozas **KANANAVIČIUS** 246, 250, 272, 275, 281, 640, 652, 666, 811, **1006, 1054, 1095**
Kazimieras **KANAPKA** 129, 144, 711
Janina Zujūtė-**KANAPKIENĖ 1029, 1057, 1058, 1093, 1119, 1120, 1121, 1122, 1123, 1124, 1125**
Viktoras **KAPAČIAUSKAS** 357, 368
Ona Petkevičiūtė-**KARPAVIČIENĖ** 50, 60, 253, 542, 568
Ona Beganskaitė-**KARANDIENĖ** 299
Česlovas **KAZAKEVIČIUS** 84, 104, 394
Ona **KAZLAUSKIENĖ** 317, 369, 386, 387, 410, 450, 451, 452, 483, 501, 555, 766, 836
Elena Klimaitė-**KLIMIENĖ** 335, 336, 337, 340, 611, 641, 650, 784, 845, 849, 884
Vlada Burevičiūtė-**KLIMIENĖ** 323, 324, 329, 351, 445, 448, 453, 632, 649, 731,739, 760, 764
Marcelė **KORSAKIENĖ** 234, 574, 609, 631, 662, 703, 724, 749, 763, 781
Jadvyga Kumeliauskaitė-**KRILAVIČIENĖ** 75, 76, 78, 79, 540, 567, 585, 601, 825
Juozas **KUČINSKAS** 12, 80, 83, 266, 363, 366, 381, 385, 456, 524, 525, 545, 547
Vytautas **LANGEVIČIUS** 24, 28, 42, 43, 55, 70, 96, 504
Pranas **LANKAS** 242, 243, 247, 248, 251, 253, 522
Vincas **LANKAS** 48, 56, 58, 62, 141
Ona Antanavičiūtė-**LANKIENĖ** 212, 249, 256
Bronė Sakalinskaitė-**LANKUTIENĖ** 71, 97, 509, 558, 561

Bolius **LANKUTIS** 38, 278, 589
Bronius **LEVICKAS** 85, 189, 196, 197, 218, 220, 225, 466, 515, 635, 671, 696, 713, 720, 725, 752, 833, 834
Jadvyga **LEVICKIENĖ** 198, 200, 424, 478, 534, 584, 598, 672, 697, 726, 736, 742, 755
Roma Rudvalytė-**LIEPINIENĖ 1007, 1034, 1142, 1143, 1144, 1145**
Bronislava Mikalauskaitė-**LIŠAUSKIENĖ** 205, 208, 237
Filomena **MALAŠAUSKIENĖ** 165, 176, 191, 209, 210, 606, 701
Asta **MARCINKAITĖ** 315, 325, 330, 331, 342, 344
Marijona Suslavičiūtė-**MARKEVIČIENĖ** 73, 167, 411, 482, 497, 543, 562, 627, 767
Broniuys **MEDZIKAUSKAS** 152, 155, 402
Jadvyga Jakonytė-**MICKEVIČIENĖ** 322, 332, 333, 334, 338, 339, 341, 343, 345, 357, 467, 468, 471, 489, 502, 503, 551, 793, 813, 824. 843
Marijona Naudžiūnaitė-**MIKALAJŪNIENĖ** 396, 417, 479, 488, 518, 536, 537, 552, 556, 560, 610, 683, 684, 685, 686, **1016, 1056, 1084, 1085, 1126, 1127, 1128, 1129**
Birutė Daugsevičiūtė-**MIKALAUSKIENĖ** 206, 520, 596
Ieva Piraškevičiūtė-**MIKALIŪKŠTIENĖ** 40, 44
Ona Šeškevičiūtė-**MINGAILIENĖ** 238, 239, 622, 656, 673, 818
Eleonora Zenevičiūtė-**NAUCKŪNIENĖ** 626, **962, 988, 989, 1002, 1016, 1017, 1018, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023, 1024, 1055, 1130, 1131, 1132**
Sofija **NEIMANTIENĖ** 49, 128
PASTRĖVIO etnografinis ansamblis **930, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 973, 974, 977, 978, 983, 996, 997, 1010, 1011, 1012, 1044, 1069, 1070, 1071, 1072, 1089, 1096**
Janina Jakelytė-**PETKEVIČIENĖ** 46, 361, 362, 364, 370, 388, 727
Albina Tamašauskaitė-**PETKEVIČIENĖ** 173
Andrius **PETKEVIČIUS** 157
Petras **PETKEVIČIUS 1147**
Elena Grigonytė-**PETRAUSKIENĖ** 348
Zofija Petkevičiūtė-**PINELIENĖ** 307, 625
Zofija Bujūtė-**PINELIENĖ** 578, 599, 679, 702, 706, 714, 728, 729, 737, 748, 759, 774, 776, 783, 848, 851, 854, 867, 871, 872, 877, 879, 881, 889, 896, 904, 906, 908, 911, 914, **918, 948, 990, 1004, 1005, 1008, 1028**

Arūnas **PLISKAUSKAS** 98, 195, 507
Elena Dubosaitė-**PLISKAUSKIENĖ** 51, 61, 415, 538, 541, 572, 665, 674, 717, 738, 746, 747, 778, 782, 808
Domicelė Suslavičiūtė-**PLISKAUSKIENĖ** 8, 34, 72
Henrikas **POVILAVIČIUS 971**
Kazimieras **PRANSKEVIČIUS** 295, 418, 480, 529, 569
Boleslovas **PRUSKAS** 21, 53, 74, 87, 109, 125, 160, 164, 175, 245, 298, 372, 373, 427, 647, 708, 716
Jadvyga Vėželytė-**PRUSKIENĖ** 314, 319, 320, 321
Veronika **PUIDOKAITĖ** 171, 258, 259, 261, 262, 263, 264, 269, 276, 279, 280, 287, 303, 432, 505, 523, 668, 699, **921, 922**
Ona Kananavičiūtė-**PUKALSKIENĖ 959, 960**
Genutė **PUPALAIGYTĖ** 188, 412, 419, 430, 461, 464, 477, 492, 535, 539, 549
Aleksas **RAČKAUSKAS** 63, 124, 130, 140, 391
Juozas **RAMANAUSKAS** 201, 202, 270, 286, 308, 355
Ona Kertenytė-**RATKEVIČIENĖ 1051, 1087, 1088, 1094, 1138, 1139, 1140, 1141**
Marijonas **RATKEVIČIUS** 255, 257, 296
Aleksandra Janavičiūtė-**RIČKIENĖ** 99, 166, 172, 194, 214, 215, 216, 217, 226, 229, 230, 231, 233, 785, 786, 787
Jonas **RUMSEVIČIUS** 236
Janina Šeštokaitė-**RUSAKOVIENĖ** 100, 103
Aleksandra Malašauskaitė-**RŪKŠTIENĖ** 349, 350
Veronika Lankaitė-**SABONIENĖ** 11, 25, 32, 37, 408, 409, 571, 634, 636, 658, 692, 693, 710, 721, 740, 756, 761, 772, 799, 815, 816, 821, 832, **924, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 979, 984, 998, 999, 1000, 1001, 1009, 1030, 1068**
Leokadija Kazakevičiūtė-**SABONIENĖ** 199, 316, 367, 500, 519, 530, 575, 580, 594, 604, 608, 616, 623, 624, 637, 654, 695, 709, 745, 753, 754, 762, 769, 790, 797, 801, 817, 822, 835, 852, 858, 868, 890, 891, 894, 895, 899, 902, 915, 916
Zofija Malašauskaitė-**SABONIENĖ** 443, 444, 521
Ona Beganskaitė-**SAKALAUSKIENĖ** 527, 691, 700, **969, 970, 985, 1027, 1038, 1136, 1137**
Jadvyga **SIELSKIENĖ** 810, 814, 844
Pranas **SINKEVIČIUS** 41

Aldona **SKORUPSKIENĖ** 1, 9, 23, 33, 46, 57, 66, 95, 102, 126, 360, 374, 375, 389, 481, 514, 554
Benigna Vailionytė-**STABINGIENĖ** 305, 306, 414, 422, 617, 620, 651, 663, 705, 715, 735, 777, 912
Marytė Apanavičiūtė-**STANČIKIENĖ 1042, 1043**
Aleksandra Kertenytė-**STANKEVIČIENĖ** 211, 870
Joana Malašauskaitė-**STIRNIENĖ** 122
Genovaitė Straševičiūtė-**STRASEVIČIENĖ** 356, 513, 573, 732, 750
Stasys **ŠAREIKA** 2, 4, 5, 7, 147, 313, 346
Vladas **ŠATAVIČIUS** 282, 283
Česlovas **ŠEVELIS** 3, 6, 65, 359, 365, 687
Pranas **ŠUMSKAS** 484
Vanda Baliūnaitė-**ŠUMSKIENĖ** 22, 52, 106, 137
Anelė Mitraitė-**ŠVENČIONIENĖ** 14, 17, 18, 101, 115, 116, 117, 123, 224, 629, 645, 655, 857
Marijona Japkevičiūtė-**TAMKŪNIENĖ** 612, 688, 690
Pranciška **TAURIENĖ** 300, 302, 403, 473, 526, **932, 1040, 1041**
Ona Kundrotaitė-**TRAKIMIENĖ** 392
Stasė Binkevičiūtė-**URBONAVIČIENĖ** 143, 661, 664, 670, 743, 847, 860, 863, 865, 866, 873, 875, 878, 885, 897, 898, 901, 903, 905, 909, 913
Marijona Kundrotaitė-**VANAGIENĖ** 393
Andrius **VANKEVIČIUS** 26, 27, 30, 31, 35, 36, 47, 54, 142, 579, 644, 744
Vytautas **VANKEVIČIUS** 29, 39, 69, 376, 390, 459, 508
Veronika **VĖŽELIENĖ** 10, 19, 564, 577, 587, 590, 591, 628, 660, 669, 689, 694, 733, 757, 765, 770, 773, 780, 788, 798, 807
Elena Vėželytė-**VĖŽELIENĖ** 438, 439, 474, 494, 510, 511, 512, 516, 531, 557, 559
Antanas **VĖŽELIS** 421, 425, 440, 550
Liudvika Kaukėnaitė-**VIATKINIENĖ 986, 1031, 1032, 1037, 1045, 1046, 1063, 1067, 1073, 1090, 1097, 1098, 1099, 1100**
Elena Jankūnaitė-**ZINKEVIČIENĖ** 423, 460, 487, 532

VIETŲ RODYKLĖ

Rodyklėje vartojami trumpiniai:

akm. – akmuo
buv. – buvęs
dv. – dvaras
ež. – ežeras
k. – kaimas
kln. – kalnas
m. – miestas
mstl. – miestelis
mš. – miškas
plk. – piliakalnis
pus. – pusiasalis
s. – sala
st. – geležinkelio stotis
š. – šalis
up. – upė
vnk. – vienkiemis
vtv. – vietovė
žr. – žiūrėti

Abromiškės, dv. 7, 8, 727
Abromiškės, k. 1–6, 9, 26, 73, 171, 392c, 393, 746, 836
Akis, vtv. 33
Alinka, k. 10, 11
Aleksandriškės, k. 198
Amerika, š. 91, 107, 172, 121, 229, 230
Anglija, š. 111
Anykštai, buv. k. 20, 21
Anykštai (kitaip – Anykšta), buv. ež.18, 22, 23, 99, 214, 291, 292
Ašakieniai, k. 201–203
Aujiedas, ež. 240, 682, 719
Aukso kalnas žr. Kareivonių piliakalnis
Aukštadvaris, mstl. 53
Ausieniškės, k. 313, 314, 386
Bajorai, k. 204–208
Balceriškės, k. 315
Balno kalnas 33–35
Baltamiškis, k. 467
Baltarusija, š. 156
Batrakai, k. 146, 439
Baubonys, k. 480

Beržaragė, vtv. 205
Beržonka, vnk. 320
Besenis, už. 62
Bezdukas, už.104, 646
Briaunis, už. 204
Burbiškės, k. 396
Cigonkos revas, vtv. 254
Cineikiškės, k. 146
Dauginava, k. 678
Dėlinis, už. 239, 818
Didžioji sala žr. Geibonys
Dubuklis, už. 541
Dumbliukas, buv. už. 19, 99, 105, 114
Dūkštos, k. 468
Gabriliava, dv. ir k. 75, 78, 145–147, 392e, 412, 474, 544, 628
Gabriliavos akmuo 147
Gackai, buv. k. 300, 403
Gackų akmuo 300
Gaidelio akmuo 237, 238
Gaidžių raistas, vtv. 238
Gandrų sala 14, 15, 19
Geibonys, dv. 28, 29
Geibonys, k. 24–33, 36–38, 46, 47, 568, 693
Gelvonai, k. 154
Gervaraistis, k. 438
Giedraitiškės, k. 63–65
Gilučiai, k. 148, 150–152, 154, 155, 177
Ginėja, s. 19
Gilūšis, k. 210
Gilūšis, už. 209
Girelė, k. 25, 211, 212
Girnakaliai, k. 48–55, 60–62, 644
Gražliauka, up. 47, 65, 140, 481
Greževičiaus sala žr. Geibonys
Gojus, k. 99, 189, 213 – 229, 798
Gojaus miškas žr. Gojus
Gudbalis, buv. k. 66, 67, 73
Elektrėnai, m. 74, 107, 112, 117, 126, 226
Ilgis, už. 185, 202
Jagėlonys, k. 234–236
Jagudis, už. 13, 45, 46
Jekaterinos vieškelis žr. Sabališkės
Kaciniškės, vtv. 64
Kadariškės, k. 487
Kaišiadorys, m. 116, 150
Kakliniškės, k. 74–80, 131, 550, 712
Kalniniai Mijaugonys, k. ir plk. 157, 158, 161–169, 179, 392c
Kalniniai Mijaugonys, dv. 88, 92, 171–176, 355, 701
Kampai, buv. k. 81, 82, 92, 95
Kareivonys, k. 256, 811
Kareivonys, plk. 241–245, 247, 248, 761
Kareivonys, akm. 249–253
Karagėliškės, k. 322–325
Karkučiai, k. 23, 302, 566
Karveliškės, k. 257
Kaugonys, st. ir k. 146, 378, 379, 494
Kaugonys, mšk. 392, 392c
Kaunas, m. 53, 77, 116, 119, 173, 375, 392e
Kazokiškės, k. 5, 199, 753, 755, 762

Kertauninkai, k. 522
Kietaviškės, k. 150, 195, 197, 275–279, 446, 720, 721, 725
Kietaviškės, dv. 269–271
Kloniniai Mijaugonys, k. 88, 182–184, 186, 187
Konceptas, k. 188
Konstantinopolis, m. 205
Koplyčia, kln. 340, 341
Kudonys, k. 169, 392c, 392e, 392h, 393d
Kurkliškės, k. 326–328
Lakštingalų sala žr. Paneriai
Latvija, š. 76
Laumenas, ež. 307
Lazdėnai, k. 50
Lekavičiai, buv. k. 83, 84–87, 89, 108, 397, 398, 696, 711, 847
Lenkija, š. 111, 155, 388
Leškinė, vtv. 47
Liukonys, k. 154
Liutonys, k. 192, 193, 677
Lubaka, k. 114, 169, 189–190, 191–193, 194, 195, 392e, 393, 787
Malavolė, k. 329
Malūnėliai, vtv. 9
Margaraistis, vtv. 19, 139
Maskva, m. 136
Mažiklė, buv. vnk. 12, 96, 97
Mažiklė, buv. ež. 19
Mergežeris, ež. 316–318
Migūčionys, k. 90–92, 146, 392e, 393h, 807
Monis, ež. 111
Mūro Strėvininkai, k. 13, 308
Neris, up. 201, 330, 648–650, 784, 817, 845
Neries akmenys 342
Obeniai, k. 81, 106, 114, 117, 120, 284, 288–290, 293, 381, 418, 665, 785
Obeniai, dv. 283, 286, 287, 569, 778
Oris, ež. 65, 416, 836
Pajautiškės, k. 482
Pagrenda, k. 53, 238, 491
Pakalniškės, k. 47, 50, 504
Pakriokšnis, up. 104, 131
Paliūnai, k. 305, 306
Paneriai, dv. ir k. 331–337, 343, 344, 471, 489, 503, 884
Peliūnai, k. 303, 394a, 395, 398
Perkūnakiemis, buv. k. 13, 83, 84, 93–121, 189, 397, 398, 427, 711
Petrapilis, m. 205
Piktakiemis, k. 296
Piliakalnis, mš. žr. Kareivonių plk.
Pivašiūnai, k. 688
Pomergės akmuo žr. Girnakaliai
Prakusa, up. 169, 213, 215, 226, 228
Prancūzija, š. 97, 352, 385
Pskovas, m. 76
Puikinas, buv. ež. 12–19
Puikino sala žr. Puikino ežeras
Pustakiemis, k. 144, 146
Pūriškės, k. 492
Račelių kalnas, vtv. 200
Raistinė, buv. k. 10, 117, 111, 122, 123

Raistabalė, vtv. 35
Raisteliai, vtv. 47
Ryga, m. 442
Rudupė, buv. up. 285
Runga, up. 96,100, 103–105, 108, 645
Rusija, š. 111, 442
Sabališkės, k. 73, 124–135, 352, 387, 370, 564, 669, 747, 779
Salos, buv. k. 111, 114, 117, 119, 136, 138, 388, 670
Saulėtekio šaltinis 39–44
Semeliškės, mstl. 99, 144, 395, 399, 421, 425, 441
Senosios Abromiškės žr. Abromiškės
Senosios Kietaviškės, k. ir buv. m. 13, 53, 94–97, 118, 215, 258–265
Sibiras 294, 400, 402
Sidabrakalnis, kln. 204
Skaistupis, up. 90
Skersė, up. žr. Senosios Kietaviškės
Skynimai, vtv. 47
Spengla, up. 236, 652, 719
Stančikai, k. 675
Streipūnai, k. 144 346, 500
Strėva, up. 82, 297, 298, 546, 647
Strošiūnai, k. 156, 469, 508
Stulgio revas, vtv. 47
Šakaldonys, k. 309–311
Šarkinė, buv. k. 117, 140, 143, 197, 484, 509
Šarkinė, mš. 140
Šišius, vtv. 304
Šunkarių raistas, vtv. 160, 647
Šuoliai, k. 208
Švenčius, ež. 205
Talpūnai, k. 690
Ukmergė, m. 400
Užilgiai, k. 112
Užuguostis, k. 432
Užumiškis, vtv. 26, 47
Vagių sala 23, 23
Varnų sala 18
Varnakampis, buv. pus. 19, 31
Velniaraistis, vtv. 55, 140, 141
Vėjo vartai (kitaip – Varteliai), buv. pus. 19
Varšuva, m. 379
Vanga, k. 347
Vievis, m. 30, 348, 358, 363, 368, 377, 383, 424
Vilnius, m. 111, 355, 376, 379, 392c, 392e, 392h, 393a, 393d, 393g, 400, 442, 688, 689
Vindžiuliai, k. 196, 204, 299, 397, 401a, 401b
Viržonys, k. 534
Vizgirdai žr. Bajorai
Vokietija, š. 156, 229, 442
Zabarija, š. 349
Žalgiris, vnk. 351
Žasliai, st. 76, 535
Žasliai, mstl. 150, 155, 392c., 392h., 393a., 461, 585, 626
Žebertonys, k. 30, 73, 456
Žiežmariai, m. 13, 198, 392c., 395
Žuvyčiai, k. 312, 428
Žvėrinčius, mš. 12

OBJEKTŲ RODYKLĖ

Aitvaras 411
akmenys 36, 69, 70, 147, 237, 238, 242, 249, 251, 253, 262, 300, 345
– su pėdomis 56, 57, 129, 250
– su ženklais 157
– prakeikti žmonės 58–61, 203, 252, 342, 534
amatai
– audimo cechas 308
– batsiuviai 178
– kalviai 54, 120, 258, 259, 368, 389
– milas 87, 621
– puodų žiedimas 346
archeologiniai radiniai 1, 12, 28, 29, 42, 96, 97
auka 124, 125, 241, 537
auksas 33, 34, 46, 157, 182, 239, 248, 261, 273, 319, 341, 430
badas 161, 169
bajorai 84, 99, 106, 108, 111, 112, 216, 287
balnai 33, 34
balanos 629, 630
barzdos 68
baudžiava 26, 28, 332, 359, 371
bažnyčiavietė 263
broliai 91
burtininkės 500–502, 761, 763, 764, 772–775
daktarai 784–788
dangaus kūnai žr. gamtos reiškiniai
darželiai 215, 226, 290, 308, 623
Dievas 407, 516
drabužiai 75, 151, 613, 621, 622
duona 89
dvarai 7, 8, 10, 26, 28, 29, 106, 120, 122, 145, 146, 172–176, 269–272, 286, 287, 290, 331–334, 337, 352, 355
dvarininkai 49, 63, 124–126, 171, 276, 308, 352–362, 370, 372–377, 379–389
emigracija 50, 91, 107, 111, 150, 153, 372, 388, 391, 460
gamtos reiškiniai
– navalnicos 311, 409
– saulė 39–42, 44, 102, 244

– vaivorykštė 404
– žvaigždės 405
geležinkelis 76, 144, 379
girnos 48, 199
gydymo būdai 801, 814–817, 826–831
gydymas dėlėmis 818, 819
gydymas žolėmis 837–846
gydymas užkalbėjimais 821–825, 832–836
gyvūnija
– arkliai 37, 38, 52, 53, 97, 130, 197, 234, 235, 261, 280, 289, 297, 352, 355, 363–367, 421, 626
– avys 489
– bitės 55, 288
– gaidžiai 71, 238
– jaučiai 28, 198, 307
– karvės 72, 86, 185, 289, 420, 627
– katės 64
– liūtai 100
– paukščiai 14, 15, 18, 288, 433–436
– šunys 52, 160, 239
– vilkai 105, 123, 439–444
– vorai 437
– žalčiai 438
istorija
– 1863 m. sukilimas 154, 301
– Antrasis pasaulinis karas 5, 6, 30, 73, 88, 110, 133, 144, 163–168, 184, 198, 229, 321, 338, 442
– karas su kryžiuočiais 83, 297
– Kęstučio laikai 45, 94
– lenkmetis 328, 340
– nepriklausomybės kovos 155
– Pirmasis pasaulinis karas 50, 76, 79, 150, 266, 267, 282, 314, 327
– pokaris 5, 110, 121, 134, 135, 156, 169, 170, 179, 184, 220, 230–232, 294, 334, 336, 392–403
– prancūzmetis 4, 183, 325, 553
– spaudos draudimo metai 154
– švedmetis 11, 95–98
– Vytauto laikai 67, 258
kaimai 2, 24, 27, 48–50, 74, 75, 77, 81, 82, 84, 89, 106, 107, 108, 109, 113, 114, 117, 120, 131, 136, 143, 148, 150, 161, 162, 181, 190, 194, 195, 199, 201, 204, 209, 226, 227, 272, 312, 322, 326, 351
iškėlimas iš kaimų 116, 117, 138, 226
– įdomūs žmonės 53–55, 196, 198, 277, 278, 279, 280, 497–499, 506, 508, 625, 725
kalbos 75, 79, 120, 154, 198, 216, 243, 351, 354
gražūs paskymai, pamokymai 570, 633
kapai, kapinės, pilkapiai 31, 38, 101, 124–128, 200, 215, 221–224, 234–236, 245–247, 264, 265, 268, 274, 282, 302, 313, 322, 390, 536, 559, 560, 769, 770
– švedų 32, 95

– prancūzų 4, 31, 32, 299,
– vokiečių 30
– rusų 110
karčiamos 109, 150, 225, 258, 259
keliai 131, 150, 167, 168, 182, 183, 195, 226, 227, 535
kepurė 53
knygos 154, 386, 503, 504, 791
koplyčia 124–128, 215, 340, 341
kraujas 95–97
kryžiai 217, 611
kulinarija
– babkos 872, 873
– blynai 863, 864
– bulvių patiekalai 865–871
– dažiniai 877–880
– gėrimai 900–904
– grybai 854
– kakorai 874–876
– kiaulės pjovimas 892–896
– kiaušiniavimas 857
– kiti gaminiai 885, 886, 897–899
– mėsos gaminiai 900–904
– mitybos įpročiai 696, 703, 847, 848
– pasninko valgiai 858–862
– pieno produktai 881–884
– sriubos 887
– šventiniai 849, 910–917
– žuvis 855, 856
kumetynas 332, 335
ligos
– akių 41, 42, 129, 802
– dedervinė 811–813
– gumbas 799–800
– negeros akys 789–798
– nikstelėjimas 803, 804
– reumatas 805, 806
– rožė 807–810
lovos 36
maldos 122, 775, 832 – 836
maras 139, 161
medžiai109, 137, 195, 226
– ąžuolai 32, 93, 99, 132, 138, 200, 213 – 217, 226, 228, 231, 298
– pušys 99, 130, 219
– miškai 12, 35, 41, 42, 60, 132, 148, 188, 201, 208, 211, 213, 215, 218, 220, 286, 290, 303, 309, 323, 372, 376, 392a, 626
mirtis 516–522, 535, 604–610
mokyklos 117, 154, 177, 231, 290, 329
nuojautos 517, 569
papročiai 25, 50, 52, 53, 82,115, 117, 151, 188, 210, 290, 305, 336, 339, 604, 609, 614, 631, 632, 654–663, 667, 668, 678–680, 704, 705, 717, 718, 722–724, 728, 731–734, 740–742, 751–753, 755, 757, 758, 765, 766, 768, 770, 771, 776, 777, 779–783
perkūnas 11, 83, 93, 95–99, 101, 189, 214, 369, 408, 409, 517
piemenys 101, 151, 178, 275, 582, 584
piliakalniai, kalnai 33, 35, 61, 157–159, 200, 211, 242, 244, 248, 296, 340, 345

pinigai 91, 149, 158, 430–432, 628
poilsiautojai 119, 136, 137, 291, 292
pokštai 511–514, 598, 683–686, 729, 736, 778, 852
pragaras 51
pravardės 12, 80, 186, 256
radijas 293
rekrūtai 111, 207, 257
relikvijos 442–445
salos 13–19, 22, 23, 106, 136, 167, 344
samdiniai 114, 176, 335, 337
sapnai 95–97
savižudžiai 89, 116, 146, 544
skenduoliai 33
spaustuvė 348
statiniai 27
– aliejaus spaustuvė 86
– bravoras 10
– gyvenamieji namai 3, 50, 113, 118, 151, 199, 226, 284, 306, 324, 614–616
– malūnai 9, 193, 258, 260, 347
– pirtys 27, 82, 199, 614, 615
– šuliniai 27, 151, 226, 227, 614
– tvoros 27, 50, 226
– vartai 77
šeima 76, 206, 212, 233, 505, 563–568, 571, 572, 747, 767
– auklėjimas 583, 584
– buitis, darbai 613, 614, 617–620
– ūkis 21, 27, 50, 85, 86, 111, 117, 122, 150–152, 198, 292, 320, 579, 580, 624, 875
– vaikai 50, 77,114, 127, 150, 214, 233, 275, 507, 515, 540, 573–582, 584, 585, 586, 589, 711, 783
šventės
– bendruomenės 114, 115, 117, 179, 231, 664–667, 669–677, 680–682, 698, 743–746, 748–750, 756, 759, 760, 762
– kalendorinės 31, 92, 100, 117, 144, 690–703, 706–716, 718–721, 730, 737–739
– šeimos 58–61, 587–589, 590–597, 599–603
šventvietės 94, 99, 100, 132, 213–215, 218, 241
tautos, gentys
– bartai 45
– čigonai 55, 254, 255
– gudai 66, 67, 148
– japonai 80
– jotvingiai 20, 45
– kazokai 266, 268
– lietuviai 20, 153, 180
– rusai 270, 284, 308
– totoriai 29, 33
– turkai 12
– vokiečiai 260, 266–268, 289, 292
– žydai 6, 69, 78, 150, 155, 164–168, 225, 268, 289, 292, 361, 365, 366, 374, 381–384, 509
ugnis 118, 151, 159, 487, 580
vaidilutės 189, 213, 215

vaiduokliai 38, 446–453, 455–459, 461–468, 471–486, 488–492, 494–496, 532, 533, 536, 541–553, 561, 562
vandenys 342, 350, 351
– ežerai 13, 14, 20, 21 46, 62, 65, 77, 99, 100, 202, 209, 214, 228, 239, 240, 291, 316, 318
– Neris 325, 330, 33
– pelkės 1, 28, 66, 70 –76, 78, 79, 139, 140–142, 160, 185, 205, 213, 226, 227, 238, 244, 281, 285, 303, 315, 343, 541
– Strėva 82, 284, 285, 297, 298
– šaltiniai 39–44, 195, 199, 219, 226, 227, 285, 310, 345, 349
– upeliai 44, 90, 95–97, 100, 102–105, 117, 131, 141, 195, 213, 226–228, 269, 285, 310, 312, 331
vėlės 37, 139, 429, 523–531, 536–539, 554–558
velniai 68, 140–142, 191–193, 295, 304, 406, 412–428, 454, 460, 469, 470, 493, 510 žemė 162, 171,187, 188, 296
žemė 162, 171,187, 188, 296
žvejyba 65, 117, 291, 427

TURINYS

Pratarmė 7
Įvadas 11
Istorinė krašto erdvė 12
2003–2007 m. surinkta tautosaka 14

Pasakojamoji tautosaka

Geografinės vietos 25
Elektrėnų seniūnija 25
Gilučių seniūnija 79
Kazokiškių seniūnija 103
Kietaviškių seniūnija 105
Pastrėvio seniūnija 145
Semeliškių seniūnija 148
Vievio seniūnija 150
Abromiškių dvaras 166
Pokaris ir Lietuvos laisvės kovos 178
Mitologinės sakmės ir pasakojimai 207
Mirtis, gyvieji ir mirusieji 243
Šeima, šeimos papročiai ir šventės 259
Darbai 288
Bendruomenės papročiai 294
Kalendoriniai papročiai 308
Liaudies medicina 333
Kulinarija 351

Kalendorinės ir darbo dainos 373
Užgavėnių daina 373
Rugiapjūtės dainos 374
Velykų lalavimai 379
Šienapjūtės dainos 382
Jaunimo, meilės dainos 384
Šeimos dainos 429
Vestuvinės dainos 449
Humoristinės dainos 466
Karinės dainos 491
Žaidimai 502
Vėlesniojo laikotarpio dainos 504
Vėlyvojo laikotarpio dainos 535
Partizanų dainos 537
Tremtinių dainos 538
Romansinio pobūdžio dainos 566

Pateikėjų rodyklė 633
Vietų rodyklė 639
Objektų rodyklė 643

Ar-13 **Ar meni** tų ažerų / [Elektrėnų krašto tautosakos rinktinė]; sudarytoja Ona Rasutė Šakienė. – Vilnius: Margi raštai, 2009. – 650 p.: iliustr.

R-klės: p. 633-647

ISBN 978-9986-09-387-9

Onos Rasutės Šakienės knygoje „Ar meni tų ažerų“ skelbiama tautosakinė medžiaga – Elektrėnų krašto pasakojimai, sakmės, dainos, surinktos 2003 – 2007 metais lankant kaimus ir ieškant žmonių, dar menančių buvusius laikus ir čia gyvenusius žmones, jų papročius, gyvenseną, kultūrą. Šiame dvarų ir palivarkų kultūros stipriai paveiktame krašte savo indetitetą giliai širdyse išsaugojo ir iki mūsų dienų išnešiojo paparasti žmonės. Jų šviesių protų ir gilaus suvokimo įtakoje ir atsirado tiek daug žinių apie krašto, kuriame išaugo Elektrėnų miestas, senovę.

UDK 398(474.5)

Ar meni tų ažerų?

Elektrėnų krašto tautosaka

SL 319. 2009 11 03. Tir. 300 egz.
Išleido leidykla „Margi raštai“,
Laisvės pr. 60, LT-05120 Vilnius,
www.margirastai.lt, margirastai@takas.lt
Spausdino UAB „Petro ofsetas“,
Žalgirio g. 90, LT-09303 Vilnius.